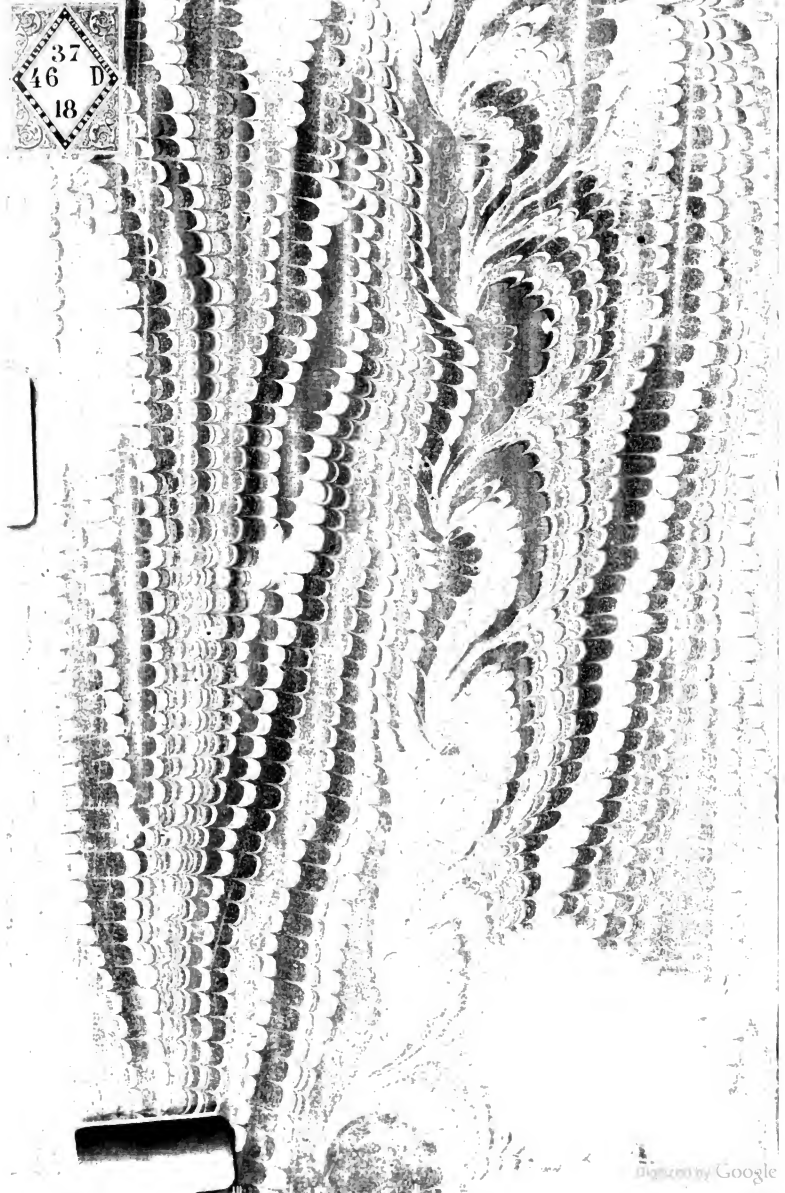

**DEFENSIO
PURISSIMAE ET
INTEGERRIMAE
DOCTRINAE
SANCTAE...**

Mateus : da Encarnação Pina,
José Maria Fonseca de Évora

37
46 D
18

- MAG 4579

R. P. D.
F. MATTÆI
AB INCARNATIONE PINA:
Defensio Doctrinae.
SANCTÆ MATRIS ECCLESIAE

R. P. D.

IN TITULO

AB INCARNATIONE INNA

Defensio Doctrinae

SANCTAE MATRIS ECCLESIAE

DEFENSIO

PURISSIMÆ, ET INTEGERRIMÆ DOCTRINÆ
SANCTÆ MATRIS ECCLESIAE

Per Sanctissimum Dñm nostrum, Dñm

CLEMENTEM

DEO PROVIDENTE,

PAPAM XII.

DIVINITUS INSPIRATÆ IN CONSTITUTIONE,

*Unigenitus adversus errores Palchafii Quesnel, ab eodem Sanctissi-
mo Dñmo damnatos.*

IN CUJUS CONSTITUTIONIS DEFENSIONEM PROPOSITIONES QUESNEL, IN PROPRIO
sensu ab Authore intento explicantur. Earundem Propositionum errores deteguntur; eorumque fundamenta refel-
lantur: Ex Catholica Doctrina Supremi Oraculi, Ecclesiae Militantis in terris propugnatur. Opus perutile, in quo,
non solum Quesnel Theses ex professo, sed etiam Baij, & Jansenij, imò Calvinij, & Lutheri Hæresiarcharum Dog-
mata passim impugnantur, ac severe discutuntur. Omni Doctrinae varietate, tum Philosophicæ, tum Theo-
logicæ, Scripturæ, Dogmaticæ, Scholasticæ, ac Moralis: Sacrae Scripturæ locis, Sacrorum Conciliorum
Decretis, & Sanctorum PP. Sententiis refertum, exornatum, atque dicatum

Eminentissimo, ac Reverendissimo Principi

NONIO S. R. E.

CARDINALI CUNHA,

In Portugallia, & Algarbiorum Regnis, atque Dominiis Inquisitori Generali, &c.

AUCTORE

R. P. D. Fr. MATTHÆO AB INCARNATIONE PINNA, +

Benedictino, S. Theologiæ Professore Emerito, & Monasterii S. Marie Montis Serrati Fluvij
Januariensis in Brasilia nunc temporis Abbate.

ULYSSIPONE OCCIDENTALI,
IN OFFICINA MUSICÆ.

Cum omnibus licentiis necessariis.

ANNO M, DCC, LXX.

STANDARD INFORMATION

DIRECTOR

DIVISION

ADMINISTRATIVE

OFFICE

UNIT

SECTION

EMINENTISSIMO, AC REVERENDISSIMO

PRINCIPI

NONIO DA CUNHA

S. R. E. TITULI S. ANASTASIE PRESBYTERO

Cardinali, in Portugallia, & Algarbiorum Regnis atque Dominis Inquisitori Generali Vigilantissimo, ac Integerrimo, Augustissimi Joannis V. Inviolatissimo, atque Potentissimi Lusitanie Monarchae, de Turcarum superbia, classe, & armis Triumphatoris Magnifici, Regio, Fidelissimo, & Fidelissimo Conciliario, &c.

*U*n lucem prodeat nostra haec Defensio Purissimæ, & integerrimæ Doctrinæ S. M. Ecclesiæ: pro sui defensione ad tui Nominis umbrā, potius lucē ceu ad sacrum asyllum, consugit protegenda, Princeps Eminentissime, ut indefessi veritatis

* iij.

tatis

tatis hostes Catholicae Doctrinae Defensionem, Tanti Nominis tutelari signo illustratam, & consignatam aspicientes, à calumniis, & male-actis abstineant, quibus eam insectari solent.

(1) Neque Eminentissime Celsitatis Tuae Apici videbitur injucunda istiusmodi Protectio Defensionis, super enim (1) omnem gloriam protec-
Malcap. 4. v. 5. tio, ad quam ingenua pietatis ardor, & ingenuati Principis beneficia magnitudo te impellit. Utramque mirata est Urbs, & veneratur Or-
bis, siue dum pro deligendo Summo Pontifice (Clemente XII. vita functo) pietatis, & beneficentiae tuae inaccessibile culmen latanti animo Roma conspexit: siue cum Orbem latere nesciunt tot virtutum raia, quae ins-
crutabilis Providentia ad Ecclesiae suae ornamentum Eminentiam V. ornavit.

Purpurati etiam honoris celsitudinem veritas Catholica, & inextinguibilis decet, noscunt enim illi, qui Ecclesiasticas legunt Historias, Innocentium IV. in Concilio Lugdunensi, ut amplissimos Ecclesiae Patres Purpuratos, Augustiores pro meritis efficeret, Rubro etiam Pileo eos nobilitasse (2) argumento nihil obscuro maigitando, oportere huius
Emilius lib. 7. Sabi l. 1. Enn. 9 Eminentissimi Oraculis Antistites semper paratos esse, pro Fidei Defensione sanguinem effundere. Eminentissimo igitur Honori Sacri Cardinalatus neque ad aras Catholicae Fidei Defensio est horrida; indeque Eminentissima Tua Celsitas hanc Defensionem Doctrinae S. M. E. neuisquam dedignatur, dum Te Catholicae Fidei Propugnatorem haberi nullus non videt.

Supremi insuper Inquisitoris Muneri extraneum non erit Defensionem Doctrinae S. M. E. assumere protegendam, ad quam lubenti animo parat ingressum, & locum preparat qui zelo ardentissimo haereticos prefi-
(35) rat ingressum, & locum preparat qui zelo ardentissimo haereticos prefi-
Imitatur illud Psal. 17. gat, & Christi Doctrinae persequitur inimicos, & (3) comprehendit quos inimicos
Persequatur eos, nec convertitur donec deficiant, non tantum in Lusitaniae Regnis, meos, & com- atque Dominis supremum Inquisitorem agens in rebus Fidei, verum
persequatur prehendam etiam in generali pro universo Orbe S. Romana Inquisitione, cuius Emi-
persequatur los, & non con- nentissimis Praepositis Te adscriptum novimus à felicis recordationis In-
persequatur nocentius XIII. quippe qui Te à longo tempore pro Fide erga Deum, & Romanam Ecclesiam noverat, ac probaverat vigilantissimum Zelato-
persequatur rem.

Nostros igitur lucubrationes benigno vultu suscipe, Eminentissime Princeps, & illo tuo venerando protege patrocinio, quo Fidei Catholicae puritatem tuas, in cuius praesidium, atque tutelam dñi, & feliciter Persequar ini-
persequatur Urve.

micos Christi
 Judaeos, & con-
 prehendam il-
 los, & non cesa-
 subo donec com-
 sumam eos.

Eminentiae V.

Obsequentissimus servus, & Client.

Fr. Matthaeus ab Incarnatione Pinna.

PRO.

PROLOGUS,

ET CAUTIONES ALIQVÆ AUCTORIS AD
Lectores.

QRTHODOXIS, & Eterodoxis scribo. Illis displicere nequeo; his autem placere non cupio. Legant Pseudo Catholici, sed sine stomacho, virus evomant, progenies Serpentis antiqui, antequam accedant ad aquas Sapientiæ salutaris, potatas, ac derivatas de Fontibus Catholicæ veritatis, Sacra, scilicet Scripturâ Sanctaque Sede Apostolica: sic enim serpentes sitibundi, ad fontes reptando venenum sputant, nè dum aquis æstum, sitim que refrigerant, poru interim venenato vitam amittant.

Legant Catholici, pietate ducti, non tam erga Authorem hujus operulæ, sed potius erga Doctrinam S. Matris Ecclesiæ, cujus filialis amor impulit ruditatem meam ad hoc obsequium, quantulumcunque sit, S. Romanæ Sedi Apostolicæ exhibendum, in cujus reverentiam, sequentes cautiones præmitto.

PRIMA.

SI quid (quod non puto) in hoc opere inveniatur, quod prudenti examine discussum, judicetur tandem, Catholicæ Fidei, Divinæ Scripturæ, aut Sacris Conciliis dissonum; sive oppositum cõmuni sensui Sanctorum Patrum: Ad ipsum non scriptum, & nunquã exaratum volo; calami celeritati, aut imperitiæ, tribuatur.

Ita quòd, præter intentionem errorem aliquem excidisse, censeatur: præsertim, cùm scopus totius operis sit Defensio Doctrinæ S. M. E. quam fideliter amplector, & confutatio errorum ab ea deviantium, quos omnes rejicio, ac damno.

Secunda.

Licet per Paulum V. & Urbanum VIII. Pontifices Maximos sancitum fuerit subpœnis gravissimis, nè typis manderentur absque licentia Sedis Apostolicæ libri, aut compositiones, tractantes de Divinis auxiliis, aut etiam de Gratiâ, & libero arbitrio, quod postea innovarunt Summi Pontifices Innocentius X & Alexâder VII. non inde lectoribus visum sit in hoc volumine debitam Sedi Apostolicæ reverentiam in aliquo vel levissimè deficere. Non enim
ve-

vetitum, quominus in lucem edantur tractatus, in quibus de eadem materia agitur, solummodo ad ostendendam Catholicam veritatem, & ad explicanda necessaria, & scitu digna, ne in gravissimis difficultatibus Theologus caliget: dummodo hoc fiat modeste, & absque injuriâ alicujus venerabilis Scholæ, aut approbatæ Doctrinæ. Unde Platelius num. 603. citat spondanum, qui de Decreto Pauli V. sic scribit: *Paulus V. disputationes de auxiliis conticescere jussit, sanxit que postmodum utrisque, dum aliud decerneretur, liberum esse suam sententiam in Scholis modeste tueri, sed sine damnatione alterius partis.* Præterea ut testatur Petrus Ledesma (cujus verbis utar) in Præfatione ad tract. de Auxiliis; *Clemens VIII. propter doctrinæ utilitatem, ac necessitatem Theologis concessit de hac materia disputare, ut constat ex literis testimonialibus Cardinalis Madrucci, quas ego (inquit) vidi. Omnibus tamen præcepit ut à notâ, & censura oppositæ sententiæ abstineant.* Id ipsum erat expressum in Decreto Pauli V. juxta publicationem, quæ Hispani facta est, ut constat ex Leonardo apud Platelum.

De inde de præfatis materiis in præfati volumine, nil agimus directe, & ex professo, sed solummodo remote, & indirecte, prout obiter disputamus de principiis, quæ concurrunt ad constitutionem gratiæ efficacis, & auxilii congrui, hoc autem modo nunquam fuit prohibitum typis dare libros, aut tractatus de Gratiâ, & Auxiliis efficacibus, ut tenent Doctores, nullo dempto, & probat quotidiana praxis, nam de iisdem materiis per totam ferè Theologiam indirecte disputatur.

Tertia.

QUOTIES in hoc opere (impugnando propositiones in Constitutione Unigenitus variis censuris respectivè damnatas) asserimus hanc signatè propositionem, esse hæreticam, illam determinatè impiam, alteram verò falsam, &c. in istiusmodi censurarum applicatione non procedimus, quasi exploratam habeamus Summi Pontificis mentem, ad has censuras aptandas. Igitur interpretativè solummodo procedimus; & hoc non auctoritativè, aut definitivè interpretatione; solius enim Legislatoris est leges, & statuta ita interpretari, & exponere. *Ex cap. Sicut, §. ex his, 11. quæst. 1. cap. cum venissem, de judic. cap. Inter alia, de Sene: excommunicat: L. si Imperialis Maiestas, L. Leges Sacratissimæ, Cod: de legibus, leg. Non ambigitur. ff. eod: tit. Abb. in cap: Ex parte 3 de verborum signific: Nostra ergo interpretatio est solum probabilis, & opinativa, de ipsis propositionibus, in se ipsis spectatis, judicando, & sentiendo, quantum privatæ mentis intelligentiæ permittitur: quomodo à Theologis Decreta Pontificia, Concilia, & ipsamet Sacra Pagina exponi solent.*

His præmissis, Pie, & Catholice Læctor, qualiacunque fuerint in hoc libro, quæ ferulâ non indigeant, in honorem Dei cedant, & in obsequium Sanctæ Matris Catholicæ, & Romanæ Ecclesiæ primò, de inde, Tui.

Vale.

CUNC-

CUNCTI LECTURI MONITUM.

Præscium te habere velim (Prudens Lector) volumen hoc, à novem jam annis absolutissimum, lucem quærere; cùm antea, nec unus quidem, nobis in Brasilia occurreret Auctor, qui in hac Apostolica Constitutione *Unigenitus* calamum imbibisset.

Nec defuit per id temporis, qui Romæ proscriptas in præfata Bulla propositiones, pro viribus impugnaret: Unde supervacaneum duxi easdem iterum ad examen, ac vexamen revocare. Igitur laborem nostrum, ac volumen, oblivioni tradidi, antea denatum, quàm natum. Adfuit verò, qui me importunè impulit, ut librum extumularem. Et nunquid dicebant easdem propositiones, a Pio V. & Gregorio XIII. prædamnatas, Urbanus VIII. iterum rejicere dubitavit? Errores Jansenii, quos Innocentius Papa X. rejecerat, ab Alexandro VII. damnatos etiam comperimus. Quid ergo mirum, si impugnatas aliquando propositiones, noviter adoriamur? A doctrinæ exemplum, & argumentum desumo. Doctorem, qui præcessere, tot in re dogmatica volumina, mentem, & studia non distraxerunt Doctissimi Abbatis Reding, Eximii Caramuelis, Sapientissimi Aguirre, & aliorum, Benedictini Cæli luminarium, qui postea Calvinii, Baii, & Jansenii, tenebras profigarunt scriptis ad miraculum eruditis.

Interea Gallicanus populus, cognomento Christianissimus, Constitutionem *Unigenitus* cum summa totius Ecclesiæ laude, & gaudio venerata est, ad maximam totius Galliæ felicitatem, juxta illud à tot sæculis prædictum, & comprobatum,

Par erit, & toto florebit Gallia Mundo,

Donec adhærebunt Lilia Pontifici.

Par erit, & puro fulgebit Gallia flore,

Dum claves cingent Lilia Pontificis:

Inde

Inde, absré videbatur Defensio, adversario in socium recepto. Cùm autem viderim SS. D. N. Benedicti Papæ XI I. feliciter Regnantis Constitutionem, quæ incipit *Demissas preces* datam Romæ die 6. Novemb. 1724. adversùs calumnias, quæ nonnulli Apostolicæ Auctoritati detrahebant, ægrè ferentes, quæ in salutari Constitutione *Unigenitus* sunt decreta: contumaciam adhuc vigère, aut repullulare agnoscens, ipsam impugnare, defensionem que Doctrinæ S. M: Ecclesiæ publicè luce donare, neutiquam dubitavi. Ut porfit, Omnipotens faveat.

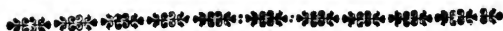

LICENCAS

DO SANTO OFFICIO.

PO'de-se imprimir o Livro intitulado Defensio Purissimæ, & Integerrimæ Doctrinæ S. Matris Ecclesiæ, e depois de impresso tornará para se conferir, e dar licença que corra, sem a qual não correrá, Lisboa Occidental 5. de Junho de 1725.

Rocha. Alencastre. Cunha. Teyxeyra. Sylva. Cabedo

LICENÇA DO ORDINARIO.

PO'de-se imprimir o livro intitulado Defensio purissimæ, & Integerrimæ Doctrinæ S. Matris Ecclesiæ, e depois de impresso tornará para se conferir, e dar licença que corra, sem a qual não correrá. Lisboa Occidental 26. de Setembro de 1726.

Dom João Arcebispo.

DO P A C, O.

Que se possa imprimir vistas as licenças do Santo Officio, e Ordinario, e depois de impresso tornará à Meza para se conferir, e taxar, que sem isto não correrá. Lisboa Occidental 31. de Março de 1727.

Sylva. Teyxeyra. Bonicho.

VIS.

V Isto estar conforme com o seu original, pôde correr Lisboa Occidental, 29. de Julho de 1729.

Rocha. Alancafre. Cunha. Teixeira. Sylva. Cabedo.

P Ode correr, Lisboa Occidental, 30. de Julho de 1729.

Dom Joam Archebispo.

T Ayxão este Livro em papel -- oo Lisboa Occidental, 1. de Agosto de 1729.

Galvão. Teixeira. Beniche.

INDEX

CAPITUM, ET SECTIONUM, QUÆ IN HOC VO-
lumine continentur.

P *Reviè apposita est Disputatio Proœmialis, in quâ exci-*
tantur Quæstiones sequentes.

Quæstio Prima. Utrum Summus Pontifex è Cathedra loquens,
pro definiendis rebus, quæ ad Fidem pertinent, etiam extra
Concilium, infallibilitate gaudeat? pag. 2.

Quæstio Secunda. Utrum Summus Pontifex in Decretis morum
possit errare? pag. 9.

Quæstio Tertia. Utrum à Sententiâ Summi Pontificis ad futu-
rum Concilium possit appellari? pag. 11.

Quæstio Quarta. Utrum de Fide sit hunc Romanum Pontifi-
cem, Beatissimum D.D. Clementem XI. regnantem feli-
citer, esse verum Christi Vicarium, & legitimum Petri Suc-
cessorem? pag. 13.

DEFENSIONIS PURISSIMÆ, ET INTEGERRIMÆ
Doctrinæ Sanctæ Matris Ecclesiæ,

CAPUT I.

Constitutio Pontificiâ: *Unigenitus*, proponitur: censuras, quas
continet contra damnatas propositiones, præsens caput ex-
ponit; & quomodo ipsæ censuræ, seu notæ cuilibet propo-
sitioni, sint adhibendæ, pag. 17.

CAPUT II.

Exponitur sensus primæ ex damnatis propositionibus, ipsius
venenum detegitur; & quanam censurâ digna sit ostendi-
tur, pag. 50.

**

CAP.

CAPUT III.

Defenditur doctrina Sanctæ Matris Ecclesiæ, damnantis hanc primam propositionem, & alias ipsi affines, quæ omnes impugnantur, pag. 56.

SECTIO I.

Impugnatur, & rejicitur falsitas, quæ in primâ istius propositionis parte continetur, pag. 57.

SECTIO II.

Eadem propositio impugnatur adhuc quo ad primam partem ex alio absurdo ibidem reperto, p. 67.

SECTIO III.

Eadem Catholicæ doctrinæ veritas ostenditur variis rationibus, pag. 74.

SECTIO IV.

Enervantur argumenta adversariorum, pag. 82.

SECTIO V.

Secunda pars primi præfati erroris assumitur impugnanda; pag. 86.

SECTIO VI.

Prædamnati hujus erroris fundamenta solvuntur, pag. 91.

SECTIO VII.

Discutiuntur, & rejiciuntur postrema illa verba ejusdem propositionis: *Superba paupertas, & segnis indigentia, hoc est, generalis impotentia ad laborem, ad Orationem, & ad omne opus bonum,* pag. 98.

SECTIO VIII.

Solvuntur argumenta, quæ adversum doctrinam præcedentem poterunt rursus insurgere, pag. 102.

CAPUT IX.

Circa secundam, tertiam, & quartam ex damnatis propositiones, pag. 109.

SECTIO I.

Excluditur generalis illa necessitas habitualis ad omnes actus supernaturales, pag. 110.

SECTIO II.

Tertiz, & quartæ propositionis sensus exponitur, quæ insuper impugnata corruunt, pag. 115.

SECTIO III.

Respondetur argumentis, quæ adversus præcedentem doctrinam
nam

nam poterunt insurgere, pag. 125.

CAPUT V:

Exponitur quinta propositio, quæ ab Ecclesiâ justè damnatur, pag. 132.

CAPUT VI.

Impugnatur falsa illa doctrina in sextâ, & duabus sequentibus propositionibus contenta, pag. 141.

SECTIO I.

Primum assertum ostenditur, pag. 142.

SECTIO II.

Secundum assertum, num. 2. hujus capitis contentum defenditur, pag. 149.

SECTIO III.

Solvuntur objectiones, quæ pro doctrinæ oppositæ confirmatione poterunt excogitari, pag. 155.

SECTIO IV:

Affertiones tertia, & quarta, ad num. 2. hujus capitis appositæ, comprobantur, pag. 160.

CAPUT VII.

Expugnantur sequentes aliæ propositiones ex damnatis à nonâ usque ad vigesimam primam, hinc, indeque inclusivè, pag. 166.

SECTIO I.

Ostenditur fundamentum doctrinæ Sanctæ Matris Ecclesiæ, præfatas propositiones damnantis, pag. 170.

SECTIO II.

Necessitas gratiæ sufficientis, & auxiliij, sine quo non, ostenditur variis argumentis ex Sacro Textu, & Patribus excerptis, pag. 174.

SECTIO III.

Objectiones adversus doctrinam præcedentem solutæ, pag. 181.

SECTIO IV:

Aliæ objectiones solvuntur, pag. 189.

SECTIO V:

An efficacia Divinæ gratiæ creatam libertatem comprimat, pag. 196.

SECTIO VI.

Proponitur, & refellitur præcipuum adversariorum fundamentum, pag. 203.

** ij

SEC.

SECTION VII.

Respondetur aliis argumentis, pag. 209.

SECTION VIII.

Propositiones XII. & XIII. accuratè discutuntur, itemque aliz his affines, pag. 216.

SECTION IX.

Diluuntur fundamenta aduerialiorum, pag. 231.

SECTION X.

Extrlicantur alia argumenta, quæ aduersus nostram sententiam obijciuntur ex autoritatibus, & ratiociniis, pag. 239.

SECTION XI.

Discutuntur aliquæ difficultates ad complementum præcedentis doctrinæ, pag. 246.

CAPUT VIII.

Exponitur sensus propositionum XXII. XXIII. XXIV. ac XXV. & earum errores impugnantur, pag. 253.

SECTION I.

Præcedentes errores corriguntur, pag. 254.

SECTION II.

Respondetur argumentis aduersariorum, pag. 259.

CAPUT IX.

Propositiones XXVI. XXVII. XXVIII. & XXIX. explicantur, ut refellantur, pag. 269.

CAPUT X.

Explicantur, & confutantur sequentes quatuor propositiones, pag. 276.

CAPUT XI.

Duarum sequentium propositionum sensus aperitur, & impugnatur, Doctrina Sanctæ Matris Ecclesiæ eas proscribentis defenditur, pag. 284.

CAPUT XII.

Impugnantur propositiones XXXVI. & XXXVII. pag. 297.

CAPUT XIII.

Examinantur, & corriguntur propositiones XXXVIII. & aliz quatuor sequentes, quæ in sensu illi adherent, pag. 305.

SECTION I.

Utrum impiorum actiones eo ipso peccaminosæ sint, & malæ? pag. 308.

SEC-

SECTIO II.

Occurritur adversariorum objectionibus, pag. 312.

CAPUT XIV.

Ostendens insaniam propositionis XLIII. pag. 316.

CAPUT XV.

Quid sentiendum sit circa propositionem XLIV. & alias eundem errorem continentes? pag. 324.

SECTIO I.

Explanata doctrina præfatarum propositionum testimoniis irrefragabilis veritatis refellitur, pag. 330.

SECTIO II.

Utrum influxus gratiæ sanctificantis, seu Charitatis supernaturalis sit effectivum principium, omnino requisitum, ut actiones humanæ evadant non malæ moraliter, aut bonæ intra statum naturæ? pag. 333.

SECTIO III.

Utrum actiones humanæ, hoc est, quæ fiunt deliberatæ, in Deum referri debeant, seu fieri propter Deum summè dilectum, Charitate ita referente, & ordinante? pag. 337.

SECTIO IV.

Refelluntur argutiæ (potius argutationes) adversariorum; pag. 345.

CAPUT XVI.

Qualis sit sensus propositionum LI. & LII. & quid circa illas sentiendum sit? pag. 352.

CAPUT XVII.

Exponuntur, & expunguntur sequentes quatuor propositiones, pag. 364.

CAPUT XVIII.

Profligatur error propositionis LVII. pag. 373.

CAPUT XIX.

De errore propositionis LVIII. pag. 376.

CAPUT XX.

Examinatur, & refellitur propositio LIX. pag. 380.

CAPUT XXI.

Ostenditur error propositionum LX. & aliarum usque ad propositionem LXIV. & earum falsitas impugnatur, pag. 384.

SECTIO I.

Proppugnantur Catholicæ doctrinæ assertiones, pag. 385.

SEC.

SECTION II.

Infringuntur argumenta adversariorum, pag. 396.

CAPUT XXII.

Rejicitur falsa doctrina propositionis LXV. pag. 406.

CAPUT XXIII.

Exponuntur fundamenta doctrinæ Sanctæ Matris Ecclesiæ,
damnantis sequentes propositiones, pag. 415.

SECTION I.

Impugnatur uterque error in LXVI. propositione contentus,
pag. 416.

SECTION II.

Respondetur objectionibus adversariorum, pag. 421.

SECTION III.

Falsitas propositionis LXVII. fit manifesta, pag. 424.

CAPUT XXIV.

Exponitur, & refutatur propositio LXVIII. pag. 430.

CAPUT XXV.

Rejicitur propositio LXIX. pag. 439.

CAPUT XXVI.

Propositio LXX. confutatur, pag. 447.

CAPUT XXVII.

Impugnatur, & rejicitur error propositionis LXXI. pag. 454.

CAPUT XXVIII.

Propositio LXXII. & sex aliæ sequentes, eadem labe infectæ,
exponuntur, atque rejiciuntur, pag. 461.

SECTION I.

Quinam homines ad Ecclesiam dicendi sint pertinere? p. 463.

SECTION II.

Expenduntur aliqua ad complementum doctrinæ præceden-
tis, pag. 470.

SECTION III.

Deteguntur alij errores, qui in præcedentibus propositionibus
latere videntur, pag. 476.

CAPUT XXIX.

Refellitur error propositionis LXXIX. & aliarum sequentium
usque ad propositionem LXXXV. inclusive, pag. 481.

SECTION I.

Sacram Scripturam non esse pro omnibus ostenditur (contra
doctrinam præcedentium errorum) ex Scriptura, Sanctis
Pa-

Patribus, & variis etiam rationibus, pag. 483.

S E C T I O II.

Veritas doctrinæ Catholicæ in præsentī ostenditur aliis rationibus, pag. 487.

S E C T I O III.

Respondetur argumentis adversariorum, pag. 493.

C A P U T XXX.

De errore propositionis LXXXVI. pag. 497.

C A P U T XXXI.

Arcana sequentium propositionum deteguntur, & extirpantur, pag. 502.

C A P U T XXXII.

Propositio LXXXIX. in proprio sensu explicatur, & remissivè impugnatur, pag. 507.

C A P U T XXXIII.

Confutatur propositio XC. pag. 509.

S E C T I O I.

Summus omnium Pastor, qui Christi Vicarium agit in terris; gaudet jurisdictione, potestate, & autoritate immediatè à Christo accepta; quæ reliquæ Catholicorum communitati data non est, neque illi aliquo modo est subiecta, sive subordinata, pag. 511.

S E C T I O II.

Proponuntur, & exploduntur adversariorum cavillationes; pag. 514.

C A P U T XXXIV.

Exploditur propositio XCI. pag. 525.

C A P U T XXXV.

Explicantur, & refutantur sequentes duæ propositiones, pag. 532.

C A P U T XXXVI.

Discutitur propositio XCIV. pag. 537.

C A P U T XXXVII.

Error propositionis XCV. aperitur, pag. 546.

C A P U T XXXVIII.

Deteguntur errores sequentium propositionum, pag. 552.

C A P U T XXXIX.

Confutantur sequentes propositiones, pag. 556.

CA.

CAPUT XL;

Refellitur propositio CL. pag. 562.

Literæ SS. D. N. D. Clémentis Papæ XI. adversus eos, qui
Constitutioni *Unigenitus* debitam obedientiam præstare re-
cusaverint, pag. 569.

• DIS:

DISPUTATIO PROÆMIALIS

IN DEFENSIONEM DOCTRINÆ S. M. ECCLESIAE
contentæ in Constitutione *Unigenitus*.

In quâ statuuntur fundamenta ad infallibilitatem Doctrinæ
Sanctæ Sedis Apostolicæ, omnino tenendam agiturque
de Appellatione ad futurum Concilium Generale.

1

QUIA veracitatem infallibilem
Supremi Oraculi totius Eccle-
siæ in terris nunc Militantis,
propugnandam, ac defenden-
dam assumpsi, eam non modò
supponere debeo cum Catholi-
cis Doctoribus, verùm etiam
contra Neotericam pravitatem
enucleare necessarium duxi. Difficultatum, & quæstionum,
quæ in Ecclesia Catholica moventur, extrat Summus Ponti-
fex Tripus, & Cortina (non Delphici Apollinis) veri Nu-
minis, responsa fundentis per illum, quem constituit Ma-
gistrum absque fallibilitatis periculo docentem. Et quoniam
hoc est unum ex præcipuis fundamentis Dogmaticæ Theolo-
giæ, ab eo examinando distrahitur mens, ut via feliciter
præparetur ad nostram hanc Defensionem Doctrinæ S. M.
Ecclesiæ.

A

QUÆS:

QUÆSTIO PRIMA.

*Utrum Summus Pontifex à Cathedrâ loquens,
pro definiendis rebus, quæ ad Fidem pertinent,
etiam extra Concilium infallibilitate gandeat?*

Propositæ
quæstioni rel-
pondetur affir-
mative, cum
Communi D.
D.

2 **C**ommunis resolutio Catholicorum, est affir-
mativa. Sic D. Thomas 1. 2. q. 8. art. 10. & q. 11.

art. 2. ad 3. & 4. contra gent. cap. 79. & in Opusc. 1. contra errores
Græcorum, c. 33. & à cap. 65. usque ad 70. cum sequuntur ejus
Discipuli. Bellarm. Lib. 4. cap. 3. tract. 2. de Author. Papæ cap. 9.
Turrecremata Lib. 2. c. 109. Osius Lib. 2. contra Brenum, cap. 18.
Dried. Lib. 4. de Dogmat. cap. 3. part. 3. Uvaldens. Lib. 2. Fidei c.
47. & 48. Echius tract. de Primatu Petri Soto, in Apolog. cap. 83. Vic-
toria relect. de Potest. Eccles. Rhophésis art. 28. contra Luther. Pon-
cius in Cursu Theolog. disp. 28. q. 2. art. 8. Conclus. 9. num. 13.
Sylvius in Controversi. Lib. 4. q. 2. art. 8. Arriaga tom. 5. disp. 9.
sect. 4. num. 22. Amicus tom. 4. disp. 7. Caramuelus in Theolo-
gia fundamentali, tom. 1. fundam. 4. num. 246. Diana tom. 11. in
append. tract. 2. de infallibilitate Decretorum Romani Pontificis extra
Concil. resol. 2. Frater Antonius Peres in Pentateuc. Fidei volum. 5.
dub. ultim. cap. 1. num. 1. Comptonus tom. 2. Theolog. disp. 22. sect. 5.
num. 3. Et hanc conclusionem esse de Fide tenet cum commu-

Præsens reso-
lutio dicitur de
Fide.

ni Doctorum, atque Sanctorum Patrum noster citatus Antonius
Peres, Noster Caramuelius cognomento Eximius, loco su-
prà memorato, ait num. 249. cui subscripserunt innumeri
Auctores relati ab Eximio Doctore, inter quos extant ex Be-
nedictina Familia Alphonsus Peres, Angelus Manrique, &
Petrus Oviedo.

3 Rationem fundamentalem datæ resolutionis desumunt
Sancti Patres, ac Doctores ex illis verbis Christi Domini
Luc. 30. *Rogavi pro te, Petre, ut non deficiat fides tua, & tu aliquan-
do conversus confirma fratres tuos.* In his autem verbis Petro fuit
promissum quod ejus fides nunquam esset defectura, tum in
se per actus elicitos, tum erga Ecclesiam per doctrinam, quâ
ut Magister totam Ecclesiam doceret, & quâ etiam fratres
confirmaret. Non aliter interpretantur Sancti Patres Christi
promissiones aliis in locis Petro, & cōsequenter Christi Vicariis
factas:

Christi promil-
sio Petro, &
successoribus
de Fide nun-
quam defectu-
ra.

factas: videlicet *Matth. 16. Tu es Petrus, & super hanc Petram edificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adversus eam.* Et ejusdem *Matth. ultimo: Ecce ego vobiscum sum usque ad consummationem sæculi.* Et Joannis *14. Alium Paracletum dabit vobis, ut maneat vobiscum in æternum.*

4 Teneamus igitur ex testimoniis relatis Petrum, & ejus successores è Cathedra docentes, de rebus, quæ ad Fidem pertinent, non posse actum elicere, quo se, aut Ecclesiam decipiant, & hoc propter specialem assistentiam Spiritus Sancti. Id confirmatur primò; quia aliàs non diceretur Ecclesia ab Apostolo *1. ad Timot. 3. columna, & firmamentum veritatis:* non enim staret firma veritas in Ecclesiæ capite, ac Magistro.

Cor Ecclesiæ
catur columna,
& firmame-
ntum veritatis:

5 Confirmatur secundò. Quia certum est Catholicis, & Hæreticis dari in Ecclesia aliquam regulam firmam, & infallibilem, pro dirimendis controversiis in materiis Fidei; hæc autè regula nulla esse potest, nisi Summus Pontifex: ergo ipse in definiendis rebus, quæ ad Fidem pertinent, est firma, & infallibilis regula. Minor probatur primò. Quia, nisi teneatur Summum Pontificem, esse vivam regulam ad controversias solvendas, superest quòd Scripturam, aut Sacras Traditiones pro regula infallibili teneamus; hoc autem sustinere non licet: primò, nam & ipsæ controversiæ fortasse erunt deductæ ex mala interpretatione Scripturæ, aut ex non intelligentia alicujus traditionis. Secundò, quia, ut dicemus *cap. 30. f. 2.* Sacræ Scripturæ sunt obscurissimæ, & Sacræ traditiones multoties sunt dubiæ: ergo neque Scripturæ, neque traditiones possunt dissolvere lites circa controversias in materiis Fidei.

Summus Pon-
tifex est firma
regula in con-
troverfiis circa
Fidem.

6 Probatur eadem minor secundò: quia ad Summum Ecclesiæ Pastorem, tanquam ad Oraculum infallibile, pro dictis controversiis solvendis mos fuit recurrere, in omni ætate, ac loco: nam de controversiis circa Paschæ celebrationem à multis Conciliis Provincialibus decisio petita fuit à Victore Papa, anno Christi 198. ut refert Eusebius *Lib. 5. Histor. Ecclesiast. c. 23.* & sequentibus. Negante Novatiano Ecclesiam posse à peccatis absolvere eos, qui post Baptismum sunt lapsi, litem extinxit Cornelius Papa anno 255. juxta Baronium *circa eundem annum.* Sylvester Papa anno 319. apud Baronium, inquirentibus: Utrum in Deo essent tres Per-

Mos fuit Ecclesiæ omni tẽ-
pore ad Papam
recurrere pro
decisione in cõ-
troverfiis Fir-
dei.

fontē realiter distinctę? Resolvit affirmativē contra Sabellium; unicam Personam in Divinis agnoscentem. Asserente Nestorio Episcopo Constantinopolitano in Christo duas esse personas; resolutio explorata fuit à Cælestino Papa anno 454. Et quia Eutyches cum Dioscoro docebant contra communem doctrinam, naturam humanam, ac Divinam in Christo post unionem in unicam coaluisse, veritatem postulavit Ecclesia à Leone Papa, ut videtur ex Gabriele Vasquio *tom. 1. in 3. p. Div. Thom. disp. 14.* Docentibus Macedonianis Spiritum S. Deum non esse, vera contra illos doctrina à Damaso Papa fuit inspirata, & confirmata. In quibus, & aliis controversiis, quas omitto, semper veritas, & resolutio à Summis Ecclesię Doctoribus, Pastoribus, & Oraculis sunt traditę, pro utrąque ex universo Orbe recurrentibus, qui circa dogmata Fidei quęstiones movebant.

Mos venerabilis Baccalaureis Theologis in Parisiensi Academia.

7 Confirmatur tertiò ex quādam Catholica, & venerabili consuetudine, quę viget in Academia Parisiensi, ex cuius Baccalaurei in disputationibus Theologicis responsuri, præviē protestantur se nil contra Decreta Sedis Apostolicę, ac Romanę asserere velle, vel defendere; quòd si aliquid inter disputandum adversus memorata Decreta exciderit, ignorantiz, immemoriz, aut linguę celeritati sit attribuendum. Sic refert Andreas Duvallius Theologus Sorbonicus *tract. de Pont. p. 2. q. 1.*

Loqui ex Cathedra quid sit

8 Respondent Jansenistę hanc doctrinam veram esse, si intelligatur de Summo Pontifice in Synodo Generali definiente, non verò extra Concilium. Huic responsioni favent aliqui Lovanienses, ut rejiciant Bullam Urbani VIII. adversus errores Jansenij. Unde statuunt Summum Pontificem ex Cathedra loqui in Synodo Generali. Sed *contra primò*, loquitur enim Summus Pontifex ex Cathedra, quoties ut caput Ecclesię, & illius, Magister, toti Ecclesię loquitur, docendo dogmaticę, quid tenendum: sic Doctores communiter. Sic Theologica Facultas Universitatum Parisiensis, & Salmanticensis apud Eximium Caramuelium *Theolog. Fundament. tom. 1. Lib. 1. fundam. 4. num. 246. & sequent.* juxta editionem Lugdunī anno 1676.

9 *Contra secundò*: Quia soli Petro, (& consequenter ejus

eius succēssoribus) non autem Concilio, aut cum ejusdem dependentia, à Christo dictum est: *Tu es Petrus, & super hanc Petram edificabo Ecclesiam meam, & portę inferi non pręvalebunt adversus eam.* Itemque: *Rogavi pro te, Petre, ut non deficiat fides tua, & tu aliquando conversus confirma fratres tuos.* Ergo assistentia Spiritus Sancti, & infallibilitas in definitionibus Fidei, soli Petro, & succēssoribus ejus independentē à Concilio promissa est.

Soli Petro independentē Concilio Generali promissa est assistentia Spiritus Sancti.

10 *Contra tertio.* Quia Decreta Conciliorum non habent infallibilitatem, nisi Papā approbante; & confirmante: ergo infallibilitas in definiendo, & assistentia Spiritus Sancti stat ex parte Summi Pontificis. *Contra quarto.* Esset enim maximum inconveniens, si pro Decretis dogmaticis à Summo Pontifice statuendis Concilium Generale esset congregandum: Concilium nanque Generale rarissimē potest congregari, expensis, bellis, & aliis impedimentis obstantibus. Hoc patet, quia Synodus Tridentina, quanvis interveniente maxima Summorum Pontificum solitudine, non nisi difficillimē valuit congregari; cū enim (ut inquit noster Paulus III. in Bulla Indictionis) pace ad id opus esset, omnia inventa sunt odiis, & dissensionibus plena, dissidentibus pręsertim Principibus inter se. Maneret igitur Ecclesia longo tempore, non solum dubiis, sed erroribus plena, quorum decisio inveniri non posset ex difficultate ad Synodum congregandam.

Decreta Conciliorum confirmantur à Papā, ut infallibilitatem gaudeant.

11 *Contra quinto.* Quia Ecclesia tota tenetur obedire Summo Pontifici, ac stare pro ejus definitionibus etiam extra Concilium; ille ergo in iis definitionibus errare non potest. Probatur consequentia; nam si Pontifex extra Concilium definiens potest errare, potest etiam Ecclesia ei non obedire. Probatur antecedens; quia Summus Pontifex est Prælatus supremus totius Ecclesię, ut ex dicendis cap. 34. sect. 1. n. 2. constabit, etiam extra Concilium: ergo universa Ecclesia illi debet parere.

Ecclesia debet obedire Papę, etiam extra Concilium, definienti.

Respondetur objectionibus.

12 **O**bjectio prima. Summus Pontifex, ut persona particularis, potest errare circa Fidem; ergo etiam ut Magister totius Ecclesie. Probatur antecedens primò; quia promissio illa Christi ad Petrum de ejus fide indefectibili non videtur facta, nisi respectivè ad Ecclesiam docendam de Cathedra; unde non solum dictum est, *Luc. 30. Rogavi pro te, Petre, ut non deficiat fides tua*, sed etiam additum est immediatè: *Et tu aliquando conversus confirma fratres tuos*. Probatur antecedens secundò. Quia Summus Pontifex potest à Pontificatu deponi ob peccatum hæresis, ut tenet communis opinio, quam tradit Caietanus *Opusc. de auctorit. Papæ, & Concil. à cap. 17. & deinceps*, Canus *Lib. 6. de Locis Theologicis cap. ultimo ad 11. Sotus in 4. d. 22. q. 2. art. 2. §. Dubium autem est*. Bannes, Joannes Malderus, Turrianus, & alij. Ergo ideo est, quia saltem ut persona particularis, in hæresim potest incidere. Probatur consequentia facilè. Semel enim admissò quòd Summus Pontifex possit errare in Fide, nil prohibet, quòd eundem errorem Ecclesiam doceat per deceptionem.

Summus Pontifex
neque ut per-
sona particu-
laris errare potest
in Fide.

13 Respondetur primò, & certius negando antecedens cum Bellarmino *Lib. 4. de Rom. Pont. cap. 6. & Suar. disp. 7. sect. 6.* cui opinioni accedit Pighius apud Amic. *tom. 4. disp. 6. sect. 7. num. 238.* Id firmatur primò, quia nullus Pontifex, etiam ut persona particularis, fuit hucusque hæresis in iustione notatus; pro quo lege Peres citatum. *Secundò*, nullo enim pacto permittet suprema Providentia ut aliquando incidat in hæresim, qui veritatem semper docere debet ex officio. *Tertiò*, quia abs violentia sic potest interpretari, absque ullà restrictione promissio illa Christi Domini apud Lucam 30. ad Petrum, & ejusdem successorem. Unde corrui prima antecedentis probatio: Neque secunda urget: quanvis enim Summus Pontifex deponendus foret, si in hæresim incurreret, non sequitur illum posse incurrere. Sic enim dicitur quòd, si Deus non esset in uno loco, non posset operari in eo; non tamen inde sequitur posse Deum in aliquo loco non esse. Dato tamen antecedente, adhuc negatur consequentia, non enim posset Summus Pon-

Pontifex ut totius Ecclesiæ Magister docens è Cathedra errare in Fide, propter specialem assistentiam Spiritus Sancti, ut colligitur ex verbis Lucæ in argumento adductis, & ex dictis num. 3. & aliis. Hic secundus respondendi modus objectionem tollit: sed primus magis mihi arridet.

14 Objectio secunda. Assistentia Spiritus Sancti non fuit promissa Summis Pontificibus pro rebus circa Fidem definiendis temeraria præcipatione, sed more humanæ prudentiæ id autem fit prudenter, si Summus Pontifex, antequam controversias Fidei definiat, Doctores ac Patres consulat, quæ quidem veritatis discussio accuratiori modo, ut res exigit, fit in Concilio: ergo extra Concilium Summus Pontifex non gaudet speciali assistentiâ Spiritus Sancti.

15 Respondetur primò: assistentiam Spiritus Sancti Summis Pontificibus fuisse promissam, quo ad substantiam, præcinciendo à consultatione Doctorum; unde illa omissa, quavis definitio Summi Pontificis non foret prudens, foret infallibilis. Ideo Castro Palaus *tom. 1. tract. 4. disp. 1. puncto 5. §. 2. n. 12.* inquit non esse necessariam hanc diligentiam, ut Pontifex certò, & infallibiliter definiat, sed ut prudenter procedat. Idem docet Valentia *2. 2. q. 1. art. 10. §. Ad 4.* Franciscus del Cártillo in *Lib. 3. Sent. tom. 2. disp. 16. sect. 6. num. 21.* Valentinus, Tanager, Pinalosa. Imò Joannes Uvigers in *2. 2. tract. de Pontif. q. 1. a. 10. num. 189.* cui subscribo, concludit quòd, licet Summus Pontifex ex Cathedra definiret per se solum sine præviâ discussione, talis definitio non solum esset infallibilis, sed nec temeraria habenda, aut imprudens: est enim præsumendum quòd occurrens negotium, non requireret ampliorem indaginem; & quòd Summus Pontifex sic sapienter processerit, & rem definierit, ex peculiari instructione, & instinctu Spiritus Sancti, cujus assistentia nunquam defectura, Pontifici promissa est à Christo, unde Spiritu Sancto per Pontificem sic alloquente, dicendum esset: *Spiritus ubi vult spirat, & vocem ejus audis, sed nescis unde veniat, aut quò vadat. Ex Joan. 3.* Et juxta hanc doctrinam verè Catholicam, magis enim in Dei promissione fidens, quàm in hominum consilio, ac Doctorum placitis, respondendum est secundò, negando suppositum in antecedente argumenti præjecti.

Non est necesse quòd Summus Pont. Doctores consulat, ut ejus definitio in rebus Fidei sit infallibilis.

Neque Pötifex imprudenter procedere dicendus est, omitteus consulta- tionem DD.

16 Respondetur *tertiò*, quòd ut Summo Pontifici prudenter, & more humano procedenti Spiritus Sanctus assistat, sufficit quòd ante definitionem audiantur Doctores, quanvis non in publicum cœtum congregati: ut docent communiter Theologi cum Suar. Dian. Amico, & aliis. Et adde sufficere quòd Summus Pontifex ante definitionem Eminentissimos Cardinales consulat, in quorum gremio venerabili, Doctrina fulget, sapientia rutilat, Zelus Dei inextinctus, & Fidei Catholicæ ardet, & in quos Spiritus Sanctus speciali afflatu respicit, tanquam præcipuos Ecclesiæ Patres, ac Luminaria.

17 Objectio tertia. Si Pontifex extra Concilium haberet infallibilem assistentiam Spiritus Sancti, nec posset errare; sequeretur inutilia esse Concilia in Ecclesia; hoc autem dici nequit, cum sit oppositum praxi totius Ecclesiæ: tenendum igitur definitiones Summi Pontificis tantum in Conciliis esse infallibiles. Major probatur, multa enim in Ecclesia Concilia congregata sunt ad hæreses condemnandas; essent autem inutilia, si extra Concilium Pontifex posset loqui de Cathedrâ, & cum assistentiâ Spiritus Sancti.

Necessitas, &
utilitas Conciliorum Generalium.

18 Respondetur negando sequelam maioris, & probationem illius: quanvis enim Concilia generalia non sint simpliciter necessaria ad dogmata Fidei definienda, nam in tribus primis Ecclesiæ sæculis definita sunt multa dogmata, & multæ hæreses damnatæ à Summis Pontificibus, nullo congregato Concilio; adhuc tamen Concilia generalia sunt utilia, & possunt esse absolute necessaria. Utilia quidem; ut res Fidei Divinæ in Concilio à Papa definita habeat maiorem credibilitatis evidentiam. Item ut hæreses evidentius conterantur, & efficacius evellantur. Tandem ut in Concilio Fidei Articuli facilius ab universâ Ecclesiâ acceptentur. Sunt etiam aliquando necessaria ipsa Concilia generalia; nam si tempore schismatis electores non conveniant in electione Papæ, ad Concilium generale pertinet controversiam decidere, nullus enim alter modus humanus superest ad id.

QUÆS.

QUÆSTIO SECUNDA.

Utrum Summus Pontifex in Decretis morum possit errare.

19 **D**ecretorum circa mores duplex est genus : aliquot enim Decreta pendēt ex facto; ut v.g. quod hic debeat a dignitate deponi, & quod ille injuste fuerit excommunicatus. Alia Decreta pendent à Jure, spectant enim ad perfectum regimen totius Ecclesiæ; ut quod Baptismus non sit reiterandus. In Decretis primi generis, quæ pendent ex solo facto, Pontifex errare potest. Et in hoc omnes Doctores conveniunt. Ratio est, quia in his Decretis procedit Pontifex ut merus Judex Ecclesiasticus, ac per consequens more humano, ductus disquisitione, & testimonio humano: ergo non procedit ex afflatu, & assistentia Spiritus Sancti.

S. Pontifex potest errare in Decretis morum, quæ solum factum respiciunt.

20 Non tamen potest errare Summus Pontifex in Decretis definitivis, hoc est, præcipientibus, vel prohibentibus circa mores toti Ecclesiæ rem aliquam intuitu æternæ salutis. Ita Canus *Lib. 5. de locis Theolog. cap. 5. q. postrema. conc. 1.* Bannes *2. 2. q. 1. art. 10. in brevioribus comment. dub. 6.* Bellarm. *Lib. 4. de Romano Pontif. c. 5.* Valent *de Objecto Fidei disp. 1. q. 1. p. 7. §. 40.* Maldurus dubit. 6. Suar. *disp. 5. sect. 8.* Turrianus *disp. 16. dub. 2.* Sylvius *Lib. 4. de Controv. q. 2. art. 13.* Amicus *tom. 4. disp. 7. sect. 2. num. 56.* Diana, Peres suprâ relati, & communiter Doctores Catholici.

In Decretis juris, circa mores non potest S. Pontifex errare.

21 Ad probationis hujusce conclusionis præ oculis habemus v.g. doctrinam Alexandri VII. damnantis illam Propositionem: *Homo nullo unquam vitæ suæ tempore tenetur elicere actum Fidei, Spei, & Charitatis, ex vi præceptorum Divinorum, ad eas virtutes pertinentium.* Similiter illam Innocentij XI. docentis: *illum qui alium movet, aut inducit ad inferendum grave damnum tertio, non teneri ad restitutionem istius damni illati.* In his igitur, & similibus, quæ ad mores pertinent, doctrinis nequit Pontifex errare: primo, quia in his, quæ attinent ad salutem, erraret omnis Ecclesia, quæ stare debet doctrinâ sui supremi Magistri; ac inde corrueret illa Christi promissio: *Portæ inferi non prævalerunt adversus eam.* Secundo: quia Summus Pontifex in

S. Pontifex in Decretis morum; etiam loquitur de Cathedra.

præ-

prædictis loquitur de Cathedra, idest, toti Ecclesiz, eam docendo; juxta præmissa num. 8. ergo nequit errare, ut constat ex relatis. *Tertiò*: Quia si in his Summus Pontifex posset errare, posset, & in dogmatibus ad Fidem spectantibus. De fide enim est vitia esse turpia, propterea que fugienda; virtutes verò esse honestas, & ideo amplectendas: si autem Pontifex circa mores erraret, doceret contra Fidem, aut virtutes esse turpes, aut vitia esse honesta: aliter non erraret in doctrina morum. Et est notandum hanc infallibilem veritatem in Decretis morum competere Summo Pontifici, etiam extra Concilium; *primò*, ut constat ex aliquot fundamentis apposis num. 10. & 11. *Secundò*, quia Petro absolute, & extra Concilium à Christo dictum est: *Joannis*: 21. *Pasce oves meas*, hoc est, morum, ac doctrinæ pabulo.

22 Opponitur Summus Pontifex damnando hanc propositionem: *Non tenemur proximum diligere actu interno, & formali*; non tollit ejus intrinsecam probabilitatem: ergo talis propositio probabilitate intrinseca adhuc manet probabiliter vera, ac per consequens doctrina Pontificia damnans relatum propositionem, solum est probabiliter vera, non infallibilis. Probatur antecedens; quia resolutio Pontificia non inducit quòd ante declarationem, illa propositio careret intrinsecis fundamentis: ergo non tollit illius intrinsecam probabilitatem. Admisso autem quòd illa damnata propositio sit probabiliter vera, jam doctrina Pontificia manet probabiliter falsa: non enim est infallibiliter vera, sed vera opinativè cum formidine partis oppositæ propter ejusdem intrinseca fundamenta.

Declaratio Pontificia quomodo improbabile reddat propositionem, quam damnat.

23 Respondetur: verum esse, Summum Pontificem damnantem illam propositionem, solum extrinsece tollere ejus probabilitatem: non tamen sequitur posse errare, aut ejus doctrinam esse fallibilem; imò nec sequitur, damnantem propositionem, adhuc manere intrinsecè probabilem. Nam antequam propositio damnetur à Summo Pontifice, præcedunt examina, & discussiones, ejus intrinsecam improbabilitatem omnino demonstrantes, Spiritu Sancto Duce, ac Luce: Unde in formà distinguitur antecedens: Summus Pontifex damnando eam propositionem, non tollit ejus intrinsecam probabilitatem; per illam externam damnationem, conc.

conc. per præcedentes discussiones, aperientes fallaciam, in qua damnanda propositio erat fundata, negatur antecedens. Hinc ad probationem antecedentis dicendum est declarationem Pontificiam inducere, præfatam propositionem, ante damnationem, nulla habuisse firma, & vera fundamenta, sed tantum sophistica, & fallacia: ac proinde ab eâ tollere omnem intrinsecam probabilitatem.

24 Colligitur ex dictis nullum Summum Pontificem de Cathedra loquentem circa Fidem, aut mores unquam errasse. Falso ergo, ex invidia Hæreticorum, ex mala intelligentia facti, aut ex errore historiarum, legitur errasse aliquos Summos Pontifices: pro quo videantur Amicus *tom. 4. disp. 7. sect. 1.* Antonius Peres in Pentateucho Fidei volum: 5. *dubio ultimo*, ubi Summos Pontifices erroris notâ inuitos, circa Fidei aut morum doctrinam, ab hac ignominia vindicant, & à contumelia defendunt.

Nullus S. Pontifex erravit loquens c. Cathedra.

QUÆSTIO TERTIA.

Utrum à Sententiâ Summi Pontificis ad futurum Concilium possit appellari?

25 **O**Mnium Doctorum resolutio negativa est: unde excômunicâtur in Bulla Cœnæ Domini, omnes, & singulæ personæ appellantes à sententiis Papæ ad futurum Concilium generale, his verbis. *Item excommunicamus, & anathematizamus omnes, & singulos cujuscunque status, gradus, & conditionis fuerint, Universitates verò, Collegia, & Capitula quocunque nomine nuncupentur, interdiximus, ab Ordinationibus, seu mandatis nostris, ac Romanorum Pontificum pro tempore existentium, ad universale futurum Concilium appellantes, nec non eos, quorum auxilio, vel favore appellatum fuerit. Quæ Constitutio antequam à Pio V. in Bulla Cœnæ posita esset, in jure jam fuerat inserta, est enim decima, ejusdem in ordine.*

In Bulla Cœnæ (& extra illam) excommunicantur appellantes à Summo P. ad futurum Concilium Generale.

25 Istiusmodi appellationes à variis Summis Pontificibus prohibitas esse legimus: scilicet ab Innocentio in capitulo *Nemo*, & à Symacho Papa in cap. *Aliorum*, ab Antero in cap. *Facta*, & tandem à Gelasio in cap. *Ipsi sunt canones, & c. Cuncta per modum g. q. 3.* Sic etiam Pius II. expressè docuit illicitum esse

Idem prohibetur à Pio II. in Congregatione Mantuana.

à Sum-

à Summo Pontifice appellare, habità ad hanc constitutionem Mantuana Congregatione; in qua dictus Pontifex de consilio Cardinalium, & cunctorum Prælatorum, & omnium utriusque Juris Doctorum, Romanam Curiam tunc temporis sequentium, planis, & efficacissimis rationibus præfatas appellationes tanquam erroneas, & detestabiles damnavit; ac sub excommunicationis latæ sententiæ pœnis, & interdicti præcepit, ne aliqua persona cujus vis dignitatis, sive etiam Universitas, aut Collegium quovis prætextu, vel colore ab ordinationibus, sententiis, seu mandatis Papæ, ad futurum Concilium provocaret, ut habetur in Bulla ejusdem Summi Pontificis, quæ incipit *Execrabilis*.

Sacrilegium est contra personam Papæ ab eo appellare.

27 Fundatur hæc resolutio communis in duobus: & est primum, quia in appellatione à Papa ad Concilium Generale, committitur Sacrilegium contra Summi Pontificis Primatum in universo Orbe: nam ista appellatio est quædam rebellio paliiata, & continet speciem schismatis contra Summum Pontificem; ideoque Julius II. & Pius II. statuerunt, ut ita appellantes, tanquam schismatici, & de Fide malè sentientes haberentur: ut referunt Sylvester in V. *Excommunicatio* 7. num. 93. vers. 57. Tabiena V. *Excommunicatio* 7. circa medium, Caietanus V. *Excommunicatio* cap. 25. Ledelma 2. 4. q. 26. art. 2. Sebastianus Medices in *Summa peccat. capital. tit. 9. q. 78. n. 13.* nolter Sayrus de *Censuris Lib. 3. cap. 6. num. 2.*

Appellatio quid sit

28 Secundum fundamentum est, quia appellatio, propriè est, de *Judice inferiori ad superiorem provocatio*, ut cum Summistis docet Goffredus in *tit. de Appellat.* & expressè Glossa in *cap. Non putamus* in verbo *officiali: de Consuetud. Lib. 6.* At Summus Pontifex est totius Ecclesiæ, ac Reipublicæ spiritualis Princeps Supremus: ergo ab illo non licet, nec potest appellari. Maior est certa apud utriusque Juris Interpretes: minor est de fide, & ex dicendis *cap. 34. sect. 1. n. 2.* patebit: consequentia rectè colligit. Confirmatur, quia non ex alio fundamento, in Jure Civili est prohibitum, ne quis à Principe, vel à Senatu, in rebus secularibus appellet; *l. prima, ff. à quibus appellare non licet.* Dato tamen (per maximum absurdum) quòd à Summo Pontifice posset appellari, in causis, & sententiis tantum modo de facto, nihil circa materiam juris imbibentibus; non ideo posset

A Principe, vel Senatu appellari non potest.

posset appellari ab eo in Decretis circa dogmata Fidei, aut merum prolatis. Ratio est: quia pro his gaudet Summus Pontifex speciali, & infallibili assistentiâ Spiritûs Sancti, ut diximus. Vel ergo appellatio foret pro veriori doctrina, puriorque veritate inveniendâ; vel non? Primum dici nequit, nam absque Spiritu Sancto, per Summum Pontificem Ecclesiz loquente, veritas non invenitur. Secundum non licet sustinere, perperam enim esset, pro doctrinâ purâ à veritate ad mendacium provocare.

Perperam esset extra Spiritum S. querere veritatem aut à veritate ad mendacium appellare.

QUÆSTIO QUARTÆ

Utrum de Fide sit, hunc Romanum Pontificem, Beatissimum D. D. Clementem XI. regnantem hucusque feliciter, fuisse verum Christi Vicarium, & legitimum Petri successorem?

29

Affirmat P. Viva 4. p. *Cursus Theologici disp. 2. q. 3.* ex pressé loquens de memorato Pontifice regnante, his verbis: *Dicendum itaque, esse materiale Fidei objectum, quòd Clemens XI. sit verus Christi Domini Vicarius.* Hæc resolutio est omnino certa ac tenenda; estque communis inter D. D. uno vel altero ex antiquis dempto. Sic Lug. *de Fid. disp. 5. sect. 13. §. 5. n. 316.* Suares *de Fide disp. 5. sect. 8. n. 12.* Ovied. *de Fid. contro. 4. punct. 7. num. 86.* Hurtado de Mendoza *de Fid. disp. 37. sect. 3.* Arriaga *tom. 5. disp. 7. sect. 8. num. 50.* Tannerus *tom. 3. disp. 1. q. 1. dub. 5. num. 146.* Castro Palau *tom. 1. tract. 4. disp. 1. punct. 5. §. 2. n. 9.* Amicus *tom. 3. disp. 6. sect. 5. n. 152.* Gerunda *de Episcopo tom. 2. l. 5. disp. 3. n. 56.* Valentia *tom. 3. disp. 1. q. 1. punct. 7. inqu. 5. §. 39.* Comptonus *tom. 1. Theol. disp. 22. sect. 3. num. 6.* Diana *tom. 11. in app. d. tract. 2. & passim alij.*

30 Pro resolutione aliqua sunt prænotanda. Primum: hanc quæstionem solum excitari, circa Pontificem qui tanquam Clemens XI. pro vero Christi Vicario, ab universâ Ecclesiâ pacificè est acceptatus. Si enim sit dubium, prudenter fundatum, de validitate electionis unius Pontificis; tunc certum est, non esse de fide, eum esse verum Christi Vicarium, & legitimum Petri successorem. Secundum prænotandum, est.

Sensus quæstionis.

31 Conclusionem Theologicam, deductam ex duabus præ-

B

præ-

Et de fide certa
illa conclusio,
quæ deducitur
ex unâ præmis-
sa de fide, &
aliâ evidenter
notâ.

præmissis, unâ de fide; alterâ evidenter notâ (evidentiâ morali, simpliciter dictâ) esse objectum materiale Fidei, ac inde de Fide credendam. Et hoc probatur; non enim potest negari talis conclusio, quin præmissa illa de Fide, etiam negetur: nam ut negetur conclusio Syllogismi rectè dispositi, aliqua præmissa est prius neganda; non tamen potest negari prudenter, præmissa nota evidentiâ morali, est enim per se patens, & manifestè clara: ergo solum erit neganda præmissa illa de fide, cùm sit obscura, & non per se manifesta. Exemplum appono. Petrus legit librum Evangelistæ Matthæi, cujus Evangelij auctoritatem volens probare, construit hunc Syllogismum: Quidquid narratur in libro Evangelij, est de fide certum; hic liber, est Evangelij: ergo quidquid narratur in eo, est de fide. Si Petrus velit negare consequentiam, prius negabit illam præmissam de fide: ergo in illâ negabit consequentiam de fide, quæ cum illa est identificata. Probat-ur antecedens: non enim negabit aliam præmissam, quæ patet evidentiâ morali; non enim poterit negare esse librum Evangelij, quem videt, Evangelistæ Matthæi esse librum.

Probatio nos-
træ resolutio-
nis.

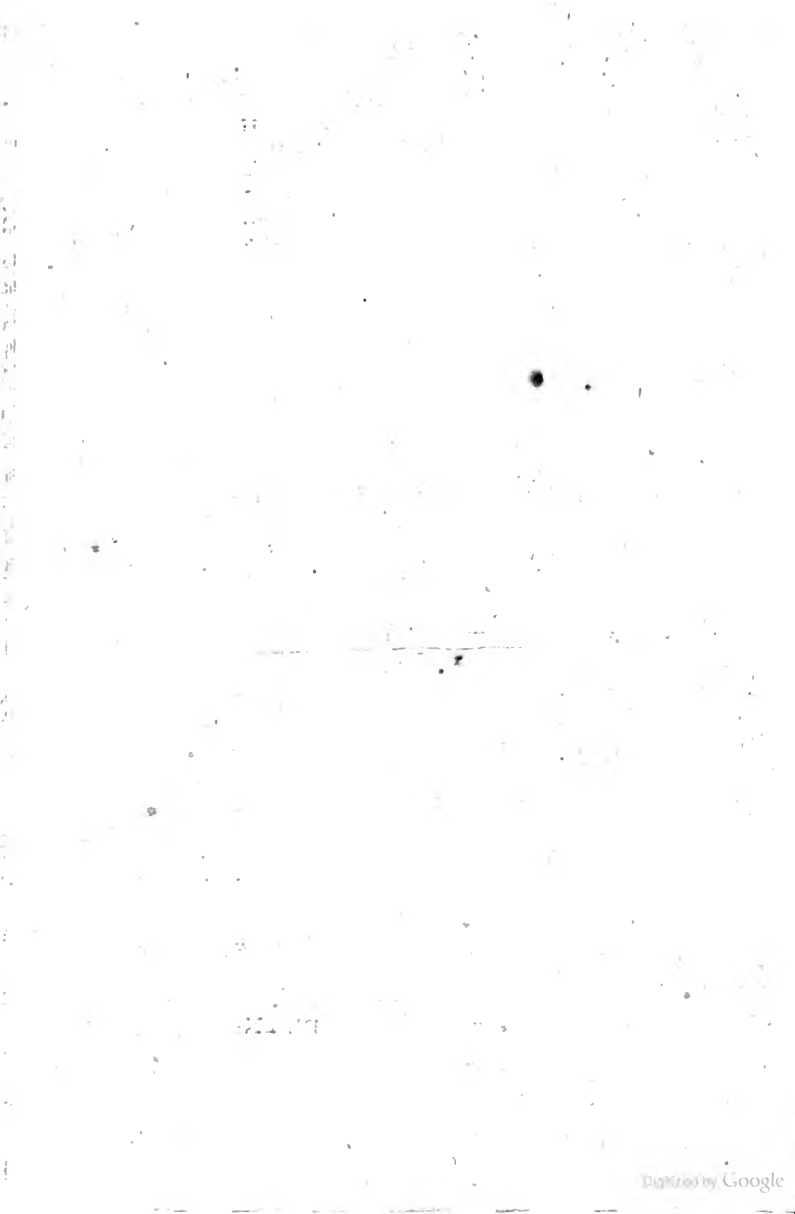
32 Modò in probationem nostræ resolutionis, efficit hunc Syllogismum: Omnis Pontifex canonicè electus, est verus Christi Vicarius, & legitimus Petri successor: Clemens XI. fuit Pontifex canonicè electus: ergo fuit verus successor Petri, & Christi Vicarius. Hæc conclusio deducta est ex primâ præmissa de Fide, & ex secundâ evidentiâ morali evidentiâ: ergo est de Fide talis conclusio.

33 Potest nostra resolutio tripliciter confirmari: *primò* ex Decreto Martini V. in Concilio Constantiensi, statuente, quòd suspecti de hæresi interrogentur, An hic Papa, (*eiusdem nomine expresso*) qui pro tempore est, sit verus Petri successor? *Secundò*, quia æqualiter sequeretur, non esse de Fide, hoc vel illud Generale Concilium, Tridentinum v. g. esse verum, & legitimum Concilium, cum non magis constet de ejus veritate, & validitate, quàm de canonica, vera, & legitima electione Clementis XI. *Tertiò*, quia sequeretur non esse de Fide S. Pium V. S. Andream de Avellino, & alios ab eodem Pontifice Canonizatos, & in Sanctorum numerum relatos, esse verè Beatos, in cælesti Patria collocatos. Si enim præfatus Cle-

Pius V. An-
dreas Avelinus,
Felix à Canta-
litis, Catharina
de Bononia,
canonizantur à
Clem. XI. die
22. Maji, an.
1712.

Clemens non esset verus Pontifex, in hoc posset errare ; & non esset de Fide eos esse verè Beatos, si non esset de Fide Clementem XI. esse verum Summum Pontificem : quem Deus , Summo Pontificatu per annos circiter XXI. dignè, atque fideliter functum , ad æternam evehat Beatitudinem.

DEFENSIO
PURISSIMÆ,
ET INTEGERRIMÆ DOCTRINÆ
Sanctæ Matris Ecclesiæ, contentæ in Bullâ
SS. D. N. CLEMENTIS
PAPÆ XI.

QUÆ INCIPIT UNIGENITUS.
CAPUT PRIMUM

Constitutio Pontificia Unigenitus proponitur:

*Censuras, quas continet contra damnatas propositiones,
Præsens caput exponit; & quomodo ipsæ censura, seu
Nota cuilibet propositioni sint adhibendæ.*

NIHIL est, quod Summi Pastoris mentem magis absorbeat, quàm assidua illa cura, quâ in Ecclesiâ Dei semper invigilando custodit vigilias noctis super gregem suum; nè fortè adversarius ille Diabolus, qui tanquam leo, rugiens circuit querens quem devoret, in caulam Domini irruens, simplices oves rapiat, furetur, & mactet: aut

B iij

veniens

veniens inimicus homo, in medio tritici valeat superfeminare zizaniā. Hinc, quo primum tempore ad aures Beatissimi D. N. D. Clementis Papæ XI. pervenit zizaniā per aliquot Galliarum partes disseminatam esse inter salutare Divinæ Scripturæ triticum, in aliquot Voluminibus, quorum titulus *Le Noveau Testament en François, &c.* Contestantibus, non tantum plurimis Galliarum Prælati, verum etiam Christianissimo Ludovico XIV. Francorum Rege, non dum vivis erepto: maior est, quam quod dici valeat, impensio, & cura, quæ ejusdem Beatissimi Patris mens tota fuit in evellendis zizanijs, quo ad usque in fasciculos alligaret eas comburendas publico Fidei theatro, quod Alma Urbs, Sacra Roma, non sine dolore inspexit, & absque lacrymis non vidit. Nec tantum; ut insuper Christi Fideles rugientem leonem, & astum serpentis antiqui, possint effugere, Sacro suo diplomate, unam supra centum propositiones, quas in præfatis Libris inventas damnavit, Orbi Orthodoxo notas, fugiendas, atque detestandas exposuit. Quæ cum nobis præsentis voluminis præbeant argumentum, in ejus frontispicium prædictam Sanctissimi Domini Nostri Bullam super præfatis apponere duximus necessariū, ut pote ad reliqua præviam, & requisitam.

SANC-

SANCTISSIMI
DOMINI NOSTRI
DOMINI
CLEMENTIS
DIVINAE PROVIDENTIAE
PAPÆ XI.

BULLA PRO DAMNATIONE
quampurium propositionum excerptarum
ex libro, cujus inscriptio *Le nouveau
Testament en François, &c.*

C L E M E N S
EPISCOPUS, SERVUS SERVORUM
Dei. Universis Christi Fidelibus Salutem,
& Apostolicam benedictionem

I. **U**NIGENITUS Dei Filius, pro
nostrâ, & totius Mundi Salute fi-
lius hominis factus, dum Disci-
pulos suos doctrinâ veritatis instrueret, uni-
versamque Ecclesiam suam in Apostolis eru-
diret, præsentia disponens, & futura prospiciens,

ciens , præclaro , ac saluberrimo documento nos admonuit , ut attenderemus à falsis Prophetis , qui veniunt ad Nos in vestimentis ovium , quorum nomine potissimum demonstrantur , Magistri illi mendaces , & in deceptione illusores , qui splendida pietatis specie , prava dogmata latenter insinuantes , introducunt Sectas perditionis sub imagine Sanctitatis , utque facilius incautis obrepant , quasi deponentes lupinam pellem , & se se Divinæ legis sententiis , velut quibusdam ovium velleribus obvolventes , Sanctarum Scripturarum , adeoque etiam ipsius Novi Testamenti verbis , quæ multipliciter in suam , aliorumque perditionem depravant , nequiter abutuntur , antiqui scilicet , à quo progeniti sunt , mendacij Parentis exemplo , ac magisterio edocti , nullam omnino esse ad fallendum expeditiorem viam , quàm , ut ubi nefarij erroris subintroducitur fraudulentia , ibi Divinorum verborum prætendatur authoritas.

II. His nos verè Divinis monitis instructi , ubi primum , non sine intimà cordis nostri amaritudine , accepimus librum quendam Gallico idiomate olim impressum , & in plures Tomos distributum , sub titulo : *Le Noveau Testament en François , avec des reflexions morales sur chaque verset , &c. A Paris 1699.* Aliter verò *Abregé de la morale de l' Evangile , des Actes des Apostres , des Epistres de S. Paul , des Epistres Canoniques , &c.* de

de le Apocalypse, ou Pensées Chrétiennes sur le Texte de ces Livres Sacrez, &c. A Paris 1693. & 1694. tametsi aliàs à Nobis damnatum, ac re verà Catholicis veritatibus pravarum doctrinarum mendacia multifariam permiscentem, adhuc tamen tanquam ab omni errore immunem à pluribus haberi, Christi fidelium manibus passim obtrudi, ac non nullorum nova semper tentantium consilio, & operà studiose nimis quaquaversum disseminari, etiam Latine redditum, ut perniciosæ institutionis contagium, si fieri possit, pertranseat de gente in gentem, & de Regno ad populum alterum, versutis hujusmodi seductionibus, atque fallaciis creditum Nobis Dominicum Gregem in viam perditionis sensim abduci, summò opere doluimus; adeoque Pastoralis non minus cura nostræ stimulis, quàm frequentibus Orthodoxæ Fidei Zelatorum querelis, maxime verò complurium Venerabilium Fratrum, præsertim Galliæ Episcoporum, literis, ac precibus excitati, gliscenti morbo, qui etiam aliquando posset in deteriora quæque promovere, validiori aliquo remedio obviam ire decrevimus.

III. Et quidem ad ipsam ingruentis mali causam providæ nostræ considerationis intuitum convertentes, perspicpe novimus sententiam hujusmodi libri perniciem, ideo potissimam progredi, & invalescere, quòd eadem intus lateat, & velut improba sanies, non nisi

lecto

secto ulcere foras erumpat, cum liber ipse primo aspectu legentes specie quâdam pietatis illiciat; molliti enim sunt sermones ejus super oleum; sed ipsi sunt jacula, & quidem intento arcu ad nocendum parata, ut sagittent in obscuro rectos corde. Nihil propterea opportunius, aut salubrius præstari à Nobis posse arbitrati sumus, quàm si fallacem Libri doctrinam generatim solummodo à Nobis hætenus indicatam, pluribus singillatim ex eo excerptis propositionibus, distinctius, & apertius explicaremus, atque universis Christi Fidelibus noxia zizaniorum semina è medio Tritici, quò tegebantur, educta, velut ob oculos exponeremus. Ita nimirum denudatis, & quasi in propatulo positis, non uno quidem, aut altero, sed plurimis, gravissimisque, tum pridem damnatis, tum etiam novè adinventis erroribus, planè confidimus, benedicente Domino, fore ut omnes tandem apertæ jam, manifestæque veritati cedere compellantur.

IV. Idipsum maxime è re Cotholica futurum, sedandis præsertim in florentissimo Gallix Regno exortis ingeniorum varie oppnantium, jamque in acerbiores scissuras pro-tendentium dissidiis apprimè proficuum, conscientiarum demique tranquillitati perutile, & propemodum necessarium, non modò præfati Episcopi, sed & ipse inprimis Charissimus in Christo Filius noster Ludovicus Francorum
Rex

Rex Christianissimus, cujus eximium in tuenda Catholica Fidei puritate, extirpandisque erroribus zelum satis laudare non possumus, sæpius Nobis est contestatus; repetitis propterea verè piis, & Christianissimo Rege dignis officiis, atque ardentibus votis à Nobis efflagitans, ut instanti Animarum necessitati prolata quantocius Apostolici censuræ judicij consulere-
mus.

V. Hinc adspirante Domino, ejusque cælesti ope confisi, salutare opus sedulo, diligenterque, ut rei magnitudo postulabat, aggressi sumus, ac plurimas ex prædicto libro, juxta suprà recensitas, respectivè editiones, fideliter extractas, & tum Gallico, tum Latino idiomate expressas Propositiones à compluribus in Sacra Theologia Magistris, primò quidem coram duobus ex Venerabilibus Fratribus nostris Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, accurate discuti; deinde verò coram Nobis, adhibito etiam aliorum plurium Cardinalium consilio, quàm maxima diligentia, ac maturitate, singularum insuper propositionum; cum ipso met libri textu; exactissimè facta collatione, pluries iteratis Congregationibus, expendi, & examinari mandavimus. Hujusmodi autem propositiones sunt, quæ sequuntur, videlicet.

I. Quid

I. Quid aliud remanet Anima, qua Deum, atque ipsius gratiam amisit, nisi peccatum, & peccati consecutiones, superba paupertas, & segnis indigentia, hoc est generalis impotentia ad laborem, ad orationem, & ad omne opus bonum?

II. JESU Christi gratia, principium efficax boni cujuscunque generis, necessaria est ad omne opus bonum; absque illà non solum nihil fit, sed nec fieri potest.

III. In vanum Dòmine precipis, si tu ipse non das quod precipis.

IV. Ita Dòmine; omnia possibilia sunt ei, cui omnia possibilia facis, eadem operando in illo.

V. Quando Deus non emollit cor per interiorem unctionem gratia sua, exhortationes, & gratia exteriores non inserviunt, nisi ad illud magis obdurandum.

VI. Discrimen inter fœdus Judaicum, & Christianum est; quòd in illo Deus exigit fugam peccati, & implementum legis à peccatore, relinquendo illum in suà impotentià; in isto verò Deus peccatore dat quod jubet, illum suà gratià purificando.

VII. Qua utilitas pro homine in veteri fœdere, in quo Deus illum reliquit ejus propria infirmitati, imponento ipsi suam legem? Qua verò felicitas non est admitti ad fœdus, in qua Deus nobis donat quod petit à nobis.

VIII. Nos non pertinemus ad novum fœdus, nisi in quantum participes sumus ipsius novæ gratia, qua operatur in nobis id, quod Deus nobis precipit.

IX. Gratia Christi est gratia suprema, sine qua confiteri Christum nunquam possumus, & cum quâ nunquam illum abnegamus.

X. Gra-

X. Gratia est operatio. manûs Omnipotentis Dei, quam nihil impedire potest, aut retardare.

XI. Gratia non est aliud, quàm voluntas Omnipotentis Dei iubentis, & facientis quod iubet.

XII. Quando Deus vult salvare Animam quocunque tempore, quocunque loco effectus indubitabilis sequitur voluntatem Dei.

XIII. Quando Deus vult Animam salvam facere, & eam tangit interiori gratia sua manu, nulla voluntas humana ei resistit.

XIV. Quantumcunque remotus à salute sit peccator obstinatus, quando JESUS se ei videndum exhibet lumine salutari sue gratia, oportet ut se dedat, accurrat, sese humiliet, & adoret Salvatorem suum.

XV. Quando Deus mandatum suum, & suam aeternam locutionem comitatur unctione sui Spiritûs, & interiori vi gratia sua, operatur illa in corde obedientiam, quam petit.

XVI. Nulla sunt illecebra, quae non cedant illecebris gratia, quia nihil resistit Omnipotenti.

XVII. Gratia est vox illa Patris, quae homines interiùs docet, ac eos venire facit ad JESUM Christum, quicumque ad eum non venit, postquam audivit vocem exteriorem Filij, nullatenus est doctus à Patre.

XVIII. Semen verbi, quod manus Dei irrigat, semper affert fructum suum.

XIX. Dei gratia nihil aliud est, quàm ejus Omnipotens voluntas; hac est idea, quam Deus ipse nobis tradit in omnibus suis Scripturis.

XX. Vera gratia idea est, quòd Deus vult sibi à
C nobis

nobis obediri, & obeditur : imperat , & omnia fiunt : loquitur tanquam Dóminus , & omnia sibi submissa sunt.

XXI. Gratia JESU Christi est gratia fortis, potens, suprema, invincibilis, utpote quæ est operatio voluntatis Omnipotentis, sequela, & imitatio operationis Dei incarnantis, & resuscitantis Filium suum.

XXII. Concordia Omnipotentis operationis Dei in corde hominis cum libero ipsius voluntatis consensu demonstratur illico nobis in Incarnatione, velut in fonte, atque Archetypo omnium aliarum operationum misericordie, & gratie, quæ omnes ita gratuita, atque ita dependentes à Deo sunt, sicut ipsa originalis operatio.

XXIII. Deus ipse nobis ideam tradidit omnipotentis operationis suæ gratiæ, eam significans per illam, quæ creaturas é nihilo producit, & mortuis reddit vitam.

XXIV. Justa idea, quam Centurio habuit de Omnipotentia Dei, & JESU Christi in sanandis corporibus solo motu suæ voluntatis, est imago idea, quæ haberi debet de Omnipotentia suæ gratiæ in sanandis Animabus á cupiditate.

XXV. Deus illuminat Animam, eam sanat aequè ac corpus solá suá voluntate ; jubet, & ipsi obtemperatur

XXVI. Nulla dantur gratia, nisi per Fidem.

XXVII. Fides est prima gratia, & fons omnium aliarum.

XXVIII. Prima gratia, quam Deus concedit peccatori,

peccatori, est peccatorum remissio.

XXIX. Extra Ecclesiam nulla conceditur gratia.

XXX. Omnes, quos Deus vult salvare per Christum salvantur infallibiliter.

XXXI. Desideria Christi semper habent suum effectum, pacem intimo cordium infert, quando eis illam optat.

XXXII. JESUS Christus se morti tradidit ad liberandum pro semper suo Sanguine Primogenitos, idest, Electos, de manu Angeli exterminatoris.

XXXIII. Proh quantum oportet bonis terrenis, & sibi met ipsi renuntiassent ad hoc, ut quis fiduciam habeat sibi, ut ita dicam, appropriandi Christum JESUM, ejus amorem, mortem, & mysteria, ut fecit Sanctus Paulus dicens: Qui dilexit me, & tradidit semet ipsum pro me.

XXXIV. Gratia Adami non producebat, nisi merita humana.

XXXV. Gratia Adami est sequela creationis, & erat debita naturæ sanæ, & integræ.

XXXVI. Differentia essentialis inter gratiam Adami, & statum innocentie, ac gratiam Christianam est: quod primam unus quisque in propria personâ recipisset; ista verò non recipitur, nisi in personâ JESU Christi resuscitati, cui nos uniti sumus.

XXXVII. Gratia Adami sanctificando illum in semet ipso, erat illi proportionata: gratia Christiana, nos sanctificando in JESU Christo, est Omnipotens, & digna Filio Dei.

XXXVIII. Peccator non est liber, nisi ad maiorem
Cij lum,

lum, sine gratia Liberatoris.

XXXIX. *Voluntas, quam gratia non praevenit, nihil habet luminis, nisi ad aberrandum; ardoris, nisi ad se precipitandum; virium, nisi ad se vulnerandum. Est capax omnis mali, & incapax ad omne bonum.*

XL. *Sine gratia nihil amare possumus, nisi ad nostram condemnationem.*

XLI. *Omnis cognitio Dei etiam naturalis, etiam in Philosophis Ethnicis, non potest venire, nisi a Deo, & sine gratia non producit, nisi praesumptionem, vanitatem, & oppositionem ad ipsum Deum loco affectuum, adorationis, gratitudinis, & amoris.*

XLII. *Sola gratia Christi reddit hominem aptum ad Sacrificium Fidei; sine hoc nihil nisi impuritas, nihil nisi indignitas.*

XLIII. *Primus effectus gratiae baptismalis est facere ut moriamur peccato; adeo ut spiritus, cor, sensus non habeant plus vitae pro peccato, quam homo mortuus habeat pro rebus Mundi.*

XLIV. *Non sunt, nisi duo amores, unde volitiones, & actiones omnes nostrae nascuntur; Amor Dei, qui omnia agit propter Deum, quemque Deus remuneratur, & Amor, quo nos ipsos, ac Mundum diligimus; qui quod ad Deum referendum est, non refert, & propter hoc ipsum sit malus.*

XLV. *Amore Dei in corde peccatorum, non amplius regnante, necesse est ut in eo carnalis regnet cupiditas, omnesque actiones ejus corrumpat.*

XLVI. *Cupiditas, aut charitas usum sensuum bonum, vel malum faciunt.*

XLVII.

XLVII. Obedientia legis profuere debet ex fonte ; & hic fons est charitas. Quando Dei amor est illius principium interius , & Dei gloria ejus finis , tunc purum est ; quod apparet exterius ; alioquin , non est , nisi hypocrisis , aut falsa justitia.

XLVIII. Quid aliud esse possumus , nisi tenebra , nisi aberratio , & nisi peccatum sine Fidei lumine , sine Christo , & sine charitate ?

XLIX. Ut nullum peccatum est sine amore nostri , ita nullum est opus bonum sine amore Dei.

L. Frustra clamamus ad Deum : Pater mi , si Spiritus charitatis non est ille , qui clamat.

LI. Fides justificat , quando operatur ; sed ipsa non operatur , nisi per charitatem

LII. Omnia alia salutis media continentur in Fide , tanquam in suo germine , & semine ; sed hac Fides non est absque amore , & fiducia.

LIII. Sola charitas Christiano modo facit actiones Christianas per relationem ad Deum , & JESUM Christum

LIV. Sola Charitas est qua Deo loquitur , eam solum Deus audit.

LV. Deus non coronat , nisi Charitatem , qui currit ex alio impulsu , & ex alio motivo , in vanum currit.

LVI. Deus non remunerat nisi Charitatem , quoniam Charitas sola Deum honorat.

LVII. Totum deest peccatori , quando ei deest Spes ; & non est Spes in Deo , ubi non est amor Dei.

LVIII. Nec Deus est , nec Religio , ubi non est Charitas.

LIX. Oratio impiorum est novum peccatum; & quod Deus illis concedit, est novum in eos iudicium.

LX. Si solus supplicij timor animat pœnitentiam, quò hac est magis violenta, eò magis ducit ad desperationem.

LXI. Timor non nisi manum cohibet, cor autem, tandiu peccato addicitur, quandiu ab amore iustitiæ non ducitur.

LXII. Qui à malo non abstinere, nisi timore pœnæ, illud committit in corde suo, & jam est reus coram Deo.

LXIII. Baptizatus adhuc est sub lege sicut Judæus, si legem non adimpleat, aut adimpleat ex solo timore.

LXIV. Sub maledicto legis nunquam fit bonum, quia peccatur sive faciendo malum, sive illud, non nisi ob timorem evitando.

LXV. Moyses Propheta, Sacerdotes, & Doctores legis mortui sunt absque eo quòd ullum Deo dederrint filium, cum non effecerint, nisi mancipia per timorem.

LXVI. Qui vult Deo appropinquare, nec debet ad ipsum venire, cum brutalibus passionibus, neque adduci per instinctum naturalem, aut per timorem, sicuti bestia, sed per Fidem, & per amorem, sicuti filij.

LXVII. Timor servilis non sibi repræsenterat Deum, nisi ut Dòminum durum, imperiosum, injustum, intractabilem.

LXVIII. Dei bonitas abbreviavit viam salutis claudendo totum in Fide, & precibus.

LXIX.

LXIX. *Fides, usus, augmentum, & premium Fidei totum est donum pure liberalitatis Dei.*

LXX. *Nunquam Deus affligit innocentes, & afflictiones semper serviunt vel ad puniendum peccatum, vel ad purificandum peccatorem.*

LXXI. *Homo ob sui conservationem potest se dispensare ab ea lege, quam Deus condidit propter ejus utilitatem.*

LXXII. *Nota Ecclesia Christiana est, quod sit Catholica, comprehendens, & omnes Angelos Celi, & omnes electos, & justos terra, & omnium seculorum.*

LXXIII. *Quid est Ecclesia, nisi cœtus Filiorum Dei manentium in ejus sinu, adoptatorum in Christo, subsistentium in ejus personâ, redemptorum ejus sanguine, viventium ejus Spiritu, agentium per ejus gratiam, & expectantium gratiam futuri seculi?*

LXXIV. *Ecclesia, sive integer Christus, Incarnatum Verbum, habet ut Caput; omnes vero Sanctos, ut membra.*

LXXV. *Ecclesia est unus solus homo compositus ex pluribus membris, quorum Christus est Caput, vita, subsistentia, & persona; Unus solus Christus compositus ex pluribus Sanctis, quorum est Sanctificator.*

LXXVI. *Nihil spatiosius Ecclesiâ Dei, quia omnes Electi, & Justi omnium seculorum illam componunt.*

LXXVII. *Qui non ducit vitam dignam Filia Dei, & membro Christi, cessat interius habere Deum pro Patre, & Christum pro Capite.*

LXXVIII. *Separatur quis à Populo electo, cujus*

ius figura fuit Populus Judaicus, & caput est JESUS Christus, tam non vivendo secundum Evangelium, quam non credendo Evangelio.

LXXIX. Utile, & necessarium est omni tempore, omni loco, & omni personarum generi studere, & cognoscere spiritum, pietatem, & mysteria Sacra Scripturae.

LXXX. Lectio Sacra Scriptura est pro omnibus.

LXXXI. Obscuritas sancta Verbi Dei non est laicis ratio dispensandi se ipsos ab ejus lectione.

LXXXII. Dies Dominicus à Christianis debet sanctificari lectionibus pietatis, & super omnia Sanctorum Scripturarum. Damnosum est velle Christianum ab hac lectione retrahere.

LXXXIII. Est illusio sibi persuadere: quòd notitia Mysteriorum Religionis non debeat communicari feminis lectione Sacrorum librorum. Non ex feminarum simplicitate, sed ex superba virorum scientia ortus est Scripturarum abusus, & nata sunt haereses.

LXXXIV. Abripere è Christianorum manibus novum Testamentum, seu eis illud clausum tenere, auferendo eis modum illud intelligendi, est illis Christi os obturare.

LXXXV. Interdicere Christianis lectionem Sacra Scripturae, praesertim Evangelij, est interdicere usum luminis filiis lucis, & facere ut patiantur speciem quandam excommunicationis.

LXXXVI. Eripere simplici Populo hoc solatiū jungendi vocem suam voci totius Ecclesiae, est usus contrarius praxi Apostolica, & intentioni Dei.

LXXXVII.

LXXXVII. *Modus plenus sapientiâ, lumine, & charitate est dare Animabus tempus portandi cum humilitate, & sentiendi statum peccati, petendi spiritum penitentia, & contritionis, & incipiendi ad minus satisfacere iustitiæ Dei, antequam reconcilientur.*

LXXXVIII. *Ignoramus quid sit peccatum, & vera penitentia, quando volumus statim restitui possessioni bonorum illorum, quibus nos peccatum spoliavit.*

LXXXIX. *Quartus decimus gradus conversionis peccatoris est, quod, cum sit jam reconciliatus, habet jus assistendi Sacrificio Ecclesiæ.*

XC. *Ecclesiæ auctoritatem excommunicandi habet, ut eam exerceat per primos Pastores, de consensu saltem presunto, totius Corporis.*

XCI. *Excommunicationis injusta metus nunquam debet nos impedire ab implendo debito nostro. Nunquam eximus ab Ecclesiâ, etiam quando hominum nequitia videmur ab ea expulsi; quando Deo JESU Christo, atque Ecclesiæ per charitatem affixi sumus.*

XCII. *Pati potius in pace excommunicationem, & anathema injustum, quam prodere veritatem, & imitari Sanctum Paulum; tantum abest, ut sit erigere se contra auctoritatem, aut scindere unitatem.*

XCIII. *JESUS quandoque sanat vulnera, quæ præceptis primorum Pastorum festinatio infligit sine ipsius mandato. JESUS restituit quod ipsi inconsiderato zelo rescindunt.*

XCIV. *Nihil peiorem de Ecclesiâ opinionem ingerit ejus inimicis, quam videre illic dominatum exerceri supra fidem Fidelium, & foveri divisiones propter res,*

res, quæ nec fidem ladunt, nec mores.

XCIV. *Veritates eò devenerunt, ut sint lingua quasi peregrina plerisque Christianis, & modus eas prædicandi est veluti idioma incognitum; adeo remotus est à simplicitate Apostolorum, & supra communem captum Fidelium; neque satis advertitur quòd hic defectus sit unum ex signis maximè sensibilibus senectutis Ecclesiæ, & ira Dei in filios suos.*

XCVI. *Deus per mittit ut omnes Potestates sint contraria Prædicatoribus veritatis, ut ejus victoria attribui non possit, nisi Divina Gratia.*

XCVII. *Nimis sæpe contingit membra illa, quæ magis sanctè, ac magis strictè unita Ecclesiæ sunt, respici, atque tractari, tanquam indigna, ut sint in Ecclesiâ, vel tanquam ab eâ separata; sed Justus ex Fide vivit, & non ex opinione hominum.*

XCVIII. *Status persecutionis, & pænarum, quas quis tolerat tanquam hæreticus, flagitiosus, & impius, ultima plerumque probatio est, & maximè meritoria utpote quæ facit hominem magis conformem JESU Christo.*

XCIX. *Pervicacia, præventio, obstinatio in nolendo, aut aliquid examinare, aut agnoscere se fuisse deceptum, mutat quotidie quoad multos in odorem mortis, id, quod Deus in suâ Ecclesiâ posuit, ut in eâ esset odor vite, v. g. bonos libros, instructiones, sancta exempla, &c.*

C. *Tempus deplorabile, quo creditur honorari Deus, persequendo veritatem, ejusque Discipulos. Tempus hoc advenit Haberi, & tractari à Religio-*
nis

nis Ministris, tanquam impium, & indignum omni commercio cum Deo, tanquam membrum putridum, capax corrumpendi omnia in societas Sanctorum, est hominibus piis morte corporis mors terribilior. Frustra quis sibi blanditur de suarum intentionum puritate, & zelo quodam Religionis, persequendo flammam, ferroque viros probos, si propria passione est excecatus, aut abreptus aliena, propterea quod nihil vult examinare. Frequenter credimus sacrificare Deo impium, & sacrificamus Dia-bolo Dei servum.

CI. Nihil Spiritui Dei, & Doctrinae JESU Christi magis opponitur, quam communia facere jura-menta in Ecclesia, quia hoc est multiplicare occasiones pejerandi, laqueos tendere infirmis, & idiotis, & efficere ut nomen, & veritas Dei aliquando deserviant consilio impiorum.

VI. Auditis itaque tum voce, tum scripto Nobis exhibitis præfatorum Cardinalium, aliorumque Theologorum suffragiis, Divini-que in primis luminis, privatis ad eum finem, publicisque etiam indictis precibus, implorato præsidio: omnes, & singulas Propositiones præinsertas, tanquam falsas, & captiosas, male sonantes, piarum aurium offensivas, scandalosas, perniciosas, temerarias, Ecclesiæ, & ejus praxi injuriosas, neque in Ecclesiam solum, sed etiam in Potestates seculi contumeliosas, seditiosas, impias, blasphemias, suspectas de hæresi, ac hæresim ipsam sapientes, necnon hæreticis, & hæresibus, ac etiam Schima-
ti

ti faventes, erroneas, hæresi proximas, pluries damnatas, ac demum etiam hæreticas, variasque hæreses, & potissimum illas, quæ in famosissimis Janſenij Propositionibus, & quidem in eo sensu, in quo hæc damnatæ fuerunt, acceptis, continentur, manifestè innovantes, respectivè, hæc nostrâ perpetuò valiturâ constitutione declaramus, damnamus, & reprobamus.

VII. Mandantes omnibus utriusque sexûs Christi fidelibus, nè de dictis Propositionibus sentire, docere, prædicare aliter præsumant, quàm in hac eadem Nostrâ Constitutione continetur; itâ ut quicumque illas, vel illarum aliquam conjunctim, vel divisim docuerit, defenderit, ediderit, aut de iis etiam disputativè, publicè, aut privatim tractaverit, nisi forsan impugnando, Ecclesiasticis censuris, aliisque contra similia perpetrantes à Jure statutis poenis ipso facto absque aliâ declaratione subja-
ceat.

VIII. Cæterùm per expressam præfatarum Propositionum reprobationem, alia in eodem libro contenta, nullatenus approbare intendimus; cùm præsertim in decursu examinis complures alias in eo deprehenderimus Propositiones illis, quæ, ut suprà, damnatæ fuerunt, consimiles, & affines, iisdemque erroribus imbutas; nec sanè paucas, sub imaginario quodam, veluti grassantis hodie persecutionis obtentu,
inobe-

inobedientiam, & pervicaciam nutrientes; easque falso Chriftianæ patientiæ nomine prædicantes: quas propterea singulatim recensere, & nimis longum esse duximus, & minimè necessarium; ac demum, quod intolerabilius est, Sacrum ipsum Novi Testamenti Textum damnaviliter vitiatum compererimus, & alteri dudum reprobatae Versioni Gallicæ Montensi in multis conformem, à vulgatà verò editione; quæ tot seculorum usu in Ecclesia probata est, atque ab Orthodoxis omnibus pro authentica haberi debet, multipliciter discrepantem, & aberrantem; pluriesque in alienos, exoticos, ac sæpe noxios sensus non sine maximâ perversitate detortum.

IX. Eundem propterea librum, utpote per dulces sermones, & benedictiones, ut Apostolus loquitur, hoc est sub falsâ piæ institutionis imaginè, seducendis innocentium cordibus longe accommodatum, si ve præmissis, si ve alio quovis titulo inscriptum, ubicunque, & quocunque alio idiomate, seu quavis editione, aut versione hætenus impressum, aut in posterum (quod absit) imprimendum, auctoritate Apostolicâ tenore præsentium iterum prohibemus, ac similiter damnamus; quemadmodum etiam alios omnes, & singulos in ejus defensionem, tam scripto, quàm typis editos, seu forsan [quod Deus avertat] edendos libros, seu libellos, eorumque lectionem, descriptionem,

D

nem,

nem, retentionem, & usum omnibus, & singulis Christi fidelibus sub poena excommunicationis per contra facientes ipso facto incurrenda, prohibemus pariter, & interdicimus.

X. Præcipimus insuper venerabilibus fratribus Patriarchis, Archiepiscopis, & Episcopis, aliisque locorum Ordinariis; necnon hæreticæ pravitatis Inquisitoribus, ut contradictores, & rebelles quoscunque per censuras, & poenas præfatas, aliaque Juris, & facti remedia, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, brachii secularis auxilio, omnino coerceant, & compellant.

XI. Volumus autem, ut earundem præsentium transumptis, etiam impressis, manu alicujus Notarij publici subscriptis, & sigillo personæ in dignitate Ecclesiasticâ constitutæ munitis, eadem fides prorsus adhibeatur, quæ ipsis originalibus literis adhiberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ.

XII. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ declarationis, damnationis, mandati, prohibitionis, & interdictionis infringere, vel ei ausu temerario contraire; si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursum. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Maiorem anno Incarnationis Dominicæ millesimo septingentesimo decimo tertio, sexto

to Idus Septembris, Pontificatûs nostri anno
decimotertio.

J. Card. Prodatarius.

Fr. Oliverius.

Visa de Curia. L. Sergardus.

Loco ✠ Plumbi.

Registrata in Secretaria Brevium.

L. Martinetus.

Anno à Nativitate Dòmini Nostri JESU Christi mil-
lesimo septingentesimo decimo tertio, Indi ctione sextâ
die verò decima Septembris, Pontificatûs Sanctissimi in
Christo Patris, & Dòmini Nostri Clementis, Divinâ
Providentiâ Papa XI. anno decimo tertio, supradictâ
Litera Apostolica affixa, & publicata fuerunt ad Valvas
Ecclesia Lateranensis, & Basilica Principis Apostolo-
rum, Cancellaria Apostolica, Curia Generalis in Mon-
te Citatorio, in Acie Campi Floræ, ac in aliis locis solitis,
& consuetis Urbis, per me Petrum Romulatum, Apo-
stolicum Cursorem.

Antonius Placentinus Magister Curforum.

Dij

§. Ex-

Exponitur quomodo sint intelligendæ, & applicandæ Censuræ, quibus in suprà relatâ Constitutione feriuntur damnatæ illæ Cl. Propositiones.

Censuræ, & poenæ, quæ in præcedenti Constitutione reperiuntur.

IN hac Bullâ, si attentè legatur, duo censurarum genera inveniuntur; quarum unâ sunt fulguriti quotquot præsentî Sanctitatis suæ Constitutioni resistierint. Aliâ verò ipsæmet propositiones feriuntur: unde brevius; prima contra personas rebelles, atque contradicentes est, ut patet ex suprà scriptis *num. VII.* Secunda verò censura, sive nota in ipsas propositiones est; eas scilicet damnans atque rejiciens, prout videtur *num. VI.* ac etiam *num. IX.* ubi expressius, non tantum propositiones damnantur, quantum liber ille, à quo ipsæ fuerunt excerptæ, condemnatur, atque prohibetur.

2 Igitur per censuras primi generis adversus fautores, ac defensores præfatarum propositionum, omnes qui his damnatis propositionibus adherere, ac subscribere non pertimescunt, excommunicationis poenam ipso facto incurrunt, ut patet ex Bulla *num. VII.* Præterea admittentes aliquam propositionem ex his, quæ in præpositâ Bullâ hæreticæ fuerint inventæ, incidunt in excommunicationem Bullæ Cœnæ *can. 1.* quæ etiam excommunicationis sententiâ in ipso jure Canonico sæpius comperitur *cap. Ad abolendam, cap. Excommunicamus 1. & 2. tit. in Decret. & in 6.*

3 Deinde absque alia declaratione subjacent ipso facto, videlicet ex contumacia, & inobedientia, aliis poenis à jure statutis contra similia perpetrantes, ut dicitur *num. VII.* hujus Constitutionis. Quænam autem sint istæ poenæ incurrendæ? Vide Azor. *tom. 1. lib. 8.* Sanctarell *de her. cap. 18.* nostrum Sayr. Mol. Dian. variis in locis, neque enim hoc pertinet ad nostrum institutum pro præsentî loco.

4 Proprius ergo investigandum sumo qualiter accipiendâ sit unaquæque ex notis sive censuris, quibus damuantur relatæ propositiones? Declarantur enim illæ centum, & una propositiones, omnes, & singulæ, tanquam falsæ, captiosæ, malè sonantes, piarum aurium offensivæ, scandalosæ, per-

ni-

perniciosa, ac temeraria. Reprobantur in super, ut Ecclesiastica, & ejus praxi injuriosa, & in secularibus Potestates etiam contumeliosas. Tandem pro seditiosis, impis, blasphemis, suspectis de hæresi, hæresim sapientibus, hæreticis, & hæresibus, & schismati faventibus, erroneis, hæresi proximis, pluries damnatis, ac demum etiam hæreticis: Quod manifestum est ex *num. VI.* hujus Bullæ.

5 Ad resolutionem; Dico ex doctrina Ocham. *1. part. Dialog. Lib. 2.* Covarrub. *Lib. 3. variar.* Torrent. *de Trinit.* Magni Suar. *de Fid. disp. 19.* Eximij nostri Caramuel. in suo *Hercul. Logic.* itemque ex quæ docent Turrecrem. Castr. Malder. Cano, Turrian. & alij. Illa propositio dicitur falsa, quæ suo objecto est difformis, sicuti illa est vera propositio, quæ objecto suo conformis est; siquidem, ab eo quod res est, vel non est, propositio evadit vera, aut falsa, ut sumitur ex Aristot. variis in locis. Tunc autem propositio suo objecto conformari dicitur, si illud ut in se est repræsentet, si verò aliter, quàm est in se, illud repræsentet, difformari dicitur. Ideo enim est vera ista propositio: dantur tres Personæ Trinitatis, est enim suo objecto conformis, illud ut in se est repræsentans. Falsa verò est hæc alia: in Christo Domino dantur duæ Personæ, Divina scilicet, & humana: est enim suo objecto difformis, non enim illud repræsentat, prout est in se, in veritate objectivâ. Propositio captiosa (hæc enim est alia censura, quâ reprobantur propositiones, de quibus in præsentibus nobis agendum est) propositio, inquam, captiosa illa dici solet, quæ est plena dolo, atque ad decipiendum inventa; de quibus Gell. inquit: *non esse captiosis questionibus respondendum.* Quod verò hæc sit propria captiosæ propositionis intelligentia, satis liquet ex ipsamet termini istius significatione, quæ ad propriam intelligentiam non parum videtur conducere; cum enim agitur de aliquarum censurarum interpretatione, quibus annotantur propositiones, de nominum tantum significatione disputatur, ut inquit noster citatus Caramuel.

Quænam sit
propositio falsa.

Quænam propositio dicatur
captiosa.

6 Dicuntur etiam præfatæ illæ propositiones & malè sonantes, & piarum aurium offensivæ. Quæ quidem notæ inter se coincidere non dubiro; dicuntur enim ad convertentiam; omnis nanque propositio malè sonans, etiam piarum aurium

Propositionis
malefonantis,
& piarum au-
rium offensivæ
intelligentia.

42

Explicantur Censura, seu Nota, &c.

offensiva est; similiter propositio, quæ pias aures offendit, malè sonare dicitur. Istiusmodi sunt quamplures propositiones æquivocæ, quæ in uno sensu sunt veræ, & debent admitti; in alio verò sensu rejiciendæ sunt, utpote hæreticæ. Exemplum habetur in istâ propositione: *Nostri operibus justificamur*, quæ potest reddere duplicem sensum, Catholicum, & hæreticum. Si enim sensus illius sit nos mereri justificationem, eamve accipere nostris operibus, falsa; & hæretica; erit procul dubio; ait enim Apostolus *ad Roman. 3. 24. Justificati gratis per gratiam ipsius*: Et infra: *Arbitramur justificari hominem per Fidem sine operibus legis. Et ad Ephes. 2. 8. Gratia salvati estis per Fidem, non ex operibus*. Si autem sensus præjactæ propositionis sit, nos ex operibus bonis factis ex gratia, ampliorem gratiam justificantem mereri, Catholicus sensus erit; fatemur enim cum Apostolo secundam justificationem, id est, augmentum gratiæ, conferri nobis à Deo propter bona opera, quibus id meremur; unde *Jacob. 2. 24. Videtis quoniam ex operibus justificatur homo*, & solum negamus primam justificationem esse ex nostris meritis. Quod utrumque insinuasse videtur Div. Thom. 1. 2. q. 114. a 5. *Nullus potest sibi mereri primam gratiam*. Hic notandum est quòd, si ex duplici sensu propositionis, alicujus primarius sit hæreticus, & secundarius sit Catholicus, talis propositio non dicetur pias tantum aures, sed qualescunque offendere. Aliter verò. Si primarius sensus Orthodoxus, secundarius autem sic hæreticus, dicitur propositio piarum tantum aurium offensiva. Hinc deduces propositionem illam ad exemplum supra adductum indifferenter prolata, quatenus ex antecedentibus, aut consequentibus sciri nequeat, uter sensus intendatur à proferente, piarum aurium offensivam esse, ac malè sonantem: graviore autem censurâ dignam esse, & pro hæreticâ judicandam, si ab aliquo, Pelagianum sapiente, proferatur.

Qualis nam sit
scandalosa pro-
positio.

7 Propositio scandalosa (tales enim sunt aliquot ex damnatis in præfata Constitutione) illa est, quæ cum maximo scandalo aliquid affirmat, aut negat contra commune judicium Ecclesiæ aliter tenentis, & recipientis, cum tamen hoc ipsum non sit de Fide, imò neque ad ipsam possit pertinere: Tales sunt quamplures in materiis moralibus propositiones, quæ pe-
rinde

rinde à Sancta Sede Apostolica damnatione merito feriuntur, tanquam communi Doctorum iudicio, & Ecclesie acceptio-
ni contrariæ, consequenterque scandalosæ. Et quia præ ocu-
lis fortè habeo propositiones illas, quas felicis recordationis
Alexander VII. Summus Pontifex damnavit, ex eis aliquas in
exemplum adduco: *Pœnitentia in confessione omissa, seu oblita, ob ins-
tans periculum vitæ, aut ob aliam causam, non tenemur in sequenti con-
fessione exprimere.* Item: *Qui facit confessionem voluntariè nullam,
satisfacit præcepto Ecclesiæ.* Has propositiones, ad mores potius,
quam ad fidem pertinere planum est; opponi insuper com-
muni Ecclesiæ doctrinæ, non est minus evidens: unde quis sa-
ne mentis negare poterit maximum ex illarum approbatione,
& prolatione scandalum exoriri.

8 Perniciosæ insuper, ac temerariæ judicantur memo-
ratæ propositiones. In cuius captum sciendum est: illam pro-
positionem esse, ac dici perniciosam; quæ in perniciem colli-
minat, tum temporalem, tum spirituales. Quæ utraque
perniciës reperitur non solum seorsim, ac disjunctivè in aliqui-
bus propositionibus, verum etiam conjunctim in unâ tantum,
ut patet in audaci illa propositione aliquorum in Gallia asse-
rentium. *Romanos Pontifices successores Alexandri VII. fautores ex-
stitisse causæ Jansenianæ,* unde adderent ad observantiam Apo-
stolicarum Constitutionem sufficere exterius jurare, & ore te-
nus defendere, quæ præcipiebant, ac definiebant; interius
tamen, & in corde liberum cuique esse sentire ut vellent. Ex
quibus perniciës non parum deploranda animis ingerebatur,
nulla enim obedientia præstaretur eo evêtu Romano Pontifici
visi ficta, & falsa; & qui hominibus viderentur Summo Ponti-
fici obedire, essent coram Deo Apostolicarum constitutionum
transgressores. Ecce spiritualis perniciës. Neque temporalis
in eodem deliramento posset latere, occasiõem præbente
ad divisiones, discordias, nec minus ad bonorum jacturam,
iis omnibus, qui tanquam Apostolicæ Constitutionis violato-
res deprehenderentur. Propositio temeraria nuncupatur illa,
in quâ aliquid statuitur contra doctrinam receptam, & appro-
batam; cum tamen ad ipsam propositionem statuendam fun-
damentum aut nullum, aut valde leve reperiat. Exemplum
est in sequenti propositione damnatâ tanquam temeraria ab

Perniciosa, &
temeraria pro-
positio quæ-
nam dicatur

Ale-

Alexandro VII. in Congregatione Romanæ Inquisitionis die 30. Januarij anno 1659. *Concilium Tridentinum non obligat Regulares in Galliâ ad obtinendas approbationes ab Episcopis, ut Sæcularium confessiones audire possint; neque ex illius Concilij auctoritate privilegia Regularium restringi possunt, cum in Galliâ receptum non sit, neque etiam Bulla Pij IV. pro cunctione illius Concilij promulgata.* Quæ quidem propositio merito pro temerariâ judicatur, nullo enim, aut levissimo fundamento communem Doctrinam deferens, novam in re gravissimâ ingerit sententiam.

9 Jam ad sequentes illas notas, quas iisdem propositionibus Sanctæ Romanæ Sedis Judicium irrefragabile infligit his verbis: *Ecclesiæ, & ejus praxi injurias, neque in Ecclesiam solum, sed etiam in Potestates Sæculi contumeliosas, seditiosas, impias, blasphemias.* Quibus, ut vides, injuriarum dicuntur iniquæ illæ propositiones: quapropter dicendum venit, qualis sit propositio injuriosa, atque contumeliola; utrumque enim in idem tendere satis apertum est, etiam juxta utriusque censure etymon.

Qualis propositio censetur contumeliola, & injuriosa?

10 Dico igitur illam propositionem injuriosam, & contumeliosam dici, quæ aliquam injuriam, sive contumeliam in proximum continet; injuria enim est actio contra proximum: contumelia verò assertio, quâ quis malum culpæ injuriosæ in proximum coram profert, ut cum communi docet Caetanus. Hinc facili, aut nullo negotio statues; propositionem blasphemam eam esse, quæ injuriam in Divina impingit; & honorem Deo debitum subtrahit, ut patet ex *Matth. 12:*

Propositio blasphemæ.

Marc. 3. & Luc. 12. Unde Augustinus de *Morib. Manichæ. cap. 11:* inquit, *Blasphemiam non dici, nisi cum quis mala verba de Deo dicit.* Noster Caramuel: supra citatus *num. 5.* propositionem contumeliosam dividit in injuriosam, seditiosam, & blasphemam; injuriosam illam dicit, quæ aliquid contra privatam personam asserit: seditiosam, quæ contra publicam, aut communitatem; qui enim aut non esse obediendum Cæsari assereret, aut subsidia solvenda esse negaret peccaret (inquit) in Rempublicam ipsam, possetque ut seditiosus castigari. Blasphemam denique illam dicit, quæ contra Divinam Personam contumelias profert.

11 Primum, & tertium placet; secundum autem nequit non displicere. Ut enim aliqua propositio dicatur seditiosa, fac

fat est quòd seditionem concitet, atque commoveat; & si nullam proferat contumeliam docet enim Cicero: *Lib. 6. de Republ. Seditionis proprietatem à discessione Civium dictam esse, quòd seorsim eant alij ad alium: est enim propriè, cum populo discordante, itur ad maius.* Una tantum explicanda ad hunc locum superest impia propositio: Quæ propriè, & in rigore illa intelligitur, quæ scelerata, & nefaria, ut cum quis Deo, patriâ, & parentibus male meretur, aut verò de iis, qui parentum loco sunt: ut paret, ex Cicero. *5. Tuscul. Vituperare quisquam, inquam, vitæ parentem, & hoc parricidio se inquinare audeat, & tam impiè ingratus esse.* Idem 2 de naturâ: *non solum indoctè, sed etiam impiè facit, si Deos esse neget.* Mart. in l. his verbis. *§. 1. de hæ. inst. Filius meus impiissimus, malè de me meritus.* Quibus omnibus attentè perpectis, ex primis Ciceronis verbis colliges nequitiam propositionis, & impietatem, si in parentes conspiret, aut etiam in Deum, ut patet ex aliis ipsius verbis adductis. Unde colligitur idem esse sentiendum de propositione contra patriam, & eos, qui sunt loco parentum, impiè prolatâ.

Qualis propositio dicatur impia?

12 Adhuc explicandæ remanent severiores aliæ notæ, & censuræ, quibus ultimò feruntur detestabiles illæ propositiones à Sanctâ Sede Apostolica noviter damnatæ: videlicet suspectæ de hæresi, ac hæresim ipsam sapientes. Nec non hæreticis, & hæresibus, ac etiam schismati faventes. Hæresi proximæ pluries damnatæ; ac demum hæreticæ, variasque hæreses, ac potissimum illas, quæ in famosis Jansenii propositionibus damnatæ fuerunt, innovantes. Sint igitur sequentes assertiones pro uniuscujusque explicatu.

13 Propositio, quæ suspecta de hæresi dicitur, non parum affinitatis habet cum illis propositionibus, quæ male sonantes, & piarum aurium offensivæ judicantur, de quibus supra num. 6. egimus. Siquidem etiam propositio, quæ suspecta dicitur de hæresi, malè sonat, & pias aures offendit, quod nemo dubitat. Specialius tamen id invenitur in suspectâ de hæresi propositione, quòd sit quædam enuntiatio æquivoca, quæ virtualiter saltem sensum hæreticum præ se ferat cum animo insinuandi illum: unde facile creditur non solum posse illam propositionem hæreticè exponi, verum etiam hoc ipsum à proferente intendi, in quo tantum à male sonante, & piarum

Propositio suspecta de hæresi.

aurium

Lutheranorum
error circa Eu-
charistiam.

aurium offensiva propositione discriminatur. Hoc autem exemplificari potest, si quempiam Lutheranz religionis Secratorem supponamus aientem: *Christus est in Cælo æquè simul, & in Hostiâ consecratâ.* Est æquivoca propositio. Catholici id credimus, id tatemur; docemur enim in Sanctissimo Eucharistiz convivio Christum esse verè, realiter, & substantialiter, sicuti in Cælo est per conversionem totius substantiz panis in Corpus, & vini in Sanguinem; unde conversionem hanc Transubstantiationem appellamus. Lutherani verò, & si nobiscum asserant Christum esse in Eucharistiâ, panis definitionem negant, imò illius conservationem protervè defendunt, addentes Christum esse in hoc Sacramento per quandam veluti immensam existentiam, quâ simul ubique est in Cælo, in terrâ, in Sacramento, & reliquis: unde Ubiquitæ, sive Ubiquetarij sunt dicti; & in eodem sensu docent Christum in Cælo esse, & in Eucharistiâ, & ita intelligi curant in adductâ ad exemplum propositione.

Propositio hæ-
resim sapiens.

14 Hæresim sapiens propositio à non paucis, neque indoctis viris confunditur cum suspectâ de hæresi propositione, ut videri est apud Suar. *opere de tribus virtutibus disp. 19. sect. 2. n. 16.* Alij eandem à malèsonante indistinguunt, * prout tradit ipse citatus Suar. *num. 17.* Subscribo tamen Caramuelio in *Hercul. Log. Labore 3. part. ulterior. art. 5.* Ad cujus mentem clarissimam propositio sapiens hæresim illa erit, quæ alicui veritati opponitur, non quidem fide certæ, ac definitæ expressè; attamen ab universa Ecclesiâ receptæ, tanquam si foret definita. Et ratio istiusmodi expositionis est: quia, sicut Fidem saperet illa propositio, quæ licet ab Ecclesiâ non esset definita expressè, esset veluti de Fide ab Ecclesiâ recepta, ita similiter quæ huic ex diametro opponatur, sapiens hæresim rectè, & conseqenter dicenda erit.

15 Né autem propositionis hæresim sapientis ita expositæ exempla exulare videantur, sequens adduco. Certissimum est, non posse errare Summum Pontificem in Beatificatione Sanctorum. Ita quòd, contrarium asserere, scandalosum, temerarium, & impium sit, ut docent Turrian. *2. 2. d. 17. dub. 2.* Castro Palau *tom. 1. tract. 4. disp. 5. punct. 5.* Megal. *v. Canonizatio, num. 1.* Arriag. *2. 2. tom. 6. disp. 9. sect. 6.* Amicus *tom. 5. disp. 7. sect. 2.*

7. *sect. 4. num. 99.* & est communis omnium Theologorum sententia. An verò præfixa Conclusio sit de Fide, ac definita? Variant Aucthores, quidam enim cum Turrian. Castro Pal. & Megal. citatis; quibus accedunt Angel. Rocca de *Canonizat. c. 38.* Contiliorius de *Canonizat. cap. 2. num. 4.* Lezan. in *Consult. 1. num. 50.* Peña, Tufio, Baldellus, & alij acriter defendunt nostram in exemplum propositionem esse de fide. E contra verò; negant veritatem illam esse de fide Amic. Joan. de S. Thom. 2. 2. *disp. 9. art. 2.* Arriag. *tom. 5. de Fide Spe, &c. disp. 9. sect. 6.* Dian. *tom. 12. tract. 2. resol. 19.* & alij. En propositio certissima, quæ licet non sit de fide, prout judicatur ab AA. adductis pro hac ultima sententia, est tamen veluti de fide ab omnibus recepta, ita quod nec unus id ipsum negare videatur. Temeraria aliqua propositio, quæ hanc receptissimam veritatem negaret, asserens Summum Pontificem posse decipi, aut decipere in alicujus Beatificatione, rectè juxta Caramuel: diceretur sapiens hæresim, quia destrueret propositionem Fidem sapientem; hoc est non de fide expressè definitam; receptam verò pro definità expressè.

16 Propositiones hæreticis, & hæresibus, ac etiam schismati faventes quænam appellantur, ex ipsis terminis liquet, neque in eis exponendis reperitur aliqua difficultas, quæ ullà explicatione careat. Constat enim eas propositiones, quæ aliquam doctrinam involvunt, unde possit extrahi confirmatio, quæ hæretici hæreses suas valeant amplius roborare, easdem rectè dici hæreticis, & hæresibus faventes. Schisma, separatio est ab Ecclesiæ unitate, juxta Cactan. in *Summula verb. Schisma.* propositio igitur, ex quâ schisma, hoc est, separatio ab Ecclesiâ, aut oriri, aut orta ingrassari possit, diceretur propositio schismati favens.

Propositio Hæreticis, hæresibus, aut Schismati favens.

17 Dicitur hæresi proxima propositio illa, ex quâ si admittatur, hæresis infallibiliter infertur. Pro hujus faciliiori captu sequentem propositionem appono, quæ in ordine est 72. ex reprobatis ab Urbano VIII. die 6. Mart. anno 1641. jamdudum prædamnata a S. Pio V. die 1. Octob. anno 1567. itemque a Gregor. XIII. die 29. Junij anno 1579. videlicet: *Motus pravi concupiscentiæ sunt pro statu hominis vitiiati prohibiti precepto: Non concupisces. Unde homo eos sentiens, & non consentiens,*

Propositio hæresi proxima,

transf.

Error calvini
circa legis ob-
servantiam.

transgreditur præceptum. Non concupisces. Ex hac propositio-
ne rectè inferitur: Ergo homo in hac vita etiam cum auxilio
gratiæ non potest observare omnia præcepta legis Divinæ; pa-
tet in hoc Syllogismo. Homo non potest observare præcepta,
quæ ejus potestati, & libertati minimè subduntur: sed motus
prohibiti per illud præceptum: *Non concupisces*, non subduntur
potestati, & libertati hominis: ergo homo non potest obser-
vare illud præceptum, eos motus fugiendo, secluso consensu.
Rectè igitur præter alias censuras tanquam hæresi proxima
notatur illa propositio, ex ipsa enim in Calvinismum itur:
docebat enim impiissimus Calvinus totius legis Divinæ ob-
servantiam esse impossibilem.

Propositio hæ-
retica, seu hæ-
resis.

18 Hæresis seu hæretica propositio: est assertum eviden-
ter, atque directè oppositum Fidei Articulo. Est omnium
ferè Doctornm, si Caramuelium excipias; docet enim hanc
definitionem non hæresi, sed errori in Fide potius convenire:
unde hæresim dicit. Assertio, quam Deus revelavit esse fal-
sam. Et nunquid utraque definitio non eadem? Quidquid
Deus revelavit esse falsum, si verum esse asseratur, assertum
erit evidenter, atque directè Fidei Articulo oppositum, & si-
militer, quidquid est oppositum Articulo Fidei, necessariò
creditur fuisse à Deo ut falsum revelatum. Patet in hac pro-
positione: *Aliquis homo non est Deus*, designato Christo, quam
in rigore non hæresim esse nominandam, sed errorem in Fide
contendit Caram: Assentior ejus affirmationi, non enim du-
bito hanc ipsam propositionem errorem esse in Fide; verùm
addo eam insuper esse hæreticam; toties enim à Deo revela-
tum est eam esse falsam, quoties irrefragabilibus oraculis, præ-
dicatum est, Christum verum Deum esse. Exinde est quòd
in Jure hæreses nominantur errores in Fide, sicuti è converso,
errores in Fide appellantur hæreses, ut constat ex *cap.* Sed ad-
dendam §. *Illum*, & *cap.* Excommunicamus 2. §. ult. de *Hære-
tic.* & in *cap.* Accusatus §. 2. de *Heret.* in 6. Neque nostra lon-
gè abest à Doctrinà Caram: fatetur enim inter Hæresim, &
Errorem in Fide in foro externo dari parvam, aut nullam
differentiam.

19 Ex his apertum etiam manet quid de erroneà pro-
positione sentiendum sit, quam cum hæretica confundunt:
Adrian.

Adrian. 1. p. q. 1. de Confess. Torrensi. de Trinit. q. 3. 2. a. 4. Suar. & (quod supra dixi) creditur esse omnium Doctorum. Manent igitur expolitæ omnes censuræ, quibus centum & una illæ propositiones in Bulla *Unigenitus* feriuntur; quod autem in memorata Bulla dicitur; has ipsas propositiones fuisse pluries damnatas, & hæreses potissimum illas, quæ in famosis Jansenij propositionibus damnatæ fuerunt, manifestè innovare, nulla explicatione egent.

Quænam propositio dicatur erronea?

20 Igitur per sequentia capita istius libri plenè pro viribus ostendemus propositionum illarum virus execrabile, & quàm merito ab Apostolica Sede censuræ ictu fulguriuntur, unicuique propositioni notam ipsa dignam applicando. Neque enim omnibus, & singulis propositionibus, omnes, & singulæ censuræ aptari, aut convenire possunt: siquidem non omnes sunt hæreticæ; non omnes blasphemiam continent; nec tandem omnes in sæculi Potestates contumelias profuerunt. Unde, ut dicitur in eadem Bulla, damnantur, & reprobandur præfatæ propositiones tot notis, & censuris respectivè; quia, ut inquit Suar. tom. 1. de Grat. Prolegom. 6. cap. 2. super censuram Pii V. & Gregor. XIII. in aliquas propositiones, partim naturæ, partim gratiæ, nimium tribuentium, aut detrahentium; particula *respectivè* ideo apponitur, quia non omnes partes censuræ in singulas assertiones cadunt, sed cum proportionem, & distributionem. Né autem nostra interpretandi ratio aliena videri possit, à propria veritate censuræ propriam mentem apertissimè demonstrat ipsemet Beatissimus Papa in literis adversus eos, qui ejusdem Sanctitatis constitutioni *Unigenitus* debitam obedientiam præstare recusarunt, aut reculaverint. In Bulla enim, quæ incipit *Pastoralis Officij* Romæ expedita anno millesimo septingentesimo decimo octavo, & Ulyssipone occidentali nuper edita, inquit Summus Pontifex: Plures noxios articulos ex eodem libro excerptos, censuris varijs, quas *respectivè*, ut aiunt, hoc est, singuli aliquam saltem earum merebuntur, notatos pro hujus Sanctæ Sedis more *proscriptissimos*.

Censuræ propositionis *respectivè* aptantur.

Constitutio *Pastoralis Officij*, ad finem hujus libri apponitur.

21 Apposita igitur constitutione *Unigenitus*; visisque in eadem venenatis propositionibus; notatis insuper ipsarum censuris, prout in titulo hujus capitis promissum fuerat; nunc

E

frau-

fraudentiam earundem propositionum, & censurarum æquitatem *respective* ostendere incipiamus in defensionem Purissimæ, & integerrimæ Doctrinæ Sanctæ Matris Ecclesiæ.

CAPUT II.

Exponitur sensus primæ ex damnatis propositionibus; ipsius venenum detegitur; & quanam censurâ digna sit, ostenditur.

PROPOSITIO I.

Quid aliud remanet Animæ, quæ Deum, & ipsius gratiam amisit; nisi peccatum; & peccati consequutiones, superba paupertas, & se gnis indigentia; hoc est, generalis impotentia ad laborem, ad orationem, & ad omne opus bonum?

1 **D**amnatarum propositionum sensum, ac fraudulentiam detegere difficile quidem est, illarum enim innovatores. Magistri illi mendaces sunt, & in deceptione illusores (ut inquit Summus Pontifex in relata Bulla) qui splendida pietatis specie prava dogmata latenter insinuantes, introducunt sectas perditionis sub imagine sanctitatis; utque facilius incautis obrepant, quasi deponentes lupinam pellem; se se Divinæ legis sententiis, velut quibusdam ovium velleribus obvolventes, Sanctarum Scripturarum, adeoque etiam ipsius novi Testamenti verbis, quæ multipliciter in suam, aliorumque perditionem depravant, nequiter abutuntur. Unde Catholicæ Ecclesiæ Meridiana Lux Augustinus, tot Hæreticorum vehemens Profligator, lib. 2. quæst. Evang. c. 40. inquit: Nulla porro falsa doctrina est, quæ non aliqua vera intermiscet. Vera ergo falsis inordinatè permixta, in unâ disputatione, vel narratione hominis, tanquam in unius corporis colore apparent. Inde ergo quò magis veritatibus propositionum falsitas obnubilatur, eò magis inscrutabilis fit. Cum autem à S. Romana Sede ad maximum totius Ecclesiæ beneficium depravatz doctrinæ fallacia, jam nobis indicata sit, & noxia Zizaniorum semina e medio tritici, quo tegebantur, sint educta, ea clariùs ostendere in Domino satis confidimus.

2 Prima propositio, videlicet: *Quid aliud remanet animæ, quæ*

quæ Deum, atque ipsius gratiam anisit, nisi peccatum, & peccati Sensus primæ
propositionis.
consequentes superba paupertas, & segnis indigentia: hoc est ge-
neralis impotentia ad laborem, ad orationem, & ad omne opus bonum?

Et est istiusmodi propositionis sensus; quod per peccati com-
missionem anima denudetur à cunctis bonis, & nil in ea re-
maneat: nisi peccatum: quod indicant priora illa verba: *Quid*
aliud remanet nisi peccatum? Quod si inferas: ergo neque fides
remanet in peccatore, amisso per peccatum dono charitatis,
& gratiæ; rectè concludis; neque aliud insinuatur in ea, quam
exponimus propositione. Et ne errandi in hoc ipso nobis fa-
cultas tribuatur, id ipsum planè perhibetur ab Auctoribus
relatarum propositionum; clarissimè enim propositione 52.
inquiunt: *Omnia alia salutis media continentur in Fide, tanquam in*
suo germine, & semine; sed hæc Fides non est absque amore, & fidu-
cia. Ubi notanda sunt postrema illa verba: *Fides non est absque*
amore; maximè enim nostram intelligentiam confirmant,
quatenus ex primà, de qua agimus, propositione colligimus:
animam à cunctis bonis spoliari, etiamque à Fide per amissio-
nem gratiæ, sive amoris Dei.

Primus error
hujus proposi-
tionis.

Fidem remano-
re in anima
post peccatum
negatur in hac
propositione.

3 Et ne inconsequenter procedere iidem Auctores vi-
deantur, addunt: hominem per peccatum separari ab Ec-
clesia tanquam si Judæus esset. Consequenter quidem discurs-
runt: rectè enim inferitur esse extra Ecclesiam omnes, qui
per peccatum Fidem, amiserunt. Unde propositione 8. dici-
tur: *Nos non pertinemus ad novum fœdus, nisi in quantum partici-*
pes sumus ipsius novæ gratiæ, quæ operatur in nobis id, quod Deus
nobis præcipit. Et propositione 63. id habetur: *Baptizatus ad-*
huc est sub lege, sicut Judæus, si legem non adimpleat. Idem colligi-
tur ex 77. & 78. propositionibus: in quarum prima legimus:
Qui non ducit vitam dignam Filio Dei, & membro Christi, cessat in-
terius habere Deum pro patre, & Christum pro capite. In altera
verò: *Separatur quis à populo electo, cujus figura fuit populus Ju-*
dæicus, & caput est Jesus-Christus, tam non vivendo secundum E-
vangelium; quam non credendo Evangelio. Idem implicite invol-
vitur propositionibus 74. 75. & 76. in ipsis enim intra spa-
tiosum Ecclesiæ gremium Iusti solummodo, non autem pec-
catores, agnoscuntur.

4 Similiter præfata prima propositio, spè remanere nequit

Negatur etiam
remanere spem
in animâ sine
gratiâ.

Afferitur in
hac proposi-
tione prima om-
nia opera pec-
catoris peccata
esse.

Concluditur in
eadem proposi-
tione dari in
homine post
peccatum gene-
ralem impotē-
tiam ad omne
opus bonum.

Erroris præci-
pii huius pro-
positionis.

in animâ post peccatum : tanquam si habitus spei cum pecca-
to universim esset incommponibilis : aut necessariò connēte-
rentur amissio gratiæ, & spei dimissio. Hoc indubitanter pa-
tet ex propositione 57. ubi : *Totum deest peccatori quando ei deest
[pes, & non est spes in Deo, ubi non est amor Dei. Docet insuper hæc
propositio omnia opera peccatoris peccata esse ; quod eviden-
ter demonstratur per illa verba : Quid aliud remanet, nisi peccatū, &
peccati consequutiones? Quod est apertum ex sequentibus propo-
sitionibus 38. Peccator non est liber, nisi ad malum, sine gratia libe-
ratoris, 39. Voluntas, quam gratia non prævenit, nihil habet boni-
nis, nisi ad aberrandum : ardoris, nisi ad se præcipitandum : virium,
nisi ad se vulnerandum ; est capax omnis mali, & incapax ad omne
bonum. 40. Sine gratiâ nihil amare possumus, nisi ad nostram con-
demnationem. 41. Omnis cognitio Dei, etiam naturalis, etiam in Phi-
losophis Ethnicis, non potest venire nisi à Deo : & sine gratiâ non
producit nisi præsumptionem, vanitatem, & oppositionem ad ipsum
Deum, loco effectuum adorationis, gratitudinis, & amoris. 42. Sola
gratia Christi reddit hominem aptum ad sacrificium Fidei ; sine hoc ni-
hil nisi impuritas, nihil nisi indignitas. 45. Amore Dei in corde pecca-
torum non amplius regnante, necesse est ut in eo carnalis regnet cupi-
ditas, omnesque actiones ejus corrumpat. 48. Quid amplius esse pos-
sumus, nisi tenebræ, nisi aberratio, & nisi peccatum, sine Fidei lu-
mine, sine Christo, & sine charitate ? 49. Ut nullum peccatum est
sine amore nostri ; ita nullum est opus bonum sine amore Dei. 59. Ora-
tio impiorum est novum peccatum, & quod Deus illis concedit, est no-
vum in eos judicium. Postremò contenditur in eadem proposi-
tione, dari in homine, post peccatum generalem quandam
impotentiam ad omne opus bonum, quod non solum claris-
simis verbis constat in ultimâ istius propositionis parte, ibi :
*Generalis impotentia ad laborem, ad orationem, & ad omne opus bo-
num ; verum insuper ex suprâ congestis propositionibus ; &
præcipue ex 38. 39. 40. & 48. propositionibus.**

5 Colligitur ex dictis ; præter alia absurda, quæ ad ap-
tiora loca relevantur, duo præcipua ex hac primâ proposi-
tione origi, veluti duo horrenda, & fugienda monstra. Pri-
mum est : In anima per peccatum solum remanere peccatum
ipsum, & ipsius consequutiones. Secundum est : animam per
amissionem gratiæ inertem, & impotentem esse ad omne
opus

opus bonum; solùmque habere ad peccandum, & ad se vulnerandum vires. Utrumque errorem, & alios, qui inter disputandum innotescunt, per subsequèntia capita consutabimus.

6 Quæres; quam censuræ inuisione debeat annorari præsens prima propositio? Resolutio. In primis eam esse falsam minimè dubitandum censeo. Pater, quia veritati opponitur, ut ex dicendis constabit; & insuper ex eo quòd sit objecto suo difformis, unde falsa merito dicenda est, juxta ea quæ num. 5. diximus. Et præterquam quòd captiosa sit, est enim plena dolo; & ad decipiendos. Catholicorum animos sub specie virtutis inventa: est insuper perniciosa, temeraria, & impia. Probatur quòd sit perniciosa. Quia ex hac falsa doctrinà facilè inducerentur homines post delictum commissum ad cessandum ab omni virtutum studio, id attendentes, quòd in eis post peccatum nil aliud remaneat præter peccatum, & peccati consequutiones. Imò, à quocunque opere bono foret ipsis laudabiliter abstinendum, né in peccatum ipso facto inciderent. Et præsertim, semel admissa illa generali impotentia ad omne opus bonum, implicatius redderetur conatus ad quodvis bonum; esset enim tendere in merum impossibile, ex impotentia ad illud: non minus quàm si aliquis, non obstante impotentia ex parte naturæ, & sensus, conaretur Deum videre intuitivè solis viribus naturæ absque supernaturali adjumento, aut oculis corporeis. Deum intueri. Has autem sequelas in perniciem cedere nullus sanæ mentis dubitabit; ac proinde neque illam propositionem, unde eas oriri conspiciamus, esse perniciosam. Quòd temeraria sit, probatur: quia in re maximi momenti, & ponderis in qua tot conscientie illaqueari possunt, absque digno fundamento procedit. Probatur denique quòd sit impia: ex eo quòd sceleratè, atque nefariè conspirat contra Sanctam Matrem Ecclesiam, oppositum docentem; male sentiendo de illo purissimo doctrinæ lacte, & pabulo, quo Sancta Catholicorum Mater ipsosmet ejusdem parvitatæ assertores in præsentem, & uniuersos alios filios suos [per] tot retro sæcula nutrit; & aluit.

Primæ propositionis censuræ.

tot retro sæcula nutrit; & aluit.

7 Gravior dubitatio: Utrum sit heresi proxima favens,

E iij

hz:

Aliæ ejusdem
propositionis
censuræ.

hæretica, aut pluries damnata? Respondeo assertivè quoad omnes partes. Probo evidèter quòd sit hæresi proxima hæc propositio, quæ in ordine prima est inter damnatas. Hæresi proxima propositio illa est, quæ semel admissa, infallibiliter parat discursum ad alias hæreticas propositiones; sed ex hac prima propositione admissa quamplures pullulant planè hæreticæ, atque ut tales damnatæ: ergo hæresi proxima est hæc propositio prima. Maior præfixi Syllogismi est ipsa hæresi proximæ propositionis acceptio, ut dicitur præcedenti *cap. num. 17*. Si autem minor fiat certa, consequentia rectè colligit in *Darii* tertio modo primæ figuræ. Probo igitur minorem evidenter. Ex hac primâ propositione inferuntur quamplures illæ, quas ad præsens caput revocavimus *num. 3. 4.* tanquam ex prima propositione pullulantes; neque hoc fateri erubescunt adversarij; atqui memoratæ propositiones sunt hæreticæ: ergo ex hac primâ propositione damnata insurgunt hæreticæ propositiones. Dissidium in minori solummodo fortasse erit; quam tamen ut probem, quasdam Michaelis Baij propositiones huc maximè spectantes revoco, videlicet.

Propositiones
Baij.

8 Propositio 16. *Non est vera legis obedientia, quæ fit sine charitate.*

25 *Omnia opera infidelium sunt peccata, & Philosophorum virtutes sunt vitia.*

27 *Liberum arbitrium sine gratiæ Dei adjutorio non nisi ad peccandum valet.*

28 *Pelagianus est error dicere, quòd liberum arbitrium valet ad ullum peccatum vitandum.*

34 *Omne, quod agit peccator, vel servus peccati, peccatum est.*

36 *Cum Pelagio sentit qui boni aliquid naturalis, hoc est, quod ex naturæ solis viribus ortum ducit, agnoscit.*

37 *Omnis amor creaturæ rationalis aut vitiosa est cupiditas, quæ Mundus diligitur, quæ à Joanne prohibetur; aut laudabilis illa charitas, quæ per Spiritum Sanctum in corde diffusa à Deo amatur.*

39 *In omnibus suis actibus peccator inservit dominanti cupiditati.*

62 *Non nisi Pelagiano errore admitti potest usus aliquis liberi arbitrij bonus, sive non malus, & gratiæ Christi injuriam facit qui ita sentit, & docet.*

Has

9 Has propositiones, si ut decet examinemus, eas ejuldem frumenti esse cum *num. 3. 4.* citatis propositionibus, ex primaque deductis, recte inveniemus: in utrisque enim docetur; omnia peccatoris opera peccata esse; neque aliquid in se bonum oriri ab homine in peccato existente, & gratia destituto. Atqui (subsumo nunc in probationem minoris illius postremi Syllogismi) atqui istæ nunc relatæ Baij propositiones sunt hæreticæ: ergo & illæ, quarum sensus idem. Quod autem istæ Michaelis Baij propositiones verè pro hæreticis habeantur, patet non tantum ex Bullis Pij V. Gregorij XIII. & Urbani VIII. qui eas tanquam hæreticas (respectivè tamen) condemnarunt; verum insuper ex judicio Parisiensis Academix, quæ communi Theologicæ facultatis calculo eas tanquam hæresis veneno infectas rejicit. Cum enim præfatus Baius, apud Lovanienses, S. Theologiæ Professor has (præter alias) tradidisset conclusiones, quas aliquorum zelo examinandas, & judicandas ab Academia Parisiensi visum est; post rem expensam, hæreseos inustione evaserunt die 27. Junij, anno 1560. ut refert Dionysius Pictavins *tom. 3. Theologicorum Dogmatum lib. 5.* Neque dicant adversantes censuram hanc esse supposititiam; oppositum enim constat ex Stephano Decamps *lib. 2. de Hæres. Janseniana cap. 4.* itemque ex alijs Auctoribus: præsertim verò ex ipso Baio id planè attestante in quadam Epistola ad P. Antonium Sablonium Franciscani Ordinis per Flandriam, tunc Provincialem.

10 Præterea inferebatur ex hac prima propositione damnata, in anima post peccatum neque Fidem remanere, neque spem, sic enim procedit: *Quid aliud remanet animæ, quæ Deum, atque ipsius gratiam amisit, nisi peccatum?* Et hoc apertius confirmatur propositione 52. 57. ex damnatis, ut latius expendi *num. 2. 4.* hujus capituli: sed istæ illationes sunt hæreticæ: ergo propositio eas originans erit proxima hæresi. Minor quàm facile probari potest ex Concilio Tridentino aliter sentiente, atque definiente: nam *Sess. 6. de Justificatione cap. 15.* Sic statuitur: *Afferendum est, non modò infidelitate, per quam & ipsa Fides amittitur, sed etiam quocunque alio mortali peccato, quanvis non amittatur Fides.* Ubi notanda sunt illa verba: *Per quam & ipsa Fides amittitur*; itemque illa: *Quanvis non amittatur Fides.* Ex qui:

quibus evidenter patet Fidem per solam infidelitatem, neque per aliud peccatum amitti posse. Severius autem, & rigorosius procedit Concilium citatū *Canone 28. ibi: Si quis dixerit, amissā per peccatum gratiā, simul & Fidem semper amitti, aut Fidem, quæ remanet, non esse veram Fidem, licet non sit viva; aut eum, qui Fidem sine charitate habet, non esse Christianum; anathema sit.* De quo videri potest Covar. in cap. Alma p. 1. in initio. Neque de spē aliter esse sentiendum rationis conformitas, & indisparitas pro nunc satis ostendit.

Aliæ tandem
censuræ, eidem
propositioni
applicantur.

¶ Hinc nullo negotio colligitur quantum hæresibus, & hæreticis faveat hæc prima propositio. Neque aliquem latere potest quantam schismati, defectionique ab Ecclesia præbeat occasionem. Quod præterea sit etiam hæretica ex sequenti capite demonstrabitur; ubi etiam, an pluries damnata?

C A P U T III.

Defenditur doctrina Sanctæ Matris Ecclesiæ, damnantis hanc primam propositionem, & alias ipsi affines, quæ omnes impugnantur.

¶ **F**alsa hujus propositionis doctrina, variis etiam ex damnatis, iterum repetitur; in id potissimum tendens, quod in Animā, quæ per peccatum, Divinam gratiam amisit, nil amplius virtutis, aut boni remaneat; imò reperiatur in illa quædam generalis impotentia ad laborem, ad orationem, & ad omne opus bonum. Neque in alia absurda progredi desistens; libertatem, non nisi ad malum, agnoscit in peccatore: unde omnia peccatoris opera peccata dicit; eò dementiæ veniens, ut orationem etiam impiorum novum peccatum asserat; & in eos novum iudicium, quid, quid Deus illis concedit. Hæc impia deliramenta, clariùs confutabimus, si per aliquot sectiones ea distribuamus.

S E C T I O I.

Impugnatur, & rejicitur falsitas, quæ in prima istius propositionis parte continetur.

2 **I**nterrogando asserit prima pars præfatæ propositionis nihil remanere in Anima, quæ Deum, & ipsius gratiam amisit, nisi peccatum. Quam assertionem corrumpere nullus dubitabit, si adhuc post amissam gratiam, permanere in Anima virtutes aliquas demonstraverimus, peccato non oppositas, neque ejus coexistentiæ. Istiusmodi sunt, præter morales virtutes, Theologicæ illæ virtutes; una charitate dempta, peccato maximè opposita. Pro cujus pleniori scitu.

Post peccatum conservatur in Anima plures virtutes morales, & Theologicæ.

3 Notandum est primo: virtutem in communi sumptam esse qualitatem, aut habitum existentem in rationali animo ad actus honestos, & bonos inclinantem. Notandum secundo: Hanc ita definitam virtutem adæquatè dividi ratione objecti, in Theologicam, & moralem. Theologicæ virtutis, hæc est definitio: *Habitus supernaturalis infusus à Deo, quo creatura rationalis elevatur in Deum, in ipsum directè, & immediatè tendens.* Hujusmodi autem sunt tantum tres, videlicet: Fides, Spes Charitas; quæ ad Deum nos dirigunt credendo, sperando, diligendo. Virtus moralis ita bene describitur: *Habitus inclinans ad honestè vivendum, & ad regulas morum conformiter.* Inter virtutes morales præcipuæ sunt istæ: Prudentia, Fortitudo, Justitia, Temperantia: ad eas morales omnes virtutes reducunt *Authores*: quia propter Divus Gregorius Papa Job. 1.2. *Moral.* 27. eas comparat quatuor angulis domus Job, quos ventus domum everitus concussit, ibi: *In quatuor angulis domus ista subsistit, quia in his quatuor virtutibus tota boni operis structura consistit.* D. Augustinus Ambrosium secutus, quatuor fluviiis Paradysi easdem virtutes comparat: *Nemo prohibet intelligi Paradysum vitam bonorum; & quatuor ejus flumina quatuor virtutes: Prudentiam, Fortitudinem, Temperantiam, & Justitiam.* Istæ virtutes, quas Morales nuncupavimus, Cardinales etiam appellari solent, præsertim à tempore Divi Ambrosij, & rectè; sunt enim inter omnes morales principales, primariæ,

Definitio virtutis, ejusque divisio.

Cur Morales virtutes dicantur Cardinales?

riæ, & veluti Cardinales, quibus cæteræ voluntur, unde Divus Prosperus 3. *Via contempl.* eas principales nominat.

4 Præmittendum est insuper ratione principij rectè divi-
di virtutem, in acquisitam, & infusam. Infusa virtus est illa,
quæ à Deo infunditur, quales sunt tres illæ Theologiæ virtutes;
nimirum, Fides, Spes, & Charitas, ut patet ex Clemente
V. in Conc. Viennensi, & refertur in Clementina unica de
Summa Trinitate, & Fide Catholica. Virtus acquisita, est quæ
per actus frequentatos acquiritur, ut se habent prædictæ virtutes
morales. Et hic advertunt communiter Auctores quòd licet aliquando
virtus acquisita immediatè à Deo infundatur, nec ideo dicenda erit
virtus per se infusa, sed per se acquisita, & per accidens tantum
infusa; siquidem illius causa propria semper erit consuetudo, &
exercitatio, quanvis hujusmodi habitus à Deo possit infundi.
Et hæc differentia reperitur inter utramque virtutem; quòd
virtus suapte naturà infusa, nullatenus possit ab alià causa,
quàm à Deo produci, acquisita verò non tantum acquiri possit,
sed & infundi à Deo. Hic excitare solent Auctores: utrum præter
virtutes morales acquisitas sint & aliæ morales suapte naturà
infusæ? Negat Henr. *Quodlib.* 6. q. 12. Scot. in 3. dist. 36. q. 1. §. *Contra hoc est*.
August. Durand. in 3. dist. 33. q. 6. Resolutio affirmans est
Divi Thomæ 1.2. q. 63. a. 3. & 4. Caiet. & plurimum ex Angelici
Præceptoris Discipulis. Item Div. Bonavent. in 3. dist. 33. a. 3. q. 4.
Richard. 1. q. 2. Palud. q. 1. a. 2. in tertia opinione. Antonin. in 4. p.
Theolog. tom. 1. c. 1. §. 3. Veg. lib. 7. super *Concil.* c. 24. Quibus
necessariò animadversis, sit pro defensione doctrinæ irrefragabilis,
& contra virus pestiferum execrandi dogmatis.

CONCLUSIO UNICA.

5 **I**N Animâ, quæ per peccatum Divinam gratiam amisit, adhuc remanent virtutes morales acquisitæ,
sive per accidens infusæ. Quoad primam partem est communis
inter Discipulos Angelici, & Subtilissimi Doctoris. Quoad
secundam aliquod dissidium, quanvis parvi momenti, reperitur.
Qui enim constituunt virtutes morales infusas, simul cum
charitate, simul inquirunt cum illa amitti. Et istiusmodi

modi connexionis tota ratio hæc est. Quia sicut hæc virtutes infunduntur amicis Dei cum charitate ipsa, tanquam ornamenta ipsius charitatis, ita cum ea amitti debent. Unde Divus Thomas 1.2. q. 65. a 2. & *quest.* 71. a 4. docet quòd, licet in homine peccatore maneat actus aliquis virtutis moralis infusæ hoc est, ex eadem ratione honestatis, tamen dicendum est illum non elici connaturaliter à potentia per habitum, sed per solum auxilium, supplente Deo efficacitatem habitus.

Utrum virtutes morales per accidens infusæ cum charitate amittantur, charitate amissa.

6 Verum dissensio nulla est in re, sed tantum in modo exponendi illam. In re enim satis conveniunt omnes habitus illos virtutum moralium adhuc manere in homine, amissâ per peccatum charitate; & sola est dubitatio. An isti habitus sine charitate habeant veram rationem virtutis? Divus Thomas negat, & pro sua sententia Divum Augustinum advocat, qui multis in locis docuit in infidelibus nullas reperiri virtutes, quæ in veritate sint tales; præcipue *lib.* 13. de *Trinit.* c. ultimo sub finem. & *lib.* 5. de *Civit.* c. 12. & *lib.* 19. c. 25. Item *lib.* 4. contra *Julian.* c. 3. Scotus verò è contra in 3. dist. 36. q. unica §. De tertio articulo; & §. Contra hoc est *Augustinus.* Gabriel q. unica, art 2. in 4. p. articuli *Conclusionem* unica docent præfatos habitus acquisitos, à charitate nudatos per peccatum adhuc retinere veram rationem virtutis, licet non perfectam. Quidquid sit de exponendi modo ad veritatem rei sic procedo.

7 Habitus virtutis moralis neque pendet à gratiæ coexistentia, neque peccato repugnat; ergo perperam asseritur in Anima, quæ per peccatum Deum, & ipsius gratiam amisit, nihil remanere nisi peccatum. Siquidem ly. nihil, nisi peccatum, est terminus exclusivus etiam habituum virtutum moralium. Probo antecedens, & primò, quòd virtutis moralis habitus, sive acquisitus, sive per accidens infusus, à coexistentiæ charitate independeat. Quia si talis dependentia daretur, vel esset tanquam à suâ causâ efficiente, vel ut à causâ materiali, vel ut à formali causâ, vel denique ut à causâ finali, nullo ex his modo habitus virtutis moralis dependet à gratiæ consortio: ergo.

Conclusionis nostræ probatione.

8 Probatur independentia virtutis moralis à gratiâ coexistente, veluti ab efficiente. Probatur inquam; quia principium effectivum habitus cujuscunque nullum aliud esse potest,

Habitus solum
producitur ef-
fectivè à poten-
tiis, & actibus.

test, nisi potentia, & actus, quibus producitur ab ea potentia; ita tamen quod per potentiam, & actus producat Petrus v. g. habitum legendi, currendi, nec minus habitum prudentiæ, fortitudinis, &c. Petrus, sive ejus suppositum (actiones enim juxta Aristotel. sunt suppositorum) ad productionem talis habitus concurrat ut principium effectivum quod; potentia ut principium activum remotum & quo; actus verò, tanquam activum principium, quo, & proximum. Igitur, quod habituum effectivum principium sit actus ipsiusmet potentiz, cujus fuerit habitus, plusquam certum est inter AA. id enim quasi indubitabile est ipsis, cum omnes in eo conveniant cum Divo Thoma Scot. Almayn. Okam. Suar. in *Metaph. disp. 44. Sect. 8. n. 6. Vsq. 12. disp. 79. c. 9. num. 39. & aliis*; qui sic probant, quia habitus (loquor de acquisitis) sunt veluti semina, quæ ab actibus relinquuntur ad alios actus producendos: ergo actus tanquam productiva principia agnoscunt.

9 Quod etiam à potentiis producantur illarum habitus, est Durandi in 3. *dist. 33. q. 2.* & verius fundamentum est, quia sicut suppositum per actus, ipsos habitus producit, ut diximus; ita (licet non tam immediatè) per potentias ipsorum actuum productivas habitus ipsos debet producere. Atqui charitas non est actus prudentiæ v. g. neque illius potentia productiva, talis enim solus est intellectus: ergo prudentia, neque alia moralis virtus pender à charitate, sive gratiâ, tanquam à suo effectivo principio. Quod autem dico de habitu acquisito per actus, non minus verificandum est de habitu, sive de virtute infusa per accidens; neque enim aliud discrimen inter utrumque erit nisi supplementum ex parte Dei pro actu, & potentia effectiva illius.

Gratia non est
causa materia-
lis virtutum
moralium.

10 Patet insuper habitum virtutis moralis independere à gratia tanquam à materiali principio. Quia illud est materia, le principium alicujus, quod illi tanquam subjectum educationis inservit; & insuper idem educatum, ut formam propriam recipit. Infanum autem esset contendere gratiam Divinam esse subjectum, ex quo educatur prudentia v. g. & ubi recipiatur ipsa prudentiæ virtus, veluti forma, quæ gratiam compleat, & cum qua unum efficiat compositum, ex gratia tanquam materia, & prudentia loco formæ. Et inde, cum Theo-
logi

logi disputant de causa materiali virtutum moralium, nullius hucusque in mentem subiit eam esse Divinam gratiam; quippe qui omnes conveniunt in eo quòd virtutes morales subiectantur in Anima; hoc solummodo controvertentes: an istæ virtutes subiectentur immediatè in substantia Animæ, ut dicitur de gratia, an verò in ejus potentiis? Itemque utrùm in potentiis potiùs, quàm in appetitu sensitivo subiectari dicantur?

II Probatur quòd virtus moralis non dependeat à gratia tanquam ab ejus causa formali. Prius tamen supponendum est, cum P. Arriaga in *Phys. disp. 3. sect. 4. Vasques in 1. p. d. 174. Suar. Lusit. in Phys. tract. 1. de Princip. disp. 4. sect. 3. & aliis*, quod quidem est inter Theologos receptissimum: formas accidentales supernaturales (quales sunt gratia, & reliqua dona supernaturalia) propriè educatas esse ex subiecto, in quo recipiuntur. Tunc sic: omnis forma educata recipitur in subiecto, à quo educata fuit, cum ipsoque componit, tanquam illius actus; atqui gratia à nulla virtute morali educitur, in nulla recipitur: ergo cum neutra earum componit tanquam illius actus in completus, ac per consequens nulla virtus moralis dependet tanquam subiectum, à gratia tanquam forma. Et amplius confirmatur. Quia cum virtutes morales ad minus sint quatuor illæ memoratæ, tres saltem deberent independere à gratia, veluti à forma, & comprincipio formali; ratio est, quia juxta Divum Thomam nulla forma potest esse comprincipium simul, plurium materialium: ergo una tantum virtus moralis diceretur, non posse existere sine gratia, ab eaque dependere, ut à sua causa formali. Quo admissio necessario, quæro, quænam sit hæc virtus, quæ sola dependet à gratia, ut ab ejus causa formali? Nulla assignabitur, nullaque excludentur; cum nulla sit ratio assignabilis, cur potiùs Prudentia v.g. quàm Fortitudo sit illa virtus, à qua gratia educatur, & cum qua componat, veluti cum materiali subiecto, à gratia ut à comprincipio formali, dependenti ad existendum. Demum: quòd virtutum moralium conservatio, non dependeat à gratia tanquam à causa finali, nulla probatione indiget erga eos, qui causæ finalis genium agnoscunt. Imò finis nunquam cum suo effectu coexistit; patet innumeris ex-

Neque est illarum causa formalis.

Conservatio virtutum moralium non respicit gratiam habituales ut causam finalem,

plis ; gloria enim , & Beatitudo supernaturalis , quæ est causa finalis tot sanctarum actionum , cum eisdem simul esse non potest. Unde commune est , causam finalem solum in intentione existere ad operandum ; operatur enim movendo voluntatem , ad quod non alia requiritur existentia , nisi in intentione. Maneat igitur omnimoda independentia moralium virtutum à gratiæ coexistentia.

12 Fortasse oppones. Multoties inveniuntur extrema aliqua , quæ habeant necessariam coexistentiam , cum tamen eorum neutrum , ab altero tanquam à sua causa cujusvis generis pendere dicatur ; quid ergo mirum , si à coexistente gratia moralium virtutum pendeat permanentia ? Neque exemplis caret assumptum. Homo conservari nequit , destructo semel risibili. Neque natura ulterius permanebit , si à subsistentia denudari concipiatur. Postremo amissa Fide , aut Spe , deperditur gratia ; cum ramen gratia à Fide , aut Spe , ut à causa minimè pendeat ; neque natura à subsistentia , neque homo à risibilitate eam dependentiam , quam effectus habet à sua causa , ullo modo agnoscant.

Cur amissa Fide , aut Spe gratia deperditur ?

13 Respondeo , admissio assumpto , quod quidem multoties (ut in objectione dicitur) verum est ; siquidem absque dependentia , veluti effectus à sua causa , ita poterunt connecti extrema aliqua inter se , quod à positione unius pendeat alterius permanentia , prout in exemplis adductis satis liquet. Ideo enim gratia conservatur dependenter à Fide , & spe , ita quod ablata qualibet , pereat necessario ipsa gratia , quia Fides non tollitur nisi per peccatum infidelitatis , sicut neque spes absque desperationis peccato , cum quo gratia amari nequit , oppositionis , & contrarietatis ergo. Unde potius dicendum esset gratiam fuisse deperditam propter peccatum introductum , quàm propter Fidei , sive spei corruptionem : in beatis enim invenitur gratia sine Fide , & sine spe , ut est Theologorum plausibilior sententia cum Divo Thoma. De natura subsistentiam respiciente , ad existendum saltem naturaliter , nequit argumeatum urgere ; subsistentia enim est terminus intrinsecus naturæ (omitto alias rationes maioris ponderis , quæ aliquo carent examine) ablato autem aliquo intrinseco naturæ , ipsam perire necesse est. Neque hæc pa-
ritas

ritas est inter unam, aut alteram virtutem moralem, & gratiam; non enim est gratia moralis virtutis terminus intrinsecus. Ad primum, in contrarium exemplum, de homine, ejusque risibili; responderetur, quod hæc, & quævis alia proprietas quarto modo est quædam mera emanatio à natura sua, cujus est proprietas tam necessario connexa, ex necessitate naturæ, quod ad ipsius emanationem sufficiat sola naturæ positio: unde tolli non potest proprietas, si naturæ positio adhuc intelligatur manere. Quis autem asserat gratiam esse proprietatem necessariam virtutum moralium, ab eis emanantem? Nemo, ut judico: ex eo, quia quævis natura suam producit proprietatem, conformiter ad ea prædicata essentialia, quæ continet; cum autem quatuor virtutes morales sint specificæ, & essentialiter diversæ, habentes prædicata essentialiter diversa; non poterit ab unaquaque virtutis natura, eadem proprietatem (gratia videlicet) per simplicem emanationem prorumperere.

14 Probo nunc falsum esse quævis peccatum, virtutibus moralibus generaliter opponi. Primò. Singuli actus mali, speciales, & proprias habent malitias inter se specie distinctas; atqui malitia gulæ v.g. ordinatur in virtutis Temperantiæ destructionem: ergo non potest tendere adversus habitus virtutum cæterarum. Et ratio est plenius obtutibus evidentissima; quia actus specificantur per objecta, in quæ tendunt: ergo, si actus gulæ tendat non solum in destructionem virtutis Temperantiæ, sed aliarum etiam, & actus furti inclinet similiter in destructionem Justitiæ simul, & reliquarum virtutum: actus mali, furti, & gulæ non differunt specificè inter se. Hoc autem quantum sit rationi dissonum, jam ostendo in probationem maioris præjacti fundamenti. Malitia furti, & malitia homicidij specie inter se differunt: ergo. Antecedens patet; Quia, sicut virtutes, quæ respiciunt vitia opposita diversæ sunt essentialiter, ita vitia, quæ diversas virtutes respiciunt, erunt inter se essentialiter diversa. Aliter si vitia inter se non essent essentialiter discriminantia, non deberent in confessione detegi seriatim per suas species: sed faceret satis poenitens dicendo, septies peccavi; quin exprimeret, ter blasphemando, quater occidendo. Cum igitur vitia inter

Neque omnia peccata sunt per se opposita virtutibus moralibus.

Quomodo vitia specie distinguantur?

se essentialiter opponantur ratione oppositæ virtutis, ad quam destruendam, tanquam in objectum proprium, diriguntur: dicendum est peccatum oppositum Justitiæ non esse reliquis virtutibus similiter oppositum; unde simul conservari possunt virtutes morales, & peccatum, quod eisdem non opponatur?

15 Secundò probatur. Potest enim quàm bene quis fur- tum committere, & adhuc post illud summam continentiam conservare: ergo peccatum non destruit morales virtutes. Imò non est facile asserendum quòd actus peccaminosus destruat habitum ipsum virtutis, illius etiam, cui opponitur ipse actus peccati. Contrarium enim satis constat; siquidem qui habet habitum intensissimum Castitatis, per longissimum tempus, & plurimos actus acquisitum non perdit illum per unicum peccatum luxuriæ. Quòd si liberè negare quis audeat, ipso lumine naturali demonstrabitur, & per experientiam comprobabitur, quia ille post longā cōtinētiā in luxuriā lapsus, facilis surgit ab illo peccato, quàm quilibet alius nullum habens talis virtutis habitum: ergo ex eo solùm esse poterit, quia adhuc in eo perseverat habitus Castitatis; post commissum actum peccaminosum luxuriæ.

16 Terriò probatur adhuc actum peccaminosum; non esse absolutè incompatible cum habitibus virtutum. Quia, ut est verior doctrina tum Theologorum, tum Philosophorum apud Lusitanum de *Anima Tract. 7. disp. 2. sect. 7.* habitus non tolluntur formaliter per actus ipsis oppositos, & contrarios; sed effectivè solummodo, quatenus ipsi actus oppositi, produciunt habitus contrarios, qui formaliter, hoc est per se ipsos pugnant cum oppositis. Et ratio istiusmodi doctrinæ hæc est: quia actus, & habitus sunt formæ diversarum rationum; habitus enim se habent per modum actus primi, & veluti potentia, actus verò sunt actus secundi; quapropter non opponitur actus habitui per se sed per habitum, quem simul cum aliis actibus producit, Et hoc confirmat Aristoteles: *cap. 10. de oppositis, & lib. 10. Metaph. cap. 6.* dicens: *Contraria sunt ea, quæ sub eodem genere maximè distant, & eidem subjecto vicissim insunt, à quo mutuo se expellunt.* Ex quo cum actus, & habitus non sint in eodem genere, & insuper cum habitus Castitatis non

Qualiter habi-
tus destruantur
per actus oppo-
sitos.

non absolute excludat actum luxuriæ, ut experientiâ manifestum est, rectè inferitur actum vitiosum, non absolute excludere habitum virtutis unde nec absolute repugnant coexistere.

17 Hoc idem potest breviter confirmari; quia habitus oppositi in gradibus remissis inter se etiam naturaliter non repugnant. Quod manifestè liquet quando enim quis habet habitum intentum vitii v.g. & incipit se exercere in virtute, paulatim acquirit inclinationem ad virtutem, & eo passu minuitur inclinatio ad vitium; neque tota in momento perit: ergo illæ duæ inclinationes ad contrarios actus coherent in gradibus remissis; aliàs cum vel minima inclinatio ad contrarium producta esset debuisset tota opposita perire, quod est contra experientiam. Et facilè percipitur, atque confirmatur hæc ratiocinatio exemplo caloris, & frigoris. Ex quibus sic fortiter argumentor. Si unus habitus remissus in suis gradibus per aliquos actus generatus non expellit alium habitum, multò minùs unum peccatum expellet tot habitus virtutum, præsertim si his omnibus non opponitur ex propria tendendi inclinatione.

18 Objectio prima. *Qui totam legem servaverit, offendant autem in uno, factus est omnium reus*; ut ait Divus Jacobus 2.10. ergo per quodvis peccatum omnes deperduntur virtutes; quia propter earum omnium reus fit peccator, veluti si contra omnes deliquisset. Confirmatur ex Divo Thoma, qui pluribus in locis idem sentire videtur, præsertim 1.2. q.71. art.4. *Per unum actum peccati mortalis exclusa charitate, excluduntur per consequens omne virtutes.* Ubi apertè docuisse videtur repugnantiam peccati cum habitibus virtutum; & per consequens, quod in anima, quæ Deum, & ipsius gratiam amisit, nihil remaneat nisi peccatum, ut intendit prima damnatarum propositio.

19 Respondetur ad argumentum, Jacobum Apostolum locutum esse 1. ad condignitatem punitionis, non solum enim damnatione est dignus qui omnium scelerum perpetrator est, sed etiam qui vel unius mandati transgressor fuerit inventus. 2. De peccato dixisse comparativè ad legem, quam totam adimplere tenemur, & qui peccat in uno puncto, violat le-

gem, & offendit legislatorem, qui unus est, & amittit totam ejus gratiam, & charitatem, quæ una est, & indivisibilis essentialiter, non extensivè. Illa igitur dicuntur ab Apostolo de totalitate legislatoris offensi, & gratiæ seu charitatis imò, & visionis, ac Beatitudinis, ut loquitur Dupasquier in *Summa tom. 3. disp. 4.* quæ tota amittitur uno peccato mortali; non igitur intelligendus est Apostolus in sensu nostræ conclusioni opposito. Ad confirmationem ex Angelico Præceptore desumptam facile respondendum est Divum Thomam non negavisse coexistentiam virtutum moralium cum peccato, sed solum docuisse tales virtutes non permanere in sua debita, & ultima perfectione sine gratiâ; quapropter non negat habitus morales permanere, non permanente gratiâ; negat verò permanere in statu virtutis perfectæ, ac meritoria, ut patet ex ipso Divo Thoma *loc. cit.* Quod libet enim peccatum mortale contrariatur charitati, quæ est radix omnium virtutum infusarum in quantum sunt virtutes, & ideo per unum actum peccati mortalis, exclusa charitate, excluduntur per consequens omnes virtutes infusæ in quantum sunt virtutes, in ultimo statu perfectionis.

20. Notant hic Caietanus, Vasques, & alij Theologi communiter Divum Thomam eatenus docuisse habitus virtutum moralium, à gratia denudatos, dicendos non esse veras virtutes, quatenus dempta gratiâ, non sunt virtutes, qualiter à Theologo considerari debent; quod idem valet, ac si diceret, non esse perfectas virtutes, ac meritorias, quales esse decet, & debent esse. Hoc autem non obstat, quominus simpliciter dicantur veræ virtutes præfati habitus; Philosophi enim gratiam, & charitatem, non agnoscetes, eos habitus ut veras virtutes definierunt; neque nos debemus rebus imponere diversa nomina à priscis illis nomenclatoribus.

Habitus virtutum moralium, dempta gratiâ, adhuc sunt virtutes, non Theologicæ, sed Philosophicæ consideratæ.

21. Objectio secunda. Ex Divo Augustino, habitus virtutum, imò & ipsi actus virtutum sine justitia (hoc est sine charitate) aut sine Fide operante per dilectionem (hoc est gratiâ informata) non sunt virtutes: ergo virtutes morales, ut sint tales, dependent à gratiæ coexistentia, neque simul conservari possunt peccatum, & virtus. Antecedens patet ex Doctorum Magistro pluribus in locis, sed præcipuè *Lib. 13.*

de

de Trinit. c. ultimo ad finem, ibi: *Iustus ex Fide vivit*; quæ Fides per dilectionem operatur ita, ut virtutes quoque ipsæ, quibus prudenter, fortiter, temperanter, iustèque vivitur; omnes ad eandem referantur Fidem; non enim aliter poterunt esse veræ virtutes.

22 Respondetur negando consequentiam, quæ est omnino falsa, neque antecedens est verum, alia enim est Augustini meas: na n ibi ubi, & alibi loquitur de virtutibus Gentilium, non agit de habitibus, sed de actibus, ut optimè notat Vasques tom. 1. in 1. 2. d. 88. Atque, opera infidelium, quæ videbantur virtutes esse peccata, non ex eo quòd fierent sine charitate, aut non essent propter Deum summè dilectum; sed quia non procedebant ex vero fine honesto virtutis; fiebant enim ob vanitatem inanisi gloriæ, aut ex alio malo fine. Unde Lib. 19. de Civit. Deicap. 25. ait. *Proinde virtutes, quas sibi habere videtur, per quas imperat corpori, & vitijs ad quodlibet adipiscendum, vel tenendum, nisi ad Deum retulerit, etiam ipsa vitia sunt potius, quàm virtutes. Nam, licet à quibusdā tunc veræ & honestæ putentur esse virtutes, cum ad se ipsas referuntur, nec propter aliud expetuntur; etiam tunc inflatæ, ac superbiæ sunt; & ideo non virtutes, sed vitia iudicanda sunt.* Nos igitur loquimur in hac controversia de habitu virtutis acquisitæ, aut per accidens infusæ, qui est principium operandi ex recta ratione propter finem honestum, licet non ex charitate erga Deum. Et quavis infidelis, aut peccator non possit ullum habitum virtutis ex recto fine sibi comparare, quàm bene tamen potest contingere ut homo iustus acquirat plures habitus virtutis, & amissa deinde gratiā per peccatum, maneat prædicti habitus sine charitate, à qua non dependent in conservari; quos tandem habitus dicimus habere rationem virtutis, siquidem possunt inclinare ad bonum; & honestum finem.

SECTION II.

Eadem propositio impugnatur adhuc quoad primam partem ex alio absurdo ibidem reperto.

1 **D**iximus præcedenti capite 2. num. 2. & 4. negari in hac prima propositione, Fidem aut Spem remanere in animā postquam per peccatum, Divinam gratiam ami-

Docetur amplius in prima parte hujus propositionis non dari Fidē, aut Spem post amissionē gratiæ; idem habetur alijs propositionibus.

amisit. Hoc satis apertum est, perspecta ipsa propositione; quæ in prima ejus parte, cætera omnia excludens, peccatum solummodo inveniri dicit in anima post deperditam Dei gratiam, ibi: *Quid aliud remanet animæ, quæ Deum, atque ipsius gratiam amisit, nisi peccatum, &c.* Eandem Fidei, & Spei amissionem necessariam esse ex gratiæ perditione, multoties perhibetur, videlicet: propositione 52. *Fides non est absque amore.* Propositio 8. ab Ecclesia excludit quotquot in lethale sunt lapsi, ex consequenti amissione Fidei: dicitur enim: *Nos non pertinemus ad novum fœdus, nisi in quantum participes sumus ipsius novæ gratiæ, quæ operatur in nobis, id quod Deus nobis præcipit.* Idem confirmatur propositione 63. *Baptizatus adhuc est sub lege sicut Judæus, si legem non adimpleat:* 72. etiam, ibi: *Qui non ducit vitam dignam Filio Dei, & membro Christi cessat interius habere Deum pro Patre, & Christum pro capite.* Similiter propositione 78. *Separatur quis à populo electo, cujus figura fuit populus Judaicus, & caput est JESUS Christus, tam non vivendo secundum Evangelium, quàm non credendo Evangelio.* Ex quibus colligitur has propositiones, necessario esse connexas; scilicet: Amisit gratiam: ergo etiam Fidem, & Spem: consequenterque est extra Ecclesiam. Unde ex his satis constat Ecclesiam solummodo integrari ex Sanctis, & electis in gratia Dei permanentibus, ut repetitur propositionibus 72. 73. 74. 75. & 76. quæ omnes in Bulla Sanctitatis suæ citatis numeris videri possunt, non enim est, cur in ipsis repetendis amplius immoremur. Pro quibus propositionibus confutandis satis erit hæc unica.

CONCLUSIO.

Fidem (idem de Spe) amitti per quodlibet peccatum mortale; sive ex qualibet amissione charitatis, aut gratiæ; non solum est falsum, verum etiam temerarium, impium scandalosum, & hæreticum.

2 **N**ostræ Conclusionis veritas, non solum est Patribus, & Doctoribus communis; inò etiam definita, & ex Sacra Pagina firmissima. Et quia Sacræ Scripturæ testimonia ad nostram doctrinam, regulæ sunt infallibiles,

les, juxta illud Apostoli 2. ad Timotheum 3. v. 15. *Ab infantia sacras literas nosti, quæ te possunt instruere ad salutem per Fidem. Et v. 16. Omnis Scriptura divinitus inspirata, utilis est ad docendum*; quapropter dicebat Christus, Joannis 5. v. 39. *scrutamini Scripturas, illæ sunt quæ testimonium perhibent de me.* Ex ipso sacro Textu aliqua dabimus testimonia in probationem hujus veritatis.

3 Primum sit illud ex 1. ad Corinth. 13. *Si habuero omnem Fidem, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest.* Ubi Apostolus charitatem commendans, sine illa inquit Fidem nihil prodesse: ergo duo intelligenda sunt ex his Apostoli verbis; primum, Fidem ad meritum non reputari sine charitate: secundum; inveniri etiam fidem absque charitate. Et confirmatur; nam aliàs non subsisteret Apostoli discursus, quo gratiam extollebat, ab utilitate fidei, quandiu per gratiam informata est, & non alias. Secundum Scripturæ testimonium, & primo valde simile, illud est ex Jacobi 2. v. 14. *Quid proderit, fratres mei si fidem quis dicat se habere, opera autem non habeat?* Et v. 20. *fides sine operibus mortua est.* In his igitur contendit etiam Scriptura, fidem parvi esse momenti, hoc est nullius meriti, si ab operibus in gratia factis deferatur; clarissimè ostendens ejusdem fidei perseverantiam, cum tamen non est sociata gratià.

4 Pro hujus evidentia notare convenit, quatuor nostrorum operum genera à Theologis utcumque distinguui: Perfecta, Mortifera, Mortua, & Mortificata. Perfecta opera ea dicuntur, quæ in gratia facta, in eadem conservantur; unde merito nuncupantur perfecta. Illa autem opera, quæ vitam spiritualem auferunt, aut lædunt, alia enim sunt mortalia, alia venialia, hæc ideo dicuntur mortifera. Opera, quæ ab homine in peccato mortali existente sunt facta, mortua sunt. Mortificata tandem sunt illa, quæ elicitæ ab homine in gratia, per subsequens peccatum mortale, veluti mortua recensentur. Planum tamen est, quod opera sive mortua, sive mortificata in re debent supponi: neque enim dicerentur mortificata, vel mortua, si non existerent ipsa opera. Ita circa fidem est discurrendum ex apposito Divi Jacobi testimonio, in quo fides sine operibus, quæ in charitate sint facta, censentur mortua cum

Quatuor genera nostrorum operum; scilicet, perfecta, Mortifera, Mortua, & Mortificata.

Divisio Fidei
in vivam, &
mortuam, for-
matam, & in-
formem.

cum tamen ita non esset existimanda, si nullatenus existeret. Unde celebris est illa Fidei divisio in vivam, & mortuam; formatam, & informem, quam tradit Divus Thom. 2. 2. q. 4. 4. 3. 4. & 6. desumptam ex August. de *Cognitione vera vite*, cap. 32. itemque ex Divo Bernardo *Serin.* 2. de *Resurrectione*. Neque ita divideretur, si sola fides viva, & formata esset Fides, non autem mortua, & informis.

Nostra conclu-
sio probatur ex
Scriptura.

5 Corroboratur totus hic discursus præjactus. In Scriptura sacra reperitur Fides viva ex gratia informante, juxta illud Apost. ad *Hebr.* c. 10. *Justus ex Fide vivit*; reperitur etiam Fides mortua per charitatis amissionem; dicitur enim: *Fides sine operibus mortua est*; atqui utraque Fides habet in se veram rationem Fidei: ergo sicut in justis datur vera Fides, ita etiam in peccatoribus vera Fides est admittenda. Miror est Divi Thomæ 1. 2. q. 55. a 1. dicentis: *Fides formata, & informis non differunt specie, sicut in diversis speciebus existentes, differunt autem sicut perfectum, & imperfectum in eadem specie*. Eandem Minorem satis docet idem Apostolus Jacobus citatus cap. 2. v. 17. *ibi Fides, si non habeat opera, mortua est in semetipsa*: Quibus verbis ostenditur dari Fidem sine operibus ex gratia: ergo ostenditur, Fidem sine gratia perseverare. Et insuper talem Fidem esse mortuam in se; ergo & in se esse Fidem; ut continetur in Minori nostri Syllogismi.

Ex Tridentino.

6 Ex Scriptura ad sacrum Tridentinum Concilium recurro in veritatis nostræ probationes, quæ in eo apertissimæ sunt, neque semel tantum repertæ. Nam Sess. 6. de *Justificatione* cap. 15. inquit: *Asserendum est, non modo infidelitate, per quam & ipsa Fides amittitur, sed etiam quocunque alio peccato, quamvis non amittatur Fides, acceptam justificationis gratiam amitti*. Quibus verbis, duo apertissime constant. *Primum*; Fidem per infidelitatem amitti. *Secundum*; per quodcunque aliud peccatum, Fidem non amitti, quamvis amittatur gratia, quod est indubitatum. Idem definitivè traditur eadem Sess. 6. *Canone* 28. *ibi*. *Si quis dixerit, amissa per peccatum gratia, simul & Fidem semper amitti; aut Fidem, quæ remanet, non esse veram Fidem, licet non sit viva; aut eum, qui Fidem sine charitate habet, non esse Christianum; anathema sit.*

7 Quâ in re, inspectâ Sacri Concilij definitione, ipsos adversarios,

versarios, istius, & aliarum similium propositionum assertores mihi responsuros vellem : Utrum Concilium generale legitime congregatum, per Sedem Apostolicam approbatum, qualiter Tridentinum judicatur, infallibilitate gaudeat in rebus Fidei determinandis? Qualiter ipsi quæstionem resolverent, ipsi viderint. Scio autem Fidei certum esse prædictum Concilium neque decipi, neque decipere potuisse; videatur Turrian. *disput.* 2. *dub.* 4. Gamacheus *q.* 5. *art.* 3. Valent. 2. 2. *disp.* 1. *q.* 1. *punct.* 1. §. 5. 6. Bellarm. *tom.* 2. *lib.* 2. *de Conciliis* cap. 12. Et ne unus quidem Catholicus Doctor invenitur, qui teneat oppositum: hæc enim est ex ipsa sacra Scriptura doctrina: dicitur enim *Matth.* 18. *Ubi sunt duo, vel tres congregati in nomine meo ibi sum in medio eorum.* Cum igitur Concilium sit congregatum in nomine Christi, ab ejusque in terris Vicario: ergo ibi dicendum est Christum sua infallibili assistentiâ prætedisse. Idem colligitur ex *Actu* cap. 15. ubi Apostoli in quodam Concilio congregati sic efati sunt: *Visum est Spiritui Sancto, & nobis,* quibus verbis non obscure significatur Conciliorum definitiones esse non solum Patrum sententias, ac resolutiones verum etiam supremi Paracleti inspirationes, qui est Spiritus Concilij. Idem ex Div. Paulo satis ostenditur, qui 1. *ad Timoth.* cap. 3. v. 15. Ecclesiam nominat *columnam, & firmamentum veritatis.*

8 Colligendum hinc est non solum hanc, quam impugnamus, propositionem esse hæreticam, verum insuper, quotquot ei accedunt, quas omnes supra retulimus; quibus student adversarii, veros Christianos non esse peccatores, quatenus amittendo gratiam, fidem (ut inquiunt) consequenter perdunt, quod manifestè Concilio opponitur aliter definiendi citatâ *sess.* 6. *Can.* 28. his verbis: *Si quis dixerit eum, qui fidem sine charitate habet, non esse Christianum; anathema sit.* Quas omnes propositiones hæreticas esse censemus; quia posita infallibili Sacri Concilij Authoritate in rebus Fidei definiendis, ut supra ostendimus, qui ejus definitiniobus adversantur, contra articulos ad Fidem spectantes directè tendunt; quod est hæresibus adhærere: prout diximus *cap.* 1. *num.* 18. Et facillimo negotio concludes easdem propositiones temerarias impias, & scandalosas esse, uti in supra affixa propositione

Censura propositionis primæ, & aliarum ei affinium.

ne

ne judicavimus, ea recolendo, quæ cap. citato diximus, has ipsas notas exponendo.

Ex Patribus.

9 Confirmatur nostra doctrina de existentia Fidei post amissionem gratiæ, ex Sanctis Patribus; & primò ex Primario Doctore Theologorum omnium Augustino, qui veluti nostrum prospiciens Institutum, à tot retro sæculis docuit id ipsum, quod in præsentì adversùs hujus temporis hæreticos à Sancta Romana Ecclesia discimus. Ait enim lib. 9. *Confess. c. 4. tom. 1. Gaudens in Fide laudavi nomen tuum, & ea Fides me securum esse non sinebat de præteritis peccatis meis, quæ mihi per Baptismum tuum remissa non dum erant* Quibus verbis indicat Augustinus se ante Baptismum Fidem habuisse à Dòmino; non autem securitatem de peccatorum suorum remissione per gratiam. Quod quidem esset implicatorium, & ab Augustino nullatenus asserendum, si Fides. & peccatum non compaterentur, aut si Fides, & charitas, quæ operit multitudinem peccatorum, necessariò connecterentur. Neque aliud docuisse comperitur *De Baptis. contra Donatist. lib. 1. cap. 8. tom. 7. dicens: Nihil prodest homini vel sana Fides, vel sanior fortasse soluin Fidei Sacramentum, ubi lethali vulnere schismatis, perempta est sanitas charitatis, per cujus solius peremptionem, etiam illa integra trahuntur ad mortem.* Hic à Sancto Doctore docemur per vulnus lethale solam gratiam esse peremptam, ut colligitur ex illis verbis: *per cujus solius peremptionem; Fidem verò integram manere, quanvis mortuam; hoc est, sine operibus, ipsa dignis; unde illam nihil prodesse affirmat.* Quod multoties confirmare intendens, *tract. 6. in Joan. post medium, tom. 9. inquit: Magna est Fides, sed nihil prodest, si charitatem non habeat.* Ecce ex Augustino, Fides etiam sine charitatè, ut magna commendatur, & si non proficit. Id ipsum repetit *tract. 20. in Epist. Joan. circa init. tom. 9. ibi: Multi dicunt Credo: sed Fides sine operibus non salvat.* Neque apud Augustinum aliquid frequentius, aut communius comperitur. Non autem est præmittendum illud ejusdem Sanctissimi Præceptoris, *Epist. 106. ante med. tom. 2. Si quis dixerit quòd gratiam bene operandi Fides mereatur, negare non possumus.* Ecce habes, attente Lector, non solum Fidem sine gratia, sed etiam quòd Fides gratiam mereatur. Et miraberis fortasse quòd id adversarij fateri

fateri nequeant, cum Augustinus negare non potuisset, imò citato loco repetit: *Qui habent Fidem, quâ impetrent justificationem, per Dei gratiam pervenerunt ad legem justitiæ.* Notandum verò, quòd dum ab Augustino edocemur Fidem mereri gratiam, sive habitualement charitatem; non esse concipiendam ipsam Fidem solis humanis meritis suffultam, sed excitantis, & adjuvantis (non sanctificantis) gratiæ auxiliis præventam; quapropter eadem Epist. sic loquitur: *Cum Fides impetrat justificationem, non gratiam Dei, aliquid meriti præcedit humani; unde tale meritum non est de condigno, de quo postea.*

10 Augustinum secutus est noster Divus Gregorius cognomento Magnus, doctrina, & sanctitate æquè celebris, qui plusquam per annos quindecim Ecclesiam Dei gubernavit, Christum Vicarium agens in terris, id ipsum edocens, quod ab Augustino habemus, nam *Moral. in cap. 34. Job, lib. 25. c. 15. tom. 1.* inquit, *Nonnulli autem Fidem medullitus tenent, sed vivere fideliter nullatenus curant; insequuntur enim moribus quod credulitate venerantur. Quæ verba ad institutum nostrum clariùs expendere, tempus esset parvipendere. Idem similiter profert Lib. 2. sup. Ezechiel. Hom. 16. tom. 2.* Ubi non solum agnoscit Fidem veram, in his, qui per opera peccaminosa gratiam, & charitatem amiserunt; verum etiam, utcumque (ait) *Fidem antecedere charitatem; ex quibus apertè constat in Anima per peccatum, non solam remanere culpam; neque item cætera omnia amitti. Verba autem Sancti Doctoris citato loco hæc sunt: Nisi prius Fides teneatur, nullo modo ad spiritale anorem pertingitur, non enim charitas Fidem, sed Fides charitatem præcedit.*

11 Accedit Divus Thomas, qui, ut supra vidimus, *nam. 5.* Fidem formatam ab informi distinguit, eo scilicet, quòd Fides formata charitati conjuncta sit; Fides verò informis sine charitate ibi: *Fides formata, & informis non differunt specie, sicut in diversis speciebus existentes; differunt autem sicut perfectum, & imperfectum in eadem specie: unde Fides informis cum sit imperfecta, &c.* Ergo ex mente Divi Thomæ Fides adhuc perseverat post amissam gratiam illam informantem. Idem apertè insinuat 1. 2. q. 6. a 2. ad 3. asserens Fidem aliquando infundi sine gratia, sive charitate, ut ex Augustino constat, *num.*

9. citato. Verba autem Divi Thomæ ea sunt, quæ sequuntur: Dicendum, quod ille, qui accipit à Deo Fidem absque charitate, non simpliciter sanatur ab infidelitate, quia non remouetur culpa præcedentis infidelitatis, sed sanatur secundum quid, ut scilicet cesset à tali peccato. Hoc autem frequenter contingit, quod aliquis desistat ab uno actu peccati, etiam Deo hoc faciente, qui tamen ab actu alterius peccati non desistit, propria iniquitate suggerente, & per hunc etiam modum, datur aliquando etiam homini à Deo, quod credat, non tamen datur ei charitatis donum: sicut etiam aliquibus absque charitate datum donum prophetiæ.

SECTIO III.

Eadem Catholicæ doctrinæ veritas ostenditur variis rationibus.

Multoties qui intellectum captivare nequeunt in obsequium Fidei, rationum ponderi succumbunt. Unde Catholicæ doctrinæ veritatem ostensuri, rationibus ipsam comprobabimus. Primò igitur argumentor. Non semel ante habitum gratiæ, sive charitatis infunditur habitus Fidei: ergo etiam post amissionem gratiæ, perseverabit in Animà habitus Fidei: neque enim disparitatis ratio assignabitur: nam sicut ante infusionem gratiæ sine ea conservatur Fides, ita post amissionem gratiæ poterit Fides conservari: hoc enim secundum consistit in independentia Fidei à gratiâ, quæ neganda non est, cum ex primo satis constet. Antecedens (in eo enim tantum est difficultas) defenditur à Vasquesio 1. 2. d. 203. c. 9. Torres in 2. 2. d. 41. dub. 9. Tannero q. 6. n. 41. & ab aliis, Divum Thomam referentibus 2. 2. q. 6. a 2. ad 3. Et sanè hæc videtur Divi Thomæ mens, ut colligi potest ex illius textu præcedenti Sectione 2. num. 10. ad finem. Idem perhiberi videtur ab Augustino eadem Sectione, num. 9. primò loco, citato. Probatur tamen idem antecedens: quia, ut sæpe contingit in adultis, ante Baptismi susceptionem, credunt in articulos Fidei sibi propositos; atqui talis actus Fidei, & assensus productus est ab habitu Fidei: ergo ante infusionem gratiæ habitum Fidei susceperant. Consequentia est recta; quia gratia, nisi infundatur in Sacramento, non nisi per contritionem acquiratur;

Actus Fidei ab
adulto ante
Baptismum
provenit ab ha-
bitu Fidei jam
infuso.

quiritur; suppono autem in probatione, adultum sine contritione credentem. Minor constat; neque enim est cur hic actus Fidei attribuendus sit alicui auxilio extrinseco potius, quàm habitui Fidei; nam proprius, & specialius principium ad actus Fidei est habitus Fidei, quàm auxilia extrinseca. Maior tandem quotidiano constat experimento.

2 Confirmatur: quia Concilium Tridentinum, *sess. 6. cap. 7.* rationem reddens cur in justificatione infundatur nobis non solum Fides, sed etiam charitas, inquit: Quòd Fides sine operibus mortua sit, & otiosa, & non constituat nos vivum Christi membrum. Quibus verbis satis ostenditur supponi à Concilio, Fidem esse posse sine charitate: siquidem sine illa manere dicitur Fidem otiosam: quod quidem neutiquam diceretur, si Fides sine charitate omnimodè implicaret. Hoc fundamentum mirabile dicit P. Arriaga, eo quòd contradictionem involvere sibi videatur. Nam Concilium docet in justificatione infundi habitum Fidei: ergo non supponit habitum Fidei ante infusionem gratiæ. Sed contra primò: quia saltem supponitur à Concilio habitus Fidei otiosus post amissionem gratiæ, aut tandem in quacunque alia differentia: aliàs nunquam foret otiosus; neque ut talis iudicandus. Contra secundò: quia Concilium loquitur de infusione habitus Fidei; hoc tamen est intelligendum, si ante justificationem, habitus Fidei infusus non dum sit. Amplius corroboratur illud præcipuum antecedens hoc firmissimo fundamento. Adultus justificari nequit, nisi prius habeat habitum Fidei: ergo aliquando habitum Fidei ipsam gratiam antecedere necesse est. Probo antecedens: Adultus justificari nequit, nisi prius sit dispositus per attritionem, sive contritionem; quolibet autem supponit habitum Fidei: ergo dari potest Fides sine gratia, & ante illam.

Quid sentiat P. Arriaga de hoc fundamento, ex Concilio desumpto.

3 Argumentor Secundò. Datur gratia sine habitu Fidei: cur ergo non dabitur Fides sine gratia? Neque enim assignabilis videtur aliqua disparitas, unde infirmari possit consequentia. Antecedens probatur faciliè, & evidentè, Quia Christi Anima habituali gratià fuit ornata, ut constans est Theologorum calculum nullo dempto, sive hoc sit de Fide, ut cenet Suar. de Incarnat. disp. 18. sect. 2. quod confirmat validis testi-

Christi Anima sanctificante gratiæ fuit ornata, non autem Fide.

Idem est in Be-
atis.

moniis tum Patrum tum Conciliorum, tum sacrae Scripturae locis, quapropter de Christo dicitur *Actuum* c. 10. *Unxit illum Deus Spiritu Sancto, & virtute*; five (inquam) definitum non sit, ut videretur Vasquesio *disp.* 41. *sect.* 1. qui tamen asserit id sine temeritate negari non posse. Quia licet Christus non egerit habituali gratia; ut Sanctus redderetur, hoc nanque habuit modo infinites excellentiori, per essentialem Divinitatem, attamen, quia gratia habitualis est donum quoddam perfectissimum, nullam involvens imperfectionem, non est cur Animæ Sanctissimæ Christi Domini, negetur hoc ornamentum. Quod autem Christus Fidem non habuerit est omnium Theologorum cum Divo Thoma, & ratione patet; quia Fides repugnat cum Beatificante visione, ut mox dicam; Christus autem erat assentialiter Beatus: igitur in Christo non erat habitus Fidei cum tamen esset in eo donum gratiæ. Idem confirmatur non alio principio, quod Beatis omnibus idem est: omnes enim Beati gratia; & charitate repleti sunt, siquidem ex Divo Paulo 1. *ad Corinth.* 13. v. 8. *charitas nunquam excidit.* Unde Divus Hieronymus in hunc locum: *charitas nunquam excidit; id est, ipsa sola permanet in futuro*; & tamen in illis non reperitur habitus Fidei propriè dictæ, ut est communis Doctorum sensus cum Divo Thoma 1. 2. *q.* 67. a 3. & 5. contra Durandum in 3. *dist.* 23. contrarium opinantem. Et fundamentum est: quia visio Beata, cum sit clara, & perfecta cognitio intuitiva Dei in se, nequit non excludere Fidem, quæ est cognitio obscura alicujus rei, non in se, sed ex evidentia attestantis. Unde inter lumen Gloriæ, & habitum Fidei inveniunt Authores oppositionem aliquo modo physicam, quantumvis mediatam, siquidem mediis actibus visionis claræ, & assensus obscuri se tantum expellunt. Manet igitur à primo ad ultimum gratiam, & charitatem sine Fide reperiri; & exinde Fidem sine gratia etiam non posse negari, ut constet ex tota sectione præcedenti.

4 Sed contra opponēs: Multa sunt extrema, quorum hoc potest existere ab illo separatum, non autem é contra. Et patet, quia quælibet forma separata ab una materia ad aliam divinitus, conservaretur sine unione præcedente, cum tamen illius unio conservata nequeat existere sine tali forma; & hoc

An unio, actio;
& ubi possint
extra subjecta,
& realitates ex-
istere?

& hoc naturaliter quasi ad oculum videtur in Anima rationali separata. Et quodlibet ens in mutatione loci conservatur separatum à primo ubi; cum tamen nullum ubi possit existere extra rem ubicatam: ergo similiter poterit gratia inveniri sine Fide; non Fides sine gratia. Scio fundamentum assumptum (ejusque probationes) non esse omnino certum apud Authores, contrarium enim tenet, ac docet Ovied. in *Physic. Controv. 28. puncto 1. num. 6.* Si enim divinitus quantitas à subjecto separata existit in Eucharistia; & naturaliter adhuc actio, quæ est modus agentis, separatur à causa effectiva, & recipitur in effectu producto, mirum non erit, si afferatur posse unionem, itemque ubicationem separari à realitatibus, & ita conservari. Communi autem sententiæ ad hærens, respondeo assignando disparitatem, scilicet; quia omnis entitas, cujus essentia in aliquo actuali exercitio consistit, non potest existere separata à subjecto, in quo id munus actualiter exercet, aliter sine actuali exercitio in subjecto aliquo suam conservaret essentiam, quod ex ipsis terminis implicaret; cum igitur essentia ubicationis sit actualis affixio rei ad locum; & essentia unionis, actualis applicatio formæ ad materiam (ut est omnium modorum genio connaturale) inde est quod neque ubicatio, neque unio, neque ceteri modi possint à realitatibus separari. Hoc autem in Fide nequit reperiri, non enim est Fides modus gratiæ; neque Fides est actualis informatio gratiæ, unde ab illa non possit existere separata, tanquam si separata perderet essentiam, sicut modus.

5 Tertiò argumentor pro eadem sententia. Nullum peccatum, infidelitate excepta, destruit objectum formale Fidei, aut ejus habitui opponitur: ergo non est, cur per quodlibet peccatum amittatur Fides. Antecedens per se videtur esse manifestum; potest enim quis furtum committere, & tamen Deo objectum aliquod revelanti credere: cum in furto nullum intrinsecum prædicatum reperiat Fidei oppositum. Idem tamen Antecedens severius examinandum, & probandum sumo. Quodvis peccatum Fidem expelleret, aut physicè sicut calor à frigore expellitur; aut meritorie, sive moraliter, quatenus meretur peccatum quod Deus Fidem expellat

pellat (aut Spem) à peccatore; atqui nullo modo potest verificari quòd Fides expellatur, præterquam per infidelitatem; igitur non est dicendum quòd Fides non maneat in Anima; quæ per peccatum quodvis gratiam amisit.

Habitus Fidei
non expellitur
physicè per
quodcunque
peccatum præ-
ter infidelita-
tem.

6 In minori tantum est difficultas; quam tamen probò quoad utramque partem. Et primò quòd Fides non expellatur per quodvis peccatum physicè, demonstro. Fides nullam oppositionem physicam habet cum avaritia, v. g. ergo physicè expelli nequit per peccatum avaritiæ. Probo Antecedens, 1. Quia evidenter patet posse aliquem egeno, & paupere eleemosynam denegare, ipsi tamen aliquid attestanti indubitanter credere: ergo actus Fidei, & avaritiæ non opponuntur physicè. Neque aliter sentiendum est inter avaritiam, & Fidem Divinam: licet enim Fides humana à Divina differat ex parte principii supernaturalis, & objecti etiam supernaturalis; in ratione communi, & essentiali Fidei, & assensus, utraque conveniunt; quapropter si opposito inter Fidem, & avaritiam diceretur physica, & naturalis, inveniretur tam in Fide humana, quam in Divina.

7 Secundò probatur idem Antecedens. Quia avaritia est inordinatus amor divitiarum, & quatuor includit: primum, quòd sit actus voluntatis; secundum, quòd ipse actus vitalis sit; utrumque enim est amoris essentialis: tertium, quòd in divitias tendat: quartum, quòd ejus tendentia inordinata sit. Atqui nullo ex his capite avaritia opponitur Fidei; ergo nullatenus eam expellit physicè. Probo hanc Minorem per omnes ejus patres. Fides est actus intellectus, ut est Catholicorum omnium contra Lutherum, & Calvinum asserentes contra Orthodoxos Fidem non esse assensum in Articulis Fidei, propter auctoritatem Dei dicentis, & revelantis; sed esse (ut ipsi hæretici docebant) actum voluntatis, fiduciam scilicet; quam quis habet de propria justificatione, & prædestinatione; atqui actus voluntatis non opponitur physicè actui intellectus; siquidem oppositio, ut ex Aristotele c. 10. de de *Oppositis*, diximus, debet esse inter ea, quæ eidem subjecto vicissim insunt; a quo mutuò se expellunt; actus verò intellectus, & voluntatis non insunt eidem subjecto, sed diversis; videlicet intellectui, & voluntati; neque insuper se expellunt actus intel-

intellectûs, & voluntatis: ergo avaritia ex hoc principio, quod scilicet sit actus voluntatis, non expellit physicè Fidem; imò neque ei potest opponi. Quod autem avaritia non expellat physicè Fidem, ex vitalitatis principio patet: quia, si vitalitas esse formalis ratio expellendi Fidem, aut Spem, nulla virtus, neque etiam charitas esset componibilis cum Fide, est enim etiam actus charitatis vitalis actus à principio vitali productus.

8 Probatur quod avaritia non excludat Fidem ex tendentia ad divitias; quia hoc objectum, & tendentia in illud nullam habet physicam oppositionem cum Fide: qui enim ad honestates divitias amaret, ex virtute illas amaret, ac inde ex præcisa tendentia in divitias non infertur oppositio ad Fidei habitum; cum ex nulla virtute Fides expelli possit.

9 Supereft tandem ostendere quod illa inordinata tendentia in avaritiâ, non sit physicè opposita Fidei; quod quidem facillimè comprobatur. Illa quippe inordinatio est negatio debitæ rectitudinis, & moderationis in amandis divitiis; hæc autem negatio non tendit adversus Fidem, sed tantum adversus rectitudinem, & moderationem in appetendis divitiis; seu brevius tendit in destructionem Temperantiæ, & non in destructionem alterius virtutis; quia negatio solum opponitur suæ formæ negatæ sola autem virtus Temperantiæ, sive debita rectitudo (non habitus Fidei) est forma negatæ illius negationis, quam inordinationem dicimus. Unde ergo assumunt Adversarij peccatum mortale avaritiæ v.g. esse destructivum Fidei, Spei, &c.

10 Restat probandum, peccatum quodvis (præter infidelitatem) habitus Fidei non esse destructivum moraliter, sive demeritoriè, aut ut communiter dici solet, meritoriè. Quod quidem facili negotio colligendum est 1. quia in quolibet peccato, præter rationem differentialem, & individuante[m] talis, vel talis peccati, per quam constituitur unum numero peccatum; duo insuper continentur, videlicet: ratio peccati genericè sumpti, prout est aliquid contra legem Dei, & ratio specificè peccati, in hac potius specie vitii, quam in illa specie; furti v.g. potius quam gulæ; unde magis uni virtuti opponitur Justitiæ scilicet; & non alteri, videlicet abstinentiæ.

Præter infidelitatem, nullum aliud peccatum est morale destructivum Fidei.

tiæ. Secundùm genericam rationem peccatum non meretur nisi privationem gratiæ: quia peccatum ex intrinseca ratione peccati contra Deum est, & à Deo nos separat, gratia autem ex opposito Deum dilectione attrahit, ipsumque in Animà justificata manere facit, juxta illud: *Joan. 14. v. 13. Si quis diligit me, Pater meus diligit eum, & ad eum venientus, & mansionem apud eum faciemus.* Unde, sicut gratia expellit peccatum quapropter 1. *Petri c. 4. v. 8.* dicitur: *Charitas operit multitudinem peccatorum;* ita ad æqualitatem meretur peccatum expulsionem gratiæ; meritoria enim oppositio referri debet, proportionem habita ad physicam, & naturalem oppositionem. Ex quo: sicut inspecta gratiæ, & peccati naturâ si physicè opponerentur, ex hac genericâ ratione peccatum solam gratiam excluderet; sic similiter censendum est, si moraliter tantummodo opponantur. Secundùm rationem specificam vitii, peccatum gulæ v.g. non expellit nisi virtutem abstinentiæ; quod patet, quia vitium gulæ tendit ex adverso in virtutem abstinentiæ; ut est plus quam indubitabile inter Philosophos; & Theologos: ergo peccatum quodlibet neque ex ratione generica, neque; ex specificante, quibus constituitur, moralem habet oppositionem cum Fide; unde hæc, per quodvis peccatum expelli ab Animâ, neque in eâ remanere, amissâ gratiâ, dicatur. Hoc idem colligitur 2. Quia non est assignabilis ratio, cur peccatum mereri dicatur privationem habitûs Fidei, aut Spei, non autem privationem habitûs prudentiæ, justitiæ continentiæ, &c. Quæ omnes virtutes non solum in peccatoribus, verum etiam in gentilibus inventæ erant sine gratia. Sicut enim habitus Fidei, & Spei Animarum sunt ornamenta, ita etiam virtutes illæ præfatæ sunt Animarum ornatus. Neque sufficit quod virtutes Theologicæ superioris, ordinis, & perfectionis sint: ex hac enim ipsâ disparitate fortius argumentum assumi potest, admissâ morali tantum oppositione. inter virtutem, & vitium: nam, si homo per peccatum meretur à superioribus, & excellentioribus in pœnam delicti denudari, multò magis ab inferioribus.

Ad pleniorē de præfatīs notitiā quæres: Quomodo peccatum infidelitatis, aut hæresis dicatur excludere habitum Fidei? Videlicet physicè, hoc est, ex natura rei; aut morā-

moraliter, hoc est ex ordinatione Divinà, in pœnam delicti? Non physicè, sed moraliter habitum Fidei excludi, putat Richard. in 1. dist. 17. a 2. q. 5. Suar. tom. 3. de Grat. lib. 11. c. 7. Compton. tom. 2. disp. 18. sect. 3. quibus videtur accedere Diy. Bonavent: dist. 37. q. 1. §. *Ad solutionem istorum*. Et fundamenta præfatæ sententiæ hæc sunt 1. Quia habitus Fidei, (& Spei) non infunditur ad instar habitus naturalis ad facilius operandum, sed per modum potentie, ad posse simpliciter operari, ut in confesso est apud omnes: sicut igitur in potentiis naturalibus potentia intellectiva de uno objecto, quam bene stare potest cum actu erroris circa idem objectum, non enim opponuntur physicè, ita neque habitus Fidei cum errore in Fide physicè opponentur; quapropter physicè stare simul possent habitus Fidei, & infidelitatis actus, si Divina ordinatione non obstarer. 2. Quia habitus Fidei infunditur à Deo creativè; ergo à solo Deo tolli potest. 3. Quia, licet habitus Fidei, & Spei non creentur à solo Deo, attamen à solo Deo conservantur; ergo à solo Deo destruentur. 4. Quia si habitus Fidei physicè expelleretur actu contrario, maximè actu erroris; atverò habitus Fidei cum aliquo actu erroris constat permanere: si enim actus hæresis sit indeliberatus, aut ex ignorantia omnimodè invincibili habitus Fidei non tollitur, ut tenet communis doctrina cum nullum in oppositum reperiatur, aut ex Scriptura, aut ex Conciliis, aut ex S. S. Patribus testimonium.

12 Contraria tamen est (& fortasse verior) Sancti Thomæ sententia, docentis habitum Fidei cum infidelitatis actu physicè pugnare; quod patet ex 2. 2. variis in locis: illum sequuntur Palud: in 3. d. 28. Valq. 1. 2. disp. 9. c. 4. Torres, & alij. Fundamentum est. Quia Fides infunditur, non ut quis constituitur facilius & expeditius credens, sed ut absolutè, & simpliciter constituatur Fidelis, per in fidelitatem verò instituitur quis ex ipsa infidelitatis naturà infidelis, independenter ab aliquà superadditâ ordinatione Divinâ: ergo physicè, & independenter ab omni ordinatione extrinseca opponitur actus infidelitatis habitui Fidei. Præterea actus infidelitatis connaturaliter expellit objectum formale Fidei, quatenus assentiri nequit testimonio infallibiliter revelanti: ergo etiam connaturaliter

Qualiter peccatum infidelitatis, aut hæresis excludat habitum Fidei.

raliter expellit: habitum illius. Ast in neutra dicendi via aliquid reperitur contra doctrinam Sanctæ Matris Ecclesiæ, unde utramque probabilem censemus.

13 Notandum tamen pro hac secunda sententia actum infidelitatis; non expellere habitum Fidei immediate, & per se in genere causæ formalis; sed mediatè, & in genere causæ efficientis; quatenus actus infidelitatis generat pertinacem adhæSIONem ad proprium iudicium; licet enim hæc pertinacia, & adhæSIO non sit forma directè contraria Fidei, ut cum Goneto docent plerique Thomistæ, directè tamen opponitur habituali subjectioni, & captivitati intellectus in obsequium Fidei propter autoritatem relevantem; quæ est dispositio omnino necessaria ad conservationem Fidei. Igitur, sicut ille, qui destruit dispositiones corporis humani, ad conservationem animæ necessarias, physicè expellit Animam rationalem; in genere effectivo; ita dicendum, & iudicandum est de actu infidelitatis ad expulsionem habitus Fidei.

Actus infidelitatis non expellit habitum Fidei immediate, & formaliter; sed mediatè, & effectivè.

SECTIO IV.

Enervantur argumenta Adversariorum.

1 **A**rguunt 1. sit Adversarii. Probabile est Fidem expelli moraliter, ac demeritorie, ut nuperime diximus præcedenti sectione, num. ultimo; estque apertè traditum à Doctoribus Orthodoxis, quos num. 6. memoratæ sectionis retulimus, quæ subscribunt Magnus Suar. noster Lorca, Beccanus, Coninc, & quamplures alij; atqui ex hac sententiâ probatissima, necessariò sequitur Fidem expelli etiam per alia peccata præter hæresim, & infidelitatem: ergo injustè, ac temerariè damnatur hæc propositio, admissa semel illa sententiâ, ex qua sequitur. Probo min. in qua est tota hujus fundamenti vis. Blasphemia, odium Dei, & alia id genus peccata sunt, quæ maiorem habent in ratione demeriti deformitatem; atqui ex ratione demeriti amittitur Fides etiam per peccatum blasphemiz, odii Dei, &c. Maior est communis inter Catholicos, neque, Iur puto, ullus est, qui eam neget: Videatur Compton. tom. 2. disp. 18. sect. 3. Gonet.

Argumentum difficile in hac controversia.

tom.

tom. 4. tract. 10. disput. 8. art. 2. §. 3. Vasq. tom. 1. in 1. 2. dist.

91. Minor constat ex dictis: igitur consequentia negari nequit. Ad argumentum negatur minor, ad probationem ejus quæ magna difficultate non caret, neganda est consequentia. Quia (inquit Suar. Lorca, & alij) moralis destructio vel est ex demerito, vel est ex indispositione subjecti; unde Fides vel expellitur propter demeritum, quando peccator propter infidelitatem meretur subtractionem habitus Fidei; vel expellitur propter indispositionem subjecti, quando scilicet peccator non vult assentiri uni propositioni Fidei, & tunc ex hac indispositione justè meretur quòd Deus ab eo Fidem subtrahat: cum igitur in blasphemia, vel odio Dei neque reperitur illa indispositio, neque demeritum, ut in infidelitate, inde est quòd per talia peccata Fides non sit moraliter amittenda. Sed contra, iterum principium petunt. Unde est, quòd odium Dei non judicetur demeritum ad subtractionem Fidei, cum hoc peccatum in ratione demeritorij excedat ipsum infidelitatis peccatum?

2. Aliter respondet Compton. citatus, videlicet pœnam esse duplicem, essentialem unam, accidentalem alteram, argumentumque rectè probare odium Dei mereri maiorem pœnam essentialem, seu gravius in inferno puniri: pœnam verò accidentalem, ablationem scilicet habitus Fidei infusæ, peculiari modo pertinere ad hæresim, & infidelitatem. Sed contra: non enim apparet cur peculiari modo, abstractio Fidei pertineat ad infidelitatis pœnam; præsertim, cum ex ipsa responsione cõstet odium Dei mereri maiorem pœnam essentialem; cur, quæro, uon etiam maiorem pœnam accidentalem?

3. Negandi igitur consequentiam hanc puto esse ratione. Quia, & si Fides moraliter expellatur, hoc fieri debet mensurativè hoc est proportionè servata, & habita inter pœnam, & naturam delicti. Quia igitur hæresis, & infidelitas, cum sit peccatum, opponatur amorì, & amicitia Dei; merito per illam Dei gratia deperditur; & cum per illam resistat peccator, Deo revelanti credere, dignus sit, qui spoliatur habitu Fidei. E contra verò, cum odium Dei resistat amorì, non verò Fidei, ideo est, quòd subtractio Fidei immeritò, & absque proportionè infligeretur peccatori in pœnam odij Dei. Unde, si placet,

cer, distinguenda est maior suprà adductæ probationis. Odium Dei habet maiorem deformitatem in ratione demeriti, nulla habita proportionem, & condignitate ad subtractionem Fidei pro pœna delicti, concedo; proportionem, & condignitate habita ad subtractionem Fidei, nego maiorem. Vide quæ diximus Sect. præced. num. 5.

4 Arguunt 2. Habitus gratiæ justificantis destruitur per quodlibet peccatum mortale: ergo similiter habitus Fidei infusæ. Antecedens est omnium Doctorum, ac definitum in Concilio Trident. Sess. 6. de Justificat. cap. 15. ubi dicitur: *Quocunque alio mortali peccato, acceptam justificationis gratiam amitti.* Consequentia probatur; quia gratia est passio Fidei, emanans, & pendens ab ea, sicut proprietas à sua forma; atqui destructa passione, sive proprietate, destructio formæ sequitur necessario: ergo, sicut peccatum destruit gratiam, etiam necessario, & consequenter debet destruere Fidem. Ad argumentum negatur antecedens, & negatur maior probationis illius: perperam enim asseritur Fidem esse passionem gratiæ, aut è contra gratiam esse passionem Fidei. Licet enim gratia dependeat à Fide ad sui conservationem, hoc ex eo est, quia ablata Fide introducitur infidelitatis peccatum, à quo necessario expellitur gratia; vel ex eo, quia Fides est veluti fundamentum ad reliqua dona supernaturalia in anima recipienda.

5 Arguunt 3. Ex 1. ad Timoth. c. 1. v. 19. ubi Divus Paulus inquit: *Bonam conscientiam quidam repellentes, circa Fidem naufragaverunt.* Atqui per quodlibet peccatum mortale bona conscientia: ergo per quodlibet peccatum mortale naufragatur in Fide. Confirmatur, quia multi è Sanctis Patribus docent quòd tunc tantum datur vera Fides Theologica, quando charitas simul reperitur. Unde Divus August. tract. 49. in Joan. inquit. *Si Fides in nobis, Christus in nobis; sed Christus in nobis non est, amissa gratiâ per peccatum: ergo neque Fides tunc est in nobis.* Et Divus Thomas 1. 2. q. 71. a. 4. sic inquit: *Si compararetur actus peccati ad causam virtutum, sic possibile est quòd per unum actum peccati, aliquæ virtutes corrumpantur: quodlibet enim peccatum mortale contrariatur charitati, quæ est radix omnium virtutum infusarum, in quantum sunt virtutes; & ideo per unum actum peccati mortalis exclusâ charitate, excludantur per consequens omnes virtutes infusæ.*

Hæreticorum
actus, ut Chris-
tianos, & Cæ-
tholicos juve-
nes seducant.

6 Responderetur: Apostolum loco supraposito solum intendere malam conscientiam multoties dispositionem, ruinam, & occasionem esse ad hæresim: solent enim hæretici juvenes plurimis vitiis assuescere, ut ad virtutes torpentes hæresibus ipsis adhæreant; neque aliud secundum ipsum Apostoli dicendi modum constare potest. Unde consequentia, ad plurimum dispositivè tantum potest ab adversariis adduci. Ad confirmationem ex Divo Augustino respondeo Christum in nobis non tantum esse per gratiam, verum etiam per Fidem, quapropter ad Galat. 3. v. 27. dicitur: *Omnes quicumque baptizati estis, Christum induistis.* Hæc autem generalis, & universalis assertio intelligi nequit de Christi in nobis existentia per gratiam, neque enim omnes baptizati gratiam conservant, imò neque omnes gratiam acceperunt in Baptismo, adultus enim Baptismi gratiam non recipit, si obicem ponat; aut rectè non sit per contritionem, sive attritionem dispositus: induimus ergo Christum per Fidem, in quo sensu loquitur Augustinus inquit Christum in nobis esse, si Fides in nobis sit, ut ex ipso Augustino citato loco patet ait enim: *Si Fides in nobis, Christus in nobis. Quid enim aliud ait Apostolus, habitare Christum per Fidem in cordibus vestris?* Ad testimonium Divi Thomæ dicendum: Divum Thomam nusquam docuisse Fidem, aut Spem amitti in qualibet charitatis amissione, aliàs non admitteret Fidem informem quam dari affirmat 1. 2. q. 55. a 1. ut sæpe diximus; neque insuper doceret, Fidem aliquando à Deo sine charitate infundi, ut constat ex 1. 2. q. 6. a 2. ad 3. ibi: *Dicendum quòd ille, qui accipit à Deo Fidem sine charitate, &c.* Solum igitur intendit Divus Thomas Fidem, si-
ve Spem absque charitate non manere in esse ultimato virtutis perfectæ, secundum perfectionem ad suum ultimum finem ordinatam: ait enim loco appposito: *Per unum actum peccati mortalis exclusâ charitate, excluduntur per consequens omnes vir-
tutes infusæ, in quantum (nota) sunt virtutes, & hoc dico propter Fidem, & Spem quarum habitus remanent informes post peccatum mortale, & sic non sunt virtutes. Sed peccatum veniale, quod non contrariatur charitati nec excludit ipsam per consequens etiam non excludit alias virtutes.* Proderit hîc notare quæ suprà diximus sect. 1. hujus cap. num. 6. & 20. Ac demum est notandum, cum

Pro pleniori
capto, & aliâ
objectionum
solutione vi-
deatur cap. 17.
circa proposi-
tiones 51. &
52.

H

apud

apud Sanctos Patres legitur aliquando illam tantum Fidem esse Theologicam, & veram, quæ charitate sociata est: eos intelligendos esse per veram Fidem, usurpasse meritoriam, perfectam, vivam, & formatam: siquidem Fides, quæ charitate non est formata, neque est viva, neque finaliter perfecta, neque meritoria; quo sensu Augustinum multoties locutum fuisse sect. 2. num. 7. comperimus. Huc etiam spectant dicenda cap. 14. circa propositionem 51. & 52.

SECTION V.

Secunda pars primi præfati erroris assumitur impugnanda.

1 **I**N secunda hujus propositionis parte, mens erat quod omnia peccatoris opera peccata sint; ut supra advertimus cap. 2. num. 4. & ex ipsa propositione constat ibi: *Quid aliud remanet nisi peccatum, & peccati consequtiones?* Idem error per alias repetitur, & reperitur, propositiones, quarum jam memini citato cap. 2. num. 4. Nunc pro hac istius erroris parte confutanda in hac, & aliis sequentibus sectionibus sit.

CONCLUSIO

Quamplures actiones reperiuntur in homine, qui per peccatum Divinam gratiam amisit, quæ tamen peccata non sunt, imò Laudabiles sunt, atque moraliter bonæ.

2 **O**ppositum docent Lutherani, & Calvinistæ relati à Bellarmino lib. 5. de Grat. & liber Arbitr. cap. 4. & lib. 4. de Justificat. à cap. 10. His subscribit Joannes Hus cum illis defendens omnia opera peccatoris peccata esse: at differt in assignandis principiis, quibus innitatur. Lutherus enim, & Calvinus; cum putent hominem justificari per solam Fidem particularem, qua firmiter credit, peccata non imputari sibi, & putent insuper solam incredulitatem huic Fidei contrariam peccatum esse; valde consequenter ad hæc principia dicunt: Quod cum homo, si sit in statu peccati, necessario careat illa Fide, supponatque omnia ejus opera impu-

Error Lutheri,
Calvini, &
Joannis Hus.

imputari sibi, necessario etiam peccata erunt omnia illius opera. Aliâ via incedit Joânes Hûs: inquit enim quòd, cum peccatû in operante, omnia ejus opera corrumpat, exinde omnia peccatoris opera peccaminosa, & mala debent evadere. Hoc fortasse fuit fundamentum Baij, qui *propositione* 53. juxta Bullam Pij V. ait: *Omne quod agit peccator, aut servus peccati, peccatum est.* Unde colligitur hanc propositionem, quam impugnandam assumo, multoties fuisse damnatam, ut dicitur in Bulla *Unigenitus*. Putat Pater Vega pro hac sententiâ sive pro hoc errore stetisse Dionysium Cisterciensem, ut refert *lib. 1. in Trident. c. 31.* non tamen designat quo loco sapientissimus, & piissimus Author in hunc errorem incidisset; imò ex Dionysio oppositum constat, quia *in. 2. dist. 25. q. 1. a 2.* Bravardinum impugnant, asserentem: quemlibet actum deliberatum voluntatis creatæ existentis in peccato mortali, esse malum.

3. Nostra ex adverbo conclusio est indubitata inter Catholicos, & inter Sanctos Patres communis, ut videri est apud nostrum Illustrissimum Augustinum Reding. Monasteri. Einsidlenfis Abbatem, S. R. Imperij Principem tract. 4. contra Heideggerum Calvinî sectatorem; *sect. 2. q. 1.* necnon apud nostrum Eminentissimum Cardinalem de Aguirre *tom. 3. Commentar. in Div. Anselm. variis disputationibus.* Probatur 1. ex definitione Trident: Concil. *sess. 6. Can. 7.* Si quis dixerit opera omnia, quæ ante justificationem fiunt, quâcunque ratione facta sint verè esse peccata, vel odium Dei mereri; aut quanto vehementius quis nititur, in se disponere gratiam, tanto eum gravius peccare, anathema sit. Quâ præeunte definitione, discuro in hunc modum, assumendo ultimam partem hujus definitionis; prima enim, est expressa nostræ conclusionis probatio. Sic inquam, discuro. Peccator non potest se disponere ad gratiam, aut remissionem omnium peccatorum impetrare per actiones moraliter malas; atqui ex Concilio peccator ante justificationem aliquas habet actiones, quibus se disponit ad gratiam: ergo ante justificationem, aliquas habet actiones, quæ sint moraliter bonæ. Maior constat. Quia per actiones malas non impetratur gratia, sed potius per illas augetur offensa Dei. Minor liquet. Et si attentè legatur Concilij definitio, colligetur facile ita à Concilio supponi.

Impius qualiter
se ad contritionem,
necnon ad justificationem
disponat
per actus gratiæ
infusionem
præcedentes.

4 Dices corruere consequentiam; solum enim videtur colligi ex Concilio tales actiones, quibus peccator disponitur ad justificationem, non esse determinate malas: non autem colligi eas esse determinate bonas. Sed contra. Primò. Ergo jam propositio, quam impugnamus, stare nequit: docebat enim, omnia peccatoris opera peccata esse; neque tantum intendebat impiorum actiones esse non bonas, ut patet ex ipsius propositionis verbis relatis ibi: *Quid aliud remanet, nisi peccatum; & peccati consequuntur?* Idem per sequentes confirmabatur 38. *Peccator non est liber, nisi ad malum sine gratia Liberatoris.* 40. *Sine gratia nihil amare possumus, nisi ad nostram condemnationem.* 45. *Amore Dei in corde peccatorum non amplius regnante, necesse est ut in eo carnalis regnet cupiditas, omnesque actiones ejus corrumperat.* 59. *Gratio impiorum est novum peccatum, & quod Deus illis concedit, est novum in eos iudicium.* Contra; secundò: Quia Concilium memorato loco procedit contra illius temporis hæreticos, qui sicut & hujus temporis Innovatores, docebant omnia impiorum opera peccata esse: dum igitur anathemate ferit asserentes opera ante justificationem facta, peccata esse, non tantum vult ea posse esse indifferentia, sed etiam bona moraliter; hanc enim observatur à Suarrio de Grat. tom. 1. lib. 1. cap. 4. esse mentem Concilij in hac, & similibus definitionibus. Contra; tertio. Quia Concilium Tridentinum Sess. 14. de Pœnitent. cap. 4. de Contritione, aperte docet actum attritionis à peccatore conceptum, vel ex consideratione turpitudinis peccati, vel ex gehennæ, & pœnarum metu, esse bonum, esse laudabilem, esse donum Dei, & Spiritus Sancti impulsam; atqui pro tunc peccator gratiam non habet; non enim protuac inhabitat in eo Spiritus Sanctus, qui impium ad attritionem movet: ergo in homine, qui per peccatum Divinam gratiam amisit, aliqua reperiuntur opera, non solum non mala, sed etiam positive bona. Utraque præmissa probatur non aliter, nisi ex ipso Concilio citato loco ad finem prædicti capituli, ibi. *Docet præterea :::: Illam contritionem imperfectam, qua Attritio dicitur, quoniam vel ex turpitudinis peccati consideratione, vel ex gehennæ, & pœnarum metu communitur concipitur, si voluntatem peccandi excludat, cum Spes veniæ declarat, non solum non facere hominem hypocritam, & magis peccatorem,*

Commendatur
à Tridentino,
attritio seu im-
perfecta contri-
tio.

Cum Spes veniæ:
ergo in
peccatoribus
Spes remanet.

tozem, verum etiam donum Dei esse, & Spiritus Sancti impulsus; non adhuc quidem in habitantis, sed moventis, quo pœnitens adjutus viam sibi ad justitiam parat.

5. Probatur 2. Sæpe contingit quòd homines in statu gratiæ existentes eliciant actus supernaturales virtutum, tam Fidei, & Spei, quàm Misericordiæ, Religionis, & Pœnitentiæ, quin tales actiones actuali charitate ornentur, & ordinentur ad Deum; non enim fiunt propter Deum summè dilectum; & tamen prædicti actus sunt boni: ergo etiam illæ actiones, quæ ab ipsis virtutibus fiunt, licet sine habituali charitate, erunt moraliter bonæ; siquidem etiam sine charitate sunt veri actus Fidei, veri actus Spei, veri actus Misericordiæ, Religionis, & Pœnitentiæ. Confirmatur: quia charitas habitualis (ut est commune Theologorum in materia de Merito, & tractatu de Reviviscencia meritorum) non est principium requisitum, ut actiones, quæ profluunt ex prædictis illis virtutibus, sint actus Fidei Spei, Misericordiæ, Religionis, & Pœnitentiæ; sed tantum est requisitum principium, ut actiones istæ sint meritoriz, & vivæ: ergo adhuc sine gratia habituali erunt actus virtutum, atque laudabiles. Respondebunt forsitan adversarij ad argumentum nostrum. Actus prædictos adhuc supernaturales esse, etiam sine actuali gratia; ex sola tamen gratia habituali, quæ est in eliciente illos; quia jam inde ex sua intrinseca ratione, & natura, absque ordinatione actuali, habent quòd boni sint, & in Deum tendant. Sed contra. Quia etiam actus ipsarum virtutum ex intrinseca ratione habituum, à quibus procedunt, habent quòd tendant in finem honestum, & laudabilem: ergo pariter ex hac intrinseca ratione erunt boni, & honesti, atque laudabiles. Confirmatur, & corroboratur amplius hæc ratio. Tam essenziale est gratiæ elevatio ad ordinem supernaturalem, quàm essenziale est Religioni, Misericordiæ, &c. tendentia in fines honestos, bonos, atque laudabiles; atqui actus Pœnitentiæ v. g. licet non fiat propter Deum summè dilectum, ex eo quòd per actualem charitatem ordinatus non sit; cum tamen procedat à subjecto elevato per gratiam, necessario est actus supernaturalis ex habituali gratia: ergo pariter actus Religionis, sive cultus in Deum, licet non procedat à gra-

Actus supernaturales ab impiis elicit in pluribus virtutibus.

Gratia habitualis solum est requisitum principium, ut actiones sint meritoriz, non autem ut moraliter bonæ.

tia, cum tamē producat ab habitu Religionis, cui effectialis est cōdētia in bonū finē, evadet effectialiter bonus, & rectus moraliter

Actus moraliter bonus omnino independet à gratia.

6 Probatur 3. Gratia habitualis vel esset requisita ad actus bonos, & honestos eliciendos, tanquam illorum principium effectivum, vel tanquam finis ipsorum; neutro modo requiritur gratia, ut eliciatur actus moraliter laudabilis: ergo à peccatore potest elici actus, non tantum non malus, verum etiam moraliter bonus. Probo primam partem Minoris: quia, ut discimus ex Concilio Tridentino citato num. 5. homo defitutus gratiā habituali actus attritionis elicit; neque enim hic actus procedit à Spiritu Sancto in corde impij inhabitante, sed ex Spiritu Sancto excitante, & movente; & tamen actus attritionis est bonus, & supernaturalis: ergo ad actum bonum, imò, & supernaturalem eliciendum, non est requisitus concursus effectivus habitualis gratiæ. Probatur secunda pars; quia nulla est necessitas, ut actus ordinetur per gratiam actua-lem, aut habitua-lem ad Deum summē dilectum, per charitatem supernaturalem, ad hoc ut ipse actus sit moraliter bonus: ergo jam neque finaliter est habitus gratiæ requisitus, ut impiorum actiones sint bonæ: multò minus, ut non sint malæ. Antecedens est certum; nullum enim est fundamentum, aut præceptum obligans, si-ve dictans necessitatem ordinandi ad Deum summē dilectum actiones, ut bonæ sint; tale enim præceptum non potest esse naturale; quia non ordinat circa finem supernaturalem, & charitatem supernaturalem; neque etiam positivum à lege aliqua impositum dici poterit; nullibi enim scriptum, si-ve traditum reperitur. Imò oppositum docent Sancti Patres, ac Doctores communiter; nam Divus Thomas 1. 2. quæst. 12. a 2. præcipuè tamen art. 6. ejusdem quæstionis, in solutione ad tertium, inquit: *Non oportet ut semper aliquis cogitet de ultimo fine, quandoque aliquid appetit, aut operatur.* Idem Lectione 3. in illa verba ad Romanos 14. *Omne quod non est ex fide, peccatum est;* sic inquit. *In homine infideli cum infidelitate est bonum natura, & ideo, cum aliquis infidelis ex dictamine rationis aliquid bonum facit, non referendo ad malum finem, non peccat: non tamen opus est meritorium, quia non gratiā informatum.* Etiam Divus Bonaventura expressè docet nullam esse rationem, ob quam necessarium judicetur quòd opera naturaliter bona, ex charitate

Nullum præceptum naturale, ordinat actiones ad finem supernaturalem.

tare debeant oriri, dirigique ad Deum summè dilectum; ait enim in 2. dist. 41. a 1. q. 3. *Non omnis actio non ordinata ad Deum, tanquam finem est mala.* Et ibidem post pauca addit: *Nec Deus requirit ab homine in statu distractionis, & miserie quòd omnia quæ facit, refertat ad se.* Suffragatur Subtilissimus Scotus in 2. d. 14. q. 1. n. 4. ibi: *Non tenetur homo, nec tentione necessitatis, contraquam sit peccatum veniale, referre semper ælum suum in Deum actualiter, vel virtualiter, quia Deus non obligavit nos ad hoc.* Idem tenet Durandus in 2. d. 38. q. 4. n. 8. Canus lib. 8. de Locis, cap. 4. Aguirre tom. 3. in Theolog. Sancti Anselmi tract. 7. cap. 68. disput. 130. & communiter Theologi. Varia Sanctorum Patrum testimonia in idem commodius reservantur in cap. 15. per totum.

SECTIO VI.

Prædomati hujus erroris fundamenta solvuntur.

1 **O**pponunt primò adversarij Deū in sacris Scripturis sæpe detestari aliquas actiones ex se bonas ex eo solū quia à peccatoribus factæ erant: ergo rectè inferitur quidquid in peccatore post peccatum remanet, peccatum esse, & peccati consequutiones. Antecedens probari potest primò ex illo Isai. cap. 1. v. 13. *Ne offeratis ultra sacrificium frustra: incensum abominatio est mihi. Neomeniam, & Sabbathum, & festivitates alias non feram, iniqui sunt cœtus vestri. Calendas vestras, & solennitates vestras odit anima mea; facta sunt mihi molesta, laboravi sustinens.* Ex cū extenderitis manus vestras, avertam oculos meos à vobis; & cū multiplicaveritis orationem, non exaudiam; manus enim vestre sanguine plene sunt. Similia habentur Jerem. cap. 6. v. 20. *Ut quid mihi thus de Sabba affertis, & calamus suavitè olentem de terra longinqua? Holocaustomata vestra non sunt accepta, & victimæ vestre non placuerunt mihi.* Item Amos 5. 21. *Odi, & projecit festivitates vestras, & non capiam odorem cœtuum vestrorum. Quòd si obtuleritis mihi holocaustomata, & munera vestra, non suscipiam, & vota pinguium vestrorum non respiciam.* Idem potest probari ultimò ex Matth. 7. *Non potest arbor mala bonos fructus facere.*

2 Variè

Nonnulli existimant justitiam tuisse necessariam ad bonitatem operis in celebratione veteris sacrificij.

2 Variè conantur Orthodoxi ad hæc sacrae Scripturae testimonia respondere. Aliqui enim Authores ex Isaïæ, & aliorum Prophetarum locis, prout supra adduximus, putarunt quòd in celebratione veteris sacrificij justitia fuisset necessaria conditio ad bonitatem moralem operis cujuscunque. Et fertasse non absque fundamento procedit hæc data solutio. Ipsum autem fundamentum est hoc: quia illud legis veteris sacrificium erat ad placandum Deum, vel gratificandum, vel denique ad aliquid ab eo impetrandum; foret autem temerarium quòd quis intenderet Deum placare, gratificare, aut ab eo aliquid impetrare, cum per peccatum in ipsius indignationem esset incursus. Veram esse responsionem putant aliqui, quibus accedit Suarius Granat. tom. 1. de Grat. lib. 1. cap. 4. Deum per Prophetas citatis locis nos detestari sacrificia, sed sacrificantes, qui in sacrificiis maximè confidentes, in quibus totam justitiam ponebant, alia bona opera omitebant, neque in reliquis bene operari studebant. Hæc solutio (sicut præcedens) nobis non displicet; ipsa enim sacrae Scripturae valde consonat; siquidem Isaïæ cap. 1. citato v. 16. & 17. ipsosmet impios, & peccatores sacrificantes invitât Dòminus, ut bene, & rectè operentur; item ut plures justitiæ, & reliquarum virtutum operationes exercent; quod non efficeret justus Deus, si in illis peccatum committeretur; imò versiculo 18. ejusdem capituli veniam promittit Deus peccatoribus, qui à perversis operationibus quiescentes, benefacere studuerint: ast peccatorum veniam per iterà crimina nullus consequitur: ergo actiones; ad quas à Deo impij vocantur, & per quas reconciliatio promittitur, peccata non sunt dicenda. Verba autem Isaïæ, quæ nuper allegavimus; ut ex ipsismet apertiùs constare possint quæ diximus, ea sunt: *Lavamini, mundi estote, auferte malum cogitationum vestrarum ab oculis meis; quiescite agere perverse. Discite benefacere: quærite judicium, subvenite oppresso, judicate pupillo, defendite viduam. Si fuerint peccata vestra ut coccinum, quasi nix dealbabuntur, & si fuerint rubra quasi vermiculus, velut lana alba erunt.*

3 Ad testimonium ex Divo Matthæo, ultimo loco adductum, respondendum est Christum Dominum ibidem allegorice

legoricé fuisse locutum, significationem scilicet de arboribus ad homines transferendo; ideoque testimonium illud non esse ita rigidè assumendum, ut inferatur ex illo quòd, sicut bonæ arbores semper faciunt bonos fructus, malos autem malæ, ita etiam peccator, qui dicitur arbor mala, semper faciat malos fructus, idest, mala opera. Ratio autem, cur illud Christi Dòmini effatum non ita rigorosè debeat intelligi, est primò: quia, ut est Axioma commune, in exemplis non requiritur omnimoda, & rigorosa veritas. Secundò; quia arbor, cùm sit causa necessaria, & quæ per exigentiam naturalis virtutis operatur naturaliter, & necessariò, etiã naturaliter, & necessariò prorumpit in fructus vel bonos, vel malos juxta naturales proprietates, quas habuerit. At verò homo etiam in peccato existens, cùm aliquos habere possit virtutum habitus, eosque conservare, ut latè diximus *cap. 3. sect. 1. à num. 5. & sect. 2.* & insuper cùm sit causa libera, potest adhuc pro libito producere bonos fructus, si per eòdem virtutum habitus operetur. Solùm igitur non potest arbor mala, idest peccator, bonos fructus facere, operando ut arbor mala, hoc est, per habitus vitiosos.

4. - Opponunt secundò. Datur præceptum, quod sæpe in sacris Literis reperitur, eliciendi ex Charitate omnes actiones nostras humanas, hoc est deliberatas; atqui hoc præceptum non adimpletur ab Anima, quæ Deum, & ipsius gratiam amisit: ergo talis Anima Deum offendit in cunctis actionibus suis. Minor per se liquet; quæ enim Anima Charitate denudata est, nec unam quidem actionem ex Charitate, velut ex comprincipio effectivo, potest elicere. Maiorem probari putant ex illo Apostoli *1. ad Corint. c. 16. v. 14. Omnia vestra in Charitate fiant;* nec minus fundari dicunt in alio ejusdem Epistolæ loco *cap. 13. v. 31. ibi sive manducatis, sive bibitis, sive quid aliud facitis, omnia in gloriam Dei facite.* Et hanc Apostoli doctrinam non tantum esse consilium, sed præceptum continere docent plures Interpretes cum Carthusiano, Lyrano, Hugone, & aliis, quos Estius, & plures sequuntur; unde Laurentius Neessen *tract. 1. de Actibus humanis q. 1. dub. 10.* inquit: *Debent omnia ex Charitate e idest affectu Sincero Divini amoris fieri.* Et addit: *Quod non est consilij, sed præcepti,* quod

De præcepto eliciendi ex charitate omnes actiones.

quod obligat, non tantum semper, sed pro semper.

5 Confirmant. Certum apud omnes est instare præceptum, & naturale, & Divinum, diligendi Deum ex toto corde, & ex tota Anima; sed hoc præceptum non adimpletur, si actiones nostræ deliberatæ non fiant propter Deum summè dilectum; ergo in his actionibus peccatum committitur. Præterea. Actiones, quæ non fiunt ex gratia, & Charitate Divina, non sunt propter Deum summè dilectum, sed in peccatore non proveniunt actiones ex gratia, aut Charitate: ergo actiones ejusdem non sunt propter Deum summè dilectum; ac inde omnes peccaminosæ sunt; quæ propter valde consequenter asseritur in Anima, quæ Dei gratiam amisit, nil remanere, nisi peccatum, & peccati consequentes. Maior præcipui Syllogismi reperitur Deuteronomij 6. v. 5. *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota Anima tua, & ex tota fortitudine tua.* Quod etiam reperitur cap. 11. v. 13. & cap. 10. v. 12. Idem perhibetur Matth. 22 v. 37. Minor probari dicunt: nam, si quis opus aliquod moraliter bonum exequatur, Misericordiz, aut Temperantiæ v. g. quod propter Deum summè dilectum non sit tanquam propter finem ultimum, jam Deum non dicitur amare ex toto corde, & ex tota Anima; & licet honestè operari videatur, dum ab honestate objecti movetur finaliter, attamen in re peccaminosè procedit; jam enim cor quodammodo dividit, partem enim (aut totum) impendit in obsequium illius honestatis objectivæ creatæ, propter quam agit. Unde illud adducunt ex Divo Thoma de Villa-Nova Concion. 1. in Domin. 17. post Pentecosten. *Si quam igitur cogitationem; si quam dilectionem in alio expendis; si quid aliud cupis, aut sapias: si quid agis, vel meditaris, quod ipse (Deus) non est, aut propter ipsum est, fur es, & latro, & alienum est; quod prodigis. Omnis ergo cogitatio, & actio, quæ non est propter Deum, turpis, & illicita est.*

6 Ad argumentum Maior examinari deberet; multi enim, & primæ lineæ Interpretes cum A' Lapide ad Textum Apostoli ex cap. 10. ad Corint. dicentis; *omnia in Dei gloriam facite*, hoc negant esse præceptum, & consilium tantum esse docent. Neque præterea hic Textus valde urget contra communem

munem Ecclesiæ doctrinam. Aptior pro confirmando adversariorum errore, videtur Textus alter ejusdem Apostoli: *Textus Apostoli explicatur.*

Omnia vestra in Charitate fiant. Hoc tamen præceptum indistinctum a præcepto diligendi Deum, & conservandi ejus gratiam habitualement, & nihil faciendi, quod Charitati sit contrarium, ut exponunt Interpretes cum Hugone Cardinale. Quapropter non peccaret contra hoc Apostoli præceptum qui aliquid ageret sine gratia habituali; sed qui aliquid exqueretur, per quod Charitas, sive gratia deperderetur. Nec multum refert quod ex Laurentio Neessen adducitur; non enim hic solus Author, sed plures alij, quos nominare pudet, Lovanij, & in aliis locis per Belgium ita docuerunt; quos tamen nullius authoritatis censere debemus, neque ab hæreticis discernere; cum id ipsum prius tradidisset Michael Baius, quem postea (& qui præcesserunt hæreticos) secutus est Jansenius. Quibus præsuppositis, distingo maiorem. Datur præceptum eliciendi ex Charitate omnes actus deliberatos ad Charitatis conservationem, & commendationem, concedo; ad actuum, qui ex Charitate non sint orti, condemnationem, & reprobationem, nego maiorem. Commendatur igitur Charitas, nè aliquid ipsi oppositum fiat; non verò damnatur actus, qui ex Charitate non sit: siquidem in justis etiam multa sunt opera, quæ ex gratia non fiunt, videlicet purè moralia, v. g. amicitie, prudentie politicæ, &c. item alia mere naturalia, quæ ex Charitate non sunt. In peccatoribus autem plura etiam reperiuntur, quæ & si in gratia non fiunt peccata tamen non sunt, ex eo quòd sint necessaria, vel indifferentia, &c.

7 Respondetur ad confirmationem concedendo maiorem. Est tamen advertendum præceptum de diligendo Deo positivum, ac affirmativum esse, quapropter non pro semper obligare dicitur, sed semper, & quodcumque solum. Unde confirmatio urgere nequit, ex illo enim affirmativo præcepto inferre intendit obligationem pro semper, & pro omnibus actionibus. Præsertim verò negatur minor: ut enim præceptum de diligendo Deo plenè servetur, & perfectè impleatur, satis erit quòd nullum committatur, quod ex genere suo peccatum sit veniale, sive mortale, unde charitas

Præceptum diligendi Deum qualiter obliget.

Dei

Dei deperdatur, vel ejus perfectio, & augmentum impediatur. Imò, cum Deus sit ultimus finis omnium virtutum moralium, qui aliquam amaret propter ejus propriam honestatem, tanquam propter ejus finem proximum, nullo alio turpitudinis fine intento, eo ipso diceretur, implicite saltem, propter Deum operari; siquidem ad illum ut finem ultimum ordinaretur honestas illius moralis virtutis. Neque exinde cor quasi divideretur, nullum enim obsequium creatæ honestati præstaretur, quod ad ipsum Deum ultimò non ordinaretur. Neque oppositum insinuat illud Sancti Thomæ de Villa-Nova num. 5. hujus sectionis exscriptum.

8 Opponunt tertio illud ex Divo Augustino lib. de Grat. & libero Arbitrio, cap. 18. *Hæc omnia præcepta dilectionis, idest Charitatis, talia, & tanta sunt, ut quidquid se putaverit homo facere bene, si fiat sine Charitate, nullo modo fiat bene.* Item ex eodem Sancto Doctore lib. 5. contra Julianum cap. 3. *Totum recte fit; quando fit propter ipsum; idest, quando magis amatur ipse, qualis amor nobis esse non potest, nisi ex ipso.* Ex quibus sic in suum errorem fundantur. Quidquid fit sine Charitate, non bene fit; atqui peccator cum à gratia denudatus sit, omnia sine Charitate agit: ergo peccator nihil bene agit. Vel sic: Totum bene, & recte fit, quando fit propter Deum, & ex ejus amore; nullum peccatoris opus fit ex amore Dei, & ex Charitate, ut effectivo principio: ergo à peccatore nullum opus recte procedit. Utriusque syllogismi maior est ipsa Divi Augustini propositio, exinde cætera recte ad concludendum procedunt. Certè in hoc secundo Doctoris Africani testimonio præjacto nihil contra Sanctæ Ecclesiæ doctrinam, aut pro adversariorum errore reperiri video: dum enim docet totum fieri recte, quando propter Deum totum fit; aut quando magis (seu potius gratis, ut habent emendatiora exemplaria) amatur ipse Deus, non indicat cætera omnia peccata esse. Igitur pro primo, juxta id, quod sonant Divi Augustini verba, firmissimè standum est: posterius autem; id inquam, quod inferunt adversarij, admitti nequit, utpote veræ doctrinæ repugnans. Ad primum ergo testimonium respondeo Sanctissimum Præceptorem non loqui absolute, & universim, sed tantum quando urget præceptum dilectionis Divinæ; tunc enim exigit ipsius præcepti ratio ut nihil sine Chari-

Charitate fiat, neque quidquam amplius colligitur ex citato loco, ut ex eodem patet. Exinde ad primum Syllogismum distinguo maiorem. Quidquid fit sine Charitate, non bene fit, dum urget Charitatis præceptum, concedo; eo præcepto non urgente pro tunc, nego maiorem; & concessa minori, sub data distinctione nego consequentiam. Ad alterum testimonium etiam distinguitur maior. Totum bene fit, quando fit propter Deum, & ex ejus amore, præcité secundum id, quod tantummodo affirmatur, conceditur: exclusivè, id est, reprobando, ac damnando quidquid ex amore Dei non oritur; negatur maior: & inde consequentia non procedit rectè, mutat enim, ac variat sensum, & suppositionem maioris præmissæ.

9 Opponunt quartò alia aliorum Patrum testimonia, ut sanæ doctrinæ specie venenata dogmata possint abscondi. Illud in primis est ex Sancto Prospero *lib. de Vocatione gentium*, ubi apertè contra Catholicæ Ecclesiæ doctrinam videtur dixisse: *Homo, etiamsi in bonis moribus agat, malè adhuc vivit, si non in Dei gloriam vivit.* Quæ Sancti Prosperi verba, & si pauca, plura pro adversa sententia continere videntur. Ille enim homo dicitur in gloriam Dei non vivere, qui per peccatum gratiam ipsius Dei amisit, & servus Diaboli factus est; atqui talis homo, etiamsi in bonis moribus agat, malè adhuc vivit: ergo ipsius mores, etiam boni, peccata sunt. Accedit Divi Thomæ testimonium ex 2. 2. q. 83. a 14. *Causa orationis est desiderium Charitatis, ex quo procedere debet oratio.* Unde sic poterunt adversarij argumentum conficere in hunc modum. Oratio debet procedere ex Charitate; hæc in peccatoribus non est: ergo oratio illorum non procedit rectè, ac per consequens nequit non esse peccatum. Hoc autem de oratione semel admisso, de cæteris actionibus, aliàs bonis, necessariò debet affirmari.

10 Respondetur cum nostro Cardinali de Aguirre, Theologo sanè doctissimo, & Egregio in cap. 68. *Monolog. Sancti Anselmi, disput 130. sect. 13.* Sanctum Prosperum intelligendum esse de homine qui agit in moribus solum in officio bonis, non autem ex fine. Nam licet mores in officio boni sint, quia versantur in materia ad virtutem moralem spec-

tante; si tamen ex fine mali sint, ut v. g. inanis gloriæ, ambitionis, quæsitus, &c. non sufficiunt, ut aliquis bene vivat. Quisquis enim suis actionibus ex officio bonis vitiosum finem præscribit, ipsas actiones depravat, redditque vitiosas: moralis enim malitia, non solum desumitur ex objecto, verum etiam ex fine, ut est Theologorum doctrina. Aliter verò censendum est de illo, qui agit in actionibus tam ex officio bonis, quam ex fine honestis; tales enim actiones jam inde habent unde in Dei gloriam cedant: ultimus enim finis virtutum moralium Deus est, ut supra diximus in hac sectione num. 7. Non secus Divum Thomam accipiendum esse iudico: *liberè* enim dicit orationem debere procedere ex charitate, & liberè desiderio illius, unde inquit: *Causa orationis est desiderium Charitatis tatis ad hoc, ut finem finistrum, & vitiosum excludat. bene, Idem Divi Thomæ loco nostra confirmatur conclusionem Sanctam desiderium sit de re non dum possessa, unde 1. te sit: num. 2. desiderium dicitur appetitus rei non habitæ, & 1. p. q. 20. a 1. desiderium est de bono non habito, evidenter inferitur ex Angelico Doctore, orationem rectè procedere, etiam in non habente gratiam, dummodo sit ex intentione acquirendi illam. Hæc obiter damus in præsentium solutionem; nam cap. 16. sect. 2. & 3. expresse examinabimus: Utrum ad bonitatem actuum humanorum requiratur charitas influxiva, & ordinativa illorum?*

S E C T I O VII.

*Discriminantur, & rejiciantur postrema illa verba ejusdem propositis-
nis: Superba paupertas, & segnis indigentia, hoc est,
generalis impotentia ad laborem, ad orationem, &
ad omne opus bonum.*

Homo in peccatum lapsus adhuc habet necessariam potentiam ad bene operandum.

UT tandem hominem à cunctis bonis spoliatum faciat post peccatum, concludit adversariorum protervia ipsum manere per culpam indigentem, & segnem, pauperem, (licet superbum) & generaliter impotentem ad omne opus bonum, præsertim ad orationem. Licet autem hoc ipsum sufficienter sit ex præcedentibus impugnatum, adhuc

buc tamen amplius Dico. Homo in peccatum lapsus, habituali gratiâ destitutus, adhuc habet potentiam necessariam, quâ uti potest, si velit, imò & quâ multoties pro eodem statu utitur, tum ad orationem, tum ad alia bona opera, præsertim moralia.

2 Oppositum huic Catholicæ resolutioni valde arrisit Lutherus, ut patet ex quâdam ipsius *Epistola ad Georgium Spalde*; item *Calvino lib. 3. institut. cap. 14. Chamiero lib. 4. cap. 10. Baio*, & aliis liberi arbitrij vires plus justo extenuantibus. Nostri verò resolutio est omnium Catholicorum, inter quos aliqua reperitur Theologica dissensio. Licet enim omnes conveniant in hoc, quod sine gratiâ justificante bona aliquot opera expedite exerceri possint ab impiis; ulterius disputare solent: Utrum requiratur saltem aliquod auxilium, sive aliqua gratia per Christum? *Gregorius Ariminensis in 2. dist. 28. a 1. Conc. 1. Alphons. de Castro lib. 7. contra hæres. Roffensis contra Luther. Sotus, Vasques, Contensonus de Gratia tom. 5. dissertat. 2. speculat. 2.* asserunt non posse hominem efficere aliquod opus morale etiam ex facilioribus, nisi interveniente auxilio Divinæ gratiæ.

Utrum ad bene opetandum moraliter requiratur saltem auxilium Divinæ gratiæ?

3 Alii cum Bellarmino, & Vega, quibus accedit noster Purpuratus de Aguirre, docet posse hominem in statu peccati unû, vel aliquod opus bonû ex facilioribus in genere moris expedite agere absque supernaturali auxilio Divinæ gratiæ. Negât igitur Authores memorati posse hominem lapsum sine adjutorio supernaturali elicere actû pœnitentiæ, quæ sit perfecta peccati detestatio, præsertim propter Deum; cum enim hic actus sit quædam contritio, haberi nequit sine gratiâ. Eandem difficultatem agnoscunt in actu amoris proximi, & inimicorum præcipuè, juxta naturale præceptum, quo illos tenemur sicut nos ipsos diligere; & hoc propter istiusmodi dilectionis arduitatem. Idem sentiunt circa observationem continentiæ, & multò magis virginitatis: de primæ enim observatione dicitur *Sapient. 8. v. 21. Et ut scivi, quoniam aliter non possem esse continens, nisi Deus det. Et hoc ipsum erat sapientiæ, scire cujus esset donum.* Idem ergo à fortiori de servanda virginitate tenendum est; docet enim Apostolus 1. ad Corinth. 7. virginitatem donum Dei esse; quapropter Christus Dominus *Matth. 19. inquit: Non omnes capiunt verbum istud, sed quibus datum est.*

Sententia negativa, circa opera diffici-
licra.

Nonnulli existimant iustitiam fuisse necessariam ad morale bonitatem operis in celebratione veteris sacrificij.

2 Variè conantur Orthodoxi ad hæc sacre Scripturæ testimonia respondere. Aliqui enim Authores ex Isaïæ, & aliorum Prophetarum locis, prout suprà adduximus, putarunt quòd in celebratione veteris sacrificij iustitia fuisset necessaria conditio ad bonitatem moralem operis cujuscunque. Et fertasse non absque fundamento procedit hæc data solutio. Iptum autem fundamentum est hoc: quia illud legis veteris sacrificium erat ad placandum Deum, vel gratificandum, vel denique ad aliquid ab eo impetrandum; foret autem temerarium quòd quis intenderet Deum placare, gratificare, aut ab eo aliquid impetrare, cum per peccatum in ipsius indignationem esset incurfus. Veram esse responsionem putant aliqui, quibus accedit Suarius Granat. tom. 1. de Grat. lib. 1. cap. 4. Deum per Prophetas citatis locis nos detestari sacrificia, sed sacrificantes, qui in sacrificiis maximè confidentes, in quibus totam iustitiam ponebant, alia bona opera omittebant, neque in reliquis bene operari studebant. Hæc solutio (sicut & præcedens) nobis non displicet; ipsa enim sacre Scripturæ valde consonat; siquidem Isaïz cap. 1. citato v. 16. & 17. ipsosmet impios, & peccatores sacrificantes invitat Dòminus, ut bene, & rectè operentur; item ut plures iustitiæ, & reliquarum virtutum operationes exercent; quod non efficeret iustus Deus, si in illis peccatum committeretur; imò versiculo 18. ejusdem capitis veniam promittit Deus peccatoribus, qui à perversis operationibus quiescentes, benefacere studuerint: ast peccatorum veniam per iterata crimina nullus consequitur: ergo actiones; ad quas à Deo impij vocantur, & per quas reconciliatio promittitur, peccata non sunt dicenda. Verba autem Isaïæ, quæ nuper allegavimus; ut ex ipsismet apertius constare possint quæ diximus, ea sunt: *Lavamini, mundi estote, auferte malum cogitationum vestrarum ab oculis meis; quiescite agere perverse. Discite benefacere & querite iudicium, subvenite oppresso, iudicate pupillo, defendite viduam. Si fuerint peccata vestra ut coccinum, quasi nix dealbabitur, & si fuerint rubra quasi vermiculus, velut lana alba erant.*

Ad testimonium ex Divo Matthæo, ultimo loco adductum, respondendum est Christum Dominum ibidem allegorice

legoricé fuisse locutum, significationem scilicet de arboribus ad homines transferendo; ideoque testimonium illud non esse ita rigidé assumendum, ut inferatur ex illo quòd, sicut bonæ arbores semper faciunt bonos fructus, malos autem malæ, ita etiam peccator, qui dicitur arbor mala, semper faciat malos fructus, idest, mala opera. Ratio autem, cur illud Christi Dòmini effatum non ita rigorosé debeat intelligi, est primò: quia, ut est Axioma commune, in exemplis non requiritur omnimoda, & rigorosa veritas. Secundò; quia arbor, cùm sit causa necessaria, & quæ per exigentiam naturalis virtutis operatur naturaliter, & necessariò, etià naturaliter, & necessariò prorumpit in fructus vel bonos, vel malos juxta naturales proprietates, quas habuerit. At verò homo etiam in peccato existens, cùm aliquos habere possit virtutum habitus, eosque conservare, ut latè diximus *cap. 3. sect. 1. à num. 5. & sect. 2.* & insuper cùm sit causa libera, potest adhuc prohibito producere bonos fructus, si per eòdem virtutum habitus operetur. Solùm igitur non potest arbor mala, idest peccator, bonos fructus facere, operando ut arbor mala, hoc est, per habitus vitiosos.

4. Opponunt secundò. Datur præceptum, quod sæpe in sacris Literis reperitur, eliciendi ex Charitate omnes actiones nostras humanas, hoc est deliberatas; atqui hoc præceptum non adimpletur ab Anima, quæ Deum, & ipsius gratiam amisit: ergo talis Anima Deum offendit in cunctis actionibus suis. Minor per se liquet; quæ enim Anima Charitate denudata est, nec unam quidem actionem ex Charitate, velut ex *comprincipio effectivo*, potest elicere. Maiorem probari putant ex illo Apostoli *1. ad Corint. c. 16. v. 14. Omnia vestra in Charitate fiant*; nec minus fundari dicunt in alio ejusdem Epistolæ loco *cap. 10. v. 31. ibi sive manducatis, sive bibitis, sive quid aliud facitis, omnia in gloriam Dei facite.* Et hanc Apostoli doctrinam non tantum esse consilium, sed præceptum continere docent plures Interpretes cum Carthusiano, Lyrano, Hugone, & aliis, quos Estius, & plures sequuntur; unde Laurentius Neeffen *tract. 1. de Actibus humanis q. 1. dub. 10.* inquit: *Debent omnia ex Charitate e idest affectu Sincero Divini amoris fieri.* Et addit: *Quod non est consilij, sed præcepti,* quod

De præcepto eliciendi ex charitate omnes actiones.

quod obligat, non tantum semper, sed pro semper.

5 Confirmant. Certum apud omnes est instare præceptum, & naturale, & Divinum, diligendi Deum ex toto corde, & ex tota Anima; sed hoc præceptum non adimpletur, si actiones nostræ deliberatæ non fiant propter Deum summè dilectum; ergo in his actionibus peccatum committitur. Præterea. Actiones, quæ non fiunt ex gratia, & Charitate Divina, non sunt propter Deum summè dilectum, sed in peccatore non proveniunt actiones ex gratia, aut Charitate: ergo actiones ejusdem non sunt propter Deum summè dilectum; ac inde omnes peccaminosæ sunt; quæ propter valde consequenter asseritur in Anima, quæ Dei gratiam amisit, nil remanere, nisi peccatum, & peccati consequentiones. Maior præcipui Syllogismi reperitur Deuteronomij 6. v. 5. *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota Anima tua, & ex tota fortitudine tua.* Quod etiam reperitur cap. 11. v. 13. & cap. 10. v. 12. Idem perhibetur Matth. 22 v. 37. Minor probari dicunt: nam, si quis opus aliquod moraliter bonum exequatur, Misericordiæ, aut Temperantiæ v. g. quod propter Deum summè dilectum non sit tanquam propter finem ultimum, jam Deum non dicetur amare ex toto corde, & ex tota Anima; & licet honestè operari videatur, dum ab honestate objecti movetur finaliter, attramen in re peccaminosè procedit; jam enim cor quodammodo dividit, partem enim (aut totum) impendit in obsequium illius honestatis objectivæ creatæ, propter quam agit. Unde illud adducunt ex Divo Thoma de Villa-Nova Concion. 1. in Domin. 17. post Pentecosten. *Si quam igitur cogitationem; si quam dilectionem in alio expendis; si quid aliud cupis, aut sapias: si quid agis, vel meditaris, quod ipse (Deus) non est, aut propter ipsum est, fur es, & latro, & alienum est, quod prodigis. Omnis ergo cogitatio, & actio, quæ non est propter Deum, turpis, & illicita est.*

6 Ad argumentum Maior examinari deberet; multi enim, & primæ lineæ Interpretes cum A' Lapide ad Textum Apostoli ex cap. 10. ad Corint. dicentis; *omnia in Dei gloriam facite*, hoc negant esse præceptum, & consilium tantum esse docent. Neque præterea hic Textus valde urget contra communem

munem Ecclesiæ doctrinam. Aptior pro confirmando adversariorum errore, videtur Textus alter ejusdem Apostoli: *Textus Apostoli explicatur.*

Omnia vestra in Charitate fiant. Hoc tamen præceptum indistinctum a præcepto diligendi Deum, & conservandi ejus gratiam habitualement, & nihil faciendi, quod Charitati sit contrarium, ut exponunt Interpretes cum Hugone Cardinale. Quapropter non peccaret contra hoc Apostoli præceptum qui aliquid ageret sine gratia habituali; sed qui aliquid exqueretur, per quod Charitas, sive gratia deperderetur. Nec multum refert quod ex Laurentio Neessen adducitur; non enim hic solus Author, sed plures alij, quos nominare pudet, Lovanij, & in aliis locis per Belgium ita docuerunt; quos tamen nullius authoritatis censere debemus, neque ab hæreticis discernere; cum id ipsum prius tradidisset Michael Baius, quem postea (& qui præcesserunt hæreticos) secutus est Jansenius. Quibus præsuppositis, distinguo maiorem. Datur præceptum eliciendi ex Charitate omnes actus deliberatos ad Charitatis conservationem, & commendationem, concedo; ad actuum, qui ex Charitate non sint orti, condemnationem, & reprobationem, nego maiorem. Commendatur igitur Charitas, nè aliquid ipsi oppositum fiat; non verò damnatur actus, qui ex Charitate non sit: siquidem in justis etiam multa sunt opera, quæ ex gratia non fiunt, videlicet purè moralia, v. g. amicitie, prudentie politicæ, &c. item alia mere naturalia, quæ ex Charitate non sunt. In peccatoribus autem plura etiam reperiuntur, quæ & si in gratia non fiunt peccata tamen non sunt, ex eo quod sint necessaria, vel indifferentia, &c.

7 Respondetur ad confirmationem concedendo maiorem. Est tamen advertendum præceptum de diligendo Deo positivum, ac affirmativum esse, quapropter non pro semper obligare dicitur, sed semper, & quodcumque solum. Unde confirmatio urgere nequit, ex illo enim affirmativo præcepto inferre intendit obligationem pro semper, & pro omnibus actionibus. Præsertim verò negatur minor: ut enim præceptum de diligendo Deo plenè servetur, & perfectè impleatur, satis erit quod nullum committatur, quod ex genere suo peccatum sit veniale, sive mortale, unde charitas

Præceptum diligendi Deum qualiter obliget.

Dei

Dei deperdatur, vel ejus perfectio, & augmentum impediatur. Imò, cum Deus sit ultimus finis omnium virtutum moralium, qui aliquam amaret propter ejus propriam honestatem, tanquam propter ejus finem proximum, nullo alio turpitudinis fine intento, eo ipso diceretur, implicite saltem, propter Deum operari; siquidem ad illum ut finem ultimum ordinaretur honestas illius moralis virtutis. Neque exinde cor quasi divideretur, nullum enim obsequium creatæ honestati præstaretur, quod ad ipsum Deum ultimum non ordinaretur. Neque oppositum insinuat illud Sancti Thomæ de Villa-Nova num. 5. hujus sectionis exscriptum.

8 Opponunt tertio illud ex Divo Augustino lib. de Grat. & libero Arbitrio, cap. 18. *Hæc omnia præcepta dilectionis, idest Charitatis, talia, & tanta sunt, ut quidquid se putaverit homo facere bene, si fiat sine Charitate, nullo modo fiat bene.* Item ex eodem Sancto Doctore lib. 5. contra Julianum cap. 3. *Totum recte fit; quando fit propter ipsum; idest, quando magis amatur ipse, qualis amor nobis esse non potest, nisi ex ipso.* Ex quibus sic in suum errorem fundantur. Quidquid fit sine Charitate, non bene fit; atqui peccator cum à gratia denudatus sit, omnia sine Charitate agit: ergo peccator nihil bene agit. Vel sic: Totum bene, & recte fit, quando fit propter Deum, & ex ejus amore; nullum peccatoris opus fit ex amore Dei, & ex Charitate, ut effectivo principio: ergo à peccatore nullum opus recte procedit. Utriusque syllogismi maior est ipsa Divi Augustini propositio, exinde cætera recte ad concludendum procedunt. Certè in hoc secundo Doctoris Africani testimonio præjacto nihil contra Sanctæ Ecclesiæ doctrinam, aut pro adversariorum errore reperiri video: dum enim docet totum fieri recte, quando propter Deum totum fit; aut quando magis (seu potius gratis, ut habent emendationa exemplaria) amatur ipse Deus, non indicat cætera omnia peccata esse. Igitur pro primo, juxta id, quod sonant Divi Augustini verba, firmissimè standum est: posterius autem; id inquam, quod inferunt adversarij, admittere nequit, utpote veræ doctrinæ repugnans. Ad primum ergo testimonium respondeo Sanctissimum Præceptorem non loqui absolute, & universim, sed tantum quando urget præceptum dilectionis Divinæ; tunc enim exigit ipsius præcepti ratio ut nihil sine Chari-

Charitate fiat, neque quidquam amplius colligitur ex citato loco, ut ex eodem patet. Exinde ad primum Syllogismum distinguo maiorem. Quidquid fit sine Charitate, non bene fit, dum urget Charitatis præceptum, concedo; eo præcepto non urgente pro tunc, nego maiorem; & concessa minori, sub data distinctione nego consequentiam. Ad alterum testimonium etiam distinguitur maior. Totum bene fit, quando fit propter Deum, & ex ejus amore, præcité secundum id, quod tantummodo affirmatur, conceditur: exclusivè, id est, reprobando, ac damnando quidquid ex amore Dei non oritur; negatur maior: & inde consequentia non procedit rectè, mutat enim, ac variat sensum, & suppositionem maioris præmissæ.

9 Opponunt quartò alia aliorum Patrum testimonia, ut sanæ doctrinæ specie venenata dogmata possint abscondi. Illud in primis est ex Sancto Prospero *lib. de Vocatione gentium*, ubi apertè contra Catholicæ Ecclesiæ doctrinam videtur dixisse: *Homo, etiamsi in bonis moribus agat, malè adhuc vivit, si non in Dei gloriam vivit. Quæ Sancti Prosperi verba, & si pauca, plura pro adversa sententia continere videntur. Ille enim homo dicitur in gloriam Dei non vivere, qui per peccatum gratiam ipsius Dei amisit, & servus Diaboli factus est; atqui talis homo, etiamsi in bonis moribus agat, malè adhuc vivit: ergo ipsius mores, etiam boni, peccata sunt. Accedit Divi Thomæ testimonium ex 2. 2. q. 83. a 14. Causa orationis est desiderium Charitatis, ex quo procedere debet oratio. Unde sic poterunt adversarij argumentum conficere in hunc modum. Oratio debet procedere ex Charitate; hæc in peccatoribus non est: ergo oratio illorum non procedit rectè, ac per consequens nequit non esse peccatum. Hoc autem de oratione semel admissò, de cæteris actionibus, aliàs bonis, necessariò debet affirmari.*

10 Respondetur cum nostro Cardinali de Aguirre, Theologo sanè doctissimo, & Egregio in *cap. 68. Monolog: Sancti Anselmi, disput 130. sect. 13.* Sanctum Prosperum intelligendum esse de homine qui agit in moribus solum in officio bonis, non autem ex fine. Nam licet mores in officio boni sint, quia versantur in materia ad virtutem moralem spec-

tante; si tamen ex fine mali sint, ut v. g. inanis gloriæ, ambitionis, quæstus, &c. non sufficiunt, ut aliquis bene vivat. Quisquis enim suis actionibus ex officio bonis vitiosum finem præscribit, ipsas actiones depravat, redditque vitiosas: moralis enim malitia, non solum desumitur ex objecto, verum etiam ex fine, ut est Theologorum doctrina. Aliter verò censendum est de illo, qui agit in actionibus tam ex officio bonis, quàm ex fine honestis; tales enim actiones jam inde habent unde in Dei gloriam cedant: ultimus enim finis virtutum moralium Deus est, ut supra diximus in hac sectione num. 7. Non secus Divum Thomam accipiendum esse iudico: neque enim dicit orationem debere procedere ex charitate, sed ex desiderio illius, unde inquit: *Causa orationis est desiderium charitatis ad hoc, ut finem sinistrum, & vitiosum excludat.* Imò ex eodem Divi Thomæ loco nostra confirmatur conclusio; cum enim desiderium sit de re non dum possessa, unde 1. 2. *quest. 3. a 2. desiderium dicitur appetitus rei non habitæ, & 1. p. q. 20. a 1. desiderium est de bono non habito, evidenter inferitur ex Angelico Doctore, orationem rectè procedere, etiam in non habente gratiam, dummodo sit ex intentione acquirendi illam.* Hæc obiter damus in præsentium solutionem; nam cap. 16. *sect. 2. & 3. ex professo examinabimus: Utrum ad bonitatem actuum humanorum requiratur charitas influxiva, & ordinativa illorum?*

S E C T I O VII.

*Discentiuntur, & rejiciuntur postrema illa verba ejusdem propositis-
nis: Superba paupertas, & segnis indigentia, hoc est,
generalis impotentia ad laborem, ad orationem, &
ad omne opus bonum.*

Homo in peccatum lapsus adhuc habet necessariam potentiam ad bene operandū.

UT tandem hominem à cunctis bonis spoliatum faciat post peccatum, concludit adversariorum protervia ipsum manere per culpam indigentem, & segnem, pauperem, (licet superbum) & generaliter impotentem ad omne opus bonum, præsertim ad orationem. Licet autem hoc ipsum sufficienter sit ex præcedentibus impugnatum, adhuc

buc tamen amplius Dico. Homo in peccatum lapsus, habituali gratiâ destitutus, adhuc habet potentiam necessariam, quâ uti potest, si velit, imò & quâ multoties pro eodem statu utitur, tum ad orationem, tum ad alia bona opera, præsertim moralia.

2 Oppositum huic Catholicæ resolutioni valde arrisit Luthero, ut patet ex quâdam ipsius *Epistola ad Georgium Spalde*; item Calvino *lib. 3. institut. cap. 14.* Chamiero *lib. 4. cap. 10.* Baio, & aliis liberi arbitrij vires plus justo extenuantibus. Nostra verò resolutio est omnium Catholicorum, inter quos aliqua reperitur Theologica dissensio. Licet enim omnes conveniant in hoc, quod sine gratiâ justificante bona aliquot opera expedite exerceri possint ab impiis; ulterius disputare solent: Utrum requiratur saltem aliquod auxilium, sive aliqua gratia per Christum? Gregorius Ariminensis in 2. *dist. 28. a 1. Conc. 1.* Alphons. de Castro *lib. 7. contra hæres. Roffensis contra Luther. Sotus, Vasques, Contensonus de Gratia tom. 5. dissertat. 2. speculat. 2.* asserunt non posse hominem efficere aliquod opus morale etiam ex facilioribus, nisi interveniente auxilio Divinæ gratiæ.

Utrum ad bene opetandum mortaliter requiratur saltem auxilium Divinæ gratiæ?

3 Alii cum Bellarmino, & Vega, quibus accedit noster Purpuratus de Aguirre, docet posse hominem in statu peccati unū, vel aliquod opus bonū ex facilioribus in genere moris expedite agere absque supernaturali auxilio Divinæ gratiæ. Negat igitur Authores memorati posse hominem lapsum sine adjutorio supernaturali elicere actū pœnitentiæ, quæ sit perfecta peccati detestatio, præsertim propter Deum; cum enim hic actus sit quædam contritio, haberi nequit sine gratiâ. Eandem difficultatem agnoscunt in actu amoris proximi, & inimicorum præcipuè, juxta naturale præceptum, quo illos tenemur sicut nos ipsos diligere; & hoc propter istiusmodi dilectionis arduitatem. Idem sentiunt circa observationem continentiæ, & multò magis virginitatis: de primæ enim observatione dicitur *Sapient. 8. v. 21. Et ut scivi, quoniam aliter non possem esse continens, nisi Deus det. Et hoc ipsum erat sapientiæ, scire cujus esset domum.* Idem ergo à fortiori de servanda virginitate tenendum est; docet enim Apostolus 1. *ad Corint. 7. virginitatem donum Dei esse; quapropter Christus Dominus Matth. 19. inquit: Non omnes capiunt verbum istud, sed quibus datum est.*

Sententia negativa, circa opera difficilia.

Sententia affirmativa circa omnes actus morales; quoniam vis propter extrinsecas impedimenta id non fiat, aliquando.

4 Alii tandem cum Suario Granat de Grat tom. 1. lib. 1. cap. 37. tenent omnes actus virtutis moralis fieri posse ab impio, & peccatore absque auxilio gratiæ, quantum ab intrinseco est in ipsis actibus; quanvis propter extrinsecas difficultates multoties fieri non possint sine auxilio prædicto. Hæc autem difficultas (ut ipsi dicunt) aut est gravis tentatio, aut est diuturna perseverantia, cum uniformitate operandi bene, vel in executione facta, vel objectiva proposita, ut actu absoluto, & efficaci ametur; quod neque fit per longum tempus, neque cum victoriâ omnium tentationum, ad hoc enim necessarium erit auxilium gratiæ, ut docet Divus Thom. 1. 2. quæst. 109. a 4. & 8. Magist. in 2. dist. 26. 27. & 28. Richard. Ariminens. Capreol. Henricus Quodlibet. 5. q. 20. & Quodlibet. 6. q. 11. veg. quæst. 13. de justificat. & lib. 12. in Trident. cap. 21. & 22. Estque omnium fere Theologorum.

Gratia habitualis ad bona opera naturalia non requiritur.

5 Aliquidquid sit de necessitate auxiliij, certum est apud omnes ad opus bonum morale exequendum gratiam habitualement, seu gratum facientem non esse necessariam. Unde ad orationem, & alia bona opera elicienda peccator impotens non est dicendus. Consulto dixi gratiam sanctificantem non requiri ad actus moraliter bonos, jam enim ex dictis sectione 3. num. 1. satis constat posse sine gratia elici actus Theologicorum virtutum, Fidei scilicet, aut Spei, non tamen Charitatis: licet non negetur adhuc ad ipsos actus Fidei aut Spei, imò, & moralium virtutum, ut sint sicut oportet, hoc est cum merito salutis, aut gratiæ, requiri necessario gratiæ Sanctificantis habitum, ut constet ex Patribus, & Conciliis contra Pelagianos, & SemiPelagianos. Nostra conclusio probatur primo (& quò ad orationem expressè) ex Matth. 7. v. 7. & 8. Petite, & dabitur vobis; pulsate, & aperietur vobis: Omnis enim, qui petit, accipit, & qui querit invenit, & pulsanti aperietur. Ibi Christus docet instantanter esse orandum, hæc autem doctrina de oratione non ad solos justos coarctabatur; ut enim patet ex citato Matthæi capite, versiculis 3. 4. & 5. etiam ad hypocritas Christus ibi loquebatur, si autem in peccatore non esset ad orandum potentia, à Christo non essent ad orationem invitandi. Deinde etiam ad eleemosynam excitantur peccatores ipsi, tum à Prophetis, tum à Christo; atqui non essent ad bona hæc opera exci-

Excitantur ad orationem, etiam peccatores, item ad eleemosynas.

excitandi ablatà ad executionem illorum potentià: siquidem deficiente potentià, actus redditur impossibilis: ergo quòd in Anima per peccatum detur generalis impotentia ad orationem, & ad omne opus bonum, falsum omnino est. Maiorem esse indubitabilem indicant innumera Sacrae Scripturae testimonia, quorum aliqua proferam. Primum sit ex Daniel. *cap. 4. vers. 24.* ubi Propheta impio, ac peccatori Regi consulens, cum inducebat, ut per eleemosynas, & cætera misericordiae opera studeret Deum facere placabilem: *Peccata tua (inquiens) eleemosynis redime, & iniquitates tuas misericordiis pauperum; forsitan ignoscet delictis tuis.* Neque dicas tales eleemosynas solùm esse materialiter, non autem formaliter bonas; quatenus sine gratia, & ipsae elargitiones pietatis essent peccata. Non, inquam, id asseras; quia tali absurdo perseverante, praefata opera potius inservirent ad iustitiam, & iram Dei concitandam, quàm ad consequendam delictorum veniam, quæ ex Prophetae consilio intendebatur, atque expectabatur. Secundum, & huic primo valde simile testimonium, habetur *Luc. c. 11. v. 41.* ubi Christus ad Phariseos inquit: *Date eleemosynam, & ecce omnia munda sunt vobis.* Tertium tandem ex *Actuum capite 8. v. 22.* Ubi Apostolus Petrus Magum illum Simonem perversum, & iniquum ad poenitentiam, & orationem excitabat, dicens: *Poenitentiam itaque age ab hac nequitia tua, & roga Deum.*

6 Secundò eadem conclusio varijs rationibus ostenditur, quarum prima, & præcipua hæc est. Gratia solùm est requisita ad opera supernaturalia; quæ sunt ad salutem æternam, quoquo modo, proximè scilicet, aut remotè conferentia; sed opera, quatenus moraliter tantùm bona, v. g. eleemosyna, continentia, charitas proximi, & alia idgenus non sunt ad vitam æternam conferentia, ut contenta intra solius naturæ ordinem: ergo non est cur absque gratia habituali talia opera exerceri non possint; sive, non est undè ad illa requiratur gratia. In maiori est tota controversia, non quidem inter Authores Orthodoxos, sed hos inter, & hæreticos; probari tamen potest efficaciter in hunc modum. Quoties effectus aliquis in cuiusvis causæ virtute continetur, non requiritur ex parte causæ alterum aliud principium, quod causam

Rationibus
probatum in-
dependetia ac-
tionum natu-
ralium à gratia
habituali.

ipsam eleuet, ut producat effectus ille in ea causa contentus; atqui bona opera, quæ sunt talia solum moraliter, sunt opera naturalia, contenta in virtute causæ naturalis: ergo ad illa non requiritur ex parte causæ gratiæ sanctificantis elevatio; sed ad ea solum, quæ supernaturalia cum sint, excedunt naturalis causæ virtutem. Maior est indubitabilis, etiam apud Philosophos. Minorem neminem negaturum censeo; aliàs sic infero: ergo opera moraliter tantum bona erunt supernaturalia, & æternæ vitæ meritoria de condigno. Quod si concedant adversarij ex eo quod ad omne opus bonum gratiam necessariam esse dicant consequenter, assignare debent quodnam intersit discrimen inter opera moraliter, & supernaturaliter bona.

7 Alia ratio in probationem ejusdem. Discernere bonum à malo; verum à falso, & minus bonum à maiori, consequenterque ipsum bonum præ malo eligere, ac deligere, est (ut patet) bonum morale; atqui hoc ipsum est opus independentes à gratia: ergo poterit exerceri ab Anima, quæ gratiam Dei amisit, independentem ab omni admixtione gratiæ sanctificantis. Minor probatur, quia id ipsum est ab eadem natura indicum. Et confirmatur, quia juxta Divum Anselmum in *Monolog. cap. 68. Rationali naturæ non est aliud esse rationalem, quam posse discernere justum à non justo; verum à non vero; bonum à non bono. Hoc autem posse inutile est illi, & supervacaneum, nisi quod discernit amet, vel reprobet, secundum veram discretionis judicium.* Hæc tatis puto pro nostra affixa veritate ostendenda; præcipuè, cum huc spectare possint plura ex supradictis.

SECTIO VIII.

Solvuntur argumenta, quæ adversum doctrinam præcedentem poterunt insurgere.

1 **I**nsurgunt primò, fundamèto ex sacra Scriptura desumpto; à Christo enim *Joan. 15. dicitur: sine me nihil potestis facere; quod etiam ex 2. ad Corinth. 3. constat: ubi enim sic inquit Apostolus: Non sumus sufficientes cogitare aliquid ex nobis, quasi ex nobis, sed sufficientia nostra ex Deo est.* Atqui si aliquod opus

Opponuntur
aliqua testimo-
nia Sacrae Scrip-
turæ.

opus moraliter bonum posset independere à gratià, posset aliquid fieri à nobis, quod non esset ex Deo, & insuper sufficientia nostra ad illud esset quasi ex nobis: ergo absolute tenenda est generalis illa impotentia ad omne opus bonum, semel avulsà ab Animà gratià per peccatum. Hic autem discursus confirmatur ex Augustino, qui lib. 2. contra duas Epistolàs Pelagianorum cap. 8. inquit: *Quis enim potest bona cogitatione ad bonum cor preparare?* Vel igitur hoc opus, quod dicitur moraliter bonum, est cum bona cogitatione, vel sine illa, si est sine illa: ergo non est bonum morale; si cum illa, tunc urgent Sancti Doctoris verba relata: *Quis potest bona cogitatione ad bonum cor preparare?*

2 Respondeo ex Scripturà nihil contra communem Ecclesiæ doctrinam inferri posse. Siquidem ex primo loco præjacto hoc tantum colligitur; quod cum Deus sit causa prima, creaturæ autem causæ secundæ, nihil possint operari (si Textus intelligatur circa bona naturalia) sine Deo ut prima causa concurrente. Unde dicitur eodem sensu ad Roman. 11. v. 36. *Ex ipso, & per ipsum, & in ipso sunt omnia.* Et 1. ad Corinth. 12. v. 6. *Qui operatur omnia in omnibus.* Et hic in Sacro Textu dicendi modus valde communis est, ut liquet ex Isai. 26. v. 12. *Dòmine, omnia opera nostra operatus es.* Et Actu 17. v. 28. *In ipso vivimus, movemur, & sumus.* Hæc solutio est ad mentem Divi Augustini de bono Perseverant. cap. 13. & lib. 5. de Genes. ad litteram cap. 20. Quo sensu interpretandus est locus ex ipso Divo Augustino supra adductus, vel etiam de cogitatione, & præparatione ad bonum supernaturale. Respondeo ad secundum sacræ Scripturæ testimonium; ibi solum intendi sufficientiam nostram ad Fidem, & reliqua opera æternæ vitæ meritoria solum esse ex Deo per gratiam: non igitur loquitur scriptura de operibus moraliter, & intra naturæ ordinis bonis. Unde Augustinus relato cap. 13. de bono Perseverantia inquit: *Quod attinet ad pietatis viam, & verum Dei cultum; non sumus idonei cogitare aliquid sanctorum ex nobismetipsis, sed sufficientia nostra ex Deo est.*

Præjacta testimonia explicatur in sensu Catholico, & vero.

3 Insurgit secundo. Concilium Arausicanum II. sub Felice IV. sæpe statuit nullum actum, secundum omnes circumstantias honestum, fieri posse sine gratià; quod ex variis ejus-

Objectio de-
sumpta ex Cō-
cilio Arausica-
no, & Milevi-
tano.

eiusdem Concilij Canonibus apertè demonstratnr; nam Ca-
none IV. dicitur: *Voluntatem nostram à Dōmino præparari ad be-
ne operandum.* Et Canone IX. *Quoties bona agimus, Deus in nobis,
atque nobiscum, ut operemur operatur.* Clariùs adhuc Canone XX.
*Multa in homine bona fiunt, quæ non facit homo. Nulla verò facit ho-
mo bona, quæ non Deus præstet ut faciat homo.* Similiter Canone
XXII. ipsa propositio, quam impugnamus, approbari vide-
tur à Concilio, ait enim: *Nemo habet de suo, nisi mendacium, &
peccatum; si quis autem homo habet veritatem, atque iustitiam, ab il-
lo fonte est, quem debemus sitire in hac eremo.* Tandem Canone
XXIII. *Suam voluntatem homines faciunt, non Dei, quando id agūt,
quod Deo displicet. Quando autem ita faciunt quod velunt, ut Divinæ
serviant voluntati; quanvis volentes agant quod agunt, illorum ta-
men voluntas est, à quo præparatur.* Idem fortasse perhibetur in
Concilio Milevitano II. sub Innocentio III. præcipuè Canone
IV. Et ipse Innocentius in Epistola ad Concil. Milevitan. in-
quit: *Omnia studia, & omnia opera, ac merita Sanctorum ad Dei
gloriam, laudemque referenda sunt hoc est, Divinæ gratiæ debent
adscribi: Quod etiam docuerant Prædecessores eiusdem, ac
Cælestinus in Epistola ad Episcopos Galiliæ cap. 8. Hæc omnia con-
firmari possunt ex Concilio Palæstino sub Innocentio I. in
quo Pelagius ex Divi Augustini doctrinā coactus fuit pro-
fiteri cum Patribus eiusdem Concilij: Gratiam Dei ad singulos
actus sine nostris meritis dari; quod testatur Augustinus Epist.
106. & 107. & latius videri potest apud Suar. de Grat. tom. 1.
ubi invenitur aureus ille Divi Augustini Hiponensis Episcopi li-
ber ad Sanctum Episcopum Aurelium, de gestis Pelagij contra ad-
versarios gratiæ Dōmini nostri JESU Christi.*

Argumenti so-
lutio.

4 Respondetur in præfatis Conciliis, & eorum Canoni-
bus suprà relictis præsentem disputationem minimè tangi; ibi
enim solùm agunt Patres contra Pelagium, & ipsius affectas,
negantes Divinæ gratiæ necessitatem ad omnia, & singula
opera, quæ disponunt, aut aliquo modo conferunt ad æternam
salutem; minimè autem de his, quæ ad honestatem moralem
intra naturæ terminos tantùm continentur. Nostra solutio
est indubitabilis, si examinetur sensus Conciliorum locis su-
prà allegatis. Ast, quia non omnibus ad id erit opportunitas;
pro confirmanda nostra solutione saltem erit attendendum
Con

Concilium Palæstinum, Milevitanum, & Arausicanum solum damnare intendisse circa doctrinam de Gratia, id quod à Pelagio divulgabatur: quod quidem à præsentī arguendi ratione contra Ecclesiæ doctrinam longè abest. Angelico Præceptori displicere nequit nostra respondendi semita; cum enim questione 24. de Veritate, art. 14. similia sibi objecisset argumenta, respondit: *Adeæ verò, quæ sunt in contrarium adducta, patet solutio, quia vel procedunt de bono meritorio, vel ostendunt quòd sine operatione Dei homo nullum bonum opus potest facere.*

5. Adhuc tamen videbatur solutione indigere Canonem illum Concilij Arausici II. qui in ordine XXII. est, videlicet: *Nemo habet de suo nisi mendaciam, & peccatum; si quis autem homo habet veritatem, atque iustitiam, ab illo fonte est, quem debemus suivre in hac eremo.* Istiusmodi enim Canon præter solutionem expensam aliam videtur postulare, præcipuè cum etiam directè pertineat ad Sectionem V. hujus capituli, in qua ostendimus nec omnia peccatoris opera peccata esse. Sciendum igitur est hominem per virus originalis peccati, quo ad sufficientiam satis meruisse moralem carentiam potestatis, ad omne opus bonum morale; quòd est Theologorum commune, ac planum sequenti exemplo, quia etiam dæmones, & reliqui damnati eadem morali potestate carent in pœnam delicti. Quapropter ipsa potestas moralis, quam homo post originale, imò & post actuale peccatum habet ad quodvis opus bonum, adhuc ex facilioribus, quia potestate carere satis meruit, datur illi de facto ex gratia generali, & indulgentiâ Dei intra naturæ ordinem; poterat enim Deus, jure suo utens, hominem post peccatum dicta potestate privare. Hoc quidem negare non intendimus in præsentī; hoc enim est, quod ab Arausicano Concilio Canone supra relato discimus. Negamus igitur solummodo cum Ecclesiæ sana doctrina, donum aut collationem istius moralis potestatis in homine post peccatum ad opera moraliter bona esse gratiam aliquam specialem Theologicam, aut Supernaturalem, per Christi merita peculiariter concessam.

Quidam Canon Concilij Arausici proponitur ad solutionem.

Ex gratia, & indulgentiâ Dei concessa est homini post peccatum moralis potestas ad opus bonum naturale.

6. Hunc autem esse genuinum, & proprium sensum Concilij, & Patrum in hunc modum sæpe loquentium invenitur passim apud Doctores Catholicos, unde Cardinalis

Aguirre

Aguirre in Commentariis nostri Divi Anselmi tom. 3. tractatu
7. cap. 68. disput. 117. sect. 5. numer. 36. hanc tenet asser-
tionem. „In homine lapsa est potestas naturalis antecedens,
„sive in actu primo proximo ad unam, vel aliam actionem,
„sive operationem ex facilioribus moraliter bonam, & con-
„tentam omnino intra ordinem naturalem, independentem
„ab auxilio supernaturali gratiæ actualis, sive specialis per
„Christum concessæ; dependentem tamen (*nota*) ab adiutorio,
„& concursu propitio Dei Auctoris naturalis, quo indignum
„se reddidit propter peccatum, & potuisset justè spoliari
„instar hominum damnatorum.

7 „Idem docuerat vir Doctissimus *eadem disput. sect. 2. n.*
„11. ibi supposita doctrinâ Catholica de peccato originali,
„naturam humanam vi illius se constituisse indignam omni
„dono gratuito Dei, ac proinde non posse Deum injustitiæ
„accusari, si non daret omnibus auxilium sufficiens ad salu-
„tem, quæ doctrina certissima est (inquit Bellarminus *lib. 2.*
„*de Gratia, & libero Arbitrio cap. 4.*) apud eos, qui ex Sacris
„litteris peccatum originale noverunt. Similiter certum est
„naturam humanam ex eodem capite se constituisse indig-
„nam omni potestate consequenti, præsertim morali, &
„prorsus expedita, ad bonum quodlibet morale agendum,
„sive magnum, sive parvum. Meruit enim statim subire dâ-
„nationem æternam; in qua nulla hujusmodi potestas est ad
„bonum agendum; licet principia intima, & physica ad be-
„ne agendum, quæ inseparabilia sunt à rationali natura, ut
„indicat Anselmus, semper adsint. Quare, si natura lapsa in
„peccatum originale adhuc retinet potestatem omnino expe-
„ditam ad agendum aliquod bonum, quantumvis exiguum,
„totum id oritur ex misericordia Dei, cedentis juri suo, ad
„damnandum statim hominem, & collocandum in eo misero
„statu, omnis ejusdem potestatis ad bonum expertem. Hoc
„sensu dicitur (notandum) in Concilio Arausicano II. Ca-
„none XXII. *Nemo habet de suo, nisi mendacium, & peccatum;*
„nimirum attentata indignitate ex peccato originali, aut etiam
„personali orta; ob quam homo meruit carere omni potesta-
„te morali, & expedita ad quodlibet bonum agendum, subin-
„deque se constituit dignum, ut à Deo sinatur semper labi
„in

„in malum, & peccatum, uti contigit in damnatis, nisi per
 „misericordiam ipsius excitetur, & adjuvetur ad vitandum
 „malum, & agendum bonum. Eodemque sensu Sanctus Au-
 „gustinus libro de Natura, & Gratia, capite 5. aiebat: *universam*
 „*massam naturæ lapsæ pœnas debere, & si omnibus debitum dan-*
 „*nationis supplicium redderetur, non injuste proculdubio reddendum.*
 „Et Anselmus libro de Concordia quæst. 3. cap. 13. inquit de ea-
 „dem natura lapsa. *Quantum in ipsa est*) nimirum attenta in-
 „dignitate propria) *necessitate injusta, & ancilla injustitiæ est,*
 „*quia per se nequit redire ad justiciam.* Præterea dicitur, & verè
 „dicitur, neminem nostrum habere de suo nisi mendacium, &
 „peccatum; quia omne ad verum cognoscendum, & bonum agē-
 „dum, quantumvis exile, & tenue sit, dependemus omnino à
 „protectione, & adiutorio actuali Dei, saltem quatenus
 „Auctoris, & Perfectoris naturæ rationalis; quo adiutorio
 „non interveniente, prorsus in mendacium, & peccatum la-
 „beremur. Id verò adiutorium naturale ad omne prorsus bo-
 „num non videtur agnovisse Pelagius, & ejus reliquæ, tan-
 „quam omnino necessarium, imò nec ad initium salutis, ut
 „constabit ex dicendis, &c.

8. Insurgent tertio. Si gratia non esset necessaria ad bo-
 num opus morale, quodcunque illud sit, posset homo gloria-
 ri de operibus moraliter bonis, tanquam suis, à propria, &
 naturali virtute, solummodo provenientibus; sed hoc est con-
 tra Apostolum, & Augustinum lib. de Gratia, & liber. Arbitr.
 cap. 11. ergo. Confirmatur; quia Oratio solum est necessaria
 ad impetrandum id, cujus necessitatem habemus; atqui etiam
 ad exequenda bona moralia gratiam postulare debemus: er-
 go gratia necessariò requiritur ad omne opus bonum exequē-
 dum, ita quòd, dēpta, gratia generalis remaneat impotentia ad
 omne opus bonum, etiam morale, & intra naturæ terminos.
 Maior videtur esse Divi Augustini passim dicentis: *Frustranea*
est petitio pro eo quod quis habet in potestate. Minor constat ex pra-
 xi Ecclesiæ, quæ etiam ad opera, & inter naturalem ordi-
 nem, contenta gratiam exorat, ut patet in oratione Domini-
 cæ ultimæ post Epiphaniam, ibi: *Presta quæsumus omnipotens*
Deus, ut semper rationabilia meditantes, quæ tibi sunt placita, &
dictis exequamur, & facili.

Non postulator
gratia ad exo-
quenda bona
opera naturalia

9 Ad argumentum negatur maior; nam etiam exclusa necessitate gratiæ supernaturalis, & sanctificantis ad opera moraliter bona, à Deo habemus quòd ipsa operemur, ut diximus num. 2. hujus sectionis. Ad confirmationem negatur minor, si hæc intelligatur de supernaturali gratia, habituali, et sanctificante. Neque enim in illa oratione pars aliqua reperitur, ex qua constet gratiam sanctificantem esse petendam, ut possint exequi bona moralia. Præterea, si argumentum, sive ejus confirmatio aliquid de supernaturali gratia concluderent, id esset ad plurimum de gratia actuali, movente, aut auxiliante; quo sensu dicitur ab Ecclesia in Oratione Dominicæ decimæ sextæ post Pentecosten: *Tua nos, quæ sumus Domine, gratia semper & præveniat, & sequatur; ac bonis operibus jugiter præstet esse intentos.* Quod quidem adjutorium Divinæ gratiæ, requiri ad omnia opera moralia exequenda, acriter defendit Vasques, & Authores alij Catholici, quorum suprà memini sectione 7. num. 2. Nullum tamen invenitur fundamentum, ut asseratur habitualement gratiam ad id esse requisitam.

CAPUT

CAPUT IV.

Circa secundam, tertiam, & quartam ex damnatis propositiones.

1 **S**ecunda propositio ita asserit: *JESU Christi gratia principium efficax boni cujuscunque generis necessaria est, ad omne opus bonum. Absque illa non solum nihil fit, sed nec fieri potest.* Duo in hac assertionem includuntur æquæ absurda. Primum est: Quod Christi gratia sit principium necessarium in genere effectivo ad omne opus qualitercunque bonum. Secundum consequenter insurgens est: quod absque gratia impossibile sit aliquod bonum opus: siquidem sine gratia nullum opus bonum fit, neque fieri potest. Hic secundus error, non solum impugnabitur sequenti sectione II. num. 2. & sequent; sed etiam cap. 7. sect. II.

Propositio II
proponitur, &
exponitur.

2 Quæres. Qualisnam sit hæc gratia, ad bonitatem operis requisita necessariò? Respondent esse gratiam habitua-lem, hoc est, gratum facientem, sive sanctificantem, & quæ per peccatum amittitur, ut patet ex prima propositione, de qua latè egimus toto cap. præcedenti; & constat ex pluribus, inter sequentes propositionibus quibus asseritur constanter omnia illa opera peccata esse, quæ à gratia sanctificante, ut à principio effectivo, non oriuntur. Unde propositione 45. dicitur: *Amore Dei in corde peccatorum non amplius regnante, necesse est ut in eo carnalis regnet cupiditas, omnesque actiones ejus corrumpat.* Propositione 47. *Obedientia legis profluere debet ex fonte; & hic fons est charitas. Quando Dei amor est illius principium interius, & Dei gloria ejus finis, tunc purum est quod apparet exterius, alioquin non est nisi hypocrisis, aut falsa justitia.* Propositione 49. *Ut nullum peccatum est sine amore nostri, ita nullum est opus bonum sine*

Præsens pro-
positio duplicè
continet erro-
rem; & ex op-
posito statuun-
tur duæ con-
clusiones.

K

amore

amore Dei. Et similia in aliis propositionibus, ex quibus omnibus constat habitum charitatis, sive gratiam habitualement, & sanctificantem eam esse, quæ in hac secunda propositione dicitur principium efficax boni cujuscunque generis, necessaria ad omne opus bonum; sine qua non solum (ut dicitur) nihil fit, sed nec fieri potest. Quo circa duo pro vera doctrina statuenda sunt in præsentia. *Primum* sit. Habitus gratiæ sanctificantis non requiritur necessario ad eliciendos actus naturaliter bonos. *Secundum* sit. Neque est talis habitus requisitus ad quamplures actus supernaturalis ordinis; multi enim actus supernaturales fiunt, & fieri possunt absque gratia sanctificante. *Primum* satis constat ex cap. præcedenti. Vide Sectiones 5. 6. 7. & 8. *Secundum* ex sequentibus constare poterit.

SECTION I.

Excluditur generalis illa necessitas gratiæ habitualis ad omnes actus supernaturales.

Actus Fidei
est supernatu-
ralis, & tamen
elicitur ab im-
piis.

Actus Fidei Theologicæ est actus supernaturalis; & tamen elicitur à peccatoribus, gratiâ sanctificante carentibus: ergo habitus gratiæ non requiritur necessario ad omnes actus supernaturales eliciendos. Maior probatur primò. Ens supernaturale illud est, quod nunquam naturæ viribus fieri potest; & hoc sive quo ad substantiam, & entitatem, sive solum quoad modum, juxta genium supernaturalitatis ipsius entis; atqui actus Fidei Divinæ elici non potest per solas vires naturales, sic enim definitum est in Concilio Milevitano, Arausicano II. & Tridentino Sess. 6. *Can. 3.* contra Pelagium aliter sentientem: ergo. Eadem maior probatur secundò. Habitus Fidei est supernaturalis; & hoc definitum esse à Tridentin. docent Hurtad. Lug. Curial. *tom. 2. quest. 110. art. 2.* Veg. *lib. 7. in Trident. cap. 24.* & alij: ergo ejusdem actus supernaturales sunt. Probatur consequentia. Quia si actus isti non continerent prædicatum aliquod supra naturæ vires, nequiquam postularent à principiis supernaturalibus produci. Jam verò minor præcipui Syllogismi patet ex prædictis præcedenti *cap. 3. Sect. 3. num. 1.*

Di-

2 Dicent. Concilium Tridentinum Sess. 6. Can. 7. expressé definit, neminem *sine Spiritûs Sancti inspiratione*, *ejusque adjutorio credere, sperare, diligere; aut pœnitere posse sicut oportet*: ergo adhuc requiritur Divina gratia ad actus Fidei elicendos sicut oportet. Respondetur primò Concilium relato loco solùm intelligendum esse de actu Fidei, Spei, charitatis, ac pœnitentiæ elicitò *sicut oportet*, hoc est, cum merito Divinæ gratiæ, aut gloriæ; ad hoc autem status habitualis gratiæ requisitus est. Secundò, & propriùs responderetur Concilium ibi non loqui de gratia habituali, seu ad Fidem necessaria; sed tantùm de gratia actuali, hoc est de mociónè, auxilio, & inspiratione Spiritûs Sancti, sine qua nullus potest in Deum credere ut oportet. Ex hoc videtur apertissimum: Concilium enim Pelagianum errorem damnare intendebat, qui initium Fidei, & salutis ex ipsa natura esse docebat. Hoc patet ex eodem Concilio supramemorata Sess. 6. cap. 5. sic dicente: *Declarat præterea ipsius justificationis exordium in adultis à Dei per Christum, gratiâ præveniente, sumendum esse; hoc est, ab ejus vocatione, qua nullis eorum existentibus meritis vocantur: Ut qui per peccata à Deo aversi erant; per ejus excitantem, atque adjuvantem gratiam ad convertendum se, ad suam ipsorum justificationem, eidem gratiæ liberè assentiendo, & cooperando disponantur ita, ut tangente Deo eor hominis per Spiritûs Sancti illuminationem, neque homo ipse nihil omnino agat, inspirationem illam recipiens, quippe qui illam & abjicere potest, neque tamen sine gratia Dei movere se ad justitiam coram illo libera sua voluntate possit, &c.*

Nostra doctrina non opponitur Concilio Tridentino.

3 Præterea nihil communius apud Authores, & Patres, quàm celebris illa gratiæ divisio in *habitualem*, & *actualem*. Habitualis (cujus generis est gratia sanctificans) illa est, quæ per modum qualitatatis permanentis infunditur. Actualis, quæ nobis datur per modum auxilij transeuntis; quæ etiam subdividitur *primò* in excitantem, & adjuvantem. *Secundò* in prævenientem, & subsequenter. *Tertiò* in operantem, & cooperantem. *Quartò* in efficacem, & sufficientem, seu, ut alij dicunt, in congruam, & non congruam; cujus præcipuæ divisionis gratiæ (hoc est, in habitualem, quæ hominem sanctificat, & actualem, quæ tantùm excitat, prævenit, &c. ad gratiam sanctificantem) claram reperimus doctrinam in Tri-

Multiplex gratiæ divisio.

dent. *Seff. 6. Canon. 21. ibi: Si quis dixerit justificationem sine speciali Dei auxilio perseverare posse, anathema sit.* Ecce habetur gratia habitualis sanctificans primis illis verbis: *Siquis dixerit justificationem.* Gratia verò actualis per modum auxilij cæteris verbis sequentibus: *Sine Speciali Dei auxilio.* Idem docetur à Concilio Arausicano II. *Canon. 10. ibi: Adjutorium Dei etiam reuocatis, ac sanctis semper est implorandum.* Prolixius autem apud Trident. *Seff. 6. cap. 6. & 7.*

Quia impius per actus supernaturales se disponit ad gratiam; sequitur ipsam gratiam non prærequiri ad actus supernaturales eliciendos.

4 Ex quibus aliud argumentum conficio ad veritatem affixam in titulo hujus sectionis comprobendam. Actus, quibus impius se se disponit ad gratiam sanctificantem suscipiendam; sunt supernaturales actus; sed impius se disponens ad gratiam sanctificantem accipiendam; nondum habet ipsam gratiam sanctificantem: ergo falso asseritur gratiam sanctificantem esse principium efficax boni cujuscunque generis; & ita necessariam ad omne opus bonum, ut absque illa non solum nihil fiat; sed neque fieri possit. Utraque præmissa constat ex Trident. citat. *Seff. 6. cap. 6. & 7.* præterea probatur maior, quia oppositum Pelagianum est. Minor ex ipsis terminis fit evidens; omnis enim dispositio ad formam recipiendam ipsam supponit absentem; unde à Philosophis communiter cum PP. Conimbricenfibus 1. *Physicor. cap. 5. quæst. 1.* absque lite docetur privationem esse principium formæ introducendæ.

5 Sana doctrina stabilitur amplius. Si ad aliquos actus bonos, & supernaturales gratia habitualis foret necessarium principium effectivum, maxime ad actus charitatis, sive amoris Dei; atqui gratia dici nequit indubitanter quod sit principium influens effectivè in actus charitatis, sive amoris Dei: ergo neque ad alios supernaturales actus erit habitualis gratia effectivum principium, necessarium. Maior fundatur in maxima affinitate, quam habent actus charitatis cum ipsa gratia habituali ita, quod existiment aliqui Authores gratiam esse ipsum habitum charitatis, neque inter se distingui habitus charitatis, & gratiæ; cui sententiæ subscribunt Scotus, & ejus discipuli; item omnes ferè Nominales, quibus accedunt Bellarminus lib. de Gratia, & libero Arbitr. Alexander, Henricus, Albertus, Richardus, Gabriel, Marsilius, Durandus, & alij apud Suárez lib. 7. de Gratia, cap. 12. Ad probationem minoris est

est advertendum eam solum procedere in opinione Divi Thomæ, inter Theologos communiori, quæ docet gratiam, & charitatem habituales distingui realiter, & si nunquam possint separari ab invicem, ut videri est apud Gonetum tom. 4. disp. 2. de essentia gratiæ art. 6. Becanum tract. 4. de Gratia, cap.

1. Qua opinione supposita, dico gratiam non influere in actus charitatis, neque eorum esse principium proximum effectivum. Ita Pater Arriaga tom. 5. Theolog. tract. de Charitate Divina disp. 36. sect. 5. num. 43. quanvis Suarius oppositum doceat motus instantia desumpta ab Animæ operationibus, quam nos infra solvemus. Probatur igitur minor illa multipliciter. *Primò*; quia gratia, & habitus charitatis, juxta Auctores postremæ lententiæ, non solum distinguuntur formaliter, hoc est, secundum propriam utriusque naturam; sed etiam effectivè, scilicet propter diversos effectus, quos producant: ergo alius est effectus, quem gratia producit, & in quem influit, & alius, quem charitas producit. *Secundò*: Quia nulla est implicantia, ut sola charitas, & non gratia, ad actus charitatis concurrat; ergo dicendum quod sola charitas influat in suos actus: non enim est cur sine necessitate ejusdem effectus causæ sint multiplicandæ. *Tertiò*: quia habitus Fidei per se solum est causa suorum actuum: ergo idem dicendum de habitu charitatis.

Ostenditur habitum gratiæ neque in actus charitatis effectivè influere.

Gratia, & charitas in multorum opinione distinctæ, non solum propter effectus distinctos, sed etiam formaliter, sive ex natura rei.

6 Dicent. Anima simul cum potentiis influit in actus vitales: ergo etiam gratia simul cum habitibus supernaturalibus, qui sunt veluti quædam potentiæ supernaturales, influet in actus supernaturales. Unde confirmari potest falsa doctrina hujus secundæ propositionis. Sicut enim, sublata Animâ, neque amplius remanent potentiæ, neque actus illarum; ita sublata gratiâ, neque possunt remanere habitus supernaturales infusi, neque illorum actus, ad quos influxus gratiæ, semper concurrat. Hoc argumentum confirmatur ex aliquibus, quæ supponuntur in ipso; quæ tamen aut sunt omnino certa, aut valde recepta, & probabilia. Videlicet, *primò*: quod gratia non se habeat per modum alicujus habitus infusi, in aliquam Animæ potentiam, intellectum scilicet, aut voluntatem. *Secundò* quod subiectetur in Anima immediatè per modum naturæ, seu ad instar essentiæ supernaturalis.

Gratia non infunditur in aliqua potètia per modum habitus, sed immediate in anima per modum essentiæ supernaturalis.

naturalis. Utrumque autem est apud Thomistas indubitabile. Unde cum Anima, ejusque essentia influat in omnes suos actus ita quod, neque actus, neque potentia extra Animam conserventur, ita similiter, ut actus, & habitus supernaturales conserventur, pendent à simul existente gratia; in ea enim, tanquam in natura propria, recipiuntur habitus supernaturales, per quos ipsa gratia producit actus virtutum; sicut natura, & Anima per suas naturales potentias actus suos producit.

7 Respondetur negando consequentiam argumenti præcipui, & consequentiam probationis, sive confirmationis. Neque enim est verum habitum Fidei, & Spei habitum (aliter dicendum de habitu Charitatis) dependere ad existendum à coexistente gratia; neque item est verum gratiam influere effectivè in actus ipsorum habituum supernaturalium. Exemplum autem de paritate Animæ nihil concludit. *Primò.* Quia, cum potentia naturales sint Animæ potentia, & subjeçantur in ea; per easdem, tanquam per proprias facultates, debet Anima operari, ipsæque potentia ab Anima pendere ad existendum, tanquam à subjecto. Cum verò habitus Fidei v. g. neque recipiatur in gratia tanquam in subjecto, sed in intellectu; neque sit facultas concessa gratia, tanquam naturæ ad operandum, sed tradita Animæ, & intellectui ad credendum; inde est quod neque Fides pendeat à gratia ad existendum, neque actus Fidei producantur à gratia, quanvis ex illa digni fiant ad meritum. *Secundò.* Quia hic arguendi modus est inutilis ad concludendum; siquidem supponendo illa duo ex Angelica Divi Thomæ doctrina, videlicet quod gratia infundatur per modum naturæ, & essentia supernaturalis, & quod sit distincta ab habitu Charitatis, unde non infundatur per modum potentia in voluntate: hæc in quam supponendo; ab exemplo Animæ rationalis, à qua pendent potentia ad existendum, & operandum; inferretur etiam in habitibus supernaturalibus dependentiam à gratia, tum ad existendum, tum ad operandum. Quæ quidem discurrendi via nequit non corruiere. Ratio est. Quia hæc principia, & suppositiones, quibus argumentum fundatur, sunt tantum probabilia: ergo ex illis solum potest deduci probabilis conclusio:

Disparitas inter Animam, ejusque potentias, & gratiam per ordinem ad habitus virtutum Theologicarum.

clusio : nam juxta Logicos, ex præmissis probabilibus non oritur conclusio certa, & infallibilis, sed tantum probabilis. Conclusio autem probabilis tantum non derogat conclusiones, & dogmata infallibilia, & certissima, quæ ab irrefragabili Ecclesiæ Oraculo habemus. Unde licet non daremus apertissimam solutionem ad argumentum, ex paritate Animæ constructum, qualiter se habet nostra responsio, ac disparitas primo loco exhibita paulò suprà, adhuc argumentum nihil convinceret, erraret enim in logicali procedendi modo.

SECTIO II.

Tertia, & quarta propositionis sensus exponitur; quæ insuper impugnatae corruunt.

1 **E** St igitur tertia propositio: *In vanum, Dòmine, præcipis, si tu ipse non das quod præcipis.* Et huic non dissimilis quarta: *Ita Dòmine, omnia possibilia sunt ei, cui omnia possibilia facis; eadem operando in illo.* Docet utraque propositio (quantum ex ipsis colligi potest) hominem nihil operari, exequendo mandata Dei, sed ipsum Deum esse, qui in homine mandata sua exequitur, ut liquet ex illis verbis, *si tu ipse non das quod præcipis; itemque ex illis, omnia possibilia facis eadem operando in illo.* Id ipsum apertius traditur à Quæsnello, præsentium errorum impudentissimo antecessore in sua *Theologia morali ad mentem* (ut ipse inquit) *Magni Augustini* 1. part. tract. 5. cap. 1. *Inquit enim: Quid est gratia actualis in hoc statu naturæ lapsæ? Respondeo. Si illam consideres ex parte Dei, non est aliud, quam ipse Deus gratuitò in nobis operans bonum velle, & perficere. Si autem illam consideres ex parte nostra, aliud non est, quam effectus ipsius Dei, gratuitò in nobis operantis, bonum velle, & perficere.* Et infra: *Nec opus est dicere quòd gratia in statu naturæ lapsæ sit qualitas Animæ inherens, cum Deus operari possit per se immediatè, quòd operari posset mediante ista qualitate.* Hæc autem satis ostendunt in tertia, & quarta propositione ex damnatis hoc intendi; quòd executio mandatorum effectus & operatio sit, non hominis, sed Dei in nobis operantis per se ipsum immediatè quod præcipit.

*Tertia, & quarta propositio-
nis tenor, &
sensus;*

*Error utriusque propositio-
nis.*

2 Unde

Magnum ab-
surdum ex his
propositioni-
bus deductum.

2 Unde sequitur evidenter, si Deus non exequatur in nobis per se, & immediatè id, quod nobis præcipit, nobis esse impossibile mandatorum suorum executionem. Id insinuat apertè tota propositione tertia: *In vanum, Dómine, præcipis, si tu ipse non das quod præcipis.* Neque in quarta propositione ejusdem erroris obscurum est testimonium, quod reperitur. In ea siquidem præcepta Dei solùm judicantur possibilia respectu illorum, in quibus Deus ipse perse operatur, & exequitur ea, quæ præcipit. Nota. *Omnia possibilia sunt ei, cui omnia possibilia facis, eadem operando in illo.* Neque sit ad dubitandum occasio, quòd in his propositionibus, dum dicitur Deum operari mandatorum suorum executionem, per ly *Deum* Divina gratia intelligenda sit, ut colligitur ex propositione octava ibi: *Participes sumus ipsius novæ gratiæ, quæ operatur in nobis id, quod Deus nobis præcipit.* Nam apud defensores istius noxæ sectæ, si gratiæ consideretur ex parte Dei, non est aliud, quàm ipse Deus; si consideretur ex parte nostra aliud non est, quàm effectus ipsius Dei. Ex his autem apertè colligitur hanc doctrinam à Calvinistarum errore non exulare, qui bonorum operum merita à sola gratia laudabiliter operante desumebant contra Pelagianos, qui merita bonorum operum soli arbitrio creato, naturæque viribus tribuebant; inter quorum absurda medio tutissimo est Catholicorum doctrina, meritum nostrum esse ex arbitrio creato, & gratia supernaturali simul cooperantibus.

Deus nihil
præcipit im-
possibile.

Operatio Divi-
næ gratiæ non
excludit nostrā
cooperationem

3 His positis, duo sunt statuenda adversus præfatos errores. *Primum* sit. Deus nihil in vanum præcipit, aut quod sit impossibile. Omnia enim, quæ Deus præcipit, possibilia sunt ex gratia, & Deo, qui nos confortat. *Secundum* sit. Divinæ gratiæ operatio in nobis, & cooperatio nobiscum non tollit, quominus operemur, & exequamur id, quod Deus nobis præcipit, & à nobis postulat. Imò Divina gratia ut operemur operatur. Primum est non solùm contra hujus temporis hæreticos, sed ex opposito contra Calvinistas, docentes Deum aliqua præcipere impossibilia. Probatur primò. Vel enim Deus sua præcepta proponit observanda, vel non observanda. Si primum; ergo ipsa præcepta observanda, sunt

sunt possibilia, nec præcipiuntur in vanum; non enim injus-
tus est Deus, ut inquit Apostolus ad Hebr. cap. 6. v. 10. ut à
nobis postulet severè, & sub præcepto, quod reddere non
possimus. Si autem secundum asseratur: ergo potius dicen-
dum non esse præcepta ipsa, quæ à Deo non observanda
præciperehantur; in Deo enim mendacium non est, ut ait Joan.
Epist. 1. c. 2. Quapropter, ut unum, & alterum fugiatur
inconveniens, dicendum Deum nihil in vanum præcipere.

4 Dices præcepta Dei absolute esse possibilia; ast in va-
num præcipi; quia quoties Deus, & ejus gratia illa non ope-
ratur in homine; respectu ejusdem redduntur impossibilia.
Sed contra. Nunquam enim peccatori deest, neque Deus
illi denegat quicquid necessarium est ex parte ipsius peccato-
ris, ut constituatur potens sicut in actu primo, & veluti in
potentia proximâ ad executionem mandatorum, & legis
implementum, ut infra latius expendemus cap. 7. Sectione 2.

Gratia sufficiens
& necessaria ad
implementum
legis, nobis non
deest.

5 Probatum secundò. Quia præcepta Dei, vel ut pos-
sint observari, sufficiunt naturæ vires, vel ad observationem
opus est viribus supernaturalibus, & gratiæ. Si primum; mul-
ti enim Doctores Catholici tenent ad vincendas tentationes
leves, & observandam Dei legem, saltem per non longum
spatium, non indigere hominem auxilio supernaturali gra-
tiæ; ut docent Divus Bonavent. in 2. dist. 28. art. 2. q. 2. Ægid.
dub. 4. & 5. §. Ad primum, Veg. opusc. de Justific. q. 12. & 13. &
alii, quos sequitur Suarius tom. 1. de Grat. lib. 1. cap. 23. num.

13. Si primum inquam: ergo dici nequit, præcepta Dei in
vanum esse, cum ex solo usu arbitrij creati, observari pos-
sint. Si secundum (ut certè dicendum est de observatione legis,
per longum spatium: vel etiam intra breve tempus, si in il-
lo gravis tentatio occurrat) adhuc observatio legis, & manda-
torum impossibilis non est, neque in vanum præcepta Dei
sunt; tale enim auxilium quod sufficiat ad observantiam le-
gis, & victoriæ tentationum, semper adest ex misericor-
dia Dei, ut constat ex Scriptura, & Patribus. Unde Div.
Thomas 3. contra gentes cap. 159. inquit Deus quantum ex se est
paratus est omnibus dare gratiam, vult enim omnes homines salvos
fieri. Et lectio. 3. in cap. 12. Epist. ad Roman. ait. Deus vult om-
nes homines salvos fieri, & ideo gratia nulli deest, sed omnibus, quan-
tum in se est, se communicat.

6 Quia

Auxilium Di-
vinæ gratiæ
cunctis homi-
nibus præstitū
demonstratur
efficaciter.

6 Quia autem hic est difficultatis cardo, non ultra pro-
grediar, quin hoc ipsum breviter, sed efficaciter probem. Pri-
mò ex illo *Epistole* 1. ad Corinth. cap. 10. *Fidelis autem Deus, qui*
non patitur vos tentari supra id, quod potestis. Ubi Apostolus ex-
pressè indicat Dei curam, & studium in conferendo auxilio,
ad victoriam temptationum necessariò. *Secundò* ex eodem Apost.
ad Ephes. 6. Induite vos armaturam Dei, ut possitis stare adver-
sus insidias diaboli. Et infra. *In omnibus sumentes scutum Fidei, in*
quo possitis omnia tela nequissimi ignea extinguere. Tertiò. Ex Con-
cilio Trident. *Sess. 6. cap. 11. dicente: Deus impossibilia non ju-*
bet; sed jubendo monet, & facere quod possis; & petere quod non
possis, & adjuvat ut possis. Ubi notanda sunt illa verba: *facer-*
re quod possis; itemque illa: adjuvat ut possis; ex quibus satis
colligitur sufficientia, & proxima aptitudo ex parte nostri per
auxilium Dei ad observantiam Mandatorum. Neque repli-
cari potest hoc de solis iustis intelligendum esse, ex munere
gratiæ sanctificantis. *Primò;* quia oppositum constat ex præ-
cedenti sectione. *Secundò;* quia hæc instantia inter hæreticos
tantum reperitur; inter Catholicos autem, extra controver-
siam est, hanc gratiam ad temptationum victoriam, & manda-
torum observantiam non esse simpliciter necessariam; sed
sufficere auxiliantis, & adjuvantis gratiæ adiutorium, ut bene
advertit Suarius supracitatus eodem loco, *numer. vero 6.* Imò
ipsum Concilium expressè constat agere de gratia adjuvante,
dum dicit: *adjuvat ut possis.* Totum hoc confirmari potest ex
Concilijs, & Patribus sæpe sæpius asserentibus Deum nihil
præcipere impossibile, sed ad omnium præceptorum imple-
mentum gratiam Dei semper adesse, nunquam ex se defici-
cere.

Ad victoriam
temptationum,
& observanti-
Legis non re-
quiritur gratia
habitualis, sed
sufficit adju-
vanti auxiliantis
gratiæ.

7 Audiant Concilium Senonense adversus Lutherum
cap. 15. *Neque tamen tanta gratiæ necessitas, præjudicat libero ar-*
bitrio, cum illa semper in promptu sit; & nè momentum quidem præ-
tereat, in quo Deus non stet ad ostium, & pulset. Unde Paulus
Orosius: *Evidentissimè declaratum est nemini hominum deesse Dei*
adiutorium, præsertim cum & seductor instat, & instat infirmitas.
Ex Patribus audiendus est Divus Fulgentius *Epist. 7. ad Ve-*
nantium cap. 8. Nec aliquo vulnere, nec aliquo tempore celestis po-
test deficere medicina; ideo ipse Medicus semper se posse converso salu-

tem

rem donare testatur. Idem discimus ex nostro Divo Anselmo ad illa verba Epistolæ ad Romanos, cap. 1. *Deus enim illis manifestavit; ubi inquit: Dominus manifestavit. idest non solum naturalis ratio profuit, sed Deus quotidie adjuvit, nè sola natura sufficere videretur.* Ex quibus omnibus est colligendum quàm talis dicatur præcepta Dei in vanum præcipi propter deficientem gratiam; quippe quæ, ut liquet, nunquam deficit, quantum ex se; imò semper adjuvando, & excitando adest. Hoc idem testatur piissimus, & misericors Deus Deuteronomij cap. 30. v. 11. *Mandatum, quod ego præcipio tibi hodie, non supra te est.* Ex quibus cum Divo Augustino in his duobus totum concludo. *Primum.* Si homo aliquis non esset in potestate expedita, & potentia proxima ad executionem alicujus præcepti, ex eo quòd ei deficeret comprincipium auxilij necessarii, nullatenus peccaret, non adimplendo tale mandatum. *Secundum.* Neque ex inde damnaretur homo, tanquam mandati illius transgressor. Primum patet ex Sancto Doctore lib. de Natura, & Gratia, cap. 66. ibi: *Si ita est; nulla ergo peccata sunt, Quis enim peccat in eo, quod caveri nullo modo potest: Peccatur autem; caveri igitur potest. Sive ergo immineat tentatio, sive, non caveri potest.* Secundum habetur ex eodem Præceptore Sermou. 61. de temp. ibi: *Nec damnaturus est hominem pro eo, quod non potuit vitare, qui pius est.*

Si in homine non esset expedita potentia ad observantiam præceptorum, neque posset in illis peccare, neque ex transgressione damnari.

8 Nostra secunda assertio, ut patet ex num. 3. præcedenti, hæc est: *Divine gratiæ operatio in nobis, & cooperatio nobiscum non tollit, quominus & nos operemur, & exequamur id, quod Deus nobis præcipit, & postulat à nobis; imò Divina gratia, ut operemur, operatur.* Quæ resolutio opponitur falso dogmati asserentium: hominem nihil operari, exequendo mandata Dei; sed ipsum Deum esse, qui in homine mandata sua exequitur. Et hanc esse doctrinam, & sensum, qui in tertia, & quarta propositionibus (quas hic impugnamus) intenditur, satis constat ex eis, quæ diximus num. 1. hujus sectionis; & potest confirmari ex sequenti propositione, quæ in ordine est inter damnatas undecima. *Gratia non est aliud, quàm voluntas Omnipotentis Dei jubentis, & facientis quod jubet.* Ubi notanda sunt illa verba: *Dei jubentis, & facientis quod jubet;* quæ expressè confirmant nostrum supràpositum judicium; videlicet, quod ex hac

hac tertia, & quarta propositione legitimè deducatur Deum sive ejus gratiam, non autem hominem operari in executione Mandatorum Dei; quod jam impugnare incipio in probationem Catholicæ veritatis.

Ostenditur nostra cooperatio cum Divina gratia.

9 Primò igitur ex Scripturis sacris, quibus passim ostenditur operationes liberas, & meritorias creaturarum ab eisdem effectivè pendere. Unde Ecclesiast. 15. dicitur: *Ad quod volueris porrige manum tuam.* Item: *Quæ enim odit, nè feceris.* Et cap. 31. *Qui potuit facere mala, & non fecit.* Similiter ex Zachariæ 1. *Convertimini ad me.* Ex quibus locis apertè habemus operationem nostram, & virtutem effectricem ad bonà opera, qualia sunt conversio ad Deum, fuga à malis, &c. Similiter in Apocalypsis 3. legimus: *Siquis aperuerit mihi januam, intrabo ad illam;* patet autem, quòd aperire Deo ostium non possit opus nostrum non esse. Non quidem sine Deo; sed ipso, & nobis cooperantibus. Unde ad Corint. 1. cap. 15. *Non ego; sed gratia Dei mecum:* ubi particula *non* minimè est ejusdem Pauli exclusiva; sed naturæ destitutæ, & nudæ exclusiva; naturæ autem, & gratiæ simul cooperantium, copulativa; ideoque inquit: *Gratia Dei mecum;* in quo etiam sensu Marci ultimo dicitur: *Domino cooperante.*

Idem ex Conciliis Ostenditur.

10 Impugnatur secundò idem error ex Conciliis, in quibus nihil usitatus, quàm nostra, & gratiæ simul cooperatio ad bona opera; nam Concilium Araucanicum II. Canone 9. inquit: *Quoties bona agimus, Deus in nobis, atque nobiscum, ut operemur operatur.* Et Canone 20. *Nulla bona facit homo, quæ non præstet Deus, ut faciat homo.* Idem constat ex Trident. Sess. 6. cap. 5. ubi multoties declarat hominem in conversione ad Deum, & in assensu ad excitantem gratiam verè agere, & operari ibi: *Qui per peccata à Deo averti erant, & per ejus excitantem, atque adjuvantem gratiam ad convertendum se ad suam ipsorum justificationem, eidem gratiæ liberè assentiendo (nota) & cooperando disponantur.* Ita ut tangente Deo cor hominis per Spiritus Sancti illuminationem, neque homo ipse nihil omnino agat, inspirationem illam recipiens; quippe qui illam, & abjicere potest; neque tamen sine gratiâ Dei (nota iterum) movere se ad justitiam coram illo libera sua voluntate possit. Sed ut puto, nihil expressius excogitari potest, aut inveniri in Concilio pro veritate nostra, quàm illud: *Neque homo ipse nihil omnino*

nino agat: siquidem denotatur ibi hominem aliquid omnino agere, quoties tangente Deo cor illius per Spiritus Sancti illuminationem ad ipsum Deum convertitur. Idem reperitur Canon. 4. Siquis dixerit liberum hominis arbitrium à Deo motum, & excitatum nihil cooperari, assentiendo Deo excitanti, atque vocanti, quo ad obtinendam justificationis gratiam, se disponat, ac præparet, neque posse dissentire, si velit, sed veluti inanime quoddam, nihil omnino agere, mereque passivè se habere; anathema sit.

11 Tertiò probatur ex Patribus, inter quos Magnus Augustinus Lib. 83. *Quæstionum*, quæst. 8. inquit: Moveri per se Animam sentit, qui sentit in se esse voluntatem; nam si volumus, non alius de nobis vult. Quia igitur homo dum exequitur præcepta Dei, ea vult exequi; dicendum, quòd istemet, & non alius ab eo est, qui vult. Præterea, quia ex eodém Sancto Doctore neque peccatum ullum, neque ullum meritum homini esset imputandum, si illius non esset causa operativa, juxta illud quæst. 24. Neque peccatum, nec rectè factum imputari cuiquam juste potest, qui nihil fecerit. Item Lib. de Gratia, & libero Arbitr. Divinam & nostram simul cooperationem ad bona, & meritoria opera, expressè docet ibi: Cooperando Deus in nobis perficit, quod operando incepit, quia ipse ut velimus operatur incipiens, qui volentibus cooperatur perficiens. Non aliter Lib. de dono Perseverant cap. 13. Nos volumus; sed Deus in nobis operatur, & velle. Nos ergo operamur, sed Deus in nobis operatur etiam operari pro bona voluntate. Accinit Angelicus Magister agendo de Gratia operante, & cooperante quæst. 111. art. 2. ubi sic docet: Gratia dupliciter potest intelligi; uno modo Divinum auxilium, quo nos movet ad bene volendum, (adverte) & agendum: alio modo habituale donum nobis divinitus inditum; utroque autem modo gratia dicta convenienter dividitur per operantem, & cooperantem: operatio enim alicujus effectus non attribuitur mobili, sed moventi. In illo autem effectui, in quo mens nostra est mota, & non movens, solus Deus autem movens, operatio Deo attribuitur; & secundum hoc dicitur gratia operans. (Nota sequentia) In illo autem effectui, in quo mens nostra, & movet, & movetur, operatio non solum tribuitur Deo, sed etiam Animæ, & secundum hoc dicitur gratia cooperans. Et post pauca addit: Habitualis gratia, in quantum Animam sanat, vel justificat, sive gratiam Deo facit, dicitur gratia operans; in quantum verò est principium operis me-

ritorij, quod (adverte) ex libero arbitrio procedit, dicitur cooperans. Idem docetur ab Anselmo nostro *Lib. de Concept. Virgin. c. 6.* & à nostro Mellisso Bernardo *Lib. de Grat. & libero Arbitr. item à Nyssen. Lib. 7. Philosoph. cap. 1. & cap. 2.* Si alios Textus, & Patres desideras, consule *cap. 9. sect. 1. num. 2.*

12 Idem rationibus probatur. *Idem rationibus probatur.* Quartò rationibus probatur veritas doctrinæ Catholicæ. Et prima est. Voluntas, etiam exequendo præcepta Dei, est potentia libera; atqui libertas necessario importat potentiam activam quatenus activā: ergo voluntas, Deo etiam obtemperando, activè se habet. Maior est omnium Catholicorum, cōtra Lutheranos, & Calvinistās, estque definita iu Trident. *Sess. 6. c. 5. ibi*; *Gratiæ liberè assentiendo, & cooperando disponantur.* Et paulò infra: *Neque tamen sine gratiā Dei movere se ad justitiam coram illo libera sua voluntate possit.* Idem habetur *Canon. 4.* & plurimis aliis in locis. Minor autem suadetur ex Scoto. sic.

Potentia liberæ competit, quod sit activa.

De ratione potentia liberæ, quā liberæ illud est; quod ex suā propria, & intrinsecā virtute possit mutari, vel non mutari: est enim Domina suorum actuum, illos potens elicere, vel non elicere; quapropter sic definitur, ut cum communi docet Arriaga de Animā *disp. 8. sect. 1.* *Potentia, quæ potest operari, vel non operari eum actum, ad quem habet omnia requisita*; atqui potentia, quæ se ex intrinsecā virtute mover, activa est, ut patet ex solā apprehensione terminorum: ergo potentia, & causa libera; qualis est voluntas in executione mandatorum, activa est. Confirmatur minor suprà affixa, & iisdem probatio. Potentia libera, dominio gaudet suprà suos actus; atqui ut patiens, non est domina suorum actuum, sed tantum ut activa: ergo potentia libera necessario activa est. Maior constat ex nuperri-
mé dictis. Minor probatur. Quia non est in potestate, & dominio patientis quod patiat, vel non patiat; quod recipiat, vel non recipiat; hoc enim tantum pendet ex causā effectiva, agente, vel non agente; passio enim plusquam necessario sequitur ex actione: ergo potentia, quæ est libera, ideoque domina suorum actuum, necessario debet esse activa.

13 Pater Arriaga, cui nulla (licet communissima) sententia satis placere potest, loco supracitato *num. verò 10. inquit*: *Si causa passiva verò insuat, & producat formam (ut communiter docetur de materia prima respectu formarum substantialium, &*
de

de aliis subjectis) potest esse libera, etiam si non insuat efficienter. Fateretur tamen hanc sententiam à nullo doceri. Unde miror Authorem, aliàs doctissimum, & cordatissimum, eam resolutionem proferentem, & præferentem; indeque Concilium Tridentinum Sess. 6. cap. 5. aliter à communi acceptione exponentem. Imò juxta ea, quæ docet disputatione, & sectione citatis, à numero 12. usque ad num. 14. invenire poterunt Novatores confirmationem aliquam in favorem falsi dogmatis, quod impugnamus. Non tamen nobis cum P. Arriagæ res est. Hoc tantum juxta ejusdem doctrinam pro præsentibus inquiri. Vel ille passivus, & materialis concursus materiæ primæ cum causa efficiendi sufficit ad libertatem, vel non; si primum dicat: ergo voluntas non est magis libera ad actus supernaturales, quàm materia prima ad recipiendas formas. Hoc autem harum damnatarum propositionum Authoribus displicere non potest. Si non sufficit quod tantum dicendum restat, corrumpit P. Arriagæ doctrina singularis. Dicendum igitur cum Patre Suario de Gratia tom. 1. Prologom. 1. de Arbitrii libertate, cap. 2. num. 4. supra finem; quòd, licet voluntas sit receptiva sui actus, & sub ea ratione sit potentia passiva, non est tamen libera, nisi quatenus potestatem habet eliciendi, & non eliciendi actum suum: & in tantum receptio ejus potest esse libera ipsi voluntati, in quantum est illi liberum actum illū efficere: si enim ab alio agente acciperet actū, ipsa voluntate nihil effectivè agere ex parte sua, necessariò illū reciperet. Unde, si esset in potestate alterius agentis immittere, vel nō immittere in voluntatem talem actum, alteri agenti esset liber ille effectus, non autem ipsi voluntati solummodo recipienti. In potentia igitur passiva, ut passiva est, non est aliqua libertas.

Sententia singularis P. Arriagæ circa hæc rem.

cap. 2. num. 4. supra finem; quòd, licet voluntas sit receptiva sui actus, & sub ea ratione sit potentia passiva, non est tamen libera, nisi quatenus potestatem habet eliciendi, & non eliciendi actum suum: & in tantum receptio ejus potest esse libera ipsi voluntati, in quantum est illi liberum actum illū efficere: si enim ab alio agente acciperet actū, ipsa voluntate nihil effectivè agere ex parte sua, necessariò illū reciperet. Unde, si esset in potestate alterius agentis immittere, vel nō immittere in voluntatem talem actum, alteri agenti esset liber ille effectus, non autem ipsi voluntati solummodo recipienti. In potentia igitur passiva, ut passiva est, non est aliqua libertas.

14 Secunda ratio, qua rejicitur damnata illa assertio, ex tertia, & quarta propositione deducta est; quia homo in executione præcipui illius mandati de diligendo Deo, & proximo verè est, & denominatur diligens: ergo per dilectionem Dei, & proximi ab ipso homine efficienter elicitæ. Antecedens de Fide est; de Abraham enim dicitur in sacro Textu quòd Isaac diligeret: Genes. 22. Tolle filium tuum unigenitum, quem diligis. Et cap. 24. legitur: Rebecca diligebat Jacob. Et cap. 37. Israel diligebat Joseph. Similiter Lucæ 7. ipse Christus testa-

tur magnitudinem amoris, quem in Magdalena erga se ipsum agnoverat, dicens: *Dilexit multum*. Ex his autem concludimus indubitanter aliquos verè denominari & Deum, & proximum diligentes, ut in antecedente dicitur; illa autem denominatio formalis non potest provenire, nisi ab actu amoris effectivè producto ab ipso subjecto taliter denominato. Ratio est. Quia, cum actus dilectionis sit vitalis actus, necessariò postulat elici effectivè, & vitaliter ab eo subjecto, quod adæquatè, & completè denominat: homo autem non solum denominatur habens dilectionem Dei, & proximi, ut denominaretur, v. g. lapis, si dilectio posset locari in eo, juxta diversas opiniones de possibilitate formæ existentis, sive inhzrentis in subjecto improporcionato; verum etiam denominatur diligens Deum, & proximum.

Si per operationem Divinæ gratiæ tolleretur cooperatio ex parte nostra, nullum esset meritum nostrum.

15 Tertiò tandem, & ultimò potest ratione probari; quia ablata effectiva operatione ab homine, nò solù corruiat libertas illius, ut patet ex supradictis, verum insuper ex consequenti nullum meritum nostrum subsistit, quia una ex conditionibus ad meritum requisitis est operantis libertas: unde ab Innocentio X. proscribitur hæc propositio: *Ad merendum, & demerendum in statu naturæ lapsæ non requiritur in homine libertas à necessitate, sed solum à coactione*. Quia verò libertas importat necessariò actionem, seu virtutem activam, ut in præcedentibus diximus, utrumque à Divo Thoma ad meritum dicitur necessarium, libertas scilicet, & actio, his verbis, agendo de Merito *quest. 71. art. 5. ad 1. ibi: Meritum non potest esse, nisi aliquis faciat voluntariè quod debet, & ideo meritum non potest esse sine actu*. Sed de hoc cap. 9. sect. 1. à num. 3.

Censuræ harum propositionum.

16 Ex dictis colligendum est has propositiones, quas per totum hoc caput sumpsimus impugnandas, esse non tantum falsas; à veritate siquidem deviantes; sed etiam hæreticas: opponuntur enim varijs definitionibus ex sacro Textu, & Conciliis. Saltem in comperto est in præfatis propositionibus noviter fundari aliquam Conciliis ac definitionibus repugnantiam, ut liquet ex præcedentibus; unde merito, tanquam hæresi proximæ censi debent. Præterea ipsas propositiones in sensu proprio, in quo eas exposuimus, jam antea fuisse damnatas constat; nam quatenus intendunt executionem

Man-

Mandatorum Dei aliquando esse impossibilem, alteri propositioni Jansenij respondent, asserentis: *Aliqua Dei præcepta hominibus justis, volentibus; & conantibus, secundum præsentem, quas habent, vires, esse impossibilia, deesse quoque illis gratiam, qua possibilia fiant.* Quatenus verò intendunt hominem non operari in executione Mandatorum; libertatem negant in operibus meritoriis, quod ab Innocentio X. damnatum esse jam diximus.

SECTION III.

Respondetur argumentis, quæ adversus præcedentem doctrinam poterunt insurgere.

I **A**rgues primò contra primum assertum. Divus Thomas in 2. dist. 28. artic. 2. q. 2. Divum Augustinum reterendo, sic inquit: *Dicendum quod de aliqua tentatione per se non potest evadere homo; si tamen consentiat, non est à culpa immunis, quia ex propria sua culpa devenit in illam necessitatem. Et hoc est quod dicit Augustinus; quod quia homo noluit vitare peccatum dum potuit, inflictum est ei, quod non possit cum velit.* Neque aliter sentit 3. contra Gentes cap. 160. num. 3. inquiring: *Quævis autem illi, qui in peccato sunt, vitare non possunt per propriam potestatem, quin impedimentum gratiæ præstent, vel ponant, ut ostensum est, nisi auxilio gratiæ præveniantur, nihilominus tamen hoc eis imputatur ad culpam; quia hic defectus ex culpa præcedente in eis relinquitur; sicut ebrius ab homicidio non excusatur, quod per ebrietatem committit, quam sua culpa incurrit.* Ex quibus patet hominem aliquoties propter peccatum carere potestate ad vincendas tentationes, & consequenter ad executionem mandatorum, & præceptorum Dei. Hoc autem semel admissio ex Divi Thomæ doctrina, non potest non stare semper; & ratio est; quia, si ex peccato actuali oritur aliqua impotentia ad legis implementum; & negatio auxilij, à fortiori, & multò magis ex peccato originali, deberet homo destitui ab omni auxilio ad exequenda præcepta Dei, præsertim quia, ut diximus præcedenti cap. 3. sect. 8. num. 5. super Canonem XXII. Concilij Arausici II. homo propter peccatum ori-

ginale

ginale satis meruit moralem carentiam potestatis ad omne opus morale; ergo à fortiori ad præceptorum executionem, & victoriam tentationum, cum ad id requiratur intus gratia supernaturalis.

2. Respondeo in primis hoc argumentum pro præsentim minimè esse adducendum; non enim stat error propositio-
num, quas impugnamus, in eo quòd Deus peccatoribus aliquando auxilium Divinæ gratiæ neget, nec ne, ad vincendas tentationes, sive ad legem observandam; sed in eo tantum, quòd cum executio Mandatorum non nobis, sed Deo tribuatur, nobis ipsa executio impossibilis reddatur, quoties ipse Deus (sive ejus gratia, quæ potestati humanæ non est subjecta) ipsa præcepta per se non exequitur. In sensu autem, in quo Patres Augustinus, & Thomas loquuntur, respondeo mirum non esse, si propter innumera, & gravissima peccata sceleratissimis hominibus gratia aliquando denegetur; quod tamen non est omnino certum apud Catholicos, affirmant enim Abulensis *quest. 12. super cap. 4. Exodi*, Henricus *Quodlibet. 8. quest. 1.* quibus accedunt Rossensis, Armacanus, Catharinus, Medina, Vega, & alij apud Suarium Lusitanum de Pœnitentia. Negant autem id accidere Divus Bonavent. Egidius Roman. Richard. Gahr. Durand. Albert. Alenf. Altifiodor. Suarius Granatens. *lib. 6. de Angel. cap. 17. Amic. tom. 2. disp. 19. sect. 4.* Noster Cardinalis Aguirre *tom. 3. in Theologiam Divi Anselmi disput. 125. sect. 2.* Divum Thomam pro hac etiam parte allegans in 1. parte, *quest. 113. art. 6. & in 2. disp. 11.* Quibus libenter subscribo, nam *Psal. 102.* habemus quòd piissimus Deus non secundum peccata nostra fecit nobis; neque secundum inquietates nostras tribuit nobis. Imò Deum alloquens inquit Psalmista: *Mitiasti omnem iram tuam.* *Psal. 84. v. 4.* Unde licet opposita sententia tenenda esset ad aliquos tantum, non autem ad cunctos homines intelligitur eam extendi. Neque urget, imò faret id, quod ex nostra doctrina in præcedenti capite adducitur; quia sicut non obstante malitiâ originalis peccati, ob quam justissimè poterat nos Deus spoliare ab omni potestate ad quodlibet opus bonum, adhuc ex beneficio peculiari reliquit nobis misericorditer hanc potestatem; ita non obstantibus peccatis actualibus, gratiæ suæ au-

Controversia
non levis.

xilia nobis conferre non desinit ipse Deus, ut præcepta sua voluntatis exequamur.

3. Argues secundò contra secundum assertum, ex quo primum etiam poterit infirmari. Ex ipsa Scriptura sacra aperte constat omne opus bonum, & perfectum non ex nobis, sed ex Deo effectivè pendere; atque huiusmodi est observatio Mandatorum Dei: ergo Deo (non autem homo) est qui præcepta Divina exequitur, eadem præcepta exequendo; & operando in nobis. Probatum maior ex variis sacris Paginæ locis. Dicitur enim Isa. 26. *Omnia opera nostra operatur nobis, Domine*. Ad Philip. 2. *Deus est qui cooperatur in nobis velle; & perficere*. 1. ad Corint. 15. *Non ego, sed gratia Dei mecum*. 2. ad Corint. 3. *Non sumus sufficientes cogitare aliquid à nobis; quasi ex nobis*. Ubi Apostolus, id ipsum; quod à nobis esse videtur non cogitandum, inquit, à nobis esse, quasi ex nobis; siquidem id ipsum à Deo esse testatur, dicens: *Sed sufficientia nostra ex Deo est*. Quod tandem clariùs constare videtur ex illo Jacob. 1. *Omne datum optimum, & omne donum perfectum desum est. Accedunt insuper Patrum testimonia: Augustinus enim lib. de Grat. & libero Arbitr. cap. 7. & de dono Persever. cap. 8. citans Divum Ambros. lib. de Fuga seculi, cap. 7. inquit: Non est in potestate nostra cor nostrum, & cogitationes nostræ. Et lib. 2. de Peccatorum meritis cap. 17. inducit illud Jerem. 10. Scio, Domine, quia non est in homine via ejus. Celestinus Papa in Epist. ad Episcopos Gallie cap. 8. ubi inquit quod Omnia studia, & omnia opera, ac merita Sanctorum ad Dei gloriam, laudemque referenda sunt; quia nemo aliunde ei placet, nisi ex eo, quod ipse donaverit.*

4. Respondetur maiorem esse veram, si illam intelligamus de simultaneo Dei concursu, ut causa primæ omnium, quæ intra ordinem naturalem, & supernaturalem contineri dicantur; ita quod non tamen inde excludatur nostra cum Divino concursu operatio: sive hæc sit naturalis, sive supernaturalis per gratiam cooperantem; in hoc enim sensu tantum modo accipiuntur à Catholicis supra adducta testimonia Scripturæ, & Patrum. Unum est insuper specialiter advertendum; videlicet Divum Augustinum locis citatis neutiquàm negare dominium, & potestatem, quam habet homo supra suos actus, quos elicit; sed tantum docuisse nihil boni posse

sine

Quidquid operatur homo, à Deo est; saltem quia Deus eum sit causa prima secundas determinat.

sine Deo ab homine perfici, aut inchoari; quia nec talis boni cogitatio, quæ necessario præcedit omnem bonum affectum, haberi potest à nobis quasi ex nobis, sed ex Deo, qui omnium actionum, non solum est prima causa, sed etiam determinator; sive prædeterminando libertatis nostræ in differentiam, sive ejusdem voluntatis ab intrinseco se se determinantis; consensum prævidendo, juxta diversas de hac re sententias. Consule *cap. 7. Sect. 7. num. 10.*

5 Argues tertio. Voluntas creata nullam habet virtutem, aut potestatem supra actus supernaturales, neque eos in sua eminentia continet: ergo nequit influere in illos. Consequentia, si antecedens admittatur, est legitima, quia ad causam efficientem spectat potentia in suos actus producidos; imò talis potentia est illius causæ constitutiva; neque item minus est de ratione causæ effectivæ, effectuum suorum præcontinentia. Probat igitur antecedens. Quia si

An perfectioritas actus supernaturalis proveniat à perfectioritate potentie naturalis?

voluntas creata contineret aliquam eminentiam, & virtutem in suos actus, sequeretur facile perfectiorem voluntatem perfectiores, & intentiores actus amoris Dei producere, quod minimè est dicendum; alioquin jam ipsamet perfectioritas supernaturalis contineretur intra virtutem potentie naturalis, quod implicat. Confirmatur. Quia ob idem principium negant quamplures Authores ex Catholicis intellectum creatum efficere visionem; sed solum Deum illam efficere, & producere. atque in intellectum creatum infunde-

Opinio docentium intellectum creatum non concurrere effectivè ad visionem Beatorum.

re, ut doceri inquirunt ab Scoto in 3. *dist. 14. quest. 1. art. 2.* & in 4. *dist. 49. quest. 4. art. 3.* Quem sequuntur ejus Discipuli, & præter eos Sotus, Capreolus, Alvar. *lib. 7. de Auxiliis, disp. 64.* Unde, sicut ab his Authoribus dicitur intellectum Beatum ideo denominari videntem Deum visione beata; quia illam recipit, eaque informatur; sic similiter Viator dicitur præcepta Dei exequi, quia eorum executionem recipit à Deo, eaque informatur.

6 Respondeo negando antecedens, quod in sensu absoluto, & generaliter acceptum est falsum: licet enim virtus, & potestas specificativa principaliter, & naturaliter spectata, voluntatis creatæ non attingat actus supernaturales, adhuc tamen ejusdem virtus extensiva, adæquata, & elevabilis ad agendum

agendū, saltem ut causa instrumētalis, extēditur usque ad actus supernaturales. Ipsi enim actus supernaturales pertinent ad cōplementū, & seriē actū voluntatis, spectata ejusdem potentia adæquatē. Nam, sicut ad talē extēnsivā potentiam pertinet quidquid est amabile, & volibile, tanquam objectū adæquatum, & extēnsivum; ita sub ratione effectūs, sub eadem acceptione pertinet quidquid aliquo modo potest à voluntate elicitive pēdere. Quod autem ipsi actus supernaturales non contineantur intra naturalem virtutem voluntatis creatæ nihil obstat, ut possint contineri intra eandem virtutem elevabilem, & quatenus obedientialiter sumptam. Probatio antecedentis nullius est momenti; sive enim eam admittas, sive rejicias, probabiliter procedes; sicut de inæqualitate, & perfectioritate visionis beatæ quidam asserunt eam esse sumendam à solo lumine gloriæ; alij autem ab intellectu Beati eam disparitatem etiam provenire probabiliter judicant; intellectus enim etiam est ejusdem visionis comprincipium activum; & hanc opinionem philosophicis principiis viciniorem esse judicat Becan. tract. de Visione Dei quest. 10. num. 2.

Quomodo actus supernaturalis continetur in virtute causæ creatæ propter elevationem.

7. Ad confirmationem respondeo, omisso judicio de veritate ejus sententiæ, non enim id pertinet ad præsens institutum; assignando dispare rationes inter actus visionis, & executionis præceptorum Dei. Prima est: quia actus visionis Dei non est actus liber, sed necessarius; est enim actus intellectus, qui necessario intelligit, & agnoscit objectum sibi cum debita proportionē propositum actusverò executionis Mandatorum Dei est actus liber; non autem esset actus liber si executio præceptorum à solo Deo donaretur, ab ipsoque jubente, & faciente esset, voluntate creatæ etiam effective non concurrente. Secunda est: quia visio intellectualis Dei est præmium: executio autem præceptorum ejus est meritum, præmium autem, quàm bene esse potest, quin recipiens ad illud producendum concurrat effective: non autem potest ita dici de merito. Quapropter Capreol. in 4. dist. 49. quest. 4. art. 3. inquit: *Hæc enim est differentia inter præmium, & meritum; quod meritum est à merente; præmium verò recipitur in merente ab alio donante.*

Disparitas inter actum visionis Dei in Patria, & actus executionis præceptorum Dei in via.

8. Hic autem valde necessarium duximus obiter saltem attin-

Quæstio inci-
dens.

attingere, & exponere quæstionem quandam; cujus pro una parte resolutio, nisi plenè percipiatur, impugnat erroribus, favere videbitur. Est igitur quæstio. Utrùm habitus infusus gratiæ, aut luminis Gloriæ sit totale principium proximum actuum supernaturalium; an solùm sit comprincipium juvans potentias ad eliciendos actus supernaturales, visionis v. g. & amoris Dei? Richard. in 4. dist. 49. art. 3. quæst. 1. & 2. Molina, Valentia, Vasques, Suares lib. 2. de Visione Dei, & de Gratia parte 3. lib. 6. cap. 5. & alij tenent cum communiori doctrina habitus infusos non esse totalia principia, sed juvare potentias, ut ipsæ simul cum eisdem habitibus, immediate, & per se ipsas influant in suos actus supernaturales. In hac sententia nec leviter juvatur præfatarum propositionum error. Est tamen altera sententia, ut refert supracitatus Suares de Gratia, quæ docet habitum infusum esse totale principium proximum sui actus supernaturalis. In qua sententia doceri videbitur solam gratiam, non autem voluntatem influere in actus amoris Dei v. g. Ast in re oppositum in eadem sententia continetur. Neque enim ipsa dictat voluntatem non concurrere simul cum habitu gratiæ ad productionem sui actus; hoc enim foret absurdum. Tantùm igitur docet hæc sententia voluntatem, & habitum gratiæ non pariter concurrere æquè proximè; potentiam enim remotè inquit concurrere; habitum verò supernaturalem proximè; utrumque tamen absolute concurrere non dubitat.

Potentia naturalis saltem remotè concurret per suam vitalitatem elevationem ad actus supernaturales.

9 Igitur hæc postrema sententia duplicem distinguit vitalitatem: proximam unam; remotam aliam; & ita similiter duplex principium vitalitatis; unum formale, & proximum: alterum radicale, & remotum. Principium vitalitatis radicale, & remotum est vita substantialis, necessariò præsupposita ad omnem operationem vitalem; principium formale, & proximum est virtus, per quam vivens operatur actionem vitalem. Licet igitur juxta hanc doctrinam vitalitas proxima actus supernaturalis procedat ab habitu infuso, tanquam à principio formali; quia, cum ista vitalitas sit supernaturalis, debet procedere à virtute supernaturali; attamen vitalitas supernaturalis remota quoad substantiam provenit ab Anima, vel potentiis secundum suam virtutem naturalem;

Caput IV. Sect. III.

131

naturalem ; quia vitalitas radicalis actus provenit à vita substantiali, quam præbet ipsa Anima, virtute sua naturali. Hoc autem longè distat ab erroribus, præsentis capite impugnatis.

CAPUT

C A P U T V.

Exponitur quinta propositio, quæ ab Ecclesiâ justè damnatur.

Teror pro-
positionis quin-
tæ.

Gratiæ exteri-
ores quæ?

QUINTA propositio ita habet: *Quando Deus non emollit cor per interiorem unctionem gratiæ suæ, exhortationes, & gratiæ exteriores non inserviant, nisi ad illud magis obdurandum.* Istius propositionis error manifestus in eo stat, quod exhortationes, & gratiæ exteriores ad magis obdurandum cor hominis solum inservire dicat, quandiu Deus per interiorem gratiam illud non emollit. Inquires: Quid veniat nomine gratiarum exteriorum? Non enim per exteriorem gratiam intelligitur habitus gratiæ sanctificantis; is enim in eadem propositione invenitur, ut contradistinctus ab exhortationibus, & gratiis exterioribus. Neque item intelliguntur auxilia actualis gratiæ, cujuscumodi sunt, adjutoria gratiæ excitantis, adjuvantis, operantis, & cooperantis; hæc enim interiores gratiæ sunt, & vocantur apud omnes. Igitur per gratias exteriores intelligitur beneficium creationis, vocationis, Legis a Christo datæ, doctrinæ, & Evangelij; ipsiusque vitæ, exempli, & Passionis; item Sanctorum exhortationes, ac tandem prædicationes. Hic sensus, & acceptatio externarum gratiarum communis est, tum Catholicis, tum Hæreticis in controversiis, ut patet ex Becano 1. part. Theol. Scholasticæ cap. 16. de differentia inter Calvinistas, Pelagianos, & Catholicos in negotio Prædestinationis, & Reprobationis; quæst. 2. & aliis in locis. Quo ad intelligentiam disputationis, præsupposito.

2 Sic primò rejicitur hic error, quia expressè opponitur Scripturæ

CAPUT

Scripturæ sacræ, in qua 2. ad Timot. cap. 3. v. 16. Sic legitur: Omnis Scriptura, divinitus inspirata utilis est ad docendum, & arguendum, & corripiendum, & erudiendum in iustitia, ut per factus sit homo Dei ad omne opus bonum instructus. Ergo falsò dicitur Scripturam (& reliquas gratias exteriores) posse aliquando inservire, non nisi ad cor magis obdurandum. Confirmatur ex eodem Apostolo in Epist. ad Rom. cap. 7. dicente: Lex quidem sancta, & mandatum sanctum, & iustum, & bonum. Quod ergo bonum est, mihi factum est mors? Absit.

3 Dices Scripturam intelligendam esse, si adsit interior unctio Divinæ gratiæ. Quod fortè confirmari poterit ex Augustino Epist. ad Vitalem de Doctrina salutari scripturarum sanctarum ubi de ipsa inquit: Quam qui audiunt, & legunt sine gratia Dei; peiores ejus efficiuntur inimici. Et addit: Liberum arbitrium ad diligendum Deum primi peccati granditate perdidimus; & Lex Dei, atque doctrina; licet sancta, & iusta, & bona, tandiu occidit, si non vivificet Spiritus. Respondetur gratis fingi in argumento scripturam, aut Augustinum procedere, supponendo unctiōe interioris gratiæ, ne fortè exhortationes, & exteriores gratiæ ad cor magis obdurandum inserviant. Ex Augustino autem hoc tantum colligitur; scilicet peccatores impios, nisi adsit gratia interior, occasionem sumere ex lege, & doctrina ad magis peccandum. „ Unde Divus Thomas lect. 2. in cap. 7. ad Romanos inquit: Sciendum est quòd, si lex per se, & immediata causaret passiones peccatorum, vel mortem, sequeretur quòd lex esset peccatum :: non autem, si lex est occasio passionum peccati, vel mortis :: & est notandum, quòd non dicit Divus Paulus quòd lex dederit occasionem peccandi; sed quia ipsum peccatum occasionem acceperit ex lege. Sic igitur lex rectum aliquid fecit; quia peccatum prohibuit, unde occasionem non dedit peccandi; sed homo occasionem ex lege accipit. Sic igitur intelligendum est quòd passiones peccatorum, quæ pertinent ad concupiscentiam peccati, non sunt per legem, quasi lex illas operetur; sed peccatum (hoc est fomes peccati) illas operatur, accepta occasione ex lege. Deinde cum dicit (idem Apostolus) Quod ergo bonum est factum est mihi mors? Moveret quæstionem, quantum ad legis effectum. Et primò quæstionem ponit dicens:

Impij ex Lege sancta occasionem sumunt peccandi.

M

Quod

„Quod ergo bonum est, scilicet in se, factum est mihi mors,
 „id est, per se causa mortis. Quod quidem aliquis poterat
 „falsò intelligere ex eo, quod suprà dictum est: *Inventum est mi-*
 „*hi mandatum, quod erat in vitam, hoc esse ad mortem.* Secundò
 „solvit per interemptionem dicens: *Absit.* Non potest id,
 „quod est secundum se bonum, & vivificum, esse causa ma-
 „li, & mortis, secundum illud Mathæi 7. *Non potest arbor*
 „*bona malos fructus facere.* Ex hac Angelici Præceptoris doc-
 trina fit planum, Christi Legem (& idem de cæteris gratiis
 exterioribus) nunquam cor hominis quantum ex se indura-
 re, aut ad peccandum inclinare, sed tantum impios esse ali-
 quos, qui ex ipsa bonitate legis, ac doctrinæ, dum eam ne-
 gligunt, occasionem sumunt ad peccandum: qua propter ad-
 dit Apostolus ad Roman. 7. *Peccatum* (hoc est, fomes peccati,
 ut explicat Divus Thom. lectione suprâcitata) *ut appareat pec-*
catum, per bonum operatum est mihi mortem. Idem clarius constat
 ex doctrina ejusdem Apostoli, quam in eodem cap. 7. ad Ro-
 manos præmiserat, dicens: *Peccatum non cognovi, nisi per le-*
gem; nam concupiscentiam nesciebam, nisi lex diceret: non concupis-
ces. Occasione autem accepta, peccatum, per mandatum operatum est
in me omnem concupiscentiam.

Nullo modo
 possunt exte-
 riores gratiæ
 inservire ad ob-
 durandum cor
 hominis.

4 Rejicitur secundò hæc eadem propositio quinta. Quia,
 ut exhortationes, & exteriores gratiæ dicantur cor hominis
 non indurare, sed emollire, vel requiritur interior unctio
 gratiæ habitualis sanctificantis; vel sufficit unctio gratiæ ex-
 citantis, & adjuvantis. Non unctio gratiæ sanctificantis; quia
 hæc non est necessariò, & logicè requisita, neque etiam ad
 actus supernaturales, qui meritorij non sint; ut patet ex dic-
 tis cap. 4. sect. 1. Si autem, sufficit, & solum requiritur auxi-
 lium actualis gratiæ; nunquam verificari poterit casus, in
 quo exhortationes, & gratiæ exteriores inserviant ad magis
 obdurandum cor hominis; nam prædictum auxilium actualis
 gratiæ nunquam denegatur à Deo, ut expendimus eodem
 cap. 4. sect. 2. à num. 4.

5 Rejicitur tertio præfatus error. Quia juxta Divum Bo-
 naventuram in 2. dist. 28. art. 2. quæst. 2. *Ægidium dub. 4. &*
5. §. Ad primum Gabrielem, Henricum, Sotum, Vegam, Me-
 dinam, & celeberrimos Theologos, quos refert, & quibus subf-

subscribit Suar. de Gratia tom. 1. lib. 1. de necessitate gratiæ ad opera naturalia cap. 23. n. 13. non est necessarium speciale auxilium gratiæ ad quamlibet, & quamcunque tentationem vincendam : quia homo (inquiunt) sua libertate utens, potest vincere singulas tentationes, seu quamcunque illarum; ergo à fortiori multò magis eas poterit vincere exhortationibus, & gratiis exterioribus adjutus; per illas enim agit Deus ad Animarum nostrarum profectum; unde Divus Augustinus lib. de Spiritu, & lit. cap. 34. ait: *Visorum suasionibus agit Deus ut velimus, & ut credamus; sive extrinsecus per evangelicas exhortationes.* Confirmatur nostrum argumentum : quia oppositum discursui nostro absurdum in re maximè faveat damnatæ doctrinæ Michaelis Baij propositione 28. afferentis. *Liberum arbitrium sine gratiæ Dei adjutorio non nisi ad peccandum valere. Patet assumptum.* Quia vel liberum arbitrium cum solis gratiis exterioribus, sine unctiōe interioris gratiæ solum valet ad se magis obdurandum in peccato, vel non? Si dicant primum, Baij propositionem confirmant. si secundum eligant, ipsamet propositio, quam impugnamus, ea responsione corrui.

Exteriores gratiæ ad victoriā tentationum juvant, non collectivè, sed singulatim.

Aut admittitur error Baij, aut corrui hæc propositio quinta.

6 Objicient adversarij. Illud Augustini lib. de Gratia Christi contra Pelagium cap. 8. *Ubi non est lex, ait Apostolus, nec prævaricatio, & concupiscentiam nesciebat, nisi lex diceret; non concupisces; ac per hoc usque adeò aliud est lex, aliud est gratia, ut lex non solum nihil profit, verum etiam plurimum obsit, nisi adjuvet gratia.* Per hæc autem videtur Augustinum in hac fuisse sententia, quòd gratia exterior, scilicet lex, absque interioris gratiæ adjumento nihil profit, sed plurimum obsit. Pro solutione est præsciendum Augustinum ibi agere adversus Pelagium, qui adjutorium gratiæ omnino negans, solis naturæ viribus totum meritum tribuebat. Igitur, dum Sanctus Doctor assererebat legem nihil prodesse sine gratia, intelligendus est ad meritum; aut etiam quia sine gratia tota lex, & per longum spatium nequit à natura servari. Dum autem insuper docet legem sine gratia obesse, hoc occasionaliter dicit eodem sensu, quo eundem Augustinum interpretati sumus toto num. 3. cum fidelissimo ejus discipulo Divo Thoma.

7 His præmissis varia deducuntur. Primum. Hanc propositionem quintam esse planè falsam, ac temerariam. Prima

M ij

pars

Causæ effectus
oppositos, &
contrarios non
producentes.

pars probatur facile eo quod plurimum à veritate deviat; quod principiis etiam philosophicis ostendi potest. Videlicet: Quia nulla causa (libera tantummodo excepta) potest sub eisdem principiis, & circumstantiis, quibus ex parte sui constituitur in actu primo, producere duplicem effectum extremè oppositum; ut se habent bonum, & malum; blanditia cordis, & obduratio ejusdem. Unde Divus Thom. lect. 2. super cap. 7. ad Roman. inquit: *Non potest id, quod est secundum se bonum, & vivificum, esse causa mortis*; atqui gratiæ exteriores per se aptæ sunt ad producendam, & excitandam cordis blanditiā, & conversionem ad Deum per simultaneum concursum gratiæ adjuvantis, & cooperantis: ergo non possunt per se interire viro ad magis obdurandum cor hominis.

Minor liquet ex Apostolo Epist. 2. ad Timot. cap. 3. dicente: *Omnis scriptura divinitus inspirata utilis est ad docendum, & corripiendum, & eradiendum in justitia, ut perfectus sit homo Dei, ad omne opus bonum instructus*; itemque ex eodē in Epist. ad Rom. cap. 7. ubi: *Lex quidē sancta, & mādātū sanctum & justum, & bonum. Quod ergo bonum est, mihi factum est mors. Absit. Lex autē, & scriptura inspirata ad docendum, corripiendum, &c. gratiæ sunt exteriores. Maior autem probatur. Quia posse producere actus extremè oppositos sub eisdem dispositionibus est proprium munus causæ liberæ, qualis est voluntas, & liberum arbitrium; in quo tantum à reliquis causis non liberis discriminetur. Et potest confirmari. Quia quoties effectus sunt inter se contrarii, & oppositi, etiam illorum causæ inter se opponuntur siquidem in ipsis causis virtualiter continentur sui effectus; atqui blanditia cordis, & obduratio ejusdem sunt effectus oppositi: ergo postulant principia motiva, quæ sint diversa, & opposita. Deinde gratiæ exteriores sunt principia moventia corda ad contritionem, & amorem Dei, neque minus ad blanditiā cordis: ergo nequeunt corda movere ad duritiā. Cōfirmatur. Quia exhortationes, exempla, & doctrinæ sunt tantum causæ morales blanditiæ cordis, non enim infligunt producendo physicē blanditiā, sed tantum eam suadendo, & corda ad ipsam movendo, velut finalem causam ipsius exhortationis, atqui exhortatio, & clarum virtutis exemplum corda non movet, neque suadet ad duritiā: ergo nō est*

Gratiæ, exteriores
sunt causæ
morales.

duritiæ cordis causam moralem; ac per consequens falsò asseritur gratias exteriores, præciliã interiore unctiõne gratiæ, solum inservire ad cor obdurandum. Præterea: quis proferat Passionem, & mortem Domini JESU Christi, (utræque enim cadit sub nomine exterioris gratiæ) qui sanguinem suum fudit pro omnibus in peccatorum redemptionem, ad duritiam cordis posse aliquando inservire?

9 Probatur secunda pars nostræ sequelæ num. 7. appositæ. Quia præfata propositio. ad novam sectam inducendam levissimo (aut verius nullo) fundamento nititur. Occasio enim istiusmodi erroris insanè desumpta est ex illa *Epist. ad Roman. 9. 18. Cujus vult miseretur, & quem vult indurat.* Quem locum refert Apostolus ad alium *Exod. 4. 21.* ubi de Pharaone dixit Dominus ad Moysen: *Ego indurabo cor ejus.* Cùmque tot signa Dei vidisset idem Pharaon, tot exhortationes, totque flagella, semper tandem *induratum est cor Pharaonis. Exod. 7. 13.* & multoties eodem capite.

Fundamentum quo nititur 5. propositio.

10 Ast non locus Exodi, neque alius Epistolæ ad Romanos, sed iniqua utriusque intelligentia ad hunc errorem fundamentum parturivit; in quem minimè inciderent illius assertores, si rectè vellent intelligere quid sit Deum alicujus cor indurare. Hoc autem Deus facit, non impertiendo aliquam duritiam, aut malitiã, sed gratiam cõgruã subtrahendo. Quapropter causa duritiæ cordis est propria malitia; Deus autem mere permissivè se habet, sinendo liberam cordis, & ejusdem malitiæ operationem. Qua de causa locus ille Exodi sic exponitur à nostro non satis unquam laudando Laudulensi Interlinealis Glossæ Authore: *Indurari permittant.* Nec dissonat *Augustinus Serm. 88. de tempore*, dicens: *Quid est, Ego indurabo cor ejus, ac si, cùm absuerit gratia mea, obduret illum malitia sua?*

Quomodo Deus cor hominis indurare dicitur?

11 Neque dicant Pharaonem obduratum fuisse ideo quòd *absuerit gratia Dei* tempore exhortationum; quapropter inservire solum poterant exhortationes illæ ad cor magis indurandum; hoc enim ultimum est liberè dictum. Licet enim eas exhortationes præstaret Deus sine gratia efficaci, & congrua, non tamen sine gratia sufficienti, & necessaria simpliciter ad blanditiã obtinendam; qua tamen ex pro-

pria malitia indebitè fuit usus; quod optimè probat Divus Augustinus Nabuchodonosorem, & Pharaonem simul comparando; præsentem errorem ex tunc fortasse prævidendo, & suo mirabili stylo confutando. Inquit enim de Prædest. & gratia lib. unico cap. 15. Existere nibilonimis fortasse aliquem reor qui dicat minus idoneam ad salutem viam, si nulla intrinsecus vocatione pulsatus, tamen quispiam flagelletur. Unde Nabuchodonosor penitentiam meruit fructuosam? Non nè post innumeras impietates flagellatus penituit, & Regnum, quod perdididerat, rursus accepit? Pharaò autem ipsis flagellis est durior effectus, & periit. Hic mihi rationem reddat, qui Divinum consilium nimis altum sapienti corde dijudicat; cur medicamentum unus Medici confectum alij ad interitum, alij valuerit ad salutem, nisi quia Christi bonus odor alijs est odor vitæ in vitam, alijs odor mortis in mortem? Quantum ad naturam, ambo homines erant; quantum ad dignitatem, ambo Reges; quantum ad causam, ambo captivum populum Dei possidentes; quantum ad penam, ambo flagellis clementer admoniti. Quid ergo fines eorum fecit esse diversos, nisi quod unus, manum Dei sentiens, in recordatione propriæ iniquitatis ingemuit; alter verò libero contra Dei misericordiosissimam veritatem pugnavit arbitrio?

12 De eadem propositione hoc secundum deducitur: esse hæresim sapientem; item hæresi proximam, ac demum hæreticam. Probatur quod sapiat hæresim. Quia ita dicta propositio, ut constat ex cap. 1. num. 14, illa est, quæ alicui veritati opponitur, ab Ecclesia universa receptæ, tanquam definitæ; etiam si definita expressè non sit. Præsens autem propositio opponitur doctrinæ Sanctæ Matris Ecclesiæ firmiter sentientis exhortationes, exempla, & reliquas exterioriones gratias maximè inservire, ut peccatores moveantur ad conversionem. Quo sensu sanctum est à Tridentino sess. 5. de Reformatione cap. 2. quod Prælati, & Parochi, diebus saltem Dominicis, & Festis sollemnibus, plebes sibi commissas, pro sua, & earum capacitæ, pascant salutaribus verbis, docendo quæ omnibus scire, necessarium est ad salutem: annuntiandoque eis, cum brevitate; & facilitate sermonis, vitia quæ eos declinare, & virtutes quas sectari oporteat, ut penam æternam evadere, & celestem gloriam consequi valeant. Hoc autem non esset ita generaliter statutum, si aliquibus posset per se nocere, exhortantis Ecclesiæ, ejusque doctrinæ

Hæc impug-
nata propositio
est hæresim sa-
piens.

doctrinæ cælestis pabulum. Dicentis à Concilio supponi debuisset ad eum finem illuminantis gratiæ concursus. Sed contra nunquam enim dici poterit à Concilio supponi exhortationes converti in perniciem, si gratia congrua deficiat; cum semper adsit gratia necessaria, ac sufficiens: cum etiam exteriores gratiæ de se non habeant eam perniciem producere; quod constat ex dictis.

13 Probatur quod ea propositio sit hæresi proxima. Est hæresi proxima. Quia ex ea sequitur prædicationem, exempla, Passionem, & mortem Christi aliquibus conferre salutem Animarum; iis videlicet, quibus cum ipsis gratiis externis gratia congrua interius donatur. Aliis autem, quibus gratia congrua, & efficax interius deficit, ipsam mortem, Passionem, exempla, & prædicationem Christi inducere in peccatum, & conferre damnationem, quod est apertè contra Scripturam, dicente Dòmino Ezech. 33. 11. *Nolo mortem impij, sed ut convertatur impius à via sua, & vivat. Convertimini, convertimini à viis vestris pessimis.* Ex quo sacro testimonio sic argumentum conficio. Deus suprà adducto Ezechielis Textu omnes impios exhortatur ad conversionem; non autem omnes convertuntur, neque eorum omnium corda emolliuntur interiori gratiâ efficaci, obstante propria ipsorum malitiâ. Et tamen Deus per illas exhortationes nolebat mortem, neque duritiam eorum: ergo non solum falsò, sed etiam contra ipsam sacram Scripturam asseritur sequens propositio: *Quando Deus non emollit cor per interiorem unctionem gratiæ suæ, exhortationes, & gratiæ exteriores non inserviunt nisi ad illud magis obdurandum.*

14 Quod tandem ipsa propositio sit hæretica probatur Est tandem hæretica. facile. Primò, quia sacre Scripturæ evidenter est opposita, ut constat ex locis, quæ pro veritate Chærolica adduximus num. 2. & num. 13. hujus capitis. Secundò, quia hæc propositio cum duabus aliis Calvini, hæresi infectis, circa prædestinationem, & reprobationem recurrit; quarum utraque ab Ecclesia sæpe sæpius damnata est. Sunt autem Calvini propositiones. Prima. *Deus impellit malos ad peccandum.* Calvini dogmata. Secunda. *Mali illuduntur, & atque decipiuntur à Deo.* Has propositiones Calvinus lib. 1. instit. cap. 18. §. 4. & lib. 3. cap. 23. §. 9.

Eisdem

Eadem facillimo negotio poterit quis cum hac in præfeti dā-
nata propositione convertere. Sic primò. Quando Deus non
emollit cor per unctionem interioris gratiæ, ejus exhorta-
tiones ad vitam, & pœnitentiam, solum inserviunt ad illud
magis obdurandum: ergo Deus inducit in eandem in peccato
obdurationem. Secundo sic. Ergo Deus præfatis exhorta-
tionibus illudit cor hominis. Licet enim in actu signato eos
vocare, & exhortari videatur, exercitè eos indurat, & re-
pellit.

Eadem propo-
sitione est perni-
ciosa, & pluri-
es damnata.

15 Ex quibus *tertium* hoc deducitur. Hanc propositionem
esse *perniciosa*, & *pluries damnata*. Et quidem esse per-
niciosa constat; ea enim ducti possent Prædicatores verbi
Dei, imò & deberent, ab exhortationibus abstinere, nè for-
tè audientium corda magis indurarent. Constat etiam pluries
fuisse damnatam in re, & quo ad veritatem sensûs, primò
inter propositiones Michaelis Baij, ut patet ex dictis num. 5.
hujus capituli. Secundo inter errores Joannis Calvinii, ut pau-
lò suprà diximus.

CAPUT

CAPUT VI.

Impugnatur falsa illa doctrina, in sexta, & duabus sequentibus propositionibus contenta.

P

ER hos tres articulos memoratos agitur de differentia inter utrumque Testamentum; novum, inquam, & vetus; quæ non alia esse dicitur, nisi quod in veteri Testamento Deus

Exponitur sensus propositionum sextæ, septimæ, & octavæ.

legem, & præcepta imponeret hominibus, cum tamen ad eorum implementum nullum auxilium, aut potentiam contulisset: in novo autem Testamento det, & operetur Deus id ipsum, quod præcipit, nos ad id sua gratiâ purificando. Unde maxima infelicitas inferitur in veteri Testamento, in novo autem summa felicitas. Et quidem consequenter, & rectè juxta ea virulenta principia: nam in Testamento veteri summus labor infructuosus erat. In novo summa requies maximo fructu gaudet, dum gratia, hoc est omnipotentis manus per se operatur quod nobis præcipitur in hoc fœdere. Cum autem id sit inter duo Testamenta discrimen: hoc consequenter deducitur, scilicet: nullum ad novum Testamentum pertinere; nisi quandiu participat illam novam gratiam, quæ in quolibet operatur præcepta Dei, & eorum executionem. Ipsas propositiones præ oculis habe.

VI. Discrimen inter fœdus Judaicum, & Christianum est, quod in illo Deus exigit suam poenitentiam, & implementum legis à peccatore, relinquendo illum in sua impotentia: in isto verò Deus peccatori dat quod jubet illum sua gratiâ purificando.

VII. Quæ utilitas pro homine in veteri fœdere, in quo Deus illum reliquit ejus propriæ infirmitati, imponendo ipsi suam legem?

Quæ

Quæ verò felicitas non est admitti ad fœdus, in quo Deus donat quod petit à nobis?

VIII. Nos non pertinemus ad novum fœdus, nisi in quantum participes sumus ipsius novæ gratiæ, quæ operatur in nobis id, quod Deus nobis præcipit.

Quatuor assertiones contra propositiones relatas.

2 Quos falsos errores impugnaturus, quatuor assertiones statuo. *Prima.* Alia est, & longè diversa, differentia inter novum, & vetus Testamentum. *Secunda.* Nulli hominum denegat Deus in statu aliquo gratiam necessariam, ut legem, quam statuit, servare possit. *Tertia.* Licet Deus operetur in nobis, & nobiscum cooperetur, hoc non tollit, quominus Mandatorum Dei executionem operemur. *Quarta.* Nullus hominum pro presenti dici potest quòd ad vetus testamentum adhuc pertineat; sive quòd ad novum non debeat pertinere. Hanc assertionem sic generaliter extendo, nam quo ad solos Fideles certum est eos pertinere ad novum Testamentum, juxta doctrinam Divi Augustini *Lib. 3. ad Benif. cap. 4. Fides nostra ad novum pertinet Testamentum.*

SECTION I.

Primum assertum ostenditur.

Novum, & vetus Testamentum differunt per Authorem utriusque, & per suscipientes eadem testamenta.

1 **P**Ro prima assertionem, dico primò. Inter novum, & vetus Testamentum aliquod reperitur discrimen ex parte Authoris, & suscipientium. Paret, licet enim Author utriusque testamenti sit Deus, ut est absque dubio; hoc tamen interest discrimen; quòd vetus Testamentum datum fuit à Deo per famulum suum Moysen, novum autem per Filium suum. Similiter, quanvis utrumque hominibus datum sit, vetus erat pro Judæis; novum autem pro Christianis conditum. Illud pro servis; hoc autem pro filiis, & hæredibus. Unde Divus Paulus ad Galat. 4. 22. inquit: *Scriptum est quòd Abraham duos filios habuit; unum de ancilla, & unum de libera. Sed qui de ancilla secundum carnem natus est; qui autem de libera per repromissionem. Quæ sunt per allegoriam dicta. Hæc enim sunt duo testamenta. Unum quidem in monte Sinâ, in servitutem generans, quæ est Agar. Sina enim mons est in Arabia, qui*

conjunctus est ei, quæ nunc est Jerusalem, & servit cum filiis suis. Illa autem, quæ sursum est Jerusalem, libera est, quæ est mater nostra. Et paulò post: Non sumus ancilla filij, sed libera. Quapropter, sicut Abraham aliter egit cum Ismaele, & aliter cum Isaac; ille enim ex ancilla, hic autem de libera, sic Deus in veteri Testamento aliter (ut fas erat) disposuit cum Judæis, aliterque in novo Testamento pro Christianis disposuit.

2 Potior inter utrumque Testamentum differentia (Dico secundò) in ipsis utriusque Testamenti dispositionibus reperitur. In quinque enim differunt novum, & vetus Testamentum. Primò in mysteriis Fidei. Secundò in promissionibus. Tertiò in comminationibus. Quartò in legibus, & præceptis. Quintò in sacrificiis, & sacramentis. Hæc omnia colliguntur ex Divo Augustino lib. 16. de Civit. Dei c. 26. et ex Divo Gregorio Magno Homil. 6. in Ezechiel. Accedunt Scholastici cum Becano. 2. p. Theolog. Scholastica Tract. 3. q. 3. cap. 5. Azorio, Institut. Moralium, lib. 6. cap. 2. de Lege Divina veteri, & nova.

Differunt testamenta dispositionibus.

3 Prima igitur differentia sumpta ex mysteriis, ut diximus, probatur. Quia: præcipua Fidei nostræ mysteria, quæ sunt Trinitatis, Incarnationis, & Resurrectionis, in veteri Testamento aperta non erant; sed tantum obscurè, & imperfectè cognita; in novo autem Testamento per se ipsa manifesta perfectè aperta sunt. Unde Divus Augustinus citatus inquit; vetus Testamentum esse novi occultationem; novum autem esse veteris revelationem. In quo sensu intelligitur Divus Thomas quest. 107. art. 8. dicens Legem novam in veteri contineri, sicut perfectum in inchoato, sicut arbor in semine, & sicut frumentum in spica. Ad hoc significandum cum olim Moyses ad populum loqueretur, faciem velabat; nobis autem postea Christus locutus est, revelata facie, ut inquit Apostolus 2. ad Corint. 3. Hujus autem, ea fuit ratio congruentiæ: quia Judæi, pro quibus vetus Testamentum conditum fuerat, servi erant, & filij ancillæ, ut per allegoriam dicitur ab Apostolo ad Galat. 4. 22. Nos verò filij, & heredes sumus, ut inquit Apostolus ad Roman. cap. 8. Servi autem non tam perfectè sciunt, neque ita clarè percipiunt consilia, & secreta patris familias, quam filij, juxta illud Christi Dòmini, Joan. 15. 14. Jam non dicam vos servos, quia servus nescit quid faciat dñus ejus.

Mysteriorum utriusque Testamenti differentia.

Cur Moyses velata facie ad populum loqueretur, Christus autem, cur facie revelata?

In promissionibus differunt etiam Testamenta.

4. Secunda ratio discriminis inter novum, & vetus Testamentum esse diximus in promissionibus; diversæ enim sunt utriusque testamenti promissiones. In veteri enim promittebat Deus præcepta sua observantibus bona temporalia; unde Isaia 1. 19. *Si audieritis me, bona terræ comedetis.* In novo autem Regnum cæleste promittitur, juxta illud Christi Dòmini, Matth. 5. 3. *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est Regnum Cælorum.* Quapropter Augustinus in Psalm. 73. inquit: *Deus se utriusque Testamenti voluit esse autorem; ut terrena promitteret in veteri, & cælestia in novo.* Hujus autem discriminis eadem est ratio; quæ suprâ; quia scilicet servi accipiunt à suis dòminis temporalem mercedem; filij autem succedunt in perpetuam hæreditatem.

Questio incidens.

5. Quæritur hîc: Utrùm vetus Testamentum mandata ipsius colentibus, & ipsius præcepta servantibus, terrena, ac temporaria tantummodo, non autem æterna, & cælestia, ut præmium, & mercedem promitteret? Fuit olim inter Manichæos Faustus, qui legem veterem respuebat, eo quòd naturam tantum, & non Cælum promitteret; invitabat enim ad sui observationem, terrena bona promittens, puta, dierum longitudinem, liberorum procreationem, fructuum è terra nascentium abundantiam, & copiam, terramque lacte, melle, frumento, vino, & oleo fluentem. Sicut non obtemperantibus legi hujus quoque vitæ mala, & incommoda comminabatur, ut sic deterrerentur à malo. Est tamen sciendum quòd vetus Testamentum terrena illa bona cultoribus suis neutiquam ut ultimū finem, & præmium ultimum promittere, sed ut figuras, & umbras cælestium donorum, quæ etiam sub ipsis promissionibus continebantur. In Pentateucho enim, hoc est, in quinque Moysis libris, spiritualia bona (licet non tam manifestè, quàm in novo Testamento) sæpe promittuntur. Quia de Abraham dicitur Genes. 15. *Credidit Abraham Deo, & reputatum est illi ad justitiam; ad eam, inquam, justiciam, de qua intelligendus est Apostolus ad Timoth. Epist. 2. 4. In reliquo reposita est mihi corona justitiæ, quam reddet mihi Dòminus in illa die, justus Judex; non solam autem mihi, sed & iis, qui diligunt adventum ejus.* Quæ justitiæ corona cælestem esse Beatitudinem constat ex Patribus, & ex ipsa Apostoli locutione. Præterea quia Genesios

In veteri Testamento æterna bona umbratitè promittebatur.

12. & 17. Abraham dictum est: In semine tuo benedicentur omnes gentes; quod explicans Apostolus ad Galat. 3. inquit: In semine tuo, quod est Christus. Hæc autem promissio terrena, & temporalis non est. Eidem quoque Abraham dixit Deus Genes. 15. Ego protector tuus sum, & merces tua, magna nimis. Quasi dicat; te manet amplissima fidei tuæ, & obedientiæ merces, qui meo auxilio fretus Reges potentissimos devicisti. Eodem tendit illud Sapient. 5. 1. Stabant Justī in magna constantia adversus eos, qui se angustiaverunt, &c.

6 Sed contra obitare videtur quod Divus Augustinus citatus præcedenti num. 4. asserit: Deum terrena promississe in veteri testamento, & in novo cælestia. Quod insuper confirmasse patet lib. 18. de Civit. Dei, cap. 11. inquires. *Vetus dicitur Testamentum, quia promissiones terrenas habet; & per Jesum Christum futurum fuerat Testamentum novum, quo regnum celorum promitteretur: hunc enim ordinem servari oportebat, sicut in novo quoque homine, qui in Deum proficit, id agitur; quod ait Apostolus, ut non sit prius quod spiritale est, sed quod animale, postea verò spiritale.*

Ep. 1. ad Cor.
15.

7 Dicendum tamen est Augustini mentem hanc esse: quod in veteri Testamento etiam cælestia promitterentur, non tamen ita expressè, sicut in novo promittuntur, sed umbratitiè, & figurativè. Unde lib. 4. contra Faustum Manich. cap. 2. inquit *Tempore quidem rerum promissiones Testamento veteri contineri; & ideo vetus Testamentum appellari nemo nostrum ambigit; eo quod æternæ vitæ promissio, Regnumque celorum ad novum pertinet Testamentum. Sed in illis temporalibus figuras fuisse futurorum, quæ implentur in nobis, in quos finis sæculorum obvenit; non suspicio mea, sed Apostolicus sensus, dicente Paulo, cum de talibus loqueretur: Hæc omnia, figura nostri fuerunt. Et iterum: Hæc omnia in figura contingebant illis. Idem habet Sanctus Doctor lib. contra Adimantium Manichæi discipulum, ubi docet in veteri quoque Testamento apud Isaiam Prophetam eadem spædonibus promitti, quæ in novo Testamento Eunuchis promittuntur à Christo. Nam, sicut dicit esse quosdam, qui se ipsos castraverunt propter Regnum Celorum, sic Isaias ait: Hæc dicit Dominus Eunuchis, qui custodierint præcepta mea, & elegerint sibi quæ ego volo, & capaces fuerint Testamenti mei, dabo illis in domum meam, & in mu-*

Ep. 1. ad Cor.
10.

Isai. 56.

ro meo locum nominatissimum, meliorem multò filiorum; & filiarum: nomen æternum dabo illis, neque unquam deerit. His igitur hæc subiungit Divus Augustinus citatus: *Certis quibusdam umbris, & figuris rerum ante Domini adventum secundum mirabilem, atque ordinatissimam distributionem temporum, populus ille tenebatur, qui Testamentum vetus accepit. Tanta prædicatio, & prænuntiatio novi Testamenti est, ut nulla in Evangelica, atque Apostolica disciplina reperiuntur, quāvis ardua, & Divina præcepta, & promissa, quæ illis etiam libris veteribus desint. Idem repetit lib. 1. Retract. cap.*

22.

Differūt etiam
Testamenta in
comminationi-
bus, & pœnis.

8 Tertia diversitatis ratio ex pœnis, & comminationibus sumenda est per paritatem ad præmia, & promissiones. Nam in veteri Testamento minabatur Deus pœnas, & supplicia temporalia; in novo autem æterna. Patet hoc: quia in veteri dicitur per Isaiam 1. 20. *Si me ad iracundiam provocaveritis, gladius devorabit vos.* In novo autem Matth. 5. 23. dicitur: *Qui dixerit fratri suo; Fatue, reus erit gehennæ ignis.*

Etiam in Le-
gibus, & præ-
ceptis novum
Testamentum
differt à vete-
ri

9 Quarta differentialis ratio in legibus, & præceptis est. Quia in veteri Testamento triplicia reperiuntur præcepta, & leges, videlicet: moralia, cæremonialia, & judicialia; de quibus diffusè scribit Joannes Azor. *Institut. Moral. lib. 6. à cap. 3. & Becanus 2. part. Theolog. Scholast. tract. 3. cap. 4. à quæst. 4.* In novo autem Testamento triplicia præcepta sunt longe alia: scilicet, moralia, Sacramentalia, & Fidei. Deinde in veteri Testamento moralia præcepta falsis interpretationibus corrupta erant, cum tamen in novo per Christi doctrinam veris intelligentiis illustrata sint. In veteri præcepta judicialia erant quasi innumerabilia: at verò in Testamento novo judicialia præcepta nulla sunt. Denique plurima erant cæremonialia præcepta in Testamento veteri, quibus in novo successerunt sacramentalia, quæ ut inquit Divus Augustinus *Epist. 118.* sunt numero paucissima, observatione facillima; significatione præstantissima.

Postrema dif-
ferentia in Sa-
crificiis, & Sa-
cramentis.

10 Quinta, & ultima discrimandi ratio inter sacrificia, & sacramenta utriusque Testamenti, reperiri diximus. Sacrificia enim, & Sacramenta Testamenti veteris plura erant, & umbræ; & conferebant munditiā legalem. Novi autem Testamenti sacrificium, & sacramenta, pauca numero, corpus, &

& veritatem continent, nec jam in maculatione animalium perficitur sacrificium, sed in Christi tantum Passione, & morte, in Cruce, & altari.

11 Hic excitari solet à Theologis quæstio: Utrum etiam addenda sit differentia, inter utriusque Testamenti sacrificia, & sacramenta: quòd scilicet veteris illa Testamenti munditiam tantum legalem, non autem internam gratiam sanctificantem contulissent: hæc verò Testamenti novi sacramenta gratiam sanctificantem præbeant? Et ratio dubitandi est: quia *Levit. 1.* de holocausto sæpe dicitur illud esse Sacrificium, quo Dominus placabatur. Itemque ejus odorem esse suavissimum, & per illud expiari offerentium peccata; quod etiam repetitur *Levit. 2. & 3.* Item quia *4. Levit.* pluriès dicitur: *Rogabitque pro offerente Sacerdos, & propitius erit ei Dominus, & dimittentur ei peccata.* Favet etiam, quòd hæc sacrificia offerebantur cum Fide Spe, & Charitate, ac etiam cum obedientia ad Deum: ergo erant illi grata, & accepta, gratumque reddebant offerentem. Deinde Ecclesia à Deo petit ut Sacrificium Missæ, quod facit, & offert per Sacerdotes, acceptum sit Deo, sicuti accepta erant sacrificia Abelis, Melchisedech, & Abrahamæ, non autem minùs grata fuerunt sacrificia veteris Testamenti, quàm priora illa. Præterea *Levit. 18. & Ezechielis 20.* legitur cultores legis victuros in eis idest, ex eis, & per ea.

Dubium circa effectum sacrificiorum, & Sacramentorum Testamenti utriusque.

12 Ex adverso tamen est, quòd Divus Paulus ostendit justitiam, gratiam, & remissionem peccatorum, non fuisse ex lege, ut videri est, ex *Epist. ad Rom. 5. & 7. ad Galat. 2. & 4. ad Hebr. 7. 8. 9. & 10.* Item quoque Apostolus *1. ad Corint. 10.* inquit: *Omnia in figura contingebant illis.* Etiam Divus Augustinus in *tit. Psalm. 71.* docet vetera sacramenta promississe tantum, & significasse salutem; nova autem illam dedisse. In quo sensu inquit Becanus supracitatus capite verò 5. quæst. 3. num. 9. *Illæ conferebant munditiam tantum legalem, hæc internam gratiam, & sanctitatem.* Neque discordat à Petro Lombardo sententiarum Magistro, qui in *4. dist. 1.* docet ea sacrificia etiam cum verà Fide, Spe, & Charitate in Deum facta, nullam habuisse vim conferendi gratiam, & justitiam internam; sed solum fuisse divinitus instituta, ad excitandum studium obedientiæ, & pietatis, & ad obeunda virtutum officia, in quibus veteres

illi Judæi se exercerent, ut ab idolorum cultu averterentur. Denique ut typi, & figuræ essent sacrosancti Sacrificii per Christum offerendi, eo quòd tota illa lex vetus nihil aliud erat, nisi umbra, & figura novæ.

Præcedentis
dubij resolutio

13 Dicendum tamen est hanc sententiam ex ea parte, quæ docet Sacrificia legis veteris nihil gratiæ dedisse, etiam cum fiebant ex Fide, Charitate, & obedientia in Deum; esse nimis rigidam. Nam opus cum vera Fide, & Charitate factum est Deo acceptum, & gratum. Præterea, medicamenta, quæ sanitatem non conferunt, vana sunt, sed Sacramenta Legis veteris divinitus instituta sunt, veluti medicamenta, & remedia contra peccata; ergo aliquo modò gratiam conferre debebant. Quapropter Hugo de Sancto Victore *Lib. 7. de Sacram. cap. 1.* inquit: *Si quis Sacramenta priora effectum Sanctificationis habuisse negaverit, non mihi rectè sentire videtur.* Et *cap. 2.* ait: *Mediantibus Sacramentis novæ Legis, illa prioris temporis Sacramenta significabant, ut eadem essent salus, & his, qui recta fide signa futurorum in illis venerati sunt, & his qui in istis effectum salutis percipiunt.* Ex his non est statuendum veteris Legis Sacrificia sanctitatem, & gratiam, per se contulisse, ad instar Sacramentorum novæ Legis, cum Paulus dicat, ea esse egena, & infirma elementa, sitque valde communis Theologorum opposita Sententia in *4. Sentent. dist. 1.*

Sacrificial legis
veteris non ex
vi suâ, sed vir-
tute, & merito
Christi gratiam
conferrebant.

14 Constans igitur Theologorum opinio docet Sacrificia Legis veteris ex vi suâ, & propriâ substantiâ, minimè dedisse gratiam, neque delevisse peccata; dedisse tamen gratiam, virtute, & merito Christi, qui in illis typicè significabatur. Sicque conciliantur rationes dubitandi, pro utrâque parte expositæ. Potestque confirmari ex Azorio, quia illa Sacramenta non fuerunt instituta, ut gratiam darent, sed ut eam per Christum conferendam significarent, & ut per ea, offerentes Christi Fidem profiterentur, qui in illis Sacrificiis, tanquam typis, & figuris adumbrabatur. Hoc autem non leviter constat ex præcedentibus. Hæc pro nostrâ primâ assertionem sint satis. Siquæ tamen adhuc deesse videantur ad plenam impugnationem sextæ propositionis, sequenti sectione reperientur. Ubi etiam soluta argumenta, quibus falsa doctrina, poterit fortasse niti.

SEC.

SECTION II.

Secundum assertum num. 2. hujus capituli contentum defenditur.

1 **S**ecundum, de quo in præsentī agimus, assertum, ut patet ex loco, in titulo sectionis hujus, relato, hoc erat: *Deus nulli unquam hominum deneget gratiam necessariam; ut legem, quam statuit, possit servare. Quod est ex diametro oppositū falsæ doctrinæ sextæ, & septimæ propositionum in Bulla Unigenitus damnatarum. Quarum una ita habet: Discrimen inter sædus Judaicum, & Christianum est: quòd in illo Deus exigit fugam peccati, & implementum legis à peccatore, relinquendo illum, in sua impotentia, &c. Altera verò sic procedit: Quæ utilitas pro homine in veteri fœdere, in quo Deus illum reliquit, ejus propriæ infirmitati, imponendo illi legem suam, &c. Quibus, ut patet, negatur collatio gratiæ auxiliantis, ut lex Divina adimpleri possit. Quod quidem quàm falsum sit ostendere incipio; licet nonnulla ad id spectantia tradidissē cap. 4. sect. 2.*

Non deficit gratia necessaria ad observantiam Divinæ Legis.

2 Primò igitur assertionem nostram probo ex Scripturâ Sacra ad Rom. 2. ubi inquit Apostolus: *Ignoratis, quoniam benignitas Dei ad penitentiam te adducit? Secundum autem duritiam tuam, & impenitens cor thesaurizas tibi iram.* Ex quo patet misericordiam, & benignitatem Dei in id semper tendere, ut nos in bonum à malis adducat per auxilia interioris gratiæ, quanvis ex malitiâ cordis humani deferatur auxilium Divinæ gratiæ. Probatur secundo ex quodam Canone Concilij Valentini III. in quo cap. 2. sanctum fuit: *Malos non ideo perire, quia boni esse non possunt; sed quia boni esse noluerunt, suoque vitio in massâ damnationis, vel merito Originalis, vel etiam actualis permanserunt.* Ex quibus manifestum fit hanc Valentini Concilij definitionem impugnare, qui veteris Testamenti Cultores auxiliis ad legem observandam, fuisse destitutos asserat; non enim dici potest ad mentem præfati Concilij eos observatores esse non potuisse; sed tantum noluisse. Probatur tertio ex quadam regula Fidei in Conciliis sæpe declarata, quæ etiam in Tridentino habetur, sess. 6. cap. 11. & Can. 18. videlicet: *Deus impossibilia non jubet, sed jubendo monet facere quod possis, & petere quod non possis, & adju-*

Si Deus auxilia sufficientia non præstaret ad implementum Legis, juberet impossibilia.

vat ut possis; atqui juberet Deus impossibilia hominum alicui si illum adstringeret ad observantiam Legis, & præceptorum illius, auxilia verò sufficientia, & necessaria ad præcepta opera omnino negaret, illum deferendo, & in suà impotentia relinquendo; ergo falsò dicitur Deum à primi fœderis cultoribus exegisse fugam peccati, & implementum Legis à peccatoribus, relinquendo illos in suà impotentia.

Quomodo loquatur Deus in conscientia hominum,

3 Confirmatur ex Augustino lib. 2. de Serm. Domin. in monte cap. 15. ibi dicente nullam esse Animam, quamvis perversam, quæ tamen ullo modo ratiocinari potest, in cujus conscientia, non loquatur Deus. Modus autem, quo Deus in conscientia loquitur, juxta communem Theologorum doctrinam, non est nisi excitando intellectum, & movendo voluntatem, per pium affectum, & auxilia Divinæ gratiæ. Indubitabilis sit hæc doctrina ex illà Divinà promissione, pietatis plenà per Apost. Ep. 1. ad Corint. 10. Fidelis autem Deus, qui non sinet vos tentari supra id quod potestis, sed faciet cum tentatione proventum, ut possitis sustinere. Unde ita argumentor. Deus demonstratur fidelis, juxta Apostoli doctrinam, ex illo quòd non sinat tentari nos supra id, quod possumus; atqui si hominibus pro primo fœdere, non darentur auxilia necessaria ad Legis observantionem, tentarentur supra id quod possent: ergo pro tali fœdere fidelis non esset Deus. Maior deducitur ex ipsa Apostoli doctrina. Minor est ipsum adversariorum dogma, asserentium Deum reliquisse antiqui fœderis cultores in suà impotentia, & omni auxilio destitutos ad observationem Legis, & præceptorum. Consequentia autem rectè deducitur.

4 Dices hanc Apostoli doctrinam, & promissionem Divinam, in eadem contentam, similiter ea omnia, quæ sive ex Conciliis, sive ex Augustino adducta sunt, solùm probare, Divinam erga homines misericordiam, eos nunquam in novo hoc fœdere deferentem, unde Lex gratiæ merito nuncupatur, non autem pro veteri fœdere, cum de illo expressè non loquantur; neque insuper desint rationes, quibus oppositum suaderi putent.

5 Sed contra. Primò. Quia oppositum expressè habetur in confirmationem Catholicæ veritatis ex Divo Augustino lib. 3. ad Bonifacium cap. 4. dicente: Quis Catholicus dicat Spiritum

tum

tum Sanctum adiutorem virtutis in veteri Testamento non fuisse: Idem habetur ex Divo Thoma 1. 2. quæst. 98. art. 2. ad 4. ubi sic: *Quarvis lex vetus non sufficeret ad salvandos homines, tamen aderat aliud auxilium à Deo hominibus, simul cum lege, per quod salvari poterant; scilicet Fides mediatoris, per quam justificati sunt antiqui Patres, sicut etiam nos justificamur, & sic Deus non deficiebat hominibus, quin daret eis salutis auxilium.* His Magistris accedit Caetanus, utriusque sectator: inquit enim super Epistolam ad Romanos: *Nec per hoc intelligas Novitie, quod Judei ante Christi adventum; sub lege existentes caruerint gratiâ; quoniam hoc non dicimus; sed intellige quòd ex illo statu non habebant gratiam. Sed habebant gratiam qui illam habebant, ex participatione statûs novi relevandi per Christum. Participabant autem statum novi Testamenti, fide, & devotione ad mediatorem Dei, & hominum Messiam.*

6 Contra. Secundò. Eadem enim ratio convincens nullum in novo fœdere hominum auxiliis necessariis destitui ad præceptorum implementum; simul æquè urget pro veteri fœdere, ostendens neque in illo aliquem extitisse, necessariis auxiliis destitutum ad antiquæ legis observationem. Pro novo enim, in quo sumus fœdere tot auxilia conferendi, hæc est æquissima ratio, ex parte Dei, & nostri. *Prima; quia Deus impossibilia non jubet; atqui plena legis observantia (præcipue per longum vitæ spatium, & cum instant graves tentationes) est impossibilis, nisi adsint auxilia Divinæ gratiæ: ergo dicendum Deum auxilia contulisse ad prædictæ legis observationem; né fortè dicatur impossibilia præcepisse in primo fœdere. Maior constat ex Tridentino Sess. 6. cap. 11. Can. 18. ibi? Deus impossibilia non jubet. Minor est inter Theologos indubitata, & Sacris Conciliis communis. Videatur Divus Bonnav. in 2. dist. 28. a. 2. q. 2. & Aureol. ibidem quæst. unica, artic. 2. Veg. quæst. 12. de Justif. & sequent. Sotus lib. 1. de Gratia, cap. 21. ad 2. Medin. 1. 2. quæst. 10. art. 3. & quæst. 109. art. 2. ad 4. Bellarm. lib. 5. de Justif. cap. 5. & 7. Valent. 2. p. disp. 8. Secunda. Quia semota potentia, quilibet actus illius redditur impossibilis; atqui ablatis auxiliis Divinæ gratiæ, removetur potentia proxima, & in actu primo ad observationem omnimodam, totius legis, & toto vitæ spatio, præsertim tentatione gravi concutiente: ergo illius observatio perfectæ redditur*

Eadem ratio
probat dant à
Deo auxilia ad
observationem
novæ legis: cō-
vincit in lege
veteri eadē au-
xilia non de-
fuisse.

ditur impossibilis. Ex his sic subsumo. Impossibilia nequeunt cadere sub præcepto ; ergo observatio Divinæ legis , supposita auxilij negatione , nequit hominibus præcipi. Maior appositæ syllogismi est Philosophis principium evidens , & quasi per se notum ; potentia enim , & actus illius connectuntur necessario , ac transcendentaliter , veluti causa , & effectus. Minor autem est evidens ex Theologorum doctrina , ut liquet ex prima ratione ; ex quibus præmissis consequentia fit legitima. Nunc ad minorem subsumptam ; quam esse veram indicat non solum ratio justitiæ legislatoris , verum etiam illud Divi Augustini lib. de duabus Animabus cap. 12. *Peccati reum teneri aliquem , quia non fecit quod facere non potuit , summæ iniquitatis , & insaniæ est.* In idem tendit illud ejusdem Augustini lib. Retract. cap. 9. aientis : *Malum , quod caveri non potest , peccatum non est.* Utraque autem ratio urget , non solum pro his , qui tenentur ad observationem novæ legis ; verum etiam pro illis , qui ad observationem primi fœderis adstricti erant ; cum utroque urgeant ipsa discurrendi principia. Est enim pro utroque fœdere expressum illud ejusdem Augustini tract. 3. in Evang. Joannis : *Lex ergo jubet , dator verò legis miseretur , & adjuvat in eo , quod lex jubet.*

Auxilia Divinæ gratiæ Conferuntur intuitu observationis Mandatorum Dei.

7 Contra. Tertiò : Quia auxilium Divinæ gratiæ neque confertur homini quâ justo , neque quâ Christiano ; sed quia legi subiecto , ad cujus observationem prædictis auxiliis indiget ; atqui homines in veteri fœdere adstricti erant legi , ad cujus observantiam auxiliante gratiâ indigebant : ergo non est dicendum quòd in observationem antiqui fœderis auxilia gratiæ non fuissent concessa. In minori nulla est dubitatio. Maior constat , primò ex ipso genio , & natura ejusdem auxiliatricis gratiæ. Secundò ex generalitate gratiæ auxiliantis , quam alibi ostendemus : pro nunc satis est advertere commune esse apud Authores gratiam excitantem , & auxilium aliquo modo sufficiens ad legis implementum nulli viatori denegari ; hoc autem propter necessitatem gratiæ ad præceptorum executionem. Consule Scholasticos ferè omnes in 4. dist. 15. præsertim Divum Thom. 3. p. quæst. 86. art. 1. & eundem in 1. dist. 46. art. 1. q. 1. & in 2. dist. 28. q. 1. art. 4. Alexandrum Alenf. 4. p. tract. 13. n. 4. a. 2. Bonavent. in 2. dist. 28. quæst.

quest. ultima. Scotum in 2. dist. 46. quest. unica, Altiliodorens. lib. 3. Summe tract. 2. cap. 2. quest. 5. Ferrar. 3. contra gent. cap. 159. Petrum de Soto, Bellarm. Alvares, Sylvium, Veg. lib. 3. in Trident. Valent. tom. 4. disp. 7. punct. 1. Suar. de Grat. Amic. tom. 8. disp. 5. Decamphs lib. 3. de Hæres. Jansen. disp. 8. cap. 13. nostrum Aguirr. in Commentariis Theolog. Divum Ansel. tom. 3. innumeris ferè locis, & eos omnes, qui adversus Janle- nium scripserunt.

8 Contra. Quartò: Quia in ipsomet Sacro Textu plu- ra extant testimonia clarissimè probantia auxilia Divinæ gra- tiæ hominibus adhuc pro veteri fœdere præstita, ut legem, si vellent, implerent: Primum sit illud Proverb. 1. vers. 24. *Voca- vi, & renuistis: extendi manus meas, & non fuit qui aspiceret, despexistis omne consilium meum, & increpationes meas neglexistis.* In his autem auxilium Divinæ gratiæ vocantis, & excitantis nullus non videt. Secundum sit illud Isai. 5. *Judicate inter me, & vineam meam, quid est, quod debui facere vineæ meæ, & non fe- ci ei? An quòd expectavi ut faceret uvas, & fecit labruscas?* Ibi sub Parabola vineæ Judæi intelliguntur, quos per Isaiam Deus re- prehendit eo quòd veterem legem non observave-rint, cum tamen ad id auxiliantis gratiæ adjutorium non negaverit; nec quid adjutorij necessarij, quod vineæ suæ facere debuisset, non fecerit. Unde Cardinalis Aguirre tom. 3. in Theolog. Divi Anselm. disp. 134. sect. 1. num. 2. inquit., *Inducta ea Parabola, appositè reprehendit Deus Judæos; non ideo tantum quòd restiterint doctrinæ Legis, & externis adjutoriis, (quippe ea non sufficerent, ut faceret cum Judæis quantum in ipso erat, nec ut ab iis expectaret fructum aliquem) sed quia res- titerunt internis auxiliis, quibus possent, ac deberent assen- tiri, & ferre fructus salutares. Verè ergo ij restiterunt inte- riori gratiæ, &c. Tertium testimonium illud sit Actor. 7. 51. ibi: Vos semper Spiritui Sancto resististis. Sicuti patres vestri, ita & vos.* Ibi reprehenduntur Judæi eo quòd ipsi, & patres eorum restiterint Spiritui Sancto; hoc est, Divinæ gratiæ, quæ non resistentibus diffunditur in cordibus per Spiritum Sanctum. Hæc autem Spiritui Sancto, & gratiæ resistentia in eo tantum erat; quòd Judæi illi, de quibus loquitur Scriptu- ra Christi legem respuebant: eorum autem patres veteris le-
gis

Ex Sacra Pa-
ginâ sit evidens
in veteri Fœde-
re non detuisse
auxilia Divinæ
gratiæ.

gis observationem contempserant: ergo neutris est dicendum auxilia defuisse respectivè ad observationem legis unius, & alterius: aliàs frustra, & perperam reprehenderentur Judæi, si auxilio gratiæ destituti essent, ac in sua impotentia derelicti: & frustra à certè (ut loquitur Concilium Senonense Decreto 15.) Stephanus Judæos duræ cervicis, & incircumcisi cordis argueret, quia Spiritui Sancto resisterent.

Nabuchodonosor post septennium pœnitentiæ Deum laudat.

9 Contra. Quintò: quia multi homines pessimi, & flagitiosi peccatores reperiuntur in veteri Testamento, qui sub illo antiquo fœdere à viis suis malis ad pœnitentiam vocati sunt, ut creditur de Nabuchodonosore, juxta Danielis historiam cap. 4. à vers. 31. ibi: *Post finem dierum ego Nabuchodonosor, oculos meos ad cælos levavi, & sensus meus redditus est mihi, & altissimum benedixi, & viventem in sempiternum laudavi, & glorificavi: quia potestas ejus potestas sempiterna, & regnum ejus in generationem, & generationem :::: Nunc igitur ego Nabuchodonosor laudo, & magnifico, & glorifico Regem Cæli, &c.* De eodem Tertullianus lib. de Pœnitent. sic scribit: *Diu pœnitentiam Domino immolatur, septenni squalore, exhomologesim operatus, unguibus aquilinum in morem efferatione, & capilli incuria horrorem leoninum præferente. Proh male tractationis! Quem homines exhorrebant, Deus recipiebat.* Divus Augustinus Epist. 122. quem sequuntur Carthusianus, & Lyra in Daniel. cap. citat. addit eundem Nabuchodonosorem gratiam justificationis accepisse, & æternam salutem fuisse consecutum. Neque prætermittendus est Manasses, impiissimus Judæorum Rex, qui post commissa tot scelera, quot 2. Reg. c. 21. & 2. Paralipom. 33. enarrantur, pœnitentiam egit in Deum conversus. Unde 2. Paralipom. 33. à vers. 12. dicitur: *Postquam coangustatus est, oravit Dominum Deum suum, & egit pœnitentiam, valde coram Deo patrum suorum. Deprecatusque est eum, & obsecravit intentè; & exaudivit orationem ejus, reduxitque eum in Jerusalem, in regnum suum, & cognovit Manasses quòd Dominus ipse esset Deus.* Quomodo ergo possent impij illi homines à viis suis pessimis redire in viam justitiæ, si essent omni auxilio Divinæ gratiæ destituti, & in propria impotentia relictì?

10 Contra. Sextò: Quia multi in veteri fœdere reperiuntur homines, ejusdem primæ legis cultores, sancti, & justì

ti coram Dòmino, quales creduntur *Moyſes electus ejus, Pſal. 105. Aaron Sanctum Dòmini*, ut dicitur eodem Pſalmo, & innumeri terè alij, de quibus *Tob. 12.* dicitur per senioreſem Tobiam: *Filij Sanctiorum ſumus, & vitam illam expectamus, quam Deus daturus eſt his, qui fidem ſuam nunquam mutant ab eo.* Si omnes Legem Dei cuſtodierunt; aliter ſancti, & juſti non eſſent: ergo falſo dicitur Deum reliquiſſe illos in ſua impotentia exigendo tamen ab eis fugam peccati, & implementum legis, ut in *ſexta propoſitione.* Sive Deum illos reliquiſſe, eorum propriæ infirmitati imponendo legem ſuam, ut habetur in *ſeptima propoſitione.* Argumentor enim ſic: vel ſancti illi, de quibus loquitur ſacri textûs memoratus Tobiaë locus, vitam æternam conſecuti ſunt per impotentiam propriam, & omni auxilio ſupernaturali deſtituti, vel Divinæ gratiæ viribus adjuti. Si dicatur primum: Ecce Pelagianorum error. Si ſecundum eligant, conſequenter corruunt præfatæ propoſitiones, quas in præſenti impugnamus.

Aut corruit doctrina præſentium propoſitionum, aut admittitur Pelagianorum error

11 Contra. Septimò: Quia in veteri Teſtamento aliqua fuerunt ſacramenta à Deo ordinata, & inſtituta, ut colligitur ex *num. 10. & ſequentibus*, ſectionis præcedentis, (quot, & quænam illa eſſent, vide apud Azor. *Inſtitut. Moral. lib. 6.*) Eadem autem ſacramenta gratiam contuliſſe virtutis, & merito Chriſti, quem ſignificabant, commune eſt Theologorum, ut conſtat ex *num. 13. & 14. ejusdem ſectionis præcedentis*: Gratia autem dicitur à Theologis Medicina, tum contra peccatorum vulnera, tum adjuvans propriam infirmitatem, quod de ipſa gratia, quam conferebant ſacramenta veteris legis, aptiſſimè ſentit Azorius citatus. Ergo veteris legis cultores ad ipſius fæderis obſervationem non erant abſque medicina in propria infirmitate relictæ.

SECTION III.

Solvuntur obſectiones, quæ pro doctrina oppoſita confirmatione poterunt excogitari.

1 **P**rima obſectio. Ut impotentiam illam pro veteri fædere, ad legis obſervantiam noviter, & nequiter

Valde infirmū
fundamentum
adversariorum.

quiter possint introducere, magnum fundamentum, existimant adversarii, desumi ex illo Apostoli ad Rom. 11. ibi: *No-
lo enim vos ignorare, fratres, mysterium hoc, ut non sitis vobis sapien-
tēs. Quia cæcitas ex parte contigit Israel, donec plenitudo gentium in-
traret, & sic omnis Israel salvus fieret, sicut scriptum est. Veniet
ex Sion, qui eripiat, & avertat impietatem à Jacob, & hoc illis à me
testamentum. Ex his autem perperam, & contra Patrum intel-
ligentiam, atque doctrinam per illa verba, cæcitas ex parte con-
tigit Israel, intelligendam esse inquiunt impotentiam in qua
Deus Testamenti veteris cultores reliquit. Hoc autem, respon-
deo liberè esse dictum illa enim cæcitas solum contigit Israel
ex propria malitià obstante, non autem ex sufficientis auxi-
lii negatione, ut tenent Interpretes Sacri; unde Divus Tho-
mas 1.2.q.98. art.2. ad 4. inquit: *Quavis lex non sufficeret ad sal-
vandos homines, tamen aderat aliud auxilium, à Deo hominibus simul
cum lege, per quod salvari poterant.**

Impugnato er-
rori non favet
Catholici Doo-
tores; quidquid
in contrarium
dicant adver-
sarij.

2 Secunda obiectio. Dicent etiam ex Authoribus Ortho-
doxis fuisse traditum, legis veteris cultoribus defuisse gratiam
ad ejus executionem. Ut assumptum probent, quoddam ad-
ducent testimoniū ex Cardinali Caietano super *Epist. ad Rom.*
ibi: *Homo sub lege relinquebatur sibi ipsi, utpote non adjutus interio-
ri dono Divinæ gratiæ. Quod insuper confirmare poterunt ex
Magistro sentent. Lib.3. dist.40. sic statuent: Lex prohibens pec-
catum, auget concupiscentiam, & addit prævaricationem nisi liberet
gratia, quæ gratia non sic abundat in lege, ut in Evangelio, vel secun-
dum illorum carnalem intelligentiam. Lex verò bona est, & tamen occi-
dit sine gratiâ; cùm sit virtus peccati, quæ jubet quod sine gratiâ im-
pleri non poterat: gratia autem deerrat, & ideo litera occidens erat.*
Respondeo negando assumptum, & Catholicos Authores ab
ignominia falsò imposità vindicando. Non enim decent auxi-
lium Divinæ gratiæ defuisse Judæis, sed legi. Licet enim lex re-
tus gratiam non dedisset per se, ut patet ex *sect.1. num. 24. ta-
men aderat aliud auxilium à Deo hominibus, simul cum lege, per quod
salvari poterant; ut inquit Divus Thomas citatus. Neque aliud
intenditur à Caietano suprà relato, addit enim: Nec per hoc
intelligas novitiè quòd Judæi ante Christi adventum, sub lege existen-
tes caruerint gratiâ, quoniam hoc non dicimus; sed intellige, quod ex
illo statu, non habebant gratiam. Sed habebant gratiam; qui illam ha-
lebant,*

bebant, ex participatione statûs novi, revelandi per Christum. Ex quibus patet nullum dubitandi locum relinqui circa Catholicorum, de hac re, sententiam.

3 Tertia objectio esse poterit: Quòd Scholastici ferè omnes doceant, legem veterem, virtutem justificandi non habuisse, sed solùmmodo ostendèdi morbum; atqui in eadem lege, præcepta erant propemodum innumera: ergo ad observationem relinquebantur Judæi in suâ impotentiâ, lex enim præcipiens non adjuvabat. Maior inter Auctores communis est. Videatur Becan. 2.p. Theolog. Scholast. tract. 3. cap. 5. q. 3. Item Joan. Azor. Institut Moral lib. 6. cap. 2. §. Eorum verò, ad finem sic statuens: Petrus Apostolus jugum ipsam legem appellat, quia quid faciendum, quid fugiendum docebat quidem illa: auxilium verò, & opem ad bonum faciendum, & malum devitandum, minime præstabat. Hæc autem doctrina conformari videtur cum illo Divi Pauli in Epist. ad Roman. videlicet: Hominem non justificari ex operibus legis, sed ex Fide in Christum. Quapropter idem Apostolus ad Galat. 3. 9. veteris legis cæremonias appellat infirma, & egena elementa; & à Joanne similiter cap. 1. v. 17. aperte dicitur gratiæ beneficium non per legem, sed per JESUM Christum esse: Lex per Moysen data est, gratia, & veritas per JESUM Christum facta est.

4 Responderetur negando consequentiam: ad præmissas autem; licet verum sit legem veterem non habuisse vim ex se conferendi gratiam, & vires, quibus ejus præcepta servarentur, habuisse tamen virtutem conferendi vires ex tunc ex lege Evangelica. Unde Becanus Tract. 3. cap. 4. de Lege Moysaica, cum sibi respondendum proponeret: Quomodo sancti veteris Testamenti justificati fuissent? Respondet: Non sunt justificati ex Lege Moysaica, sed ex Evangelica, cujus futura virtus ad eos usque, quanvis adhuc remotos, porrigebatur. Habebant enim quasi anticipatam fidem, & gratiam ex Evangelio. Nec mirum, hoc enim idem dicendum est à fortiori de justis, qui tempore legis naturæ præcesserunt. Quocirca Pater Azor. Lib. 6. cap. 1. in fine inquit: Quare nullo unquam tempore per solam legis naturalis observationem homines sancti sunt justi coram Deo; sed per fidem, gratiam, & merita Christi Domini, quem tunc venturum esse credebant. Præter quam quòd lex vetus justificaret, sive non;

Quomodo in Lege naturæ, & veteri Testamento fuerint homines justificati.

O

præ-

præberet gratiam, nec nē; hoc non sufficit, ut exinde inferatur Deum reliquisse illius cultores in impotentia ad legis observationem: licet enim non daretur tunc gratia ex lege, dabatur ex summa Dei misericordia, qua sæpe ut nos vocet movetur. Hoc patet ex *num. 1. præcedenti*, & præterea exemplo. De facto enim Deus primam gratiam sanctificantem in Sacramento Baptismi, & Pœnitentiæ, per ipsa Sacramenta in re posita, peccatoribus confert; & tamen quam plurimis per contritionem perfectam gratiam suam infundit extra illa Sacramenta. Sic similiter, præterquam per legem, quæ ex se gratiam, & auxilia non conferebat, ea auxilia Deus præstaret, conferendo gratiam actualem, excitantem, moventem, atque adjuvantem. Confirmatur (ut inquirunt) ad hominem. Nam, ut falsò inquit novæ hujus sectæ introductor in sua *Theologia Moral. 1. part. tract. 5. cap. 1. operatio Divinæ gratiæ in nobis non est aliqua supernaturalis qualitas*, ideo, quòd possit Deus independenter ab ipsa qualitate operari per se immediatè, quidquid posset mediante ea qualitate. Ergo à fortiori; quia posset Deus immediatè, & per se absque existentia actuali novi Testamenti, conferre auxilia Divinæ gratiæ cultoribus veteris Testamenti; dicendum est, ea contulisse ad plenam illius observationem. Scio ejusdem antecedens esse omnino falsum: agnoscant tamen adversarij qualiter ejusmodi errores sibi ipsis repugnent.

Contradictio
doctrinæ Quæ-
rellianæ.

5 Quarta objectio fortasse erit; quòd ex ipso Sacro Textu lex vetus tyrannica, & observatu impossibilis videatur; ad minus saltem intolerabilis: ergo rectè dicitur in primo fœdere Deum exegisse implementum legis à peccatore, illum relinquendo in infirmitate, & impotentia ad ejus observationem. Probatur antecedens. Primò ex illo *Actor. 15. 10. Quid tentatis Deum imponere jugum super cervices discipulorum, quod neque patres nostri, neque nos portare potuimus?* Secundò ex *Ezechiel 20. 25. Ego dedi eis præcepta non bona, & judicia, in quibus non vivant.* Tertiò ex illo ad *Rom. 4. 15. Lex iram operatur.* Et tandem alia congregari poterunt testimonia, quæ olim adducebantur à Manichæis, ostensuris Legem veteram, non fuisse bonam.

6 Respondetur negando antecedens; lex enim vetus bona

na erat, & sancta; neque enim aliter diceretur per Apostolum ad Rom. 7. 22. *Lex quidem sancta, & mandatum sanctum, & iustum, & bonum.* Nec item per Psalmistam Psal. 18. 8. *Lex Domini innuaculata convertens animas.* Quo sensu accipitur illud Job 36. 22. *Nullus ei similis est. in legislatoribus.* Neque enim fuit observatu impossibilis, quanvis difficilis, si cum Evangelica conferatur, quæ est facillima juxta illud Matth. 11. 30. *Jugum meum suave est, & onus meum leve.* Neque obstant testimonia in contrarium adducta; in illis enim solum habemus comminari Deum se gravissimis pœnis puniendum populum suum, eo quod præcepta ipsius neglexerit, leges, & jura perfregerit; & hic est sensus, in quo sumitur illud: *Lex iram operatur.* Ideo etiam dicitur Ezech. 20. *Dedi eis præcepta non bona, &c.* id est, dabo eis præcepta non bona: sumpto præterito pro futuro, ut exponit Azor; tanquam si diceret Dominus: Quia mea præcepta (hoc est legem veterem à Deo datam per Moysen) noluerunt servare, ideo tradam eos in manus, & potestatem dominorum, qui eos durè, & acerbè tractent, & imponent eis tributa, & onera gravia, leges asperas, & intolerabiles. Dicit autem, & *judicia, quibus non vivent;* quasi diceret: subjiciam eos servituti eorum, qui ipsis præcepta dabunt, quorum tamen observatio non dabit eis, quam tantopere desiderant, vitam. Tandem Petri testimonium ex illo Act. 15. nihil aliud probat, nisi legem Moysaicam fuisse aliquo sensu imperfectam, hoc est, non sufficientem per se ad salutem, sed ab Evangelica dependentem, ut docet Divus Thom. quæst. 98. art. 1. & patet ex illo ad Hebræos 7. 19. *Nihil ad perfectum adduxit lex.* Ex quibus licet deducatur legem veterem per se non fuisse ad justificationem sufficientem; non tamen probatur ejusdem legis cultores destitutos fuisse omni auxilio necessario ad ejus implementum: instat enim illud Augustini Libi. 3. ad Bonifac. cap. 4. *Quis Catholicus dicat Spiritum Sanctum, adiutorem virtutis in veteri Testamento non fuisse?*

Explicantur
loci Sacre
Scripturæ, quæ
nobis objicie-
bantur.

SECTION IV.

Affertiones tertia, & quarta ad num. 2. hujus capituli appositæ comprobantur.

*Nostra cum
Dei gratia coo-
peratio proba-
tur ex Patribus.*

Tenet igitur præfata assertio tertia: *Licet Deus operetur in nobis, & nobiscum cooperetur, hoc non tollit, quominus mandatorum Dei executionem operemur.* Constat ex variis Patrum testimoniis, quos omnes antecedit Divus Gregor. Magn. Moral. 33. cap. 20. dicens: *Bonum, quod agimus, & Dei est, & nostrum; Dei per prævenientem gratiam; nostrum per consequentem liberam voluntatem.* Si enim Dei non est, unde ei gratias in æternum agimus? Rursum, si nostrum non est, unde nobis retribui præmia speramus? Quia ergo non inmerito gratias agimus, scimus quòd ejus munere prævenimur; & rursum quòd non inmerito retributionem querimus, scimus quòd subsequente libero arbitrio bona elegimus, quæ ageremus. Accedunt nostri Benedictini Cæli luminaria illa magna Divus Isidorus, Divus Fulgentius, D. Beda, cognomento Venerabilis, & Divus Bernardus. Horum primus 2. sententiar. cap. 5. inquit: *Sciendum quod & nostra sit justitia in his, quæ rectè agimus.* Secundus autem de Incarnat. Verbi cap. 30. ait: *Voluntas gratiæ secun operanti servitium obedientiæ cooperatricis exhibet.* Tertius lib. variar. quæstion. q. 13. sic statuit: *Deus bona sua promittit, ut tamen labore nostro acquirantur.* Quartus denique lib. de Grat. & libero Arbitr. Deus tria hæc, hoc est bonum cogitare, velle, & perficere, operatur in nobis. *Primum profectò sine nobis, secundum nobiscum, tertium per nos.* Jam in hac veritate ostendenda non invenio cur iterum immoremur, cum eadem satis, & abunde probata fuerit cap. 4. sect. 2. à num. 8.

*Adversus pro-
positionem 8.
ostenditur nul-
lum esse homi-
nem, qui ad
verum Testamē-
tum pertineat,
sive qui ad no-
vum non de-
beat pertinere.*

2. Quartam igitur assertionem ostendendam, & enucleandam assumo, quæ sic tenet: *Nullus hominum pro præsentis dici potest quòd ad vetus Testamentum adhuc pertineat; sive quòd ad novum non debeat pertinere.* Hæc autem assertionem nostram octavæ ex damnatis maximè opponi, perspectis utriusque terminis, manifestum est; ait enim octava inter damnatas propositiones: *Nos non pertinemus ad novum fœdus, nisi in quantum participes sumus*

sumus ipsius novæ gratiæ, quæ operatur in nobis id, quod Deus nobis præcipit. Hujusmodi assertio est veluti consequentia resultans ex illo præcedente errore affirmatæ differentiæ unicam, & totalem inter novum, & vetus Testamentum desumendam esse ex gratia tantummodo, quæ in novo fœdere operatur executionem legis, & à quâ omnino destituti erant veteres illi antiquæ legis observatores. Hoc autem fundamentum ex nostris principiis corruere, neque stare posse, satis constat patet enim primò aliud esse inter utrumque fœdus discrimen; patet insuper primi fœderis cultores auxilijs Divinæ gratiæ ad legis implementum necessariis non fuisse destitutos. Videantur præcedentes sectiones 1. & 2.

3 Probatur tamen amplius nostra resolutio. *Primo.* Nulla creatura rationalis (sola quippe hæc. per leges est regulabilis) pertinere potest ad statum illius legis, aut Testamenti quod neque est, neque subsistit. Verus Testamentum minimè subsistit. Igitur nullus hominum pro præsentī ad vetus Testamentum adhuc ullo modo potest pertinere. Maior patet ex terminis ejusdem; pertinere enim ad id quod non est, in re pertinere non est; sive ad nihil pertinere est. Minor probatur. Quia vetus Testamentum à Christo abrogatum est, ut constat ex variis Scripturæ sacræ locis *Primò* ex cap; 2. 14. ad *Ephes.* ubi legitur Christum dissolvissē medium illum parietem, quo populus Judæorum à gentili populo separabatur insignum, quod Christus ex utroque populo unam Ecclesiam per novum Testamentum constituerit. Unde dicitur à *versiculo* citato. *Ipsē enim (JESUS) est pax nostra, qui fecit utraq; unum, & medium parietem maceriæ solvens, inimicitias in carne sua; legem mandatorum decretis evacuans, ut duos condat in semet ipso in unum novum hominem, faciens pacem, & reconciliet ambos in uno corpore Deo per Crucem.* Ex quibus habetur legem veterem, decretis mandatorum evacuatam esse; & ambo Testamenta, quæ vetus, & novus homo dicuntur, in uno tantum corpore Deo per Crucem reconciliatos esse ex vi novi Testamenti. Idem secundò ex cap 4. ad *Galat* à *vers.* 3. ibi: *Cum essemus parvuli, sub elementis Mundi eramus servientes. At ubi venit plenitudo temporis, misit Deus Filium suum factum ex Muliere factum sub lege, ut eos, qui sub lege erant, redimeret.* Ex hoc patet Christum redemissē eos,

Per novum Testamentum, una tantum Ecclesia condita est ex populo Judaico, & Gentili.

qui erant sub lege, hoc est, sub veteri Testamento, eosque in Evangelicam libertatem ex servitute Moylica traduxisse; ut est vulgaris intelligentia Patrum. Tertiò tandem, quia commune est legem veterem cessasse per mortem Christi, quo ad obligationem. Quod non solum commune esse dico inter Patres cum Divo Augustino, & Divo Hieronymo, sed etiam inter Scholasticos cum Divo Thoma *q. 103. art. 3. ad 2.* cui cæteri subscribunt apud Valent. *quest. 7. p. 7.* tunc enim translatum est Sacerdotium, & lex; tunc velum Templi scissum est, *Matth. 27. 51.* Tuncque dixit Christus. Consummatum est. *Joan. 19. 30.*

Quo tempore
Lex vetus cessavit

4 Dixi per mortem Christi legem veterem cessasse quoad obligationem; adhuc enim controversum est inter Doctores: Utrum lex vetus in morte Christi cessaverit statim, etiam quoad utilitatem, & efficaciam? Sunt enim aliqui cum Scotto, & Gabriele, qui putent legem veterem quo ad utilitatem, & efficaciam non cessasse ante Pentecosten; unde (inquiunt) ad id temporis à morte Christi circumcisio, & reliquæ ceremoniæ legales non quidem obligabant, sed eandem, quam antea, vim adhuc retinebant. Eorum autem fundamentum est; quia lex vetus efficaciam, quam habuit, non amisit, quandiu lex nova sufficienter promulgata non fuit; atqui lex nova non fuit sufficienter promulgata, nisi in Pentecoste: ergo usque tunc suam retinuit efficaciam. Neque à Mellifluo nostro Bernardo hanc sententiam deseri judico: inquit enim *Epist. 77.* Tandiu credendum est antiqua valuisse sacramenta, quandiu palam interdicta non fuisse constiterit. At; quidquid in hoc puncto inter Catholicos judicandum sit; certum, & indubitabile est saltem à Pentecoste legem veterem cessasse, neque stare: ergo.

Lex vetus pro
Soliis Judæis
erat

5 Probatur *Secundò* eadem resolutio. Quia lex vetus pro solo Judæorum populo est tradita, & promulgata; fuit enim prærogativa illius populi in aliarum gentium distinctionem, quòd illi soli data esset lex: ergo nullus alter ad ipsam legem potest pertinere. Antecedens est Scholasticorum omnium cū Divo Thoma *quest. 98. art. 4.* & constat ex illo *Deut. 48. ibi: Quæ est alia gens sic inclita, ut habeat ceremonias, iustaque judicia & universam legem?* Et *Psalm. 147. 20.* Non fecit taliter omni-

nāt

nationi, & iudicia sua non manifestavit eis. Et ad Rom. 3. 1. *Quid ergo amplius Iudeo est?* Multum per omnem modum. Primum quidem, quia credita sunt illis eloquia Dei. Et ad Rom. 9. 4. *Quorum adoptio est filiorum gloria, & Testamentum, & legislatio.*

6 Confirmatur nostra doctrina. Quia gentiles, veteris Testamenti cœvi, non pertinebant ad fœdus Moysaicum; solum enim erant obligati Lege naturali, ut docet Divus Thomas *quest. 89. art. 5. cuius ratio est*; quia Lex verus non pro gentilibus, sed pro Judæis tantum, quandiu extitit, data est. Ergo multò minus poterit pertinere ad illud fœdus antiquum, cum ipsum jam non persistat, Christianus, pro quo novum, & longè perfectius. Testamentum in Christi sanguine institutum est. Verum quidem est quòd licet gentiles non obligarentur Lege Moysaica, eorum tamen, qui volebant se Judæorum populo aggregare, præmissa circumcisione, admitterentur; hoc tamen ideo est, quia pro tunc illud fœdus adhuc vigeat; & in super, quia sic pro tunc erat à Deo permissum, & ordinatum, sic ipso disponente Exod.

Quomodo
possent Genti-
les pertinere ad
vetus Testa-
mentum,
quando ipsum
vigeat.

12. 48. *Si quis peregrinorum in vestram voluerit transire coloniam, & facere Phasè Domini, circumcidetur prius omne masculinum ejus, & tunc rite celebrabit eritque sicut indigena terra.* At nunc, cum tale fœdus jam non persistat, neque sit similis aliqua Dei dispositio, aut permissio, nequit consequenter ullas hominum ad ipsum Testamentum pertinere.

7 Tertiò, & fundamentaliter ostenditur nostra resolutio. Quia, quòd ad novum Testamentum pertineamus, non aliunde est, nisi ex duplici hoc capite; videlicet primò ex Baptismi Caractere, nos in unam Catholicam Ecclesiam congregante, sicut circumcisio, quæ Judæorum populum à reliquis nationibus segregabat. secundò. Ex vi ipsius novi Testamenti, quod ab ejus promulgatione propria coactione universos homines ad sui observationem, & ad Ecclesiæ unitatem obligat, juxta illud Mart. 6. *Prædicatè Evangelium omni creaturæ :: Qui non crediderit, condemnabitur.* Ergo nullus est hominum, qui sive ex Baptismo accepto, sive ex obligatione recipiendi illum ad novum non pertineat Testamentum; sicut nullus est, qui à Baptismi Lege eximi possit. Imò quòd quis ab Ecclesia per apostasiam, aut per infidelitatem separetur,

Per Baptis-
mum ad no-
vum Testa-
mentum per-
tinemus.

retur, non sufficit, ut ad vetus Testamentum pertinere dicatur, cum nulla sit ratio pertinendi ad illud, ut ex dictis constat, & confirmatur. Quia habitus gratiæ justificantis non est formalis ratio constitutiva pertinentiæ ad novum Testamentum: ergo non est cur dicatur ad novum fædus non pertinere, quæ ejusdem gratiæ participes non fuerint. Antecedens constat primò ex his, quæ paulò antea diximus, assignando rationem totalem pertinendi ad novum Testamentum. Constat secundò: quia alias gentilis, impius, Judæus hæreticus, & apostata non distinguerentur, cum omnes æque ad idem fædus, juxta præsens dogma, debeant pertinere. Constat tertio: quia sequeretur alias Summum Pontificem Ecclesiæ Militantis, ac inde novi hujus fæderis in terris Caput, & Magistrum, ut Christi Vicarium, ad vetus testamentum pertinere, quorū in peccatum aliquod mortale incidat; quod Deus à gregis sui Pastoribus avertat. Exindeque ex cujuslibet peccati mortalis occasione posse à Summo Pontificatu deponi, sicut per hæresim deponendum judicant communiter Theologi cum Doctōribus, & communi animi conceptione ex c. *Si Papa*, *distin.* 40. videatur Caietan. *Tom. 1. Tract. 1. c. 17.* Idem antecedens constat quartò: oppositum enim est contra Patrum doctrinam, qui sanctam Dei Ecclesiam non ex justis solum, sed ex impiis etiam cōstare dicunt; quia tamen hoc latius est expendendum *cap. 28. sect. 1.* tanquam in aptiori, & accommodatiori loco; hic obiter tantum illud adduco nostri Magni Divi Gregor. Papæ *Homil. 12. in Evang.* dicentis: *In qua, Ecclesia militante, quia mali cum bonis, & reprobi cum electis admisti sūt.* Dicendum igitur quòd amissio gratiæ non sit à novo fædere defectio.

8 Nec me later oppositum dogma in eo fundari; quòd ex quolibet peccato per amissionem gratiæ justificantis amittatur etiam Fides, ut constat ex variis propositionibus suprà relatis *cap. 2. sect. 2. n. 1.* Indeque, ut in ferunt, jam ad novum fædus non est pertinere dicendus peccator, utpote infidelis. Ast quàm falsum sit hoc fundamentum suprà ostendimus *cap. 3. sect. 2. & 3.* Præter quam, quod etiam hæreticos, & Gentiles, licet fidem non habeant, suo quenquam modo ad novum Testamentum pertinere dubitandum non est.

Ab absurda varia
em ergentia ex
præsentibus erro-
ribus.

Datà Eypothese-
si, quòd Sum-
mus Pontifex
in hæresim in-
cidisse; eum
fore deponen-
dum, com-
mune est eo
sensu, quò di-
ximus in Prog-
ram. 12. & 13.

Corruit adver-
sarium fun-
damentum.

est. Hæretici quidem ex coactione professionis in Baptismo emissæ, Gentiles autem ex obligatione, quam habent, ad Baptismum suscipiendum, & legem Christi recipiendam, ut constat ex cap. 6. Marc. Deinde; quia novum Testamentum in Christi sanguine fundatum est, juxta illud Apostoli ad Cor. i. 1. *Hic Calix novum Testamentum est in meo sanguine*; at qui Christi sanguis pro omnibus hominibus, justis, & impiis, Christianis, & gentilibus; hæreticis, & fidelibus, fusus est, ut fide sanctum est contra Jansenium sic statuentem: *Semipelagianum est dicere Christum pro omnibus omnino hominibus mortuum esse, aut sanguinem fudisse*. Ergo Christi Testamentum, sicut & sanguis, in quo illud fundatur, est pro omnibus. Aliqua quæ huc spectare possint, ut sunt non nulla Divi Augustini testimonia, explicanda, & explananda reservantur ad cap. 7. sect. 8. per num. 10. 11. & sequentes.

9 Colligendum est has propositiones, quas hucusque per totum hoc sextum caput impugnavimus, esse *falsas, & hæreticas*; siquidem sacro Textui aperte oppositas: sextam autem, & septimam in ordine inter damnatas, quatenus negant in aliquibus hominibus potentiam necessariam ad observanda præcepta Dei, non est dubitandum esse *temerarias, impias, blasphemias, hæreticas, anathemate damnatas*. Ratio est: quia in hoc sensu recurrunt cum prima propositione Jansenij, quam cum aliis ejusdem Authoris, excerptis à libro, cui titulus: *Augustinus Cornelij Jansenij Episcopi Iprensis*, damnaverunt Innocentius Papa X. & Alexander Papa VII. Cujus memoratæ propositionis tenor est. *Aliqua Dei præcepta, hominibus justis, volentibus, & conantibus, secundum præsentem, quas habent, vires, sunt impossibilia, deest quoque illis gratia, qua possibilia fiunt*. Cui propositioni omnes illæ censuræ tribuuntur, ut patet ex Bulla Sanctissimi Domini Innocentij X. quæ incipit. *Cum occasione*. Ex his à fortiori tenendum est easdem, quas impugnavimus, propositiones fuisse pluries damnatas.

Propositio-
num in hoc
capite impu-
gnatarum, cen-
suræ.

C A P U T VII.

Expugnantur sequentes alie propositiones ex damnatis; à nona usque ad vigesimam primam, hinc, indeque inclusive.

Propositio 9^a
est in se implu-
soria.

Gratiæ suf-
ficientis, & ef-
ficacis differen-
tia; & coheret
cum infra dis-
cendis num. 4.
& 5.

HÆC nona est inter damnatas propositio: *Gratia Christi est gratia suprema, sine qua confiteri Christum nunquam possumus; & cum qua nunquam illum abnegamus.* Eam tamen juxta Catholicæ doctrinæ terminos implicatoriam esse per se patet. Vel enim procedit propositio de gratia efficaci, vel procedit de gratia tantum sufficienti, quam etiam inefficacem appellant Scholastici. Si gratia de qua statuitur hæc propositio, sit efficax, falsum erit illud in prima parte propositionis assertum, his verbis: *Sine qua confiteri Christum nunquam possumus.* Est enim Catholicorum omnium cum Divo Augustino, Divo Anselmo, & Divo Thoma, sæpeque in Conciliis definitum, hominem non indigere gratiâ efficaci, *ut possit* quod justum est agere, & quod malum est fugere: nam ut possit, solum est necessaria gratia sufficiens; hæc enim ideo dicitur sufficiens, quia per se sufficit ut homo possit, sive bonum prosequi, sive vitare malum. At, si ducatur eandem propositionem agere de gratiâ sufficienti; temerariū erit quod in secunda parte propositionis dicitur: videlicet; *cum qua nunquam illum abnegamus.* Imò cum solâ gratiâ sufficiente ad credendum, v. g. non creditur unquam: in hoc enim distinguuntur auxilium efficax gratiæ, & ejusdem gratiæ auxilium sufficiens; quod illud non solum det posse, sed operari etiam: istud verò solum det posse; nemo enim per auxilium mere sufficiens operaturus est; ut tenet communis doctrina.

TUTAS

doctrina. Vide Patrem Comptonum Tom. 1. disput. 118. de Gratia efficaci à num. 4. Zumel disp. 4. de Auxilio efficaci, & sufficienti sect. 1. & alios.

2 Dicendum igitur assertionem præfatam (juxta id, quod ex ea concipitur) loqui de solâ gratia efficaci, quam vocat operationem manus Omnipotentis Dei, cui inquit nihil resistere. Et in eo stat hujus falsæ doctrinæ error intolerabilis, quòd præter gratiam efficacem effectum suum semper exequentem, nullum aliud auxilium Divinæ gratiæ agnoscat. Unde rejicit omnia auxilia gratiæ sufficientis, quibus homo constituitur potens, & sicuti in actu primo expedito ad omnium mandatorum Dei executionem, si ea observare velit. Considera sequentes propositiones ex damnatis.

Propositio IX. & sequentes aliz solam gratiam efficacem admittunt; sufficientem verò omnino negant.

Alios etiam continent errores, quos detegimus, & impugnabimus sequentibus sectionibus V. & VIII.

IX. Gratia Christi est gratia suprema, sine qua confiteri Christum nunquam possumus, & cum qua nunquam illum abnegamus.

X. Gratia est operatio manus Omnipotentis Dei, quam nihil impedire potest, aut retardare.

XI. Gratia non est aliud, quàm voluntas Omnipotentis Dei jubentis, & facientis quod jubet.

XII. Quando Deus vult salvare Animam, quocunque tempore, quocunque loco effectus indubitabilis sequitur voluntatem Dei.

XIII. Quando Deus vult Animam salvam facere, & eam tangit interiori gratiæ suæ manu, nulla voluntas humana ei resistit.

XIV. Quotiescunque remotus à salute sit peccator obstinatus, quando JESUS se ei videndum exhibet lumine salutari gratiæ suæ, oportet ut se dedat, accurrat, se se humiliet, & adoret Salvatorem suum.

XV. Quando Deus mandatum suum, & suam æternam locutionem comitatur unctiōe sui Spiritus, & interiori vi gratiæ suæ, operatur illa in corde obedientiam, quam petit.

XVI. Nullæ sunt illecebræ, quæ non cedant illecebris gratiæ, quia nihil resistit Omnipotenti.

XVII. Gratia est vox illa Patris, quæ homines interius docet, ac eos venire facit ad JESUM Christum; quicunque ad eum non venit, postquam audit vocem exteriorem Filij, nullatenus est doctus à Patre.

XVIII.

XVIII. Semen verbi, quod manus Dei irrigat, semper affert fructum suum.

XIX. Dei gratia nihil aliud est; quàm ejus omnipotens voluntas, hæc est idea, quam Deus ipse nobis tradit in omnibus suis Scripturis.

XX. Vera gratiæ idea est, quod Deus vult sibi à nobis obediri, & obeditur; imperat, & omnia fiunt: loquitur tanquam Dominus, & omnia sibi submissa sunt.

XXI. Gratia JESU Christi est gratia fortis, potens, suprema, invincibilis; utpote quæ est operatio voluntatis Omnipotentis: sequela, & imitatio operationis Dei incarnantis, & resuscitantis Filium suum.

3 Ecce, ut patet ex relatis propositionibus, gratia comparatur Omnipotentiae, & dicitur voluntas Omnipotentis Dei, & operatio manûs ipsius; ut penitus excludatur omnis conceptus, omnisque idea gratiæ inefficacis, sive sufficientis; quod plenè liquet ex propositione 17. in qua asseritur eum, qui ad Christum non venit, postquam audivit vocem exteriorè Filij Dei, nullatenus (hoc est, neque per sufficientem gratiam) esse doctum à Patre. Nec me latet alios errores in præfatis propositionibus simul imbibi, quarum sensus per aliquot ex sequentibus sectionibus detegentur, præsertim Sect. 5. & 8.

4 Interim primus hic error, quatenus rejicit omnem gratiam sufficientem, falsus, & contra communem Catholicorum omnium calculum est, ut noscunt illi omnes, qui prima saltem limina Theologiæ salutarunt. Doctores enim Orthodoxi, sicut voluntatem Dei, quoad nos dividi inquit, in efficacem, & inefficacem (quam divisionem colligi inquit Becanus 1. p. Tract. 1. cap. 11. ex Divo Augustino in Enchiridio cap. 100. & sequentibus) quarum prima semper habet suum effectum, de qua intelligitur illud Isaïæ 46. *Consilium meum stabit, & omnis voluntas mea fiet*; altera verò, quæ est inefficax, effectum suum non consequitur; quia terminat ex parte nostra aliquam deficientem conditionem; de qua voluntate interpretandum est studium illud, quod Deus habet, ut omnes homines salvi fiant, & præcepta sua servant juxta illud Matth. 19. v. 17. *Si vis ad vitam ingredi, serva mandata.* Et Pauli 1. ad Timoth. cap. 2. v. 4. *Omnes homines vult salvos fieri.* Sic, inquam,

In relatis propositionibus alii continentur errores, de quibus erit agendum in sequentibus sectionibus, præsertim 5. & 8.

Sicut voluntas Dei quo ad nos dividitur in efficacem, & inefficacem, sic auxilia Divinæ gratiæ alia sūt efficacia, alia inefficacia.

au-

auxilia Dsvinæ gratiæ dividi ostendunt in efficacia, & sufficiencia, cujus divisionis nullus mentionem non facit. Dabo aliquot aliquorum testimonia.

5. Ledesma de *Auxiliis* quest. unica, art. 16. sic inquit: Certum est secundum Fidem, quod detur hominibus auxilium sufficiens. Hoc dictum probatur ex multis dictis Conciliorum, & præcipue ex Concilio Arausicano Can. 4. & Cani 23. Et ex Concilio Tridentino Sess. 6. cap. 5. & cap. 13. in quibus locis aperte determinatur quoddam auxilium sufficiens datur hominibus: ergo hoc est certum secundum Fidem. Alvares de Auxiliis doctissime differens disput. 71. num. 2. ait nullum Catholicorum posse dubitare de illa divisione. Zumel disp. 4. de Auxilio efficaci, & sufficienti sect. 1. sic statuit: Articulus de divisione gratiæ in sufficientem, & efficacem receptus est ab omnibus Theologis Catholicis contra Hæreticos Lutherum, & Calvinum. Et merito; nam teste Cabrera 3. p. q. 18. art. 4. disp. 6. dub. 3. Calvinus (eiusdem Authoris verbis utor) negat auxilium sufficiens, & solum admittit efficax. Hac de causa supracitatus Zumel hanc ponit conclusionem, quam Catholicam nominat: Divinum auxilium actuale convenienter dividitur in auxilium sufficiens tantum, quo scilicet possit operari homo, & auxilium efficax, quo de facto operatur. Tandem Bellarminus lib. 1. de Grat. & libero arbitr. inquit: Hæreticos nostri temporis omnino repudiare partitionem illam gratiæ in sufficientem, & efficacem, cum apud eos, qui à Deo moventur, necessario bene agant, & qui non moventur, non possint bene agere. Circa idem videri poterunt Lemos, Dechamps, & quotquot scripserunt de hæresi Janseniana. Aguirre, Tulienſis, Fulenſis à SS. Trinitate, Patres Carmelitæ Salmanticenses, & antiqui omnes Theologi à tempore Magistri Sententiarum Petri Lombardi. Eadem doctrina fuit tradita ab Episcopis Galliæ, ut postea dicemus Sect. 4. num. 6.

Doctrina de gratiæ divisione in sufficientem, & efficacem, est omnium Catholicorum contra Calvinum, & alios hæreticos.

S E C T I O I.

Ostenditur fundamentum doctrinae S. M. Ecclesiae, praefatas propositiones damnantis.

Auxilium quo,
& sine quo non
apud Augusti-
num.

I Lla divisio auxilij in efficax, & sufficiens, sub ea-
met acceptione relata num. 4. precedente, expressè
reperitur apud Divum Augustinū multis in locis libri illius de
Correptione, & gratia, praecipue cap. 11. & 12. sub aliis tamen
terminis non multum discriminantibus: videlicet, quia auxi-
lium, sive adjutorium sufficiens Divinae gratiae nominat auxi-
lium, sine quo non; at verò auxilium sive adjutorium efficax
Divinae gratiae, auxilium quo appellat. Et rectè: illud enim est
auxilium efficax, quo fit ut homo velit, & quo posito homo in-
fallibiliter operatur bene. Et illud est auxilium sufficiens, sine
quo non potest homo rectè agere, cum tamen, si vellet, posset
illo praeventus rectè agere; quanvis de facto non sit per illud
auxilium operaturus.

2 Aprissima est Augustini doctrina cap. 12. citati libri de Cor-
reptione, & gratia, inquit enim: Ipsa adjutoria distinguenda
sunt; aliud est enim adjutorium, sine quo aliquid non fit, aliud est ad-
jutorium, quo aliquid fit. Et prosequitur exempla perhibendo
pro utroque auxilio, sive adjutorio. Illud enim auxilium,
quo primus hominum Parens praeventus fuit, ne caderet, au-
xilium dicit sufficiens, & sine quo non posset stare, & resistere:
auxilium verò, quo justii de facto fortes resistunt, & vincunt
delectationum luctam, ipsum est auxilium efficax. Inquit i-
gitur Sanctus Doctor: Primo itaque homini, qui eo bono, quo fac-
tus fuerat rectus, acceperat posse non peccare, posse non mori, pos-
se non deserere ipsum bonum, datum est adjutorium perseverantiae, non
quo fieret, ut perseveraret; sed sine quo per liberum arbitrium perse-
verare non posset. Nunc verò sanctis, in Regnum Dei per gratiam
Dei praedestinati, non tantum tale adjutorium perseverantiae datur,
sed tale, ut eis perseverantia ipsa donetur; non solum ut sine isto dono
perseverantes esse non possint, verum etiam ut per hoc donum non nisi
perseverantes sint. Hæc ipsa explicandi methodus plurimum
arrisit Patri Thyrso Gonzales, quondam Societatis JESU
Præ-

Præposito Generali Selectarum Tom. 1. disp. 17. & nostro Cardinali Aguirre in Commentariis super Theologiam Divi Anselmi; nam Tom. 3. disp. 134. sect. 1. num. 8. in fine inquit: Gratia purè sufficiens, abs dubio conceditur nobis per merita Christi, licet non sit auxilium quo, sed solum sine quo non possumus quidquam velle, aut agere ad salutem.

3 Ex præcedentibus colligitur Authores damnatarum propositionum partim adhærere sanæ doctrinæ, partim à veritate Catholica deviare; nam quatenus gratiam efficacem admittunt, rectè procedunt; aliter dum sufficientem gratiam temere rejiciunt; hanc tamen necessariò admittendam esse jam incipio ostendere. Eam in primis à Divo Thoma perhiberi variis in locis liquet ex ejusdem Doctoris Angelici doctrina. Unum pro plurimis appono ex 1. 2. quæst. 106. art. 2. ad 2. ibi: *Siquis post acceptam gratiam Testamenti novi peccaverit, majori penâ est dignus, tanquam maioribus beneficiis ingratus, & auxilio dato non utens; quia quantum ex se est, lex nova sufficiens auxilium dat ad non peccandum.* Idem in re habetur ex Conciliis, Senonensi adversus hæreses Lutherantas, Decreto XV- ubi definitur: nec omnia Dei auxilia esse talia, quibus sæpe non resistitur, & ex Valentino III. sub anno 855. congregato, à quo cap. 2. fuit definitum: *malos non ideo perire, quia boni esse non possunt, sed quia boni esse noluerunt.*

In quo à veritate deviet Authores præsentium errorum.

Dari gratiam sufficientem probatur ex multis Conciliis.

4 Igitur, juxta definitum à Concilio Senonensi, quæro; sint nè efficacia illa auxilia, quibus voluntas resistit? Si dicant non esse efficacia: ergo præter auxilia efficacia dantur alia sufficientia, sive inefficacia; de quibus stare nequit id, quod in paulò ante relatis propositionibus asseritur; videlicet, propositione 10. *Gratia est operatio manus Omnipotentis Dei, quam nihil impedire potest, aut retardare.* Et propositione 13. *Quando Deus vult Animam salvam facere, & eam tangit interiori gratiæ suæ manu, nulla voluntas humana ei resistit.* Et his in reliquis propositionibus similia. Si autem responderint ipsa etiam auxilia, quibus voluntas resistit, esse dicenda efficacia, non in re, sed in verbis tantum à Catholica doctrina dissentiant: nomenclaturam corrigent, & consequenter erit expungendus, ac delendus articulus ille 17. inter damnatos; in illo enim dicitur: *Gratia est vox illa Patris. quæ homines interius docet, ac eos venire facit*

ad JESUM Christum: quicumque ad eam non venit, postquam audivit vocem exteriorum Filij, nullatenus est doctus à Patre. Similiter erit evellendus articulus 18. ubi sic: *Semen verbi, quod manus Domini irrigat, semper affert fructum suum.* Hæc enim, & alia, quæ in præfatis propositionibus passim reperiuntur, stare nequeunt, semel admissis auxiliis Divinæ gratiæ sufficientibus, sive inefficacibus.

5 Præterea ex doctrina Concilij Valentini III. supracitati sit argumentor. Potentia illa, quam habent mali, ut sint boni, si velint, est naturalis aptitudo, an supernaturalis? Naturæ, an gratiæ? Si dicant esse naturalem, in Pelagianorum opinionem, & errorem incident qui nostram prædestinationem esse docebant, ex merito operum nostrorum naturalium. Si autem responderint potentiam illam, & aptitudinem esse supernaturalem, & ex gratia auxiliante, consequenter admittunt gratiam, quæ & si in effectu non fuerit operata, fuit tamen ad operandum sufficiens, & qua mali boni fierent, ni restitissent. Si tandem eó dementiæ, & audaciæ veniant, ut negent malis potentiam expeditam, ut boni fierent, si velint, Concilij Valentini auctoritatem absolutè negabunt.

6 Nec minus rejicient Augustini doctrinam, quæ pro vera, & nostra sententia clarissima est: nam libro de *Actis cum Felice Manicheo* cap. 17. inquit: *Qui servare legem non vult, in potestate ejus est, si velit, non enim dixit, non potuerunt, sed noluerunt.* Hoc certè, quòd nolunt servare legem, sua voluntate nolunt. Et *Quæstion. lib. 83. quæst. 61.* agens de illis, qui ad cœnam Evangelicam vocati, venire noluerunt, ait: *Neque illi debeant tribuere sibi, qui venerunt; neque illi, qui venire noluerunt, debeant alteri tribuere, sed sibi; quoniam ut venirent in ipsorum erat potestas.* Ex his Augustini testimoniis satis colligitur potestas agendi in illis, qui agere noluerunt secundum vocationem Dei, quæ quidem potentia nil differt à vocatione sufficiente, sive auxilio inefficaci.

7 Augustini doctrinam sequuntur Patres communiter nec ullus est; qui eam non teneat; omnes enim agnoscunt auxilium Divinæ gratiæ hominibus concessum, quo possint vocationi Dei assentiri, quanvis non fortiatum tale auxilium desideratum effectum, renuente voluntate creatæ. Hoc autem

tem esse proprium inefficacis auxilij genium, constat ex
suprà scriptis. Quapropter Divus Irenæus lib. 4. c. 17. inquit:
Vis à Deo non fit, sed bona sententia adest illi semper; & propter
hoc consiliū quidem bonum dat omnibus: posuit autem in homine potes-
tatem electionis. Divus Chrylostom Homil. 46. in Joan. 6. sic inquit
Neque Dei electio violenta est, sed suasoria, ut enim intelligas non co-
gere vocationem, multos vocatos perire continget. Noster Damascen-
nus lib. 2. Fidei Orthodoxæ cap. ultimo ait: In nobis est virtuti im-
manere, & sequi Deum nos ad illa vocantem, atque deferere virtu-
tem. Noster Anselmus in cap. 6. Matth. sic ait: In Paulo videtur
cogens Dei voluntas; sed non est, quia licet sit percussus, tamen voluntate
erat liberà, ut resisteret, si vellet. Quæro autem utrū auxi-
lia concessa illis, qui virtutem de factō deserunt, (imò &
Paulo deseruisset) sint sufficientia? Certè est affirmandum: ali-
às non subsistit Patrum doctrina supra relata.

Patrum testi-
monia, quæ
veritatem Ca-
tholicam prob-
bant.

8 Accedunt Conciliorum Canones, atque Decreta. Et
inprimis Canon 25. Concilij Arausicani II. *Hoc secundum Fi-*
dem Catholicam credimus, quòd acceptà per Baptismum gratià, omnes
baptizati, Christo auxiliante, & cooperante, quæ ad salutem perti-
nent, possunt, & debeant (si fideliter laborare voluerint) adimplere,
Ast sunt multi, qui fideliter non laborantes, quæ ad salutem
pertinent non adimplent: ij autem, ut constat ex loco relato
Concilij, habent à Christo auxilium. Divinæ gratiæ; quod
necessariò dicendum est sufficiens auxilium. Idipsum post
pauca confirmat præfatum Concilium ibi: Deus nobis inspirat,
ut Baptismi Sacramenta fideliter requiramus, & post Baptismum
cum ipsius adjutorio ea quæ sibi sunt placita, implere possimus, sed
hoc adjutorium non semper est efficax: ergo aliquando est
tantum sufficiens, Idipsum multoties reperitur in Tridentino
nam Sess. 6. cap. 5. eadē sacrosancta Synodus declarat ipsius justifi-
cationis exordium in adultis à Dei per Christum J. E. S. U. M.
præveniente gratià, sumendum esse, hoc est, ab ejus vocatione, quæ
nullis eorum existentibus meritis vocantur; ut qui per peccata à Deo
aversi erant, per ejus excitantem, atque adjuvantem gratiam, ad cō-
vertendum se ad suam ipsorum justificationem, eidem gratiæ liberè
assentiendo, et cooperando disponantur ita, ut tan gentē Deo cor ho-
minis per Spiritus Sancti illuminationem, neque homo ipse nihil omnino
agat, inspirationem illam recipiens, quippe qui illam et abjicere potest,

Iterum accedūt
Concilia.

&c. at qui multi de facto eam inspirationem abjiciunt, ut patet ex illo Proverb. 1. v. 24. *Vocavi; & renuistis, extendi manus meas, & non fuit qui aspiceret; despexistis omne consilium meum, & increpationes meas neglexistis; item ex illo Actor. 7. v. 51. Vos semper Spiritui Sancto resistitis: ergo in ipsis inspiratio illa est inefficax. Id ipsum confirmat Ledesma ex eodem Tridentino sess. 6. de Justificatione, cap. 13. ubi dicitur: Deus enim, nisi illius gratiæ defuerint, sicut cepit opus bonum, ita perficiet, operans velle, & perficere: Ergo supponit Concilium aliquos homines deesse vocanti gratiæ, quæ ideo non est dicenda efficax, sed sufficiens.*

SECTION II.

Necessitas gratiæ sufficientis, & auxilij, sine quo non, ostenditur variis argumentis ex sacro Textu, & Patribus excerptis.

Argumentum
primum ex
Scriptura.

Primum argumentum deductum sit ex illo Deuteronomij 30. num. 11. *Mandatum, quod ego hodie præcipio tibi, non supra te est, itemque ex illa Apostoli Ep. 1. ad Corint. c. 10. Fidelis autem Deus, qui non patitur vos tentari supra id, quod potestis. Ex quibus Catholicæ resolutionis fundamentum in hunc modum construitur. Præcepta Dei observatu impossibilia non sunt, aut impossibilia essent, si auxilium Divinæ gratiæ ad id sufficiens aliquandiu deficeret: ergo necessario dicendum est dari auxilium sufficiens, quo etiam illi resistentes possent Divinam Legem observare, si vellent. Maior constat ex ipsis sacris testimonijs nuper exhibitis, & confirmatur amplius ex illo Ecclesiastici 15. 11. *Ne dixeris; Per Deum abest. Item ex illo Joan. 5. 4. Mandata illius gravia non sunt. Similiter ex Matth. 11. 30. Jugum enim meum suave est, & onus meum leve. Hæc utriusque Evangelistæ testimonia à Concilio Tridentino sess. 6. de Justificatione, cap. 11. citantur, & intelliguntur, ut ostendatur præcepta Dei nobis impossibilia non esse.**

2 Confirmatur ipsa maior ex Conciliis, & primò ex Tridentino proximè citato, dicente: *Nemo temeraria illa, & à Patribus sub anathemate prohibita voce, uti debet: Dei præcepta homini*

mini justificato ad observandum esse impossibilia. Secundò ex eodem Concilio ejusdem sessionis Canon. 18. Si quis dixerit Dei praecepta homini etiam justificato, & sub gratia constituto esse ad observandum impossibilia, anathema sit. Et est notandum Concilium anathemate ferire eos, qui praecepta Dei ad observandum judicant impossibilia non solum impiis, sed etiam justificatis, ut colligitur ex illis verbis homini etiam justificato, quæ impios non excludunt, sed eos potius supponunt, & comprehendunt. Tertiò ex Concilio Arausicano II. cap. 25. ut supra retulimus sectione præcedenti. Neque est dicendum Concilium solum docuisse auxilia Divinæ gratiæ nunquam deficere hominibus justis; quapropter de solis auxiliis efficacibus sic interpretandum. Quia Concilium loquitur de illis auxiliis, quibus non obstantibus, ipsi justi cadunt: ergo loquitur de auxiliis sufficientibus, quæ, inquam,) sufficiunt, ut praecepta Dei impossibilia non sint.

3 Neque rationes defunt, quibus ipsa maior fiat indubitabilis. Prima est; quia praecepta Dei imputantur indifferenter ad meritum, vel demeritum, si sequantur, aut contemnuntur; atqui nullum impossibile cadit sub merito, vel demerito: ergo. Secunda ratio; quia, si praecepta Dei essent impossibilia, deficiente gratiâ necessariâ, & quæ sufficiat ad ea exequenda, impii excusationem haberent in promptu; unde injuste, & iniquè punirentur propter illorum transgressionem; atqui Deo nulla injustitia imputari potest in peccatoribus puniendis: ergo. Maior desumitur ex Augustino lib. de Grat. & libero Arbitr. dicente: *Homo gratiâ juvatur, nè sine causâ voluntati ejus jubeatur.*

Si non daretur gratia sufficiens, justis de peccatis excusatione haberent in promptu.

4 Dicent negationem, sive subtractionem gratiæ sufficientis pœnam esse dignam ex merito culpæ originalis, quâ homo damnatione, & irâ fit dignus. Quapropter inquit Sanctus Augustinus lib. de Naturâ, & Gratiâ, cap. 5. *Universam massam naturæ lapsæ pœnas debere; & si omnibus debitum damnationis supplicium redderetur, non injustè proculdubio reddendum.* Et noster Anselmus lib. de Concordiâ quæst. 3. cap. 13. de Naturâ post originale peccatum inquit: *Quantum in ipsâ est, necessitate injustâ, & ancillâ injustitiæ est, quia per se nequit redire ad justitiam.* Unde Purpuratus Aguirre tom. tertio Commentar. in Theolog. Divi Anselmi disput. 117. sect. 2. inquit: *Suppositâ doctrinâ Catholicâ de peccato*

originali
massa
supplicium
reddendum

cato originali, naturam humanam, vi illius se constituisse indignam, omni dono gratuito Dei, ac proinde non posse Deum in iustitiæ accusari, si non daret omnibus auxilium sufficiens ad salutem. Quæ etiam doctrina est expressè Bellarm. *Lib. 2. de Grat. & libero Arb.*

Nec vale testis-
ponso, quod
subtrahit
gratiz suffi-
cientis sit poe-
na originalis
delicti.

5 Attamen respondetur hanc Patrum, & Doctorum sententiam solum habere locum circa naturam lapsam, nec dum per Baptismi lavacrum reparatam, & regeneratam. Distingunt enim inter effectus originalis peccati *pœnam*, & *pœnalitates*; nomine *pœnalitatum* intelligunt Theologi apud *Suar. Granat. tom. 3. in tert. part. Divi Thom. disp. 26. sect. 1.* quosdam defectus in hominibus lapsis, qui secundum se ex principiis naturæ oriuntur, essentque in homine in puris naturalibus condito, quantum ad substantiam, seu entitatem, aut imperfectionem eorum; cuiusmodi sunt passibilitas corporis, ægritudines, dolores, mors, fomes peccati, & inordinatio potentiarum, quibus defectibus subventum erat per originalem iustitiam, quam in suo primo parente totum genus humanum amisit, & ideo hi defectus in homine lapsa non censentur merè naturales, sed pœnales per peccatum originale contracti. Nomine autem pœnæ intelligunt quidquid per Divinam Iustitiam ita imponitur, ut non sit ex principiis naturæ intrinsicis ortum: quales sunt pœnæ Inferni, aut Purgatorii. Huiusmodi est, negatio auxilij ad salutem, & observantiam legis; sunt enim qui teneant Deum aliquando gravissimis peccatoribus gratiam necessariam denegare in scelerum, ac delictorum pœnam. Vide *Abulen. in cap. 4. Matth. q. 12. Arimin. in 1. d. 46. q. unic. Caiet. in c. 19. Joan. Ross. a 26. contra Luth. Richar. a 7. Henr. Quod lib. 8. q. 5. Med. & alios.*

In Baptismo
omnis peccati
pœna remitti-
tur.

6 Cum igitur certò certius sit per Baptismum omnem pœnam remitti, quæ sit imposita per originale peccatum, colligitur consequenter condignitatem huiusce pœnæ ablatam esse virtute Sacramenti. Certitudo hujus præmissæ desumitur ex Divo Cyprian. *lib. 3. ad Quiri cap. 65. & Serm. de ablution. ped. ubi de Baptismo inquit: Sic lavans quos parentalis labes infeecerat, ut neque actualis, nec originalis culpæ vestigia relinquat.* Item ex nostro Gregor. Magno. *lib. 9. cap. 39.* ubi inquit non semel: *Animam in Baptismo caelestem mundiciam consequi radicitus à peccatis absolvi; peccata in Baptismo funditas dimitti.* Et insuper adducens locum

locum *Joan. 13. ait: Totus Mundus dici non potest, cui de peccato aliquid remansit; sed nemo resistit voci veritatis, quæ ait: Qui lotus est, mundus est totus, nihil ergo ei de peccati sui contagione remanet, quem totum fatetur mundum ipse, qui redemit.* Hæc autem verificari non possent, si ad huc post Baptismum, aliquid maculæ permanet tam gravi poenâ dignum.

7 Præterea, & multò magis: quia etiam ex peccato originali fit homo indignus auxilio efficaci Divinæ gratiæ; & tamen hæc datur hominibus, ut vel ex adversariorum dogmatibus constet: ergo non est, cur sufficiens gratia non detur. Ultimò tandem, quia juxta doctrinam Cardinalis Aguirre præcitati, *num. 4.* antecedenti certum est naturam humanam, ex peccato originali, se constituisse indignam omni potestate consequenti, præsertim morali, & prorsus expedità ad bonum quodlibet morale agendum, sive magnum, sive parvum; meruit enim statim subire damnationem æternam, in quâ hujusmodi potestas nulla est ad bonum agendum. Quare, si natura lapsa in peccatum originale, adhuc retinet potestatem omnino expeditam ad agendum aliquod bonum, totum id oritur ex misericordia Dei, cedentis juri suo ad damnandum statim hominem, & collocandum in eo misero statu, omnis ejusdem potestatis ad bonum expertem. Cur ergo non dicemus Deum similiter cedere juri suo, ut similiter eidem homini post originale auxilia sufficientis gratiæ conferat.

Magna Dei misericordia erga hominem post lapsum.

8 Jam verò minor illa præcepi syllogismi *num. 1.* asserentis etiam præcepta Dei impossibilia fieri, si gratia sufficiens ad ea implenda deficeret; probatur. Quoties implicat causa, aut ei deficit potentia ad aliquem effectum, ipse effectus rediditur impossibilis; atqui, si homini alicui deficeret gratia saltem sufficiens ad observanda præcepta Dei, deficeret consequenter virtus, & potentia ei necessaria ad executionem Mandatorum: ergo præceptorum Dei executio esset impossibilis. Maior est Philosophis indubitabile principium minor autem Theologis infallibilis. Est enim communis doctrina cum Magistro in *1. dist. 28.* & Divo Bonavent. *ibidem art. 1. q. 3.* ac Divo Thom. *1. 2. q. 109. art. 4.* Soto *lib. 1. de Natura, & Grat. cap. 22.* Ferrar. 3. contra gentes Bellarm. *lib. 5. de Grat. & liber. Arbitr.* non posse hominem absque gratia, totam Dei legem observare, præ-

Probatio minoris præcipue illius argumēti *num. 1.* prædicti.

Impossibile est,
posse hominē
gratiā destitu-
tum totā Dei
legem perfectē
servare.

præcipuē cū in ea tot sint supernaturalia præcepta. Contra-
rium enim Pelagianum est. De quo fusē pariter, ac doctissimē
ex more vide Suar. Granat. tom. 1. de Grat. lib. 2. cap. 23. & proba-
tur obiter ex Scripturis: Ezechiel enim 36. 27. habetur: *Spiri-
tum meum ponam in medio vestri, & faciam ut in præceptis meis ambu-
letis, & judicia mea custodiatis, & operemini.* Quod est intelligen-
dum, ex eo quod ad ambulandum in præceptis Dei, & ipsius
judicia custodienda, Spiritu Divino, hoc est, auxilio Divinæ
gratiæ opus sit. Hoc idem sæpe docetur à Conciliis, præsertim
Milevitano II. & Africano, aliàs Carthaginensi VI. item ex Pa-
tribus: Augustino *Epist.* 89. quæ est ad Hilarium, ubi inquit:
*Illud verò, quod dicunt (Pelagius, & Cælestius) sufficere hominum
liberum arbitrium ad Dominica præcepta implenda, etiam si Dei gra-
tiā, & Spiritus Sancti dono ad opera bona non adjuventur, omnino
anathematizandum est, & omnibus execrationibus detestandum.* Eo-
dem de *Hæresibus, hæresi* 88. ibi. Hoc pertinere ad hæresim Pelagia-
norum, ut credant sine gratiā hominem posse facere omnia Divina man-
data. Ex Fulgentio *lib. de Fide ad Petrum*, ubi dicit: *Firmissimè te-
ne, & nullatenus dubites Divinis mandatis obedire neminem posse, nisi
quem Deus suā gratiā prævenit.*

Secundum ar-
gumentū pro-
veritate Catho-
lica à Sacro
Textu desūp-
ta.

9. Secundum argumentum. Patet ex Scripturis præter
auxilia efficacia, quibus voluntas præbet assensum suum, mul-
ta etiam conferri auxilia Divinæ gratiæ, quibus resistit arbi-
trium creatum; sed hæc auxilia efficacia non sunt: ergo saltem
erunt sufficientia. Probatur maior. Quia in Scripturis multo-
ties conqueritur Deus, quod homines interiores suæ gratiæ
vocationes despexissent, ut patet ex illo *Proverb.* 1. 24. *Vocavi,
& renuistis; extendi manus meas, & non fuit qui aspiceret despexistis
omne consilium meum, & increpationes meas neglexistis.* Item ex
Isaïæ 5. ubi Dominus cum Judæis judicium proponens, eosque
arguens, & exprobens inquit: *Judicate inter me, & vineam meam,
quid est, quod debui facere vineæ meæ, & non feci? An quod expecta-
vi, ut faceret uvæ, fecit autem labruscas?* Ex quo testimonio quæro:
Vel Deus auxilia sufficientia contulit vineæ suæ, ut faceret bo-
nos fructus, vel ea auxilia, quæ contulit sufficientia non erant.
Si auxilia sufficientia contulisse dicatur: ergo corrumpit falsā præ-
fatarum propositionum doctrina. Si autem, ea auxilia; quæ
sufficerent, non contulisse dicatur: ergo falsō, & iniquē con-
que-

queritur Deus, & frustra justificatur his sermonibus suis, ut vincat cum iudicaverit:

10 In probationem ejusdem maioris alter est Textus egregius Actor. 7. §1. ibi: *Vos semper Spiritui Sancto resistitis.* Nec video qualiter cum hoc Textu, & aliis supra adductis stare possit propositio illa decima tertia inter damnatas: *Quando Deus vult Animam salvam facere, & eam tangit interiori gratiæ suæ manu, nulla voluntas humana ei resistit.* Idem dico de aliis huic similibus in hoc capite memoratis; quæ omnes jam dudum prædamnatæ sunt inter Jansenij propositiones, quarum secunda, est: (ut patet ex Bulla Innocentii X. & Alexandri VII.) *Interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur.* Docuerat enim Jansenius lib. 2. de Gratia Christi Salvatoris, cap. 5. Nullum adjutorium gratiæ, cujus usus ita ponitur in arbitrio voluntatis, ut illo utatur, aut non utatur; ut illud amplectatur, aut deserat; ut illi consentiat, aut non consentiat, si voluerit, quantumvis sine illo non velit, aut velle non possit, esse adjutorium, quo fit ut velit; sed tantum sine quo non; & proinde ad medicinale adjutorium Christi, nullo modo posse pertinere.

Refellitur propositio 13. & aliz memoratæ, quæ valde coherent Jansenianæ doctrinæ ab Alex. VII. & Innoc. X. damnatæ.

11 Ponamus igitur ex una parte illud Jansenij: *Interiori gratiæ nunquam resistitur;* quod à Jansenio sanctum est, in sensu exclusivo alterius cujusvis gratiæ non efficacis. Et huic accedant sequentes propositiones, eodem sensu prolatae videlicet. IX. *Gratia Christi est gratia suprema, sine quâ cōsiteri Christū nunquā possumus, & cum qua, nunquam illum abnegamus.* X. *Gratia est operatio manūs Omnipotentis Dei, quam nihil impedire potest, aut retardare.* Et reliquæ usque ad propositionem XXI. *Gratia Christi est gratia fortis, potens, suprema, invincibilis, &c.* Ex altera verò parte, ponatur illud Actor supra relatum: *Vos semper Spiritui Sancto resistitis;* & illud Christi Domini Matth. 23. 37. *Quoties volui congregare filios tuos, quem admodum gallina congregat pullos suos sub alas, & nolisti.* His etiam testimoniis adjudgantur sequentes Augustini theses. *Consentire autem vocationi Dei, aut ab ea dissentire propriæ voluntatis est.* Ex lib. de Spiritu, & litera cap. 34. *Pertinet ad nos, ut boni sinus accipere, & habere; quod dat is, qui de suo bonus est; quo quisquē neglecto, de suo malus est.* Ex Epist. 54. ad Macedon. *Non est indignum, ut Deus dicat: Ite in ignem æternum iis qui per liberum arbitrium misericordiam ejus res-*

Relatæ propositiones 9. & reliquæ usque ad 21. inclusivè, cum doctrinâ Jansenij adversantur Div. vo Augustino, & Sacro Textui.

pue

puerunt. Ex libr. 2. de *Actis cum Felice Manieh. cap. 8.* Ac tandē de Elau inquit: *vocatione Dei contempta, reprobis factus est.* Ex lib. ad *Simplician. quæst. 2.* Indeque, perspecta utraque docendi viâ, respondeant adversarij qualiter ejus propositiones cum Scripturæ sacræ testimoniis, & Augustini thesibus conciliari, & concordari possint? Cùm utraque simul doctrina stare nequeat, videant utra falsa sit, illa quæ in Scripturis sacris, & apud Augustinũ est apertissima, an ea potiùs, quæ ipsis apertissimè adversatur?

Tertium pro
veritate argu-
mentum, ex
absurdo ex opo-
posita doctrina
emergente.

12 Tertium pro Catholica veritate argumentum. Fide certum est Christum pro omnibus hominibus esse mortuum: ergo etiam erit indubitabile omnibus hominibus media ad salutem necessaria præparasse: sicut enim nullum præbere auxilium ad salutem est ipsam nolle, ita ex opposito salutem hominibus velle est hominibus ad salutem media præparare; atqui, si hominibus, quæis gratia efficax non conceditur, denegatur etiam gratia sufficiens, nullam spiritualem utilitatem, aut fructum attulisset Christi Passio, & mors: ergo necessario, nè tale absurdum sequatur asserendum, dici debet quòd eis etiam hominibus, quæis gratiæ efficacis auxilium subtrahitur, aliquod auxilium sufficiens non denegatur. Subsumpta minor suadetur firmiter ex eò, quia non est excogitabilis fructus, aut utilitas ex Passione, & morte Christi, quæ minor sit auxiliis tantummodo sufficientibus ad salutem: ergo Passio Christi, & ejusdem mors nullum præstaret effectum hominibus, quæis auxilia sufficientia non conferret. Tota præcedens doctrina invenitur apud Divum Thom. variis in locis; nam in 3. dist. 20. q. 1. a. 1. Dicendum (inquit) quòd hoc, quòd omnes homines non reparantur, non est ex insufficientia medicinæ reparantis, cùm sit sufficiens, quantum in se est, ad reparandum omnes, qui naturam habent, vel habere possunt; sed ex defectu eorum, qui reparationis effectum in se ipsis impediunt. Non aliter docet 3. p. q. 79. art. 7. ad 2. Dicendum quòd Passio Christi prodest omnibus, quo ad sufficientiam. Neque sibi dissimilis lect. 2. in cap. 2. Epist. 1. ad Timoth. Christus est propitiatio pro peccatis nostris, pro aliquibus efficaciter, sed pro omnibus sufficienter.

S E C T I O III.

Objectiones adversus doctrinam præcedentem solutæ.

1 **O**bjectio prima. Accidit aliquoties ut non impij tantum, & peccatores, sed justi etiam homines talem sentiant arduitate in præceptis exequendis, & vincendis tentationibus, ut, quanvis orent, ac deprecantur, auxilium opportunum non impetrent, unde miserè cadunt: ergo isti saltem auxilijs sufficientibus destituuntur, & necessario cadunt; quam necessitatem recognoscens David, clamabat dicens *Psalm. 24. vers. 17. De necessitatibus meis erue me.* Probatur consequentia. Ipsi homines, ut dicitur, cupiunt tentationes vincere, ad quarum victoriam rogant auxilium; non tamen vincunt: ergo ideo est, quia eas vincere non possunt, non enim dici potest eos vincere tentationes non velle, cum, ut in argumento supponitur, constet eos vincere velle, ac desiderare. Confirmatur ex Divo Augustino lib. 1. *Retraclat.* dicente: *Qui autem cogenti cupiditati bona voluntate resistere non potest, jam hoc ita peccatum est, ut sit etiam pœna peccati.* Ubi Sanctus Doctor satis agnoscit aliquos in ipsis tentationibus, bonæ resistendi voluntate affectos, auxilio tamen sufficienti ad resistendum penitus orbatos, quod clariùs docet lib. de *Correptione*, & *Grat. cap. 11.* ubi, ut infra ostendemus, videtur docuill primo tantum homini auxilia sufficientia data esse; reliquis autem non nisi auxilia efficacia.

2 Respondetur concedendo antecedens, & negando consequentiam; nam, licet in casu proposito non adsit auxilium efficax, quo præcepta servantur, sive resistatur tentationi, non inde est inferendum auxilium quoque sufficiens deficere, cum ex argumento id non sequatur. Ad probationem consequentiæ dicendum est tales homines solum ineffaciter velle mandata exequi, ac vincere tentationes. Neque obstat quòd à Psalmistâ necessitas id dicatur, & ab Augustino impotentia; hoc enim intelligendum est de necessitate, & impotentia morali, quæ oritur ex summa difficultate aliquando inventa sive ad exequenda mandata, sive ad resistendum tentationibus.

Arduitas in exequendis præceptis Dei non est quia auxiliū efficax deficiat.

Q

Quo

Quo sensu Divus Anselmus in *Dialogo de lib. Arbitr.* cap. 5. & 6. inquit: *Est & alia ratio, quam frequens habet usus, cur invitus, & nolens, & ex necessitate dicitur aliquis facere, quod tamen volens facit: nam quod non nisi difficile facere volumus, & ideo non facimus, dicimus hoc nos facere non posse. Similiter lib. de Concordia gratiæ, & lib. Arbitr. q. 3. cap. 10. ait: Ut nitentes non proficiant, aut post profectum deficiant, non impossibilitate; sed aliquando gravi, aliquando facile superabili difficultate fieri existimo. Sæpius namque asserere solemus impossibile nobis esse quod sine difficultate perficere non valeamus.*

Obijciunt quod
soli naturæ in-
tegræ datum
fuit auxiliū suf-
ficiens; natu-
ræ autem lapsæ
solum auxiliū
efficax datur. Et
contendunt hanc
doctrinam esse
ex Divo Au-
gustino sumptam.

3 Objectio secunda. Nullum aliud est discrimen inter auxilium, quo egebat natura integra in primo homine; & quo lapsa licet reparata in posteris eget, nisi quod auxilium pro primo statu felicissimo erat sufficiens; hoc est, auxilium, quo posset homo in natura integra bene operari, si vellet; auxilium verò pro statu naturæ lapsæ necessariò debeat esse efficax; & cum quo infallibiliter operatur bene ipsa natura, amissa indifferentiā; ergo in statu præsentis interiori gratiæ nunquam poterit resisti. Probatur antecedens. Primò: quia, cum natura in primo homine sana, & integra perseverabat, minori adjutorio egebat; maiori autem in posteris, in quibus est infirma, & vulnerata; atqui maius, aut minus adjutorium non stat nisi in sola sufficientia, aut efficacia ipsius adjutorij: ergo. Secundò idem antecedens probatur: quia adjutorium gratiæ pro statu naturæ reparatæ datur ex meritis Christi; non autem adjutorium pro statu innocentie; neque enim Christus esset futurus, si non peccaret Adamus, ut cum Divo Thoma docent innumeri Theologi: ex infinito ergo Christi merito debet adjutorium gratiæ, quod per illum confertur, esse forte, potens, & invincibile.

4 Hanc differentiam inter auxilium naturæ integræ, & lapsæ confirmari contendunt variis testimoniis ex Divi Augustini doctrina erutis. Primum illud est *lib. de Correctione, & Gratia, cap. 11.* ubi Sanctus Doctor inquit: *Dederat homini Deus (intellige in statu naturæ integræ) bonam voluntatem, in illa quippe cum fecerat rectum, dederat & adjutorium, sine quo in ea non posset permanere, si vellet; ut autem vellet, in ejus libero reliquit arbitrio. Dixerat autem paulò antea: Nec ipsum ergo Deus esse voluit*

huit sine gratia, quam reliquit in ejus libero arbitrio, quoniam liberum arbitrium ad malum sibi sufficit; ad bonum autem nihil est, nisi juvetur ab Omnipotente Bono: quod adjutorium, si homo ille per liberum non deseruisset arbitrium, semper esset bonum; sed deseruit, & desertus est; tale quippe erat adjutorium, quod desereret cum vellet, & in quo permaneret, si vellet; non quo fieret ut vellet. Hæc prima gratia est, quæ data est primo Adam. Mox autem exponens auxiliū nobis datum in natura lapsa, per Christum secundum Adam sic inquit: Sed hæc (gratia scilicet) potentior est in secundo Adam. Prima enim est quæ fit ut homo habeat justitiam, si velit. Secunda ergo plus potest, quæ etiam fit, ut velit, & tantum velit, tantoque ardore diligit, ut carnis voluntatem, contraria concupiscentem, voluntate spiritus vincat. Unde satis videtur constare ex Augustino quod auxiliū Divinæ gratiæ in natura integra fuerit sufficiens tantum, & sine quo non: auxiliū autem gratiæ in natura lapsa plenè colligitur ex eodem esse efficax, & quo fit ut homo velit.

5 Secundum Divi Augustini testimonium adducunt advertarii ex eodem libro cap. 12. ibi: Ipsa adjutoria distinguenda sunt. Aliud est adjutorium; sine quo aliquid non fit; aliud est adjutorium, quo aliquid fit. Primo itaque homini, qui in eo bono, quo factus fuerat rectus, acceperat posse non peccare, posse non mori, posse non deferere ipsum bonum, datum est adjutorium perseverantiæ; non quo fieret ut perseveraret, sed sine quo per liberū arbitrium perseverare non posset. Nunc verò Sanctis in Regnum Dei per gratiam Dei prædestinatis, non tantum tale adjutorium perseverantiæ datur, sed tale, ut eis perseverantia ipsa donetur; non solum ut sine isto dono perseverantes esse non possint; verum etiam ut per hoc donum non nisi perseverantes sint.

6 Tertium testimonium habetur eodem loco ibi: Ut ergo non acciperet hoc donum Dei, idest, in bono perseverantiam primus homo, sed perseverare, vel non perseverare, in ejus reliqueretur arbitrio, & tales vires habebat ejus voluntas, quæ sine ullo fuerat instituta peccato, & nihil illi ex se ipsa concupiscentialiter resistebat, ut dignè tantæ bonitati, & bene vivendi facultati perseverandi committeretur arbitrium, Deo quidem præsciente, quid esset facturum injustè; præsciente tamen, non ad hoc cogente, sed simul sciente, quid de illo ipse faceret justè. Nunc verò postquam illa magna, peccati merito,

Qij

amissa

amissa libertas, etiam maioribus donis adjuvanda, remansit infirmitas. (Et paulò intra.) Ac per hoc, nec de ipsa perseverantia boni, voluit Deus Sanctos suos in viribus suis, sed in ipso gloriari, quòd eis non solum dat adiutorium, quale primo homini dedit, sine qua non possint perseverare, si velint, sed in eis etiam operatur & velle. Ut quoniam non perseverabunt, nisi & possint, & velint, perseverandi ejus possibilitas, & voluntas Divinæ gratiæ largitate donetur. Tanto quippe Spiritu Sancto accenditur voluntas eorum, ut ideo possint, quia sic volunt; ideo sic velint, quia Deus operatur ut velint. Nam, si in tanta infirmitate vitæ hujus, in qua tamen infirmitate propter elationem reprimendam perfici virtutem oportebat, ipsis relinqueretur voluntas sua, ut in adiutorio Dei, sine quo perseverare non possent, manerent, si vellent, nec Deus in eis operaretur ut vellent; inter tot, & tantas tentationes infirmitate sua voluntas ipsa succumberet, & ideo perseverare non possent: quia deficientes infirmitate nec vellent, aut non ita vellent infirmitate voluntatis, ut possent. Subventum est igitur infirmitati voluntatis humanæ, ut Divina gratia indeclinabiliter, insuperabiliter ageretur, & ideo quavis infirma, non tamen deficeret, neque adversitate aliqua vinceretur.

Ex Divi Augustini testimonio intendunt colligere adversarij solam gratiam efficacem dari.

7 Ex quibus videtur juxta Divi Augustini mentem gratiam subvenientem infirmitati naturæ lapsæ in eo tantum differe à gratia subveniente naturæ integræ in primo homine, quòd hæc fuerit gratia sufficiens, qua posset, si vellet, illa autem, qua certè velimus, & qua indeclinabiliter, & insuperabiliter agatur. Unde nulla alia gratia præter hanc, cui nulla voluntas humana resistit, & cujus effectus indubitabilis sequitur voluntatem Dei, dicenda est gratia Christi; sed illa sola, quæ est gratia suprema, & cum qua nunquam Christum abnegamus.

8 Neque est prætermittendum, tanquam quartum ejusdem Sancti Doctoris testimonium, quod habetur citato loco post relata verba; scilicet, Ita factum est, ut voluntas boni invalida, & imbecilla in bono adhuc parvo perseveraret per virtutem Dei, cum & voluntas primi hominis fortis, & sana in ampliori bono non perseveraverit, habens virtutem liberi arbitrij, quavis non de futuro adiutorio Dei, sine quo non posset perseverare, si vellet non tamen talis, quo in illo Deus operaretur ut vellet. Fortissimo quippe dimisit, atque permisit facere quod vellet: infirmis servavit,

vit, ut ipso donante, invictissime quod bonum est vellent, & hoc deferere invictissime nollent. Ubi notanda sunt postrema illa verba: Fortissimo quippe dimisit, atque permisit, &c. Ex quibus nullus non colliget auxilium gratiæ, infirmæ naturæ donatum, esse invictissimum, sive, ut asseritur propositione 21. forte, potens, supremum, & invincibile.

9 Ablit autem Divum Augustinum Calvinum prætextisse antecessorem; cujus in materia de gratia, hoc fuit inter alios errores principium infallibile: *Omni gratiam, quæ homini in statu naturæ lapsæ tribuitur, esse irresistibilem*, ut faceret Amelius Calvinismi Sectator. Quapropter ad objectionem num. 3. præjactum respondeo absolute negando antecedens. Ratio id demonstrat. Si enim homo in illo statu perseverasset, non solum darentur ei auxilia, & adjutoria necessaria, & sufficientia tantum, (hoc est auxilia, sine quibus non) ut de facto ei data sunt, ne caderet, si vellent, verum etiam darentur ei auxilia efficacia, & congrua; imò quod auxilium concessum primo homini congruum foret, & efficax, in ejusdem potestate fuit, saltem in sensu diviso. Et probatur: quia liberum fuit primo hominum adjutorio Dei assentiri, si vellent: ergo in suppositione quod præfatum adjutorium non rejiceretur, esset abs dubio congruum, & efficax.

Respondetur ad argumentum quod fuit præjactum num. 3.

Auxilium efficax, & sufficiens conveniunt naturæ etiam integre.

10 Ad primam probationem antecedentis, data maiori, quæ est Augustini menti conformis, ut judicat Aguirre Tom. 3. Theolog. Sancti Anselmi, Diss. 132. sect. 10. num. 34. ubi illud ex Augustino repetit: *Et si non letiori nomine, veruntamen potentiore gratia indigent isti*; negatur minor. Non enim solum auxilium efficax, & congruum maius est auxilio sufficiente, verum etiam duo sufficientia tantum auxilia, possunt esse inæqualia, maius scilicet, & minus: unum scilicet alio uberius. Imò fieri potest quod duo auxilia in ubertate gratiæ sint æqualia; unum tamen efficax, & aliud tantum sufficiens: ergo inæqualitas duplicis adjutorij non arguit necessariò in uno sufficientiam; & in altero efficaciam. Hoc antecedens est Stapletonij Lib. 4. de Grat. & lib. Arbitr. cap. 8. Bellarm. lib. 6. de libero Arbitr. cap. 15. sententia 9. Sor. lib. de Nat. & Grat. c. 16. Veg. lib. 6. in Trident. cap. 9. Suar. de Auxil. lib. 3. c. 20. Qui omnes docent fieri posse, ut ex duobus habentibus idem auxilium

Unum auxilium sufficiens potest esse maius, & uberius alio auxilio sufficienti.

unus consentiat, & non alter; unde fiet in consentiente efficax; in respiciente verò non amplius, quàm sufficiens. Hoc idem placet Altissiodor. *Lib. 2. summe, Tract. 2. cap. 3.* nostroque Dionysio Gisterciensi in 2. *Dist. 17. a. 3.* ubi inquit voluntatem cum æquali gratia, si magis conetur, posse magis efficere, & hunc operandi modum proprium esse agentis liberi.

Infinita Dei misericordia, & bonitas, poterat illum movere, ad conferendum auxilium efficax primo homini.

Ad secundam ejusdem antecedentis probationem negatur consequentia, quæ videtur affinium falsis adversariorum dogmatibus. Et ratio est: quia, licet adjutorium Divinæ gratiæ nobis ex meritis Christi conferatur, sic enim intelligitur illud Apostoli *ad Ephes. 1. 3. Benedixit nos in omni benedictione spirituali in Christo; & cap. 4. 7. unicuique nostrum data est gratia secundum mensuram donationis Christi.* Et *ad Roman. 3. 24. Justificati per redemptionem, quæ est in Christo JESU*, non tamen anteriorem causam motivam habuit Deus, ut præcisa Incarnatione, auxilia gratiæ conferret primo homini: movebatur enim jam tunc à sua met misericordia, & bonitate, quæ infinita cum sit, auxilia etiam efficacia poterat primo homini præstare, nisi per eundem stetisset. Unde, sicut movente infinita Dei Bonitate, & misericordiâ, primo homini sufficiens auxilium fuit præstitum; ita nil mirum, quòd ex meritis infinitis, Passione scilicet, & morte Christi; dentur hominibus lapsis sufficientia adjutoria præter efficacia.

Respondetur ad Augustini testimonia.

Non loquitur Divus Augustinus de statu naturæ integræ sed de Adamo post lapsum in eo statu.

12 Nunc, ut Augustini testimoniis faciamus satis, statuendum est Augustini mentem circa, differentiam utriusque adjutorij pro diversis illis naturæ statibus esse longè aliam; ut ex infra adducendis constabit. Neque ejusdem Sancti Doctoris relata testimonia quidquam urgent, si plenius illa perscrutemur. Sciendum enim est quòd, cum Divus Augustinus loquitur de adjutorio concesso primo homini, non attendit absolutè ad statum naturæ integræ, secundum se spectatum, sed attendit ad Adamum particulariter in actu peccantem, & non perseverantem in justitia originali. Illud autem gratiæ adjutorium, quo Adamus poterat perseverare, non tamen perseveravit, quis dubitat fuisse merè sufficiens, & sine quo non? Deinde, quando ipse Sanctus Doctor agit de auxiliis naturæ lapsæ concessis, quibus Sancti Dei operantur inseparabiliter, & indeclinabiliter, non loquitur de ipsis auxiliis universim

sim in tota sua latitudine; hoc est, non procedit de omnibus auxiliis concessis, vel concedendis toti naturæ lapsæ, ac reparatæ, sed de illis tantum, quibus prædestinati perseverant de facto: hoc est de illis tantum, quæ ipsis prædestinatis conferuntur, non tantum ut possint, sed etiam ut certè, & infallibiliter operentur, ut videri est ex testimonio *num. 5.* supra adducto. Quæ quidem auxilia, licet sint efficacia, non inducunt consequenter nulla præter ea dari auxilia sufficientia.

Quænam sint ea auxilia, quibus juxta Augustinum sancti operantur insuperabiliter.

13 Ratio id demonstrat; nam, sicut in statu naturæ integræ darentur auxilia efficacia, ut diximus *num. 9.* ita etiam in natura reparata reperientur auxilia, non solum efficacia, quibus *perseverantia ipsa donatur*, sed insuper sufficientia, quibus possint perseverare, si velint. Hoc planè constat ex Augustino *lib. 1. ad simplician. q. 2.* dicente: *Quamvis multi uno modo vocati sunt, tamen quia non modo eodem omnes affecti sunt, illi soli sequuntur vocationem, qui ei capiendæ reperuntur idonei.* Quibus verbis significantur alteri gratiam efficacem, seu congruam consequentes, alteri non congruam, aut efficacem, illi nempe; qui ei capiendæ non reperiuntur idonei. Nostra ratio tum supra tractata, tum etiam *num. 9.* jam memoratæ, efficaciter potest confirmari: quia de facto primo hominum parenti data sunt aliquot auxilia efficacia per aliquod tempus, saltem breve, ut judicat noster Aguirre *Tom. 3. Theolog. Disput. 132. sect. 7. num. 65.* Et hujus fundamentum desumitur ex eo quod Adamus non peccaverit in primo instanti usus rationis, sed aliquandiu post. Igitur omni ea temporis duratione, qua primus homo innocentiam à Deo receptam conservavit, procul dubio (inquit citatus Aguirre) Deum dilexit, aliosque virtutum actus elicit, qui sanè in re non extiterunt sine auxilio, eo ipso efficaci, & adjutorio, quo Deus præstaret, & ipse faceret ut vellet. Unde sicut falsum est Adamum caruisse auxilio efficaci, ita est falsum reliquos ejusdem posteris sufficientibus auxiliis carere; ac inde somniatam differentiam inter adjutoria naturæ integræ, & lapsæ penitus corrui.

Sicut Adamo sunt data auxilia sufficientia, & efficacia, sic nunc ejus posteris.

14 Si autem quæras quodnam discrimen reperiatur inter adjutorium Divinæ gratiæ, naturæ humanæ, integræ, & lapsæ necessarium? Respondeo nullum esse discrimen ex par-

te

De vera differe-
rentia inter au-
xilia pro natu-
ra lapsa, & in-
tegra.

te gratiæ; sed tantum ex parte ipsius naturæ integræ, & lap-
sæ. Facem præferat Divus Thom. 1. 2. *Quest. 109. art. 2. in*
corpore ibi: Natura hominis potest dupliciter considerari; uno modo
in sui integritate, sicut fuit in primo parente ante peccatum; alio modo
secundum quod est corrupta in nobis post primi parentis peccatum. Se-
cundum autem utrumque statum natura humana indiget auxilio Divi-
no ad faciendum, vel volendum quodcumque bonum, sicut primo mo-
vente, ut dictum est articulo 1. Sed in statu naturæ integræ, quan-
tum ad sufficientiam operativæ virtutis, poterat homo per suam natura-
lia velle; & operari bonum suæ naturæ proportionatum, quale est bo-
num virtutis acquisitæ: non autem bonum superexcedens, quale est
bonum virtutis infusæ; sed in statu naturæ corruptæ etiam deficit ho-
mo ab hoc, quod secundum suam naturam potest, ut non possit totum
hujusmodi bonum implere per sua naturalia. Quia tamen natura huma-
na non est totaliter per peccatum corrupta, ut scilicet toto bono natu-
ræ privetur; potest quidem etiam in statu naturæ corruptæ per virtu-
tem suæ naturæ aliquod bonum particulare agere, (sicut edificare do-
mos, plantare vineas, & alia hujusmodi) non tamen totum bonum sibi
connaturale ita, quod in nullo deficiat, sicut homo infirmus potest per
se ipsum aliquem motum habere, non tamen potest perfecte moveri mo-
tu hominis sani, nisi sanetur auxilio medicinæ. Sic igitur virtute gra-
tiæ, superaddita virtuti naturæ, indiget homo in statu naturæ integræ,
quantum ad unum, scilicet ad operandum, & volendum bonum super-
naturale. Sed in statu naturæ corruptæ, quantum ad duo; scilicet ut
sanctur, & ulterius ut bonum supernaturalis virtutis operetur, quod
est meritorium. Uterius autem in utroque statu indiget homo auxilio
Divino, ut ab ipso moveatur ad bene agendum.

Convenientia,
& disparitas
auxilij Divinæ
gratiæ in utro-
que statu.

15 Ex his quatuor sunt colligenda. *Primum.* Auxilium
supernaturalis gratiæ requisitum esse ad agendum bonum su-
pernaturale, quod est infusæ virtutis; & hoc tam in natura in-
tegra, quam in natura lapsa. *Secundum.* Præter auxilium Di-
vinæ gratiæ admittendum esse pro utroque statu concursum
Divinum, quo causa prima in secundas influat. *Tertium.* Ne-
que in statu naturæ sanæ, neque in statu naturæ vulneratæ ul-
lam dari indigentiam auxilij supernaturalis ad hoc, vel illud
opus naturale agendum; per virtutem acquisitam. In tribus
his uterque status convenit. Nota tunc *quartum* quod colligi-
tur pro disconvenientia; hæc autem vel sumitur per ordinem
ad

ad naturalia, vel per ordinem ad supernaturalia. Per ordinem ad naturalia in hoc stat diversitas: quod in statu naturæ integræ vigeat sufficientia ad omne opus naturale, ipsi naturæ proportionatum, in statu verò naturæ lapsæ deficit virtus, ut possit agere rectè per omnia sua naturalia, quanvis non ad quodlibet, sive ad singula. Per ordinem ad supernaturalia hæc reperitur differentia; quod virtus gratiæ erat naturæ integræ necessaria tantummodo ad volendum, & operandum bonum supernaturale; naturæ autem lapsæ non solum ad agendum, sed insuper ut sanetur ipsa natura. Et nullum aliud est discrimen ex parte gratiæ inter auxilium pro natura integræ, & auxilium pro lapsa natura, ut colligitur ex præcedenti doctrina Angelici Præceptoris, quæ quidem diversitas potius versatur inter naturam consideratam pro hoc, & illo statu, quàm inter auxilia Divinæ gratiæ pro utroque statu.

SECTION IV.

Aliæ objectiones solvuntur.

O Bicies primò illud ex sacro Textu apud Divum Paulum 1. ad Corinth. cap. 12. versiculo 3. *Nemo in Spiritu Dei loquens dicit anathema JESU. Et nemo potest dicere Dominus JESUS, nisi in Spiritu Sancto.* Ex quibus sic fortasse argumentum construatur. Nullus, qui Spiritum Dei habeat, dicit anathema JESU. Spiritus autem Dei est ejusdem charitas, & gratia; dicitur enim ad Rom. cap. 5. v. 5. *Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum Sanctum:* ergo in eo, qui Deum abnegat, sive in eo, qui dicit anathema JESU, gratia Dei non est. Igitur, ut bene, infertur gratia Christi, illa est cūqua nūquā illum abnegamus; sive gratia efficax, cum qua nunquam male operamur: quia illi, qui verbis, aut factis Christum se nosse negant, dicunt anathema JESU; quia illum tanquam si esset anathema, negant, & fugiunt, ergo nulla gratia Dei suffulti sunt; siquidem *nemo in Spiritu Dei loquens, dicit anathema JESU;* sin minus; ergo jam quis in Spiritu Dei loquens dicit anathema JESU, quod est contra Apostoli doctrinam. Ne igitur ista deferatur, subseribendum

In hac objectionem fundata est nona propositio ex damnatis.

cribendum erit nonne ex damnatis propositioni; cujus hic tenor est. *Gratia Christi est gratia suprema; sine qua confiteri Christum nunquam possimus (quod cohæret Apostoli verbis relatis ibi: Nemo potest dicere Dominus JESUS, nisi in Spiritu Sancto.) Et cum qua nunquam illum abnegamus.*

acriatus locus
Apostoli expli-
catur.

2 Respondetur in argumento falso colligi ex verbis Apostoli id, quod nobis objicitur; & patet, si præjactus locus rectè semel exponatur. Est igitur sensus illius; quod dum aliquis dicit, & operatur anathema, sive divisionem, & separationem à Christo JESU; sive dū execratur, & maledicit JESU; hic talis nō sequitur Spiritum Dei, nec per Spiritū Sanctū movetur; imò ab eo taliter loquēte, Spiritus Sanctus respuitur, despicitur enim illius gratia, & vocatio ad unionem, & communio-
nem cum Christo. Et in hujus intelligentiæ confirmationem videri potest Div. Hilar. Tertullian. A Lapid. Hug. & communiter Doctores super hunc locum. Unde Divus Thom. in 1. ad Corint. 13. lect. 1. inquit: *Nemo in Spiritu Dei loquens dicit anathema JESU, quia nullus per Spiritum Dei peccat mortaliter, quia, ut dicitur sapient. 1. Spiritus Sanctus discipline effugiet stultum: Dicendum est quod quantum est ex Spiritu Dei, homo non facit peccatum, sed magis à peccato retrahitur, potest tamen peccatum facere ex parte voluntatis humane, quæ Spiritui Sancto resistit, secundum illud Actuum; vos autem Spiritui Sancto resistitis: & ideo signanter Apostolus non dicit: Nemo Spiritum Dei habens, sed nemo in Spiritu Dei loquens.*

3 Non aliter exponenda sunt sequentia illa verba loci relati: *Et nemo potest dicere, Dominus JESUS, nisi in Spiritu Sancto.* Cujus doctrinæ sensus est quod, sicut anathema, & separatio à Christo JESU per infidelitatem, aut ab ejus amore per peccatum, non provenit à gratiā Spiritūs Sancti, ita conjunctio cum Christo per gratiam, & cum ejusdem Ecclesiæ per Fidem ut oportet, esse nequeat nisi ab Spiritu Sancto, vocante, & trahente per Fidem, & gratiam, juxta illud Joann. cap. 6 v. 44. *Nemo potest venire ad me, nisi Pater, qui misit me; traxerit eum.* Unde Alapide super hunc locum Apostoli inquit *Dicere Dominum JESUM, id est agnoscere, credere, invocare, & predicare nomen Domini JESU, ejusque Fidem profiteri, scilicet JESUM esse Dominum nostrum, ut vertit Syrus, profiteri, inquam,*

& invocare ut oportet, & uti proficuum est ad salutem, hoc facere nemo potest, nisi per Spiritum Sanctum, fides enim, spes, & oratio sunt dona Spiritus Sancti.

4 Obijcies secundò cum quodam Gallicano Authore libri illius, cui immerito titulus: *Defensio Constitutionis Innocentij X. Auxilium sufficiens* Divo Thomæ, & priscis Theologis, ac Patribus fuit penitus incognitum, & à Recentioribus Thomistis noviter excogitatum ad salvandam tum possibilitatem mandatorum supernaturalium, tum peccatorum inexcusabilitatem: ergo sola gratia efficax est gratia Christi, illa autem gratis divisio in sufficientem, & efficacem prorsus rejicienda. Probatur antecedens *primò*: Quia illud est *sufficiens* juxta communem definitionem, quod per se solum, & independentem ab alio quocunque sufficit ad effectum aliquem. In Schola autem Thomistica, præter auxilium sufficiens, adhuc opus est: quod potentia per aliud auxilium, vel per præviā motionem, seu physicā prædeterminationem applicetur, & reducatur ad operandum. Probatur antecedens *secundò*: quia Divus Thomas duplex tantum distinguit auxilium Divinæ gratiæ; quorū unū dicit *habituaie donum*; alterum verò *auxilium Dei moventis*; quæ divisio colligitur ex 1° 2. q. 109. art. 2. 3. 4. & alijs quæstionis ejusdem. At auxilium sufficiens neque est habituale donum; quia nō infunditur per modum habitus permanentis, sed per modum transeuntis actūs neque item auxilium Dei moventis, non enim involvit aliquam Dei motionem; aliter eo ipso esset auxilium efficax. *Tertiò* probat Author citatus idem antecedens congerendo varia sacræ Scripturæ, & Patrum testimonia, quibus probari putat omnem potentiam ad agendum circa supernaturales actus dependere à gratiā efficaci. Cū tamen eadem testimonia suavius, & facilius possint, ac debeant intelligi de gratiā sufficienti.

* 5 Respondetur negando antecedens: dari enim auxilium gratiæ sufficientis colligit ab ipso sacro Textu Cardinalis Caetanus ex antiquioribus Thomistis, qui floruit anno Christi M. D. cū enim præfatus Doctor super Epistolas Pauli, exponeret illa Apostoli verba 1. ad Corint. 10. *Fidelis est Deus qui non patietur vos tentari supra id, quod potestis, sed faciet etiā*
cum

Dari auxilium
sufficiens præ-
ter efficac au-
xilium apertè
colligunt Tho-
mas ex Præ-
ceptore Ange-
lico, & Scrip-
turis.

cum tentatione proutum, ut possitis sustinere; hæc addit: Dixit
Apostolus ut possitis sufferre, & non dixit ut sufferatis; sat enim est
fidelitati Divinæ, ut tribuat posse sufferre; velle autem sattere, &
ipsam sufferre alterius gratiæ est; quæ electis consertur, & non est
omnibus communis. Præterea corruiat antecedens ex Scripturis,
concilijs, & Patribus, hucusque citatis, & relictis toto hoc ca-
pite, inter quos apertissimè pro nostra sententia est Divus
Augustinus, & Divus Thomas.

Articulus se-
cundus inter al-
ios ad Alexan-
dram VII. a
Prælati Gal-
liarum trans-
missus, & ita-
tus,

6 Miror autem Gallicum Authorem hanc gratiæ divi-
sionem modernis Thomistis attribuentem; cum et ipsa per Gal-
liarum Prælatos tradita, accepta, & commendata sit: nam
inter articulos à Prælati Gallicani Ecclesiæ statutos, & per
Reverendissimum Dominum D. Gilbertum de Choiseul,
Episcopum Convenarum, Theologum præstantissimum, ad
Sanctissimum D. N. Alexandrum VII. transmissos, hic erat
articuli secundus tenor: Gratiæ interior duplex est alia efficax quæ
semper producit illi effectum, ad quem impellit voluntatem: alia inef-
ficax, quæ voluntatem excitat ad effectum, quem non producit. Pri-
or gratia ea est, quam simpliciter, propriè, & absolute efficacem
Thomistæ vocant: huic resisti quidem semper potest, ut iam docent;
at nunquam ita resistitur, ut effectui illo privetur, ad quem impellit
voluntatem; quod alijs verbis sic exprimunt, ut resisti posse dicant in
sensu diviso, non autem in sensu composito. Secunda autem est, quam
tunc excitantem, tunc inefficacem, tunc sufficientem, idem significan-
tibus verbis vocant; huic verò resistit, ac renititur voluntas, eam-
que eo effectui privat, ad quem excitat, & ad quem potestatem largi-
tur, superius explicato Thomistarum sensu sufficientem. Potest qui-
dem illi voluntas consentire; hoc tamen, frustra gratia efficax, un-
quam consentit, non defectu antecedentis potestatis, sed libera sui ipsius in opo-
sitione determinatione. Sed quavis illa gratia per se speculativa effectui
illo careat, ad quem tendit, ad quem voluntatem excitat, & ad quem
per antecedentem Dei voluntatem destinatur; adeo quæ solum sit hoc
sensu omnem Christi gratiam semper habere effectum, quem Deus vult,
si tamen spectatur, ut cum absoluta Dei voluntate conjuncta, merito
hoc sensu efficax dici potest, quia semper id in corde hominis operatur,
quod Deus absoluta voluntate intendit. Certum est enim apud Thomis-
tas auxilium sufficiens respectu unius ætatis semper esse efficacem respec-
tu alterius, ad quem efficiendum decreto absoluto Divinæ voluntatis
desti-

destinatur; adeò que apud illos omnis gratia est efficax alicujus effectus, ejus nimirum, ad quem proximè ordinatur, & Deus absolutè voluntate intendit juxta illud Isaia: Verbum, quod procedit de patre meo, non revertetur ad me vacuum, sed faciet, quaecunque volui.

7 Constat igitur efficacia, & sufficientis gratiæ distinctionem non esse Thomistarum commentum, sed Augustini, Aquinatis, & aliorum doctrinam, à quibus edocti sunt Illustrissimi Galliarum Antistites, antequam Janseij dogmata merito sepulta noviter extumulassent. Licet autem superiori Canone dicatur ab ipsis Galliarum Prælati gratiam efficacem, & inefficacem ita à Thomistis explicari, non inde intelligendi sunt, quasi velint Thomistas hujus gratiæ divisionis esse inventores; sed tantum hujus Catholicæ veritatis defensores, & propugnatores adversus Janseianam hæresim: Thomistas enim hic, tanquam singulares Anti-Janseistas nominant.

8 Et præter testimonia ex Scriptura, Conciliis, & Patribus, quæ sunt refertæ præcedentes prima, & secunda Sectiones, in id tendentia, quòd auxilia sufficientia negari non possint; ut pateat indubitanter, hanc veritatem Thomistis antiquiorem esse, mitto tanquam hujus loci proprium, Sanctos Patres semper agnovisse duplex auxilium Divinæ gratiæ: Unum, quod sufficit; effectum verò non infert: alterum, quod effectum infallibiliter consequitur. Unde Divus Augustinus de *Corrept. & Grat. cap. 12.* Ipsa adjutoria distinguenda sunt: aliud est enim adjutorium, sine quo aliquid non fit; aliud adjutorium, quo aliquid fit. Div. Chrysost. *Hom. 46. in Joan. cap. 6.* Ut intelligas non cogere vocationem, multos vocatos perire continget. Vocamur autem per gratiam: in his autem, qui vocati pereunt, gratia sine effectu invenitur. Noster Divus Damascenus *Lib. 2. Orthodoxæ Fidei cap. ultimo:* In nobis est virtuti immanere, & sequi Deum, nos ad illa vocantem, atque deferere virtutem. Igitur dum virtutem sequimur, adest gratia efficax: cum deserimus, en gratia sufficiens. Falsò ergo intendit præcitatus Anchor Thomistas id noviter excogitasse, quod à Sanctis Patribus fuisse traditum reperitur.

Apud SS. PP. communis est illa auxilij efficacia, & inefficacia distinctio.

9 His positis, ad primam antecedentis probationem *num. 4.* præmissam respondeo; quòd in Schola Divi Thomæ illud dicitur auxilium sufficiens, quod positum ex parte poten-

R

tiæ,

In auxilio sufficienti datur quidquid requiritur ex parte actus primi, sive ad posse.

tiæ, illi præbet quidquid sufficientiæ, & complementi requiritur ad posse, seu quidquid est requisitum per modum actus primi; licet non tribuat id, quod requiritur per modum actus secundi, actualitatis, & operationis exercitiæ; hoc enim ad auxilium efficax pertinere dicitur, ut latè docent noster Illustrissimus Reding. & communiter Thomistæ. Vide Gonet. in *Manuali Thomist. Tract. de Grat. cap. 10.* Igitur auxilium sufficiens, quod immeritò impugnant Adversarii, omnem sufficientiam confert requisitam ex parte actus primi; unde merito sufficiens judicetur.

Tam auxilium efficax, quam inefficax participant generalem rationem auxilii moventis.

10 Ad secundam ejusdem antecedentis probationem respondeo auxilium sufficiens includi sub illa communi, & lata ratione auxilii Dei moventis; hoc enim rectè dividitur in auxilium movens efficaciter, & in auxilium movens tantummodo sufficienter: utrumque enim consistit in quadam motione supernaturali cum hac tantum differentia; quòd auxilio, seu motioni efficaci nunquam resistitur; unde *Esther. cap. 13.* dicitur: *Non est, qui possit resistere voluntati tue, si decreveris salvare Israel.* Motioni autem, sive auxilio sufficienti semper resistitur: unde *Actor. 7.* *Vos semper Spiritui Sancto resistitis:* quapropter Divus Thom. in *1. ad Thessalon. cap. 5. lect. 2.* sic inquit: *Quòd aliquis dicitur extinguere Spiritum Sanctum in se, vel in alio, cum alius aliquid bono ex fervore Spiritus Sancti vult facere; vel etiam, cum aliquis bonus motus in ipso surgit, & ipse impedit.* *Actor. 7.* *Vos semper Spiritui Sancto resistitis.* In his factis demonstrat Doctor Angelicus dari aliquam gratiam, cui resistitur; hæc autem efficax non est; quoties enim gratia efficaciam defert, effectum infert, aut ex intrinseca efficacia, aut ex præviso consensu nostro, quem connotat, juxta diversos docendi modos. Unde Medina *1. 2. quest. 109. art. 1.* Scito, quòd Deus geninum donum suæ gratiæ conferre solet peccatoribus, alterum, quo possint respicere, & salvari; & hoc donum omnibus hominibus confert, de quo dicitur: *Ecce sto ad ostium, & pulso.* Alterum est auxilium efficax, quo homo efficaciter convertitur, & salvatur; & hoc universis hominibus, qui pereunt, non confert, nam certè, si conferret auxilium efficax, converterentur, efficaci enim Dei motioni nemo resistere potest. Si autem apud Divum Thomam reperire desiderant adjutorium gratiæ sufficientis, per formalia verba (ut

(ut inquirunt,) id ipsum expressè invenient in 1. 2. *quæst.* 106.

art. 2. ad 2. Si quis post acceptam gratiam novi Testamenti peccaverit, maiori panâ est dignus, tanquam maioribus beneficiis ingratus, & auxilio dato non utens, quia, quantum est ex se, lex nova sufficiens auxilium dat ad non peccandum. Notasti nè verba illa sufficiens auxilium ad non peccandum?

Dari auxilium sufficiens expressè docetur à Div. Thoma.

11 Obijcies tertio. Ob id admittit cõmunis doctrina Sanctæ Matris Ecclesiæ auxilium gratiæ sufficientis, ut possit quisque præcepta supernaturalia observare; at per solam gratiam efficacem possunt servari, & custodiri supernaturalia præcepta: ergo præter hanc nulla est gratia sufficiens. Minor, in qua tantum poterit esse discordia, ex eo patet; quia, ut dictum manet, nullus absque efficaci gratiæ adjumento servat supernaturalia præcepta. Pro solutione noranda est differentia inter actum primum, sive potentiam antecedentem, & actum secundum, sive potentiam consequentem conjunctam infallibiliter cum actu secundo. Licet autem auxilium gratiæ sufficientis non sit per se tantum sufficiens ex parte actûs secundi, & potentiæ consequentis ad observationem præceptorum supernaturalium; est per se solum, sufficiens ex parte actûs primi, & potentiæ antecedentis: confert enim ipsi potentiæ quidquid est necessarium ad posse, unde merito dicatur sufficiens. Sic communis Thomistarum doctrina, cum tamen id ipsum emergentibus difficultatibus non careat.

Auxilium sufficiens confert naturæ quidquid sufficit ex parte actûs primi elevati ad observanda præcepta supernaturalia.

12 Obijcies quartò: Quòd Divus Augustinus nullam aliam gratiam Christi agnoscat, nisi efficacem: ergo sufficientem gratiam omnino rejicit. Patet antecedens ex eodem Sancto Doctore *Lib. de Corrupt. & Grat. cap. 2.* Intelligenda est gratia Dei per JESUM Christum Dominum nostrum, quâ sola homines liberantur à malo, & sine quâ nullum prorsus, sive cogitando, sive volendo, & amando, sive agendo faciunt bonum; non solum ut monstrante ipsâ, quid faciendum sit, sciunt; verum etiam, ut præstante ipsâ faciant cum dilectione, quod sciunt.

Utrum ex Doctrina Divi Augustini sola gratia efficax, intelligenda sit gratia per Christum.

13 Sed contra. Non enim negari potest gratiæ sufficientis auxilium hominibus præstitum, ab ipso Augustino non semel edoctum fuisse, ut patet ex dictis *sect. 1. num. 2. & 6.* Respondendum igitur Augustini mentem loco ab adversariis præjacto hanc esse: quòd nullus hominum liberetur à malo per

naturæ vires, sed per solum JESU Christi Domini nostri gratiam, sine quâ nullum bonum supernaturale fit, nec fieri potest. Quod autem hic sit Augustini sensus, patet: illius enim disputatio, ac doctrina suprâ memorata, dicta est adversus Pelagium, qui asserbat nudum naturæ arbitrium, cum solâ legis doctrinâ præcepta monstrante, absque aliâ per Christum gratia sufficere ad opera supernaturalia, & meritoria.

S E C T I O V.

An efficacia Divinæ gratiæ creatam libertatem comprimat?

Specialius impugnantur propositiones 10, 21.

1 **N**E fortè aliquid veneni relinquatur sub melle, (Petron. lib. 3.) diligenter examino sequentes propositiones. X. *Gratia est operatio manus omnipotentis Dei, quam nihil impedire potest, aut retardare.* XXI. *Gratia JESU Christi est gratia fortis, potens, suprema, invincibilis, &c. Quæ in id ulterius tendunt, quod auxilium efficacia gratiæ fortiter, & non suaviter à Deo dispositum, creatam voluntatem omnino comprimat, ejusdem libertate penitus subactâ: unde dicitur JESU Christi gratia invincibilis, & quam nihil impedire potest, aut retardare. Quæ falsa doctrina, cum libertatem creatam totaliter destruat, specialiter adhuc postulat impugnari.*

Efficacia gratiæ non depri- mit libertatem creatam.

2 Dico igitur. JESU Christi Domini nostri gratia (non tantum sufficiens, verum etiam quantumcunque efficax) libertatem nostram non destruit, sed semper retardari, impediri, & vinci potest per arbitrium creatum; quod semper libertate gaudet in oppositum declinandi.

Libertas à servitute.

3 Pro facilitate, & claritate doctrinæ præscire oportet multiplicem inveniri apud Theologos libertatis acceptionem. Alia enim est libertas à servitute, alia à coactione, alia à necessitate. Primo sensu libertas opponitur servituti; & in hoc sensu illi homines, qui servi non sunt, dicuntur liberi, & rectè, nam servitus aliquam inducit necessitatem parendi; & sic paratur via ad proprium sensum loci illius ad Rom. 8. *Liberabitur à servitute corruptionis.* Similiter per translationem qui peccato serviunt, dicuntur non liberi: unde dicitur ab Apostolo ad Rom. 6. *Cum servi essetis peccati, liberi fuistis justitiæ; nunc autem liberati*

liberati à peccato. Quo sensu intelligitur Divus Augustinus de civitate Dei lib. 14. cap. 15. dum ait *primum parentem per peccatum, libertatem, quam concupivit, amisisse; quia scilicet factus est servus peccati.*

4 Secundo sensu libertas opponitur coactioni. In hac acceptione, quidquid spontaneè agit, liberè dicitur agere, quantum necessario, sive naturaliter agit; in quo sensu aves dicuntur volare liberè; & Spiritus Sanctus (ab Scoto dist. 10. q. 1.) liberè dicitur procedere à Patre, & Filio; quatenus processione non coactà, sed spontaneà, & si necessarià, & naturali, procedit. Hæc autem libertas, licet non sufficiat ad indifferentiam, ut est Catholicorum doctrina, est tamen sufficiens ad voluntarium, non enim obest appetitui interno, ac voluntario, siquidem absque ullo genere coactionis, aut violentiæ subsistit.

Libertas à coactione.

5 Tertio tandem sensu libertas opponitur determinationi, & necessitati, potentiam ad unum tantum determinanti, sublata ad oppositum facultate. Sub istà significatione libertas denominari solet liberum arbitrium; consistitque in quadam facultate voluntatis, & rationis, ad operandum eum indifferentià, & dominio actionis; ita quod in potestate, & usu voluntatis conservetur indemne velle, aut nolle exercere, aut sustinere actionem.

Libertas à necessitate.

§. I.

Nostra præcedens conclusio fit evidens, non tantum ex Conciliis, & Patribus, verum etiam ex Sacro Textu.

6 **P** Atet ex Conciliis nostræ conclusionis veritas nam Tridentinum contra Lutherum, & Calvinum sess. 6. cap. 5. docet quod tangente Deo cor hominis per Spiritus Sancti illuminationem illam abjicere potest. Et Canon. 4. ait: ita ut tangente Deo cor hominis, possit dissentire, si velit, & illam inspirationem, & motionem abjicere. Accedit Concilium Sen. Decret. 15. Fidei, ubi dicitur: Nec denique tale sit huiusmodi trahentis Dei auxilium, cui resisti non possit.

Nostra conclusio definita est in Conciliis, Tridentino, & Senouensi.

Divus Augustinus.

7 Ex Patribus etiam Catholica veritas satis ostenditur. Augustinus enim lib. 1. de libero Arbitr. cap. 11. & lib. 3. cap. 1. of-

tendit naturam illam, quæ hominis mentem excellit, non cogere, id est, necessitare voluntatem hominis ad libidinem; non quia non habeat potestatem illam necessitandi; sed quia justa est; inferiorem autem naturam necessitare, Deo esset injustum. Et certè, si in arbitrio creato non esset libertas à necessitate, injustè damnarentur peccatores, quatenus necessario deliquerunt. Nec similiter justè mercedem aliquam reciperent ex eo quod necessitante gratiâ operati sunt. Eandem doctrinam repetit lib. 3. de libero Arbitrio. cap. 3. Si enim necesse est, ut velit, unde volens, cum voluntas non erit. Et infra: Voluntas igitur nostra, nec voluntas esset, nisi esset in nostrâ potestate; porro quia est in nostrâ potestate, liberum est nobis. Et iterum: Nec voluntas esse poterit, si in potestate non erit. Ex quibus patet voluntatis naturam, & liberi arbitrii genium penitus destrui ab iis, qui per gratiam voluntati necessitatem judicant inferri. Augustinum sequitur Divus Thomas, ejus testimonia vide num. 17. infra.

8 Divus Chrysostomus Hom. 42. ad populum: Nostras non prævenit voluntates, nè nostram terminet libertatem. His verbis non negat Chrysostomus prævenientem gratiam absolutè; gratiam enim prævenientem sæpe in ejus doctrina reperimus; negat igitur Divinam gratiam ita prævenire nostram voluntatem, quod ejus destruat libertatem. Idem Sanctus Doctor Hom. 46. in Joan. 6: Non vi, & necessitate quadam Deus bonos facere consuevit; neque electio ejus violenta est; sed suavior, ut enim intelligas non cogere vocationem, multos vocatos perire continget. Quamobrem constat in nostro esse arbitrio, an salvemur, an perdamur.

9 D. Hieronymus in Epist. ad Demetriadem sic inquit: Tutum est eligere, si volueris in agone, atque certamine coronari. Ast posita efficaci gratiâ, quomodo posset bonum, aut malum eligi, si gratiam nihil impedire, aut retardare potest; aut si ipsa gratia est invincibilis, ut dicitur propositionibus num. 1. memoratis? Hieronymi doctrinæ acciuit Divus Irenæus Lib. 4. cap. 17. Vis à Deo non fit, sed bona sententia adest illi semper, & propter hoc consilium quidem bonum dat omnibus, posuit autem in homine potestatem electionis.

10 Accedunt nostri Sancti Doctores Damascenus, & Anselmus, quorum primus, lib. 2. Orthodoxæ Fidei cap. ultimo inquit: In nobis est virtuti inmanere, & sequi Deum nos ad illa vacantem, atque

que deferere virtutem. Secundus autem in Matth. 6. sic inquit: In Paulo videtur cogens voluntas Dei; sed non est; quia licet sit percussus, tamen voluntate erat liberâ, ut resisteret, si vellet. Quid clarius?

Div. Anselmus

11 Dicent ex præactis hoc tantummodo colligi, quod positâ gratiâ efficaci, adhuc conservetur in voluntate libertas à coactione, non autem à necessitate. Ex quâ ratione videtur dixisse Chrysostomum *num. 8.* allegatum: *Neque ejus electio violenta est.* Eundem sensum fortasse secutus est Irenæus *num. 9.* citatus, dicens: *Vis à Deo non fit.* Sed contra: patet enim plusquam aperte, Concilia, & Patres non tantum probare intendisse libertatem à coactione, sed etiam à necessitate. Patet, quia Concilia procedunt contra Lutherum, & Calvinum, & alios ejus erroris antecessores, qui per gratiam efficacem libertatem à necessitate omnino destrui docebant; non autem negabant remanere adhuc libertatem à coactione, quia neque Stoici, neque Manichæi, aut ullus unquam hæreticorum, libertatem à coactione negare intenderunt; ut notat Ruardus Tapperius adversus Calvinum *articul. 2. pag. 237.* Præterea Sanctorum Patrum doctrina procedit in defensionem liberi arbitrii; non autem conservatur liberum arbitrium nostrum, si tollatur à necessitate libertas; unde Augustinus *num. 7.* citatus: *Voluntas igitur nostra nec voluntas esset, nisi esset in nostra potestate, porro, quia est in nostra potestate, liberum est nobis.*

Relata; P.P. intelligenda sunt non de libertate à coactione sed de libertate à necessitate.

12 Si autem dicas, sufficere ad libertatem quod actus à voluntate, & gratia efficaci elicitus immunis sit à coactione, & violentia, incidis in errorem Michaelis Baij, cujus hæc erat 39. propositio inter cæteras ejusdem Authoris, damnatas per Sanctum Pium V. Gregorium XIII. & Urbanum VIII. *Quod voluntariè fit, etiamsi necessitate fiat, liberè fit.*

Error Baij assertis ad libertatem sufficere, quod actus sit voluntarius.

13 Ex Sacra Scriptura constat etiam veritas nostræ conclusionis; dicitur enim *Genes. 4. v. 7.* *Sub te erit appetitus tuus, & tu dominaberis illius.* *Josue 24. v. 14.* *Optio vobis datur, eligite hodie quod placet, cui servire potissimum debeatis.* *Ecclesiastici 15. v. 14.* *Deus ab initio constituit hominem, & reliquit illum in manu consilii sui.* Ex his locis evidenter constat arbitrium hominis esse liberum ad utrumlibet ita, quod in ejus dominio, & potestate sit bonum, aut malum eligere. Si autem liberè dicant hanc potestatem, & indifferentiam tolli per gratiam, absurdum

Sacræ Scripturæ testimonia probantia nostram assertionem.

dum dicent, temerariè enim hoc grande malum gratiæ attribuant. Neque id ex Sacra Scriptura colligi potest, imò contrarium habetur ex Sacro Textu; nam *Ecclesiastici* 31. v. 11. dicitur: *Beatus ille vir, qui potuit transgredi, & non est transgressus, facere mala, & non fecit; ideo stabilita sunt bona illius in Domino, &c.* Locus iste intelligitur de viro auxilio efficacis gratiæ adjuto; nam absque hujusmodi adjutorio neutiquam meritoriè operaretur, unde diceretur beatus: & tamen hic ipse, dum non est transgressus, & dum malum non fecit, liber erat, ut transgrederetur, & ut faceret mala: ergo gratia efficax non tollit potentiam ad utrumlibet, sive libertatem à necessitate: ergo gratia efficax non est invincibilis; nec talis, cui resisti non possit.

§. II.

Præcedens conclusio suadetur Theologicis rationibus.

Efficacitas gratiæ, non habet vim auferendi libertatem

14 **N**Ec defunt rationes, quæ nostra resolutio redatur indubitabilis: harum prima sit: quia nulla vis, aut efficacia reperiri potest in gratia suprema, & congrua, quæ voluntati inferat necessitatem, vel auferat libertatem, & potentiam operandi in contrarium. Aut enim ea virtus, & efficacia esset distincta ab ipsomet actu secundo, quem voluntas elicit; vel esset ipsemet actus voluntatis libera, secundum aliquam rationem spectatus; atqui neutrum potest sustineri: ergo neque est sustinendum, quod per gratiam congruam, seu efficacem, destruat libertas. Probatur minor quoad primam partem. Quia illa virtus, & efficacia, quæ sit distincta ab actu secundo, hoc est, ab actu voluntatis, inesse debet voluntati per modum actus primi, tum quia supponitur eam esse distinctam ab actu secundo, tum quia, cum non fiat à voluntate, non potest esse actus secundus; atqui virtus, & efficacia, quæ se habeat per modum actus primi, non potest necessitare voluntatem ad actum secundum: ergo. Probatur hæc minor. Quia quod ponitur ex parte actus primi, non minuit potentiam agendi, & non agendi, quæ solum tollitur per actum secundum. Et confirmatur.

matur. Quia hac, & non ex alia ratione habitus infusi quantunvis perfecti, non possunt necessitatem inferre voluntati circa objecta indifferentia, sive non necessaria simpliciter; ergo idem dicendum de hac efficacitate, & virtute, posita ex parte potentiae per modum actus primi. Probatur minor illa praecipue, quoad secundam partem. Quia in ipso actu secundo voluntatis nulla ratio considerari potest, quae à sola gratia procedat, & non à voluntate: ergo ipsa ratio, virtus, & efficacia nunquam est antecedens, sed concomitans, quia fit (saltem simul) à voluntate: ergo semper ex hac parte est subiecta dominio voluntatis; quia semper est potens dare, vel non dare suum influxum.

15 Secunda ratio; quia, si gratia efficax destruit libertatem, omnem meriti rationem penitus evertit: ait enim Boetius lib. de Interpretation. Quod si omnia vel casu, vel necessitate fierent, nec laus digna benefacientibus, nec ultio delinquentibus, nec leges ullae essent iustae, quae aut bonis praemia, aut malis restituerent poenas. Confirmatur haec veritas communis: quia juxta illud Genes. 4. v. 7. cum Deus Caino praemium pro meritis proposuisset, statim ejus libertatem à necessitate praedicavit, quasi indicans nec praemium esse, nec meritum sine libertate; locus igitur Geneleos ita habet: *Nonne si bene egeris, recipies, sin autem male, statim in foribus peccatum aderit? Sed sub te erit appetitus tuus, & tu dominaberis illius.* Unde Divus Thomas quaest. 29. de Gratia Christi art. 6. in corpore inquit: *Per actum proprium quis mereri non potest, nisi sit dominus sui actus: sic enim suum actum quasi pretium pro praemio dare potest. Et quaest. 6. de Malo artic. unico sic habet: Quidam posuerunt, quod voluntas hominis ex necessitate movetur ad aliquid eligendum; nec tamen ponebant, quod voluntas cogereetur: Hec autem opinio est haeretica, tollit enim rationem meriti, & demeriti in humanis actibus; non enim videtur esse meritum, vel demeritorium, quod aliquis sic ex necessitate agit, quod vitare non possit. Est etiam annueranda inter extraneas Philosophiae opiniones, quia non solum contrariatur Fidei, sed etiam subvertit omnia principia Philosophiae moralis. Ast de hoc latius nobis est agendum cap. 9. sect. 1.*

Si gratia destruit libertatem, neque ultio, neque laus ulla iusta est.

16 Tertia ratio; quia Deus per gratiam non est destructor voluntatis, & libertatis ejusdem, imò potius per gratiam liber.

Deus non est per gratiam destructor, sed conservator libertatis.

libertatem conservat; sed libertas non est, semel admissio quòd efficaci gratiæ resisti non possit: ergo nullatenus sustinere licet propositionem illam, quæ tenet gratiam à nullo impediri, aut retardari posse, &c. Maior, in qua est tantum difficultas, constat ex Divo Augustino lib. de Corrupt. & Grat. cap. 8. dicente: *Voluntas quippe humana non libertate consequitur gratiam, sed gratia libertatem, & insuperabilem fortitudinem.* Hanc veritatem probat Divus Thomas quodam Angelico discursu in 1. p. q. 19. art. 8. eundem repetit q. 22. art. 3. præsertim in responsione ad primum, & 3. contra Gent. cap. 94. quæst. 6. de Verit. art. 3. ad 3. Igitur sic dilucurrit Divus Thomas. Melius dicendum est, quòd hoc contingit propter efficaciam Divinæ voluntatis. Cum enim aliqua causa efficax fuerit ad agendum, effectus consequitur causam, non tantum secundum id, quod sit, sed etiam secundum modum fiendi, vel essendi. Ex debilitate enim virtutis activæ in semine, contingit, quòd filius nascitur dissimilis patri in accidentibus, quæ pertinent ad modum essendi. Cum igitur voluntas Divina sit efficacissima, non sequitur solum, quòd fiunt ea, quæ Deus vult fieri, sed quòd eo modo fiant, quo Deus ea fieri vult. Vult autem quædam fieri Deus necessario, quædam contingenter, ut sit ordo in rebus ad complementum universi, & ideo quibusdam effectibus aptavit causas necessarias; quæ deficere non possunt, ex quibus effectus de necessitate proveniunt; quibusdam autem aptavit causas contingentes defectibiles, ex quibus effectus contingentes eveniant. Id ipsum docet Opusculo 3. cap. 140. ubi ferè sub eisdem terminis inquit: *Ad efficaciam Divinæ voluntatis pertinet, ut non solum fiat, quod Deus vult, sed ut hoc modo fiat, quo illud fieri vult; vult autem quædam fieri necessario, & quædam contingenter, quia utrumque requiritur ad complementum universi. Ut igitur res utroque modo provenirent, quibusdam adaptat necessarias causas, quibusdam verò contingentes.*

17 Colligendum est ergo ex Divi Thomæ doctrina res omnes evenire eo modo, quo Deus eas esse decernit. Ipse autem statuit, quòd gratia non solum elevet voluntatem ad actus supernaturales infallibiliter, verum etiam liberè; hoc est, conservando ipsius voluntatis potentiam ad oppositum. Unde dicit idem Divus Thomas 4. contra Gentes cap. 70. *Bona Spiritûs Sancti, quantum est de se, habent virtutem, quòd hominem sine peccato conservare possunt; neque homo peccare potest, secundum ea*

vi.

vivens: potest autem contra ea agens, & ab eis discedendo peccare. Similiter 1. parte quæst. 62. art. 3. ad 2. sic inquit: Modus autem naturalis intellectualis naturæ est, ut liberè feratur in ea, quæ vult; & idè inclinatio gratiæ non imponit necessitatem; sed habens gratiam, potest ea non uti, & peccare. Item 1. 2. quæst. 106. art. 2. ad 2. Dicendum, quòd gratia novi Testamenti, & si adjuvet hominem ad non peccandum, non tamen ita confirmat in bono, ut peccare non possit.

SECTIO VI.

Proponitur, & refellitur præcipuum adversariorum fundamentum.

1 **D**Eus per auxilium efficax Divinæ gratiæ in voluntatem creatam determinat ad bonum, ut ad malum declinare non possit: ergo auxilium efficax libertatem creatam omnino tollit. Probatur antecedens. Quia auxilium efficax secum defert prædeterminationem physicam voluntatis ad consensum; quæ physica prædeterminatio consistit in quadam causalitate, vel formali, vel effectiva, indifferentiam voluntatis ita coarctante, (inquit Suar. lib. 3. de Auxiliis cap. 7. num. 1.) ut sub illa determinatione existens, & in sensu composito, non possit non consentire in illum actum, ad quem prædeterminatur: ergo per illud auxilium non manet voluntas libera.

An physica prædeterminatio tollat libertatem?

2 Confirmatur. Quia talis prædeterminatio est antecedens usum etiam conditionalem arbitrii creati, ut cum Thomistis docet noster Reding. in sua Theologia Scholastica tom. 1. q. 5. art. 5. Controv. 6. num. 5. Ubi ostendit hanc esse mentem Divi Augustini, & Divi Thomæ, idem docet, ac demonstrat quæst. 6. art. 5. ast prædeterminatio voluntatis ad unum, si est antecedens, ejus indifferentiam, ac libertatem tollit necessario. Imò antecedens prædeterminatio semel admissa Catholicos Augustinianos cum hæreticis Calvinistis certè confundit; nam, ut opponit noster Petrus à S. Joseph Monachus Fulienfis in sua suavi Concordia disp. 2. sect. 7. num. 1. Physicæ prædeterminationis assertores fateri tenentur, se convenire cum Calvinistis in principio illo, quod contendunt esse Augustinianum, & Catholicum; nempe Deum, suo æter-

An omnis antecedens prædeterminatio voluntatis ejus indifferentiam destruat?

An Catholicæ prædeterminationis assertores cum Calvinistis conveniant?

no,

no, absoluto, & efficaci decreto antecedenter ad omnem præscientiam futuræ cooperationis nostri arbitrij prædeterminasse omnes actus, qui à nobis eliciuntur; & in tempore movere motione efficaci voluntatem nostram, ut eos actus eliciat, quos suo æterno consilio statuit, ut fierent; ita scilicet, ut posita ejusmodi motione, necesse sit voluntatem operari.

Præcedens argumentum nõ arguet in opinione Molinæ.

3 Ad argumentum respondeo negando antecedens; & ad probationem ipsius, & confirmationem ejusdem respondi potest primò negando antecedens; non enim est valde certum Deum physicè prædeterminare actus liberos voluntatis certæ, ut tenet receptissima opinio Molinistarum. Huic sententiæ inhærendo, auxilium efficax Divinæ gratiæ nullam præsupponit antecedentem prædeterminationem, sed subsequentem actum liberum, per scientiam mediam prævisum. Hoc fortasse Augustino arrisit, inquit enim ad *Simplician. lib. 1. q. 2.* Nullius Deus frustra miseretur, sic enim eum vocat, quomodo scit ei congruere, ut vocantem non respuat.

Prædeterminatio antecedens ad operandum liberè non tollit libertatem, imò perficit.

4 Attamen, quia has duas Thomistarum, & Molinistarum sententias extremè oppositas, postea ad examen vocabimus, utramque conciliaturi; admissis prædeterminationibus physicis, nego easdem libertatem deprimere, aut extorquere consensum; ratio est: quia Deus nullum actum liberum prædeterminat, ut necessariò fiat, sed ut liberè eliciatur: ergo ipsa prædeterminatio potiùs inserviret libertati, quàm necessitati. Unde Divus Anselmus in *lib. de Concordia præscientiæ Dei cum lib. arbitr.* ita differit: Quoniam quod Deus vult, non potest non esse; cum vult hominis voluntatem nulla cogi, vel prohiberi necessitate ad volendum, & vult effectum sequi voluntatem, hinc necesse est voluntatem esse liberam, & esse, quod vult. Anselmum sequutus est Divus Thomas *q. 6. de Verit. art. 3. ad 3.* sic inquit: Deus agit in voluntate, non per modum necessitatis, quia voluntatem non cogit, sed movet eam, non auferendo modum suum, qui in libertate ad utrumlibet consistit. Et ideo, quanvis Divinæ voluntati nihil resistat, tamen voluntas, & quælibet alia res exequitur voluntatem Divinam, secundum modum suum: quia & ipsum modum Divina voluntas rebus dedit, ut sic ejus voluntas impleretur: & ideo, quædam implent necessariò, quædam contingenter, licet illud, quod Deus vult, semper fiat.

Præ-

5 Prædictum argumentum (teste Illustrissimo, ac doctissimo viro Hyacintho Libelli Ordinis Prædicatorum, primum sacri Palatii Magistro, postea Avenionensi Archiepiscopo, quem noster Eximius Caramelius summis laudibus effert) à Simone Mago, Hæreticorum omnium Primate, fuit excogitatum, & à Divo Petro Apostolorum Principe, supradata responsione solutum. Refert enim memoratus Libelli in opusculo de Origine doctrinæ Divi Thomæ circa concordiam Divinæ gratiæ, & decretorum Divinorum cum libertate nostra, quod sequitur, ex dicto opusculo desumptum.

6 „Primus, qui Ecclesiam Dei antequam adolesceret, Simon Magus, præfocare tentavit, fuit Simon Magus, seductor insignis, qui incredibilem habuit apud suos Samaritas existimationem, adeo, ut eum omnes *virtutem Dei magnam* appellarint; & nisi hujus irruentis mali principio Deus obstitisset, periculum fuisset, ne adhuc in cunis vagiens Ecclesia comprimeretur. Multa crepuit de se, quæ potius portenta, quam opiniones appellari debent; sed (quemadmodum antiqui Scriptores nobis reliquerunt) arbitrii creati libertatem potissimum tentavit evertere, ut concusso libero arbitrio, quod est Christianæ Religionis fundamentum, ædificium, quod Apostoli sua doctrinâ parabant extruere, prorsus impediret. Et quoniam vir erat callidissimus, & sycophanta vaserimus, jam jam plurimos ad sui sequelam traxisset, quos veluti nepotes, Satanae genicori, cujus eum primogenitum, Ignatius Martyr Episcopus, ad Trallianos appellavit, generasset, nisi Deus opportunè occurrisset. Ipsi enim turbas Cæsariæ seducenti occurrit Sanctus Petrus Apostolorum Princeps, qui ipsum veluti apostatam, & desertorem acerbis verbis redarguit, defectionem increpavit, subdolosæ doctrinæ technas detexit, disputando Sophismata resolvit, atque invictis argumentis pervicaciam confodit.

Simon Magus
præjacto illo
argumento li-
bertatem arbi-
trij creati ten-
tavit evertere.

Resistit ei Div.
Petrus, qui ar-
gutationē sol-
vit.

7 „ Inter capita, de quibus disputarunt Sanctus Petrus, &
„ Simon Magus, unum fuit de libertate arbitrii creati, contra
„ quam argumentabatur Simon iisdem prorsus argumentis,
„ quibus urgent nos (*intellige Thomistas*) adversarii nostri, & qui-
„ bus solent impugnari nostra decreta prævenientia, & præde-
„ finientia nostra auxilia efficacia, nostra præscientia indepédés à

S

veritate

„veritate objectiva, & futuritione; cui Săctus Petrus post Chris-
 „tum primus Ecclesiæ Minister iisdem prorsus modis respon-
 „dit, quibus nōs respondere solemus; adeo, ut, me quidē iudice,
 „nec tantillum nostræ responsiones à responsionibus Divi
 „Petri dissentiant. Sed unde nam hæc acceperim, tenere. Ex
 „tant libri Recognitionum Sancti Clementis Romani, viri
 „domi suæ nobilis, ut qui ex Cæsarū familia originem traxerit
 „qui Divo Petro successit, & quem narrant à Petro vivente,
 „ad Apostolatū apicem vocatum, nimirum ut, eo defuncto,
 „Romanam Ecclesiam gubernaret. Hunc liberos prædictos
 „scripsisse tradunt omnes, qui res antiquas curiose scrutantur.

8 „Inter alia, quæ lib. 3. paulo post principium narrantur,
 „una disputatio est inita Cæsareæ, inter Simonem Magum, &
 „Petrū Apostolum, ubi multa divinè Divus Rector de ma-
 „lo, de felicitate, de studiis hujus vitæ disseruit. Sed de libero
 „arbitrio inquirente, & contradicente Mago, Divus Petrus ea
 „respondit, & resolvit, quæ modò nos ipsi respondemus, &
 „quæ Sanctus Thomas nobis dictavit, ut responderemus.
 „Quod, ut quàm verum sit, cognoscatis, placet hæc disputatio-
 „nem quoad ea, quæ rei nostræ inserviunt, transcribere.

9 „Dicebat Simon quod unusquisque sicut ei fato de-
 „cernitur vel sapit aliquid, vel intelligit, vel rapitur, & pati-
 „tur, & in nullā rē hominem esse sui arbitrij. At contrā Sanc-
 „tus Petrus argumentatus est, necesse esse hominem esse sui
 „arbitrij, aliter convulsa esse omnia, frustra studium sectandi
 „meliora; frustra Principibus hujus Mundi legibus præesse,
 „frustra punire; vana iura populorum, miseros esse eos, qui
 „servant cum labore iusticiam; beatos verò illos, qui in deli-
 „ctis positi, cum luxuriā, & scelere viventes tyrannidem re-
 „nent. Quibus Simon minimè acquiescens, & ultimum ex-
 „perimentum doctrinæ Divi Petri facere volens, institit in-
 „terrogans: Si quod Deus vult esse, est, & quod Deus vult non
 „esse, non est? Quasi diceret: Si hoc mihi concedas, jam fate-
 „beris, nihil à nobis liberè agi; quippe quod Deus vult esse,
 „necessario est. Quæ obiectio tam valida Simoni videbatur,
 „ut confidens Petrum non responsurum, se obtemperaturum
 „sponderit, si illi Divus Petrus respondisset. Quod argumētū
 „illud est, quod Adversarii nostri insolubile existimant, & cui
 Sanctus

„ Sanctus Thomas imperturbabili, ac eodem semper tenore
 „ verborum respondet, cui Thomistæ summa animorum
 „ concordia, & antiquis temporibus satisfecerunt, & hodie, quo
 „ tempore molestius perurgentur, satisfaciunt.

10 „ Videamus quæ oracula fuderit Petrus, & attentè
 „ proprietatem, atque magnificentiam doctrinæ perpendite.
 „ Dicit omnium, quæ moventur, quædam necessariò moveri,
 „ quædam voluntariè, & liberè moveri; solent motus necessi-
 „ tate duci, ut statutum compleant cursum, hominem verò
 „ actus suos liberos, ac voluntariè elicere. Jam ergo inquit: (hæc
 „ sunt verba Divi Petri) Ignoras, Simon, & valde ignoras
 „ quomodo in singulis quisque; voluntas Dei fiat. Quædam
 „ enim voluit, ut diximus, ita esse, ut aliud esse non possent,
 „ quàm id quod ab initio instituta sunt, & his neque præmia,
 „ neque supplicia statuit. Ea verò, quæ ita esse voluit, ut in sua
 „ potestate habeant agere, quod velint, his pro actibus, ac vo-
 „ luntatibus suis statuit; ut aut remunerationes mercantur,
 „ aut pœnas. Cùm ergo in duas, ut docui, partes dividantur
 „ cuncta, quæ moventur, secundùm eam, quam suprà diximus;
 „ distinctionem, omne, quod Deus vult, est; quod autem non
 „ vult, non est.

11 Habeant igitur Adversarii ex doctrinâ infallibili Sancti
 Petri Apostoli, quod præmisimus *num. 4.* scilicet prædetermi-
 nationes physicas libertatem non lædere, nam Deus nullum
 actum prædeterminat nostri liberi arbitrii, ut necessariò fiat,
 sed ut liberè eliciatur. Ast dicent cum Suario in *opus lib. 1. c.*
13. num. 6. 7. & aliis Scientiæ Mediæ defensoribus non posse in-
 telligi, imò implicare, quòd Deus actum prædeterminet, & si-
 mul velit eundem actum esse liberum à necessitate. Videtur
 enim, idem esse voluntatem prædeterminare, ac illam neces-
 sitare. Sed, si ingenuè dicam, quod sentio, satis esset Theolo-
 gis Christianis scire, quod in ditione Dei cuncta sunt posita, ut dici-
 tur *Esther cap. 13.* Et quòd non est, qui possit Dei resistere volun-
 tati; ibidem: Et quòd Dominus omnium Deus est; nec est qui resis-
 tat Maiestatì ejus; ibidem. Unde Apostolus ad *Roman. 9.* Volunta-
 ti ejus quis resistit; quæ omnia intelliguntur de voluntate effica-
 ci. Et præterea satis esset agnovisse hanc supremam Dei do-
 minationem nostram libertatem non excludere: inquit enim

Scriptura Sacra Ecclesiast. 15. n. 14. Deus ab initio constituit hominem, & reliquit illum in manu consilii sui. Et Proverb. 18. v. 21. Mors, & vita in manu lingue. Scire autem, quomodo suaviter stare, & compati possint Divinum decretum, & dominium, cum libertate nostra, hoc ipsum Dei iudicio reservetur. Inquit enim Ecclesiasticus cap. 18. d. num. 2. *Quis sufficit enarrare opera illius? Quis enim investigabit magnalia ejus? Virtutem autem magnitudinis ejus quis enuntiabit? aut quis adjiciet enarrare misericordiam ejus?* Nunquid novit aliquis Animæ vivificantis inductionem in embryonē, sordidam illam, & mortuam materiam? Est nē qui perfectē, & plenē attingat, qualiter ossa in utero matris carnali cortice induantur? Minimē: quid ergo mirum, si Dei decreta (æquē, & secreta) nullus percaleat; præcipuē cum tam incomprehensibilia sint iudicia ejus; & investigabiles viæ ejus? Ad Roman. 11. Unde præclarē ad nostrum institutum, dicitur Ecclesiastes 11. 3. *Quomodo ignoras, quæ sit via Spiritûs, & quid ratione compingantur ossa in ventre prægnantis; sicut scis opera Dei, qui fabricator est omnium.* In tractatu de Voluntas Dei circa quæstionem illam satis celebrem: Quid sit voluntas Dei libera? Invenio Suares statuentem nodum hunc quoddā esse nostræ Religionis mysterium, quod in hac vita cognosci non potest. Igitur satis sit, quod nodum inter decretum Dei, & libertatem nostram agnoscamus in Cælis.

Quæstio difficillima, & quæ in hac vitâ cognosci non potest.

12 Hanc Suarii instantiam facillimē solvo juxta mea principia, alibi tradita. Ast, quia pro nunc Thomistam ago, phycas prædeterminationes juxta eorundem doctrinam defendens, respondeo non aliter, quàm nostri Reding citati responsionem proferens his verbis: „ Libertas radicaliter constituit in indifferentiâ judicii, seu objecti per intellectum voluntati propositi. In motu enim cujuscunque potentie consideranda est ratio, per quam potentia movetur ab objecto. At voluntas fertur in suum objectum sub ratione boni. Si ergo voluntati possit proponi objectum, quod secundum unam considerationem est bonum, sub aliâ verò ratione deficit à bonitate, consequens est voluntatem non necessariò ferri in tale objectum, ex Sancto Thom. 1. 2. q. 10. art. 2. Ex hoc ipso igitur inest voluntati vis electiva, quod ejus objectum sit cum indifferentia boni, & mali per intellectum repræsentabile.

Quomodo respondeant Thomistæ ad instantiam P. Suar.

„bile. In hac autem vi electivà est quædam dominativa fa-
 „cultas agendi pro libito ita, ut positis omnibus ad agendum
 „necessariis, voluntas possit agere, vel non agere. In ista verò
 „operandi, vel non operandi facultate consistit formaliter li-
 „bertas. Si ergo prædestinatio scientiam conditionatam an-
 „tecedens, seu physica prædeterminatio voluntatem relinquit
 „cum indifferentià, tum objectivà iudicii, tum activà facul-
 „tatis electivæ, ac dominativæ, tunc illa derogat libertati. At ex
 „hoc ipso, quòd Deus bona opera nostra prædestinans, ea non
 „faciat voluntatem cogendo, aut voluntati resistendo, sed di-
 „mittendo in suà potestate, imò conferat virtutè ea agendi cum
 „libertate dominativæ facultatis ad utrum liber, necesse est
 „hominem non nisi liberè agere. Qui autem faciliùs velit hunc
 „nodum, & alios huic similes nullo negotio solvere, nostram non
 „contemnat opinionem in Dædalo Theologico, ubi infringuntur
 „tela adversùs hanc Sanctæ Matris Ecclesiæ doctrinam de
 „libertate voluntatis creatæ.

SECTIO VII.

Respondetur allis argumentis.

A Rgumentum primum. Gratia Dei efficax infu-
 sa in cor hominis necessariò præsupponit volun-
 tatem efficacem illius operis, ad cuius executionem infunditur
 gratia; sed voluntati Dei efficaci nemo potest resistere: ergo
 neque gratiæ efficaci. Probatur maior; quia gratia efficax sem-
 per exequitur finem suum, quod quidem nequit esse absque
 voluntate Dei efficaci; dicitur enim *Psalm. 113. n. 3. Deus autem*
noster in celo omnia, quæcumque voluit, fecit. Et Psalm. 134 n. 6. omnia
quæcumque voluit Dominus, fecit in celo, in terra, in mari, & in omni-
buss abyssis. Minor, in quà sita est tota difficultas, contas, ex sacro
 Textu variis in locis; nam *Genes. cap. 50. n. 19.* dicitur: *Nun-*
Dei possumus resistere voluntati? Similiter Esther cap. 13. Domine
Rex omnipotens, in ditione tuâ cuncta sunt posita, & non est, qui pos-
sit resistere voluntati tuæ. Item *Job cap. 23. n. 13. Nemo avertere po-*
test cogitationem ejus.

Infusionem
 gratiæ efficaci
 præcedit volū-
 tas efficaci Dei;
 cui neminem
 posse resistere,
 objicitur.

2 Sed cōtra: quòd hæc Sacre Scripturæ testimonia adducta in
 S iij probatio.

bationem minoris argumenti præjecti, intelligentiam, & interpretationem longe aliam postulant; apertissimum enim est in sacris litt. ris hominem esse ad operandum liberum, neque à Deo necessitari: unde *Nam cap. 30. n. 19. Testes invoco hodie Cælum, & terram, quod proposuerim vobis vitam, & mortem, benedictionem, & maledictionem. Elige ergo vitam, ut vivas. Josue 24. 13. Sin autem malum vobis videtur, ut Domino serviatis, optio vobis datur, eligite hodie, quod placeat cui servire potissimum debeatis. Ex lib. 2. Reg. 24. 12. Trium tibi datur optio; elige unum, quod velueris ex his, ut faciam tibi.* Nec minus in novo Testamento, dicitur enim *Matth. 19. 17. Si vis ad vitam ingredi, serva mandata. Item Matth. 23. 37. Quoties volui congregare filios tuos sicut gallina congregat pullos suos sub alas, & noluisti. Et Apoc. 3. 29. Ecce sto ad ostium & pulso; si quis aperuerit mihi januam, intrabo ad illum.* Ecce præmissa testimonia satis clarè probant hominem habere libertatem facienda, & non faciendi; eligendi vitam, aut mortem; obediendi, aut resistendi Deo vocanti.

3 Respondendum igitur argumento, negando minorem: ad testimonia Sacri Textus, ad ejusdem minoris probationem oblata, dicendum: ea esse intelligenda per maximam exaggerationem, qua infallibilitas efficacia voluntatis Dei commendatur. Explicatur igitur illa Dei efficacia per nostrum infallibilem consensum, quasi per impotentiam ad resistendum. Sicut alibi circa cognitionem illam, (nobis inscrutabilem) quam Deus habet de futuris conditionatis, liberis, quæ ab hominis libertate pendent, indicat Sacra Scriptura, aliqualem incertitudinem, & formidinem in Scientia Divina, non quia Deus ea futura non cognoscat certò, & evidenter, sed ut per eum dicendi modum plus commendetur humana libertas. Appono exempla *Geneseos 3. de Adam* sic loquitur Deus: Nunc ergo, nè fortè mittat manum suam, & sumat etiam de ligno vitæ, & comedat, & vivat in æternum. Ubi ly fortè denotat Deum non esse omnino certum; an Adam, si manserit in Paradiso, sumat de ligno vitæ. Item *Deuteronom. 4. dicitur eodem ferè modo: Custodite igitur sollicitè animas vestras, nè fortè decepti faciatis vobis sepulcrum similitudinum.* Ubi particula fortè eandem incertitudinem videtur insinuare. Ast certum est illum dicendi modum, incertitudinem in Scientia

Verus, & proprius sensus sacrae Scripturae in testimoniis præjectis ad probationem minoris illius argumenti num. 1.

tia Divina non probare, sed tantum nostram libertatem demonstrare; unde Divus Hieronymus in cap. 26. *Jerem. Verbum ambiguum forsitum, Maiestati Domini non potest convenire; sed nostro loquitur affectu, ut liberum hominis servetur arbitrium.* Sic similiter, cum dicitur neminem posse resistere voluntati Dei, necessitas non potest convenire nostro libero arbitrio, in sacris literis multoties commendato; sed proceditur per considerationem ad Divinam voluntatem efficacem, quæ semper impletur.

4 Poterit aliter responderi, idcirco dici, quod voluntati Dei nemo possit resistere; quia plerumque cenetur impossibile, quidquid judicatur arduum, necessarium, quidquid est difficile. Unde Divus Anselmus in *Dialogo de libero Arbitr. cap. 5. & 6.* sic inquit: *Est & alia ratio, quam frequens habet usus, cur invitus, & nolens, ex necessitate dicitur aliquis facere, quod tamen volens facit; nam quod non nisi difficile facere volumus, & ideo non facimus, dicimus hoc nos facere non posse.* Nil commodius ad confirmandam hanc secundam solutionem nostram. Idem noster Anselmus *Lib. de Concord. gratiæ, & liberi arbitr. quæst. 3. cap. 10.* ait: *Ut nitentes non proficiant, aut post profectum deficiant, non impossibilitate; sed aliquando gravi, aliquando facile superabili difficultate, fieri existimo. Sæpissimè namque asserere solemus impossibile nobis esse, quod sine difficultate perficere non volumus.* Utraque respondendi semita in eandem viam quasi tendunt. Et hic mihi videtur clarior, & verior nodum hunc solvendi modus.

5 Hinc patet, qualiter exponendus sit Divus Augustinus *lib. de Corrept. & Grat. cap. 14.* inquit: *Non est itaque dubitandum voluntati Dei, quæ in Cælo, & in terra, omnia quaecunque voluit fecit, humanas voluntates non posse resistere, quo minus faciat ipse, quod vult.* Hinc enim solum colligitur ex Sancto Doctore, voluntatem Dei infallibiliter esse complendam, illique non esse resistendum arbitrio creato, unde ibidem inquit Sanctus Augustinus: *Deo volenti saluum facere, nullum hominis resistit arbitrium.* Sic enim velle, & nolle in volentis aut nolentis est potestate, ut Divinam voluntatem non impediatur, nec superet potestatem. Quibus verbis clarissimè constat Augustini mentem in id collimare, ut voluntas efficax Dei semper finem exequatur, & liberum arbitrium servetur indemne.

Alter respondendi modus.

Non alio sensu intelligendus est Divus Augustinus.

Ar.

Contendit hoc
argumentum
gratiam impe-
dire virtutem
agendi.

6 Argumentum secundum. Humana corda per Divinam gratiam, non solum reguntur à Deo, verum etiam aguntur ab ipso, ipsis mere passivè se habentibus; sed ad libertatem necessariò requiritur virtus activa, ut diximus cap. 4. sect. 2. n. 12. ergo Divina gratia penitus libertatem destruit. Probatur maior ex illo Apostoli ad Roman. 8. *Quicumque Spiritu Dei aguntur, hi sunt Filii Dei.* Et confirmatur ex Divo Augustino lib. de gestis Pelagij contra adversarios gratiæ Domini nostri JESU Christi cap. 3. Procul dubio plus est agi, quam regi; qui enim regitur, aliquid agit, & à Deo regitur, ut aliquid agat rectè. Qui autem agitur, agere aliquid ipse vix intelligitur. Et tamen, tantum præstat voluntatibus nostris gratia Salvatoris, ut non dubitet Apostolus dicere: *Quotquot Spiritu Dei aguntur, hi sunt Filij Dei.* Sed contra: quia ipse Augustinus Serm. 13. de verbis Apost. Inquit: *Quotquot Spiritu Dei aguntur, hi Filij Dei sunt.* Dicit mihi aliquis: ergo agimur, non agimus. Respondeo; imò & agis, & ageris, & tunc bene agis, si à bono agaris. Spiritus enim Dei, qui te agit, agentibus adjutor est; ipsum nomen adjutorii præscribit tibi, quia & tu ipse aliquid agis. Nemo adjuvatur, si ab illo nihil agatur, quotquot enim Spiritu Dei aguntur, hi sunt Filij Dei, non literà, sed Spiritu, non lege præcipiente, minante, promittente, sed Spiritu exhortante, illuminante, adjuvante. Igitur ad argumentum nego maiorem tam rigidè, & severè probatam, ut tantam inducat diversitatem inter regi, & agi: nam juxta Augustinum, quasi idem sunt, per Spiritum Dei regi, & agi. Inquit enim Sanctus Doctor loco supra citato, alit prope finem: *Quæ cum ita sint, Filij Dei, qui hoc noverunt, & se Spiritu Dei regi, & agi gratulantur.* Ubi regi, & agi pro eodem usurpantur. Præterea Sanctus Doctor loco in argumento supra adducto non docet eum, qui à Deo movetur, nihil agere, sed tantum vix intelligi aliquid agere ipsum, qui a Deo agitur. Unde Suar. tom. 1. de Grat. Prolog 6. cap. 7. in commentariis margin. super August. inquit: *Hinc fortè quispiam ex mente Augustini colligat quem Deus agit, non cum indifferentia agere, neque cum potestate non agendi, & resistendi motioni Dei. Hunc verò sensum excludit particul. vix, quæ potius denotat eum, qui à Deo agitur, aliquid agere; licet non à se sed ex motione Dei.* Unde de illo, qui sic motus bonum diligit, ait paulò inferius Augustinus: (1) Non solum voluntas id agit, sed divinitus ad-

Quasi idè sunt
per Spiritum
Dei regi, &
agi. Divus Au-
gustinus non
negat eos age-
re, qui per Spi-
ritum Dei mo-
ventur.

(1)

Citur à Sua-
rio Divus Au-
gustinus l. de
Gest. contra
Pelag. in Con-
cilio Palæst. cap.
3.

adjuvatur. Et rursum inferius. (2) Se Spiritu Dei agi, & regi gratulantur. Idem ergo est à Deo agi, quod regi; ac subinde sicut qui regitur, aliquid agit, ita qui agitur; quod alibi disertè Augustinus explicuit. (3) Manet igitur filios Dei per gratiam, à Deo agi, hoc est, regi. Præterea eosdem in tantum agi Spiritu Dei, in quantum adjuvantur Spiritu exhortante, illuminante, adjuvante. Nemo autem adjuvatur, nisi ad agendum. Hæc omnia constant ex Augustino suprà relato.

(2) Iterum citatur Augustinus ibidem.

(3) Alibi, scilicet Serm. 13. de verbis Apostoli.

7 Argumentum tertium. Non nos, sed Divina gratia, aut Deus per illam est, qui in nobis operatur omnia, & quævis opera gratiæ; atqui in libertate nostra non est, quod Deus, siue gratia Divina operetur, aut non operetur: ergo Deus libertatem nostram destruit per gratiam. Maior jam fuit controversa cap. 4. sect. 2. à num. 8. super propositiones 3. & 4. ipsa est Calvini multis in locis, nam lib. 2. Inst. cap. 3. §. 10. sic inquit: *Voluntatem movet, non qualiter multis seculis traditum est, & creditum, ut nostræ postea sit electionis motioni aut obtemperare, aut refragari; sed illam efficaciter afficiendo. Illud ergo toties à Chrysostomo repetitum repudiari necessè est, quem trahit, volentem trahit. Idem habet eodem libro, & capite §. 8. sic inquires: Erunt fortasse qui concedent, voluntatem à bono, suoapte ingenio aversam, à sola Dei virtute converti, sic tamen, ut præparata, suas deinde in agendo partes habeat. Hoc perperam illi tribuitur. Ideo non rectè à Chrysostomo scriptum est nec gratiam sine voluntate, nec voluntatem sine gratia quidquam posse operari.*

Calvini argumentum pro libero arbitrio nihil operante cum gratia.

8 Ipsa maior præcedentis argumenti probatur à Calvino primò ex illo 1. ad Corint. 12. 9. Deus, operatur omnia in omnibus. Secundo ex 2. ad Corint. 3. 5. ubi Apostolus inquit: *Non sumus sufficientes cogitare aliquid à nobis, quasi ex nobis; sed sufficientia nostra ex Deo est. Tertiò ex eodem Paulo ad Philip. 1. 6. Deus operatur in nobis velle, & perficere. Confirmatur ex illo Jac. 1. 17. Omne datum optimum, & omne donum perfectum desursum est, descendens à Patre luminum.*

9 Sed contrà, dicitur enim Psalm. 26. 9. *Adjutor meus esto, ne derelinquas me. Et Psalm. 69. 1. Deus in adjutorium meum intende. Item ad Rom. 8. 26. Spiritus adjuvat infirmitatem nostram. Inquit autem Divus August. Serm. 13. de verbis Apostoli, ut jam suprà memini: Nomen adjutorii præscribit tibi, quia tu ipse aliquid agis.*

Corruit argumentum Calvinianum ex doctrina Sacra Scripturæ, & P.P.

Dein:

Deinde 1. ad Corint. 15. 10. inquit Apostolus: *Gratia ejus in me vacua non fuit, sed abundantius illis omnibus laboravi; non autem ego, sed gratia Dei mecum.* Quod sic explicat Divus Augustinus lib. de Grat. & libero Arb. cap. 5. *Non ego autem, sed gratia Dei mecum, id est, non solus, sed gratia Dei mecum, ac per hoc nec gratia Dei sola, nec ipse solus, sed gratia Dei cum illo.* Tandem ad Philip. 4. 13. ait Apostolus: *Omnia possum in eo, qui me confortat.* Unde Augustinus tract. 72. in Joan. Operante in se Christo, cooperatur homo salutem eternam, & justificationem suam. Et in Enchiridio cap. 13. inquit: *Hominis voluntatem Deus præparat adjuvandam, & adjuvat præparatam.* Et libro de peccatorum merit. cap. 18. hæc scribit. *Quòd ad Deum nos convertimus, nisi ipso excitante, & adjuvante, non possumus.* Quapropter noster Divus Bernardus lib. de Grat. & liber Arb. sic inquit: *Conatus nostri cassi sunt, si non adjuvantur.*

Respondetur
ad singula, quæ
continentur in
argumento
præjacto.

10 Nunc ad argumentum præter ea, quæ diximus cap. 4. sect. 3. num. 4. respondetur negando maiorem. Ad testimonia in ejus probationem adducta, respondetur, ad primum: Apostolum ibi non agere de gratiâ Divinâ operante, aut cooperatæ, sed de gratiis gratis datis (ut dicitur) id est, de dono linguarum, prophetiæ, miraculorum, quæ omnia dicit esse à Deo, & hoc, nemo est, qui neget. Ad secundum, respondeo ex eo solùm colligi posse nos sine auxilio Divinæ gratiæ, nihil ad salutem pertinetis posse inchoare, aut perficere, quod cum Augustinò fateamur ex lib. de Prædest. Sanct. cap. 2. ubi inquit: *Nemo sibi sufficit ad incipiendum, vel perficiendum quodcumque opus bonum.* Ita pariter respondetur ad tertium, cum enim inquit Apostolus Deum operari in nobis velle, & perficere, hoc intendit, quòd scilicet Deus in principio, & progressu boni operis nobis adsit per suam gratiam, ita, ut nostrum velle, & perficere, non solùm sit à nobis, sed etiam à Deo, qui nobiscum operatur. Unde Divus Augustinus lib. de Grat. & liber Arb. cap. 9. sic ait: *Non enim quia dixit: Deus operatur in nobis velle, & perficere, ideo liberum arbitrium abstulisse putandus est. Quod si ita esset, non superius dixisset: Cum timore, & tremore, vestram salutem operamini.* Et cap. 17. ejusdem Libri, ait: *Ut velimus, sine nobis operatur, cum autem volumus, ut faciamus, nobiscum cooperatur.*

11 Ad confirmationem, respondetur ex Becano in Controvers. lib. 3. cap. 4. verum esse dona Dei, scilicet Fidei Spei, & Chari-

charitatis, itemque actualis gratiæ, à Deo provenire, tanquam ab Authore omnis boni spiritualis; non tamen inde sequi, nos cum ejusmodi donis non cooperari. Imò ideo hæc dona conferuntur à Deo, ut cum ipsis cōoperemur. Hoc, ut inquit citatus Becanus, significat Christus in Parabola Evangelica, *Luc. 19. 13.* cum ait: *Vocatis autem servis suis, dedit eis decem minas, & ait ad illos: Ne gotiamini, dum venio. Et infra: Jussit vocari servos, quibus dedit pecuniam, ut sciret, quantum quisque negotiatus esset. Hic per servos intelliguntur omnes fideles Christiani, quibus distribuit dona suæ gratiæ eo fine, ut quisque bene iis utatur juxta monitum Apostoli 2. ad Corint. 6. 1. Exhortamur, nè in vacuum, gratiam Dei recipiatis.*

Solutio ad confirmationem argumenti.

12. Argumentum quantum ex Calvino loco suprà citato; ubi opponens illud *Ezech. 36. 26.* *Auferam cor lapideum de carne vestra, & dabo vobis cor carneum;* colligit (& cum eodem pessimo Magistro, hujus temporis Hæretici) quod, sicut liberum non est lapidi, ut à Deo convertatur in carnem; quia solum passivè se habet lapis, ad eam conversionem, ita non sit homini liberum, quod ex impio justificetur; quia ad hanc conversionem, passivè tantum se habebit. Hoc fundamentum est futile, nam voluntas nostra, & cor lapideum non est, sed carneum, & liberum in agendo, atque adeo non merè passivè se habens, etiam in cōversionibus, ipsæ enim humano genio accommodantur, nam Deus per gratiam naturam non destruit. Igitur voluntas nostra semper libera, formam lapidis, aut carnis successivè potest suscipere, quatenus, & peccati durtiem, & gratiæ teneritudinem in se habere potest. Unde ex eodem *Ezech. c. 3. 1.* id habemus: *Projicite à vobis iniquitates vestras, & facite vobis cor novum.* Unde patet cor lapideum, non fieri carneum absque Dei, & cordis cōcurſu. Concurrit enim Deus, ut patet ex præjactis illis verbis: *Dabo vobis cor carneum; ipsum verò cor, aut voluntas etiam concurrit, quod patet ex illo: Facite vobis cor novum.*

Aliud argumentum ex Calvino solum.

13. Ex suprà dictis à numero 7. disce, quàm falsæ sint propositiones illæ XV. & XVII. in quibus docent adversarii operationes meritorias, & supernaturales, non à nobis, sed à solâ gratiâ, sive à voluntate Divinâ procedere. Nam in prima illarum dicitur: *gratiam operari in corde obedientiam.* In altera verò statuitur: *Dei gratiam esse ejus Omnipotentem voluntatem;* quæ quidem

Colligitur falsitas propositionem, 15. 17. & 21.

ut

ut inquirunt, se sola vult; & se sola agit absque creatæ voluntatis concursu. Idem repetunt propositione. XXI.

SECTIO VIII.

Propositiones XII. & XIII. accuratè discutiuntur, itemque aliæ bis affines.

Propositiones
12. 13. 30. 31.
32. & 33. asse-
rentes Deum
non velle om-
nes homines
salvos esse; Et
Christum pro
omnibus non
esse mortuum,
accuratius im-
pugnantur.

Est, & alius error peior priore non enim solummodo in memoratis propositionibus negant ad-
versarii omnem gratiam sufficientem, quatenus eam solum
gratiam agnoscunt, quæ effectum suum exequitur infallibili-
ter, (seu, ut ipsi contendunt, necessariò) verum insuper exclu-
dunt, dari in Deo generalem voluntatem salvandi omnes ho-
mines. Cum enim in propositione 12. dicatur: *Quando Deus vult
salvare Animam, quocunque tempore, quocunque loco effectus indubi-
tabilis sequitur voluntatem Dei;* & similiter in propositione 13. *Quan-
do Deus vult Animam salvam facere, & eam tangit interiori gratiæ
sue manu, nulla voluntas humana ei resistit:* insurgit consequenter
Deum illos salvare noluisse, ex quorum malitia (ut tenet sana
doctrina) voluntas Dei effectum non est consecuta, sive eos qui
Deo vocanti non responderunt, sed refterunt. His erroribus
adhærent sequentes propositiones 30. *Omnes, quos Deus vult sal-
vare per Christum, salvantur infallibiliter* 31. *Desideria Christi semper
habent suum effectum, pacem intimo cordium insert, quando eis illam
optat* 32. *JESUS Christus se morti tradidit ad liberandum pro sem-
per suo Sanguine primogenitos, idest, electos de manu Angeli exterminatoris.* In quibus conclusionibus iterum statuitur Deum non
omnes salvare velle, unde neque Christum pro omnibus esse
mortuum. Unde propositione 33. dicitur: *Prob. quantum oportet
bonis terrenis, & sibi metipsi remuniassent ad hoc, ut quis fiduciam habeat
sibi, ut ita dicam, appropriandi Christum JESUM, ejus amorem, mor-
tem, & mysteria, ut facit Sanctus Paulus dicens: Qui dilexit me, &
tradidit semetipsum pro me.* Hujus enim nequissimæ proposi-
tionis virus pestiferum in eo stat, quòd nec omnes homines fidu-
ciam habeant appropriandi sibi amorem Christi, Passionem,
mortem, & reliqua mysteria nec dicendi cum Divo Paulo: *Dilexit me, & tradidit semetipsum pro me;* tanquam si Christus
ali-

aliquos homines non diligeret, aut pro aliquibus non esset passus, & mortuus; & reliqua mysteria pro aliquibus non instituit. Non est igitur necessaria (ut judicatur in hac propositione) rerum terrenarum abdicatio, neque bonorum temporalium renunciatio, sed sola fides sufficit, ut quisque credat Christum omnes diligere, & pro omnibus esse mortuum.

2 Hos errores impugnaturus, sequentem excito questionem: *Utrum in Deo sit generalis voluntas salvandi omnes; subindeque an Christus pro omnibus sit mortuus?* Post Calvinum, & Lutherum negativè resolvers, celebris facta est proposita disputatio ex erroribus Jansenij lib. 9. & 10. de Grat. Christi; itèque lib.

Proponitur
questio circa
præsentis erro-
res.

3. cap. 20. ubi inquit: *Neque enim juxta doctrinam antiquiorum pro omnibus omnino Christus passus, aut mortuus est, aut pro omnibus omnino, tam generaliter sanguinem fudit; cum hoc potius tanquam errorem à Fide catholica abhorrentem doceant esse respiciendum. Et infra: Omnibus verò illis, pro quibus salutem fudit, & quatenus pro iis fudit, etiam sufficiens auxilium donat, quo non solum possint, sed etiam re ipsa velint, & faciant id, quod ab eis volendum, & faciendum esse decrevit. Ex primo loco Jansenij colligitur Christum non esse mortuum pro omnibus. Ex loco secundo habetur voluntatem Dei circa æternam salutem solum extendi ad eos homines, quibus confert auxilia, quæ possunt consequi, & de facto consequuntur æternam salutem. Et cap. 21. ejusdem libri Christus (inquit) pro infidelium in infidelitate morientium, aut justorum non perseverantium salute, mortuus non est; nec sanguinem fudit; nec se ipsum redemptionem dedit; nec Patrem oravit; imò non magis pro æterna liberatione ipsorum, quàm pro diaboli deprecatus est.*

Jansenij errores
in præsent.

3 Ante resolutionem præsentis dubii, hoc necessariò cen-
seo præmonendum. Videlicet: voluntatem Dei in se unicam,
& simplicissimam, esse ex parte objecti, & circumstantiarum,
multiplicem. Igitur ex consideratione termini; primò à Divo
Augustino in *Enchiridio* cap. 100. & sequentibus dividitur in vo-
luntatem efficacem, quæ semper impletur, de qua intelligi-
tur Isaïæ *Omnis voluntas mea fiet*, cap. 46. 10. & in voluntatem
inefficacem, quæ non semper impletur, de qua intelligendum
est illud Apostoli ex 1. ad Tim. 2. 4. *vult omnes homines salvos fieri*.
Hujus divisionis etiam sub aliis terminis fit mentio apud
Auctores, voluntatem Dei in absolutam, & conditionatam

Voluntas Dei
efficax, & ineffi-
cax, absoluta,
& conditiona-
ta.

T

divi-

dividentes; quæ divisio, ut notat Becanus, à superiori non differt: conditionata enim, & inefficax; absoluta, & efficax coincidunt; ad minus parùm differunt.

Voluntas Dei
antecedens, &
consequens.

4 Dividitur *secundò* voluntas Dei à nostro Damasceno lib. 2. de Fide Orthodoxa cap. 29. in voluntatem antecedentem, & consequentem. Circa intelligentiam utriusque membri istius divisionis aliquid est discrimen, ast penes verba, non autem penes illorum sensum. Inquit enim Becanus cap. 11. de Volunt. Dei num. 7. Voluntatem antecedentem illam esse, quâ Deus vult aliquid secundùm se, non habita ratione circumstantiarum, quo pacto vult omnes homines salvos fieri. Voluntatem consequentem esse illam, quâ Deus vult aliquid, non jam secundùm se, sed habita ratione circumstantiarum; cuius contrarium vellet, si non essent tales circumstantiæ; quo pacto vult aliquos damnare, habita ratione peccatorum; quæ si non esset, vellet eos salvare. Unde constat voluntatem antecedentem ortum ducere ex bonitate Dei, at verò consequentem ex vitio hominis provenire. Unde Damascenus supracitatus: *Voluntas antecedens est acceptio Dei, ex ipso existens; & consequens est concessio ex nostra causa.*

Quomodo à
Thomistæ ex-
plicetur volun-
tas Dei antece-
dens, & conse-
quens;

5 Hanc acceptionem antecedentis, & consequentis voluntatis tenet cõmuniter Thomistæ cum suo Angelico Præceptore 1. p. q. 19. art. 1. ubi voluntatem antecedentem, & consequentem sic explicat: *Secundùm Damascenum, intelligitur de voluntate antecedente, non de voluntate consequente; quæ quidem distinctio non accipitur ex parte ipsius voluntatis Divinæ, in qua nihil est prius, vel posterius, sed ex parte volitorum. Ad cuius intellectum considerandum est, quòd unumquodque secundùm quod bonum est, sic est volitum à Deo; aliquid autem potest esse in prima sui consideratione, secundùm quod absolutè consideratur, bonum, vel malum, quòd tamen, prout cum aliquo adjuncto consideratur (quæ est consequens consideratio ejus) è contrario se habet. Sicut hominem vivere est bonum, & hominem occidi est malum, secundùm absolutam considerationem; sed si addatur circa aliquem hominem, quòd sit homicida, vel vivens in periculum multitudinis; sic bonum est eum occidi, & malum est, eum vivere; unde potest dici, quòd iudex justus antecederet vult hominem vivere; sed consequenter vult homicidam suspendi. Similiter Deus antecederet vult omnem hominem salvari, sed consequenter, vult quos-*
dani.

dam damnari, secundum exigentiam suæ justitiæ.

6 Molina, Vasques, & communiter Jesuitæ; illam dicunt esse voluntatem antecedentem, quâ Deus aliquid vult, antequam prævideat nostrum consensum, nostrâ merita; vel demerita: illâ autem dicunt esse voluntatem consequentem, quæ in Deo est post prævisionem nostri consensûs, nostri meriti, vel demeriti. Insurgunt Thomistæ impugnantes hunc explicandi modum, qui tamen, ut dictum est *num. 4.* non in re, sed tantum in verbis est. Quia, cum præfati D. D. teneant Deum non prævidere futurum liberum, nisi post exploratum consensum nostrum, & ante nostrum consensum Deum non agnoscere nostros actus liberos, nisi secundum se, hoc est, præscindendo à circumstantiis futuritionis, aut non futuritionis; hinc est, quod apud hos Authores idem sit: Deum aliquid velle ante consensum nostrum, ac velle secundum se, præscindendo à circumstantiis, per quas existet. Similiter idem erit Deum velle aliquid post nostrum consensum prævisum, ac velle, sub circumstantiis, per quas existet.

Quomodo à Jesuitis.

Opinionis utriusque cordia.

7 Tertiò dividitur voluntas Dei apud Magistrum Sententiarum in 1. *dist. 45.* & Divum Thom. *ibidem quæst. 1. art. 4.* in voluntatem signi, & beneplaciti. Voluntas signi, est quoddam signum voluntatis Divinæ, quo Deus se aliquid velle significat. Voluntas beneplaciti est ille actus Divinæ voluntatis, quo Deus aliquid vult. Utrumque divisionis membrum habemus ex Sacro Textu: nam de signis, quibus Deus suam voluntatem nobis indicat, intelligitur illud *Psal. 15. Mirificavit omnes voluntates meas in eis.* Et illud *Psal. 110. Magna opera Domini exquisita in omnes voluntates ejus.* De voluntate autem beneplaciti dictum est illud ad *Roman. 12. Ut probetis, quæ sit voluntas Dei bona, beneplacens, & perfectâ.* Et illud *Psal. 105. Memento nostri, Domine, in beneplacito populi tui.* An verò externa signa, quæ in Deo dicimus voluntatem signi, semper verè significant internam voluntatem, seu beneplacitum Dei? Dicitur *infra sect. 11. num. 1. & 2.*

De voluntate signi, & beneplaciti.

QUÆSTIONIS RESOLUTIO.

Janfenij delira-
mentum.

8 **I**N Deo datur generalis, & antecedens voluntas (etiam post Adæ lapsum) salvandi omnes homines, quos condidit; & pro quorum salute Filium suum morti tradidit. Dixi post Adæ lapsum, docet enim Janfenius lib. 9. & 10. de gratia Christi Salvatoris Deum ante peccatum Adæ, omnibus, ac singulis hominibus æternam Beatitudinem conferre voluisse voluntate generali, & antecedenti; ex qua primo parenti obtulit auxilia sufficientia. Non posse autem persistere hanc generalem voluntatem salvandi omnes homines in damnatione primi peccati constitutos; nam in eo statu, inquit, Deus non confert auxilia generalia, & sufficientia, sed solum specialia, & efficacia; hæc autem solis electis conceduntur.

Nostra resolu-
tio est comu-
nis contra Lu-
therum, &
alios hæreticos.

Sint ne aliqui
Doctores Ca-
tholici adver-
sus nostram
Conclusionem.

9 **N**ostra resolutio, quoad utramque partem, est absolute ex mente omnium Catholicorum contra Calvinum, Lutherum, & Janfenium. Pater Gonet. tom. 1. disp. 4. art. 2. inquit Gregorium Ariminensem, & Vasquesium aliquo modo favere Janfenianæ doctrinæ. Noster Aguirre tom. 3. in Theolog. Sancti Anselmi disput. 127. sect. 1. n. 2. postquam statuit, quod, quemadmodum Calvinistæ, & Janfeniani negant Deum parasse, & obtulisse omnibus hominibus lapsis remedia necessaria ad salutem æternam, sic & consequenter negant conferri de facto omnibus adultis auxilia sufficientia ad salutem; addit: Imò nec desunt ex Thomistis, & Jesuitis, qui in hac parte eos sequantur, quoad gentiles; & barbaros, plures. Plurimos igitur ibidem citat Authores, quos ego ab ignominia hujus notæ vindicare cupiens (ut par est) notandum propono cum eodem Aguirre tom. 3. disp. 126. sect. 1. n. 3. Verbum, dare, dupliciter usurpari, primò quatenus idem est, ac præparare, & offerre; secundò, prout significat conferre in exercitio. Inter quæ duo est discrimen, quod priori sensu solum denotatur beneficium aliquod præparari, aut offerri, quantum est ex parte benefactoris, sive recipiatur in re ab iis, quorum interest, sive non: posteriori autem sensu importat ex parte eorum actualem receptionem; & sic correlativa sunt, dare, & accipere. Hac doctrinâ supposita, statuunt Authores à Cardinale Aguirre citati, & innumeri alij apud Gonet. disput. 5. de Reprobatio-

-222-220

u T

ne

ne artic. 5. §. 1. quòd, si ly dare intelligatur, quatenus correlativum ad accipere, & prout signat ipsam intrinsecam receptionem auxiliorum, Deus non dat omnibus reprobis media, seu auxilia, ad salutem sufficientia. Si autem ly dare sumatur, prout significat idem, quod præparare, seu offerre, Deus omnibus reprobis, tam parvulis, quàm adultis, dat media, seu auxilia ad salutem sufficientia. Vide Gonet. citatum, ipse enim unus est ex citatis à nostro Cardinale Aguirre.

In hoc sèu intelligendi sunt Catholici Doctores.

§. I.

Nostra. resolutio de voluntate Dei generali, & antecedenti salvandi omnes homines; itemque de Christi Passione & morte pro omnibus, ostenditur ex Scriptura, & Conciliis.

10 **E**X sacra Pagina deducitur nostra resolutio, & primò ex illo *Marc. ultimo*, ubi à Christo dictum esse legimus: *Euntes in Mundum universum prædicate Evangelium omni creaturæ; & infra ibidem: Baptizate omnes gentes.* Cum igitur prædicatio Evangelij, & Baptismus sint media, per quæ Christus nos ad æternam salutem perducit, in promptu fit ex his argumentum. Nemo rationabiliter operans applicat media congrua, & necessaria, nisi ad finem illorum intentum, & volitum; sed Christus applicat *universo Mundo, omni creaturæ, & cunctis gentibus* universaliter media ad æternam salutem: ergo datur in eo generalis voluntas salutis, omnium hominum; non sic tamen, (inquit Divus Augustinus *lib. de Spir. & lit.* paulò post initium) *ut eis adimat liberum arbitrium, quo bene, vel malè utentes iustissime judicentur.* Est igitur illa voluntas solum antecedens ex sola bonitate Dei orta, non attentis circumstantiis meritorum, vel demeritorum voluntatis creatæ; quapropter addit Augustinus: *Quod, cum fit, infideles quidem contra voluntatem Dei faciunt, cum ejus Evangelio non credunt.* Et ex his urgeo in hunc modum. Ergo qui non credunt Evangelio, contra voluntatem Dei faciunt. Et quænam est ista voluntas, nisi salvandi omnes? Testis sit Augustinus, hæc enim est voluntas, idè qua loquitur, dicens citato loco: *Vult autem Deus omnes homines salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire; non sic tamen, &c.*

Probatur conclusio ex Sacro Textu.

11 Apud Divum Paulum aperta est Ecclesiz doctrina, absque dependentia discursus, aut accomodationis alicujus; inquit enim ad Roman. 8. 32. *Proprio Filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum.* Item Ep. 2. ad Corinth. c. 5. n. 14. ibi: *Si unus pro omnibus mortuus est, ergo omnes sunt, & pro omnibus mortuus est Christus.* Præterea in 1. ad Timot. 2. hoc præclarum testimonium reperitur: *Qui vult omnes homines salvos fieri, & ad cognitionem veritatis venire. Unus enim Deus, unus & mediator Dei, & hominum homo Christus JESUS, qui dedit redemptionem semetipsum pro omnibus.* Tandem in 1. Joan. 2. sic legimus: *Ipse est propitiatio pro peccatis nostris, non pro nostris tantum, sed etiam pro totius Mundi.*

12 A Sacris Conciliis veritas Catholica sæpissimè definita fuit, & quod primò nobis occurrit, est Nicænum I. in cujus Symbolo omnibus hominibus justis, & reprobis; & ad vitam, & interitum æterno Dei consilio destinatis, hæc proponitur credendi formula: *Credo in JESUM Christum:: qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de Cælis; & incarnatus est de Spiritu Sancto ex Maria Virgine, & homo factus est; Crucifixus etiam pro nobis, passus, & sepultus.* Respondeant adversarij; sit nè aliquis homo, qui ad fidem hujus articuli non teneatur? Accedit Concilium Arelatense, ubi in forma abjuratonis Lucido præfata §.6. sic dicitur: *Item Anathema ille, qui dixerit, quòd Christus non pro omnibus mortuus sit, nec omnes homines salvos esse velit.* Docuerat enim præfatus Lucidus *Quòd Christus pro iis tantum, quos credituros præcivit, advenisset.* Postea verò, humiliter ab eodem Concilio edoctus, se errasse professus est his verbis, quæ habentur in suæ Fidei professione. *Sacrorum testimoniorum autoritate, quæ abunde per spatia Divinarum inveniuntur Scripturarum, ex seniorum doctrina ratione patefacta, libens fateor, Christum etiam pro perditis advenisse, quia eodem nolente perierunt.*

13 Eandem doctrinam habemus ex Concilio Carisiacensi, ubi ab Hincmaro Rhemenfi Archiepiscopo, & aliis Patribus sic fuit statutum: *Christus JESUS Dominus noster, sicut nullus homo est, fuit, vel erit, cujus natura in illo assumpta non fuerit; ita nullus est, fuit, vel erit homo, pro quo passus non fuerit; licet non omnes Passionis ejus mysterio redimantur.* Quòd verò omnes Passio-
nis

nis ejus mysterio non redimuntur, non respicit ad magnitudinem, & pretij copiositatem, sed ad infidelium, & ad non credentium ea fide, quæ per dilectionem operatur, respicit partem: quia poculum humane salutis, quod consecutum est ex infirmitate nostra, & virtute Divina, habet quidem in se, ut omnibus prosit; sed si non bibitur, non medetur. Quanta autem sit hujusce Concilij Authoritas, & qualiter, cum Concilio Valentino III. sub Leone Papa IV. com-
Tridentinum.

pati valeat, vide Aguir. tom. 3. Theolog. Sanctum Ansel. disput. 115. sect. 6. à principio, & deinceps, & disput. 126. sect. 3. à num. 30. Firmatur nostra resolutio ex Trident. Sess. 6. cap. 3. sic de Christo Dòmino dicente: Et si ille pro omnibus mortuus est, non omnes tamen mortis ejus beneficium recipiunt; sed ij duntaxat, quibus meritum Passionis ejus communicatur.

§. II.

Eadem resolutio ostenditur ex S. S. Patribus.

- 14 **S** Ancti Patres tum Græci, tum Latini Catholice doctrinam, quam tenet Ecclesia, prædocuerunt: inquit enim Dionysius Areopagita lib. de Celesti Hierarchia, cap. 9. ad immensum, & infinitum Divini luminis pelagus, quod semper paratum est, & patet omnibus ad participandum.
Dionysius.
- 15 Methodius Martyr in cap. 9. Epist. ad Roman. Aliud quidem vas in honorem, aliud verò in ignominiam. Non quod alios bonos, alios non bonos faciat; absit. Verum Dei bonitas ad omnes communiter pertinet, & quantum in ipso situm est, hoc est, secundum ipsius consilium, & voluntatem vellet omnes probos, & fideles esse, & virtute præditos. Sed ut jus, potestatemque Divinam exprimeret, quæ quæcunque libet facere potest, istud posuit.
Methodius.
- 16 Chrysostomus Homil. 26. in Epist. ad Roman. Non omnes lucrifactorus erat Christus, & nihilominus pro universis mortuus est, quod in se situm erat faciens. Idem Homil. 7. in Epist. 1. ad Timoth. ait: Christus pro omnibus, & propter omnes, (seipsum dedit) ut uno pro omnibus mortuo, omnes in ipso vivamus. Idem confirmat resolvendo duplicem objectionem, sive quæstionem; quarum una habetur Homil. 44. de longitudine dierum; videlicet. Paulus ait: Qui vult omnes homines salvos fieri, & ad agnitio-
Chrysostomus.
- nem

nem veritatis venire. Cur igitur non omnes salvi facti sunt, si vult omnes salvos esse? Quoniam non omnium voluntas illius voluntatem sequitur; porro ipse neminem cogit. Si igitur, qui salvi facti non sunt, voluntatem Dei non sequuntur, exinde est, quia in Deo datur voluntas salvandi omnes. Sic procedit idem Sanctus Doctor *Hom. 7. in Joan.* dicens: *Quomodo illuminat omnem hominem venientem in hunc Mundum? Illuminat profectò, quantum in ipso est. Siqui autem sponte sua mentis oculis convenientibus ad hujus lucis radios aciem dirigere nolunt, non ex luminis naturâ in tenebris persistunt, sed ex malitiâ.*

Augustinus.

17 Augustinus *tract. 12. in Joan.* super illa verba: *Non enim misit Deus Filium suum, ut judicet Mundum, sed ut salvetur Mundus per ipsum, sic inquit: Ergo quantum in Medico est, sanare venit ægrotum; ipse se interimit, qui præcepta Medici servare non vult. Venit Salvator in Mundum. Quare Salvator dictus est Mundi, nisi ut salvet Mundum? Non autem diceretur, venisse Christum, ad salvandum Mundum, nisi venisset ad salvandos omnes homines; & hoc verum non esset, deficiente in Deo voluntate salvandi omnes. Idem docuit *lib. de Spirit. & lit. cap. 33.* ut jam suprâ memoratum est, inquires apertissimè: *Vult autem Deus omnes homines salvos fieri, & in agnitionem veritatis venire; non sic tamen, ut adimat liberum arbitrium, quo bene, vel malè utentes, justissimè judicantur. Quod cum fit, infideles quidem contra voluntatem Dei faciunt, cum ejus Evangelio non credunt.**

Prosper.

18 Prosper in *resp. ad 2. objecl. Vincentij*, sic inquit: *Syncretissimè credendum, atque profitendum est, Deum velle, ut omnes homines salvi fiant; siquidem Apostolus, cujus ista sententia est, absolutissimè præcipit, quòd in omnibus Ecclesiis piissimè custoditur, ut Deo pro omnibus hominibus supplicetur. Idem in resp. ad objecl. Gallorum sent. 8. sic habet: Qui dicit, quòd non omnes velit Deus salvos fieri, sed certum numerum prædestinatorum, durius loquitur, quàm loquendum est de altitudine inscrutabilis gratiæ Dei, qui & omnes vult salvos fieri.*

Anselmus.

19 Anselmus *Oratione 28. juxta correctionem Gerbeonis*, per colloquium ad Christum Dòminum, sic inquit: *Æquali dilectione nos omnes creasti; æquali dilectione, pro omnibus Passiõnem suscepisti, æqualiter omnibus vitam æternam præparasti. Quod est intelligendum, quatenus voluntate antecedenti voluit omni-*
bus

bus salutem æternam conferre, & ad id media præparare; licet non æquali voluntate consequenti, & efficaci. Unde idem Anselmus in illa verba Matth. 6. *Fiat voluntas tua*, sic scribit: *Due sunt voluntates in Deo; una misericordiæ, quæ non est cogens, neque aliquid libero arbitrio aufert, quâ omnes homines vult salves fieri, quod tamen in libera eorum potestate positum est; & est alia, quæ est de effectibus rerum, de qua dicitur: Omnia quæcunque voluit fecit. Hæc, providentiæ concordat semper; alia verò non semper. Si enim velit per misericordiam, de aliquo pravo, quod sit justus, & conferat ei gratiam suam, & tamen ille per liberum arbitrium contradicat, nec gratiæ Dei consentiat, hæc voluntas Dei non concordat providentiæ, quia quanvis per dulcedinem, gratiam conferat, tamen scit non consenturum, &c. Itaque homines resistunt voluntati misericordiæ, & non resistunt voluntati justitiæ.*

20 Thomas, Doctor Angelicus in 3. dist. 2. q. 1. art. 1. Angelicus Doc-
inquit: *Hoc, quod omnes homines non reparantur, non est ex insuf-* tot.
ficientia medicinæ reparantis, cum sit sufficiens, quantum in se est, ad reparandum omnes, qui naturam habent, vel habere possunt, sed ex defectu eorum, qui reparationis effectum in se impediunt. Non autem impedirent effectum, si non esset ulla voluntas reparandi illos. Idem, 3. p. q. 79. art. 7. ad 2. Dicendum, quod Passio Christi prodest omnibus, quoad sufficientiam. Et idem docet, lect. 2. in cap. 2. Epist. 1. ad Timot. dicens: Christus est propitiatio pro peccatis nostris; pro aliquibus efficaciter, sed pro omnibus sufficienter; quia pretium sanguinis ejus est sufficiens ad salutem omnium.

§. III.

Nostra, & Catholica Ecclesiæ doctrina, fundatur variis rationibus.

21 **P**rima fundamentalis ratio desumitur ex Cæ-
tano supra illud Apostoli ad Timoth. 1. cap. 2. *Rationes pro*
Unus enim Deus, unus & mediator Dei, & hominum, homo Chris- nostra conclu-
tus JESUS, qui dedit redemptionem semetipsi pro omnibus. Ubi sione.
sic præfatus Author discurret. „Ex hoc quod, non nisi unus
„est Deus, omnium hominum curam illi uni incumbere ma-
nifestatur, & cum sit naturâ bonus, consequens est, ut om-
„nibus

denotant applicationem redemptionis, & non tantum sufficientiam pro omnibus. Aliter verificari ne queunt illa Joannis verba in 1. cap. 2. *Ipse est propitiatio pro peccatis nostris, non pro nostris tantum, sed etiam pro totius Mundi.* Quomodo autem esset propitiatio pro omnibus, si ejus meritum non esset omnibus appropriatum?

Fit evidens contra Jansenistas Christum fuisse mortuum pro omnibus; non distributive tantum, verum etiam collective, & generaliter.

25 Respondent *secundò* Christum eatenus dici pro omnibus fuisse mortuum, quatenus pro omnibus (non collectivè, & æqualiter, singulatim) sed distributive mortuus est ita, quòd distributione facta per singulas gentes, & nationes, per singulos hominum status, aliqui reperiantur ex ipsis, pro quibus se dederit Christus redemptionem. Unde Christum mortuum fuisse dicunt non pro omnibus, sed pro aliquibus omnium. Contra *primò*. Ergo jam Scriptura Sacra, & ejus verissimum testimonium minimè verificatur: inquit enim Christum pro omnibus (non pro aliquibus omnium) fuisse passum, & mortuum. Contra *secundò*. Quia hic falsus interpretandi modus generali Patrum intelligentiæ aperte dissonat: docent enim Christum fuisse mortuum, & pro omnibus hominibus generaliter, & pro singulis, nullo excepto; sed pro quolibet collectivè, & singulatim æqualiter. Unde Clemens Alexandrinus *stromat. lib. 7. pag. 298.* juxta editionem Comel. anni 1592. inquit Christum *ad communem hominum venisse salutem.* Et post hæc *pag. 300.* addit: *Verbum æternum tum singulis privatim, tum communiter omnibus unus est Salvator.* Chrylostomus in *expositione ad Galat. cap. 2. v. 20.* sic ait: *Redemptor noster quemlibet hominum tanta charitatis mensurâ complectitur, quantâ Orbem universum.* Cyrillus Alexandrinus in *Epist. ad Monach.* quæ annexa est Concilio Ephesino, *prim. part. cap. 1.* sic scribit: *Ut ipsi (Filio Dei) attribueretur Passio, & unus ex omnibus resurgens, qui pro omnibus erat mortuus, proprio sanguine redimeret quicquid sub Cælo est; ac Patri eos omnes, qui in universa terra consistunt, adquireret.* Hilarius initio *commentarij in Psalm. 91.* eandem veritatem docuit; inquiens ad hoc fuisse *Unigenitum Dei filium, hominem natum, ut æternitatem omnibus, qui per inhabitantem in carne nostra peccati legem moriebantur, inuberet.* Maximus Martyr, *Cent. 1. de Charit. sentent. 74.* sic loquitur: *JESUS Christus charitatem suam in nos ostendens, pro omni humana natura passus est, &*

omni-

omnibus ex æquo spem resurrectionis largitus est. Hos Patres sequitur noster Anselmus variis in locis: nam *Oratione* 28. (ut suprâ citavimus num. 19.) inquit: *Æquali dilectione nos omnes creasti, æquali dilectione pro omnibus Passionem suscepisti; æqualiter omnibus vitam æternam præparasti.* Idem ad illa verba *Epist.* 1. ad *Timoth.* 2. *Qui dedit redemptionem semetipsum pro omnibus*, sic inquit: *Nullum excipiens, qui vellet redimi ad salvandum.* Et hinc patet hoc Apostoli testimonium nullam apud Patres exceptionem admittere, quod jam antea notatum fuit à Divo Prospero lib. 2. de *vocat. gent.* cap. 16. dum inquit: *Nulla ratio dubitandi est, JESU M Christum Dominum nostrum pro impiis, & peccatoribus mortuum, à quorum numero si aliquis liber inventus est, non est pro omnibus mortuus Christus.* Ex his satis liquet, quàm nova doctrina, & à Sanctis Patribus Ecclesiam universam in veritate edocentibus, aliena sit hæc Jansenistarum evasio.

26 Impugnatur insuper utraque solutio, quia, ut bene advertit Joannes Baptista Gonet. *tom. 1. disp. 4. de Volunt. Dei,* art. 2. §. 2. num. 25. „ Utraque hæc evasio pugnare videtur „ contra definitionem Tridentini sess. 6. cap. 3. ubi definit „ Christum mortuum esse pro omnibus in eo sensu, in quo „ negabatur à Calvino: Calvinus autem non negabat Christum mortuum esse pro omnibus, quantum ad sufficientiam „ pretii, neque etiam pro aliquibus, ex omni genere, & conditione, nam in caput 17. Joannis utraque evasione utitur „ ad explicanda Scripturæ loca, in quibus dicitur Christum esse mortuum pro omnibus: ergo, &c.

Janseniana evasio impugnatur doctrina Tridentini.

27 Tertia ratio; qua utuntur præfatus Gonet. Dehâps, noster Illustrissimus Abbas Reding. & alij, qui à tempore editi Janseniani operis illud impugnarunt; in eo præcipuè fundatur, quòd præsens error Dei, & Christi charitatem erga homines minuit; Spem Theologicam evellit; & Fidem destruit. Probatur prima pars. Quia, si in Deo non est voluntas saltem antecedens salvandi omnes, angusta fit charitas Dei; & præterea callida, mendax, & simulata; fictè enim videns civitatem, super quam flevit, ut dicitur *Luc.* 19. inquebat: *Quoties volui congregare filios tuos, quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas, & noluit?* *Matth.* 23. Et fictè similiter diceretur in Scripturis sanctis Christum ex nimia charitate, quam

Supposita evasione Jansenij minuitur Dei amor in nobis; mulque in nobis perit Fides, & Spes.

habet erga homines, mortuum fuisse pro omnibus, &c.

28 Si autem hoc semel admittendum sit, frigeſcit neceſſario hominum charitas erga Christum Salvatorem omnium. Cum enim Deus non omnes in veritate diligat, neque Christus pro omnibus sit mortuus, nulla ratio potest urgere eos, qui à Deo, & Christo non diliguntur, ut Christum veraciter ament. Immenſitas enim amoris Christi erga eos, pro quibus est mortuus, illis est præcipuus amoris ſtimulus. Unde ad *Corint. 2. cap. 5.* inquit Apoſtolus: *Charitas Christi urget nos, æſtimâtes hoc, quoniam ſi unus pro omnibus mortuus eſt, ergo omnes mortui ſunt, & pro omnibus mortuus eſt Christus, ut & qui vivunt, jam non ſibi vivant, ſed ei, qui pro iſſis mortuus eſt.*

Hominum etiâ
charitas erga
Redemptorem
frigeſcit.

Hic habes quæ
diximus de Fi-
de, & Spe n. 27.

29 Probatur quòd ex hoc errore ſpes Theologica evellatur, hæc enim erat pars ſecundi hujus tertij fundamenti. Probatur inquam. Iſ tantùm licet Beatitudinem prudenter ſperare, pro quibus Christus eſt mortuus; ſed juxta præſentem errorem, Christus non eſt pro omnibus mortuus: ergo ſtando iſ deliramentis, non omnibus licet prudenter ſperare Beatitudinem. Vides nê, quantum Spes Theologica ruat: Patet ultimò, quòd Fides pereat, niſi præſens error corrigatur: quia unusquiſque noſtrùm tenetur credere, Christum Dominum fuiſſe natum, paſſum, mortuum, &c. pro nobis omnibus, & ſingulis, non excluſis reprobis: nam etiam reprobi tenentur dicere illud ſymboli in Nicæna Synodo: *Qui propter nos homines, & propter noſtram ſalutem deſcendit de Cælis, & incarnatus eſt: Crucifixus etiam pro nobis, paſſus, & ſepultus eſt. Dum igitur unusquiſque hominum (& inter eos reprobi) hoc profitentur, conſtanter aſſerit Christum, & pro ſe hoc profitente, ſive juſto, ſive reprobo, fuiſſe mortuum. Si autem hoc verum eſt, delendus erit conſequenter præſens hæreticorum error. Si verò falſum, aut dubium id, quod creditur, & profitetur, jam Fides corruiſcit, quæ nequit docere articulos falſos, aut dubios proponere credendos.*

S E C T I O IX.

Diluuntur fundamenta adversariorum.

1 **T**Riplicis generis esse poterunt argumenta, quibus ducti hujus temporis Pseudo-Catholici hæreticam suam sententiam fundari putant. Aliqua enim deducuntur ex Sacra Paginà, alia ex Patribus, & Conciliis desumuntur; nonnulla tandem Theologicis rationibus fundantur.

2 Obijcient 1. ex Sacrà paginà, illud *Matth. 26. Hic est sanguis novi Testamenti, qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum*, ubi Christus apertè ostendit se non esse mortuum pro omnibus hominibus, neque ejus sanguinem pretiosissimum, ad omnium salutem, & redemptionem, esse ordinatum, sed multis tantummodo applicatum. Hic est adversariorum Achilles, in quo maxime Lutherus, & Calvinus confidunt, nec minus, qui his antecessoribus morem gerunt.

An Christi sanguis non pro multis solummodo, sed pro omnibus effusus sit?

3 Divus Thomas hùc Matthæi locum Theologico stylo exponens, difficultatem omnino solvit, sufficientiam ab efficacià distinguens, quatenus Christi Sanguis pro omnibus, inquit, est fusus, & applicatus quoad sufficientiam redemptionis; non tamen est effusus efficaciter quoad effectum ipsius redemptionis, nisi pro multis: *Sanguinem* (inquit) *Sanguinem Christi fustum esse, & pro multis, & pro omnibus, quia, si consideretur sufficientia, ipsa est propitiatio pro peccatis nostris, & non pro nostris tantum, sed pro totius Mundi. Sed, si consideremus efficaciam, effectum non habet; nisi in his, qui salvantur, & hoc ex culpa hominum.* Hæc solutio præjactum fundamentum penitus enervat, estque doctrinæ Damasceni conformis.

Quo ad sufficientiam pro omnibus, quo ad efficaciam pro multis,

4 Quod autem mihi facilius, & hujus loci proprius videtur respondendum, est: quòd tò multis idem valet, ac *omnibus*, ut est communis Græcorum Patrum sententia. Ratio est, quia hæc consequentia est necessaria: sunt omnes, ergo sunt multi. Et eàtenus verificatur Christum mortuum esse *pro hominibus* juxta Apostolum, & *pro multis* juxta Matthæum, quatenus multi sunt ex eo, quòd omnes sint. Unde apud Theophylactum super locum illum *Matth. 26.* ita legimus: *Nam omnes sunt multi.* Et

Sententia est Græcorum Patrum, quòd *multi* idem est, ac *omnibus*.

apud Euthymium in eundem locum habemus : *Scripturam frequenter multis dicere pro, omnibus*. Et patet: nam ad *Rom. 5.* dicitur: *Sicut per inobedientiam unius hominis peccatores constituti sunt multi, ita, & per unius obedientiam iusti constituuntur multi.* Quibus verbis voluit Apostolus significare peccatum originale transfusum esse in omnes Adæ posteros, non autem in multos tantum.

5 Objicient 2. Christus pro solis prædestinatis orabat, non verò pro reprobis, ut patet ex illo *Joan. 17.* *Non pro Mundo rogo, sed pro his, quos dedisti mihi.* Ex quo duo sunt colligenda. *Primum*: Ergo salutem reproborum minimè desiderabat. *Secundum*: Ergo pro eisdem minimè fuit passus, & mortuus: nam præcisè loquendo secundum æstimationem orationis, aut mortis, plus est mori, quàm orare; & pluris est facienda mors, quàm oratio; quanvis ex dignitate operantis pretium utriusque operis valoris sit infiniti, & æqualis meriti. Antecedens præterquam quòd sit ex Sacro Textu apertissimum, confirmatur ex Sanctorum Patrum interpretatione, judicat enim Divus Augustinus in illa Christi oratione reprobos non fuisse inclusos. Augustinum sequutus est Divus Thomas, nam *Lecl. 2. in cap. 17. Joan.* inquit: *Non pro Mundo rogo, id est, pro Mundi dilectoribus.* Et in *3. p. q. 21. art. 4. ad 2.* tenet Christum non orasse pro omnibus crucifixoribus, neque etiam pro omnibus, qui erant credituri in eum.

Christus oravit etiam pro reprobis.

6 Respondetur negando antecedens; licet enim Christus in ea oratione, quam ad Patrem fudit in cœnaculo, pro reprobis non oraverit; de qua oratione avulsam est præjactum illud Joannis testimonium; alibi tamen oravit. Unde doctissimus Pater Sylveyra Lusitanus ex Carmelitarum familiâ præclarissimus Textus Evangelici Commentator, ad relatum Joannis locum, *tom. 5. lib. 7. cap. 20. quæst. 8.* inquirens: *Quare Christus dixit, quòd pro suis discipulis orat, non verò pro Mundo?* Per sequentia sic solvit.

7. „ Ob hæc præsentia verba quidam fuerunt hæretici „ Scripturam malè intelligentes tempore Divi Augustini, (contra quos ipse agit lib. de Prædestinatione, & Gratia) qui dicebant Christum Dominum, solùm pro prædestinatis orasse, „ natum, ac mortuum esse. Ex quo astruebant, prædestinatis „ nulla peccata eorum salutem impedire, nec reprobis ulla bo-

„na opera prodesse ad salutem. Hanc impiam hæresim, his
„sæculis renovarunt Mart. Luth. Joannes Hus, & alii hæreti-
„ci.

8 „Tamen sacra Scriptura apertè, & clarè docet Chris-
„tum Dominum orasse, & natum esse, ac passum pro omni-
„bus hominibus, etiam reprobis, qui ob sua scelera, & peccata
„reprobantur, ac damnantur, 1. Joan. 2. n. 2. *Qui est propitiatio pro*
„*peccatis nostris, non pro nostris autè tantum, sed etiam pro totius Mundi.*
„Et pēdens in Cruce pro sui crucifixoribus oravit, Luc. 23. n. 34.
„Pater, dimitte illis, non enim sciunt, quid faciunt. Quod vaticina-
„tū est à David Psalm. 108. n. 4. Pro, eo ut me diligerēt, detrabebāt
„mihi, ego autem orabam. Et Isai. 53. n. 12. *Ipse peccata multorum tulit,*
„*& pro transgressoribus rogavit.* Quòd verò Christus sit natus,
„passus, & mortuus pro omnibus, tota sacra Scriptura, ac Fi-
„des Catholica profitetur, &c.

9 „At Christus in præsentī: *Pro eis rogo, non pro Mundo,*
„nomine Mundi. intelliguntur homines contenti in Mundo;
„sensus est, ac si dicat Christus: Non rogo modò pro omni-
„bus hominibus, nec enim semper, & ubique pro omnibus
„omnia petenda sunt, sed modò rogo peculiariter pro his meis
„Apostolis, utpote meis peculiaribus amicis, ac sectatoribus,
„quibus ultimum vale dico; relinquens eos inter multas per-
„secutiones, ac adversitates mei causā: ac proinde multam con-
„fidentiam, ac consolationem eis præbeo, dum ipsi præsentēs
„audiunt me hac oratione mea eos Patri meo commendare,
„ut eos custodiat, & servet. Deinde etiam nunc peculiariter
„orat pro eis, quia eos instituerat fundamenta, ac columnas
„suæ Ecclesiæ, sic etiam peculiariter pro Petro oravit, quia
„suæ Ecclesiæ futurus erat caput. Luc. 22. sic ait: *Ego rogavi*
„*pro te Petre, ut non deficiat fides tua.* Sicut ergo peculiariter pro
„solo Petro oravit, quia inter reliquos Pontificium ei tradide-
„rat, sic etiam inter cæteros peculiariter orat pro undecim
„Apostolis, quia eos Ecclesiæ fundamenta designaverat.

10 „Pro cæteris credituris infra in hoc cap. oravit nunc.
„20. *Non pro eis autem rogo tantum, sed pro eis, qui credituri sunt:*
„*per verbum eorum in me.* Et pendens in Cruce pro persecuto-
„ribus oravit: *Ignosce illis, quia nesciunt, quid faciunt.* Luc. 23. Quas
„preces tunc non fundebat pro discipulis, sed pro persecutoribus,

Christus sicut
aliquando pro
solo Petro ro-
gavit, sic ali-
quando pro
solis Apostolis;

Oravit pro
credituris, &c
pro persecuto-
ribus.

„bus, ex quibus multi fuerunt reprobi, & damnati; ita etiam
 „modò in cœnaculo orat pro discipulis, non verò pro perfec-
 „cutoribus.

11 Ex his colligendum est nil reperiri apud Divum Thomam in primo illius testimonio n. 5. suprà relato, quod sit Catholicæ veritati dissonum: solum enim probat Angelicus Præceptor eo loco, & tempore, Christum non orasse pro Mundi dilectoribus. In secundo autem testimonio censendum est, Divum Thomam hoc tantum docuisse; quod scilicet Christus neque pro omnibus crucifixoribus, qui erant credituri in eum, oraverit efficaciter, sed tantum sufficienter: eo sensu, quo ab eodem Sancto Doctore clariùs dictum est, ut vidimus præcedenti num. 3.

12 Obijciunt 3. Innumeri propè homines ad Deum non veniunt per Fidem, imò, & per mores: ergo non vocantur à Deo, neque interius vocem ejus audiunt, inquit enim Joan. 6. *Omnis, qui audit à Patre meo, & didicit, venit ad me;* Atqui Deus salvare non vult eos, quos non vocat: ergo non vult salvare eos, qui ad se non veniunt. Minor subsumpta probatione non eget, neque enim videtur dicendum velle Deum salvare, & nolle vocare, cum vocare, medium sit ad salvare. Præsens testimonium Divi Joannis fortasse judicabitur non parum favens sequenti propositioni, quæ inter damnatas est XVII. *Gratia est vox illa Patris, quæ homines interius docet, ac eos venire facit ad JESUM Christum, quicumque ad eum non venit, postquam audit vocem exteriorum Filii, nullatenus est doctus à Patre.* Sed contra, multi enim audiunt vocantis Dei vocem, ad quem tamen venire nolunt, quapropter inquit Scriptura *Psalm. 94. Hodie si vocem ejus audieritis, nolite obdurare corda vestra.* Unde illud Joannis intelligitur de omnibus, qui Patrem efficaciter vocantem audierunt; quibus ita suadetur vox Patris, ut persuadeatur, ut loquitur Divus Augustinus. Igitur ad argumentum respondeo consequens esse verum, si intelligatur de vocatione congrua, seu efficaci; falsum autem, si de inefficaci vocatione intelligatur. Ad minorem subsumptam, respondeo falsò ibi supponi, aliquos esse homines à Deo non vocatos, nam in 1. ad Timot. 2. inquit Apostolus: *Qui (Deus) vult omnes homines salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire.* Vocantur igitur omnes à Deo, non verò

In hoc Textu
 Joannis funda-
 tur propositio
 17.

Deus omnes
 vocat, sed non
 efficaciter om-
 nes.

verò omnes efficaciter, sicut nec omnes vult efficaciter salvare. Sic intellige Aug. de Præd. S.c. 8.

13 Instabis 1. Illi saltem homines, ad quos Evangelii prædicatio nunquam pervenit, quapropter venire ad Deum non possunt, nullum à Deo auxilium, nec saltem sufficiens receperunt: ergo iis saltem æternam salutem Deus non vult. Confirmatur. Nam ex eo constat Deum velle omnes homines salvare, quia, ut diximus, auxilia saltem sufficientia omnibus præstat, quibus ad eum venire possint, si velint; quibus ergo præfata auxilia denegat, cum ad Deum consequenter venire non possint; dicitur enim Joan. 6. *Nemo potest venire ad me, nisi Pater, qui misit me, traxerit eum*; eos dicemus Deum salvare non velle. Jam, quòd aliqui sint infideles, ad quorum aures clangor Evangelicæ tubæ non sonuit, patet experienciâ in diffitis, ac barbaris aliquot nationibus, ferarum potiùs, quàm hominum more viventibus in quibusdam remotissimis Orbis plagis, quod de Septentrionalibus refert Adamus Bremenensis. De his verificatur ad litteram illud Apostoli ad Rom. 10. *Quomodo invocabunt, in quem non crediderunt? Aut quomodo credent ei, quem non audierunt? Quomodo autem audient sine prædicante?*

Præstat nè Deus omnibus auxilia sufficientia

De his, qui Evangelii notitiam non habent.

14 Sed contrà; quia ut testatur sacra Scriptura Psal. 18. *In omnem terram exivit sonus eorum, & in fines Orbis terræ verba eorum*:: nec est qui se abscondat à calore ejus. Ad quæ postrema verba sic inquit Divus Augustinus *Exposit. 1. in Psal. 18. Cum autem Verbum etiam caro factum est, & habitavit in nobis, mortalitatem nostram suscipiens, non permisit ullum mortalium excusare se de umbra mortis, & ipsam etiam penetravit verbi calor. Quod autem sic intelligendum vult Divus Prosp. lib. 2. de vocatione Gentium, cap. 29. ut neque ulli pereuntium, excusatio suppetat de abnegato lumine veritatis. Sibi accinit qui cap. 17. ejusdem libri dixerat: In extremis Mundi partibus sunt aliquæ nationes, quibus non dum gratia Salvatoris illuxit:: quibus tamen illa mensura generalis auxilij, quæ desuper omnibus semper hominibus est præbita, non negatur.*

Nullus est homo detriturus omnino sufficienti auxilio ad conversionem.

15 Igitur ad instantiam patet esse respondendum, negàdo id, quod in antecedente assumitur, videlicet aliquos esse homines, omni penitus auxilio; vel sufficienti destitutos, ut ad Deum possint venire per Fidem. Ad cujus caput, distinguendum est duplex vocationis genus; unum, quod per Fidem trahit ad Deum;

Ex unitate, &
bonitate Dei,
& Redempto-
ris deducitur
voluntas Dei,
& Passio Christi
pro omnibus
redimendis.

„nibus proponat salutem, & agnitionem veritatis; si nanque
„essent plures Dii, cogitari posset, quòd unus Deus haberet
„curam salvandi aliquos homines, & alius haberet curam sal-
„vandi alios; sed ubi unus tantum est Deus, illi uni incumbit
„cura omnium. Similiter etiam, si plures essent mediatores
„inter Deum, & homines, existimaretur, quòd unus esset
„mediator pro quibusdam, & alius pro aliis, sed ex quo unus
„mediator Dei, & hominum, ad reconciliandum homines
„Deo, illi uni incumbit mediare inter Deum, & omnes ho-
„mines. Denique ab effectu manifestat Apostolus, quòd etiam
„mediator vult omnes homines salvos fieri, & ad agnitio-
„nem veritatis venire, ex hoc ipso, quòd dedit se ipsum pre-
„tium ad redimendum, non aliquos, sed omnes. Ad has an-
„gustias reducuntur illi omnes, qui negant dari in Deo genera-
„lem voluntatem salvandi omnes homines; sive Christum pro
„omnibus fuisse mortuum. Aut enim plusquam unum Deum,
& plusquam unum Redemptorem fingent: aut ab uno Deo,
& ab uno Redemptore bonitatem auferent.

Christi mors
pro omnibus
indicat volun-
tatem salvandi
omnes.

22 Secunda ratio traditur ex Aguir. tom. 3. *Theol. Sancti
Ansel. disput. 126. sect. 5.* & est validissima: omnibus iis, pro
quibus Christus passus, & mortuus est, voluit Deus æternam
salutem, & felicitatem conferre; sed Christus fuit passus, &
mortuus pro omnibus hominibus: ergo omnibus hominibus
salutem voluit animarum. Maior probatur; quia media ad
unum tantum finem tendentia, non applicantur justè, & or-
dinatè, nisi ad eundem finem; sed Christi Passio, & mors est
medium tantummodo ordinatum ad æternam animarum sa-
lutem: ergo hanc appropriavit Deus iis omnibus, pro quibus
mortuus est Christus, sive illis, quibus Christi Passio, & mors
fuit applicata. Minor patet ex variis Sacre Scripturæ testimo-
niis allegatis num. 11. hujus sectionis. Confirmatur sequenti
fundamento.

23 Tertia ratio. Christus mortuus est, pro his omnibus,
qui per peccatum mortui erant; sed nullus fuit hominum,
qui per peccatum mortuus non esset: ergo nullus est homo,
pro quo Christus non fuisset passus, & mortuus. Minor est
indubitable, si ab ejus universalitate Beatissimam Virginem
excipiamus; quam ad præsentem controversiam non revoca-
mus,

mus, nullum enim est dubium, circa voluntatem Dei, & Christi mortem pro electis. Præterea utraque præmissa suadet ab Apostolo 2. ad Corint. 5. *Si unus pro omnibus mortuus est, ergo omnes mortui sunt.* Ex hoc Apostoli testimonio colligit Divus Augustinus contra Pelagianos etiam parvulos esse mortuos per peccatum; quia Christus, ut liquet ex verbis Apostoli, etiam pro illis mortuus est. Unde lib. 5. *Operis Perfecti contra Julian.* cap. 37. inquit: *Conditam bonam naturam, peccatoque vitiatam, Medico Christo indigere, à parvulis usque ad senes; quia pro omnibus mortuus est.* Et lib. 2. cap. 175. id præmiserat: *Si unus pro omnibus mortuus est: ergo omnes mortui sunt.* In hos omnes, quia mortui sunt, cum peccato mors pertransit per illum, in quo omnes moriuntur. Ibi sunt & parvuli, pro quibus Christus mortuus est, qui propterea pro omnibus hominibus mortuus est, quia omnes mortui sunt. Hæc autem Divi Augustini argumentatio esset inanis, & enervis (ut notat Aguirre supracitatus) si Christus non fuisset mortuus omnino pro omnibus hominibus; quia facile responderi posset à Juliano, adversus quem disputabat Sanctus Doctor, Christum non fuisse mortuum pro parvulis, si pro omnibus non est mortuus.

Ex generalitate peccati fit evidens generalitatis redemptionis.

24 Respondent Jansenistæ, *primò.* Christum ideo pro omnibus mortuum dici ab Apostolo; quia ejus mors est pretium sufficiens pro omnibus, si omnibus foret applicata; negant autem eam fuisse omnibus appropriatam in redemptionem, & æternam salutem. Sed contra *primò.* Quia eadem Christi Passio, & mors est sufficiens pretium pro redemptione dæmonum; & tamen à Patribus, & Conciliis non dicitur, Christus Redemptor, & Salvator dæmonum, sed tantum hominum: ergo horum, & non illorum redemptio plus aliquid importat ex parte Redemptoris; quod nil aliud potest excogitari, præter applicationem ipsius mortis, & Passionis ex parte Redemptoris. Contra *secundò,* quia Sacre Scripturæ testimonia, num. 11. à nobis relata, satis denotant merita Christi applicata fuisse in proventum, beneficium, & salutem omnium; ut indicant ipsamet Apostoli verba: *Pro omnibus mortuus est, & illa ex 1. ad Timoth. 2. Christus JESUS, qui dedit redemptionem se ipsum pro omnibus.* Similia ejusdem Apostoli ad Rom. 8. *Pro nobis omnibus tradidit illum. Ubi ly dedit, & ly tradidit aperte denotant*

Ostenditur contra Jansenistas Christi Passio nem, & mortem omnibus sufficientem, fuisse omnibus applicatam.

denotant applicationem redemptionis, & non tantum sufficientiam pro omnibus. Aliter verificari ne queunt illa Joannis verba in 1. cap. 2. *Ipse est propitiatio pro peccatis nostris, non pro nostris tantum, sed etiam pro totius Mundi.* Quomodo autem esset propitiatio pro omnibus, si ejus meritum non esset omnibus appropriatum?

Fit evidens contra Jansenistas Christum fuisse mortuum pro omnibus; non distributivè tantum, verum etiam collectivè, & generaliter.

25 Respondent *secundò* Christum eatenus dici pro omnibus fuisse mortuum, quatenus pro omnibus (non collectivè, & æqualiter, singulatim) sed distributivè mortuus est ita, quòd distributione facta per singulas gentes, & nationes, per singulos hominum status, aliqui reperiantur ex ipsis, pro quibus se dederit Christum redemptionem. Unde Christum mortuum fuisse dicunt non pro omnibus, sed pro aliquibus omnium. Contra *primò*. Ergo jam Scriptura Sacra, & ejus verissimum testimonium minimè verificatur: inquit enim Christum pro omnibus (non pro aliquibus omnium) fuisse passum, & mortuum. Contra *secundò*. Quia hic falsus interpretandi modus generali Patrum intelligentiæ apertè dissonat: docent enim Christum fuisse mortuum, & pro omnibus hominibus generaliter, & pro singulis, nullo excepto; sed pro quolibet collectivè, & singulatim æqualiter. Unde Clemens Alexandrinus *stromat. lib. 7. pag. 298.* juxta editionem Comel. anni 1592. inquit Christum *ad communem hominum venisse salutem.* Et post hæc *pag. 300.* addit: *Verbum æternum tum singulis privatim, tum communiter omnibus unus est Salvator.* Chrysostomus in *expositione ad Galat. cap. 2. v. 20.* sic ait: *Redemptor noster quemlibet bonum tanta charitatis mensurà complectitur, quantà Orbem universum.* Cyrillus Alexandrinus in *Epist. ad Monach.* quæ annexa est Concilio Ephesino, *prim. part. cap. 1.* sic scribit: *Ut ipsi (Filio Dei) attribueretur Passio, & unus ex omnibus resurgens, qui pro omnibus erat mortuus, proprio sanguine redimeret quidquid sub Cælo est; ac Patri eos omnes, qui in universa terra consistunt, adquireret.* Hilarius initio *commentarij in Psalm. 91.* eandem veritatem docuit; inquiens ad hoc fuisse Unigenitum Dei filium, hominem natum, ut æternitatem omnibus, qui per inhabitantem in carne nostra peccati legem moriebantur, invehret. Maximus Martyr, *Cent. 1. de Charit. sentent. 74.* sic loquitur: *JESUS Christus charitatem suam in nos ostendens, pro omni humana natura passus est, &*
omni.

omnibus ex æquo spem resurrectionis largitus est. Hos Patres sequitur noster Anselmus variis in locis: nam *Oratione* 28. (ut suprà citavimus num. 19.) inquit: *Æquali dilectione nos omnes creasti, æquali dilectione pro omnibus Passionem suscepisti; æqualiter omnibus vitam æternam præparasti.* Idem ad illa verba *Epist.* 1. ad *Timotheum*. 2. *Qui dedit redemptionem semetipsum pro omnibus*, sic inquit: *Nullum excipiens, qui vellet redimi ad salvandum.* Et hinc patet hoc Apostoli testimonium nullam apud Patres exceptionem admittere, quod jam antea notatum fuit à Divo Prospero lib. 2. de *vocat. gent. cap.* 16. dum inquit: *Nulla ratio dubitandi est, JESUM Christum Dominum nostrum pro impiis, & peccatoribus mortuum, à quorum numero si aliquis liber inventus est, non est pro omnibus mortuus Christus.* Ex his satis liquet, quàm nova doctrina, & à Sanctis Patribus Ecclesiam universam in veritate edocentibus, aliena sit hæc Jansenistarum evasio.

26 Impugnatur insuper utraque solutio, quia, ut bene advertit Joannes Baptista Gonet. *tom.* 1. *disp.* 4. de *Volunt. Dei*, art. 2. §. 2. num. 25. „ Utraque hæc evasio pugnare videtur „ contra definitionem Tridentini sess. 6. cap. 3. ubi definit „ Christum mortuum esse pro omnibus in eo sensu, in quo „ negabatur à Calvino: Calvinus autem non negabat Christum mortuum esse pro omnibus, quantum ad sufficientiam „ pretii, neque etiam pro aliquibus, ex omni genere, & conditione, nam in caput 17. Joannis utraque evasione utitur „ ad explicanda Scripturæ loca, in quibus dicitur Christum esse mortuum pro omnibus: ergo, &c.

Janseniana evasio impugnatur doctrina Tridentini.

27 Tertia ratio; qua utuntur præfatus Gonet. Dechâps, noster Illustrissimus Abbas Reding. & alij, qui à tempore editi Janseniani operis illud impugnarunt; in eo præcipuè fundatur, quòd præsens error Dei, & Christi charitatem erga homines minuit; Spem Theologicam evellit; & Fidem destruit. Probatur prima pars. Quia, si in Deo non est voluntas saltem antecedens salvandi omnes, angusta fit charitas Dei; & præterea callida, mendax, & simulata; fictè enim videns civitatem, super quam flevit, ut dicitur *Luc.* 19. inquebat: *Quoties volui congregare filios tuos, quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas, & noluisse?* *Matth.* 23. Et fictè similiter diceretur in Scripturis sanctis Christum ex nimia charitate, quam

Supposita evasione Jansenij minuitur Dei amor in nos; simulque in nobis perit Fides, & Spes.

habet erga homines, mortuum fuisse pro omnibus, &c.

28 Si autem hoc semel admittendum sit, frigescit necessariò hominum charitas erga Christum Salvatorem omnium. Cum enim Deus non omnes in veritate diligit, neque Christus pro omnibus sit mortuus, nulla ratio potest urgere eos, qui à Deo, & Christo non diliguntur, ut Christum veraciter ament. Immensitas enim amoris Christi erga eos, pro quibus est mortuus, illis est præcipuus amoris stimulus. Unde ad Corint. 2. cap. 5. inquit Apostolus: *Charitas Christi urget nos, æstimantes hoc, quoniam si unus pro omnibus mortuus est, ergo omnes mortui sunt, & pro omnibus mortuus est Christus, ut & qui vivunt, jam non sibi vivant, sed ei, qui pro ipsis mortuus est.*

Hominum etiã
charitas erga
Redemptorem
frigescit.

Hic habes quæ
diximus de Fi-
de, & Spe n. 27.

29 Probatur quòd ex hoc errore spes Theologica evellatur, hæc enim erat pars secundi hujus tertij fundamenti. Probatur inquam. Iis tantum licet Beatitudinem prudenter sperare, pro quibus Christus est mortuus; sed juxta præsentem errorem, Christus non est pro omnibus mortuus: ergo stando iis deliramentis, non omnibus licet prudenter sperare Beatitudinem. Vides nẽ, quantum Spes Theologica ruat: Patet ultimò, quòd Fides pereat, nisi præsens error corrigatur: quia unusquisque nostrum tenetur credere, Christum Dominum fuisse natum, passum, mortuum, &c. pro nobis omnibus, & singulis, non exclusis reprobis: nam etiam reprobi tenentur dicere illud symboli in Nicæna Synodo: *Qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de Cælis, & incarnatus est: Crucifixus etiam pro nobis, passus, & sepultus est. Dum igitur unusquisque hominum (& inter eos reprobi) hoc profitentur, constanter asserit Christum, & pro se hoc proficiente, sive justo, sive reprobo, fuisse mortuum. Si autem hoc verum est, delendus erit consequenter præsens hæreticorum error. Si verò falsum, aut dubium id, quod creditur, & profitetur, jam Fides corrui, quæ nequit docere articulos falsos, aut dubios proponere credendos.*

SECTION IX.

Diluuntur fundamenta adversariorum.

1 **T**Riplicis generis esse poterunt argumenta, quibus ducti hujus temporis Pseudo-Catholici hæreticam suam sententiam fundari putant. Aliqua enim deducuntur ex Sacra Paginà, alia ex Patribus, & Conciliis desumuntur; nonnulla tandem Theologicis rationibus fundantur.

2 Objicient 1. ex Sacrà paginà, illud *Matth. 26. Hic est sanguis novi Testamenti, qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum*, ubi Christus apertè ostendit se non esse mortuum pro omnibus hominibus, neque ejus sanguinem pretiosissimum, ad omnium salutem, & redemptionem, esse ordinatum, sed multis tantummodo applicatum. Hic est adversariorum Achilles, in quo maxime Lutherus, & Calvinus confidunt, nec minus, qui his antecessoribus morem gerunt.

An Christi sanguis non pro multis solummodo, sed pro omnibus sit?

3 Divus Thomas hùc Matthæi locum Theologico stylo exponens, difficultatem omnino solvit, sufficientiam ab efficacià distinguens, quatenus Christi Sanguis pro omnibus, inquit, est fusus, & applicatus quoad sufficientiam redemptionis; non tamen est effusus efficaciter quoad effectum ipsius redemptionis, nisi pro multis: *Sanguinem* (inquit) *Sanguinem Christi fustum esse, & pro multis, & pro omnibus, quia, si consideretur sufficientia, ipsa est propitiatio pro peccatis nostris, & non pro nostris tantum, sed pro totius Mundi. Sed, si consideremus efficaciam, effectum non habet, nisi in his, qui salvantur, & hoc ex culpa hominum.* Hæc solutio præjectum fundamentum penitus enervat, estque doctrinæ Damasceni conformis.

Quo ad sufficientiam pro omnibus; quo ad efficaciam pro multis,

4 Quod autem mihi facilius, & hujus loci propriùs videtur respondendum, est: quòd tò multis idem valer, ac omnibus, ut est communis Græcorum Patrum sententia. Ratio est, quia hæc consequentia est necessaria: sunt omnes, ergo sunt multi. Et eàtenus verificatur Christum mortuum esse *pro hominibus juxta Apostolum, & pro multis juxta Matthæum*, quatenus multi sunt ex eo, quòd omnes sint. Unde apud Theophylactum super locum illum *Matth. 26.* ita legimus: *Nam omnes sunt multi.* Et

Sententia est Græcorum Patrum, quòd *multi* idem est, ac omnibus.

apud Euthymium in eundem locum habemus : *Scripturam frequenter multis dicere pro, omnibus*, Et patet: nam ad Rom. 5. dicitur: *Sicut per inobedientiam unius hominis peccatores constituti sunt multi, ita, & per unius obedientiam iusti constituuntur multi.* Quibus verbis voluit Apostolus significare peccatum originale transfusum esse in omnes Adæ posteros, non autem in multos tantum.

5 Objicient 2. Christus pro solis prædestinatis orabat, non verò pro reprobis, ut patet ex illo *Joan. 17. Non pro Mundo rogo, sed pro his, quos dedisti mihi.* Ex quo duo sunt colligenda. *Primum*: Ergo salutem reproborum minimè desiderabat. *Secundum*: Ergo pro eisdem minimè fuit passus, & mortuus: nam præcisè loquendo secundum æstimationem orationis, aut mortis, plus est mori, quàm orare; & plurius est facienda mors, quàm oratio; quanyis ex dignitate operantis pretium utriusque operis valoris sit infiniti, & æqualis meriti. Antecedens præterquam quòd sit ex Sacro Textu apertissimum, confirmatur ex Sanctorum Patrum interpretatione, judicat enim Divus Augustinus in illa Christi oratione reprobos non fuisse inclusos. Augustinum sequutus est Divus Thomas, nam *Lect. 2. in cap. 17. Joan. inquit: Non pro Mundo rogo, id est, pro Mundi dilectoribus.* Et in 3. p. q. 21. art. 4. ad 2. tenet Christum non orasse pro omnibus crucifixoribus, neque etiam pro omnibus, qui erant credituri in eum.

Christus oravit etiam pro reprobis.

6 Respondetur negando antecedens; licet enim Christus in ea oratione, quam ad Patrem fudit in cœnaculo, pro reprobis non oraverit; de qua oratione avulsam est præjectum illud Joannis testimonium; alibi tamen oravit. Unde doctissimus Pater Sylveyra Lusitanus ex Carmelitarum familià præclarissimus Textus Evangelici Commentator, ad relatum Joannis locum, *tom. 5. lib. 7. cap. 20. quæst. 8. inquirens: Quare Christus dixit, quòd pro suis discipulis orat, non verò pro Mundo? Per sequentia sic solvit.*

7 „ Ob hæc præsentia verba quidam fuerunt hæretici „ Scripturam malè intelligentes tempore Divi Augustini, (contra quos ipse agit lib. de Prædestinatione, & Gratia) qui dicebant Christum Dòminum, solùm pro prædestinatis orasse, „ natum, ac mortuum esse. Ex quo astruebant, prædestinatis „ nulla peccata eorum salutem impedire, nec reprobis ulla bo-

na

„na opera prodesse ad salutem. Hanc impiam hæresim, his
„sæculis renovarunt Mart. Luth. Joannes Hus, & alii hæreti-
„ci.

8 „Tamen sacra Scriptura apertè, & clarè docet Chris-
„tum Dominum orasse, & natum esse, ac passum pro omni-
„bus hominibus, etiam reprobis, qui ob sua scelera, & peccata
„reprobantur, ac damnantur, 1. Joan. 2. n. 2. *Qui est propitiatio pro*
„*peccatis nostris, non pro nostris autè tantum, sed etiam pro totius Mûdi.*
„Et pēdens in Cruce pro sui crucifixoribus oravit, Luc. 23. n. 34.
„Pater, dimitte illis, non enim sciunt, quid faciunt. Quod vaticina-
„tū est à David Psal. 108. n. 4. Pro, eo ut me diligeret, detrabebāt
„mihi, ego autem orabam. Et Isai. 53. n. 12. *Ipse peccata multorum tulit,*
„*& pro transgressoribus rogavit.* Quòd verò Christus sit natus,
„passus, & mortuus pro omnibus, tota sacra Scriptura, ac Fi-
„des Catholica profitetur, &c.

9 „At Christus in præsentī: *Pro eis rogo, non pro Mundo,*
„nomine Mundi intelliguntur homines contenti in Mundo;
„sensus est, ac si dicat Christus: Non rogo modò pro omni-
„bus hominibus, nec enim semper, & ubique pro omnibus
„omnia petenda sunt, sed modò rogo peculiariter pro his meis
„Apostolis, utpote meis peculiaribus amicis, ac sectatoribus,
„quibus ultimum vale dico; relinquens eos inter multas per-
„secutiones, ac adversitates mei causā: ac proinde multam con-
„fidentiam, ac consolationem eis præbeo, dum ipsi præsentēs
„audiunt me hac oratione mea eos Patri meo commendare,
„ut eos custodiat, & servet. Deinde etiam nunc peculiariter
„orat pro eis, quia eos instituerat fundamenta, ac columnas
„sue Ecclesiæ, sic etiam peculiariter pro Petro oravit, quia
„sue Ecclesiæ futurus erat caput. Luc. 22. sic ait: *Ego rogavi*
„*pro te Petre, ut non deficiat fides tua.* Sicut ergo peculiariter pro
„solo Petro oravit, quia inter reliquos Pontificium ei tradide-
„rat, sic etiam inter cæteros peculiariter orat pro undecim
„Apostolis, quia eos Ecclesiæ fundamenta designaverat.

10 „Pro cæteris credituris infra in hoc cap. oravit nunc
„20. *Non pro eis autem rogo tantum, sed pro eis, qui credituri sunt:*
„*per verbum eorum in me.* Et pendens in Cruce pro persecuto-
„ribus oravit: *Ignosce illis, quia nesciunt, quid faciunt.* Luc. 23. Quas
„preces tunc non fundebat pro discipulis, sed pro persecutoribus,

Christus sicut
aliquando pro
solo Petro ro-
gavit, sic ali-
quando pro
solis Apostolis;

Oravit pro
credituris, &
pro persecuto-
ribus.

„bus, ex quibus multi fuerunt reprobi, & damnati; ita etiam
 „modò in cœnaculo orat pro discipulis, non verò pro perfec-
 „cutoribus.

11 Ex his colligendum est nil reperiri apud Divum Thomam in primo illius testimonio n. 5. suprâ relato, quod sit Catholicæ veritati consonum: solum enim probat Angelicus Præceptor eo loco, & tempore, Christum non orasse pro Mundi dilectoribus. In secundo autem testimonio censendum est, Divum Thomam hoc tantum docuisse; quòd scilicet Christus neque pro omnibus crucifixoribus, qui erant credituri in eum, oraverit efficaciter, sed tantum sufficienter: eo sensu, quo ab eodem Sancto Doctore clariùs dictum est, ut vidimus præcedenti num. 3.

12 Obijciunt 3. Innumeri propè homines ad Deum non veniunt per Fidem, imò, & per mores: ergo non vocantur à Deo, neque interius vocem ejus audiunt, inquit enim Joan. 6. *Omnis, qui audit à Patre meo, & didicit, venit ad me;* Atqui Deus salvare non vult eos, quos non vocat: ergo non vult salvare eos, qui ad se non veniunt. Minor subsumpta probatione non eget, neque enim videtur dicendum velle Deum salvare, & nolle vocare, cum vocare, medium sit ad salvare. Præsens testimonium Divi Joannis fortasse judicabitur non parum favens sequenti propositioni, quæ inter damnatas est XVII. *Gratia est vox illa Patris, quæ homines interius docet, ac eos venire facit ad JESUM Christum, quicumque ad eum non venit, postquam audit vocem exteriorum Filii, nullatenus est doctus à Patre.* Sed contra, multi enim audiunt vocantis Dei vocem, ad quem tamen venire nolunt, quapropter inquit Scriptura *Psalm. 94. Hodie si vocem ejus audieritis, nolite obdurare corda vestra.* Unde illud Joannis intelligitur de omnibus, qui Patrem efficaciter vocantem audierunt; quibus ita suadetur vox Patris, ut persuadeatur, ut loquitur Divus Augustinus. Igitur ad argumentum respondeo consequens esse verum, si intelligatur de vocatione congrua, seu efficaci; falsum autem, si de inefficaci vocatione intelligatur. Ad minorem subsumptam, respondeo falsò ibi supponi, aliquos esse homines à Deo non vocatos, nam in 1. ad Timot. 2. inquit Apostolus: *Qui (Deus) vult omnes homines salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire.* Vocantur igitur omnes à Deo, non verò

In hoc Textu
 Joannis funda-
 tur propositio
 17.

Deus omnes
 vocat, sed non
 efficaciter om-
 nes.

verò omnes efficaciter, sicut nec omnes vult efficaciter salvare. Sic intellige Aug. de Præd. S. c. 8.

13 Instabis 1. Illi saltem homines, ad quos Evangelii prædicatio nunquam pervenit, quapropter venire ad Deum non possunt, nullum à Deo auxilium, nec saltem sufficiens receperunt: ergo iis saltem æternam salutem Deus non vult. Confirmatur. Nam ex eo constat Deum velle omnes homines salvare, quia, ut diximus, auxilia saltem sufficientia omnibus præstat, quibus ad eum venire possint, si velint; quibus ergo præfata auxilia denegat, cum ad Deum consequenter venire non possint; dicitur enim Joan. 6. *Nemo potest venire ad me, nisi Pater, qui misit me, traxerit eum*; eos dicemus Deum salvare non velle. Jam, quod aliqui sint infideles, ad quorum aures clangor Evangelicæ tubæ non sonuit, patet experienciâ in diffisis, ac barbaris aliquot nationibus, ferarum potiùs, quàm hominum more viventibus in quibusdam remotissimis Orbis plagis, quod de Septentrionalibus refert Adamus Bremenensis. De his verificatur ad litteram illud Apostoli ad Rom. 10. *Quomodo invocabunt in quem non crediderunt? Aut quomodo credent ei, quem non audierunt? Quomodo autem audient sine prædicante?*

Præstat nè
Deus omnibus
auxilia suffi-
cientia

De his, qui
Evangelii no-
titiâ non habent

14 Sed contrà; quia ut testatur sacra Scriptura Psal. 18. *In omnem terram exivit sonus eorum, & in fines Orbis terræ verba eorum*: nec est qui se abscondat à calore ejus. Ad quæ postrema verba sic inquit Divus Augustinus *Exposit. 1. in Psal. 18. Cum autem Verbum etiam caro factum est, & habitavit in nobis, mortalitatem nostram suscipiens, non permisit ullum mortalium excusare se de umbrâ mortis, & ipsam etiam penetravit verbi calor. Quod autem sic intelligendum vult Divus Prosp. lib. 2. de vocatione Gentium, cap. 29. ut neque ulli pereuntium, excusatio suppetat de abnegato lumine veritatis. Sibi accinit qui cap. 17. ejusdem libri dixerat: In extremis Mundi partibus sunt aliquæ nationes, quibus non dum gratia Salvatoris illuxit: quibus tamen illa mensura generalis auxilij, quæ desuper omnibus semper hominibus est præbita, non negatur.*

Nullus est ho-
mo deitutus
omnino suffi-
cienti auxilio
ad conversio-
nem.

15 Igitur ad instantiam patet esse respondendum, negâdo id, quod in antecedente assumitur, videlicet aliquos esse homines, omni penitus auxilio, vel sufficienti destitutos, ut ad Deum possint venire per Fidem. Ad cujus caput, distinguendum est duplex vocationis genus; unum, quod per Fidem trahit ad Deum;

Deum;

Deum; aliud, quo per Fidem vocamur ad Christum: & utriusque meminit Divus Prosper supràcitarus postremo loco ex cap. 17. libri de vocatione Gentium. Fateor igitur non omnibus semper tribui auxilia proximè sufficientia ad Fidem, & conversionem in Christum: nego tamen, aliquibus negari auxilia sufficientia, ad Fidem, & conversionem in Deum; & consequenter remotè saltem sufficientia ad conversionem, & Fidem in Christum, ut ex sequentibus patebit.

De auxiliis
sufficientibus
ad Fidem in
Deum, &
Christum.

16 Patet ergo non omnibus dari auxilia proximè, & sufficienter disponentia, ut convertantur ad Christum; quia juxta ordinem communis providentiæ in Christum non credimus nisi ex prædicatione, (aut revelatione) quæ nondum pervenit ad omnes regiones gentium, ac ad singulos earum incolas. Quòd autem ad hos etiam perveniant auxilia sufficientia ad Fidem in Deum, & remotè saltem in Christum, patet ex sequentibus.

17 Quælibet creatura, ex præcisâ ratione entis creati, est principium evidentissimum, quo rationalis animus ducatur abstractivè ad cognitionem unius causæ primæ, ejus quoque virtutis, & Divinitatis; inquit enim Apostolus ad Roman. 1. *Invisibilia Dei per ea, quæ facta sunt, à creatura hujus Mundi intellecta conspiciuntur; sempiterna quoque ejus virtus, & Divinitas, ita ut sint inexcusabiles.* Hac cognitione excitati, & præsertim per auxilium Divinæ gratiæ, Deum ipsum jam cognitum inquirentes, per bona opera gradatim ascendendo pervenire poterunt ad agnitionem Christi, aut ab hominibus acceptam, Deo ita disponente, aut per Custodem Angèlum communicatam, aut per ipsum Deum mirabiliter infusam. Quod quidem cōsequetur, si cū gratia excitatè, & adjuvatè cooperatō imprimis moveantur ad dolorē de peccatis præteritis; deinde ad servandā in posterum legē naturālē; postea ad eleēmosynas, & alia bona opera, rectè rationi consentanea exercenda, adē ad rogandum, & impetrandum aliquid à Deo. Quæ omnia si præstent, (inquit Becan. 1. p. c. 15. de Reprobatione. quæst. 7. n. 9. cum Theologorum communi) præparantur ad maiora, præsertim ad Fidem Christi acceptandam. Si verò non præstent, sibi ipsis est imputandum, non verò Deo quasi auxilia omnino neganti; aut omnium hominum salutem nullo modo desideranti. Hanc veritatem confir-

confirmat Divi Thomæ doctrina q. 14. de Verit. art. 11. ad. 1. licentis: Si aliquis nutritus in sylvis, vel inter bruta animalia, ductu rationis sequeretur in appetitu boni, & fuga mali, certissime est tenendum, quod ei Deus vel per internam inspirationem, revelaret ea, quæ sunt ad credendum necessaria, vel aliquem Fidei Prædicatorem dirigeret, sicut misit Petrum ad Cornelium. Hic, ut constat ex Act. cap. 10. servando legem naturalem, dando eleemosynas, invocando Deum, impetravit, ut ab Angelo monitus, & ab Apostolorum Principe instructus, veram Fidem, & Baptismum reciperet. Hoc autem, quod Cornelio contigit, omnibus, qui Legem servaverint, evenire potest. Quod tamen, non viribus naturæ, sed misereni Deo est tribuendum, ut inquit Divus Thomas lect. 3. in cap. 10. Epist. ad Rom. Sed tamen hoc ipsum, quod aliqui faciunt, quod in se est, convertendo se scilicet ad Deum, ex Deo est, movente corda ipsorum ad bonum. Quomodo autem movet, nisi auxilia præbendo? Quomodo autem hæc præstat ad Fidem, & salutem auxilia, si eos salvare non vult?

18 Norandum hic cum Aguirre tom. 3. Theolog. Sancti Augustini disp. 128. sect. 1. esse veram fidem supernaturalem, & Theologicam, illam, quam haberet Gentilis deductam ex naturalibus argumentis, formatam tamen per lumen, & auxilium Divinæ gratiæ prævenientis, & excitantis, ex quo est ortus ille Fidei assensus; qui proinde est initium aliquod salutis. Creaturæ igitur, ex quarum cognitione elicit Gentilis assensum firmum in Deum, ad eum actum non concurrunt, ut causæ, sed tantum, ut occasio ad hoc, ut intellectus Divina gratiâ præventus, & excitatus eliciat assensum veræ, & Theologicæ Fidei (ut inquit Aguirre) inchoatæ solum, & imperfectæ, neque porrigentis se ad mysteria Fidei Christianæ, quæ explicitè creditur Incarnatio, & mysterium Trinitatis, aliæque ejusmodi; quæ nequeunt distinctè credi, nisi audiantur, nec audiri, nisi prædicante aliquo, ut loquitur Apostolus.

Est vera, & Theologica Fides, quam habet Gentilis deductam ex principis naturalibus per auxilium tam Divinæ gratiæ,

19 Dices commune esse Theologis cum Divo Thom. 2. 2. q. 10. art. 2. posse in quibusdam hominibus barbaris reperi in infidelitatem purè negativam; hoc autem non posse subsistere, admissa præcedente doctrinâ. Aut enim ipsi barbari homines permittunt se duci auxilio supernaturali ad credendum in ipsum Deum, aut præfatum auxilium contemnunt; si primū, jam

jam constituuntur veri Fideles per illum assensum veræ, & Theologicæ Fidei: si autem secundum, non jam tantum negativè, sed privativè hæretici, & infideles constituuntur; nam ex propria malitia, credere recusant.

Infidelitas negativa in nonnullis Gentilibus.

20 Ast respondetur adhuc infidelitatem negativam esse superstitem; & hoc ex duplici principio. *Primum.* Quia adhuc dabitur infidelitas quoad omnia myſteria Fidei, quæ nec prædicata, nec revelata fuerunt; ac proinde mere negativa, præcipuè, cum nec fuerit aliqua obligatio illa investigandi. *Secundum.* Quia in prima luce usus rationis Deus misericorditer confert omnibus hominibus, etiam barbaris, auxilia saltem remotè sufficientia, ad ipsum inquirendum, & amandum; ut docet Divus Thom. 2.2.q.86. art.6. quem sequuntur Gonet ibidem Godoy 1.2.q.109. disp.40. §.ultimo; eis suffragantur Patres Salmanticenses Carmelitani; sic enim plenius verificatur illud Joannis 1. testimonium de Verbo incarnato: *Erat lux veraque illuminat omnem hominem venientem in hunc Mundum;* & illud Apostoli ad Timoth. 2. *Deus vult omnes homines salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire.* Qui igitur Deum in illà luce non quæsi-erunt, nec in eum crediderunt, infidelitatem contrahunt negativam. Nam, licet in actu, culpabiliter non crediderint, (ut censent præfati Doctores) attamen, nulla eis remanet cogitatio, advertentia, aut vestigium ejusdem veritatis objectivæ in primà illà luce sibi ipsis repræsentatæ ad credendum. Ex quibus fit, quod oblivio veritatis propositæ ad credendum, sit naturalis, & invincibilis in se, licet in suà causa vincibilis; ac proinde etiam infidelitas redditur in se invincibilis, hoc est negativa.

Quantvis Christi Passio, & mors nullum fructum habeat in parvulis, qui in utero matris sunt mortui, pro illis tamen fuit oblata.

21 Instabis 2. Christi Passio, & mors nullam attulit utilitatem illis parvulis, qui in utero matris sunt mortui; neque enim eis prodest gratia actualis eo, quod careant usu rationis; neque habitualis, quæ nullo unquam medio, aut remedio intra uterum potuit applicari: ergo saltem circa eos nulla in Deo fuit voluntas salvationis. Respondetur antecedens esse verum, si hoc tantum intendat, quod scilicet Christi Passio, & mors fructum non habet in his parvulis; esse tamen falsum, si velit Christi mortem, & Passionem non fuisse oblatam, pro ipsis etiam parvulis. Nec pluris refert, quod actualis gratia non eis inserviat, aut quod habitualis non applicetur, Deus enim

enim his parvulis designavit remedia peccati originalis juxta varia tempora legis naturalis, scriptæ, & novæ; queis infantes salutem consequerentur, si eis parentes uterentur, uti poterant. Instituta igitur sunt ea remedia ex voluntate generali, quam Deus habet salvandi omnes, & consequenter eos parvulos. Cum hac tamen cohereret, ut aliquibus infantibus originalis peccati non applicetur remedium ex variis impedimentis, abortûs, negligentia, &c.

SECTION X.

Extricantur alia argumenta, quæ adversus nostram sententiam obijciuntur, ex autoritatibus, & ratiociniis.

Opponent 1. illud Concilij Valentini 3. cap. 4. *Christus non est mortuus pro his, qui in impietate mortui erant.* Ubi ostenditur Christi mortem pro solis prædestinatis fuisse ordinatam, non autem pro reprobis. Respondetur aliam esse mentem Concilij, aliam hæreticorum astum, qui frustra tacere volunt sequentia verba ejusdem capituli, videlicet; *ante Passionem ejus.* Docet igitur Concilium loco citato, quod *Christus non est mortuus pro his, qui in impietate mortui erant ante Passionem ejus.* Et hoc non ita est intelligendum, ut mors Christi prævisa, ejusdemque pretium, & redemptio non fuerit oblata etiam pro illis, qui in impietate mortui erant ante *Passionem Christi*, quando in hoc Mundo adhuc positi poterant consequi æternam salvationem, siquidem intuitu Christi Passionis, & mortis data sunt eis auxilia sufficientia ad salutem. Solum igitur sanctum est à Concilio Valentino; pro his, qui erant jam in æterna damnatione positi, Christum non fuisse mortuum, eo fine, ut pro eo statu eis adhuc applicaretur copiosa Christi redemptio; dicitur enim: *In inferno nulla est redemptio.*

Christus mortuus est, etiam pro antea damnatis, non tamen eo fine, ut etiam in eo statu, mors Christi illis prodesset.

Opponent 2. quædam Divi Augustini testimonia, in quibus maxime fidunt hæretici, intelligentes hunc esse Doctoris Africani scopum, quod testimonium illud 1. ad *Timoth. 2.* *Deus vult omnes homines salvos fieri*, ita restrictè sit interpretandum, ut nunquam universaliter accipiatur, sed distributivè

Quædam Divi Augustini testimonia adversus nostram doctrinam solutione difficillima.

per

per aliquot ex omnibus; quod ita colligi inquit ex Augustino lib. 4. contra Julian. c. 8. & de Prædest. Sanctorum, cap. 8. expressius autem ex lib. unico de Correctione, & Gratia, cap. 14. qui liber insertus est tom. 7. editionis Basileæ; ibi enim inquit:

Lucæ c. 11. v. 42. vae vobis Phariseis, quia decimatis mentham, & rutam, & omne olus!

„Ita dictum est omnes homines vult salvos fieri, ut intelligantur omnes prædestinati, quia omne genus hominum in eis est, sicut dictum est Phariseis: Decimatis omne olus; ubi non est intelligendum, nisi omne, quod habebant. Neque enim omne olus; quod erat in toto terrarum Orbe, decimabant. Secundum istum locutionis modum, dictum est; sicut & ego omnibus per omnia placeo. (Ex 1. ad Corint. 10.) Nunquid ergo qui hoc dixit, placebat etiam tam multis persecutoribus suis? Sed placebat omni generi hominum, quod Christi congregabat Ecclesia, sive jam intus positis, sive introducendis in eam.

3. Id ipsum testimonium Magni Augustini possunt adversarii confirmare ex doctrina ejusdem Sancti Doctoris in *Enchir. cap. 105.* ubi sic inquit: „Aut certè sic dictum est, qui omnes homines vult salvos fieri, non quòd nullus hominum esset, quem salvum fieri nollet, qui virtutes miraculorum facere noluit apud eos, quos dicit acturos fuisse poenitentiam, si fecisset, sed ut per omnes homines, omne genus humanum intelligamus, per quasunque differentias distributum: Reges, privatos, nobiles, ignobiles, sublimes, humiles, doctos, indoctos, integri corporis, debiles, ingeniosos, tardi cordis, fatuos, divites, pauperes, mediocres, mares, fœminas, infantes, pueros, adolescentes, juvenes, seniores, senes, in linguis omnibus, in moribus omnibus, in artibus omnibus, in professionibus omnibus, in voluntatum, & conscientiarum varietate innumerabili constitutos, & si quid aliud differentiarum est in hominibus.

4. Præcedentes Divi Augustini expositiones supra locum illum 1. ad Timot. 2. ita Theologorum vexavit ingenia ad nostram sustinendam sententiam, (ita inquam) ut non dubitaverit Pater Vasquesius asserere hunc locum Divi Pauli non esse à Divo Augustino rectè expositum; & sic se expedit Theologus hic (verè clarissimus) ab hac difficultate. Absit autem, quòd de doctrina Augustini, quem omnes Doctores Magis-

Pater Vasques non rectè sentiens de Augustini mente.

trum

trum Optimum venerantur, ita judicemus. Scio Divum Augustinum à Summis Pontificibus longè aliter, quàm à Vasselio in 1. p. disp. 83. c. 2. num. 12. læpe honorari; inquit enim Joannes Papa II. in *Epist. 3. quæ est ad Senatores: Sanctus Augustinus, cujus doctrinam, secundum Prædecessorum meorum statuta, Romana sequitur, & servat Ecclesia.* Nec doctrinæ Catholicæ veritatem decet in aliquibus Augustinum habere ducem, in aliquibus oppugnatorem pati; & quæ damnat ab Augustino deviantes, ipsum deferere non debet.

Doctrina Divi Augustini à SS. Pontificibus veneratione habita.

5 Igitur, respondeo Augustinum fuisse locutum de voluntate efficaci, & consequente, non de voluntate antecedente, & inefficaci. Et in hoc sensu inquit in primo testimonio relato num. 2. de solis prædestinatis esse intelligendum, quòd Deus omnes velit salvos fieri, quod est extra controversiam. Quæres tamen unde sit colligendum hanc esse propriam Augustini mentem? Respondeo id ipsum ex eodem libro, & ex eodem capite esse planum: in eo enim est Augustini sermo de ea voluntate, qua Deus vult, & actu facit, quòd homines de viis suis malis actu veniant ad viam justitiæ; de illa iterum voluntate, cui nullum hominum resistit arbitrium: de illa tandem voluntate, qua Deus de his, qui faciunt, quæ non vult, facit ipse, quæ vult. Cum autem hæc omnia, propria sint voluntatis efficaciæ, & consequentis, planum fit Augustini mentem in expositione præjacta in id duntaxat tendere, quòd in Deo voluntas efficax, & consequens salvandi omnes homines sit efficax, & consequens voluntas salvandi solos prædestinatos, quod non tollit antecedentem, & inefficacem voluntatem salvandi reprobos; quam toties prædicat Scriptura, & ipse Augustinus fatetur, ut diximus, & ostendimus Sect. 8. per totam.

Augustini mens aperitur; ipse autem loquitur de Divina voluntate salvandi omnes homines: quæ est efficax respectu omnium hominum; non collectivè, sed distributivè per aliquos omniù;

6 Ut autem constet Divum Augustinum in vero, & proprio sensu à nobis esse expositum, illud libri de Correctione, & Gratia caput decimum quartum fideliter transcribo.

Cum autem homines per correctionem in viam justitiæ, seu veniunt, seu revertuntur, quis operatur in cordibus eorum salutem, nisi ille, qui, quolibet plantante, atque rigante, & quolibet in agris, atque arbutulis operante, dat incrementum Deus, cui volenti salvum fa-

certe nullum bonum resistit arbitrium? Sic enim velle, vel nolle in volentis; aut nolentis est potestate, ut Divinam voluntatem non impediat, nec superet potestatem. De his enim, qui faciunt, quæ non vult, facit ipse, quæ vult. Et quod scriptum est, quod vult omnes homines salvos fieri, nec tamen omnes salvii fiunt, multis quidem modis intelligi potest, ex quibus in aliis opusculis nostris aliquos commemoravimus: sed hic unum dicam. Ita dictum est, omnes homines vult salvos fieri, ut intelligantur omnes prædestinati, &c. ut suprâ n. 2.

Divus Augustinus duplicem in Deo distinguit voluntatem, unam efficacem, unam insufficientem.

7 Præterea: quia Div. August. capite citato duplicem in Deo distinguit voluntatem; quarum primæ arbitrium creatum non resistit. Hæc est voluntas efficax, & consequens. Alteri voluntati resistit libertas creata, atque adeo non impletur. Hæc est voluntas inefficax, & antecedens. Inquit enim: Non est itaque dubitandum voluntati Dei, qui in Cælo, & in terra omnia quæcumque voluit fecit, & qui etiam ea, quæ futura sunt, fecit, humanas voluntates non posse resistere, quo minus faciat ipse, quod vult, quandoquidem etiam de ipsis hominum voluntatibus, quod vult, cum vult, facit. Hæc autem omnia necessario sunt intelligenda de voluntate efficaci, & consequente. Statim de voluntate inefficaci, & antecedente agens, sic immediatè procedit: Nisi forte, ut ex multis aliqua commemorem, quando Deus voluit Sauli regnum dare, sic erat in potestate Israelitarum subdere se memorato viro, sive non subdere, quod utique in eorum erat positum voluntate, ut etiam Deo valerent resistere. Alia tandem prosequitur usque ad finem ejusdem capitis decimi quarti, quæ omnia sunt dicta, & intelligenda de voluntate Dei inefficaci, & antecedente.

8 Unde, hoc citatum caput libri de Correptione, & Gratiâ; duplicem continet partem: prima est de voluntate consequente, & efficaci, secunda de voluntate antecedente, & inefficaci. Quando igitur Sanctus Doctor dixit in prima partè, Deum solos prædestinatos velle salvos fieri, calamus imbibebat in voluntate efficaci & consequente; quæ propter, abs dubio est resolvendum, quod juxta doctrinam Divi Augustini, Deum solos prædestinatos, velle efficaciter, salvos fieri. Hoc tamen non tollit, quominus, & reprobos inefficaciter, & antecedenter velit salvos fieri, juxta doctrinam præcedentem.

9 Ad aliud testimonium Augustini, num. 3. relatum, cui adhuc

adhuc superest respondendum, de voluntate Dei salvandi omnes, non generaliter, sed distributivè, per quævis hominum genera, quatenus solum velit salvare aliquos ex omnibus hominum sortibus; respondeo similiter ex Joanne de S. Thoma, in *primam p. disp. 5. art. 8.* Deum omnes inefficaciter saltem, & antecedenter, velle salvos fieri, sed ex omnibus, & distributione accommodata, velle efficaciter aliquos salvos fieri, nempe prædestinatos solummodo. Igitur Divus Paulus inquit, Deum velle omnes homines salvos fieri, vel est intelligendus de voluntate antecedente, & inefficaci, ut vult noster Damascenus; vel de efficaci, & consequente, ut exponit Augustinus. Si primum; vult salvos fieri omnes homines, universaliter, nullo excluso. Si secundum; vult salvos fieri omnes distributivè; hoc est aliquos ex omnibus. Unde D. Thomas in *1. dist. 46. q. 1. art. 1. ad 1.* sic inquit: *Secundum Damascenum verbum Apostoli intelligitur de voluntate antecedente, & non de consequente. Sed secundum Augustinum intelligitur de consequente, unde exponit eam dupliciter, uno modo, ut sit distributio accommodata pro omnibus, qui salvantur; alio modo, ut sit distributio pro generibus singulorum. Hæc viam præparant ad facilem intelligentiam cujusdam testimonii Div. Gregorij Papæ in 1. Reg. lib. 5. quod nobis solent objicere adversarii; scilicet: Omnes quippe homines vult salvos fieri, quia de omni genere hominum eligit, quos ad gaudium æternæ salutis trahit.*

Respondetur sub eadem solutione ad aliud locum D. Augustini relatum. 3.

10 Opponent 3. Juxta doctrinam Div. Augustini, omnes illi, pro quibus mortuus est Christus, vitam æternam consequuntur, aut hoc non verificatur de reprobis; ergo pro reprobis, Christus mortuus non est, sed pro solis prædestinatis. Maior probatur, ex eo quia *Epist. 2. ad Evodium* inquit S. Doctor: *Non perit unus ex his, pro quibus mortuus est Christus. Et serm. 8. in natali S. Vincentij prædicat, Christum non perdere, quos sanguine redemit. Sed contra, nam etiam ex eis hominibus, quos Christus accepit datos à Patre, & quos, dum in terris ageret, servabat & custodiebat, dictum est periisse aliquem; ut constat ex cap. 17. Joann. vers. 12. Cum essem cum eis, ego servabam eos, in nomine tuo, quos dedisti mihi, custodi vi: & nemo ex eis periit, nisi filius perditionis. Christus autem custodiebat & servabat, quos acceperat, orando, & moriendo pro eis: ergo juxta sa-*

Multi pereunt ex eis, quos Christus accepit à Patre.

crum Textū, pareunt illi etiam, pro quibus Christus est mortuus. Neque Augustinus nobis contradicit, solum enim intendit, quod cum Christus pro omnibus sit mortuus, nullus hominum pereat ex defectu charitatis, aut virtutis Christi, in illis defendendis.

14 Opponent 4. Divum Thomam docuisse in 3. p. q. 21. art. 4. ad 2. *Christum non orasse pro omnibus crucifixoribus, neque etiam pro omnibus, qui erant credituri in eum.* Et exinde colligent:

Christus, quantus
vis inefficaci-
ter, oravit pro
omnibus, mortuus
est pro
omnibus; &
omnes voluit
salvos facere.

1. Ergo Christus non oravit pro omnibus. 2. Ergo (& a fortiori) etiam non est mortuus pro omnibus. 3. Ergo, non fuit illi voluntas salvandi omnes. Respondeo Div. Thomam articulo citato, solum docuisse orationem Christi, non fuisse à Patre exauditam pro omnibus, neque pro omnibus acceptam. Unde etiam docuit Christum non orasse pro omnibus efficaciter, & absolute; sed inefficaciter & secundum quid, pro reprobis; videlicet oravit pro omnium salute, nisi obstaret reproborum impietas, Divinam Iustitiam provocans, & excitans ad pœnas pro demeritis infligendas. Ut autem mens Divi Thomæ citato articulo aperiatur, prefero Angelici Doctoris ibidem doctrinam.

Textus Divi
Thomæ pro
confirmatione
nostræ solu-
tionis.

12 „Respondetur; dicendum, quod 1 (sicut dictum est)
„oratio est quodammodo interpretativa voluntatis humanæ.
„Tunc ergo alicujus orantis exauditur oratio, quando ejus vo-
„luntas adimpletur. Voluntas autem simpliciter hominis est
„rationis voluntas: hoc enim absolute volumus, quod secun-
„dum deliberatam rationem volumus. Illud autem quod volu-
„mus secundum motum sensualitatis, vel etiam secundum motum
„voluntatis simplicis, quæ consideratur ut natura, non simpliciter
„volumus, sed secundum quid, scilicet, si aliud non obsistat, quod
„per deliberationem rationis invenitur. Unde talis voluntas
„magis est dicenda velleitas, quam absoluta voluntas; quatenus
„scilicet homo hoc vellet, si aliud non obsisteret. Secundum autem
„voluntatem rationis Christus nihil aliud voluit, nisi quod
„scivit Deum velle. Et ideo omnis absoluta Christi voluntas,
„etiam humana, fuit impleta, quatenus fuit Deo conformis,
„& per consequens, omnis oratio fuit exaudita.

13 Ecce ex hac doctrina duplex fuit in Christo orationis
genus; unum secundum voluntatem absolutam, & efficacem;
aliud

aliud secundum velleitatem, sive secundum voluntatem inefficacem, & secundum quid. Secundum hanc voluntatem, & secundum hoc orationis genus oravit Christus pro omnibus; non verò, si oratio sumatur primo modo. Corroborantur quæ diximus. Quia Divus Thomas loco præcitato solum disputabat: *Utrum oratio Christi semper fuerit exaudita?* ut patet in titulo. Ad hanc quæstionem resolvit Christi orationem semper fuisse exauditam; si oratio fuerit effusa ex absoluta voluntate; non verò ex voluntate secundum quid. Cum autem in contrarium videretur insurgere Christum orasse pro omnibus crucifixoribus, non tamen fuisse exauditum; negat Sanctus Doctor Christum pro his omnibus orasse: ergo hoc procedere dicemus in sensu suppositionis; hoc est, intelligendo de oratione absoluta, secundum voluntatem efficacem, quia in hoc sensu tantummodo statuit Divus Thomas Christi orationem semper fuisse exauditam; & insuper, quia solum in hoc sensu fuit locus objectioni.

An Christi oratio semper fuerit exaudita?

14. Opponent 5. Voluntas humana in Christo fuit omnimodè Divinæ voluntati conformis, ita, quod nil aliud appeteret, nisi quod Deo placeret; sed non est Divinæ voluntatis, quod Judas v. g. æternam salutem assequatur: ergo neque Christus pro illius salute oravit, neque Passionem, & mortem suam pro Judæ, & reproborum salvatione Deo obtulit: Respondetur non esse quidem Divinæ voluntatis consequentis, & efficacis, quod Judas, aut reproborum aliquis æternam vitam assequatur; esse tamen Divinæ voluntatis antecedentis, & inefficacis, quod nullus eorum pereat, sed habeat vitam æternam; ut constat ex dictis: quatenus Deus omnium hominum salutem primaria intentione, & in prima consideratione vult; ut inquit Divus Thom. 1. p. q. 19. art. 1. Licet hoc ipsum non velit consideratione consequenti, secundum exigentiam demeritorum. Igitur Christi humana voluntas, Divinæ voluntati fuit conformis per omnia: peroptabat enim, & exorabat omnium salutem; ast diverso modo; reproborum enim secundum se, prout est objectum voluntatis Divinæ antecedentis, & inefficacis; prædestinatorum autem, non solum secundum se, consideratam solummodo ante circumstantias consequentes; sed efficaciter etiam per-

Humana Christi voluntas per omnia fuit Divinæ voluntati conformis; etiam in eo, quod pro reprobis oraverit.

Caput VII. Sect. X.

& attentis circumstantiis, seu meritis eam comitan-
, & postulantibus: unde Divus Thomas lect. 2. in cap. 2.
1. ad Timoth. *Christus est propitiatio pro peccatis nostris, pro*
quibus efficaciter, sed pro omnibus sufficienter. Et prædicto mo-
do Passionem, & mortem suam Deo Patri obtulit pro repro-
bis JESUS Christus.

Censura pro-
positionis, &
in hoc cap.
impugn

uas
ite
avimus

15 Ex præcedentibus fit manifestum præfatas proposi-
tiones à nona usque ad vigesimam primam hinc inde inclusi-
vè, esse non solum falsas, & impias, verum etiam hæreticas,
utpote Ecclesiæ labiis, Conciliis, Patribus, communi Theo-
logiæ, ac tandem Sacro Textui contrarias.

S E C T I O XI.

*Discutiuntur aliqua difficultates ad complementum præcedentis
doctrinæ.*

Utrum volun-
tas antecedens
sit beneplaciti,
an signi?

Admisssa jam in Deo generali, & antecedente vo-
luntate salvandi omnes, quod præcedentium
sectionum pondus satis reddit indubitabile, inquiritur à Theo-
logis Orthodoxis, utrum hæc antecedens voluntas sit benepla-
citi, an signi, seu, quod idem est; utrum præfata voluntas sit
in Deo formaliter, & propriè, an tantum metaphoricè? Hic
autem inquirendi modus supponit voluntatem signi non esse
in Deo formaliter, sed metaphoricè, quatenus est quoddam
signum, nullam supponens internam voluntatem, seu bene-
placitum Dei. Hic modus exponendi voluntatem signi ali-
quos habet patronos, in eo fundatos, quòd, quando Deus
permittit peccatum, videtur significare, quòd illud velit; per-
missio enim unum est ex quinque signis Divinæ voluntatis, à
Theologis communiter numeratis; at Deus peccatum non
vult, imò illud omnino prohibet. Potest confirmari; quia
Deus in præceptis nobis ostendit suam voluntatem per signum:
cum tamen Abraham præcepit ut sacrificaret Isaac, ei non
erat internus actus beneplaciti, ut hoc fieret. Alij é contra
affirmant, illa externa signa semper importare internam in
Deo voluntatem beneplaciti; eo quòd aliter essent falsa sig-
na.

Ap:

2 Approbo sententiam Becani dicentis Deum per signa suæ voluntatis semper significare aliquid velle per actum beneplaciti, non tamen semper significare se id velle præcisè, quod primo aspectu velle videtur. Unde quando permittit peccatum, significat velle nos liberè operari. Quando illud prohibet, significat velle nos operari rectè. Et quando Abraham præcepit, ut sacrificaret filium, indicavit se velle Abraham obedientem, & timentem Dominum; quapropter inquit Sacer Textus *Geneseos* 22. 12. *Nunc cognovi, quod timeas Deum.*

Voluntas signi
semper impor-
tat aliquem ac-
tum internum
beneplaciti.

3 Ast, quidquid sit de hac re, de qua solùm mentionem feci, ut intelligeretur sensus Authorum, nostram in præsentī difficultatem, non claris terminis excitantium; nostra controversia solùm est: Utrùm voluntas Dei antecedens de omnium salute habeat pro objecto immediato, & in se volito saluationem omnium, an potiùs terminetur duntaxat ad media, siue proxima, siue remota, quibus homines salvari possint, quin ista salvatio sit in se volita? Respondeo Deum propriè, & non metaphoricè voluntate beneplaciti, non autem signi velle omnium saluationem in se, habendo eam pro objecto suæ volitionis. Ita Alvares, Joannes à Sancto Thoma, Salmanticenses, Reding. putòque esse expressam Divi Thomæ sententiam, nam de *Verit.* q. 23. art. 3. inquit: *Voluntas de Deo propriè dicitur, & hæc est voluntas beneplaciti, quæ per antecedentem, & consequentem distinguitur.*

Verus sensus
questionis su-
periori numeri
1. excitatz.

Nota, quòd Di-
vus Thomas di-
vidit voluntatē
beneplaciti in
antecedentem,
& consequen-
tem: ergo utra-
que participat
de voluntate
beneplaciti.

4 Probatur nostra sententia primò. Quia ex opposita sunt verè istæ consequentiæ: ergo Deus propriè, & verè loquendo, non vult salutem omnium hominum: ergo Deus solùm metaphoricè vult reproborum salutem: inquit enim Divus Thom. 1. p. q. 19. a. 11. *Voluntas propriè dicta est voluntas beneplaciti, voluntas autem metaphoricè dicta est voluntas signi. Hæc autem sustineri non licent, nec valent. Ratio est: quia Concilium Arelatense, & Carisiacense proponunt tanquam Fidei Catholicæ dogma omnibus credendum, Deum velle omnes salvare; ast Fides Catholica non proponit metaphoras credendas, quæ in re non sint, tanquam articulos, pro quorum veritate defendenda innumeræ vitæ essent ponendæ. Allegata Concilia vide præcedente sect. 8. n. 12. & n. 13.*

Quia voluntas
signi sit meta-
phoricè etiam
dicta voluntas
tenendum est,
voluntatem an-
tecedentem nō
esse voluntatē
signi, sed bene-
placiti.

Pro:

Periculosa est
sententia docēs
volūtatem an-
tecedentem, ef-
se tantum sig-
ni, & non bo-
neplaciti.

5 Probatur *secundò*; quia hæc sententia, nostræ reso-
lutioni opposita, in re ab Hæreticorum doctrina (asserente
Deum non velle omnium hominum salutem) non differt, aut
saltem ipsi est admodum affinis. Neque enim Lutherus, aut
Calvinus unquam negavit Christum instituisse Baptismum,
& alia Sacramenta pro omnibus, quæ sunt signa, quibus of-
tendit se velle omnium salutem. Neque item Hæreticus ali-
quis negavit, Christum sæpe significasse se velle reproborum
salutem secundum signa externa, præcipuè cum id ipsum sit
meridiana luce clarius in Scripturis; dicitur enim Ezech. 33. v.

11. *Nolo mortem impij, sed ut convertatur impius à via sua, & vivat.*
Convertimini, convertimini à viis vestris pessimis. Et Proverb. 1. v.

24. *Vocavi, & renuistis, extendi manus meas, & non fuit, qui af-
piceret: despexistis omne consilium meum, & increpationes meas ne-
glexistis.* Et tandem Actor. 7. 51. *Vos semper Spiritui Sancto re-
sistitis.* Cum igitur oppositæ sententiæ Patroni docent volun-
tatem Dei salvandi reprobos non esse terminatam ad illorum
salutem, sed solum ad media, ad illorum salutem sufficien-
tia; in quorum institutione indigitat se velle reproborum sal-
vationem, nulla habita interna volitione; non invenio qua-
liter in re differant ab Hæreticis qui eidem sententiæ subscri-
bere non renuunt.

6 Probatur *tertiò*. Quia voluntas mediorum necessariò
infert volitionem finis. Ratio est, quia velle, ac disponere me-
dia, aliter, quàm ex intentione finis, est præter intentionem,
nec competit agenti rationali, & à fortiori nec Deo, perfectis-
simo Actori. Ergo sicut qui efficaciter vult media efficaciter,
vult etiam efficaciter finem: sic qui in efficacia media vult, etiam
inefficaciter appetit finem. Quia igitur Deus confert media
inefficacia, ad reproborum salutem sufficientia, ut diximus
cap. 5. sect. 2. per totam, & cap. 7. sect. 1. num. 3. sufficienter etiam,
& ineffaciter vult reproborum salutem, volitione terminatà,
ad salutem ipsam. Sive, aliter assumendo. Quia Deus per
voluntatem signi, vult media inefficacia, sive sufficientia ad
salutem reproborum, volitione terminatà ad præfata media,
ut inquirunt adversarii, necessariò dicendum velle etiam ean-
dem salutem reproborum, ut finem.

7 His autem, & alijs firmissimis fundamentis non obstan-
tibus,

Sicut Deus per
volūtatem sig-
ni vult media
inefficacia ad
salutem, ita
inefficaciter
appetit eandem
salutem.

ne mediū
etiam ad salutem
reproborum
ut finem.

tibus, adhuc sunt gravissimi Doctores sententiæ contrariæ faventes. Pro ea citantur Scotus in 1. dist. 47. q. un. non. 3. Estius in 1. dist. 46. §. 3. Bannes, Zumel, & alii. Pater Vasques trahit in hanc sententiam Divum Bonaventuram; ipse tamen expressè docet oppositum, ut notat, ac demonstrat noster Illustrissimus Abbas, & Princeps Reding. Tom. 1. Theologia scholastica q. 6. de volunt. Dei art. 4. Controvers. 2. n. 3. Hæc sunt præcipua hujus partis fundamenta.

8 Primum. Quia propriè, & formaliter nulla est in Deo voluntas, præter efficientem, voluntas antecedens salvandi omnes homines non est efficax, siquidem non sortitur effectum: ergo non est in Deo propriè, & formaliter. Maior probatur primò ex illo Isaïæ 46. *Omnis voluntas mea fiet.* Secundò ex illo Psalmi 23 4. *Omnia quæcunque voluit Dominus, fecit.* Sed contra, constat enim ex Matth. 23. ad Jerusalem, sic Dominum fuisse locutum: *Volui congregare filios tuos, & noluisti.* Igitur neganda est maior. Neque probationes valde urgēt, nam Sacra Scriptura citatis locis est interpretanda de omni, ac sola voluntate efficiaci, quin tamen excludatur voluntas inefficax, & antecedens. Sic Divus Thom. multis in locis.

Falsò dicitur
in Deo solam
voluntatem
efficientem dari.

9 Secundum; ex doctrinà Scoti. Omnipotenti nullum possibile est arduum: ergo quidquid Omnipotens voluerit, fiet, & ideo non fiunt plura, quia ab Omnipotente non sunt volita. Patet consequentia. Aut enim non fiet aliquid ex defectu potentiae, & virtutis operatricis; aut ex eo, quia non est voluntas ad id. Non primum; Deus enim est omnipotens: ergo defectu veræ, & propriæ voluntatis. Quæ igitur dicimus, Deum esse, aut fieri velle, nec tamen sunt, aut fiunt, solùm dicemus Deum metaphoricè velle, & solùm signatè esse volita Confirmatur; quia voluntas beneplaciti, est ultima, & actualis determinatio Omnipotentiae ad effectum volitum, ponendum in re extra causas: ergo quæ extra causas non sunt, neque etiam sunt volita, propria, & beneplaciti voluntate.

10 Respondeo, distinguendo consequens. Ergo quidquid Deus voluerit, voluntate consequenti, & efficaci fiet, concedo; voluntate antecedente, & inefficaci, nego consequentiam. Unde ad probationem illius dicendum Deum quamplura velle voluntate beneplaciti, quæ tamen non fiunt, quia non sunt volita;

Certum est,
quod ea, quæ
non existunt,
Deus non vult
esse; sed hoc in-
telligitur de
voluntate effi-
caci, nam multa
non existunt,
cum tamen,
Deus ea velit
voluntate
inefficaci,

lita voluntate efficaci (licet beneplaciti) sed voluntate ineffica-
ci. Nunc ad confirmationem: ad cuius antecedens respondeo
voluntatem beneplaciti aliam esse in se absolutam, & se habentem
per modum determinationis, seu actionis æternæ, & cau-
salitatis Deo intrinsecæ, & statuentis positionem physicam in
esse actuali, effectuum creandorum: aliam esse conditionalem;
quæ licet ex parte actûs Divini, sit quidem absoluta, & libera
determinatio voluntatis Divinæ, ex parte tamen objecti, seu
effectûs per ipsam prædefiniti involvit aliquam conditionem.
Sumptâ igitur voluntate beneplaciti priori modo, fieri non po-
test, quod effectum ipsa non sortiatur, ipsa enim hoc modo
considerata est ultima determinatio causalitatis, sive Omnipoten-
tiæ. Posteriori modo sumpta non est ultima determinatio
Omnipotentia, & causalitatis Divinæ, quia conditiones ex parte
objecti non implentur. Hæc ratione voluntas antecedens,
quanvis sit voluntas beneplaciti, Omnipotentiam non ultimò
determinat; quia præfata volitio, quam Deus habet, salvandi
omnes, est, nisi aliqui peccatis suis Divinam Justitiam provocent
ad eorum punitionem, &c.

Negativa re-
probatio quæ

11 *Tertium.* Deus ante prævisa demerita vult aliquibus
non dare Gloriam suam, quia hæc est indebitum beneficium,
quod non omnibus præstare vult. Et hæc est reprobatio nega-
tiva, ut dicitur à Modernis apud Gonet tom. 2. disp. 5. art. 2. de
quâ reprobatione ante prævisa demerita inquit D. Th. in 1. ad
Anibaldum dist. 41. q. unica, art. 3. *Voluntati Divinæ de salute hominis
duplex voluntas opponi videtur, scilicet, voluntas de contradictorio, se-
cundum quam vult aliquem non salvari; & voluntas de contrario, se-
cundum quam vult aliquem damnare. Prima quidem voluntas non re-
quirit aliquam rationem ex parte voliti, cum salus Gloriæ non sit debi-
ta naturæ humanæ; non enim requiritur ratio, quare non dem alicui, cui
dare non debeo. Igitur iis saltem, quibus Deus ante prævisa de-
merita non vult dare Gloriam, solum metaphoricè voluit sa-
lutem voluntate antecedente. Confirmatur primò: quia hæc
reprobatio negativa, seu voluntas non dandi Gloriam aliqui-
bus est voluntas antecedens: ergo non fuit in Deo voluntas an-
tecedens dandi Gloriam ipsis. Confirmatur secundò. Quia
juxta Divum Thomam citatum, sunt repugnantes voluntas
antecedens dandi Gloriam omnibus, & hæc antecedens volun-
tas non dandi Gloriam aliquibus.*

12 Respondetur admittendo totam doctrinam, quæ continetur in antecedente præjecti argumenti, & negando consequentiam; non enim implicat voluntas antecedens dandi Gloriam omnibus cū illa negativa reprobatione, seu volūate nō dandi Gloriam aliquibus. Ratio est, quia illæ diversæ voluntates habent diversa objecta formalia; nam voluntas antecedens salvandi omnes movetur finaliter ab intrinsecā volūate Dei, propter quam vult omnes homines salvos fieri; at voluntas, licet antecedens, non dandi Gloriam omnibus movetur finaliter ab intrinsecā Dei iustitia, propter quam ostendendam vult Deus non dare Gloriam omnibus, utpote naturæ indebitam. Igitur, attenta bonitate Divina, est in Deo voluntas antecedens salvandi omnes. Perspecta verò Divina iustitiā, est in Deo voluntas non salvandi aliquos. Neque in hoc invenio specialem difficultatem. Sicut enim in Deo, ut suprà ostensum est, propter diversa objecta formalia admittitur voluntas inefficax salvandi omnes, & efficax non salvandi aliquos; sic non mirum, si admittatur generalis, & inefficax voluntas salvandi omnes cum voluntate efficaci (impletur enim hæc voluntas) non dandi Gloriam aliquibus. Sicut ob eandem rationem fuit in Christo voluntas de sua morte, & non fuit de eadem morte voluntas, quælibet enim voluntas diversum respiciebat objectum formale: in primo enim casu respiciebatur mors, ut Animarum remedium; in secundo, ut Christo malum naturale, omnium terribilius. Ex quibus respondetur ad primam confirmationem, quod, licet utraque voluntas sit antecedens, utraque est compatibilis. Ad secundam respondetur ex Divo Thomā hæc duas voluntates nō esse oppositas, sed tantum videri oppositas, ut probat hoc ultimum argumentum.

Cum voluntate antecedenti salvandi omnes non repugnat antecedens voluntas non dandi Gloriam aliquibus,

13 Inquiritur amplius: Utrum hæc voluntas antecedens salvandi omnes habeat aliquam efficacitatem: seu utrum Deus ex vi huius volūtatīs præparet, ac offerat omnibus auxilia ad salutem sufficientiam? Affirmativè. Quia, cū Deus velit omnes homines salvare, omnes obligat ad præcepta supernaturalia servanda, hæc enim sunt gradus, per quos in Cælum conscendimus; sed præcepta supernaturalia impleri non possunt absque auxiliis saltem sufficientibus: ergo non est dubitandum hæc à Deo hominibus præparari; aliās ab ipso Deo obligarentur

Deus ex volū-
tate hac anteceden-
te omnibus
offert auxilia
ad salutem suf-
ficientiam.

tur ad impossibile. Vide quæ diximus cap. 6. Sect. 2. à num. 1. & cap. 7. Sect. 2. à num. 1. Cõfirmatur ex doctrinà Divi Thomæ variis in locis, colligentis Divinam præparationem auxiliorum sufficientium pro omnibus ex hac generali voluntate salvandi omnes. Quapropter in 1. d. 46. q. 1. 1. inquit: *Hujus voluntatis effectus est ipse ordo in finem salutis, & promoventia in finem, omnibus communiter proposita tam naturalia, quàm gratuita.* Et cap. 12. in Epist. ad Hebr. lect. 3. ait: *Deus vult omnes homines salvos fieri, & ideo gratia nulli deest.* Tandem lib. 3. contra Gent. cap. 159. licet scribit: *Deus quantum in se est, paratus est omnibus dare gratiam, vult enim omnes homines salvos fieri.*

14 Sed contrà obstare videtur, quòd juxta doctrinam Divi Thomæ, cujus suprà memini Sectione præcedente num. 12. voluntas antecedens, cum sit voluntas solum secundum quid, est tantum quædam velleitas: ergo Deus, cum per illam absolute non velit, nihil absolute per illam operatur. Et potest confirmari primò ex doctrina Divi Thomæ in 1. dist. 47. q. 1. art. 2. docentis operationem Dei non correspondere ejus voluntati antecedenti, sed consequenti. Unde videtur Deum per voluntatem antecedentem non præparare ulla media ad salutem sufficientiam; ac inde voluntatem antecedentem nullam habere efficacitatem. Potest confirmari secundò exemplo infantium in utero morientium, & adultorum, quibus Evangelium non est prædicatum. Respondetur voluntatem esse quidem velleitatem respectu salutis æternæ; esse verò voluntatem absolute, & simpliciter respectu mediorum inefficacium, & sufficientium ad salutem. Unde ad primam confirmationem respondeo operationem Dei circa effectum principalem, hoc est circa salutem, correspondere voluntati consequenti, ut est doctrina Divi Thomæ; at verò operationem Dei circa effectum minus principalem tantummodo, ut sunt media sufficientia, & auxilia inefficacia tantum, correspondere voluntati antecedenti, ut liquet ex testimoniis Divi Thomæ paulò suprà relatis. Quid autem sit respondendum ad secundam confirmationem, vide præcedente Sect. 9. à num. 13. usque in finem.

Voluntas antecedens est quidem simpliciter & absolute voluntas respectu mediorum inefficacium, quanvis respectu salutis æternæ salutis solum sit velleitas.

CAPUT VIII.

EXPONITUR SENSUS PROPOSITIONUM XXII.

XXIII. XXIV. XXV. & earum errores impugnantur.

1

UAS impugnandas sumimus propositiones, ita efficacitatem gratiæ plus justo extollunt, ut libertatem creatam omnino deprimant: ita enim habent XXII. Concordia

Propositiones
22. 23. 24. &
25.

Omnipotentis Dei operationis in corde hominis cum libero ipsius voluntatis consensu, demonstratur illico nobis in Incarnatione, veluti in fonte, atque Archetypo omnium aliarum operationum misericordiæ, & gratiæ, quæ omnes ita gratuita, atque ita dependentes à Deo sunt, sicut ipsa originalis operatio. XXIII. Deus ipse nobis ideam tradidit Omnipotentis operationis suæ gratiæ, eam significans per illam, quæ creaturas è nihilo producit, & mortuis reddit vitam. XXIV. Iusta idea, quam Centurio habuit de Omnipotentia Dei, & JESU Christi in sanandis corporibus solo motu suæ voluntatis, est imago ideæ, quæ haberi debet de Omnipotentia suæ gratiæ in sanandis animabus à cupiditate. XXV. Deus illuminat Animum, & eam sanat æquè, ac corpus solà suâ voluntate, jubet, & ipsi obtemperatur.

2 Nullo autem negotio opus est, ut pateat quantum ex his propositionibus extollatur gratia, & deprimatur libertas: sicut enim nulla fuit humanitati libertas, ut terminaretur per subsistentiam Æterni Verbi illam assumentem, ita dicitur non esse liberum homini Divinæ gratiæ efficaci respondere. Idem instituitur aliis exemplis creationis, resurrectionis, & sanationis; tam enim necessarium ducitur creaturam fieri ex nihilo, mortuum resuscitari, & corpus sanari ex solo Christi vocis imperio; ac hominem voci Dei congruè obtemperare, & ab in-

Intendit propositiones re-
latæ, quod effi-
cacitas gratiæ
in agendo nos-
tram compri-
mat libertatem,
neque ullam
cooperationem
nostrâ admit-
tat.

Y

firmitatibus

firmitatibus Animæ, & morte spiritûs ad vitam, & sanitatem redire. Sicut enim non est liberum creaturæ obicem ponere suæ origini, & creationi; sicut non est mortuo liberum, resurrectionem impedire, aut corpori non admittere sanitatem ex miraculo, & merâ Dei voluntate, ita dicitur non esse liberum voluntati, resistere vocationi Dei efficaci.

Quaedam sit
præsentium er-
rorum funda-
mentum.

3 Ratio, seu deli *ratio*, quâ decepti præsentium errorum Authores ducuntur, est: quia cùm juxta illorum principia, solus Christus sit, qui operatur in nobis omne bonum, & quodcunque illud sit, ut constat ex propositionibus 73. 74. 75. itemque ex dictis *cap. 4. sect. 2. d. num. 1.* nulla libero arbitrio relinquatur cooperatio, nulla ad resistendum, aut assentiendum libertas, ut traditur in illis propositionibus, quas *cap. 7.* impugnavimus. Ex his fit apertum quatuor errores in præsentibus reperiri. Primo enim tollitur libertas creata. Secundo, negatur nostra cum gratia cooperatio. Tercio meritum omnino rescinditur, aut saltem (Quarto) statuitur ad *merendum*, vel *demerendum* sufficere libertatem à coactione. Hæc absurda impugnaturus totidem juxta Catholicam doctrinam Theses per sequentem sectionem instituo.

In quatuor
præcipue errât
hæ propositiones.

SECTION I.

Præcedentes errores corriguntur.

Efficax operatio
Divinæ gratiæ
nostram non
lædit libertatē.

2 **T**Hesis prima. Operatio Divinæ gratiæ in nobis, seu potius nobiscum cooperatio, humanam libertatem non lædit. Oppositum est hæreticum, nostra enim thesis constat ex Tridentino *sess. 6. cap. 5.* ubi definitur hominem ad justificationem, liberè assentiri, & cooperari Divinæ gratiæ. Item *eadem Sess. Canone 4.* anathemate feriuntur, qui dicunt liberum hominis arbitrium cooperando, & assentiendo Deo vocanti, & moventi, non posse dissentire, si velit. Unde Divus Anselmus in *Matth. 6.* inquit: *Contingere aliquando, ut Deus per misericordiam velit de aliquo pravo, quod sit justus; & conferat illi gratiam suam; & ita tamen per liberum arbitrium contradicat, nec gratiæ Dei consentiat, &c.* N. Maximus Monach. de *Incarnat. v. cap. 3.* in voluntate nostrâ, relicta, est salus nostra. Divus Thom. in *2. dist. 25. art.*

1. in

1. In libero arbitrio hoc modo agit Deus, ut virtutem agendi ministret, & ipso operante, liberum arbitrium agat. Confirmatur ex Sacro Textu, 1. ad Cor. cap. 3. v. 8. nam ubi Textus Vulgatæ legit, *Dei enim sumus adiutores*, habetur in originali Græco: *Dei sumus cooperatores*. Quomodo autem cooperatores, si non liberi cum eodem Deo liberè operante? Non tamen est, cur amplius immoremur in hoc puncto, de quo jam latius egimus cap. 7. sect. 5. ubi præsens error est fortiter impugnatus.

Ostenditur
nostra cum ef-
ficaci gratia
cooperatio.

2. Thesis secunda. Efficacia Divinæ gratiæ, ejusque in nobis operatio nostram non rejicit, aut excludit cooperationem. Ita sanctum est à Tridentino, & Arausican. II. constatque ex Sacra Scriptura, ut videri est præcedentibus cap. 4. sect. 2. à num. 8. & cap. 6. sect. 4. num. 1. ubi nostra Thesis acriter fuit propugnata, & adversa sententia impugnata. Hæc veritas est plana ex Apostolo Paulo sæpe excitante, ut cum gratiâ cooperemur. Unde Ad Corint. 6. Exhortor vos, ne in vacuum gratiam Dei recipiatis. Eandem ex parte nostra cooperationem prædicat Isai. 1. dicens: *Lavamini, mundi estote, auferte malum cogitationum vestrarum*. Et ni esset vera hæc doctrina, injustè conquereretur Deus de libero hominum arbitrio ex eo, quòd illi volenti salvare libertas creata sæpe resistat, nec velit cooperari. Unde Proverb. 1. 24. *Vocavi, & renuistis, extendi manum meam, & non erat, qui aspiceret. Aclor. 7. 15. Vos semper Spiritui Sancto resistitis*. Reliqua, ne moras nec tere videamur, inveniuntur supracitatis locis.

3. Thesis tertia. Præfatæ propositiones, quas impugnamus, omnem rationem meriti penitus rescindunt, sed immerito. Duo asseruntur: primum; ex adversariorum dogmatibus rationem meriti excludi; secundum; hoc esse falsum, & erroneum; imò & hæreticum; est enim contra Scripturam, Concilia, & Patres. Ostendo igitur in primis veram esse meriti existentiam; non solum contra hujus temporis hæreticos, verum etiam contra Calvinum lib. 3. *Institutionum*, cap. 12. §. 4. & cap. 14. §. 9. nihil enim frequentius, aut apertius habetur ex Scriptura; nam Ecclesiast. 16. *Unicuique misericordia faciet locum, secundum meritum operum suorum*. Sapient. 5. *Apud Dominum est merces eorum*. Matth. 5. *Merces vestra copiosa est in Calis*. Et cap. 16. *Reddet unicuique secundum opera sua*. Ad Corint. 1. cap. 3. *Unusquisque propriam mercedem accipiet secundum*

Dari actiones
meritorias de
fide constat.

laborem suum. Ad Hebr. 10. Nolite amittere confidentiam vestram, quæ magnam apud Deum habet remunerationem. Ad Corint. 2. cap. 4. Id, quod est momentaneum, & leve nostræ tribulationis, æternæ gloriæ pondus operatur in nobis. Apocalyp. 22. Ecce venio cito, & merces mecum est, reddere unicuique secundum opera sua. Idem habetur ex Conciliis Arausicano II. Can. 8. Lateranensi cap. Firmiter, de Summa Trinitate. Florentino in Litteris unionis. Tridentino Sess. 6. cap. 16. Confirmant id ipsum SS. P.P. ut videri est apud Bellarm. lib. 5. de Justificat. cap. 4. Vasq. disp. 203. & alios. Ratio id etiam demonstrat; nam meritum sic definiri solent: *Opus, propter quod debetur homini à Deo alicujus præmii retributio*; aliquibus autem operibus humanis debetur præmii retributio, ut probant sacra testimonia paulò suprà relata: ergo jam habemus infallibilem existentiam meriti.

Quomodo definiatur meritum,

Hæ propositiones, dū nostram cooperationem liberam cum gratia negant, excludunt omnem rationem meriti.

4 Jam ad ostendendam alteram partem præcedentis asserti, videlicet ex harum propositionum doctrina, meritum absolute exulare. Nostrum fundamentum firmissimum est. A vulla libertate, nullum est, aut esse potest meritum; relatæ propositiones contendunt, quod per gratiam efficacem deperdatur libertas creata: ergo excludunt omnem rationem meriti. Maior est Theologis principium indubitabile. Videatur Becanus Tract. 4. c. 5. q. 1. De Merito Catholic. Gonet. tom. 4. disp. 2. de Merito Justi, art. 2. Idem reperitur passim apud Divum Thom. præsertim q. 114. art. 1. Eadem maior, in qua est totum dissidium, multipliciter fit indubitabilis.

Meritum nullum est sine libertate.

5 Primò: quia in sacro Textu nullus actus censetur meritorius, nisi sit liber; unde Sapient. cap. 31. Eccles. illud dicitur iustum, & vitam æternam mereri, qui potuit transgredi, & non est transgressus, facere mala; & non fecit. Et Apostolus ad Corint. 1. cap. 9. v. 17. Si volens hoc ago, mercedem habeo; si autem invitus, dispensatio mihi credita est. Secundò; quia hæc est sanctorum Patrum, totiusque Ecclesiæ communis doctrina. Unde August. quest. 24. Neque peccatum, neque rectè factum imputari cuiquam iuste potest, qui nihil fecerit. Si ergo omnes operationes humanæ, quæ in gratia factæ sunt, ita necessario fiunt, ut à Deo pendeant, sicut ipsa Incarnatio, (ut dicitur propositione XXII.) quæ humanitati non fuit libera; imò in qua Humanitas nihil habuit activitatis, nulla actio iuste imputabitur ad me-

meritum, ut inquit Divus Augustinus. Idem lib. 2. contra Fortunatum sic inquit: Quis autem dubitet non deferri præmium, nisi ei, qui bona voluntate aliquid fecerit? Et iterum: Ego dico peccatum non esse, nisi propria voluntate peccetur; hinc esse & præmium, quia propria voluntate recte facimus. Clarius autem lib. 2. de libero Arbitr. cap. 1. Illud bonum, quo commendatur ipsa iustitia in damnan-
 dis peccatis, recteque factis honorandis, quomodo esset, si homo careret libero voluntatis arbitrio? Non enim aut peccatum esset, aut recte factum, quod non fieret voluntate: at per hoc poena injusta esset, & præmium, si homo voluntatem non haberet liberam. Divus Hieron. lib. 2. contra Jovinian. Ubi necessitas, nec corona, nec damnatio est. Divus Bernardus serm. 81. in Cant. Ubi non est libertas, nec meritum. Divus Thom. q. 21. art. 4. ad 2. Homo sic movetur à Deo ut instrumentum, quod tamen non excludit, quin moveat se ipsam per liberum arbitrium, & ideo per suum actum meretur, vel demeretur apud Deum. Vide alia non pauca ad idem institutum per totum cap. 7. item ea, quæ diximus cap. 4. sect. 2. num. 15. Et pro complemento accedant Divi Gregorii Magni verba Moral. lib. 33. c. 20: dicentis: Bonum, quod agimus, & Dei est, & nostrum; Dei per prævenientem gratiam; nostrum per consequentem liberam voluntatem: si enim Dei non est, unde ei gratias in æternum agimus? Rursum; si nostrum non est, unde nobis retribuere præmia speramus? Quia ergo non immerito gratias agimus, scimus quod ejus munere prævenimur: & rursum, quod non immerito retributionem querimus; scimus quod subsequente libero arbitrio, bona elegimus, quæ ageremus.

6 Tertiò probatur maior illa præcipua ratione. Quia esse meritorium, aut demeritorium, est proprietas actus humani, ut docet Divus Thom. quæst. 21. art. 1. sed nullus actus dicitur humanus, nisi sit liber: unde Divus Thom. in 2. dist. 24. q. 3. art. 3. incipit genus moris, ubi primum dominium voluntatis invenitur. Ergo actus, qui liber non fuerit, meritorius, aut demeritorius non erit. Confirmatur præcipua, & fundamentali ratione. Nullus est actus bonus, sicut nec malus, nisi subsit voluntati; nullus tamen actus voluntati subest, nisi sit liber: quapropter Divus Thom. 1. p. q. 82. art. 1. inquit: Sumus domini nostrorum actuum, secundum quod possumus hoc, vel illud agere: ergo actus, si non sit liber, nec bonus, nec malus

Actus humanus non est, si liber non est.

erit; & per consequens nec meritorius, nec demeritorius, nam actus meritorius est necessario bonus, demeritorius necessario malus. Nè autem adversariis videatur nostris argumentis præactis ex sacra Pagina, sanctis Patribus, & rationibus respondere posse ex doctrina Cornelii Jansenii; quòd, licet per gratiam efficacem tollatur libertas indifferentiæ, sive à necessitate, non tollitur libertas à coactione, hancque sufficere ad rationem meriti. Né, inquam, hæc illis relinquatur evasio, sit:

Falso dicitur à Jansenio ad meritum, vel demeritum, non requiri libertatem à necessitate, sed sufficere libertatem à coactione.

7 Thesis quarta. Non est dicendum quòd ad meritum, vel demeritum sufficiat homini libertas à coactione, nec requiratur libertas à necessitate. Oppositum est hæreticum traditum à Calvino in *Antid. ad Can. 5. Concilij Tridentini*, & ut hæreticum damnatum fuit ab Alexandro VII. inter errores Jansenii, qui lib. 6. de *Gratia Christi* scripserat: *Hæc est prima necessitas violentiæ, seu coactionis, quæ omnem omnino adimit libertatem. Nunc de secunda illa simplici necessitate, quæ sine coactione simpliciter aliquid necessarium esse dicitur, quæ libertatem non ladiç, sed potius hoc ipso, quo voluntatem affert, statuit. Quam falsam doctrinam ante Alexandrum VII. damnaverat Innocentius X. Idem prædamnarunt Summi Pontifices Sanctus Pius V, Gregorius XIII. & Urbanus VIII. à quibus proscribuntur sequentes propositiones Michaelis Baii: Quod voluntariè fit, & si necessitate fiat, liberè tamen fit. Altera: Sola violentia repugnat libertati hominis naturali. Nostra Catholica veritas quàm facile suaderetur ex Sacro Textu, & Patribus, docentibus dari in nobis ad obediendum Deo, & merendum libertatem à necessitate, videri est cap. 7. sect. 5. Ratio præcipua nostræ conclusionis est. Quia ad meritum illa libertas est requisita, vi cuius potest homo elicere actum, vel ab eo cessare; sed ad hoc necessaria est libertas à necessitate; nec sufficit sola libertas à coactione, cum hæc enim non remanet potentia ad actum, & ejus negationem: ergo libertas à necessitate est omnino requisita ad meritum. In maiori est tota difficultas in presenti dubio, eam tamen probat Patrum consensus, qui omnes sub hac acceptione procedunt, ut constat ex testimoniis relatis num. 5. Tandem eadem maior habetur juxta proprium sensum *Ecclesiæ. cap. 31.* ubi ex eo censentur iusti cujusdam opera me.*

meritoria apud Dòminum, quia in eodem agente dabatur facultas ad actum meritorium, & illius negationem: dicitur enim: *Qui potuit transgredi, & non est transgressus, facere mala, & non fecit; ideo stabiliata sunt bona illius in Dòmino.* Hæc pro præfenti satis sint; si placet videatur Aguirre tom. 3. Theol. Sancti Anselmi, disp. 135. & in Defensione Cathedræ Sancti Petri disp. 21. ubi hanc veritatem latè, doctèque ex more expendit.

S E C T I O II.

Respondetur argumentis adversariorum.

INsurgunt primò pro doctrina XXII. propositionis, in qua Dominica Incarnatio, quæ humanitati libera nullo modo fuit, assumitur in exemplum operationum gratiæ in cordibus humanis. Dicent igitur præfatham propositionem desumptam esse ex Divo Augustino lib. illo (inter ceteros tanti Doctoris præstantissimo) de Bono Perseverantiæ, cap. ultimo. Reperitur autem hic liber tomo septimo operum Divi Augustini, ubi citato loco sic inquit: *Qui autem hunc fecit, (scilicet Christum, quem eodem cap. paulò suprà nominat prædestinationis exemplum) qui autem hunc fecit ex semine David hominem justum, qui nunquam est injustus, sine ullo merito præcedentis voluntatis ejus, ipse ex injustis facit justos, sine ullo merito præcedentis voluntatis ipsorum, ut ille caput, hi membra sint ejus. Qui ergo fecit illum hominem sine ullis ejus præcedentibus meritis, nullum, quod ei dimitteretur, vel originale trahere, vel voluntate perpetrare peccatum, ipse, nullis eorum præcedentibus meritis, facit credentes in eum, quibus dimittat omne peccatum. Qui fecit illum talem, ut nunquam habuerit voluntatem malam, ipse fecit in membris ejus ex mala voluntate bonam. Et illum ergo, & nos prædestinavit, quia in illo, ut esset caput nostrum, & in nobis, ut ejus corpus essemus, non præcessura nostra, sed opera sua futura præscivit.* Cùm ergo asserat Divus Augustinus citato capite nullum esse illustrius prædestinationis exemplum, quàm ipse JESUS; cùmque præterea compareret inter se Christi Incarnationem absque præcedente actu libertatis humanæ, hoc est, humanæ voluntatis assumptæ; & electionem, sive conversionem de injustis ad sanctitatem, sine ullo

Pro 22. propositione opponunt adversarii quoddam Divi Augustini testimoniū.

ullo merito præcedentis voluntatis eorum; inde est, quòd congruenter videatur deducenda ad Augustini mentem præsens propositio.

2 Ast non mirum, si præsentis errores aliquam cum Divi Augustini doctrina purissima conformitatem habere videntur; inquit enim Facundus Hermiauenſis *lib. contra Mutianum*, qui insertus est Tom. X. Maximæ Biblioth. P. P. *Quid in hoc miremur? Neque enim melius potuit loqui Augustinus, quam Prophetæ, quàm Evangelistæ; quorum verbis similiter malè intellectis, tan multi hæretici suos defendere conantur errores.* Fortasse Divus Augustinus, dum allegato loco scripserat, non solum repletus erat à Dòmino spiritu sapientiz, & intellectus, verum etiam prophetiæ dono illustratus; quasi enim prospiciens sinistram ejusdem loci intelligentiam, sic immediatè prosequitur post adducta verba capitis ultimi de Bono Perseverantiz: *Qui legunt hæc, si intelligunt, agant Deo gratias; qui autem non intelligunt, orent, ut eorum ille sit doctor interior, à cujus facie est scientia, & intellectus.* Non igitur Augustinum intelligunt Hæretici nostri temporis, neque enim in mentem Doctoris Africani unquam subiit eorum doctrina, apud hanc XXII. propositionem libertatem nostram, nostramque cooperationem cum gratia negantem; sed solum contra Pelagianos docebat Sanctus Doctor nostram justificationem non esse ex præcedentibus naturæ meritis: & in hoc sensu comparative dicit, quòd, sicut naturæ humanæ merita non præcesserunt Incarnationem Verbi, ita etiam humanæ voluntatis merita opera gratiæ non prævenerunt. Unde relato capite 24. hæc docere incipiens post aliqua, sic prosequitur: *Hoc Pelagiani optamus, ut habeant; istis autem nostris, ut plenius habeant. Non itaque sumus in disputationibus prompti, & in orationibus pigri. Oremus, dilectissimi, oremus; ut Deus gratiam det etiam inimicis nostris, maximeque fratribus, & dilectoribus nostris intelligere, & confiteri, post ingentem, & ineffabilem ruinam, quâ in uno omnes cecidimus, neminem nisi gratia Dei liberari, eamque non secundum merita accipientiam, tanquam debitam reddi, sed tanquam veram gratiam, nullis meritis præcedentibus, gratis dari. Nullum autem est illustrius prædestinationis exemplum, quàm ipse JESUS, &c.*

Solutio argumenti desumpta ex ipsamet Augustini mente; qui solum contendebar adversus Pelagianos nostrâ justificationem non esse ex præcedentibus naturæ meritis

3 Insurgunt lecundò pro erroribus trium aliarum propositionum.

positionum. Nihil in Sacris Scripturis usitatus, quam peccatoris conversionem, & spiritus renovationem per gratiam, creationem appellari. Sed in creatione nihil datur cooperationis, sive actionis ex parte termini creati, cum se habeat mere terminativè, & passivè: ergo etiam in renovatione spiritus, & conversione peccatoris per gratiam nihil datur operationis, &c. Maior probatur ex *Psalm.* 50. ubi dicitur: *Cor mundum crea in me, Deus*, item ex *Epist. ad Ephes. cap. 4.* ubi Apostolus inquit: *Renovamini autem spiritu mentis vestræ, & induite novum hominem, qui secundum Deum creatus est in iustitia, & sanctitate veritatis.* Responderetur negando consequentiam; ideo enim ab scripturis peccatoris conversio, & spiritus renovatio per gratiam comparatur creationi: quia, sicut creatio nihil præsupponit subjecti, ex quo terminus creatus fiat; sic infusio gratiæ renovantis, & justificantis impium, nihil meriti præsupponit in peccatore, sed tota hæc infusio gratiæ est ex mera Dei misericordia. Unde Bellarminus in *Psalm.* 50. *Satis proprie dicit, crea, quoniam nihil invenit Deus in corde peccatoris, unde munditiam in illo efficiat.* Et Divus Thomas super *cap. 2. Epist. ad Ephes. v. 10. lect. 3.* inquit: *Creare est aliquid ex nihilo facere, unde quando aliquis justificatur sine meritis præcedentibus, dici potest creatus, quasi ex nihilo factus.* Est tamen servanda disparitas in justificatione impiorum; nam in creatione terminus creatus nihil habet libertatis, ut Creatori resistat, nihil activi concursus, aut cooperationis; aliter autem in adulti conversione, & justificatione: quapropter in Concil. Trident. Sess. 6. de *Justificatione cap. 5.* ita sanctum est.

4 „Declarat præterea ipsius justificationis exordium in „adultis à Dei per Christum JESUM præveniente gratiâ „sumentum esse; hoc est, ab ejus vocatione, qua nullis eorum „existentibus meritis, vocantur; ut qui per peccata à Deo aver- „si erant, per ejus excitantem, atque adjuvantem gratiam ad „convertendum se, ad suam ipsorum justificationem, eidem „gratiæ liberè assentiendo, & cooperando disponantur. Ita „ut tangente Deo cor hominis per Spiritus Sancti illumina- „tionem, neque homo ipse nihil omnino agat, inspiratio- „nem illam recipiens, quippe qui illam, & abjicere potest, „neque tamen sine gratia Dei movere se ad justitiam coram „illo

In Sacra Scrip-
tura, Animæ
renovatio per
justificationem
dicitur creatio,
& cur?

Impiorum jus-
tificatio fit nullo
liis præcedenti-
bus meritis cõ-
dignis.

Disparitas in-
ter creationem,
& renovatio-
nem.

Concilium Tri-
dentinum do-
cens nos coop-
erari, & liberè
assentiri Divi-
ni gratiæ
justificanti.

„illo libera sua voluntate possit. Unde in sacris Litteris dicitur: Convertimini ad me, & ego convertar ad vos, libertatis nostræ admonemur; cum respondemus: Converte nos, „Dòmine, & convertemur, Dei nos gratiâ præveniri confitemur.

„Idem Concilium cap. 7. ejusdem Sessionis sic docet. Verè justî nominamur; & sumus, justitiam in nobis recipientes, „unusquisque secundum suam mensuram, quam Spiritus „Sanctus partitur singulis, prout vult, & secundum propriam „cujusque dispositionem, & cooperationem.

5 Insurgent tertio; quòd Augustinus de Bono perseverantiæ cap. 13. sic teneat: *Deus est enim, qui operatur in nobis velle, & operari pro bona voluntate. Hoc nobis expedit, & credere, & dicere: Hoc est piû, hoc verum; ut sit humilis, & submissa confessio, & detur totum Deo.* Ast non dabitur totum Deo, si tribuatur nobis cooperatio: ergo hæc non erit concedenda. Respondetur scopum Augustinianæ doctrinæ solum esse, quod in nobis & velle, & operari; incipere, & perficere, ita nostrum sit propter liberum arbitrium, ut sit etiam Dei propter cooperationem gratiæ; ut habemus apud Trident. citatum num. præcedenti. Quapropter idem Sanctus Augustinus lib. 1. ad Simplician. quæst. 2. inquit: *Ut velimus, & suum voluit esse, & nostrum; suum vocando, nostrum sequendo.* Et Retract. lib. 1. cap. 23. inquit, quòd credere, & operari: *Utraque nostrum est propter arbitrium voluntatis; & utrumque tamen datum per spiritum Fidei, & Charitatis.* Et paulò post: *Utrumque ipsius est, quia ipse præparat voluntatem, & utrumque nostrum, quia non fit, nisi volentibus.* Augustino adhæret D. Bern. lib. de Grat. & lib. Arb. dicēs: *Deus tria hæc, hoc est, bonū cogitare, velle, perficere, operatur in nobis. Primum profectò sine nobis secundum nobiscum, tertium per nos.* Pro confirmatione nostræ responsionis maxime notari debet Divum Augustinum libro de Bono Perseverantiæ plurimum intendere retellere Pelagianam hæresim, quæ tunc temporis per Africam grassabatur; ipsa autem in id potissimum collimabat, quòd nostra opera supernaturalia, & vitæ æternæ meritoria orta essent ex viribus naturæ; exinde cum Divus Augustinus hanc naturæ arrogantiam infringere, & gratiæ necessitatem inducere præfato libro studeat, fortassis videbitur illum naturam ejusque libertatem à cooperatione, & consortio gratiæ exterminasse.

6 Infurgēt quartò contra id, quod statutū fuit in nostrā, & ultima Thele. In Christo fuit meritum; & tamen in eo non fuit libertas à necessitate, sed tantum à coactione, & violentia; ergo hæc sola est sufficiens ad rationem meriti. Et quod perinde est; non sequitur quòd sublata libertate à necessitate, tollatur etiam ratio meriti, ut fuit suprā deductum. Maior est omnium Theologorum, & certā fide tenetur. Minor probatur facilè, quia Christo Dòmino impositum fuit præceptum à Patre de morte subeunda pro salute hominum, ut patet ex illo Joan. 10. *Hoc mandatum accepi à Patre meo; hoc est, ponendi animam; itemque ex illo ejusdem Joannis 24. Sicut mandatum dedit mihi Pater, sic facio;* etiam ex verbis Apostoli ad Philip. 2. *Factus obediens usque ad mortem.* Hoc præcepto stante, necessariò debebat Christus illud implere, neque poterat Patri non obedire, erat enim Christus ab intrinseco impeccabilis: ergo non gaudebat libertate à necessitate, & indifferentiā ad utrumlibet.

An actiones
Christi fuerint
liberæ, & meri-
torie?

7 Hoc argumentū est in hac materia præcipuum, in quo solvendo maximè insudant Doctores Catholici. Pater Goner. in Clypeo Theologiæ Thomisticæ Tom. 3. disp. 2. de Voluntario libero, art. 3. §. 9. num. 258. fatetur hoc argumentum difficillimum esse, & maximum negotium Theologis facessere, non tamen ob ejus difficultatem, deferendam esse veritatem. Respondet igitur ad illud Tom. 4. Disput. 21. de Merito Christi, art. 3. §. 3. num. 85. *ad finem* quòd, licet non potuerit Christus velle non mori, aut velle non obedire Patri in sensu composito, hoc est, (ut ipse explicat) velle conjungere negationem mortis cum præcepto obligante ad mortem, bene tamen in sensu diviso, id est, velle negationem mortis, ut abstractam à præcepto. Hanc Goneri responsionem revoco ad examen.

Responsio P.
Goneri.

8 In primis scio hunc modum explicandi sensum compositum, & sensum divisum, præfati Authoris doctrinæ esse contrarium. Ut hoc ostendam, sic procedo. Inquiunt Theologi, tum antiqui, tum recentiores; sit pro cunctis Gonzales 1. p. q. 16. a. 8. Disp. 57. num. 48. *Hæc propositio (stante prædeterminatione, & prædefinitione Divinæ voluntatis de futurā penitentiā Petri, Petrum potest non penitere) in sensu diviso vera est, falsa autem in sensu composito.* Quæritur: quomodo accipienda sit celebris hæc distinctio sensus compositi, & divisi? Respondet Magnus Suar.

Examinatur
illa distinctio
de sensu diviso,
& sensu com-
posito.

Lib.

Lib. 1. de Concursu Dei, cap. 10. n. 5. sensum compositum esse componendo libertatem creatam cum decreto Dei existente, & actu posito, sensum divisum esse dividendo, & abstrahendo libertatem, voluntatemque humanam à decreto Dei. Eandem explicationem tenet Molina *1. p. q. 14. art. 13. disp. 8. n. 2.* Noster Petrus à Sancto Joseph, Fulienſis Monachus, in *Defensione Divi Thomæ in Præfat. observat. 4. & disp. 1. sect. 4.* Lessius in opusculo de *Gratia efficaci, cap. 3. num. 19.* ubi sic inquit: *Sensus compositus nihil est aliud, quam si decretum Divinum, & motio Divina componatur cum voluntate, id est, si voluntati adsit. Et sensus divisus, si absit, & tollatur.* Quapropter omnes isti Doctores ab hac distinctione sensus compositi, & divisi sub hac explicatione abſtinent. Imò Thomistæ, quibus plausibilis est hæc distinctio, hunc explicandi modum rejiciunt, & ipse Gonetus tanquam hæreticum damnat *Tom. 1. Disp. 9. de Concordia libertatis cum decreto prædeterminante, art. 4. mon. 50.*

9 Igitur apud Thomistas sensus compositus est componendo voluntatem cum suo actu assensus, sive dissensus, sensus divisus est dividendo actum assensus, aut dissensus à voluntate. Sic Bannes *1. p. q. 14. art. 13. dub. ult.* Alvares de *Auxil. disp. 25. num. 12.* Gonzales citatus *præcedenti num. 8.* Ipse Gonetus paulò suprà citatus *num. 6.* ubi sic: „Ex his ergo habes (amice lector) veram, & germanam sensus compositi, & divisi intelligentiam; „non enim dicitur sensus compositus, ex eo quòd componat, „aut dividat præmotionem à voluntate, & significet, quòd, ea „posita, & retenta, voluntas non potest dissentire; sed tantum „eà semota, & excussa; ut perperam intelligunt, & explicant „Authores relati. Sed sensus vocatur compositus ex eo, quòd „cõjungat actualem dissensum cum præmotione, & consequenter cū assensu, qui ad eam infallibiliter sequitur, quòd manifestam contradictionem involvit. Et divisus ex eo, quòd ab „eà dividat, & separet actualem dissensum, & solam potentiam „resistendi, ac dissentienti relinquat, in quo nulla est impli- „cantia, aut repugnantia. Brevius autem Alvares citatus: *Hæc propositio liberum arbitrium, motum à Deo auxilio efficaci, non potest dissentire in sensu composito, non significat quòd quando motio efficax est in homine, non possit dissentire si velit, ablata verò motione efficaci, tunc possit dissentire.*

Ex dictis patet in solutione nostri argumenti *num. 6.* P. Genet. videtur sibi contrarius. non bene sumi sensum compositum, & sensum divisum à Patre Gonet: ibi enim inquit non potuisse Christum conjungere inobedientiam cum præcepto moriendi; potuisse tamen non mori, seu ponere negationem obedientiæ, dividendo à præcepto, hoc est, illo abstracto, sive ablato. Cum tamen, ut suis principiis conformaretur; sensus compositus, aut divisus non esset ex eo, quod componeret præceptum Patris à voluntate Christi.

11 Deinde: ideo sensus compositus, & divisus, ut explicatur *num. 8.* hæreticè applicatur, ut rectè censet Gonetus ad finem ejusdem præcedentis *num. 8.* Quia eo sensu si quis teneat voluntatem sub decreto Dei sumptam in sensu composito non posse dissentire, infallibiliter, & consequenter infert decretum Dei à voluntate expellere libertatem: ergo similiter qui dixerit voluntatem Christi sub decreto subeundi mortem in sensu composito, non fuisse liberam: hoc est, conjungendo præceptum cum negatione mortis, & inobedientia; & ita asserendo non fuisse utrumque componibile; consequenter asserit præceptum illud excludere libertatem, & potentiam non subeundi mortem, nonque obediendi.

Impugnatur solutio P. Gonetii sub illa distinctione, de sensu diviso, & composito.

12 Præterea sic impugno eam dem responsionem. Christus aut poterat conjungere præceptum mortis cum inobedientiâ, aut non potuit. Si potuit: ergo Christus non fuit impeccabilis, nam eo casu peccaret per transgressionem præcepti Patris. Si non petuit: ergo non erat liber, quod est primum intentum argumenti Jansenii. Confirmatur; quia si quis posito præcepto non vescendi carnibus, haberet impossibilitatem aliquam ad transgressionem talis præcepti; aut externam determinationem ad ejus observantiam non esset ullo modo liber ad peccandum.

13 Ad argumentum respondet alii cum Cabrera, & Prudentio Christum postulavisse à Patre imponi sibi præceptum de subeunda morte pro hominibus, quod sicut liberè postulavit, sic accepit antea liberè, quanvis consequenter necessariò. Cum igitur necessitas consequens libertatem non destruat, facile conciliantur ad meritum in Christo libertas, & impeccabilitas. Examinari tamen oportet, an verum sit, quod

Quomodo ab aliis A. A. solvatur argumentum illud *num. 6.* de Christi impeccabilitate, & libertate.

Z

Christus

An Christus à
Patre postula-
verit quòd sibi
imponeret mori-
endi præcep-
tum.

Christus tale præceptum à Patre postulaverit? Et responderi potest affirmativè; constat enim ex dictis num. 6. hoc præceptum: quòd autem hæc impositio Christo fuisset libera, imò, & ab eo postulara, non leviter deduci videtur ex illo Isaïæ cap. 53. *Oblatus est, quia ipse voluit.* Unde hæc solutio mihi non displicet: rectè enim procedit hic discursus. Christo fuit moriendi præceptum; sed tale præceptum, Christo fuit impositum, quia ipse voluit; ergo quia illud postulavit.

Tenendum est
Christo non
fuisse impositum
aliquod strictè,
& rigorosè
præceptum,
mortem sub-
eundi,

14 Noster Lorca in 3. *partem, disp. 73.* citans Albertum Magnum Paludanum, Dionysium Carthusianum, & alios, melius, & ut puto veriùs, facile solvit argumentum respondendo dictum præceptum Christo non fuisse impositum strictè, ipsum Redemptorem obligans ad executionem illius; sed tantum ei fuisse insinuatam voluntatem Dei, a qua fuerat statuta Christi mors pro salute hominum, præscindendo ab omni obligatione: cui tamen voluntati Christus tanquam strictissimo præcepto obtemperavit, *cujus præclarissimum exemplum habetur in Scripturis: legimus enim Matth. 26. v. 39. Pater mi si possibile est, transeat à me calix iste. Verum tamen non sicut ego volo, sed sicut tu. Et vers. 42. Fiat voluntas tua.* Quibus verbis non significatur se-
verum aliquod præceptum, sed voluntas insinuata. In cujus executionem Christus *oblatus est, quia ipse voluit*, non quia obligaretur aliquo præcepto. Hanc libertatem Christi Domini defendit noster Eximius Caramelius Compluri in actu majoris illius Universalitatis, ut ipse loquitur in sua Rationali, & Reali Philosophia, lib. 4. *Metaph. sect. 2. disp. 1. num. 1559.* Nec est alia respondendi via, quæ mihi magis, vel æquè placeat, cum tamen sint alii Doctores aliter respondentes, ut videri est apud Gonet. *Tom. 4. Disp. 21. de Merito Christi, art. 3.* Patet igitur ad argumentum num. 6. responderi negando minorem; ad ejus probationem negando maiorem, illud enim præceptum tale non fuit rigorosè, & strictè; sed largè, sumptum pro voluntate superioris insinuata.

Sufficiat nè li-
bertas à con-
tione, ut actus
sit moraliter, &
perfectè liber?

15 Insurgent quintò. Quoties actus est voluntarius, quan-
vis ad unum sit determinatus, est perfectè liber: ergo actus
potest evadere meritorius, etiam decepta libertate à necessita-
te. Probatur antecedens: Quoties voluntas se ipsam movet,
operatur libere; at voluntas se ipsam movet in actibus volun-
tariis

rariis etiam determinatis ad unum, dummodo non sint violenti: ergo. Confirmatur, quia juxta Sanctos Patres, sufficit quòd voluntas non cogatur, neque sit violentus ejusdem actus, ut servetur liberum arbitrium, & voluntas procedat, ut talis, hoc est, ut potentia libera. Unde Divus August. *Lib. 1. operis imperfecti* inquit de voluntate: *Si cogitur, non vult.* Non autem dixit: si determinatur, aut necessitatur. Divus Prosper *Lib. contra collatorem, cap. 18. aliàs cap. 19. Liberum arbitrium est rei sibi placitæ spontaneus appetitus*: ergo ad libertatem sufficit spontaneitas, non autem indifferentia; Hugo de Sancto Victore in *Summa Sent. 2. cap. 4. liberum arbitrium ex eo dicitur, quod est voluntarium.* Ex nostris Benedictinis Doctoribus Damasc. *Lib. 3. Fidei, cap. 14. Arbitrii libertas nihil aliud est, quàm voluntas.* Ansel. *Lib. de Concordia, cap. 2. Ex libertate fit, quod fit ex voluntate.* Bernard. *Lib. de Grat. & liber Arbitrii: ergo consensus, ubi voluntas; porro ubi voluntas, ibi libertas.*

16 Sed contra; nam, licet Sancti Patres ita in re saperent, & quanvis hæc esset propria, & vera illorum mens, (quod abest) adhuc standum nobis erat pro adversa doctrinâ, utpote à Summis Pontificibus tradita, & à Conciliis statuta, ut liquet ex præcedenti *sect. n. 7.* à quibus Ecclesia indefectibiliter docetur, & illuminatur. Quapropter neque ipse Augustinus ab eis edoceri dedignatur: inquit enim ad finem capitis ultimi *lib. de Bono persever.* *Ego autem cum per eos, qui meos labores legunt, non solum doctior, verum etiam emendatior fio, propitiū mihi Deum agnosco, & hoc per Ecclesiæ Doctores maxime ex- pectō.*

Sanctæ Ecclesiæ doctrina verissima est, & nullatenus deservenda.

17 Ad argumentum respondetur negando antecedens; ad ejusdem probationē, negando maiore. Licet enim quories voluntas se movet, & illius actus est voluntarius, etiam consequenter sit liber à coactione, non tamen est liber à necessitate; quæ libertas omnino est requisita, non solum, ut actus sit absolutè liber, verum etiam, ut voluntas sua perfectâ, & omnimodè gaudeat libertate, & arbitrium humanum permaneat liberum. Unde Divus Thom. 1. p. q. 41. art. 2. inquit: *Voluntas, & natura secundum hoc differunt in causando, quòd natura determinata est ad unum; sed voluntas non est determinata ad unum.* Vides nè (amice Lector) qualiter ex doctrina Divi Thomæ,

Resolutio argumenti prædicti num. 15.

voluntas, ut voluntas, excludat non solum violentiam, & coactionem, verum etiam determinationem ad unum? Idem, prosequitur paulò post verba relata: *Eorum igitur voluntas principiant est, quæ possunt sic, vel aliter esse.* Idem Angelicus Præceptor q. 2. de Potentia art. 3. *Voluntas in quantum voluntas, cum sit libera, ad utrumlibet se habet; potest enim voluntas agere, vel non agere.*

Quomodo sint
intelligendi S.
S. P. P. relati
ab adversariis
n. 15.

18 Ad confirmationem ex S. S. P. P. dicendum est liberum arbitrium, seu voluntatem duo essentialiter importare, scilicet voluntarium, & indifferens; hoc est, libertatem à coactione, & à necessitate: unde Tertullianus lib. 2. contra Marcionem, cap. 6. inquit: *libertatem arbitrii in utramque partem concessam esse homini, ut bono sponte servando, & malo sponte vitando, sui dominus constanter occurreret.* Quibus verbis voluntarium, atque indifferens conceduntur ad libertatem arbitrii. Quando igitur S. S. P. P. voluntatem, sive liberum arbitrium appellant id, quod voluntarium est, non procedunt separando unum ab alio, sed unum in alio identicè supponendo; aut quasi per Synecdochen partem sumendo pro toto. Tanquam si dicerent: Homo nihil aliud est, quam animal risibile: seu homo est vivens rationale, neque enim in primà harum propositione excluditur rationale, neque animal in secundà. Sed utrumque supponitur, cum sit utrumque de hominis constitutivo: non minus autem voluntarium, & indifferens de constitutivo libertatis.

CA-

CAPUT IX.

Propositiones XXVI. XXVII. XXVIII. & XXIX. explicantur, ut refellantur.

1

Arum propositionum prima sic habet: *Nulla dantur gratiæ, nisi per Fidem; & hujus propositionis sensus explicatur clariùs per sequentem: Fides est prima gratia, & fons aliarum omnium.* Contendunt igitur hæ propositiones nullam gratiam à Deo nobis conferri ante Fidem susceptam. Ex hinc consequenter inferitur: ergo Paganis, Judæis, & Hæreticis nullam Deus gratiam concessit; imò neque peccatoribus, quandiu sunt in statu lethalis culpæ: primò, quia, ut inquitur harum propositionum Authores, propositione LII. & aliis *Fides non est absque charitate; secundò, quia, ut dicitur in præsentis propositione XXVIII. prima gratia, quam Deus concedit peccatori, est peccatorum remissio;* tunc enim per infusionem gratiæ ad veniam peccatorum, Fides etiam infunditur; tertio, quia peccatores pro eo statu (ut dicitur propositione LXXII. & sex aliis sequentibus) sunt extra Ecclesiam; at, ut ipsi Magistri mendaces inquitur propositione XXIX. quæ inter alias hujus capituli est ultima: *Extra Ecclesiam nulla conceditur gratia.* Unde hæc ultima propositio est veluti compendium trium præcedentium propositionum; quæ omnes collimant in id, quòd neque peccatoribus pro eo statu, neque Hæreticis, neque Judæis, neque Paganis aliqua per Christum gratia concedatur, cum omnes æquæ sint extra Ecclesiæ januas.

Formula propositionis 26. & 27. nec non sensus utriusque.

Tenor, & sensus propositionis 28.

Propositio 29. proponitur, & exponitur.

2 Hallucinantur præfatarum propositionum Authores sequentibus fundamentis, quæ parum, aut nihil inter se distant.

Z iij

tant.

In hoc discursu fundantur errores prætium propositionum.

tant. Primo; quia stando principiis hujus sectæ; non datur gratia sufficiens, sola quippe datur gratia efficax, ut constat ex erroribus jam impugnatis cap. 7. quapropter vel peccatori infunditur gratia efficax, per quam in exequutione justificatur; vel non; si dicatur infundi gratiam, per quam peccator non est in effectu justificatus, resistente cordis duritiâ: ergo eo ipso non fuit gratia. Si dicatur eam gratiam esse in effectu efficacem, impium in effectu moventem ad contritionem, & amorem Dei super omnia: ergo eo ipso delentur omnia peccatoris crimina, ac per consequens fit, ut *prima gratia, quam Deus peccatori concedit, sit peccatorum remissio*, ut dicitur propositione 28.

3 Fundamento non dissimili, dicitur propositione 29. extra Ecclesiam nullam gratiam concedi. Vel enim impius per gratiam ei concessam justificatur, ac redditur justus, vel non: si per eam gratiam justificatur, non est extra Ecclesiam, nam eo ipso est de Ecclesia, ut constat ex supracitatis propositionibus 72: & aliis. Si autem impius non justificetur per gratiam, (cui resistit) signum est, quod nulla fuit talis gratia, nec talis dicenda est: siquidem sola gratia efficax est gratia, ut dicitur jam impugnatis propositionibus cap. 7.

4 Ex eodem principio deducitur nullam dari gratiam, nisi per Fidem. Fides enim, ut ipsi inquiunt propositione 52. & aliis, non permanet absque gratia sanctificante: ergo, si non datur gratia, neque Fides; & si Fides non est, neque gratia. Quod si objiciatur; Hæreticis, Judæis, atque Gentilibus, in quibus Fides non est, non deesse gratiam excitantem, & moventem ad Fidem, & conversionem, quanvis ejus auxiliis resistent, id negant constanter; quia, ut inquiunt, nulla est gratia, cui resistatur. Unde propositione 10. *Gratia est operatio manûs Omnipotentis Dei, quam nihil impedire potest, aut retardare.*

5 Hoc fundamentum corrui, nam ita ratiocinandi occasio jam fuit præclusa cap. 7. d. sect. 1. Spécialiter tamen impugnantur, quia, ut sæpe jam diximus, præsertim cap. 7. sect. 9. d. num. 14. nulli creaturæ rationali denegatur adiutorium gratiæ sufficientis ad salutem, & media, de cujus plenitudine accipient, ni resistent, Pagani, Judæi, Hæretici, & peccatores. Præterea nostra veritas constabit ex sequentibus.

Osten-

Ostenditur neque Fidem, neque remissionem peccatorum esse primam gratiam; itemque extra Ecclesiam (& peccatoribus) gratiam concedi.

6 Probatur nostra resolutio, quæ est omnium Catholicorum. Quia Deus tum Paganos, Judæos, & Hæreticos, tum peccatores, ut illi Fidem recipiant, ut isti convertantur, & recipiant justificantem gratiam, prævenit, & excitat auxiliis indubitatis, & supernaturalibus gratiæ moventis, & excitantis: ergo neque Fides, neque peccatorum remissio est prima gratia, quam Deus concedit & infidelibus, & peccatoribus. Aliiter: ergo extra Ecclesiam conceditur gratia. Nostrium assumptum, si fundamento stabili probetur, firmissimam reddet Catholicam veritatem.

7 Probo igitur antecedens primò ex Patribus. Inquiunt enim Augustinus in *Enchiridio* cap. 31. *Hominum voluntatem Deus præparat adjuvandam, & adjuvat præparatam*, idem lib. 2. de peccatorum meritis, cap. 18. *Quòd ad Deum nos convertimus, nisi ipso excitante, & adjuvante, non possumus*. Quæro ex doctrina Augustini. Utrùm Deus non præparet ad Fidem, conversionem, & salutem per media naturalia, an gratiæ? Non per naturæ media, hoc enim foret Pelagianum: ergo per media supernaturalia, & gratiæ. Unde Augustinus lib. de *Prædestinatione Sancti*. cap. 2. inquit: *Nemo sibi sufficit ad incipiendum, vel perficiendum quodcunque opus bonum*. Idem apertissimis verbis docuit Divus Prosper lib. 2. de *Vocat. Gent.* cap. 28. inquiens: *Sicut qui crediderunt, juvantur, ut in Fide maneant; sic qui non dum crediderunt, juvantur, ut credant*. Accedit Magnus Bellarminus lib. 5. de *Grat. & lib. Arb.* cap. 15. *Gratia excitans interna necessario præcedere debet hominis conversionem, sive ab infidelitate ad Fidem, sive à peccato ad justitiam*. Idem deducitur ex Divo Cyprian. lib. 3. ad *Quirin.* cap. 1. *Credendi, vel non credendi libertatem in arbitrio positam ex Deuteronomio*. Ex Divo Clemente Papa *Epist.* 3. *Si quis audiens sermonem veri Prophetæ, velit recipere, aut nolit amplecti onus ejus, habet in sua potestate*. Quomodo autem hoc erit in potestate, & arbitrio nolentis credere, si non sit præventus sufficienti gratiâ?

Nemo in Deū convertitur, si-
ve ab infideli-
tate, sive à pec-
catis, nisi per
media gratiæ
supernaturalis;
ergo hæc con-
ceditur ante
Fidem, & ante
remissionem,
ut medium ad
suum finem.

8 Probo

Pagani, & Judæi per interinas inspirationes Dei vocantur, & excitantur gratiæ, baptismum inquirunt, & anhelant ad illum.

8 Probo idem antecedens ex Conciliis; dicitur enim in Arausicano II. *Deus nobis inspirat, ut Baptismi Sacramenta fideliter requiramus.* Respondeant nunc Adversarii, utrùm hæc inspiratio sit naturæ, an gratiæ? Non naturæ, quia hæc non ordinat ad fines supernaturales, ut est Baptismus: ergo gratiæ. Quis tamen dubitat inspirationem ad requirendum Baptismum dari iis, qui sunt extra Ecclesiam, videlicet Paganis, aut Judæis non dum renatis fonte Baptismatis? De illis autem, qui gratiam in Baptismo susceptam amiserunt, constat, prius Divina gratiâ excitari, postea justificari: unde fit ut *peccatorum remissio non sit prima gratia, quam Deus peccatori concedit.* Id habemus ex Tridentino multis in locis, nam *Seff. 6. cap. 5. Declarat ipsius justificationis exordium in adultis à Dei per Christum JESUM præveniente gratia sumendum esse: hoc est; ab ejus vocatione; quâ nullis eorum existentibus meritis vocantur, ut qui per peccata à Deo aversi erant, per ejus excitantem, atque adjuvantem gratiam ad convertendum se, ad suam ipsorum justificationem, eidem gratiæ liberè assentiendo, & cooperando disponantur.* Hic tria habemus valde notanda. Videlicet exordium ad justificationem, sumptum à præveniente gratia. Vocationem per excitantem gratiam. Dispositionem ad justificationem recipiendam. Ast hæc omnia priora sunt ipsa justificatione, & peccatorum remissione: nam media priora sunt fine, & dispositiones priores sunt ultima forma: ergo falsò asseritur primam gratiam à Deo concessam peccatori esse peccatorum remissionem. Item aliter: ergo falsò dicitur ab Authore hujus nequissimæ doctrinæ: *Extra Ecclesiam nulla conceditur gratia;* nam peccatores in hac sententia sunt extra Ecclesiam, (ut vidimus num. 1.) & tamen docet Concilium eis conferri à Deo per Christum auxilia gratiæ supernaturalis excitantis, prævenientis, moventis, ac disponentis. Confirmatur ex eodem Concilio *Seff. 6. cap. 6.* ubi agit de dispositione, & præparatione ad justificationem, & remissionem peccatorum; quæ, ut inquit, fit per Divinam gratiam excitantem. Hæc autem præparatio est prior, quàm peccatorum remissio.

Ante justificationem, & infusionem gratiæ ad eam disponitur impius ad eamque excitatur, & adjuvatur per gratiam.

9 Ex sacra Pagina constat nostra resolutio primò; quia, ut latius expendi *cap. 7. sect. 8. §. 1. num. 10. & sequentibus,* Deus, ut inquit Apostolus *1. ad Tim. 2. Vult omnes homines sal-*

vos

vos fieri, & ad agnitionem veritatis venire: ergo non solum eos, qui sunt intra Ecclesiam, sed omnes etiam infideles, aliter non verificaretur prædicatum Apostoli testimonium, quod etiam ostensum fuit tota *Secl. 8. & 9. ejusdem capitis 7.* Hæc autem voluntas salvandi omnes est præparatoria mediorum sufficientium ad salutem, quæ perinde sunt supernaturalis ordinis, & gratiæ: ergo jam omnibus hominibus, peccatoribus, Hæreticis, Judæis, atque Gentilibus conceduntur auxilia Divinæ gratiæ, quanvis sint extra Ecclesiam, & quanvis Fidem non habeant Gentilis, neque Judæus, neque Hæreticus. Constat secundò, quia multi inveniuntur in Scripturis, qui gratiam excitantem, atque vocantem respuerunt: ergo hæc gratia concessa est ante justificationem; aliter eo ipso admitteretur. Alii Fidem noluerunt recipere, quapropter à Deo de hoc peccato arguuntur: ergo præventi erant auxiliis gratiæ sufficientis ante Fidem, ut eam reciperent; aliàs Dòmini objuraciones essent injustæ, ut diximus multoties *cap. 6. per secl. 2. & cap. 7. per secl. 2.* Hoc ultimum antecedens patet ex multis Sacræ Scripturæ locis relatis jam *cap. 7. secl. 11. num. 5.* & aliis in locis præcedentibus.

10 Idem stabilitur validissima ratione. Hæretici, & Judæi, quibus prædicatum est Evangelium, illi credere tenentur; imò & ipsi omnes Gentiles, quanvis in diffinis nationibus enutriti; ideo enim dicitur apud *Joan. 1. Deum illuminare omnem hominem venientem in hunc Mundum*, ut scilicet omnes credant per eam lucem, quæ est JESUS, ut docet Caietanus in *cap. 1. Joannis*. Similiter omnes tenentur ad amandum Deum, Creatorem, Redemptorem, & Benefactorem omnium nostrum, juxta illud, quod in Lege traditum est: *Diliges Dòminum Deum tuum ex toto corde tuo, ex tota anima tua, & ex omnibus viribus tuis, & ex omni mente tua. Luc. 10.* Ergo omnes peccatores possunt converti, & amare Deum, omnesque infideles possunt credere. Ratio est; quia, ut dicitur à Tridentino *Seff. 6. cap. 11. & Can. 18. Deus impossibilia non jubet, sed jubendo monet facere quod possis.* Si ergo omnes infideles possunt credere, & peccatores converti, quanvis non credant, neque convertantur, rectè inferitur eis non deficere auxilia Divinæ gratiæ ad id requisita; aliàs dicendum erit cum Pelagianis posse infideles

Quanvis Gentilis, Judæus, & Hæreticus Fidem non habeant, sintque extra Ecclesiam, omnes à Deo vocantur per auxilia supernaturalia; vult enim Deus omnes salvos fieri.

Aut est tenenda nostra Catholica doctrina, aut in varias hæreses incidendum.

fideles credere, & peccatores converti solis auxiliis naturæ. Unde Tridentinum Sess. 6. Can. 3. inquit: *Siquis dixerit sine præveniente Spiritûs Sancti inspiratione, ejusque adjutorio hominem credere, sperare, diligere, aut pœnitere posse, sicut oportet, ut ei justificationis gratia conferatur, anathema sit.* Quibus positis ad ultimas angustias reduco adversarios: vel enim dicent dari infidelibus, & peccatoribus gratiam prævenientem, ut disponantur ad Fidem, Spem, & amorem, & tandem, ut convertantur: vel si hanc veritatem nolint admittere, unum é duobus eligent; scilicet: aut nullum peccatorem posse converti, & nullum infidelem posse credere; (quod est jam impugnatum) aut posse credere, & converti absque gratia Spiritûs Sancti; quod est Pelagianum, & à Tridentino fuit anathemate injunctum, verbis illis paulò supra relatis.

Impugnatarû
propositionum
censura.

11 Deducitur ex dictis has quatuor propositiones, de quibus in præsentî agimus, in sensu, & doctrina ipsis propria esse omnino hæreticas, utpote ex diametro oppositas Sacro Textui, & Conciliis relatis num. 8.

12 Arguent primò. Divus Paulus *Epist. ad Rom. cap. 5. v. 1. & v. 2.* sic inquit: *Pacem habeamus ad Deum per Dñm nostrum JESUM Christum, per quem habemus accessum per Fidem in gratiam istam, in qua stamus, & gloriamur in spe gloriæ filiorum Dei: ergo ex verbis Pauli firmiter constat gratiam non esse gradum ad Fidem; sed é contra gradum esse Fidem ad gratiam.* Ac inde nullam esse gratiam ante Fidem, neque extra Ecclesiam. Respondetur gratiam apud Theologos communiter dividi in habitualem sanctificantem, & in actualem excitantem, moventem, &c. Unde Fides præcedit gratiam sanctificantem, non enim disponitur ad gratiam habitualem, & sanctificantem, qui credere recusat, & Fidei obstat: non autem præcedit Fides gratiam actuaalem moventem, adjuvantem, atque excitantem ad credendum. Igitur Apostolus intelligendus est de gratia habituali sanctificante, non autem de actuali movente, & excitante. Unde Divus Thomas ad verba Apostoli sic inquit: *In gratiam istam; id est, in statum gratiæ:: & hoc per Fidem, per quam scilicet gratiam consequimur. Non quia Fides præcedat gratiam actuaalem, cum potiùs per gratiam Fides habeatur, juxta illud ad Ephes. 2. Gratiâ salvatis estis per Fidem:*

Per Fidem cõ-
sequimur gra-
tiam habitua-
lem; est per gratiam
actuaalem con-
sequimur Fidẽ.

Fidem: nam primus effectus gratiæ, ut inquit Angelicus Præceptor, est *Fides*.

13 Arguent secundò. Apud Augustinum, *Fides* dicitur prima gratia: ergo ante illam nulla gratia conceditur, aliàs non jam prima gratia *Fides*, ac per consequens qui *Fidem* non habuerunt, nullam à Deo gratiam acceperunt. Mens Augustini colligitur ex *Tract. 3. in Joan.* ubi Sanctus Doctor sic ait: *Accepimus de plenitudine ejus primam gratiam, gratiam pro gratia. Quam primam gratiam accepimus Fidem.* Respondetur apud Augustinum, gratias excitantes, & moventes ad *Fidem*, intelligi, & venire simul per nomen, & appellationem *Fidei*. Unde ly *Fides* apud Sanctum Doctorem hic comprehendit tam habitum *Fidei*, quam præcedentes ad illum dispositiones. Quapropter dum Augustinus *Fidem* dicit primam gratiam, antecedentes gratiæ dispositiones ad *Fidem* non excludit, sed eas comprehendit, & simul conjungit cum ipsa *Fide*, tanquam media cum suo termino, & in hoc sensu judicat unam tantum gratiam completè, & adæquatè sumptam, *Fidem* simul, & præcedentes dispositiones, quæ intuitu *Fidei* conceduntur.

Quo sensu *Fides* ab Augustino dicatur prima gratia.

CAPUT X.

Explicantur, & confutantur sequentes quatuor propositiones.

XXX. *Omnes, quos Deus vult salvare per Christum, salvantur infallibiliter.*

XXXI. *Desideria Christi semper habent suum effectum, pacem intimo cordium infert, quando eis illam optat.*

XXXII. *JESUS Christus se morti tradidit ad liberandum pro semper suo Sanguine primogenitos, id est, electos, de manu Angeli exterminatoris.*

XXXIII. *Proh quantum oportet bonis terrenis, & sibi met ipsi renuntiassent ad hoc, ut quis fiduciam habeat sibi, ut ita dicam, apprehendi Christum JESU M; ejus anorem, mortem, & mysteria, ut facit Sanctus Paulus dicens; Qui dilexit me, & tradidit se met ipsum pro me!*

QUATUOR sunt propositiones, quæ nobis sese simul offerunt explicandas, & confutandas; omnes enim æquè pariter collimant ad obnubilandam, penitusque delendam, generalem in Deo voluntatem salvandi omnes homines, tradendique Filium suum in mortem pro omnibus, quanvis oppositum constet ex Sacra Scripturà ad Rom. 8. 32. his verbis: *Pro nobis omnibus tradidit illum.*

2 Est igitur propositio 20. *Omnes, quos Deus vult salvare per Christum, salvantur infallibiliter.* Ex hac sic subsumitur. Atqui non omnes homines salvantur: ergo Deus non vult omnes homines salvare per Christum. Ecce istiusmodi propositionis error. Accedit propositio 31. *Desideria Christi, semper habent suum effectum.*

Exponitur propositio.

tum. Pacem intimo cordium infert, quando eis illam optat. Ex primâ parte hujus propositionis sic discurretur: Atqui Christi desiderium salvandi omnes non habet suum effectum in omnibus: ergo in Christo non fuit desiderium salvandi omnes homines. En primû absurdum hujus propositionis. Ex secunda ejusdem propositionis parte sic infertur. Ergo Christus non optat cordium pacem, idest, gratiam, nisi quando intimo cordium, eam in effectu ingerit. En aliud absurdum. Multoties enim Christus, ut sæpe contingit, pacem, idest, gratiam, nobis optat, nec tamen eam cor libus nostris infert; nam sufficientia ad eum finem optatum auxilia, ex propria nequitia, & obstinatione rejicimus. Unde, postrema pars hujus propositionis iterum negat auxilia sufficientis gratiæ, admissa tantummodo gratiâ efficaci. Quod tamen damnatum jam fuit in aliis præcedentibus articulis, & à nobis non leviter impugnatum cap. 7. sect. 1.

Sensus propositionis 31.

Propositio 31. quoad 2. partem, remissive impugnatur.

¶ 2.

3. Præsentés tamen errores, tam hujus propositionis trigelime, quàm primæ partis propositionis trigelime primæ, omnino rejiciendi sunt, utpote jam antea prædammati: nam; ut constat ex Concilio Moguntino sub nostro Rabano Mauro, Præclarissimo Moguntinæ Archiepiscopo, qui dicto Concilio præfuit, damnatus est quidam Gothescalcus, qui ex Gallia ad Italiam veniens; indeque ad Germaniam, publice docebat: Non esse quisquam, quem Deus salvare velit, & non salvetur. Quid (inquirebat) Deus noster quæcumque voluit, fecit. Et illi omnes impij, & peccatores, pro quibus idem Filius Dei nec orationem, nec dico sanguinem fudit, neque pro eis ullo modo crucifixus est. Sic habetur in Epist. Syn. Moguntini Concilii tom. 3. Concil. Gallic. Item ex Floard. lib. 3. Histor. Rhemens. Item error cum suo Magistro Gothescalco in Concilio Carisiaco damnatus est; ut refert Hincmarus lib. de Prædest. cap. 21. his verbis: In Synodali conventu, in Carisiaco Palatio, iterum auditur Gothescalcus ab Episcopis, & ceteris quæ plurimis viris, Ecclesiasticis, atque Religiosis, qui eidem Synodo interfuerunt. In quorum præsentia, sicut & in Moguntina Civitate, inventus est Gothescalcus hereticus, atque incorrigibilis honore Presbyterali abjectus, & pro sua irrevocabili contumacia, secundum leges, & Agathenses Canones, ac Regulam Sancti Benedicti, ut improbus virgis cæsus, sicut decreverant Germaniæ Provinciarum Epif-

Præcedentes propositiones obiter impugnata.

Gothescalcus quæ præsentés errores a Concilio Moguntino, & Carisiaco damnatus.

Hinc discitur quæ autoritatis sit in Concilio Regula S. P. Benedicti.

copi, nè aliis noceret, qui sibi prodesse nolebat, ergastulo est reclusus.

4 Interim nobis opus non est amplius moras necere in eisdem erroribus impugnandis; eos enim jam confutavimus, & Sanctæ M. Ecclesiæ doctrinam defendimus *cap. 7. sect. 8. per totam.* Et Catholicam hanc veritatem ab objectionibus vindicavimus *sect. 9. 10. ejusdem capituli 7.* Modò ad sequentes duas propositiones præcedentibus valde affines.

Sensus propositionis 32.

5 Propositio 32. *JESUS Christus se morti tradidit ad liberandum pro semper suo sanguine primogenitos, id est, de manu Angeli exterminatoris.* Hujus propositionis nequitia in eo est, quod asserat, & intendat Christum solum fuisse mortuum pro salvandis, & liberandis electis, non autem pro cæteris hominibus. Id ipsum, secundum aliquam sui partem, confirmat sequens propositio 33. *Proh quantum oportet bonis terrenis, & sibi met ipsi renuntiassent, ad hoc, ut quis fiduciam habeat sibi, ut ita dicam, appropriandi Christum JESU M, ejus amorem, mortem, & mysteria. ut facit Sanctus Paulus, dicens: Qui dilexit me, & tradidit semet ipsum pro me!* In hac relata propositione duplex error manifestè apparet. Primus est; solos justos, & electos, ut Divus Paulus, & alii ejus imitatores, posse fiduciam habere appropriandi sibi amorem Christi, & mysteria mortis, & Passionis ejus; supponitur enim Christum pro solo Divo Paulo, & aliis electis morti fuisse traditum. Hunc errorem damnat Chrysostomus super illa verba Apostoli; 2. ad Galatas 20. sic inquit: Paulus declarat hoc quoque par esse, ut quisque nostrum non minus agat gratias Christo, quam si ob ipsum solum advenisset, neque enim recusaturus erat, vel ob unum tantam exhibere dispensationem. Ad id singulorum quemquam hominum, pari charitatis modo diligit, quo diligit orbem universum. Hoc tamen absurdum, quod in hoc primo errore propositionis 33. & similiter in propositione 32. repertum est, latè, diffusèque impugnatur *cap. 7. sect. 8. 9. & 10.* Secundus error istius propositionis contendit debere, seu oportere hominem renuntiare sibi, nihil scilicet operando amore mercenario propter æternam retributionem; & renuntiare etiam terrenis bonis, ut fiduciam habeat, existimandi se inter electos enumerari.

In propositione 33. duplex error.

Secundus error duplicem partem continet.

Prima pars impugnatur.

6 Impugnatur prima pars hujus secundi erroris in qua dicitur debere hominē sibi ipsi renūtiare, nihil scilicet operando amore mercenario, seu intuitu Beatitudinis; quasi malū, & peccaminosum

caminosum sit Deo lervire propter æternam gloriam obui-
nendam; in cuius servitutis Dei actu homo Deum diligit, duc-
tus amore concupiscentiæ, erga se ipsum. Fundatur nostra, in
oppositum doctrina; *primò* inter errores Lutheri illum dete-
gendo, in quo Hæresiarcha ille damnat tanquam malum, & vi-
tiosum actum, quo quis Deum diligit intuitu mercedis æter-
næ: unde *assert.* 6. contra Bullam Leonis X. sic scribit Lutherus:
Contritio, quæ paratur per amissionem æternæ Beatitudinis, facit ho-
minem hypocritam, imò magis peccatorem: ergo in Lutheranos decli-
nat qui docet oportere aliquem renuntiare sibi, nil mercedis
intuitu operando; ad hoc ut fiduciam habeat appropriandi sibi
JESUM, ejusque amorem. Unde Concilium Trident. sess. 6.
can. 3. 1. Si quis dixerit justificatum peccare, dum intuitu æternæ Beati-
tudinis operatur, anathema sit. Secundò confutatur idem error, quia
proscriptus invenitur ab Alexandro VIII. qui in decimâ tertiâ
propositione damnatâ sic habet: Quisquis etiam æternæ mercedis
intuitu Deo famulatur, charitate si caruerit, vitio non caret quoties in-
tuitu licet Beatitudinis operatur. Hanc præcesserat propositio de-
cima: Intentio, quâ quis detestatur malum, & prosequitur bonum,
merè, ut caelestem obtineat Gloriam, non est recta, nec Deo placens.
Utramque autem propositionem damnavit relatus Pontifex.

Præsens error
invenitur inter
alios, quos Lu-
therus docebat.

Idem error
proscriptus fuit
ab Alexandro
VIII.

7 Idem ratione stabilitur. Non est vitiosum, quòd à vitiis
abstineamus ex timore servilis; scilicet ob metum gehennæ: er-
go neque, si Deo famulemur æternæ mercedis intuitu. Et con-
firmatur *primò*; quia sicut ille timor servilis (absque servilita-
te) est honestus, sanctus, & supernaturalis; sic etiam iste amor
concupiscentiæ, quo quis Deum diligit intuitu præmiorum.
Confirmatur 2o. quia sicut non est vituperandum, quòd timor
servilis magis de estetur pœnam, quàm culpam; ita vituperan-
dum non est, quòd amor concupiscentiæ magis operetur prop-
ter creaturam, quàm propter Deum. Nam illud magis non in-
telligitur appreciativè, sed finaliter, quatenus hic amor potiùs
Deo famulatur propter hominem, quàm propter Deum
ipsum. Vide *cap. 2. f. 1. à n. 5. & f. 2.*

Præfatus error
impugnatur
rationibus.

8 Neque objiciat Janlenius amorem concupiscentiæ, quo
quis Deum amat, eique famulatur mercedis intuitu, esse in-
ordinatum ex eo, quòd creaturæ debent referri ad Deum;
qui autem operatur propter Gloriam cælestem, operatur

Aa ij

amando

Afertiſſimè de-
monſtratur nò
eſſe inordina-
tum, quòd quis
Deum diligat
amore concu-
piſcentiæ, hoc
eſt, intuitu
mercedis.

amando ſe ipſum amore concupiſcentiæ, & ordinando Deum ad ſe, non autem ſe ad Deum ordinando. Igitur, quia in hoc apparet inordinatio, quæ Deo placere nequit, evidens eſt debere quenquam ſibi met renuntiare, & omnia ex charitate operari propter Deum ſummè dilectum, ut fiduciam habeat appropriandi ſibi Chriſti amorem. Non inquam id obijciatur à Janſenio; facile enim reſponderetur quòd, licèt ille, qui operatur intuitu mercedis æternæ, videatur operari propter ſe ex amore concupiſcentiæ, & non propter Deum; attamen in re ſemper operatur propter Deum, nam omne opus bonum ex ſua natura ordinatur ad Deum. Unde opus miſericordiæ v. g. elicitum ob mercedem conſequendam à Deo, quanvis ſignatè referatur ad operantem, exercitè, ac virtualiter per ſe ipſum refertur ad Deum, finem ultimum totius bonitatis. Hinc patet, quòd in his operibus, quæ in obſequium Dei ortum ducunt ab amore concupiſcentiæ, maius bonum, id eſt Deus, ſolùm ordinatur immediatè, & non ultimò, ad minus bonum, ſcilicet ad creaturas: nam mediatè, & ultimò ipſum minus bonum, id eſt creaturæ, ordinantur exercitè, & virtualiter ex natura ſua in Deum maius bonum. In hoc autem nulla eſt inordinatio: nam aliàs Incarnatio Divini Verbi fuiſſet etiam inordinatè à Deo diſpoſita, nam, ut docet Divus Thomas, primariò, & immediatè intentà fuit à Deo in remedium peccati, ac inde ſolùm mediatè, & ultimò propter Deum. Sicut igitur in hoc ſenſu abſque impuritatè nòvo Incarnatio ordinavit immediatè Deum ad creaturas, fuit enim propter nos homines, & propter noſtram ſalutem; ſic in amore concupiſcentiæ, quo quis operatur intuitu mercedis æternæ.

Conſtat noſtra
doctrina ex
Scriptura, &
D. Auguſtino.

9 Præcedentem doctrinam Sacra Scriptura reddit indubitabilem, in ea enim paſſim excitamur ad virtutes, & bona opera exercenda intuitu mercedis, quapropter de ſe ipſo inquit Pſalmiſta *Pſalm. 118. Inclina vi cor meum ad faciendas juſtificationes tuas in æternum propter retributionem.* Paulus Apoſtolus ad Coloff. 3. *Quodcunque facitis ex animo operamini, ſicut Dòmino, & non hominibus; ſcientes, quòd à Dòmino accipietis retributionem hereditatis.* Idem ad Hebr. 11. *Maiores divitias æſtimans theſauro Ægyptiorum, improprium Chriſti; aſpiciebat enim in remunerationem.* Similiter Apoc. 2. dicitur: *Eſto fidelis uſque ad mortem, & dabo*

dabo tibi coronam vitæ. Non alia doctrina Patrum, Augustino Duce, qui super *Psalm.* 14. inquit: *Non faciamus aliquid, nisi spe celestium præmiorum.* Non ergo se Augustinianos jactitent Jantenii discipuli, qui Augustini doctrinæ palam adversantur.

10 Nunc ad alteram partem secundi erroris hujus propositionis 33. in qua dicitur necessariam esse renuntiationem bonorum terrenorum, ut fiduciam quis habeat existimandi inter electos se enumerari. In hac parte postrema hujus erroris extumulatur hæresis Pelagianorum, qui, teste Augustino *Epist.* 89. & 106. prædicabant præfatam bonorum renuntiationem temporalium, tanquam omnino ad salutem necessariam. Idem docuerunt Hæretici dicti Fraticelli, ut constat ex *Extravaganti* 22. *Sancta Romana*, tum ibi, tum à Bonifacio VIII. damnati.

Altera pars erroris secundi impugnatur.

11 Necessitas dictæ renuntiationis adversatur Sacræ Scripturæ; quia Abraham, Lot, Isaac, Jacob, Joseph, & alii viri sancti fuerunt ditissimi, ut norunt illi, qui aliqualem lectionem Sacris Bibliis dederunt. Præterea talis renuntiatione terrenorum vanum, & commentitium reddit septimum illud præceptum, furtum non faciendi. Nam furtum est ablatio rei alienæ, domino renuente; at hæc renuntiatio ab omnibus Christianis aufert rationem dominii; & à Christianorum bonis tollit alienatum, sive alienationem, ergo admissa dicta renuntiatione, perperam fingitur in Decalago septimum præceptum. Deinde datur præceptum eleemosynam pauperibus erogandi, ut constat ex illo *Deuteronomii* 15. v. 11. *Præcipio tibi, ut aperias manum fratri tuo egeno, & mendicus non erit inter vos.* Item ex *Lucæ* 11. v. 41. *Quod superest, date eleemosynam.* Ergo supponuntur Christiani aliquid proprium habentes: primo, quia nemo dat, quod suum non est. Secundo, quia Christus, nec etiam pauperibus ita dare præcipit, ut nihil sibi reservetur à sanctis, nam sub præcepto sola superflua jubet pauperibus exhiberi, necessaria autem ad vitam honestè traducendam reservare, & retinere sibi unicuique licet ex Domini institutione. Unde Divus Thomas 2. 2. *quæst.* 87. a. 1. ad 4. *Omnia superflua jubet Dominus pauperibus exhiberi.* D. Beda *lib.* 4. *cap.* 54. in *Luc.* 12. *Non hoc præceptum esse putandum est, ut nihil pecu-*

Aliqui viri iusti ditissimi.

Dominium, & eleemosyna nõ essent, posita renuntiatione bonorum; ex eaque vanum esset septimum Legis præceptum.

CAPUT XI.

*DUARUM SEQUENTIUM PROPOSITIONUM
sensus aperitur, & impugnatur. Doctrina S. M. Ecclesiæ
eas proscribentis defenditur.*

PROPOSITIO XXXIV.

Gratia Adami non producebat, nisi merita humana.

PROPOSITIO XXXV.

*Gratia Adami est sequela creationis, & erat debita natura sanæ, &
intelligens.*

Propositio 34.
in suo sensu est
implicatoria.

STATUITUR propositione 34. gratiam
Adami non producere, nisi merita huma-
na ; sed obstat, quòd juxta communem
doctrinam Theologorù cum Divo Tho-
ma 1. 2. q. 109. & juxta Concilia, ac Patres, ut infra videbi-
mus, Divina gratia est quoddam principium naturæ indebi-
tum, ipsam elevans ad ordinem supernaturalem. Quia verò
merita humana sunt opera naturalia, quæ à gratia minimè
dependent ; dicendum est, quòd Protoplasti merita, merè
humana, non erant ex gratia. Imò neque erant merita theo-
logicè dicta ; nam meritum in communi Theologorum ac-
ceptione est obsequium factum Deo, potens ex se movere ad retribu-
tionem doni supernaturalis, ut tenent Ovied. Haunol. & Viva
tom. 5. disp. 5. quæst. 1. art. 1. num. 1. unde meritis, quæ sunt à
gratia, debetur ut retributio æterna gloria, & augmentum
gratiz,

Quid, & quomodo
complex sit meri-
tum.

gratiz, quod de condigno meretur justus: & peccator, supernaturali gratiâ adjutus, per contritionem supernaturalem meretur primam gratiam de congruo; quia etsi illam non exigit, ex benignitate Divina ei datur convenienter: quidquid in oppositum doceat Calvinus in Antidoto Concilii Tridentini Sess. 6. cap. 12. Igitur, quia somniatis illis meritis parentis omnium, neque prima gratia de congruo, neque augmentum gratiæ, aut Beatitudo fuit debita; consequenter illa merita humana, sic nuncupata, dicendum est merita non fuisse.

2 Respondent adversarii. Merita Adami fuisse in rigore merita, quibus deberetur Beatitudo, erant enim à gratia; ideo autem dici humana hæc merita, quia Adamo pro statu naturæ integræ gratia fuit debita; non enim naturæ humanæ pro illo statu gratia erat supernaturalis, sed connaturalis. Unde propositio 35. *Gratia Adami est sequela creationis, & erat debita naturæ sanæ, & integræ. Sed statim urget in contrarium; quod per se pateat implicare esse gratiam, & esse naturalem, seu naturæ debitam: inquit enim Augustinus lib. 3. contra Maximinum cap. 15. Ideo fieri gratiâ filium, quia non est naturæ.*

Implicat gratiâ,
debitam esse
naturæ integræ

3 Patet igitur errorem utriusque propositionis suprâ scriptæ in eo potissimum stare, quod hæc gratia dicatur debita, & connaturalis naturæ integræ. Unde hic error in sensu proprio proscribitur fuit inter propositiones Baii à Pio V. Gregorio XIII. & Urbano VIII. damnatas. Considera sequentes Baii propositiones.

Error propositionum 34. & 35. & fuit jam proscribitur inter propositiones Michaelis de Baii.

I. Nec primi hominis adhuc integri merita rectè vocantur gratia.

III. Primo homini, si in statu illo permanisset usque ad ultimum vitæ, felicitas esset merces, & non gratia.

XXII. Humane naturæ sublimatio, & exaltatio in consortium Divinæ naturæ debita fuit integritati primæ conditionis, & proinde naturalis dicenda est, & non supernaturalis.

XXIV. Absurda est sententia eorum, qui dicunt hominē ab initio dono quodam supernaturali, & gratuito super conditionem naturæ fuisse exaltatum, ut Fide, Spe, & Charitate Deum supernaturaliter coleret.

LV. Deus non potuisset ab initio talem creare hominem, qualis nunc nascitur; hoc est, destitutum originali justitiâ, & sanctificante

ficante gratiâ, cum integræ naturæ dicatur debita, & connaturalis.

4 *Suppono primò* has præcipuas propositiones impugnaturus, finem hominis esse duplicem; naturalem unum, supernaturalem alium. *Primus est ille*, ad quem ordinatur homo ex vi, & impetu propriæ naturæ. Secundus autem naturam excedit, & ordinatur homo ad illum per gratiam. Hæc est doctrina Divi Thom. 1. p. q. 23. art. 1. loquendo de Angelis, & in 1.2. q. 5. a. 5. & q. 62. a. 13. Hanc duplicis finis distinctionem admittunt cæteri Thomistæ communiter cum Caiet. 1. p. q. 62. art. 1. Soto lib. 1. de Nat. & Grat. cap. 3. & in 4. dist. 49. Item Scotistæ cum Magistro Subtilissimo q. 3. *Prologi ad argum. primæ quæst. in fine.* Ratio est: quia omne vivens habet aliquem finem sibi connaturalem, in quem tendat, ut agnoverunt Philosophi cum Aristotele lib. 1. & 10. *Ethic.* igitur; quia homo est vivens intellectivus, postulat pro fine suæ virtutis intellectivæ intellectivam operationem. Hæc autem habet pro objecto adæquato, & extensivo omne intelligibile, tam naturale, (& ecce finis naturalis) quam supernaturale, in quod tendit per elevationem, & ecce finis ultimus, & supernaturalis hominis.

Finis supernaturalis excedit vires humanas.

5 Quòd autem hic finis, consistens in assequutione objecti supernaturalis intelligibilis, sit supra naturalem capacitatem hominis, & excedens humanas naturæ vires; patet *primò* ex eo, quòd tale objectum sit in se supernaturale. Patet *secundò* ex necessitate luminis gloriæ intellectum elevantis. Patet *tertiò* ex Concilio Viennensi, à quo damnantur Anomæi, Begardi, & Beguinistæ, qui docebant Deum ex solius naturæ viribus videri posse. Patet *quartò* ex Sacra Scriptura variis in locis attestante Deum videri non posse absque supernaturali adiutorio. Unde *Isai. 64. Oculum non videt, Deus, absque te, quæ præparasti expectantibus te.* Et 1. ad Corint. 2. *Nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparavit Deus iis, qui diligunt illum.* Hæc autem præparatio est per supernaturalem providentiam; quapropter dicitur ad *Timot. 1. cap. 6. Lucem habitat inaccessibilem, quem nemo hominum vidit, sed nec videre potest, hoc est, viribus naturæ, & præcisa præparatione supernaturali adiutorii indebiti.*

Sup-

6 *Suppono secundò*, Theologos, nullo excepto, in eo venire cum Divo Augustino lib. 14. de Civit. cap. 10. & 17. itemque lib. 4. contra Julian. cap. 13. hominem productum fuisse à Deo in statu naturæ integræ. Quisnam autem sit hic status, dubitant Authores. Ast, relicta opinione Durandi in 2. dist. 28. hanc naturæ integritatem ponentis in naturali possessione omnium facultatum, & perfectionum; communior Theologorum sententia est: statum naturæ integræ consistere in quadam carentia fomitis, & effrænatae concupiscentiæ, seu in perfecta subjectione appetitus sensitivi ad rationalem; itaut inferior appetitus contra superiorem moveri, aut rationem prævenire non permetteretur. Ita Caietan. 1. 2. q. 109. art. 2. Soto de Nat. & Grat. lib. 1. cap. 5. Gonet. tom. 2. disp. 3. de Natura integ. art. unico, & alii. Fortasse eadem est Durandi mens; quatenus illam carentiam fomitis, & perfectam subjectionem appetitus sensitivi ad rationalem nominat perfectam, & naturalem possessionem omnium facultatum in suo pondere, & naturali perfectione.

Homo fuit creatus à Deo in statu naturæ integræ.

Quisnam sit hic status naturæ integræ.

7 His positis, insurgit nunc tota in præsentis difficultas, & cardo unicus præsentis disputationis. Utrùm homini in statu naturæ integræ Divina gratia fuerit connaturalis, ac debita, an potius donum supernaturale, & gratuitum? Quod gratia fuerit debitum connaturale statui naturæ integræ, mens fuit Michaelis de Baii, ut constat ex proscriptis ejus propositionibus superiori num. 3. relatis; itemque ex Thesis 34. & 35. quas impugnatus in præsentia. Quia tamen oppositum docet S. M. Ecclesia, quæ has propositiones damnavit; pro defensione veræ, & Catholicæ doctrinæ duplicem appono conclusionem, non partim afferentes ad præsens institutum.

Utrùm gratia fuerit naturæ integræ connaturaliter debita.

8 *Prima conclusio*. Probabile est primum parentem sanctificante gratiâ non fuisse ornatum in sua creatione. Hoc probabile tantum judicavi, quia in hoc puncto nihil indubitabile habemus; neque est ratio, aut Scriptura convincens pro una, vel altera parte. Igitur quia hoc factum solum pendebat ex voluntate Dei, qui Adamum poterat creare in gratia sanctificante, aut sine illa; Dei autem voluntas in hoc non est nobis manifesta; & præterea pro qualibet parte non desunt fundamenta; non plus, quàm probabile judicium efformari potest de

Est probabile Adamum caruisse gratiâ in sua creatione.

de hac re. Divus Augustinus (aut quisquis Author est libri quæstionum novi, & veteris Testamenti) *quæst.* 123. cos refellit, qui docent Adamum in sua creatione accepisse Spiritum Sanctum. Eandem sententiam tenet Magister in 2. *dist.* 24. Divus Bonav. Scot. cum tota Schola, & alii. Oppositum defenditur à Div. Thom. 1. *p.* q. 95. art. 1. Suar. *de Grat.* 1. *p.* Prolog. 4. *cap.* 1. n. 14. Gonet. *tom.* 2. *disp.* 1. *de creatione hominis*, & *statu innocentie*, art. 3.

Potuit Adamus
creari absque
infusione cu-
juscunque doni
supernaturalis.

9 *Secunda conclusio.* Certum est apud Catholicos cum Divo Thom. q. 4. *de Malo* art. 1. Scoto in 2. *dist.* 28. Bellarm. *de Grat. primi hominis*, *cap.* 1. Suar. Prolog. 4. *de Grat. cap.* 1. Vasquesio in *p.* 2. *Disput.* 185. *cap.* 12. primum parentem potuisse à Deo creari in statu puræ naturæ absque infusione gratiæ sanctificantis, aut cujuslibet alterius doni supernaturalis. Hoc patet *primò*: quia, si homo creari non potuisset sine gratia, jam homini foret gratia ex vi naturæ debita, & consequenter gratia talis non esset. Vide Suar. *Tom.* 1. *de Grat. Prolog.* 3. *cap.* 1. & ea, quæ numero 2. diximus. Est enim gratiæ essentia, quasi genericè considerata, quod sit gratuita donatio, non debita. *Secundò*; quia homo per gratiam fit filius adoptivus Dei; si autem homo ex natura sua gratiam consequeretur, esset suapte naturâ filius Dei. Neque talis filiatio jam diceretur adoptiva, adoptio enim est mere gratuita, & nullatenus debita ex vi naturæ. *Tertiò*, & valde efficaciter. Aut naturæ humanæ ex sua intrinseca postulancia debetur gratia, illam exigenti ex intrinsecis prædicatis, aut non. Si primum: ergo non fuit à gratia denudata per peccatum; hoc enim naturam non destruxit ab intrinsecis prædicatis, & à naturali exigentia, quam ut natura habebat. Si secundum: ergo jam gratia non est, naturæ debita: ac inde potuit primis homo integer creari sine gratia. *Quartò.* Homo non potest ex natura sua, præciso dono gratuito supernaturali, disponi ad visionem beatam, aut illi proportionari, illam ve exigere, ut patet ex dictis *num.* 5. unde locum habet illud Apostoli in 1. *ad Timot.* 6. *Lucem habitat inaccessibilem*; gratiæ autem connaturalis est visio Dei, & lumen gloriæ. Ergo si primo homini fuit gratia connaturalis, etiam gloria, & visio Dei esset illi connaturalis, quod est hæreticum, ut liquet ex Clementina, *Ad nostrum* de Hæreticis.

Gratia non fuit
Angelicæ natu-
ræ debita con-
naturaliter.

gratia, & hæc illis donum fuit gratuitum, non naturæ debitum: ergo idem de homine dicendum, cum non sit illius natura Angelicæ præstantior. Antecedens est Divi Augustini lib. 13. *Confess. cap. 2. 3. & 4.* ubi erga Angelos duplicem in Deo distinguit actionem; unam, quâ illis contulit naturam; aliam, quâ illis contulit gratiam. Idem antecedens docuit lib. 12. de *Civit. cap. 9.* Accedit Divus Basilius lib. de *Spiritu Sancto, cap. 16.* ubi inquit: *Ipsæ celestes virtutes non naturâ suâ, sanctæ sunt, sed à Spiritu Sancto.* Ex his facile, & firmiter deducitur sequens, & præcipua resolutio.

S. I.

Homini in statu naturæ integræ Divina gratia non fuit connaturalis, sed supernaturalis; non fuit debitum, sed donum.

10 **P** Robatur primò. Quia é contrariâ resolutione, nullus esset locus dubitandi inter Doctores Catholicos. An homo in suâ creatione caruerit gratiâ sanctificante? Nullum enim opus perfectum caret sibi debitis ornamentis. *Secundò*; quia absurdum esset censere, hominem de facto in sui conditione sanctificante gratiâ non fuisse ornatum: implicat enim esse à naturâ, & naturaliter deesse; cum tamen sit valde probabilis opinio, quæ docet hominem non habuisse gratiam in creatione; ut liquet ex dictis num. 8. Probatur *tertiò*; quia, si gratia naturæ integræ fuit connaturalis, non poterat homo creari sine gratiâ sanctificante: cum enim gratia foret essentialis integritati naturæ, implicaret status naturæ integræ absque gratiâ. Est tamen certo certius potuisse hominem à Deo condi in integritate naturæ, à gratiâ denudatum, ut constat ex dictis num. 9. *Quartò*: quia, si gratia foret connaturalis naturæ integræ, etiam ei foret connaturalis Dei visio; hæc enim gratiæ proportionatur: ast visio Dei, nulli naturali virtuti debetur connaturaliter: ergo neque gratia. Constant hæc ex monitis, ac suppositionibus præactis num. 4. & 5. Neque responderi licet homini perseveranti in integritate naturæ fore gloriam connaturalem; quia nec Angelis Beatis, qui in nullum peccatum sunt lapsi, visio Dei fuit con-

Varie ostenditur gratiâ fuisse indebitam integritati naturæ.

Nec etiam ulli Angelorū Dei visio fuit connaturalis.

naturalis, sed ad eam sunt ordinati per dona gratiæ, atque supernaturalis ordinis. Unde absolute, tam de Angelis, quam de hominibus intelligitur illud Apostoli suprà relati: *Lucem habitat inaccessibilem*; & illud *Psalm. 17. Posuit tenebras latibulum suum*. Et *Psalm. 96. Nubes, & caligo in circuitu ejus*. Ultimò tandem, & quintò probatur: quia, si gratia connaturalis esset primo homini in statu naturæ integræ, maneret etiam post peccatum, quia hoc non tollit dona naturalia, ut docent Divinus Dionysius *cap. 4. de Divinis nom.* Divus Thom. 1. 2. q. 85. a. 6. & q. 89. a. 3. & 4. contra Gent. *cap. 52.* ubi indicat hanc doctrinam de fide esse. Gabriel *dist. 30. in 2.* Et tibi Durandus *Dist. 20. q. 5.* Marfil. *in 2. Dist. 18.* Capreolus *Dist. 30. q. 1. a. 2. & alii.*

11 Confirmatur nostra resolutio tum ex his, quæ diximus num. 9. præcedenti, quæ valde probant nostram assertionem, tum etiam ex Conciliis, & Patribus. Nam Concilium Arausicanum *Can. 19.* sic statuit: *Natura humana, etiamsi in illa integritate, in qua est condita, permaneret, nullo modo se ipsam, Creatore suo non adjuvante, servaret.* Unde, cum sine gratia Dei salutem non posset custodire, quam accepit, quomodo sine Dei gratia poterit reparare, quod perdidit? In his verbis ostendit Concilium necessitatem gratiæ, quæ datur ad meritum in natura lapsæ ex necessitate, quæ erat in natura integra: ergo, quia juxta Concilium natura in utroque statu habet eandem inferioritatem, & necessitatem, etiam in utroque statu gratia est superior naturæ, eique confertur veluti donum specialissimum Dei mere gratuitum. Accedit Concilium Tridentinum, quod *Sess. 6. de Justific. Can. 3.* damnat eos, qui docent posse hominem naturaliter, ut oportet, Fidem, Spem, & Charitatem habere; hæc enim per solam Spiritus Sancti infusionem nobis conferuntur: si autem hæc essent debita naturæ integræ, cui esset gratia connaturalis; non est cur debita non essent naturæ lapsæ post Baptismum, in quo peccatum, & ejusdem pœna omnino remittitur, ut constat ex eodem *Trid. Sess. 5. in Decreto de peccato originali*; ac per consequens negandū non esset posse hominem post susceptum Baptismum credere, sperare, & diligere, sicut oportet, si id posset ante originale peccatum.

Ex necessitate gratiæ ad meritum in natura integra probat Concilium Arausicanum eandem necessitatem in natura lapsæ.

Si gratia esset debita naturæ integræ, sic esset naturæ lapsæ post Baptismum susce-

Sanc

12. Sanctorum Patrum testimonia præcedentem doctrinam confirmant; nam Divus Clemens Alexandrinus lib. 1. in Joan. cap. 13. ait: *Creatura, cum sit serva, nutu tantum, & voluntate Patris ad supernaturalia elevatur*; Divus Augustinus in Enchir. cap. 106. sic inquit de natura adhuc integra in Adamo ante peccatum: *Sine gratia, tunc, nec ullum meritum esse potuisset, quia, etsi peccatum in solo arbitrio erat constitutum, non tamen justitiæ habendæ, vel retinendæ sufficiebat liberum arbitrium, nisi participatione immutabilis boni Divinum adjutorium præberetur*. Idem Sanctus Doctor lib. 2. de Peccato originali, cap. 2. sic scribit: *Non enim Dei gratia gratia erit ullo modo, nisi gratuita fuerit omni modo*. Item lib. 12. de Civit. cap. 9. docet Sanctos Angelos, quem habent Creatorem naturæ, eundem habere bonæ voluntatis Authorem per Spiritum Sanctum, in eis charitate diffusa: ergo de homine ante lapsum idem docendum. Divus Bernardus Serm. 1. de Annuntiat. apertissimè prædicat hominem de se neque in natura integra, neque in natura lapsa gratiam habuisse ad bona opera necessariam; sed eam tanquam donum indebitum ante lapsum recepisse, sicut & post reparationem. Unde dicit: *De bonis operibus certum omnino est, quod nemo habet à se ipso. Nam, si stare non potuit humana natura adhuc integra, quanto minus poterit per se ipsam resurgere jam corrupta*. Id expressè docuit Divus Thomas 1. 2. q. 109. art. 3. his verbis: *Virtute gratuita, superaddita virtuti naturæ, inliget homo in hoc statu naturæ integræ, quantum ad operandum, & volendum bonum supernaturale*.

Sancti Patres
probant Catho-
licam nostram
veritatem.

13. Quæres: quanam censurâ damnetur error, his duabus propositionibus contentus, & à nobis hucusque impugnatus? Respondeo in primis esse erroneas, scandalosas, & temerarias ipsas propositiones: Consonat hoc doctrinæ, quam præmisimus cap. 1. pro intelligendis propositionum censuris. Deinde patet ex dictis ibidem, eas esse hæresi proximas: ex his enim propositionibus consequenter deducitur naturam integram propriis viribus æternam Beatitudinem assequi potuisse; quod est contra Scripturam, ut suprà diximus, ac damnatum à Viennensi, ut meminimus superiori num. 5. Præterea ex num. 3. videtur has Theses fuisse juxta proprium sensum pluries damnatas. Si tamè semel statuatur etià ex Sacro Textu constare gratiam omni naturæ statui esse indebitam, & super-

Censuræ istarum
propositionum.

niæ referretur à Sanctis. Magnus August. *Serm. de Vill.* i inquit: *Quidquid, excepto victu, & vestitu rationali, superfluit, non luxui referretur, sed in thesauro cælesti per elemosynam reponatur.*

Terrenorum
renuntiatio nō
est omnino ne-
cessaria ad salu-
tem; sed tan-
tū ad maio-
rem perfecti-
onem.

12 Hæc autē sic amplius possunt confirmari: *primò*; quia, cū Christus à quodam adolescente fuisset sic in interrogatus: *Magister bone; quid boni faciam, ut vitam æternam habeam?* Hæc tantū ei Christus esse necessaria respondit, ut ad vitam æternam ingredi posset; videlicet omnium mandatorum observationes; unde Christi verba referente Matthæo *cap. 19.* *Si vis ad vitam ingredi, serva mandata:* ergo illa terrenorum renuntiatio non est omnino ad salutem necessaria, sed tantū ad maiorem perfectionem: unde Christus prædicto juveni dicens: *Omnia hæc præcepta custodivi à juventute mea; quid ad huc mihi desit?* Ita respondit: *Si vis perfectus esse, vade, & vende omnia, quæ habes, & da pauperibus.* *Secundò* confirmatur, quia, cū ex communi totius Ecclesiæ calculo, & praxi hæc bonorum terrenorum abdicatio non censeatur ad salutem necessaria, dicendum foret Ecclesiam in re gravissima, & necessaria ad salutem universam errare; quod est temerarium.

Quomodo sit
intelligendum
non posse
Christi esse dis-
cipulum, qui o-
mnibus non
renuntiat.

13 Opponunt hæretici ad inducendum necessariam esse illam terrenorum omnium renuntiationem propter Christū, ut quis spem habeat inter Christi discipulos, & electos nominari, illud *Luc. 14.* Ubi Christus sic inquit: *Qui non renuntiat omnibus, quæ possidet, non potest meus esse discipulus.* Ergo propter Christum omnia bona sunt necessariò renuntianda. Sed contra: ergo tenemur eodem modo extra necessitatem, & non urgente martyrio, vitam propria autoritate deponere, ut nos met occidendo efficiamur Christi discipuli. Dicitur enim à Christo eodem *cap. 9. v. 26.* *Siquis venit ad me, & non odit patrem suum, adhuc autem & animam suam, non potest meus esse discipulus.* Igitur ex doctrina Christi in Lucæ Evangelio lata solū tenemur parato animo esse, ut occasione data, in qua vel bonis terrenis, vel Christo sit renuntiandum, viriliter pro Christo renuntiemus non solū bonis quibuscunque terrenis, sed etiam parentibus, & cognatis omnibus, ac tandem propriæ vitæ, nè videamur hæc magis amare, quàm Christum; unde apud Matthæum *cap. 10. à vers. 37.* sic inquit cælestis ipse Magister: *Qui amat patrem, aut matrem plus quàm*

quàm me, non est me dignus. Et qui amat filium, aut filiam plus quàm me, non est me dignus. Et qui non recipit crucem suam, & sequitur me, non est me dignus. Qui invenit animam suam, perdet illam; & qui perdidit animam suam propter me, inveniet eam.

Harum propositionum centum sunt.

14 Circa censuras præsentium propositionum dicendum est omnes esse falsas, impias, & hæreticas, quatenus in Deo negant generalem voluntatem salvandi omnes & Christum pro omnibus esse mortuum. Unde simili notà inustæ sunt aliæ propositiones, eundem eorrem continentes, ut videri est, *cap. 7. scilicet. 10. num. 15.* Præterea propositio 33. propter peculiare aliquot errores (de propria sui renuntiatione, itemque de omnium bonorum amissione pro Christo, tanquam ad Christi amorem, & Passionem sibi à quolibet appropriandam, necessaria, requisitaque conditione) novam induit inustionem temeritatis; est enim contra commune totius Ecclesiæ labium hæresis; adversatur enim sacræ Scripturæ: ac tandem multiplicitis damnationis; fuerunt enim prædicti errores pluries damnati. Constant autem hæc omnia ex præmissis.

CAPUT

CAPUT XI.

DUARUM SEQUENTIUM PROPOSITIONUM
: sensus aperitur, & impugnatur. Doctrina S. M. Ecclesie
eas proscribentis defenditur.

PROPOSITIO XXXIV.

Gratia Adami non producebat, nisi merita humana.

PROPOSITIO XXXV.

Gratia Adami est sequela creationis, & erat debita natura sana, & integra.

Propositio 34.
in suo sensu est
implicatoria.

STATUITUR propositione 34. gratiam
Adami non producere, nisi merita huma-
na; sed obstat, quòd juxta communem
doctrinam Theologorù cum Divo Tho-
ma 1. 2. q. 109. & juxta Concilia, ac Patres, ut infra videbi-
mus, Divina gratia est quoddam principium naturæ indebi-
tum, ipsam elevans ad ordinem supernaturalem. Quia verò
merita humana sunt opera naturalia, quæ à gratia minimè
dependent; dicendum est, quòd Protoplasti merita, merè
humana, non erant ex gratia. Imò neque erant merita theo-
logicè dicta; nam meritum in communi Theologorum ac-
ceptione est obsequium factum Deo, potens ex se movere ad retribu-
tionem doni supernaturalis, ut tenent Ovied. Haunol. & Viva
tom. 5. disp. 5. quæst. 1. art. 1. unde meritis, quæ sunt à
gratia, debetur ut retributio æterna gloria, & augmentum
gratiz,

Quid, & quo-
modo sit meri-
tum.

gratiæ, quod de condigno meretur justus: & peccator, supernaturali gratiâ adjutus, per contritionem supernaturalem meretur primam gratiam de congruo; quia etsi illam non exigit, ex benignitate Divina ei datur convenienter: quidquid in oppositum doceat Calvinus in Antidoto Concilii Tridentini Sess. 6. cap. 12. Igitur, quia somniatis illis meritis parentis omnium, neque prima gratia de congruo, neque augmentum gratiæ, aut Beatitudo fuit debita; consequenter illa merita humana, sic nuncupata, dicendum est merita non fuisse.

2 Respondent adversarii. Merita Adami fuisse in rigore merita, quibus deberetur Beatitudo, erant enim à gratia; ideo autem dici humana hæc merita, quia Adamo pro statu naturæ integræ gratia fuit debita; non enim naturæ humanæ pro illo statu gratia erat supernaturalis, sed connaturalis. Unde propositio 35. *Gratia Adami est sequela creationis, & erat debita naturæ sanæ, & integræ. Sed statim urget in contrarium; quòd per se pateat implicare esse gratiam, & esse naturalem, seu naturæ debitam: inquit enim Augustinus lib. 3. contra Maximinum cap. 15. Ideo fieri gratiâ filium, quia non est naturæ.*

Implicat gratiâ,
debitam esse
naturæ integræ

3 Patet igitur errorem utriusque propositionis superscriptæ in eo potissimum stare, quòd gratia dicatur debita, & connaturalis naturæ integræ. Unde hic error in sensu proprio proscribitur fuit inter propositiones Baii à Pio V. Gregorio XIII. & Urbano VIII. damnatas. Considera sequentes Baii propositiones.

Error propositionum 34. & 35. & fuit jam proscribitur inter propositiones Michaelis de Baii.

I. Nec primi hominis adhuc integri merita rectè vocantur gratia.

III. Primo homini, si in statu illo permanisset usque ad ultimum vitæ, felicitas esset merces, & non gratia.

XXII. Humane naturæ sublimatio, & exaltatio in consortium Divinæ naturæ debita fuit integritati primæ conditionis, & proinde naturalis dicenda est, & non supernaturalis.

XXIV. Absurda est sententia eorum, qui dicunt hominē ab initio dono quodam supernaturali, & gratuito super conditionem naturæ fuisse exaltatum, ut Fide, Spe, & Charitate Deum supernaturaliter coleret.

LV. Deus non potuisset ab initio talem creare hominem, qualis nunc nascitur; hoc est, destitutum originali justitiâ, & sanctificante

ficante gratiâ, cum integræ naturæ dicatur debita, & connaturalis.

Finis hominis
duplex.

4 *Suppono primò* has præcipuas propositiones impugnaturus, finem hominis esse duplicem; naturalem unum, supernaturalem alium. Primus est ille, ad quem ordinatur homo ex vi, & imperu propriæ naturæ. Secundus autem naturam excedit, & ordinatur homo ad illum per gratiam. Hæc est doctrina Divi Thom. 1. p. q. 23. art. 1. loquendo de Angelis, & in 1.2. q. 5. a. 5. & q. 62. a. 13. Hanc duplicis finis distinctionem admittunt ceteri Thomistæ communiter cum Caiet. 1. p. q. 62. art. 1. Soto lib. 1. de Nat. & Grat. cap. 3. & in 4. dist. 49. Item Scotistæ cum Magistro Subtilissimo q. 3. *Prologi ad argum. primæ quest. in fine.* Ratio est: quia omne vivens habet aliquem finem sibi connaturalem, in quem tendat, ut agnoverunt Philosophi cum Aristotele lib. 1. & 10. *Ethic.* igitur; quia homo est vivens intellectivus, postulat pro fine suæ virtutis intellectivæ intellectivam operationem. Hæc autem habet pro objecto adæquato, & extensivo omne intelligibile, tam naturale, (& ecce finis naturalis) quàm supernaturale, in quod tendit per elevationem, & ecce finis ultimus, & supernaturalis hominis.

Finis superna-
turalis excedit
vires humanas.

5 Quòd autem hic finis, consistens in assequutione objecti supernaturalis intelligibilis, sit supra naturalem capacitatem hominis, & excedens humanas naturæ vires; patet *primò* ex eo, quòd tale objectum sit in se supernaturale. Patet *secundò* ex necessitate luminis gloriæ intellectum elevantis. Patet *tertiò* ex Concilio Viennensi, à quo damnantur Anomæi, Begardi, & Beguinistæ, qui docebant Deum ex solius naturæ viribus videri posse. Patet *quartò* ex Sacra Scriptura variis in locis attestante Deum videri non posse absque supernaturali adiutorio. Unde *Isai.* 64. *Oculus non videt, Deus, absque te, quæ præparasti expectantibus te.* Et *1. ad Corint.* 2. *Nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparavit Deus iis, qui diligunt illum.* Hæc autem præparatio est per supernaturalem providentiam; quapropter dicitur ad *Timot.* 1. cap. 6. *Lucem habitat inaccessibilem, quem nemo hominum vidit, sed nec videre potest, hoc est, viribus naturæ, & præcisa præparatione supernaturali adiutorii indebiti.*

Sup-

6 *Suppono secundò*, Theologos, nullo excepto, in eo covenire cum Divo Augustino *lib. 14. de Civit. cap. 10. & 17. itemque lib. 4. contra Julian. cap. 13.* hominem productum fuisse à Deo in statu naturæ integræ. Quisnam autem sit hic status, dubitant Authores. Ast, relicta opinione Durandi in 2. *dist. 28.* hanc naturæ integritatem ponentis in naturali possessione omnium facultatum, & perfectionum; communior Theologorum sententia est: statum naturæ integræ consistere in quadam carentia fomitis, & effrænatae concupiscentiæ, seu in perfecta subjectione appetitus sensitivi ad rationalem; itaut inferior appetitus contra superiorem moveri, aut rationem prævenire non permetteretur. Ita Caietan. 1. 2. q. 109. art. 2. Soto de Nat. & Grat. lib. 1. cap. 5. Gonet. tom. 2. *disp. 3. de Natura integ. art. unico*, & alii. Fortasse eadem est Durandi mens; quatenus illam carentiam fomitis, & perfectam subjectionem appetitus sensitivi ad rationalem nominat perfectam, & naturalem possessionem omnium facultatum in suo pondere, & naturali perfectione.

Homo fuit creatus à Deo in statu naturæ integræ.

Quisnam sit hic status naturæ integræ.

7 His positis, insurgit nunc tota in præsentī difficultas, & cardo unicus præsentis disputationis. Utrū homini in statu naturæ integræ Divina gratia fuerit connaturalis, ac debita, an potius donum supernaturale, & gratuitum? Quod gratia fuerit debitum connaturale statui naturæ integræ, mens fuit Michaelis de Baii, ut constat ex proscriptis ejus propositionibus superiori *num. 3. relatis*; itemque ex Thesis 34. & 35. quas impugnatus in præsentī. Quia tamen oppositum docet S. M. Ecclesia, quæ has propositiones damnavit, pro defensione veræ, & Catholicæ doctrinæ duplicem appono conclusionem, non parum afferentes ad præsens institutum.

Utrum gratia fuerit naturæ integræ connaturaliter debita.

8 *Prima conclusio.* Probabile est primum parentem sanctificante gratiâ non fuisse ornatum in sua creatione. Hoc probabile tantum judicavi, quia in hoc puncto nihil indubitabile habemus; neque est ratio, aut Scriptura convincens pro una, vel altera parte. Igitur quia hoc factum solum pendebat ex voluntate Dei, qui Adamum poterat creare in gratia sanctificante, aut sine illa; Dei autem voluntas in hoc non est nobis manifesta; & præterea pro qualibet parte non desunt fundamenta; non plus, quàm probabile judicium efformari potest de

Est probabile Adamum caruisse gratiâ in sua creatione.

de hac re. Divus Augustinus (aut quisquis Author est libri quaestionum novi, & veteris Testamenti) *quaest.* 123. eos refellit, qui docent Adamum in sua creatione accepisse Spiritum Sanctum. Eandem sententiam tenet Magister in 2. *dist.* 24. Divus Bonav. Scot. cum tota Schola, & alii. Oppositum defenditur à Div. Thom. 1. p. q. 95. art. 1. Suar. *de Grat.* 1. p. Prolog. 4. cap. 1. n. 14. Gonet. tom. 2. *disp.* 1. de creatione hominis; & *statu innocentiae*, art. 3.

Poruit Adamus
creari absque
infusione cu-
juscunque doni
supernaturalis.

9 *Secunda conclusio.* Certum est apud Catholicos cum Divo Thom. q. 4. de Malo art. 1. Scoto in 2. *dist.* 28. Bellarm. *de Grat. primi hominis*, cap. 1. Suar. Prolog. 4. *de Grat.* cap. 1. Vafquesio in p. 2. *Disput.* 185. cap. 12. primum parentem potuisse à Deo creari in statu puræ naturæ absque infusione gratiæ sanctificantis, aut cujuslibet alterius doni supernaturalis. Hoc patet *primò*: quia, si homo creari non potuisset sine gratia, jam homini foret gratia ex vi naturæ debita, & consequenter gratia talis non esset. Vide Suar. Tom. 1. *de Grat.* Prolog. 3. cap. 1. & ea, quæ numero 2. diximus. Est enim gratiæ essentia, quasi genericè considerata, quod sit gratuita donatio, non debita. *Secundò*; quia homo per gratiam fit filius adoptivus Dei; si autem homo ex natura sua gratiam consequeretur, esset suapte naturâ filius Dei. Neque talis filiatio jam diceretur adoptiva, adoptio enim est mere gratuita, & nullatenus debita ex vi naturæ. *Tertiò*, & valde efficaciter. Aut naturæ humanæ ex sua intrinseca postulancia debetur gratia, illam exigenti ex intrinsecis prædicatis, aut non. Si primum: ergo non fuit à gratia denudata per peccatum; hoc enim naturam non destruxit ab intrinsecis prædicatis, & à naturali exigentia, quam, ut natura habebat. Si secundum: ergo jam gratia non est, naturæ debita: ac inde potuit primus homo integer creari sine gratia. *Quartò.* Homo non potest ex natura sua, præciso dono gratuito supernaturali, disponi ad visionem beatam, aut illi proportionari; illam ve exigere, ut patet ex dictis num. 5. unde locum habet illud Apostoli in 1. *ad Timot.* 6. *Lucem habitat inaccessibilem*; gratiæ autem connaturalis est visio Dei, & lumen gloriæ. Ergo si primo homini fuit gratia connaturalis, etiam gloria, & visio Dei esset illi connaturalis, quod est hæreticum, ut liquet ex Clementina, *Ad nostrum* de Hæreticis.

Gratia non fuit
Angelicæ natu-
ræ debita con-
naturaliter.

gratia, & hæc illis donum fuit gratuitum, non naturæ debitum: ergo idem de homine dicendum, cum non sit illius natura Angelicæ præstantior. Antecedens est Divi Augustini lib. 13. *Confess. cap. 2. 3. & 4.* ubi erga Angelos duplicem in Deo distinguit actionem; unam, quâ illis contulit naturam; aliam, quâ illis contulit gratiam. Idem antecedens docuit lib. 12. de *Civit. cap. 9.* Accedit Divus Basilii lib. de *Spiritu Sancto, cap. 16.* ubi inquit: *Ipsæ cælestes virtutes non naturâ suâ, sanctæ sunt, sed à Spiritu Sancto.* Ex his facile, & firmiter deducitur sequens, & præcipua resolutio.

S. I.

Homini in statu naturæ integræ Divina gratia non fuit connaturalis, sed supernaturalis; non fuit debitum, sed donum.

10 **P** Robatur primò. Quia é contrariâ resolutione, nullus esset locus dubitandi inter Doctores Catholicos. An homo in suâ creatione caruerit gratiâ sanctificante? Nullum enim opus perfectum caret sibi debitis ornamentis. *Secundò*; quia absurdum esset censere, hominem de facto in sui conditione sanctificante gratiâ non fuisse ornatum: implicat enim esse à naturâ, & naturaliter deesse; cum tamen sit valde probabilis opinio, quæ docet hominem non habuisse gratiam in creatione; ut liquet ex dictis num. 8. Probatur *tertiò*; quia, si gratia naturæ integræ fuit connaturalis, non poterat homo creari sine gratiâ sanctificante: cum enim gratia foret essentialis integritati naturæ, implicaret status naturæ integræ absque gratiâ. Est tamen certo certius potuisse hominem à Deo condi in integritate naturæ, à gratiâ denudatum, ut constat ex dictis num. 9. *Quartò*: quia, si gratia foret connaturalis naturæ integræ, etiam ei foret connaturalis Dei visio; hæc enim gratiæ proportionatur: ast visio Dei, nulli naturali virtuti debetur connaturaliter: ergo neque gratia. Constant hæc ex monitis, ac suppositionibus præjactis num. 4. & 5. Neque responderi licet homini perseveranti in integritate naturæ fore gloriam connaturalem; quia nec Angelis Beatis, qui in nullum peccatum sunt lapsi, visio Dei fuit con-

Varie ostenditur gratiâ fuisse indebitam integritati naturæ.

Nec etiam ulli Angelorû Dei visio fuit connaturalis.

naturalis, sed ad eam sunt ordinati per dona gratiæ, atque supernaturalis ordinis. Unde absolute, tam de Angelis, quam de hominibus intelligitur illud Apostoli supra relati: *Lucem habitat inaccessibilem*; & illud *Psal. 17. Posuit tenebras latibulum suum*. Et *Psal. 96. Nubes, & caligo in circuitu ejus*. Ultimo tandem, & quinto probatur: quia, si gratia connaturalis esset primo homini in statu naturæ integræ, maneret etiam post peccatum, quia hoc non tollit dona naturalia, ut docent Divinus Dionysius *cap. 4. de Divinis nomin.* Divus Thom. 1. 2. q. 85. a. 6. & q. 89. a. 3. & 4. contra *Gent. cap. 52.* ubi indicat hanc doctrinam de fide esse. Gabriel *dist. 30. in 2.* Et tibi Durandus *Dist. 20. q. 5.* Marfil. *in 2. Dist. 18.* Capreolus *Dist. 30. q. 1. a. 2. & alii.*

1.1 Confirmatur nostra resolutio tum ex his, quæ diximus num. 9. præcedenti, quæ valde probant nostram assertionem, tum etiam ex Conciliis, & Patribus. Nam Concilium Arausicanum *Cap. 19.* sic statuit: *Natura humana, etiamsi in illa integritate, in qua est condita, permaneret, nullo modo se ipsam, Creatore suo non adjuvante, servaret.* Unde, cum sine gratia Dei salutem non posset custodire, quam accepit, quomodo sine Dei gratia poterit reparare, quod perdidit? In his verbis ostendit Concilium necessitatem gratiæ, quæ datur ad meritum in natura lapsa ex necessitate, quæ erat in natura integra: ergo, quia juxta Concilium natura in utroque statu habet eandem inferioritatem, & necessitatem, etiam in utroque statu gratia est superior naturæ, eique confertur veluti donum specialissimum Dei mere gratuitum. Accedit Concilium Tridentinum, quod *Sess. 6. de Justific. Can. 3.* damnat eos, qui docent posse hominem naturaliter, ut oportet, Fidem, Spem, & Charitatem habere; hæc enim per solam Spiritus Sancti infusionem nobis conferuntur: si autem hæc essent debita naturæ integræ, cui esset gratia connaturalis; non est cur debita non essent naturæ lapsæ post Baptismum, in quo peccatum, & ejusdem poena omnino remittitur, ut constat ex eodem *Trid. Sess. 5. in Decreto de peccato originali*; ac per consequens negandum non esset posse hominem post susceptum Baptismum credere, sperare, & diligere, sicut oportet, si id posset ante originale peccatum.

Ex necessitate gratiæ ad meritum in natura integra probat Concilium Arausicanum eandem necessitatem in natura lapsa.

Si gratia esset debita naturæ integræ, sic esset naturæ lapsæ post Baptismum receptum.

Sanc

12. Sanctorum Patrum testimonia præcedentem doctrinam confirmant; nam Divus Clemens Alexandrinus lib. 1. in Joan. cap. 13. ait: *Creatura, cum sit serva, nutu tantum, & voluntate Patris ad supernaturalia elevatur*; Divus Augustinus in Enchir. cap. 106. sic inquit de natura adhuc integra in Adamo ante peccatum: *Sine gratia, tunc, nec ullum meritum esse potuisset, quia, etsi peccatum in solo arbitrio erat constitutum, non tamen justitiæ habende, vel retinendæ sufficiebat liberum arbitrium, nisi participatione immutabilis boni Divinum adjutorium præberetur.* Idem Sanctus Doctor lib. 2. de Peccato originali, cap. 2. sic scribit: *Non enim Dei gratia gratia erit ullo modo, nisi gratuita fuerit omni modo.* Item lib. 12. de Civit. cap. 9. docet Sanctos Angelos, quem habent Creatorem naturæ, eundem habere bonæ voluntatis Authorem per Spiritum Sanctum, in eis charitate diffusa: ergo de homine ante lapsum idem docendum. Divus Bernardus Serm. 1. de Annuntiat. apertissime prædicat hominem de se neque in natura integra, neque in natura lapsa gratiam habuisse ad bona opera necessariam; sed eam tanquam donum indebitum ante lapsum recepisse, sicut & post reparationem. Unde dicit: *De bonis operibus certum omnino est, quod nemo habet à se ipso. Nam, si stare non potuit humana natura adhuc integra, quanto minus poterit per se ipsam resurgere jam corrupta.* Id expressè docuit Divus Thomas 1. 2. q. 109. art. 3. his verbis: *Virtute gratuita, superaddita virtuti naturæ, intelliget homo in hoc statu naturæ integræ, quantum ad operandum, & volendum bonum supernaturale.*

Sancti Patres
probant Catho-
licam nostram
veritatem.

13. Quæres: quam censurâ damnetur error, his duabus propositionibus contentus, & à nobis hucusque impugnatus? Respondeo in primis esse erroneas, scandalosas, & temerarias ipsas propositiones: Consonat hoc doctrinæ, quam præmisimus cap. 1. pro intelligendis propositionum censuris. Deinde patet ex dictis ibidem, eas esse hæresi proximas: ex his enim propositionibus consequenter deducitur naturam integram propriis viribus æternam Beatitudinem assequi potuisse; quod est contra Scripturam, ut supra diximus, ac damnatum à Viennensi, ut meminimus superiori num. 5. Præterea ex num. 3. videtur has Theses fuisse juxta proprium sensum pluries damnatas. Si tamē semel statuatur etiā ex Sacro Textu constare gratiam omni naturæ statui esse indebitam, & superiorem

Censuræ istarū
propositionū.

riorem, (ut nonnulli deducunt ex illo ad *Rom. 5. v. 5. Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum Sanctum*; cui acceptioni faver Divus August. *lib. 12. de Civit. cap. 9.*) tunc dicendum est consequenter etiam hæreticas esse easdem propositiones.

§. II.

Respondetur objectionibus.

Argumentum
Janſenij pro
connaturalitate
gratiæ cum na-
tura integra.

14

Objicitur primò ex Janſenio. Anima rationalis, cum immediatè à Deo creata ſit, non poteſt non creari recta, bona, & perfectà; aliter ejus vitium, ac defectus Deo tribueretur; atqui creatura rationalis, intellectu, & voluntate prædita, quæ non crearetur ex natura ſua directa ad Deum videndum, & amandum ſuper omnia, non exiret rectè ordinata, bona, & perfectà: ergo dicendum eſt, quòd homo ex naturali genio ſuæ creationis ſit bonus, rectus, & ordinatus ad Deum in ſe videndum, & ſuper omnia diligendum.

Cur Angeli in
creatione pec-
catum non con-
trahant?

15

Probatur maior. Nam ideo Angeli in creatione non poterant ullum peccatum contrahere, (ſicuti homines originale contrahunt ex Adamo, in quo tanquam in capite morali continebantur) quia ſunt immediatè à Deo per creationem. Et confirmatur: quia ob eam rationem dubitavit Auguſtinus aliquando, an Anima rationalis eſſet ex traduce, an immediatè à Deo creata? Ut conſtat ex Auguſtin. *Epist. 28.* (De quo tamen hodie dubitare non licet poſt doctrinam Conciliorum Niceni, & Lateranenſis, quæ continetur in Decreto Leonis I. *Epist. 93. ad Toribium*, ubi ſtatutum eſt contra Luciferianos, Animas rationales non traduci ex ſemine; quod etiam probat Auguſt. *lib. de Hæref. cap. 86.* ac Divus Thom. 2. *contra Gent. cap. 86. & 1. p. q. 118. a. 2.* Nam, licet parvuli peccatum originale contrahant in Anima, id non provenit ex vi ſuæ creationis immediatæ à Deo, ſed tantùm, quia immergitur corpori deſcendenti ab Adamo; unde fit, ut parvulus, quatenus verus homo, ex Anima rationali, & corpore conſtans, incipiat eſſe filius Adæ, & pars naturæ humanæ, quæ tota in Adamo continebatur ad pactum de originali, tanquam in capite morali.

Anima ratio-
nalis nō fit per
eductionem,
ſed immediatè
à Deo ex nihilo
fit per creatio-
nem.

Pro-

16 Probatur minor : nam id , quod fini suo proportionatum non est , non dicitur rectum , & proportionatum ; atqui Deus super omnia summè diligendus , & clarè videndus est ultimus finis creaturæ rationalis : ergo hæc , quia ex sua creatione est perfecta , & fini suo proportionata , debet per ipsam creationem , & naturam ad illum ultimum finem ordinari , & proportionari . Si autem dicatur , quòd creatura nō sit ultimo fini Deo ordinabilis , nisi per gratiam , necessariò hæc dicenda est homini connaturalis , ac debita ; nè fortè dicatur homo in natura integra , & perfecta à Deo creatus non rectè , aut ad suum ultimum finem non ordinatus ; quod cautum est in maiori præjacti argumenti .

17 Confirmatur fundamentum hoc . Quia clara visio Dei , in qua consistit Beatitudo , & finis ultimus naturæ rationalis , negari non potest homini innocenti , & nullo peccato infecto ; atqui in natura adhuc integra nullum fuit peccatum : ergo homini in statu naturæ integræ visio Dei esset debita , quod est intelligendum juxta postulantiā ipsius statūs integræ naturæ absque supernaturali dono , & favore indebito . Unde Augustinus lib. 3. contra Julian. c. 3. & lib. 1. contra Pelagian. c. 18. inquit , non posse Deum absque injustitia negare parvulis adoptionem filiorum , si absque peccato originali isti nascerentur . Ac proinde à paritate idem est dicendum de statu naturæ integræ .

Augustinus ali
legatus à Janse-
nio pro confir-
matione argu-
menti.

18 Pro solutione argumenti præjacti est præsciendum finem creaturæ rationalis esse duplicem , naturalem scilicet , & supernaturalem , de quibus supra memini num. 4. Ad finem naturalem , supposita naturali de Deo notitiā , ducitur homo per naturalem dilectionem . Ad finem supernaturalem ; supposita per Fidem notitiā , dirigitur homo supernaturaliter per gratiam , & dilectionem Dei super omnia . Ratio est : quia finis naturalis est Deus intra naturæ ordinem , cognoscibilis non clarè in se ; nam *lucem habitat inaccessibilem ; quem nullus hominum vidit , nec videre potest* : cognoscibilis igitur , juxta proportionem naturæ , hoc est abstractivè , sicque amabilis amore naturali . Finis autem supernaturalis est Deus excedens ordinem naturæ , ut Author gratiæ , & totius ordinis supernaturalis , cognoscendus aut per Fidem in mysteriis , aut facie ad

Qualiter homo
dirigitur tñ ad
finem suum natu-
ralem , quàm
supernaturalem .

Deus duplici
amore, natura-
li, & superna-
turali, diligitur.

Erravit Baius
duplicem illum
amorem nega-
do.

Respondetur
ad argumentū
Jansenii, pro-
positum num.
14.

Anima ratio-
nalis in sua
creatione habet
omnem perfec-
tionem sibi na-
turaliter debi-
tam.

Visio clara Dei
est omnino in-
debita Animæ
denudatæ ab
omni superna-
turali elevatio-
ne.

faciem per lumen gloriæ; sicque tam in via, quàm in Patria amore supernaturali diligendus. Quæ quidem distinctio duplicis amoris, quo homo naturaliter, & supernaturaliter in Deum dirigitur, est omnino certa contra Michaelē Baii, cuius sunt duæ sequentes propositiones, quas Pius V. Gregorius XIII. & Urbanus VIII. damnarunt; scilicet 34. *Distinctio illa duplicis amoris, naturalis videlicet, quo Deus amatur, ut Author naturæ; & gratuiti, quo Deus amatur, ut Beatificator, vana est, & commentitia, & ad illudendum sacris Litteris, & plurimis veterum testimoniiis excogitata.* Et 36. *Amor naturalis, qui ex viribus naturæ exoritur ex sola Philosophia, per elationem præsumptionis humanæ cum injuria Crucis Christi defenditur à nonnullis Doctoribus.*

19 Respondetur ergo facile ad objectionem distinguendo maiorem: Anima rationalis, cum sit à Deo immediatè creata, non potest non creari rectè bona, & perfectà, juxta exigentiam naturalis ordinis, & juxta dirigibilitatem ad finem naturalem, concedo; nego tamen, si id sit intelligendum relatè ad ea, quæ spectant ad ordinem supernaturalem, & cum directione ad finem ultimum supernaturalem. Ratio est: quia Deus in creatione rationalis animi extitit tanquam Author naturæ; cum Anima rationalis ex se opus sit naturales vires non excedens; igitur satis fuit, quòd Anima rationalis esset undequaque perfectà intra naturæ postulantias: non autem exigitur à natura sui ipsius sublimatio ad gratiam, amorem Dei super omnia & meritòrium, aut tandem ad claram Dei visionem, ut constat ex dictis à num. 10. Qua solutione posita, infirmantur reliqua ad probationes, & confirmationes adducta in argumento.

20. Ast, nè aliquibus videatur solutione adhuc indigere confirmationem illam num. 17. positam, dico, claram Dei visionem justissimè fore denegandam Animæ rationali in statu naturæ integræ, & nulli peccato obnoxia; si sumatur hic status ab omni elevatione supernaturali denudatus, & ab indebitis ornamentis gratiæ præcissus; ratio est, quia Animæ rationali sic consideratæ visio Dei non esset connaturalis, sed superioris ordinis: ergo non esset debita, ac inde posset absque injustitiæ nota denegari. Neque obstat, quòd juxta Augustinum relatum eodem num. 17. Deus non posset absque injustitiâ negare par-

parvulis adoptionem, si isti nascerentur absque originali. Loquitur enim Sanctus Doctor secundum statum justitiæ, & gratiæ, quæ gratuitò donatus fuit Adam; eam enim gratiam contraherent parvuli, si originale non contraherent: ac inde, non contracto originali, contraherent justitiam, & gratiam, cui esset visio Dei connaturalis.

21 Objicitur secundò. Si Adamus peccando sanctitatem, & justitiam non amisisset, in quâ fuerat constitutus (ut loquitur Tridentinum sess. 5.) Verbum Divinum Humanitatem non assumeret, ut est receptissima Theologorum doctrina cum Sanctis Patribus Irenzo, lib. 5. ad versùs hæres. cap. 4. Athanasio orat. 3. contra Arrian, Nazianzeno orat. 36. Cyrillo Alexandrino Dialog. 5. de Trinit. Ambrosio lib. de Incarnationis Dominicæ Sacramento cap. 6. Augustino Serm. 8. de verbis Domini, Leone Papa Serm. 3. de Pentecoste, & multis aliis. Posito ergò, quòd neque Adamus peccasset, neque Christus esset, adhuc homo ordinaretur per media congruentia ad vitam æternam; atqui talis gratia hominem sic ordinans ad Beatitudinem non daretur per merita Christi; ergo daretur per exigentiam, & condignitatem naturæ. Probatur consequentia; nam ex Joan. cap.

1. v. 17. Gratia, & veritas per JESUM Christum facta est: ergo, quia in naturâ non lapsa gratia per Christum non esset, dicendum est, quòd tunc foret propter condignitatem ipsius naturæ. Respondeo stando doctrinæ Divi Thomæ verum quidem esse, quòd, non peccante Adamo, Christus non esset; saltem ex vi præsentis de Incarnationis decreti. Quævis enim Scotus aliter probabiliter doceat; at tamen, neque ex Scriptura constat Incarnationis decretum fuisse, præterquam in remedium peccati: neque investigari potest; an vellent Deus, quòd Christus per aliud decretum ponendum extitisset, & ob alium finem, à peccati redemptione. At, non dato peccato originali, adhuc natura integra ordinaretur ad supernaturalia, per gratiam elevatâ, quæ nullatenus ei foret connaturaliter debita, sed gratuitum donum, per Dei bonitatem, & misericordiam concessum. Neque obstat illud Joannis testimonium prædictum. Nam, licet gratia sanativa necessariò requirat ob justitiæ rigorem, & abundantiam misericordiæ Christum Dominum Redemptorem, cujus meritis datur; non tamen requiritur Christus

Incarnatio Verbi Divini in remedium peccati.

In suppositione quòd Adam non peccasset, & Verbum Divinum carnem non assumeret; gratia nobis non concederetur per merita Christi, sed per Dei bonitatem, & misericordiam.

tus

tus Redemptor ad gratiam non sanativam, sed solummodo elevantem, adjuvantem, & cooperantem, qualis solummodo foret gratia concessa naturæ integræ, præcisâ omni virtute curationis. Igitur Joannes loquitur de gratiâ, non ut solum elevante humanitatem, sed ut curativa etiam illius, quo modo per JESUM Christum facta est.

Locus Augusti-
ni difficillimus.

22 Objicitur tertio ex Divo Augustino lib. de Prædest. Sanct. cap. 15. ubi Janfensistæ Sanctum Doctorem Patronum putant habere; inquit enim: *Humana hic merita conticescant, quæ perierunt per Adam*. Igitur juxta Augustinum, per Adamum perierunt aliqua merita; atqui non perierunt merita gratiæ, quæ nunc regnant in Ecclesia, unde Augustinus loco citato, *regnet, quæ regnat, Dei gratia per JESUM Christum Dominum nostrum*; ergo solum perierunt merita humana, id est, naturæ integræ; ut significant illa Augustini verba *humana hic merita conticescant*. Fateor hunc locum difficillimum, & obscurissimum videri; at ex eo tantum, quia Augustini verba, & sensus, ut par est, non exponuntur. Igitur pro solutione sciendum est Sanctum Doctorem citato loco agere adversus Pelagianos docentes homines salvari per merita naturæ viribus facta; ac ideo, per illa verba *humana merita conticescant*, efficitur hic sensus, *taceantur, & nullatenus nominentur jam merita ea, quæ sunt ex natura viribus, quapropter illud adjungitur; & regnet, quæ regnat Dei gratia, quasi radix totius meriti*. Deinde cum Sanctus Doctor addit: *quæ (scilicet humana merita) perierunt per Adam*; sciendum, quod in his verbis validissimam probationem adducit, ab operibus naturæ rationem meriti excludentem: nam *per eo* idem significat, ac *malè eo*; ut inquit Calepinus; unde in paucis illis Divi Augustini verbis per compendium (de more Sancti Doctoris) continetur sequens discursus. Per Adam, & per illius peccatum natura humana est depravata, & illius opera perierunt, & malè ierunt: ergo ejus opera naturalia, quæ proveniunt ex massa corrupta, non possunt nominari, ac dici æternæ vitæ meritoria ex se, præcisâ gratiæ adjumento.

Intendit Divus
Augustinus nō
dari merita hu-
mana, hoc est,
viribus naturæ.
Et probat: nam
opera naturæ
per Adam pe-
rierunt, hoc est,
malè ierunt:
quatenus natu-
ra lapsa, facta
est prociā ad
malum.

CA:

CAPUT XII.

Impugnantur propositiones XXXVI. & XXXVII.

• *Differentia essentialis inter gratiam Adami, & statum innocentie, ac gratiam Christianam, est: quod primam unusquisque in propria persona recepit: ista vero non recipitur, nisi in persona JESU Christi resuscitati, cui nos uniti sumus.*

Gratia Adami, sanctificando illum in semetipso, erat illi proportionata. Gratia Christiana nos sanctificando in JESU Christo est omnipotens, & digna Filio Dei.

1

DUPLEX error continetur in his propositionibus. *Primus* (qui utrique propositioni communis est) in eo stat, quod gratia justificans dicatur nobis extrinseca. Quomodo autem justificamur? Gratia extrinseca, inquiunt, & externa justificatione, quæ in Christo est, reputatur tamen nobis propter moralem unionem, quam cum Christo habemus, quatenus piissimus JESUS nos in amicos, & fratres sibi copulat. Unde, quia gratiam Adami solam, docent fuisse intrinsecam, consequenter deducunt discrimen unicū inter gratiam statum innocentie sanæ, & naturæ sanæ, ac gratiæ naturæ reparatæ post lapsū, hoc esse; quod illa inhærebat intrinsecè, hæc extrinsecè tantum imputatur. Hic est proprius sensus præsentium propositionum; videlicet 36. *Differentia essentialis inter gratiam Adami, & statum innocentie, ac gratiam Christianam est; quod primam unusquisque in propria persona recepit: ista vero non recipitur, nisi in persona JESU Christi resuscitati, cui nos uniti sumus.* 37. *Gratia Adami sanctificando illum in semetipso erat illi proportionata; gratia Christiana*

Errant hæc propositiones negando internam justificationem in statu naturæ lapsæ, & reparatæ.

na

Errant etiam iterum statuendo Christi gratiam esse irresistibilem.

na nos sanctificando in JESU Christo est omnipotens, & digna Filio Dei. In illis autem verbis postremæ propositionis, videlicet: *Gratia Christiana :: est omnipotens, & digna Filio Dei*, continetur secundus error; in quo iterum statuitur gratiam Christianam esse omnipotentem, hoc est, irresistibilem, arbitrium necessitantem, libertatemque destruentem. Hic tamen error manet impugnatus circa propositiones X. XI. & XVI. vide cap. 7. sect. 5. Igitur de primo tantum errore, in præsentī erit agendum.

Erraverat Calvinus negando internam justitiam, & inhærentem gratiam.

2 Præfatus error jam dudum fuit damnatus à Tridentino infra citando contra Calvinum docentem, in justificatione nostrā non infundi gratiam inhærentem, nobisque intrinsecam, quā homo interiùs renovetur, fiatque in se justus, & sanctus; sed tantum imputari nobis externam Christi justitiam, & gratiam, quā ab extrinseco justī censemur, & veluti sancti reputamur. Unde in *Antidoto Concil. Trident. 6. ad cap. 8.* inquit Calvinus ipse: *Falsum esse contendo ullam justitiæ partem in qualitate sitam esse, vel habitu, qui in nobis resideat. Item lib. 3. Instit. cap. 11. §. 23.* sic scribit: *Vides non in nobis, sed in Christo esse justitiam nostram?* Et idem repetit eodem cap. §. 2. his verbis: *Nos justificationem simpliciter interpretamur acceptionem, quā nos Deus in gratiam receptos pro justis habet; eamque in peccatorum remissione, ad justitiæ imputationem Christi positam esse dicimus. Quod verò longè alia sit Catholicorum sententia; fatetur ipse Calvinus in Antidoto Concilii Tridentini Sess. 6. ad cap. 8. dicens: Quæstio est verbi, quid sit justificatio? Negant (Catholici) solam esse remissionem peccatorum, sed renovationem, & sanctificationem simul contineri volunt.*

Præsentēs propositiones temerariæ sunt, & SS. Patrum doctrinæ summe oppositæ.

3 Hanc de gratiā doctrinam facile constat esse temerariam; esse enim communi Ecclesiæ labio dissona, & opposita Patrum doctrinæ. Unde Augustinus, Phœbus Theologiæ lib. 1. de peccatorum Merit. cap. 9. sic inquit: *Nos justificari per communicationem gratiæ spiritualis, quam Deus latenter infundit.* Idem lib. 1. de peccat. Merit. cap. 10. sic scribit: *Legimus: justificari in Christo, qui credunt in eum, propter occultam communicationem, & inspirationem gratiæ spiritualis.* Idem docet lib. de Nat. & Grat. cap. 38. cap. 42 & cap. 70. Idem statuit Divus Cyrillus Alexandrinus lib. 6. de Trinit. inquires: *Calor spiritus est, qui simul ut charitatem nobis diffuderit, & ejus igne mentes nostras inflammaverit, jam sumus justitiam consecuti.*

4 Né autem respondere audeant adversarii cum pessimo Magistro Calvino lib. 3. *Instit. cap. 11. §. 15.* se non curare, quid Augustinus, & alii senserint, (unde Kemnitius Calvini sec-tator in 1. parte *Examinis*: *Non movemus litem, quomodo justificationem accipiant Patres*) ostendo præsentem errorem esse ab-solutè hæreticum, contra doctrinam in Tridentino sanctam, & in Scripturis traditam. Concilium enim *Sess. 6. de Justif. Can. 10.* sic statuit: *Si quis dixerit homines sine Christi justitiâ, per quam nobis meruit justificari, (nota) aut per eam ipsam formaliter justos esse, anathema sit. Et statim Can. 11. Si quis dixerit homines justi-ficari, vel solâ imputatione justitiæ Christi, vel solâ peccatorum re-missione, exclusâ gratiâ, & charitate, quæ in cordibus eorum per Spiritum Sanctum diffundatur, atque illis inhaereat; aut etiam gra-tiam, quâ justificamur, esse tantum favorem Dei, anathema sit.*

Sunt etiam hæ-reticæ; adver-santur enim doctrinæ Tri-dentini.

5 Ex Sacra Scripturâ Ecclesiæ doctrina satis constat; dicit enim 1. ad Corint. cap. 3. v. 16. *Templum Dei estis, & Spiritus Dei habitat in vobis. Et cap. 6. v. 19. Membra vestra templum sunt Spiritûs Sancti, qui in vobis est. Et 2 ad Corint. 6. 16. Vos estis templum Dei vivi. Ubi notandum est Spiritum Sanctum sæpe dici habitare in justis; quia per donum gratiæ, & charitatis in ipsis interior diffunditur, juxta illud Apostoli ad Rom. 35. *Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum Sanctum, qui datus est nobis.* Sic etiam ad Timot. 2. ubi dicitur: *Salvos nos fecit per lavacrum re-generationis Spiritûs Sancti, quem effudit in nobis abunde.* Idem ha-betur ex illo Joan. 14. v. 23. *Qui diligit me, diligitur à Patre meo, & ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus.**

Itemque Sacræ Scripturæ dissonant præter præterpropositiones.

6 Scholastici cum Divo Thom. 2. 2. ad quæst. 110. Bellar-min. lib. 1. de Grat. & lib. Arbitr. cap. 3. Decano Lovaniensi art. 8. contra Luther. & Canisio lib. 5. de Beata Virgine, cap. 5. nostram Catholicam doctrinam probant primò ex Catechismo Roma-no Pij V. jussu edito, tract. de Baptism. Sacramento sic docen-te: *Est autem gratia (quemadmodum Tridentina Synodus ab omnibus credendum sub pœna anathematis decrevit) Divina qualitas in animâ inherens. Probant secundò ratione: quia hominem esse in gra-tiâ Dei est eundem à Deo esse dilectum, ut & ipsi hæretici fa-rentur. Non autem esset homo à Deo dilectus, nisi interior ha-beret aliquam qualitatem, omnem maculam expellentem. Et hoc patet primò, quia homo maculatus Deo non est charus, unde*

Nostra Catho-lica assertio ra-tionibus proba-tur.

unde damnatus fuit, qui ad nuptias intravit non habens gratiæ pulcherrimam vestem, sed sordidam conscientiam, juxta *Matth. cap. 12. v. 12. Quomodo hic intrasti, non habens vestem nuptialem?* Ac ideo qui ad cœnam Agni, hoc est, ad ejus amicitiam vocantur, dono gratiæ, & puritatis præviæ ornantur, & vestiuntur, juxta illud *Luc. 15. v. 22. Proferte stolam primam, & induite illum.* Pater secundò, quia in hoc differunt Christi, & Mundi amor, quòd hic nullam in nobis producit objectivam bonitatem, ille verò bonitatem in objecto, quod amat, causat. Unde Divus Bernardus in *Soliloquiis* exponens discrimen inter amorem Dei, & creaturarum erga nos, sic ait: *Nos affectu, tu effectū, unum nos in te efficiens.* Et cap. 4. de amore Divino sic inquit: *Nō afficeris à nobis, vel ad nos, cūm nos amas. Nos in te, & à te, & ad te afficimur, cūm amamus te.* Idem habetur ex Divo Thom. 1. p. q. 20. art. 2. dicente: *Amor Dei est infundens, & creans bonitatem in rebus.* Nostrium præcipuum institutum probant Scholastici tertio. Quia Dei gratia in Scripturâ Sacrà 2. ad Corinth. 1. dicitur pignus: *signavit nos, & dedit nobis pignus Spiritūs in cordibus nostris.* Dicitur etiam in 1. Joan. 3. semen: *Omnis, qui natus est ex Deo, peccatum non facit, quoniam semen ipsius in eo manet.* Et tandem Joan. 4. dicitur fons: *Qui biberit ex hac aquâ, fiet in eo fons aquæ salientis in vitam æternam.* Atqui pignus cōmissum, lemen insitum; fons scaturiens è corde expressè denotant accidēs intrinsecè inhærens; ergo gratia non est qualitas, aut aliquid aliud, nobis extrinsecè tantum applicatum. Unde D. Thom. 1. 2. q. 100. a 1. inquit *gratiam ponere aliquid in anima; & art. 2. inquit eam esse qualitatem, accidens, esse, & inesse.*

Discrimen inter amorē Dei, & amorē creaturarum.

Gratiæ proprietates.

Objectiones solutæ.

7 **O**bjiciunt primò. Ex Sacrà Scripturâ non semel, neque obscurè colligitur homines in statu præsentis naturæ lapsæ solâ externâ Christi gratiâ ipsis reputatâ justificari: ergo præcedens doctrina non subsistit. Probatur antecedens, quia ad *Rom. 4. 5.* inquit Apostolus: *Credenti in eum, qui justificat impium, reputatur fides ejus ad justitiam.* Et idem cap. 5. 19. *Per unius obeditionem justi constituuntur multi;* ubi Paulus opponit obediētiā Christi inobediētiæ Adam; & sicut per hanc injusti efficiuntur, ita justi per illam. Similiter 1. ad Cor. 1. 30. inquit.

Quænam Sacræ Scripturæ testimonia nobis objiciant adversarij.

30. inquit. *Christus factus est nobis sapientia, & justitia, & redemptio; ex quo colligitur, nostram justificationem sive justitiam, non in nobis (sed in Christo esse; nam sicut redemptio, & sapientia, quæ est Christus, non est aliquid nobis intrinsecè inhærens; ita, cum Christus nobis factus sit justitia, sequitur justitiam, seu justificationem, non esse aliquid nobis intrinsecè inhærens. Et hoc confirmari videtur ab Apostolo 2. ad Corint. 5. 21. his verbis: Qui non noverat peccatum, pro nobis peccatum fecit, ut nos efficeremur justitia Dei in ipso.*

8 Respondetur ex sacra Pagina aliud constare, ut præmissimus præcedenti *mun. 5.* Igitur ad primū testimonium adductum respondendum est Christum nos utique justificare, ut constat ex Concilio Tridentino *Seff. 6. Can. 10.* alit hoc non formaliter extrinsecè, quatenus illius justitia reputetur nobis; sed quatenus ex merito, & ex ipsius efficacia datur nobis gratia, & justitia nobis inhærens, quā Deo grati, Sancti, & justī ab ab intrinseco constituimur. Ad secundum dicendum; quòd, sicut Adam per suam inobedientiam meruit nobis posteris per peccatum originale, quod contrahimus, & per quod injusti, & peccatores effimur in nobis, ita Christus per suam obedientiam nobis meruit gratiam, quam nobis infundendo per Spiritum Sanctum justī, & Sancti effimur in nobis, & non extra nos, juxta doctrinam Augustini *lib. 1. de peccatorum meritis, & remiss. cap. 9.* Ex his patet solutio ad tertium testimonium, in quo Christus dicitur nobis factus justitia, & redemptio solum effective, quatenus per suam Passionem nobis fuit meritis justitiam, & gratiam in hærentem; nam etiam hoc sensu dicitur Christus nostra salus, nostra illuminatio, juxta illud *Psalmi 26. 1. Dominus illuminatio mea, & salus mea:* neque enim dicendum est, Christum esse nostram illuminationem, aut salutem, formaliter, seu imputativè; sed solum effective, & meritoriè, ut constat ex illo *Joan. 1. 9. Illuminat omnem hominem venientem in hunc Mundum, & ex illo Psalmi 36. v. 39. Salus autem justorum à Domino.* Ad ultimum est dicendum, quòd illud *pro nobis peccatum fecit*, de Christo dictum fuerit à Paulo, quatenus peccatum nostrum, Christo fuit à Patre imputatum, quod ad debitum satisfaciendi; quod ille sponte suscepit. Additur

Christus factus est nobis justitia, non formaliter sed effective, & meritoriè.

Cc

verò.

In tantū Chris-
tus pro nobis
peccatum fecit,
in quantū pro
illo satisfecit.

verò : ut nos efficeremur *justitia Dei in ipso* ; quia *justitia Christi*, re vera nobis imputatur, non ad formalem justificationem ; sed imputatur quo ad satisfactionem, quam Christus pro nobis præstitit. Sicut igitur dici nequit quòd Christus fiat peccator ex imputatione nostri peccati ad satisfactionem, ita ex solà extrinseca imputatione *justitiæ Christi*, nunquam diceremur *justi*. Est autem certum juxta Scripturam homines aliquos esse justos, nam *Sapient. 5.* dicitur : *Stabunt justī in magnā constantiā* : ergo per aliquam intrinsecam, & inhærentem *justitiam*.

Quomodo per
Corpus Christi
simus mortificati, aut per
eundem gratificati.

9. Objiciunt *secundò* adducendo alia Sacræ Scripturæ testimonia ; & primum sit illud ad *Rom. 7.4.* *Vos mortificati estis legi per Corpus Christi*. Secundum desumitur ex *Epist. ad Ephes. 16.* his verbis : *In laudem gloriæ gratiæ suæ, in quā gratificavit nos in dilecto Filio suo*. Hæc autem probant homines esse Mundo mortuos per Corpus Christi, & esse à Deo dilectos in eodem Christo ; quorum quodlibet est proprius effectus gratiæ sanctificantis : ergo hæc non est in nobis formaliter ; sed in Christo. Respondetur Apostolum longè aliter intelligendum esse ; nam in primo loco præjacto solum docuit per mortem Christi, datam nobis fuisse libertatem à lege, ut Evangelium, ejusque præcepta recipiamus, & Christo serviamus. Unde sic procedit Apostolus citato capite : *An ignoratis, fratres, (scientibus enim legem loquor) quia lex in homine dominatur quanto tempore vivit : : : Itaque, fratres mei, & vos mortificati estis legi per Corpus Christi, ut sitis alterius, qui ex mortuis resurrexit, ut fructificetis Deo*. Quapropter Joannes Gagnæus Parisinus Theologus, & Christianissimi Regis Galliarum, tunc Concionator, Maximusque Eleemosynarius, qui à ducentis sexaginta retro annis doctissima Scholia in Epistolas Pauli edidit, ad hunc locum Apostoli sic scribit : *Vos mortificati estis, & mortui legi ; quod perinet, ac si diceret : Lex in vobis mortua est, quippe desecta suis viribus, & omni actione in mortuum privata. Mortificati inquit estis per Corpus Christi, id est, per mortem ejus, ut sitis alterius, scilicet Christi*. Ad secundum ejusdem Apostoli locum nil amplius desiderandum est pro solutione, ultra ea, quæ dedimus in responsionibus illis *num. 8.* Ideo enim dicitur Deum nos gratificavisse in Christo.

Christo, quia gratia nobis data est per Jesum Christum.

10 Obijcient *tertiò* illud ex Augustino *Epist. ad Confessum*, videlicet: Cum Deus, qui se ipso est iustitia, etiam nobis sit iustitia, cum ei coherendo iuste vivimus, & tantò magis, minùs vè iusti sumus, quantò magis illi, minùs vè coheremus. Unde scriptum est de Unigenito Filio Dei. Cum sit utique sapientia Patris, atque iustitia, & semper in se ipso sit, quòd factus sit nobis à Deo sapientia, iustitia, & sanctificatio. Ex his colligi inquit adversarij nostram justificationem in Christo esse, nobisque tantummodo imputari. Sed contrà; ipse enim Augustinus expressè docuit oppositum; nam *Conc. 26. in Psalm. 118.* inquit nos justificari per infusionem gratiæ. Idem habetur ex locis *mon. 3.* relatis. Nihil igitur præjacto testimonio docuit Sanctus Doctor, nisi quòd sanctificatio, & reliqua bonà spiritalia naturæ indebita per Christum nobis concessa sint.

Nihil ex Augustino Catholice veritatis oppositum.

11 Obijcient *quartò*. Prædestinatio non est aliquid intrinsecum prædestinatis: ergo neque gratia erit aliquid iustificatis intrinsecum. Probatür antecedens: contingit enim interdum prædestinatos esse in statu peccati, ac inde omni supernaturali dono interiori spoliatos. Consequentia patet; quia, sicut gratia importat Divinam dilectionem, ut diximus *mon. 6.* sic prædestinatio includit specialem in Deo dilectionem erga prædestinatos, juxta illud *Malach. c. 1. Jacob dilexi, &c.* Respondetur hoc argumento nihil convinci: non enim stat præsens argumentatio. Esse cognitum solum importat extrinsecam cognitionem: ergo esse frigidum, aut calidum solum etiam frigus, aut calorem extra se importat. Ita similiter in præsentia. Ratio esse evidens: quia, cum prædestinatio ex suo conceptu tota se habeat ex parte Dei, est enim quædam ordinatio Divina, & æterna creaturæ rationalis ad vitam æternam per media supernaturalia infallibiliter consequendam, non potest convenire prædestinatis, tanquam intrinseca forma. Cum verò gratia sanctificans, secundum suum formalem conceptum, sit forma iustis intrinseca (est enim habitus quidam supernaturalis infusus, naturam elevans ad unionem, & participationem Divinæ naturæ, juxta doctrinam Augustini super *Psalm. 49.*) nullatenus potest esse nobis extrinseca. Imò & ipsa prædestinatio importat aliquid eisdem prædestinatis intrinsecum, scilicet statum justificationis,

Cur gratia sit aliquid iustis intrinsece, prædestinatio autè sit extrinseca prædestinatis?

Quid sit gratia sanctificans juxta Augustinum, Prædestinatio (in aliquo sensu) aliquid importat prædestinatis intrinsecum.

nis, seu elevationis: in hoc sensu negatur antecedens, & corruit argumentum.

12 Ad probationem consequentiæ dicendum est quod amor Dei erga justum, cum sit complacentiæ circa illum, aliquam in eo supponit intrinsecam bonitatem, hoc est, in hærentem justiciam. Ast prædestinatio, seu collatio gratiæ, & præparatio meritorum, cum eo ipso sit ante merita, & ante gratiam, nihil potest supponere supernaturale, & amabile prædestinatis intrinsecum. Unde amor, quo Deus ducitur, ut creaturis conferat media supernaturalia ad Gloriam consequendam, oritur non ex intrinseca, & præcedenti illarum bonitate objectiva, sed ex ipsa Divina Bonitate, juxta illud Apostoli ad Rom. 9. *Non ex operibus, sed ex vocante dictum est: Jacob dilexi.*

Differentia inter prædestinationem, & gratiam.

Discrimen inter gratiam naturæ integræ, & lapsæ.

13 Hic pro complemento doctrinæ querendum est: quænam, & qualis differentia detur inter gratiam naturæ integræ, & gratiam naturæ lapsæ? Respondetur nullam dari essentiali differentiam, sed tantum accidentalem; quatenus illa, met gratia, quæ naturam integram elevabat ad ordinem supernaturalem, eam non sanando; erat enim integra; etiam nunc eandem naturam vulneratam elevat, prius tamen illam sanando. Vide quæ diximus cap: 7. sect. 3. a num. 14.

CAPUT

C A P U T XIII.

EXAMINANTUR, ET CORRIGUNTUR PROPO-
sitiones XXXVIII. & alie quatuor sequentes, quæ in sensu
illi adherent.

XXXVIII.

Peccator non est liber, nisi ad malum, sine gratia Liberatoris.

XXXIX.

*Voluntas, quam gratia non prævenit, nihil habet luminis, nisi ad aber-
randum, ardoris, nisi ad se præcipitandum; virium, nisi ad se vul-
nerandum: est capax omnis mali, & incapax omnis boni.*

XL.

Sine gratia nihil amare possumus, nisi ad nostram condemnationem.

XLI.

*Omnis cognitio Dei, etiam naturalis, etiam in Philosophis Ethnicis non
potest venire, nisi à Deo, & sine gratia non producit, nisi præ-
sumptionem, vanitatem, & oppositionem ad ipsum Deum loco
affectuum adorationis, gratitudinis, & amoris.*

XLII.

*Sola gratia Christi reddit hominem aptum ad sacrificium Fidei; sine hoc
nihil, nisi impuritas, nihil, nisi indignitas.*

I Ræsignatarum propositionum hic est scopus;
quod omnia impiorum opera peccata sint necessariò:
hoc multifariam, multisque modis suadetur;
nam propositione 38. sic dicitur: *Peccator non
est liber, nisi ad malum sine gratiâ Liberatoris.* Hujus propositio-
nis sensus est, quod, deficiente gratiâ, nihil operari possit pec-
cator, quod peccatum non sit. Igitur ex hac sectâ omnia pecca-
torum opera peccata sunt, ac ut talia censenda erunt in impiis,

Relatarû pro-
positionû sen-
sus exponitur,
præsertim pro-
positionis 38.
quæ obiter im-
pugnatur.

Cc iij

sedere,

sedere, ambulare, scribere, tacere, & loqui. Hæc tamen ex duplici causa sunt rejicienda. Nam imprimis præfatum dogma fuit proscriptum à Sancta Sede Apostolica inter errores Michaelis de Baii, qui propositione 35. sic scripsit: *Omne, quod agit peccator, vel servus peccati, peccatum est.* Deinde, quia eo ipso, quòd in impio non sit libertas ad bonum, sed tantum necessitas, ac determinatio ad malum, (seu eo ipso, quòd peccatori deficiat omne principium ex parte actus primi ad bene operandum) nihil ei poterit imputari ad meritum, vel demeritum, ut diximus *cap. 7. sect. 2. num. 3. & sect. 5. num. 15.*

Aperitur sensus
propositionum
39. & 40 & ip-
sæ breviter im-
pugnatur.

2 Roboratur hic error propositionibus 39. & 40. quarum illa sic habet: *Voluntas, quam gratia non prævenit, nihil habet luminis, nisi ad aberrandum; ardoris, nisi ad se præcipitandum; virium, nisi ad se vulnerandum: est capax omnis mali, & incapax ad omne bonum.* Ista verò sic statuit: *Sine gratia nihil anare possumus, nisi ad nostram condemnationem.* Ex his propositionibus omnes impiorum conatus, ut à vitiis resurgant, in eorum perniciem judicantur, quandiu habituali gratiâ sanctificante non sunt præditi. Cum enim conatus illi adhuc sint peccatorum actus, peccata sunt. Sed contra hoc absurdum: sequeretur enim, quòd auxilia excitantis, & adjuvantis gratiæ ad magis peccandum excitarent. Scio id ab adversariis concedi, juxta dogma propositionis V. hæc tamen falsitas à nobis fuit impugnata *cap. 5.* ac damnata à Sancta Sede Apostolica in propositione 27. inter alias Baii proscriptas, cujus Baiianæ propositionis tenor hic est: *Liberum arbitrium sine gratiæ Dei adjutorio non, nisi ad peccandum, valet.*

Exponitur pri-
ma pars propo-
sitionis 41. quæ
in aliquo sensu
est vera.

3 His accedit propositio 41. sic habens: *Omnis cognitio Dei etiam naturalis, etiam in Philosophis Ethnicis, non potest venire, nisi à Deo; & sine gratia non producit, nisi præsumptionem, vanitatem, & oppositionem ad ipsum Deum loco effectuum adorationis, gratitudinis, & amoris.* Prima pars hujus propositionis, in qua asseritur omnem de Deo notitiam, sive naturalem ex principiis naturalibus; sive supernaturalem per Fidem, venire à Deo, sive naturali, sive supernaturali Authore, vera est eo sensu, in quo à Joanne *cap. 1.* dicitur: *Illuminat omnem hominem venientem in hunc Mundum.* Si ergo illuminat omnem hominem: ergo non solum illuminat Fideles per lumen Fidei, sed etiam infideles per naturalem

Quomodo sit
verum, quòd
omnis circa
Deum cogni-
tio non nisi à
Deo proveniat?

turalem cognitionem illustrat. Et hujus ratio est : quia , cum Deus sit prima omnium causa , tum naturalis , tum supernaturalis , nulla de illo cognitio erit in causis secundis , quæ à primà non veniat. Ea propter idem Evangelista arguit Mundum , eo quòd Mundus Deum non agnoverit , præsertim naturali cognitione , ut explicant Caietanus , Toletus , & alii ; præcipuè cum *invisibilia Dei per ea , quæ facta sunt , intellecta conspiciuntur* , ut loquitur Paulus ad *Rom. cap. 1.*

4 In secundà parte istius propositionis iterum confirmatur præcedentium error de peccato necessario committendo in cunctis operibus impiorum ; ex eà enim ratione dicitur quòd *omnis cognitio Dei sine gratia non producit , nisi præsumptionem , Vanitatem , & oppositionem ad ipsum Deum.* Sed contrà primò : quia , ut docet Divus Thom. *q. 14. de Verit. art. 11. Suar. lib. 4. de Prædest. cap. 3. num. 19.* & nos suprà ostendimus , Deus eos infideles , in quibus neque est habitus Fidei , nec gratiæ , dum sui cognitione illuminat , saltem remotè disponit ad sui amorem , & vitam æternam. Qui enim in sylvis sunt educati infideles , & nullam habent Fidei noticiam , illuminat ad observationem legis naturalis , & agnitionem unius causæ primæ , ut sic amoris impedimentis , per Divinam dispositionem supernaturaliter illustrentur , & sic ad Beatitudinem disponantur : ergo illa naturalis cognitio de Deo , cum sic cognoscentem ad Beatitudinem remotè saltem disponat , non potest esse peccaminosa , aut oppositionem ad ipsum Deum producere. Contrà secundò. Quia si præfata Dei cognitio , quæ non nisi à Deo est , mala est , sequitur Deum esse authorem peccati , & malorum ex ea cognitione resurgentium.

Secunda pars ejusdem propositionis incidit in errorè præcedentium , & impugnat transcendenter.

Deus Paganos etiam in sylvis nutritos naturaliter illuminat ; ut amoris impedimentis per Divinam misericordiam , supernaturaliter illustrentur , disponanturque ad Beatitudinē , ut diximus c. 7. Sect. 9. n. 17.

5 Veniamus tandem ad propositionem 42. videlicet : *Sola gratia Christi reddit hominem aptum ad sacrificium Fidei , sine hoc nihil , nisi impuritas , nihil , nisi indignitas.* Irrefragabilis sententia Christi est : *Nemo potest venire ad me , nisi Pater , qui misit me , traxerit eum* , ut habetur *Jo. vi. 6. v. 44. & 66.* Igitur ipsa ad Fidem vocatio est gratia , cum sit supernaturale donum Dei , & gratuitum , naturæ omnino indebitum. Neque de hoc dubitandum est , dicitur enim Fides à Tridentino *Seff. 6. c. 1. Humane salutis initium , fundamentum , & radix totius justificationis.* Hæc autem encomia minime Fidei convenirent , nisi esset donum

Quale nam sit
propositionis
4. error.

donum gratiæ. At verò est sciendum, quòd dum in hac propositione dicitur solam gratiam Christi reddere hominem aptum ad Fidem suscipiendam, sacrificando, & captivando intellectum in ejus obsequium iste sensus sit: scilicet, quòd homo sine Christi gratià habituali, & sanctificante, neque habere possit Fidem, neque conservare illam, ut constet ex doctrina propositionis primæ, & videri est *cap. 2. m. 2. quem errorem impugnavimus cap. 3. sect. 2. mon. 2. & seq.*

Errat amplius
eadem propo-
sitione.

6 Additur præterea in hac propositione, quòd sine Fide nihil maneat in peccatore, nisi impuritas, & indignitas, hoc est, peccatum. Unde extumulari videre mihi videor octavam illam propositionem inter. 31. ab Alexandro damnatas, asserentem necessarium esse infidelem peccare in omnibus suis operibus. Si autem quis quærat; cur sine Fide omnia

Erroris istius
modi funda-
mentum.

opera peccata sint? Respondent hoc ideo esse; quia Fides non est absque gratia, ut constet ex propositione 52. igitur deficiente Fide, deficit gratia: at sine gratia, nullum opus est, (inquiunt) quòd peccatum non sit; quòd est primum intentum in his quinque propositionibus.

Relatæ quin-
que propo-
sitiones in uno
potissimum er-
rant.

7 Hic tamen ulterius potest quæri. Cur peccata censenda sint omnia; & quævis peccatorum opera? Respondent adversarii. Quia omnes actiones humanæ debent profluere ex gratia, & referri in Deum summè dilectum; quòd si ita non sint, malæ sunt. Cum igitur peccatorum opera non ita fiant, eo quòd in illis gratia non sit, necessariò omnia ejus opera peccata erunt. Solutio constat ex adversariorum doctrinà, juxta propositionem 47. & alias impugnandas *cap. 16.* Nunc pro confutandis propositionibus relatæ, & erroribus in eisdem contentis sit:

SECTION I.

Utrum impiorum actiones eo ipso peccaminose sint, & malæ.

In hoc est totū
dissidium inter
Catholicos, &
Novatores.

Resolutio negativa, est omnium Catholicorum; repertiuntur enim in peccatoribus, imò & in infidelibus, sanctificante gratià omnino destitutis, quamplures actiones non malæ, quamplures etiam bonæ, atque laudabiles moraliter.

liter. Videatur pro hac resolutione Divus Thomas 2. 2. q. 10. Catholicorum resolutione.
 art. 4. Caiet. & communiter Thomiste super eundem locum.
 Magister Sententiarum in 2. dist. 41. Marfil. 1. q. 20. a. 3. Ca-
 preol. in 2. dist. 28. q. 1. art. 3. Soto de Nat. & Grat. lib. 1. cap.
 19. & 20. Vega in Trident. Lib. 6. cap. 11. & cap. 40. Suar. de
 Grat. Lib. 1. cap. 4. & cap. 6. Hoc tamen est intelligendum
 citra meritum gratiæ, aut Beatitudinis; nam ad meritum,
 necessario requiritur status gratiæ, ut est commune Theolo-
 gorum, & nos non semel suprâ diximus.

2 Probatur nostra resolutio quo ad primam partem, sci-
 licet de operibus Fidelium, existentium tamen in peccato mor-
 tali. Et constat primò; quia Oratio Dominica, omnibus pro-
 ponitur indifferenter à Christo; imò specialiter peccatoribus,
 in illis verbis: *Dimitte nobis debita nostra*; ubi docentur peccato-
 res qualiter peccatorum veniam debeant postulare. Secundo;
 quia ipse Christus omnes hortatur ad eleemosynas, Luc. 11.
 inquit: *Date eleemosynam*; specialiter tamen peccatores exci-
 tat, ut docent Patres communiter, & apparet ex contextu.
 Confirmatur primò ex Divo Ambrosio in Apocalyps. cap. 3. di-
 cente: *Quelibet bona mortua sunt, si charitas defuerit*, ubi bona dicit,
 quanvis mortua, sine charitate. Unde Divus Augustinus Lib.
 1. de Gratia Christi cap. 6. docens bona opera sine gratiâ facta,
 non imputari ad meritum, addit: *Tamen bona dicenda sunt*.
 Confirmatur secundo ex Bulla Pii V. in qua damnantur se-
 quentes Bani propositiones: *Omne, quod agit peccator, aut servus*
peccati, peccatum est. Item: *Peccator in omnibus suis actibus servit*
dominanti cupiditati. Hæc doctrina à fortiori amplius consta-
 bit ex infrâ dicendis de operibus infidelium, qui gratiâ sanctifi-
 cante sunt pariter destituti.

3 Quantum ad opera infidelium, probatur doctrina
 Sanctæ Matris Ecclesiæ, & secunda pars nostræ præceden-
 tis resolutionis ex sacro Textu. Primò quia juxta cap. 1. Exod.
 obstetrices, dum ex pietate, & timore Dei, Hebræorum
 infantes reservarunt, bonum opus exercuerunt, ut probant
 Divus Gregorius lib. 18. Moral. cap. 2. & Divus Thomas 1. 2. q.
 114. art. 10. ad 2. & 2. 2. q. 110. art. 3. ad 2. Unde, referente Scrip-
 turâ memorato loco vers. 20. *Bene ergo fecit Deus obstetricibus*.
 Illæ autem fœminæ erant idolatræ, verum Deum non colen-
 tes,

Christus pecca-
 tores excitat ad
 eleemosynam,
 orationem, &
 alia bona opera;
 unde constat
 impios in illis
 non peccare.

Non omnia in-
 fidelium opera
 mala sunt, imò
 laudabilia mul-
 ta sunt.

tes, sicut & reliquæ Egypti: ergo infidelium opera non eo ipso sunt mala. Licet autem dicat Scriptura *Exod. 1. v. 21.* quod *timuerunt obstetrices Deum*, non inde sequitur eas fuisse fideles, ut notat Suarius, sed tantum, juxta Abulensem, est intelligendum Deum eis immisisse horrorem tanti facinoris, & timorem

Quædam obstetrices, & Nabuchodonosor, cum essent Gentiles, bonis operibus sunt intenti.

mortis, si illud committerent. *Secundò*; quia Daniel consilium dedit Nabuchodonosori, ut eleemosynis peccata sua redimeret, juxta illud Danielis 4. v. 24. *Quam obrem, Rex, consilium meum placeat tibi, & peccata tua eleemosynis redime, & iniquitates tuas misericordius pauperum: forsitan ignoscet delictis tuis.* Erat autem Nabuchodonosor Gentilis eo tempore, ut notat Author Imperfecti *Hom. 26. in Matth.* dicens: *Si Rex ille idolorum cultor poterat eleemosynis peccata redimere, cui non profuit eleemosyna?* Licet autem ex fine capitis tertii Danielis colligi videatur præfatum Regem Dei Fidem tunc temporis jam habuisse, ea fides (ut plerique tenent Authores) neque erat firma, neque supernaturaliter infusa, sed tantum aliqualis opinio. Ad minus autem negari nequit Nabuchum eo tempore fuisse impium, & peccatorem, sic enim constat ex relatis verbis Danielis, & tamen misericordiam opera illi prodesse poterant, ut patet ex dictis: ergo.

Cornelii bona opera, ante justificationem, & Fidem.

4. Ex Sacro Textu probatur tertio. Quia Orationes, & eleemosynæ Cornelii Centurionis bonæ erant; & tamen Cornelius eo tempore sanctificantem gratiam non habebat, imò neque fidem: ergo opera peccatorum, & infidelium non sunt eo ipso peccaminosa, & mala. Maior constat ex *Act. 1. cap. 10.* ubi Angelus Cornelio dixit: *Orationes tuæ, & eleemosynæ tuæ ascenderunt in memoriam in conspectu Dei.* Minor doctrinam continet Chrysostomi *Hom. de Fide legis naturæ, & Spiritu Sancto in tom. 3.* ubi dicit opera Cornelii fuisse bona, sed mortua. Hæc etiam est Augustini doctrina *quest. 2. ad Simplic.* & *lib. de Prædest. Sanct. cap. 7.* Si autem aliquando judicavit Sanctus Doctor Cornelium jam tunc habuisse Fidem, hæc ut constat ex *quest. 2. ad Simplician.* non erat tanta, quæ sufficeret ad Regnum Cælorum. Expresse tandem docet idem Divus Augustinus Cornelium non fuisse eo tempore justificatum, ut patet ex *Epist. 57. q. 2.* Idem docent Theophylactus, & Oecumenus super *Act. 10.*

Ex Patribus probatur nostra conclusio.

5. Ex Patribus habetur etiam nostra resolutio; inquit enim Author operis Imperfecti *Hom. 26. in Matth.* Gentiles hu-

manitatis causâ recipiunt peregrinos, licet non propter Christum. Hoc autem hospitalitatis opus bonum est, quod, & Deus in hac vitâ remunerat, non verò in æterna, quia, inquit, naturali bono motus fecit bonum, non propter Deum. Nazianzenus Orat. 28. inquit: *Ductus naturæ virtutem operari.* Noster Gregor. Papa Homil. 27. in Evang. sic ait: *Sunt nonnulli, qui proximos diligunt, per affectum cognationis, & carnis, quibus in hoc, sacra eloquia non contradicunt; sed aliud est, quod sponte impenditur naturæ, aliud, quod ex charitate.*

Chrysostomus Homil. 67. ad populum, sic habet: *Nec malus potest omnino malus esse, sed evenit ut aliquid habeat boni operis.* Idem Chrysostomus Homil. de Fide, & Lege. naturæ, & Spiritu Sancto inquiens: *Offendes multos, qui, quanvis sermonem veritatis non acceperint, & foris sint, operibus tamen pietatis (ut apparet) sunt conspiciui, invenies viros misericordes, compatientes, iustitiæ vacantes, sed nullos facientes fructus operum, quia nesciunt opus veritatis; nam, & hæc sunt opera bona, at necessarium est ut præcedat opus summum. hoc est, Fides Charitate formata.* Et ibidem addit: *Quæ utilitas Animæ mortuæ: Deo quidem mortuæ Fide, & ratione, bonis autem operibus vestitæ: Accedit Divus Hieronymus ad Galat. cap. 5. dicens: Quo modo Fides sine operibus mortua est, sic absque Fide, quanvis bona opera sint, mortua computantur.* Tandem hæc est supremi Doctoris Augustini mens variis in locis, præsertim lib. de Spiritu, & lit. cap. 28. dicentis: *Sicut non impediunt à vitâ æternâ iustum, quedam peccata venialia, sine quibus vita hæc non ducitur; sic ad salutem æternam, nihil profunt aliqua bona opera, sine quibus difficillimè vita cuiuslibet pessimi hominis invenitur.* Alia sunt insuper Divi Augustini testimonia, quæ videri possunt cap. 15. sect. 2. n. 6. & 7. In eadem sectione inveniuntur rationes firmissimæ nostram resolutionem probantes.

Mirè Chrysostomus ad institutum nostrum

6 Confirmatur nostra conclusio ex Concilio Tridentino Sess. 6. Can. 7. oppositum errorem expressè damnante his verbis: *Si quis dixerit opera omnia, quæ ante justificationem fiunt, quæcunque ratione facta sint, verè esse peccata, vel odium Dei mereri, aut quantò vehementius quis nititur in se disponere gratiam, tantò eum gravius peccare, anathema sit.* Hæc sanctione anathemate feriuntur quinque præfetes propositiones, juxta proprium earum sensum. Idem errores jam dudum ut hæretici damnati fuerant inrer alios Lutheri, & Calvinii, quorum meminit Bellarminus lib. 5.

Opposita doctrina tradita fuit à Calvino, & Luthero: fuit in Tridentino damnata, modò tamen in his propositionibus repetitur temerariè.

de

de Grat. & lib. Arb. c. 4. & lib. 4. de Justificat. à cap. 10. Eadem nota Còclusio latius fuit probata cap. 3. secl. 5. & secl. 7. à num. 5. & amplius patebit ex dicendis cap. 15. secl. 2.

7 Ex præmissis colligitur has quinque damnatas propositiones esse hæreticas: opponuntur enim Sacræ Scripturæ testimoniis. Esse temerarias; cum sint Sanctorum Patrum communissimæ doctrinæ contrariæ. Esse denique pluries damnatas, ex Concilio enim, & Bullis citatis id patet.

Censura harum
quinque pro-
positionum im-
pugnantarum.

S E C T I O II.

Occurritur adversariorum objectionibus. ...

1 **O**bjicitur primò ex Apostolo ad Rom. 14. dicente: *Omne, quod non est ex Fide, peccatum est.* Accedit secundum testimonium ejusdem ad Titum cap. 1. *Infidelibus nihil est mundum.* Item tertium ad Hebræos 11. ubi inquit Apostolus: *Sine Fide impossibile est placere Deo.* Hæc autem Apostoli testimonia aperte ostendunt sine Fide omnia opera peccata esse. Si autem gratia sanctificans non deperditur, quin simul deperdatur Fides, (ut sæpe dicitur in his propositionibus) æquè sentiendum est, malas, & peccaminosas esse quascunque operationes, si fiant ab existentibus in peccato, nam eo ipso non erunt ex Fide, seu erunt sine Fide. Respondeo cum communi Patrum, præcipuè Græcorum interpretatione, quos sequuntur Divus Ambrosius, noster Divus Anselmus, Divus Chrysostomus, Theophylactus, & Oecumenus, Divum Paulum in testimoniis præjactis per *ly Fides* intelligere rectam conscientiam. Unde sensus est, quòd semper committitur peccatum, quoties agitur contra conscientiam rectam, tenemur enim omnia operari ex conscientia recta. Ista autem interpretandi via propria est, & bona, Sacræ Scripturæ sensui accommodata; siue sit derivata ex illa significatione, qua Fides pro fidelitate sumitur; quod placet Suario de Gratia tom. 1. lib. 1. cap. 6. nam operari contra rationem, videtur infidelitas quædam moralis. Siue derivetur ex propria significatione, & sensu, quem in se continet *ly Fides* tum ex textu Græco, tum ex vi ipsius discursus Apostoli, ut ostendit Pater Cornelius Cornelii à Lapide, profundissimus Sacræ Paginæ Scrutator, & Commentator clarissimus, idque pro-

Triplex testi-
monium Divi
Pauli nobis ab
adversariis ob-
jicitur adver-
sùm doctrinam
S.M. Ecclesie.

Solutio ad pri-
mum testimo-
nium.

probat variis principiis, & fundamentis, quæ postea relatus Pater Suar ius Scholastico more expendit. Sic respondetur ad primum testimonium, ubi sic: *Quidquid non est ex Fide peccatum est.*

2 Nunc ad secundum testimonium ejusdem Apostoli ex *Epist. ad Titum*, ex quo videtur non leve sumi principium inferendi, peccata esse omnia opera tum infidelium, tum impiorum: dicitur enim loco citato: *Coinquinatis autem, & infidelibus nihil est mundum, sed inquinatæ sunt eorum, & mens, & conscientia.* Respondendum tamen primò cum Divo Thoma, & Caietano hæc verba accipienda esse in sensu formali; quia infidelibus, & inquinatis, operantibus ex infidelitate, & inquinamento, nihil est mundum. Vel respondendum secundò ex Alapide hunc locum Apostoli esse intelligendum, secundum hebraïsmum significandi modum, juxta quem, ideo infidelibus, & inquinatis nihil est mundum, quia nihil, quod ab ipsis operetur, eos mundat à sua infidelitate, & sceleribus. Hebraïci enim verbum neutrum sumunt pro activo. Unde significat Paulus quòd sola Dei virtus, & gratia potest infideles, & inquinatus mundare. Tertiò. responderi potest Divum Paulum loqui de statu, non de operibus: coinquinatis enim, & infidelibus nihil secundum statum interiorum est mundum; inquinatæ enim sunt eorum, & mens, & conscientia, propter infidelitatem, & peccatum: non autem colligitur ex verbis Apostoli, etiam inquinatas esse illorum actiones.

Solutio ad secundum Apostoli testimonium.

3 Pro solutione tertii testimonii, quod est desumptum ex Epistola ad Hebræos, responsio petenda est ex contextu. Inquit igitur Apostolus *cap. 11. vers. 5. Fide Henocho translatus est, nè videret mortem; & non inveniebatur, quia transtulit illum Deus; ante translationem enim testimonium habuit placuisse Deo. Vers. 6. Sinè Fide autem, impossibile est placere Deo.* Ex his patet Apostolum intendisse probare, Sanctum Henoch, Fidem habuisse: propterea ad argumentum, seu ad probationem elegit tanquam medium terminum charitatem supernaturalem, sicque discurrit: Henoch placuit Deo, & fuit dilectus Deo charitate supernaturali, quia transtulit illum Deus: ergo Henoch habuit Fidem: non enim haberet charitatem supernaturalem, hoc est, gratiam sanctificantem, quæ placeret Deo, nisi haberet Fidem; nam *sine Fide*

Responsio ad tertium.

Sensus testimonii nobis prædicti ex Apostolo Epist. ad Hebræos c. 11.

impossibile est placere Deo. Et in hoc sensu addit Apostolus: *Credere enim oportet accedentem ad Deum: hoc est, Fidem habere debet, qui vult accedere ad Deum per ejus amicitiam, & gratiam.* Ecce verus, & proprius sensus, in quo est intelligendum præjactum illud testimonium Apostoli, in quo nihil advertit nostram, & Sanctæ Matris Ecclesiæ doctrinam.

4 Instabunt contra solutionem datam *num. 1.* ad illum Apostoli Textum *ad Rom. 14. ibi: Omne, quod non est ex Fide, peccatum est.* Licet enim aliqui Patres, quorum supra memini, per Fidem intelligant dictamen conscientie, sunt tamen alii, qui cum Divo Augustino *lib. 4. contra Julian. c. 3. & lib. de Grat. Christi cap. 26. & Epist. 105.* Fidem propriè intelligunt pro dono supernaturali, & habitu infuso theologicæ virtutis: ergo juxta Augustinum, omnium infidelium opera peccata sunt eo ipso, quia non sunt ex Fide supernaturali. Respondetur juxta Divi Thomæ doctrinam, quam secuti sumus *num. 2.* præcedenti, quod, cum apud Augustinum dicitur peccatum, quidquid ex Theologica Fide non est, intelligendus est Sanctus Doctor de illis tantum, quæ per se opponuntur Fidei; ut se habent Fidelium persecutio, odium Fidei, mysteriorum ejusdem negatio, idolorum cultus, & his similia, de quibus reduplicativè, & formaliter verificatur non esse ex Fide. Est autem aliter judicandum, si id quod non est ex Fide, contra ipsam non sit, nam multa in infidelibus inveniuntur opera, quæ virtuosa ab ipsis Patribus censentur, imò, & ab ipso Augustino, ut patet ex supra dictis.

5 Objicitur secundo illud Augustini *lib. 1. de Grat. Christi cap. 26. ibi: Quid boni faceremus, nisi diligereamus? :: Ubi non est dilectio, nullum bonum imputatur, nec rectè bonum opus vocatur.* Quibus verbis patet intendisse Augustinum opera sine charitate, & gratiâ non esse, bona sed mala. Respondetur Div. Augustinum citato loco non negare aliquot peccatorum opera sine gratiâ facta esse bona moralia intra ordinem naturæ, sed tantum negare ea fructuosa esse, hoc est, ad Beatitudinem conferentia. Quare notandum est, dixisse Augustinum absque dilectione, nullum bonum imputari, ad meritum scilicet, & præmium Beatitudinis. Quatenus autem docuit Divus Præceptor non rectè bonum opus vocari, intelligitur secundum Theologicam existimationem,

Si dicatur Divum Augustinum, in testimonio præjacta loqui de verâ Fide Theologica, censendum erit, eundem peccatum dicere quidquid non est ex Fide, hoc est, quidquid contra Fidem est.

Opera, quæ in Charitate non fiunt, meritoria non sunt.

nem, meriti scilicet, aut præmii. Hanc autem esse propriam Augustini mentem, constat: nam ita expressè concludit: *Sic confiteatur gratiam, qui veraciter vult illam confiteri, ut omnino nihil boni sine illa, quod ad pietatem pertinet, veramque iustitiam, fieri posse non dubitet. Ubi illa verba, quod ad pietatem pertinet, veramque iustitiam. Augustini mentem restringunt ad bona opera, quæ iustitiam apud Deum continent.*

6 Obijcitur tertio ex eodẽ Sancto Doctore libro de perfect. *Iustit. cap. 6. dicente: Peccatũ est, vel cùm nõ est charitas, quæ esse debet, vel minor est, quã esse debet, sive hoc volũtate vitari possit, sive nõ possit; quia si potest, præsens volũtas hoc fecit. si autẽ nõ potest, præterita volũtas hoc fecit. Ergo juxta Augustinũ, omnia peccatoris opera peccata sunt, unde rectè dici potest: Peccator non est liber, nisi ad malũ, sine gratiã Liberatoris; ut in propositione 38. nam per peccatum deperdita est libertas ad omne opus bonum, & sola remansit ad peccandum necessitas; unde Augustinus citato libro cap. 5. inquit: Quia peccavit volũtas, secuta est peccantem, peccatum habendi dura necessitas. Respondetur frustra citari pro hoc errore Divum Augustinum, cùm ejus doctrina in hoc sit longè alia, ut liquet ex dictis. Igitur in primo testimonio docet Augustinus peccatum committi, cùm charitas non est, seu cùm deperditur charitas. Item committi peccatum, cùm charitas minor est, quàm esse debet, quia ille, qui cùm in gratiã constitutus est, despiciat auxilia excitantia ad actus, qui gratiam augerent, certissimè peccat saltem leviter, ex eo quòd sibi ad salutem non consulit, & vocanti Deo non respondet. Cùm autem additur tam in hoc, quàm in sequenti testimonio relato voluntatem necessariò peccare, necessitas ibi sumitur pro difficultate ad oppositum; ubi enim magna aliqua difficultas invenitur, pro morali necessitate censetur, ut alibi dicimus cap. 7. sect. 3. num. 2.*

Augustini testimonium obijcitur, & solvitur.

7 Alia, quæ adversus nostram doctrinam Catholicam obijciuntur, præsoluta sunt cap. 3. sectio 1. à num. 21. & sect. 6. per totam, & sect. 8. per totam. Objectionibus præmissis, alias juncto, quas in cap. 15. sect. 4. reservamus. Et pro complemento præsentis controversiæ videndum est caput 15. in quo plura continentur, quæ huc spectant.

CAPUT XIV.

OSTENDENS INSANIAM PROPOSITIONIS XLIII.

cujus hic tenor. Primus effectus gratiæ baptismalis est facere, ut moriamur peccato adeò, ut spiritus, cor, sensus non habeant plus vitæ pro peccato, quàm homo mortuus habet pro rebus mundi.

Sensus hujus
propositionis,

1 **P**RÆSENS articulus probat omnes baptizatos esse impeccabiles; hanc enim gratiæ baptismali tribuit virtutem, quòd Christianos mortuòs reddat peccatis, ut pro rebus mundi, mortuum se habeat homo.

Nam sicut post mortem physicè acceptam, nec cor, nec sensus vitam habent pro mundialibus, ita (ut hîc dicitur) post Baptismum, spiritus vitam non habet pro peccato.

Hujus propositionis error jam traditus est à Jovinianis, Catharis, Beguardis, & Beguinis.

2 Hæc fuit Joviniani hæresis, quam tenuit Calvinus in Antidoto Concilii Tridentini *Seff. 7. Can. 7.* Eundem errorem tenuerunt olim quidam Hæretici Cathari, qui de suis meritis valde gloriantes, propter munditiâ Animæ, impeccabilis ex Sacro fonte, ita se nominarunt. Fuerunt, & tales, qui Beguardi, & Beguini dicebantur in Alemania. Qui, procurante malorum omnium Satore Dæmone, asserebant, doctrinâ suâ Sacrilegâ, inter alios errores, quòd homo in vitâ præsentî, ad talem, & tantum perfectionis gradum possit venire, ut impeccabilis omnino reddatur. Hoc gravissimum Animarum periculum, damnatur à Sede Apostolica in Clementinâ *Si de Hæreticis*: Et à Concilio Tridentino, *seff. 6. de Justificat. Can. 23.* ubi dicitur. *Si quis, hominem semel justificatum, dixerit amplius peccare non posse, neque gratiam amittere, &c. anathema sit.* Præcipuum fun-

Præsentis erroris fundamentum præcipuum.

fundamentum præsentis erroris fundatur in eo quòd per gratiam baptismalem tollatur omnis libertas ad peccandum: hæc autem falsitas corruet, ac impugnabitur ex infra dicendis num. 6.

3 Falsitas explanata variè rejicitur. *Primò*: quia juxta propositionem 63. *Baptizatus adhuc est sub lege, sicut Judæus, si legem non adimpleat, aut adimpleat ex solo timore*; atqui baptizatus legem non adimplens peccatum committit: ergo Baptismi effectus non est baptizatum reddere impeccabilem: unde falsò scribitur: *Primus effectus gratiæ baptismalis est facere ut moriamur peccato*. Minor hujus probationis, constat, quia peccatum definitur à Theologis cum Divo Augustino apud Dian. in *Summa v. peccatum*: dictum, factum, vel concupitum contra legem æternam. Rejicitur *secundò*; quia, ut dicitur propositione 77. *Qui non ducit vitam dignam Filio Dei, cessat interius habere Deum pro Patre, & Christum pro capite*: ergo, si cessat habere, ideo est, quia aliquando habuit Christum pro capite; quod fuisse nequit, nisi post acceptum Baptismum. *Tertiò*; quia, sicut in propositione 78. est statutum, *separatur quis à populo electo, cujus figura fuit populus Judaicus, & caput est JESUS Christus, tam non vivendo secundum Evangelium, quàm non credendo Evangelio*. Exinde quæro: Utrùm illi qui post Baptismum separantur à populo electo, ex eo quia secundum Evangelium non vivunt; utrùm, inquam, peccent secundum Evangelium non vivendo, nec ne? Hos peccare certum est, aliàs non separarentur à populo electo. In sanum igitur est dicere, gratiam baptismalem id præstare, quòd moriamur peccato; adeò ut spiritus, cor, sensus, non habeant plus vitæ pro peccato, quàm homo mortuus habet pro rebus mundi.

4 Rejicitur *quartò* idem absurdum. Quia si homines post susceptum Baptismum, fierent impeccabiles, sequeretur non esse in Ecclesiâ Sacramentum Pœnitentiæ; hoc autem est contra Scripturam, ut videtur ex Luc. 5. & 17. Jacob. 1. & 1. Joan. 1. item ex Matth. 16. & Joan. 20. Est etiam contra Concilium Lateranense sub Innocentio III. & contra Tridentinum, *Sess. 14.* & contra Theologos cum Magistro in 4. dist. 14. & cum D. Thom. p. 3. q. 84. Probatur sequela; quia materia Sacramenti Pœnitentiæ non est alia, nisi peccata post Baptismum commissa, ut constat ex Scripturis, Conciliis, & Theo-

Præfens propositio alius con-
tradicit.

Si baptizatus
est impeccabilis;
ad quid institu-
tum fuit Sa-
cramentum Pœ-
nitentiæ.

logis citatis : nam peccata ante Baptismum commissa (imò & in actuali Baptismi susceptione, ut tenent communiter Doctores ; quanvis aliqui cum aliquali restrictione) per ipsum regenerationis lavacrum remittuntur , ut docent Theologi cum Joann. de la Cruz in *Director: Consc. p. 2. de Bapt. q. 4. dub. 4. cap. 2.* Cabrera de Sacram. q. 69. art. 10. Sylvio in 3. p. q. 69. art. 10. Villalob. in *Sun. t. 1. tract. 5. diff. 10.* Dian. 3. p. tract. 4. *resolut. 14.* Igitur si post Baptismum nulla peccata possunt committi , nulla est Sacramenti Pœnitentiæ materia.

5 Confirmatur ex Concilio Tridentino , primò nam *Seff. 14. de Pœnitentia cap. 1. sic dicitur. Si ea in regeneratis omnibus, gratitudo erga Deum esset, ut justitiam in Baptismo ipsius beneficio, & gratiâ susceptam, constanter tuerentur, non fuisset opus, aliud ab ipso Baptismo Sacramentum; ad peccatorum remissionem institutum. Quoniam autem Deus, dives in misericordia, cognovit signum nostrum, illis etiam vitæ remedium contulit, qui se se postea in peccati servitutem, & demonis potestatem tradidissent, Sacramentum videlicet Pœnitentiæ, beneficium mortis Christi applicatur. Confirmatur secundò. Quia ad Sacramentum Pœnitentiæ requiritur veluti materia proxima contritio, confessio, & satisfactio; ut docet Tridentinum citatum cap. 3. hæc autem contritio, confessio, & satisfactio, non est nisi de peccatis post Baptismum commissis, ut fuit declaratum à Tridentino citato cap. 5. his verbis: Ex institutione Sacramenti Pœnitentiæ jam explicatâ, universa Ecclesia semper intellexit institutam esse à Domino, integram peccatorum confessionem, & omnibus post Baptismum lapsis jure Divino necessario existere. Confirmatur tertio; nam Minister Sacramenti Pœnitentiæ ab aliquibus peccatis absolvit pœnitentem illis verbis: Ego te absolvo à peccatis, in quibus consistit forma ejusdem Sacramenti, ut constat ex doctrinâ ejusdem Tridentini *Seff. citatâ c. 3.* atqui non absolvit ab originali, quod per Baptismum fuit extinctum, neque ab actualibus ante Baptismum, ut manifestum est in illis, qui cum essent parvuli fuerunt baptizati: ergo absolvit ab actualibus post Baptismum. Confirmatur quarto, ex Concilio *Seff. 14. cap. 1. ibi: Potestatem remittendi, & retinendi peccata ad reconciliandos Fideles post Baptismum lapsos, Apostolis, & eorum legitimis successoribus, fuisse communicatam, universos**

non Patrum consensus semper intellexit. Et ejusdem Sessionis Can. 1. sic dicitur: Si quis dixerit in Catholicâ Ecclesiâ, Penitentiam non esse verum, & proprium Sacramentum pro Fidelibus, quoties post Baptismum in peccata labuntur, ipsi Deo reconciliandis à Christo Domino nostro institutum; anathema sit.

6 Deinde certum est apud omnes, Baptismum non tollere libertatem creatam: ergo non inducit impeccabilitatem. Consequentia patet: quia peccabilitas consistit in facultate eligendi, ac diligendi malum; hoc autem convertitur cum humana libertate. Probatur antecedens, quia in Baptismo nulla est qualitas, quæ sit opposita indifferentiæ objecti, voluntatis, aut judicii; nam gratia, quæ est qualitas producta in anima per Baptismum, nullam habet cum libertate oppositionem; ut diximus varijs in locis capitis 7. & capitis 8. Confirmatur ex absurdis; nam ex hac propositione sequeretur primò baptizatos perperam postulare à Deo, ut eos in tentationem non inducat, sed à malo eos liberet. Sequeretur secundò vel quòd baptizati furta, odia, homicidia, & his similia non committerent, quod est contra experientiam: vel quòd, respectu Christianorum, homicidia, odia, furta, & his similia, non essent peccata mortalia.

Ab absurda, quæ ex hac propositione deducitur.

7 Respondent adversarij: quòd, licet multi ex baptizatis in peccata lapsi inveniantur; hoc ideo esse, quia iidem gratiam baptismalem non sunt adepti per Baptismum; aut quia obicem posuerunt, ut accidit in illis, qui Baptismum receperunt cum fictione: aut ex eo quia Deus quantum ex se gratiam baptismalem illis conferre noluit, quod in hac sectâ dicendum est de parvulis, qui post Baptismum susceptum, peccatorum vinculis postea alligantur.

Adversariorum evasio, quæ ad omnes partes.

8 Ast hæc evasio est absolutè rejicienda. Nam de illis, qui Baptismum validum, sed infructuosum receperunt, ex fictione positâ; tenendum est, quòd recedente fictione, statim conferatur illis gratia baptismalis, ut docent communiter Theologi cum D. Augustino varijs in locis, Divo Thoma q. 69. art. 10. Suar. in 3. p. disp. 28. sect. 4. Coninck q. 62. art. 1. Tannero tom. 4. disp. 4. q. 3. num. 61. Comptono tom. 2. disp. 66. sect. 1. num. 1. Neque est inter Catholicos, qui hanc reviviscentiam Baptismi negare audeat, quanvis in modo illam explicandi non omnes

con-

convenient. Unde Divus Augustinus lib. 1. de Baptismo cap. 2. inquit: *Tunc valere incipit ad salutem Baptismus, cum illa fictio veraci confessione recesserit, quæ corde in malitia, vel sacrilegio perseverante, peccatorum abolitionem non sinebat fieri.*

9 De parvulis autem, qui nullum obicem gratiæ baptismali apponere potuerunt, per maximum absurdum dictum est, quod Deus misericors, vellet ex se baptismalem gratiam denegare; nam in Concilio Tridentino Sess. 7. de Sacramentis in genere Can. 7. *Siquis dixerit non dari gratiam per novæ legis Sacramenta semper & omnibus, quantum est ex parte, Dei etiamsi rite ea suscipiant, sed aliquando, & aliquibus anathema sit.* Hæc adversariorum evasio fundatur in doctrina Janseij negante in Deo voluntatem salvandi omnes, & statuerente quod Christus pro omnibus mortuus non fuerit, nec pro omnibus sanguinem suum fuderit. Quomodo enim sanguinem fudit, aut mortuus est pro illis, quibus in Baptismo gratiam ex se noluit conferre; cum tamen gratia baptismalis sit unica ad salutem janua, & necessaria omnino ad æternam vitam consequendam? Probavimus tamen, dari in Deo voluntatem generalem salvandi omnes, & quod pro omnibus Christus sit mortuus, ut videri est cap. 7. Sect. 8. & alibi.

Objectio 1. ex
textu Apostoli
ad Romanos.

10 Adducunt tamen primo adversarij in oppositum textum ex *Epist. ad Rom. cap. 6. v. 2. 3. 4.* ex quo hæc propositio videtur prima fronte deduci; cum dicat Apostolus ibi: *Qui enim mortui sumus peccato, quomodo adhuc vivemus in illo? An ignoratis, quia quicumque baptizati sumus in Christo JESU, in morte ipsius baptizati sumus? Consepulti enim sumus cum illo per Baptismum in mortem. Pro solutione sciendum est Apostolum non fuisse locutum assertivè, ita quod doceat, homines post susceptum Baptismum peccare non posse; sed consulendo, & exhortando fuisse locutum; ut qui per Baptismum gratiam receperunt, eam per peccata non amittant, sed exhibeant semetipsos, ut mortuos peccato. Unde vers. 11. inquit Apostolus: *Existimate vos mortuos quidem esse peccato, viventes autem Deo.* Hic autem; quid est mori peccato? (Quærit Div. Prosper lib. de vitâ contemplat. cap. 21. respondetque) *Dammandis operibus omnino non vivere, nihil concupiscere, nihil carnaliter ambire.* Eodem sensu inquit Div. Paulus vers. 13. *Sed neque exhibeatis membra vestra, arma iniquitatis peccato.**

peccato. Sed exhibete vos, tanquam ex mortuis viventes. Hæc autem Apostolus non prædicaret, si post Baptismum redderemur impeccabiles, sive peccato mortui. Hanc doctrinam confirmat Divus Joan. Chrysostomus *Hom. 11. super cap. 6. Epist. ad Rom.* in illaverba: *Existimate vos mortuos quidem esse peccato, viventes autem Deo*; inquit enim: *Rectè dixit, existimate; quandoquidem aspectu ipso representare quod dictum est nunc non licet. Et quid existimabimus, inquit, mortuos quidem esse peccato, viventes autem Deo in Christo JESU Domino nostro; nam qui ita vivit, omnem complectetur virtutem, ipsum JESUM habens, hoc enim est in Christo.*

11 Docet præterea idem Chrysostomus Sanctum Apostolum præjacto nobis testimonio hortando sive consulendo fuisse locutum, sic enim inquit, præcitatum locum exponens, apud memoratam *Homil. 11. Dūas igitur hic ait mortificationes, & mortes item duas. Alteram quidem à Christo factam in Baptismo, alteram autem à nobis fieri debere per subsequens studium. Etenim quòd priora quidem peccata sepulta fuerint, illius dono tribuendum est: quòd autem à Baptismo mortui peccato maneamus, studii nostri opus existat oportet. Quanquam videmus Deum, & hic quoque multas ad res, vel maxime nobis præsidio esse. Neque enim istud Baptisma, valet tantum ad priora peccata delenda, sed & adversum futura confirmat. Itaque quemadmodum in illis fidem contulisti tuam, ut ea delecerentur, sic, & in sequentibus studii mutationem exhibe, ut nè te ipse rursus sordides. Hæc enim, & his similia consulens ait. Eadem est Magni Theophylacti mens.*

12 Adducunt secundò. Gratia baptismalis expellit, quid quid per originale peccatum fuit contractum, tam in corpore, quam in Anima; constat nanque ex Concilio Trident. *Seff. 5. Can. 1. in fine, Totum Adam per illam prævaricationis offensam, secundum corpus, & Animam in deterius commutationem fuisse: ergo gratia baptismalis tollit ab Anima omnem à Deo aversionem; à corde autem, sensibus, & corpore omnem rebellem concupiscentiam, omnesque sensuum inordinatas commotiones. Ac per consequens gratia baptismalis, non solum reddit baptizatos, quo ad spiritum, sed etiam quo ad corpus mortuos peccato. Antecedens videtur deduci ex Tridentino. Seff. 5. Can. 5. consequentia autem fit evidens, plus enim nobis profuit Christi gratia,*

Obiectio 2. del
ducia ex Con
cilio Tridenti
no. nequiter
applicato.

gratia, quàm nocuit originale peccatum; inquit enim Apostolus ad *Rom. 5.* *Non sicut delictum, ita, & donum; si enim unus delicto multi mortui sunt, multò magis gratia Dei, & donum in gratia unius hominis JESU Christi in plures abundavit.*

Baptismus non expellit nisi id, quod habet verè rationem peccati originalis in parvulis, & actualis in adultis, simul cum originali.

13 Respondetur ad antecedens gratiam baptismalem, non expellere omne, & quidquid per originale peccatum fuit contractum: sed illud tantum, quod habet veram, & propriam rationem peccati originalis. Neque à Concilio Tridentino *Sess. 5. de Peccato Orig. Can. 5.* aliud sanctum fuit, ut patet ex illis verbis ejusdem Canonis: *Aut etiam asserit non tolli totum id, quod veram, & propriam peccati rationem habet :::: anathema sit.* Imò, ut legitur eodem Canone, *manere in baptizatis concupiscentiam, vel fomitem, hæc Sancta Synodus fatetur, & sentit, quæ cum ad agonem relicta sit, nocere non consentientibus, & viriliter per Christi JESU gratiam repugnantibus non valet quinimo qui legitime certaverit, coronabitur.*

De vulneribus, quæ humanæ naturæ infixit peccatum originale.

14 Pro pleniori captu sciendum quòd peccatum originale, quatuor naturæ vulnera infixit: nam intellectui, infixit errorem, sive ignorantiam; voluntati, malitiam, seu aversionem; appetitui irascibili, infirmitatem; appetitui concupiscibili, concupiscentiam. Hæc doctrina communis est, tam Catholicis cum Divo Thoma *q. 85. art. 3.* quàm Heterodoxis cum Calvino. Et ratio doctrinæ est; quia justitia originalis quatuor continebat, scilicet rectam ordinationem, ac perfectam dispositionem intellectus, voluntatis, & utriusque appetitus; igitur quia per peccatum amissa est originalis justitia, amissa est sanitas illarum potentiarum.

Originale peccatum quid essentialiter importet.

15 Est tamen quæstio: Utrum vulneratio naturæ humanæ quo ad omnes quatuor partes, sive potentias suprà memoratas, sit de essentia, & constitutione peccati originalis? Catholici negant: statuunt enim, peccatum originale solum importare corruptionem, & vulnus naturæ superioris in intellectu, & voluntate; quapropter in Baptismo sanatur intellectus, & voluntas per supernaturales habitus Fidei, Spei, Charitatis, & gratiæ justificantis, baptizatis infusos: non tamen sanatur vulnus naturæ inferioris, quod est in appetitu irascibili, & concupiscibili; docet enim experientia manere post Baptismum utriusque appetitus corruptionem insanatam: Unde ad *Rom. 7. 23.* dicitur

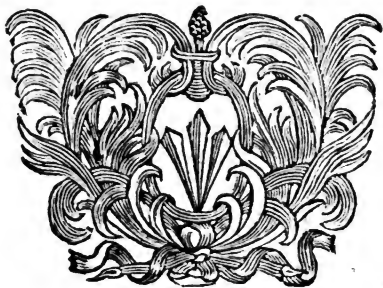
dicitur: *Video alian legem in membris meis, repugnantem legi mentis mee.*

16 Calvinistæ, & cum illis Authores præsentium errorum, quos damnat Bulla *Unigenitus*, respondent corruptionem naturæ quo ad omnes quatuor potentias vulneratas esse de constitutivo peccati originalis. Est tamen hæc differentia inter citatos, quòd Calvinistæ, inspicientes non esse sanatam corruptionem utriusque appetitûs inferioris, colligunt Baptismum non tollere peccatum originale; isti verò Authores, quia tenent nobiscum Baptismum tollere originale, asserunt juxta sua principia, tolli per Baptismum corruptionem utriusque appetitûs inferioris; quanvis in oppositum insurgat experientia, & Sacra Scriptura, ut dixi præcedenti num. 15.

Quid in hoc puncto sentiant Calvinistæ, & Quesnelliani.

17 Colligendum ex præcedentibus hanc propositionem XLIII. tanquam hæreticam esse detestabilem, cùm sit Ecclesiæ definitionibus contraria, & proxima nonnullis hæresibus, quæ ex hoc errore pullulare videntur ex dictis num. 4. & 6. Tenendum insuper eum errorem fuisse aliquando à Tridentino damnatum, ut liquet ex præmissis num. 2.

Censura hujus propositionis.

CAPUT XV.

*QUID SENTIENDUM SIT CIRCA PROPOSITIO-
nem XLIV. & alias eundem errorem continentes?*

PROPOSITIO XLIV.

Non sunt nisi duo amores, unde volitiones, & actiones omnes nascuntur: amor Dei qui omnia agit propter Deum, quemque Deus remuneratur; & amor, quo nos ipsos, ac Mundum diligimus, qui quod ad Deum referendum est non refert, & propter hoc ipsam, fit malus.

XLV.

Amore Dei in corde peccatorum non amplius regnante, necesse est, ut in eo carnalis regnet cupiditas, omnesque actiones ejus corrumpat.

XLVI.

Cupiditas, aut charitas usum sensuum bonum, vel malum faciunt.

XLVII.

Obedientia legis profluere debet ex fonte, & hic fons est Charitas. Quando Dei amor est illius principium interius, & Dei gloria ejus finis, tunc purum est, quod apparet exterius: alioquin, non nisi hypocrisis, aut falsa justitia.

XLVIII.

Quid aliud esse possumus, nisi tenebræ, nisi aberratio, & nisi peccatum sine Fidei lumine, sine Christo, & sine Charitate?

XLIX.

Ut nullum peccatum est sine amore nostri, ita nullum est opus bonum sine amore Dei.

L.

L.

Frustra clamamus ad Deum; Pater mi, si spiritus Charitatis non est ille, qui clamat.

MAGNA fuit inter priscos Theologos controversia, & maior inter juniores: *Utrum omnes actiones humane oriri debeant à Charitate supernaturali, & ordinari in Deum summè dilectum?* Celebris quaestio inter Theologos juniores; & priscos.

Eam excitare solent Doctores apud Magistrum in 2. dist. 38. ubi Divus Thomas art. 2. & Divus Bonaventura in littera dub. 1. art. 1. q. 2. eam à primè tractant.

2. Docebant aliqui nullum opus fieri posse, modo sufficienti ad vitandum peccatum, nisi fiat ex supernaturali Charitate, sive ex amore Dei propter se. Hujus opinionis fuere in primis Lutherus Hæresiarcha impissimus qui in declamationibus popularibus sic inquit: *Illa sanè bona, quæ illi (Theologi Orthodoxi) vocant naturaliter, & moraliter facta, ideo sunt mala coram Deo, quia non fiunt ex Deo, nec propter Deum; id est, non cognoscuntur, nec referuntur in Deum.* Eandem sententiam tenuit deceptus Gregorius de Arimino in 2. dist. 28. art. 1. Concl. 1. cuius meminit Lutherus in Epist. ad Georgium Spalde disputat. Lysica, dicens: *Certum est modernos cum Scotistis, Thomistis in hac re, id est, libero arbitrio, & gratiâ consentire; excepto uno Gregorio Ariminensi, quem omnes damnant; qui & ipse cos, Pelagianis deteriores esse, & rectè, & efficaciter convincit.* Is enim solus inter Scholasticos recentiores cum Augustino, & Apostolo consentit; nam Pelagiani, & si sine gratiâ, opus bonum fieri posse asseruerint, non tamen sine gratiâ, Cælum obtineri posse dixerunt; idem certè dicunt Scholastici, dum sine gratiâ opus bonum, sed non meritorium fieri posse docent.

Quid respondent Lutherus, & alij cum eodem.

Gregorij de Arimino deceptio.

3. Eadem sententia tradita fuit à Gerardo Van, Doctore Lovanienfi, hanc Thesim tertiam inter alias defendente apud Lovanienles die 27. Januarij 1672. Teneamus inconcussum hoc dogma ex Apostolo Augustinianum. *Quidquid non est ex Fide peccatum est: per Fidè intelligendo illustrationem supernaturalem, ex Christi meritis promanantem, dirigentem in Deum, tanquam in scopum, & finem, quod sit per Charitatem.* Ipsam doctrinam ediderunt Macarius Avermans in Tyrocinio tract. 2. cap. 6. initio his verbis:

Alij Lutheranò dogmati subscribentes.

Ec

Ref:

Respondéo nos libentissimè concedere omnia opera nostra deliberatè debere præcedere quodam saltem imperfectæ Charitatis, seu dilectionis Dei castæ, aut amoris Dei propter se, affectu. Additque: *Hæc est clara Sacra Scripturæ, & Sanctorum Patrum sententia.* Præterea num. 65. inquit: *Verissimum est, Deum semper actu, vel virtute diligendum esse; adeoque præceptum Charitatis semper obligare, quando homo deliberatè agit.* Sic ut, vi illius præcepti obligetur homo, actualiter, vel virtualiter omnia sua opera ex Charitate facere. Lambertus le Drou Lovanienſis in Triade Patrum cap. 3. §. 3. *Modus legis cõdit sub præcepto Divino, nimirum, ut quæcunque lex, ex Charitate latè dicta, hoc est, ex aliqua Dei propter se dilectione adimpleatur.* Henricus Bellamans Lovanienſis *Thesi* 13. die 20. Augusti 1677. *Modus observandi legem ex charitate, est in præcepto.*

4. Michael Baius lib. 2. de Meritis operum, cap. 7. Janſenium ſecutus: *Quæcunque sine Charitate fiunt, etiam si apud homines speciosa videantur, tamen apud Deum, simul, etiam tantum, & non vera sunt legis obedientia.* Error Baio Janſenianus peior prioribus est: fundatur enim in hoc, quòd præter Charitatem nulla alia detur virtus. Igitur sola Charitas in doctrinà Baii, & Janſenii, est virtus; quæ propter diversa officia diversa consequitur nomina; unde si misero succurrat propter Deum, dicitur misericordia; dicitur Religio si cultum Deo ex hibeat propter ipsum summè dilectum; & pietas dicitur, si propter Deum parentes colat. Quòd si illa Misericordia, Religio, & Pietas non sint propter Deum summè dilectum, non est Charitas, ac inde neque virtus; sed actio peccaminosa, & vitiosa cupiditas. Hæc doctrina imbibita est in his septem propositionibus relatis; quæ tamen est omnino rejicienda utpote ab Ecclesia damnata inter Baianos errores; & necessariò corrumpit eo quòd rejicit à numero virtutum, Fidem, & Spem Theologicam, cæteras quæ virtutes tum Cardinales, tum Morales. Nec opus est altiori impugnatione, adversus hanc doctrinam Baii, quia ex dicendis per sequentes sectiones ejus falsitas planè constabit.

5. Contraria sententia, docens posse hominem absque peccato multa operari, quæ sint non solum indifferencia, verum etiam moraliter, & intra naturæ ordinem bona, sine concursu gratiæ habitualis, seu Charitatis, & absque relatione in Deum summè dilectum, est communis Theologorum cum

Ma.

Error Baii, & Janſenii in hac controversia; qui etiam continetur in his septem propositionibus.

Notandus est hic error Baii proceptu præſentium propositionum, quæ in eodem errant.

Catholicorum resolutio ad questionem citatam supra num. 1.

Magistro in 2. dist. 26. cap. penultimo, ubi inquit: *Etiam ante gratiam prævenientem, & operantem, quæ voluntas bona præparatur in homine, præcedere quædam bona ex Dei gratiâ, & libero arbitrio; quædam etiam ex solo libero arbitrio, quibus tamen non meretur vitam, nec gratiam, quæ justificatur.* Et hanc doctrinam esse de mente Augustini ibidem ostendit. Subscribunt Divus Thom. Scot Durand. supra citatum locum Magistri Sententiarum. Alenf. 4. p. q. 24. memb. 4. art. 3. Albertus Magnus in 2. dist. 28. art. 1. Abulen. in cap. 29. Matth. q. 174. & 175. Bonavent. in 2. dist. 28. & ibidem Richard. Ægidius, Argentin Bellarminus tom. 3. lib. 5. de Grat. Aguirre tom. 3. Theol. Sancti Anselmi disp. 130. & alij.

6 Lutheranam, Baianam, Jansenianam, & sectatorum doctrinam eligentes, docent Novatores in hac propositione 44. *Non sunt, nisi duo amores, unde volitiones, & actiones omnes nostra nascuntur. Amor Dei, qui omnia agit propter Deum, quemque Deus remuneratur; & amor, quo nos ipsos, & Mundum diligimus, qui quod ad Deum referendum est, non refert, & propter hoc ipsum est malus.* Ecce, ut patet, duo omnium nostrorum operum statuuntur principia. Unum principium est amor Dei, qui omnia operatur propter Deum, & cum relatione ad illum; cujus tantummodo opera Deus remuneratur; quia, inquirunt, sola Charitas est virtus, & illæ solùm actiones, quæ fiunt à Charitate, sunt bonæ, & virtuosæ, ut fuit expositum num. 4. Aliud principium, est mundanus amor, quo aut nos, aut creaturas diligimus, non ex Charitate supernaturali, neque propter Deum summè dilectum. Omnes operationes istius amoris malæ, & peccaminosæ censentur, nulla indifferens judicatur, aut moraliter bona: hoc autem, non ex aliâ ratione, nisi quia hic amor non agit propter Deum summè dilectum; & quod ad Deum referendum est, non refert.

Sensus. & error
propositionis
44

7 Idem docetur propositione 45. his verbis: *Amore Dei in corde peccatorum non amplius regnante, necesse est, ut in eo regnet carnalis cupiditas, omnesque actiones ejus corrumpat.* Accedit propositio 46. *Cupiditas, aut Charitas usum sensuum bonum, aut malum facit.* In quarum primâ dicitur amorem cujuscunque rei creaturæ corrumpere, ac depravare necessariò omnes actiones; quod quidem evenire necesse est, quoties amor Dei in corde peccatorum non regnat. Hujus assertionis duplex est principium.

In quibus error
propositiones
45. & 46.

Ecce ij

Unum,

Unum; quia cupiditas, hoc est, amor nostri, aut alicujus creaturæ non operatur dirigendo proprias actiones in Deum ultimum finem summè dilectum. Alterum; quia præfata actiones, cum ex amore Dei ortum non ducant, bonæ esse non possunt, juxta præcedentem insaniam. Et hic est sensus, in quo dicitur propositione alterà, cupiditatem, sive amorem mundi, & nostri, malum facere usum sensuum nostrorum: Charitatem verò, hoc est, amorem Dei, bonum facere usum sensuum.

Propositionis
47. sensus.

8 Propositione 47. idem stabilitur; sic enim est institutum: Obedientia legis debet profluere ex fonte, & hic fons est Charitas. Quando Dei amor est illius principium interius, & Dei gloria ejus finis, tunc purum est, quod apparet exterius, alioquin non nisi hypocrisis, aut falsa justitia. Hæc propositio in sensu non differt à præcedentibus; & neque in modo longè abest à Baio-Janseniana doctrina explanata mun. 4. præcedenti, his verbis: Quæcunque sine Charitate fiunt, etiam si apud homines speciosa videantur, tamen apud Deum, simulachra tantum, & non vera sunt legis obedientia. Quæ tamen doctrina à Sancta Sede Apostolica, ut postea videbimus, proscripta fuit.

Detegitur error
propositionis
48.

9 Eundem spirant errorem, tres aliæ sequentes propositiones: dicitur eæm propositione 48. Quid aliud esse possumus, nisi tenebræ, nisi aberratio, & nisi peccatū sine Fidei lumine, sine Christo, & sine Charitate? Hujus sensus est, quod omnia nostra opera peccata sint, aberrationes, & tenebræ, si non procedant ex Charitate supernaturali, ut se habet impiorū, & infidelium opera. Cujus ratio est, quia præfata opera nec oriuntur à Charitate, nec referuntur in Deum, ut finē ultimū summè dilectum. Hoc autē insanū dogma stare non posse, satis ostendit Caput 14. præcedens.

Error, & sensus
propositionis
49. & 50.

10 Propositione 49. apertè statuitur absque amore Dei, seu habituali gratiā sanctificante, actiones humanas producente, ipsæque ordinante in Deum, omnes illas peccaminosas esse: dicitur enim: Ut nullum peccatum est, sine amore nostri, ita nullū opus bonum, sine amore Dei. Tandē, juxta eundē errorē dicitur propositione 50. Frustra clamamus ad Deum; Pater mi, si spiritus Charitatis non est ille, qui clamat. Frustra, inquit, quia Deus solam Charitatem audit; juxta errorem propositionis 54. Frustra etiam; quia clamare ad Deum sine habituali Charitate (juxta errores præcedentium propositionum) peccatum est, nam

nam voluntas, quam gratia non prævenit, nihil habet luminis, nisi ad aberrandum; ardoris, nisi ad se præcipitandum, virium, nisi ad se vulnerandum; est capax omnis mali, & incapax ad omne bonum: ut habetur propositione 39. Frustra denique clamamus ad Deum: Pater mi, si spiritus Charitatis non est qui clamat, nam qui Charitatem, seu habituales gratiam non habet, cessat interius habere Deum pro Patre, ut legitur propositione 77.

11 Colligitur ex præcedentibus circa duo præcipue versari omnes errores, & falsitates præcedentium propositionum. Primus error stat circa principium humanorum actuum. Secundus error circa illorum finem. Dicitur in primo errore omnes actus humanos debere ortum ducere à gratiâ habituali; aliter peccaminosi erunt, & pravi. Dicitur in secundo omnes actiones humanas debere à Charitate supernaturali in Deum dirigi, & ordinari primario propter ultimum finem summæ dilectum, ut clariùs, & expressius cõtinetur in propositione 47. Obedientia legis debet profluere ex fonte, & hic fons est Charitas. Quando Dei amor est illius principium interius, & Dei gloria ejus finis, tunc purum est, quod apparet exterius, alioquin non est, nisi hypocrisis, aut falsa justitia.

Præsentium propositionum, duo sunt errores præcipui; alter circa principium, alter circa finem humanorum actuum.

12 Quia igitur agnovimus errorem contentum in his septem propositionibus, quas Sancta Mater Ecclesia damnavit, & sensum proprium illarum; nunc Theologico more eas impugnabimus sectione sequenti. Deinde aliis sequentibus sectionibus confutabimus duos illos præcipuos errores, quorum paulò supra fecimus mentionem: nam sectione 2. disputabimus de necessitate gratiæ sanctificantis, ceu principii actuum humanorum naturalium, & sectione 3. de necessitate relationis operum naturalium in Deum, ultimum finem summæ dilectum.

S E C T I O I.

Explanata doctrina præfatarum propositionum, testimoniis irrefragabilis veritatis refellitur.

DOcuerunt olim Pelagiani posse hominem, superno adjutorio destitutum, solis naturæ viribus, elicere opera supernaturaliter bona, beatitudinis, & gratiæ meritoria. Idem consequenter (imò & à fortiori) assererant, seu potius, supponebant de operibus, quæ moraliter, seu naturaliter bona appellamus. Ratio est: quia, si vis naturalis extenditur ad ea, quæ supernaturalia sunt, cur non ad ea, quæ sunt naturalia? Pelagianam doctrinam examinans Concilium Arausicanum secundum, (quod fuit celebratum in Dedicatione Basilicæ constructæ à Liberio Patritio quinto Nonas Julias, Decio Juniore V. C. Consule, hoc est, anno Christi, DXXIX. Felicis IV. Papæ & Athalarici Italiæ Regis III.) sic statuit capitulo VII. *Si quis per naturæ vigorem bonum aliquod, quod ad salutem pertinet vitæ æternæ, cogitare, ut expedit, aut eligere, sive salutari, idest, Evangelicæ prædicationi consentire posse, confirmat, absque illuminatione, & inspiratione Spiritus Sancti, qui dat omnibus suavitatem in consentiendo, & credendo veritati, hæretico fallitur spiritu.* Ecce, ut patet, damnat Concilium, docentes sufficere naturæ vigorem, ad bonum opus supernaturale beatitudinis, & gratiæ. Cum autem præfati Pelagiani docuissent, naturæ vires esse sufficientes ad opera naturalia, quæ sunt moraliter bona, id Concilium neque damnavit, neque suspexit. Certum tamen est, quod, si hæc moralia bona gratiam necessariò supponerent, opposita doctrina damneretur à Concilio. Ratio est: quia, si ad quodlibet bonum, sive morale, sive supernaturale, gratia foret requisita, non solum hæreticè procederent Pelagiani, excludentes necessitatem gratiæ ad supernaturalia; verum etiam sustinentes ad bona moralia gratiam non esse necessariam.

Juxta Catholicam doctrinam ad opera naturaliter bona habitualis gratia non requiritur.

2 Imò quod ad bona opera intra naturæ ordinem, non requiratur habitualis gratia, non Pelagianus error, sed Catholicum dogma, judicatur, & docetur ab Ecclesiâ Romanâ, quæ

quæ in Bullis Pij V. Gregorij XIII. & Urbani VIII. hanc damnavit propositionem, quæ inter alias in eisdem Bullis proscriptas est vigesima quinta: *Et ad Pelagianismum rejicienda est sententia: Omnia opera infidelium sunt peccata, & Philosophorum virtutes sunt vitia.* Idem error non obscure damnatur à Tridentino Sess. 6. Can. 7. his verbis: *Si quis dixerit opera omnia, quæ ante justificationem fiunt, quâcunque ratione facta sint, verè esse peccata, vel odium Dei mereri, : anathema sit.* Quâ doctrinâ suppositâ, discuro sic. Opera, quæ fiunt ab impiis, hoc est, à non habentibus charitatem habitualement, & amorem Dei super omnia, sunt opera ante justificationem: ergo dicere ea omnia, quâcunque ratione sint facta, verè esse peccata, vel odium Dei mereri, in proprio sensu anathemate percussum est à Tridentino, & à Summis Pontificibus damnatum.

3 Si autem quærat aliquis: Cur tam rigidè puniantur à Summis Pontificibus, & à Concilio qui asserunt peccata esse, quævis opera, quæ ex amore Dei, & habituali gratiâ non proveniunt? Respondeo fundamentum esse: quia ex opposito sequitur necessariò omnes actiones, quibus impij se disponunt ad justificationem recipiendam, peccata esse, cum à gratia non proveniant præfate actiones. Ac inde, quò magis vellent impij Deo placere, magis eum offenderent: & quò magis desiderarent converti ad Deum, magis obstinarentur, magisque indurarentur: unde per consequens redderetur impossibilis cujusvis impij justificatio. Unde Tridentinum citatâ Sess. 6. Can. 7. sic inquit: *Si quis dixerit opera omnia, quæ ante justificationem fiunt, quâcunque ratione facta sint, verè esse peccata, vel odium Dei mereri, quantò vehementiùs quis nititur se disponere ad gratiam, tantò eum graviùs peccare; anathema sit.*

Si opera ante justificationem facta peccata sunt, impossibilis est impiis ad justificationem dispositio,

4 Ostenditur ampliùs præsentium propositionum doctrinam, esse damnatam à Sede Apostolicâ; extat enim quædam Bulla Gregorij XIII. expedita die 14. Aprilis anni 1576. quæ incipit: *Cum Sacrosancta*, in quâ primo loco anathematizatur hæc propositio, videlicet: *Quòd opera quæcunque, sine charitate facta, sint peccata, & Deum offendant.* Deinde à Sancto Pio V. damnata est propositio illa: *Non est vera legis obedientia, quæ sit sine charitate*; est autem hæc 16. inter alias Baii de sumpta ex lib. 2. de Meritis operum, cap. 7. ubi scripserat: *Quæcunque sine charitate*

charitate fiunt, etiam si apud homines speciosa videantur, tamen apud Deum simulachra tantum, & non vera sunt legis obedientia. Dam-nata etiam fuit ab eodem Sancto Pontifice, itemque à Gre-gorio XIII. in Bulla, quæ incipit *Provisionis nostræ*, quam etiam confirmavit Urbanus VIII. hæc propositio inter Baia-nas 38. *Omnis amor creaturæ rationalis aut vitiosa est cupiditas, quâ Mundus diligitur, quæ à Joanne prohibetur, aut laudabilis charitas, quâ per Spiritum Sanctum in corde diffusa Deus amatur.*

Probat ex Sa-
cra Scripturâ
dari opera mor-
raliter bona.

5 Sacra Scriptura, ceu lumen inextinguibilis veritatis, Catholicam doctrinam clarificat: aliquot enim opera natura-
lia veluti moraliter bona approbat, non tanquam apud Deum
meritoria, sed apud homines tantum; unde ad *Rom. 4.* sic di-
citur: *Si enim Abraham ex operibus (legis, & naturæ juxta Doc-
tores communiter, cum A' Lapide hic) justificatus est, habet
gloriam, sed non apud Deum.* His verbis, ut notant Origenes,
Augustinus, Primasius, Ambrosius, Parisinus, & alij, suppo-
nit Apostolus in Abrahamo nonnulla opera bona, & lauda-
bilia, politicè & apud homines, sed non apud Deum, cum
gratiæ, aut gratiæ præmio, digna non fuerint. Qua prop-
ter noster Divus Anselmus in præfatum locum inquit: *Sicut
Fides sine subsequentibus operibus bonis vacua est, ita qualibet opera
bona ante Fidem. Habet (qui ea facit) gloriam apud semet ipsum, vel
etiam apud homines, sed non apud Deum.* Et Lyranus ibidem, ait:
*Ideo talis justitia non justificavit Abraham, quia acquisita est, &
politica, quæ solum reddit habentem laudem apud homines, non apud
Deum, quia non facit eum dignum vitâ aternâ.*

Concluditur
ex dictis non-
nullas actiones
esse naturaliter,
& moraliter
bonas absque
influxu sancti-
ficantis gratiæ.

6 Vides nê opera solum moraliter, & naturaliter bona?
Exinde sic probatur nostra doctrina. Præfata bona opera, non
erant supernaturaliter bona, idest, gratiæ, aut beatitudinis
meritoria, ut ex dictis patet: ergo non erant ex gratiâ, ut à
fonte. Et tamen erant bona moraliter; & peccaminosa non
erant; ergo falsum est quod asseritur in his propositionibus,
videlicet *nullum opus bonum esse sine amore Dei*, ut in propo-
sitione 49. seu sine charitate, ut in propositione 48. & in reli-
quis similiter. Idem constat ex dictis cap. 14. Sæct. 1. à num. 2. &
deinceps, ubi ex variis Sacræ Scripturæ locis ostendimus plu-
ra infidelium, & impiorum hominum opera, peccata non
fuisse; sed moraliter bona, & veluti laudabilia commendata;
quæ

quæ tamen opera non erant ex gratiâ influente.

SECTION II.

Utrum influxus gratiæ sanctificantis, seu charitatis supernaturalis sit effectivum principium omnino requisitum, ut actiones humanæ evadant non male moraliter, aut bonæ intra statum naturæ?

I D Oceri vidimus in his propositionibus actiones humanas originem postulare à charitate, tanquam à fonte, ex quo profluant: aliter peccaminosæ erunt. Unde propositione 47. *Obedientia legis profluere debet ex fonte, & hic fons est charitas. Quando Dei amor est illius principium interius, & Dei gloria ejus finis, tunc purum est, quod apparet exterius. Alioquin non est, nisi hypocrisis, aut falsa iustitia.* Et huic reliquæ præfatiæ coherent. Hinc nobis occasio data est ad quæstionem in Epigraphe suprà excitatam. Ad eam respondeo negativè, cum Catholicorum communi contra Baium, statuentem ad omne opus moraliter bonum, necessariam esse gratiam habitua-lem, & imperium charitatis: qua propter docebat esse peccata, quævis opera, ab homine in statu peccati elicita. Unde inter aliàs ejusdem Baii propositiones ab Apostolicâ Sede proscriptas hæc est 34. *Omne, quod agit peccator, vel servus peccati, peccatum est.* Consonat ejusdem 39. propositio: *In omnibus suis actibus peccator servit dominanti cupiditati.* Quas Theses pro veritate Catholicâ sic adorior.

Catholicorum
resolutio, nega-
tiva est.

2 *Primo*: Quia charitas, sive gratia habitualis non est principium effectivum per se requisitum ad operum honestatem; dantur enim bona opera, tum naturalia, tum supernaturalia, quæ à charitate, & gratiâ habituali non procedunt: ergo non est cur dicatur opera moraliter bona, deberè à gratiâ, tanquam à fonte, profluere, & à charitate imperante. Antecedens; & ejus insinuata probatio, quò ad primam partem ostenditur. Quia opera moraliter tantùm bona, quæ ad Beatitudinem, & meritum non conducunt, reperiri possunt in homine, condito in puris naturalibus; in eo tamen nulli essent habitus supernaturales: igitur ab eis non procedunt bona opera intra naturæ vires. Et propter hanc rationem non erit

Bona opera naturalia nò procedunt ex habitibus supernaturalibus: nec & ipsa bona opera possent fieri ab homine in puris naturalibus condito,

assigna-

assignabile, cur homo justificatus, gratiâ, & infusâ charitate præditus, naturalia opera non possit elicere, infusis illis habitibus non utendo.

Opera supernaturalia, quæ fieri possunt absque gratia sanctificante.

3 Quo ad secundam partem ostenditur; sunt enim quædam bona opera supernaturalia, quæ sine habitu charitatis, & absque sanctificante gratia fieri possunt per solum auxilium transiens, & motionem Dei; ut sunt timor gehennæ, & contritio imperfecta, juxta Tridentini doctrinam, Sect. 14. cap. 4. sic statuentis: *Contritionem imperfectam, quæ attritio dicitur, quoniam vel ex turpitudinis peccati consideratione, vel ex gehennæ, & pœnarum metu, communiter concipitur: non solum non facere hominem hypocritam, & magis peccatorem; verum etiam donum Dei esse, & Spiritus Sancti impulsum.*

Operum supernaturalium duplex genus.

4 Confirmatur: quia juxta Divi Augustini doctrinam apud Suarium lib. 1. de Grâ. cap. 4. distinguunt Theologi duplex genus operum supernaturalium. Alia enim procedunt ab Spiritu Sancto movente, sed non dum habitante; alia autem ab Spiritu Sancto habitante procedunt. Illa igitur opera, quæ fiunt ab hominibus per Spiritum Sanctum nondum in habitantem, neque proveniunt à gratiâ, neque à charitate habituali, hæc enim esse nequit absque Spiritu Sancti inhabitatione, juxta illud ad Rom. 5. *charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum Sanctum, qui datus est nobis.* Et tamen prædicta hæc opera sunt supernaturalia, cum sint dona Dei, & Spiritus Sancti influxus supra omnem naturæ exigentiam; & præterea sunt in se bona, Spiritus Sanctus enim non movet nisi ad bonum: ergo absque gratiâ, & charitate imperante multa sunt bona opera, non solum naturalia, sed etiam supernaturalia.

Virtutes naturales, quæ præcipiuntur independentè à gratia.

5 Probatur secundo nostra doctrina aliâ ratione, quâ utitur Pater Gonetius Dominicanus contra Michaelē Baiū, videlicet, quia virtutum opera, ut Justitiæ, Religionis, Misericordiæ, Temperantiæ, &c. jure naturali, & Divino præcipiuntur hominibus etiam injustis, & mortalis peccati labe inquinatis; at illis non præciperentur, nisi ea exequi possent sine admixtione peccati, & taliter, ut essent omni ex parte honesta: ergo, &c. Confirmatur. Ratio naturæ, ejusque doctrina seorsâ est à doctrinâ, atque dictamine gratiæ, cum hæc sit omnino supernaturalis

ralis, naturamque penitus excedens. Sed natura dicitur misericordiam v. g. exercendam: ergo hoc docet independentem ab influxu supernaturalis virtutis exerceri posse. Et ratio præcipua, & fundamentalis est; quia hæc virtutes morales, quæ honestæ, & quæ tantum moraliter bonæ, continentur intra virtutem causarum naturalium: ergo non est cur postulent supernaturale principium, unde fluant.

6 Sancti Patres nostram Catholicam doctrinam manifestè approbant, præsertim Augustinus, qui contra Pelagianos docens opera supernaturalia, ac meritoria gratiæ, & beatitudinis provenire non posse, nisi à principio supernaturali; inquit etiam, hoc supernaturale principium, non requiri ad opera moraliter tantum bona, intra ordinem naturæ. Unde lib. 4. contra duas Epist. Pelagium. cap. 6. sic scribit: *Quid eis prodest, quod in laudem ipsius arbitrii gratiam dicunt adjuvare uniuscujusque bonum propositum?* Nota jam: *Hoc sine scrupulo acciperetur catholicè dictum, si non in bono proposito meritum ponerent, cui merito jam merces secundum debitum, non secundum gratiam redderetur.* Idem Sanctus Doctor laudat Polemonis Gentilis, Xenocrati discipuli, mores, & opera, quæ licet nihil haberent æterni meriti, cum non essent ex gratiâ, & charitate, erant tamen pro vitâ præsentis, honesta, & laudabilia. Indeque Epist. 130. sic inquit: *Polemo ergo si ex luxurioso continens factus sciret, cujus esset hoc donum, & cum abjectis superstitionibus Gentium pie colcret, non solum continens, sed etiam veraciter sapiens, & salubriter religiosus existeret; quod ei non tantum ad præsentis vitæ honestatem, verum & ad futuræ immortalitatem valeret.*

Divus Augustinus nostram sententiam docuit.

Polemon Gentilis laudatus ab Augustino.

7 Eandem doctrinam expressius tradidit lib. 3. Hyponoticon, quem librum, & si non nulli dubitent, esse Augustinianum, eum tamen multi cum Jansenio, Novatorum in his erroribus duce, Augustino tribuunt indubitanter. Sic ergo legitur in citato loco: *Esse fateamur arbitrium omnibus hominibus, habens quidem judicium rationis, non per quod sit idoneum, quæ ad Deum pertinent, sine Deo, aut inchoare, aut certè peragere; sed tantum in operibus vitæ præsentis, tam in bonis, quam etiam in malis. Bonis dico, quæ bonis naturæ oriuntur, &c.* Sanctus Doctor eandem tenuit doctrinam, de Spiritu, & literâ cap. 28. inquit: *Sicut non impediunt à viâ æternâ justum, quedam peccata venialia, si-*

ne

ne quibus vita hæc non ducitur; sic ad salutem æternam, nihil profunt aliqua bona opera, sine quibus difficillimè vita cujuscunque pessimi hominis invenitur. Accedit Divus Chrysostomus Homil. 67. ad populum, dicens: Non potest malus omnino malus esse, sed evenit ut aliquid habeat boni.

8 Magnus Suarius de Grat. lib. 1. variis in locis censuit hanc veritatem, fuisse definitam in Tridentino. Idem docet P. Gonetius tom. 4. disp. 1. de Necessit. Grat. art. 3. §. 1. Et rectè: nam Concilium Sess. 6. Can. 7. inquit: Si quis dixerit omnia opera, quæ ante justificationem fiunt, verè esse peccata, anathema sit. Si autem influxus gratiæ, aut charitatis imperium esset principium effectivum operationum, nè sint eo ipso peccata, corrumpere doctrinam Concilij necesse est. Addo autem ex Aguirre tom. 3. in Theolog. Sancti Anselmi, disp. 118. quoties ferè Concilia, commendant necessitatem Divinæ gratiæ contra Pelagianos, aut Semipelagianos, sive quoslibet alios erroneos, aut heterodoxos, ad faciendum bonum, vel vitandum peccatum, adjungere particulam, sicut oportet; vel, quod ad sanctum propositum attinet; sive, cum merito salutis, aut gratiæ: seu aliquam idem valentem; ut denotetur gratiam concurrentem solum esse requisitam ad actus meritorios gratiæ, aut Beatitudinis; non autem ad actiones, solum intra naturam, honestas, & moraliter bonas. Ita enim patet ex Concilio Arausicano secundo, Canone 6. 7. & 25. Ex Africano apud Sanctum Prosperum in responsione ad cap. 8. Gallorum. Ex Moguntino cap. 5. Ex Trident. Sess. Can. 3. his verbis: Si quis dixerit sine præveniente Spiritus Sancti inspiratione, atque ejus adjutorio hominem credere, sperare, diligere, aut pœnitere posse, sicut oportet, ut ei justificationis gratia conferatur; anathema sit. Solum igitur agnoscitur necessitas auxiliorum Divinæ gratiæ ad illa bona opera, quæ fiunt sicut oportet ad salutem, & meritum; non ad alia, quæ eidem fini obtinendo sunt infructuosa; alioqui illa particula, sicut oportet, frustra adderetur in tot Conciliorum decretis.

Regula generalis circa necessitatem gratiæ habitualis.

9 Alia plura, quæ pro Catholica veritate possunt adduci, præmissa sunt cap. 3. sect. 5. quæ autem in oppositum obijci poterunt, præsoluta manent eodem cap. 3. sect. 6. & in dicendis, si quæ adhuc desiderantur, faciliè invenientur.

SECTIO III.

Utrum actiones humanæ, hoc est, quæ fiunt deliberatæ, in Deum referri debeant, seu fieri propter Deum summè dilectum, charitate ita referente, & ordinante?

Affirmativè resolvitur in propositione 44. & 47. ubi dicitur peccaminosa esse, opera non ita ordinata, & relata, his verbis: *Non sunt, nisi duo amores unde volitiones omnes nostræ nascuntur. Amor Dei, qui omnia agit propter Deum, quemque Deus remuneratur, & amor, quo nos ipsos, & Mundum diligimus, qui quod ad Deum referendum est non refert, & propter hoc ipsum sit malus. Huic accinit altera citata propositio sic habens: Obedientia legis debet profluere ex fonte, & hic fons est Charitas; quando Dei amor est illius principium interius, & Dei gloria ejus finis, tunc purum est quod apparet exterius, alioquin non est, nisi hypocrisis, aut falsa justitia. Oppositum docetur à Sanctis Patribus infra citandis, estque Catholicæ Ecclesiæ verum, & commune labium. Indiget tamen utraque sententia aliquali exploratione, & expositione ad captum pleniorē; eam dabimus in sequentibus. Sanctis Patribus subscribunt omnes Anti-Jansenistæ, & Anti-Baiani, cum Suarper totum lib. 1. de Grat. Gonet. tom. 4. disp. 1. de Necessit. Grat. art. 3. §. 1. infra num. 104. Sot. de Nat. & Grat. lib. 1. cap. 22. Ripald. tom. 3. disp. 20. & ibi tot congerit pro hac sententia Doctores, ut lectorem valeat fatigare. Eam doctissimè ex more, propugnat Reding S.R. Imperii Princeps, & Abbas Einsidensis Benedictinus, tract. 4. veritatis inextinctæ Concilij Tridentini contra Heideggerum Calvinistam. Accedit noster Aguirre tom. 3. Theolog. Sancti Anselmi disp. 130. sect. 3.*

Commune Labium totius Ecclesiæ ad quæstionem respondet negativè.

2. Ut in hac controversiâ, quæ est summi ponderis, (ex ea enim pendet judicium circa bonitatem, & malitiam humanorum omnium actionum) clarius procedamus, legisse oportet illud Apostoli ex 1. ad Corint. cap. 10. v. 31. dicentis: *Sive manducatis, sive bibitis, sive aliquid quid facitis, omnia in gloriam Dei facite.* Ex quo oritur quæstio. Utrum hic Apostoli locus contineat solummodo Consilium; an potiùs præceptum, ut dirigamus in gloriam Dei omnes actiones nostras deliberatas? Respondent

Ff

aliqui

Utrum Apostolus docuerit sub Consilio, an potius sub præcepto omnia in Dei gloriam dirigere?

Baij, & Jansenii doctrina.

Quid sit relatio actualis, virtualis, & habitualis humanarum actionum in Deum?

Ex præjactis deducunt Nov. Augustiniani quinque absurda.

aliqui cum A'Lapide Apostoli verba, purè consilium continere. Alij cum Caetano, Estio, & Lyrano præceptum ibi includi. Qualiter autem hoc præceptum admissum explicari debeat, est totum in præsentis dissidium; inquirunt enim Nov-Augustiniani, cum Baio, & Jansenio; obligationem operandi omnia ex Charitate, juxta alium Apostoli Textum ad *Corint. 1. cap. 16.* ibi; *omnia vestra in Charitate fiant*, & referendi omnia ex Charitate in Dei gloriam; ita esse accipiendam, ut extendatur semper, & assidue, per omnia momenta vitæ nostræ, obligans semper, & pro sempre, actu, aut saltem virtute, dirigere in Deum omnes actiones deliberatas, illas semper operando propter Deum summè dilectum. Ita quòd non sufficiat *primò* ad vitandum peccatum in singulis actionibus deliberatis, ut fiant propter honestatem moralem creatam sed opus sit quòd finaliter fiant, propter Deum summè dilectum, & efficienter ex influxu Charitatis supernaturalis. Neque sufficiat *secundo* relatio habitualis operum humanorum ad gloriam Dei, sed necessariò requiritur actualis, aut saltem virtualis relatio.

3 Quæres qualis sit relatio *actualis*, quænam *virtualis*, & quæ *habitualis*? Resolutio. Actualis relatio actionum est illa, quæ realiter, & physice existens, præfatas actiones actu dirigit in gloriam Dei. Virtualis relatio est illa, quæ & si pro duratione actus in Deum referendi non simul illi coexistat, extitit paulò ante, unde moraliter censeatur perseverare ipsa relatio, aut saltem ejus virtus, quæ proinde potest actum subsequentem in Deum dirigere. Relatio habitualis consistit in quadam habitudine, sive aptitudine, quam habet actus humanus, ut referatur in Deum, ut scilicet aptus sit Deum glorificare, quatenus ipse actus neque proximum offendat, neque Deum lædat.

4 Igitur quia docent Nov. Augustiniani necessariam esse actualem, vel saltem virtualem relationem, per Charitatis influxum, omnium nostrorum operum humanorum, in Deum propter se dilectum, ad peccatum vitandum, absurda plura ab hac radice deducunt; dicitur enim *Psal. 41. Abyssus abyssum invocat*. Primum est: omnia opera infidelium, & impiorum peccata esse; eis enim deest influxus Charitatis. Secundum: actiones justificatorum etiam circa Fidem, spem, & Reli-

Religionem, reliquasque virtutes, tam morales, quam per se infusas, esse peccaminosas; nisi coexistat actualis, & expressa relatio illarum in Deum, ejusque obsequium; aut nisi saltem præextitisset paulò antea talis relatio ita, quòd adhuc virtualiter permanens censeatur. Tertium: esse illicitas quascunque actiones ab homine justificato elicitas intuitu præmii à Deo obtinendi: non enim habent charitatem pro objecto movente. Quartum: peccata esse omnes actiones in materia virtutum moralium, quæ fiunt propter objectivam, & propriam illarum bonitatem, non enim fiunt solo intuitu charitatis, & ob illam. Quintum: omnes actus Spei Theologicæ esse vitiosos, non enim exercentur nisi ob amorem alicujus boni cedentis incommodum ipsius hominis sperantis.

5 Catholici autem longè aliter explicant, & intelligunt illud Apostoli præceptum (si admittatur esse præceptum) ordinandi omnia in gloriam Dei, & faciendi omnia ex charitate. Docent enim primò illud præceptum solùm extendi ad eas actiones, quæ in gloriam Dei sunt ordinabiles; nam peccata Lethalia, aut venialia, cum potiùs opponantur Divinæ gloriæ, ordinari in illam, est impossibile. Et hoc maximè est notandum, nè fortè deducatur omnia peccata venialia esse mortifera: venialia scilicet ex se, & mortifera ex defectu præceptæ ordinationis illorum in Deum. Docent præterea Doctores Orthodoxi illud admissum Apostoli præceptum non esse distinctum à præcepto diligendi Deum, sæpe tradito in Scripturis; in quo fundatur præfens Theologorum doctrina, quæ latius expenditur per doctissimum Aguirre tom. 3. *Theolog. Sancti Ansel. disp. 129. sect. 2.* Postremò sunt inter Catholicos Doctores, qui asserant, quemlibet hominum debere ex præcepto sæpe in decursu vitæ, & præsertim in prima luce usus rationis se, & omnia sua ordinare, ac referre in gloriam Dei, tanquam finis ultimi propter se dilecti. Horum opinio fundatur in communi Thomistarum doctrina cum Præceptore Angelico 2. 2. q. 89. artic. 6. His notatis.

6 Dico primò. Datur præceptum ordinandi habitualiter in Deum, & ejus gloriam omnia nostra opera deliberata; quod præceptum sufficienter impletur per habituales relationem ipsorum operum in Deum. In hac conclusione hujus tempo-

Proponuntur
assertiones Catho-
licæ doctrinæ.

Thomà multis in locis; nam lect. 3. super illud Apostoli. *Omnia in gloriam Dei facite*, inquit: *Quidam dicunt quòd hoc est consilium, & non praeceptum sed hoc non est verum. Sed dicendum est quòd nonne sit necessarium, quòd omnia in Deum referantur actu, sed habitu. Qui enim facit contra gloriam Dei facit contra hoc praeceptum. Deinde ipse Sanctus Doctor quæst. 17. de Malo, art. 1. sic habet: Ad novum dicendum; quòd, cum illud praeceptum Apostoli, sit affirmativum, non obligat ad hoc, ut observetur in actu, observatur autem semper in habitu, quandiu homo habitualiter habet Deum sicut ultimum finem. Præterea 1. 2. q. 12. a. 6. ad tertium, sic ait: Non oportet ut semper aliquis cogitet de ultimo fine, quandocunque aliquid appetit, vel operatur. Sed virtus primæ intentionis, quæ est respectu ultimi finis, manet in quolibet appetitu cujuscunque rei, etiamsi de ultimo fine actu non cogitetur; sicut non oportet quod qui vadit per viam, in quolibet passu cogitet de fine.*

Omnes actiones honestæ per se ipsas in Deum sunt ordinatæ.

9 Respondetur negando consequentiam: nam ille, qui nunquam statuit, aut animadvertit actiones suas in Deum dirigere, & in ejus gloriam; adhuc tamen, cum vult aliquod bonum honestum, misericordiæ v. g. aut justitiæ, illud propter se amans ipso suo affectu, vult finem ultimum simpliciter, sive Deum, ad quem ipsa honestas finis intermedii implicitè ordinatur. In hac igitur habitudine operis continetur implicitè sufficiens in Deum relatio. Unde cum Aguirre tom. 3. Theol. Divi Ansel. disp. 130. sect. 4. dicimus non esse necessariam expressam in Deum relationem, sed sufficere dicimus confusam, & implicitam, contentam in ipsis honestis actionibus. Unde Montefinos in 1. 2. q. 1. art. 4. q. 1. p. 34. col. 2. num. 13. inquit: *Est doctrina communis Theologorum, quam etiam recipiunt Recentiores, quòd actus virtutis cujusque moralis tendat in proprium objectum, ratione propriæ honestatis. Nihilominus implicitè, & naturà suâ, absque aliquo alio, tendit in Deum; neque opus est, ut expressè ordinetur in ipsum.*

10 Hæc etiam est mens Divi Thomæ testimoniis suprâ relatis: unde in secundo ex adductis testimonio inquit: *Observatur autem semper in habitu, quandiu homo habitualiter habet Deum sicut ultimum finem. Ut autem quis Deum habeat sicut ultimum finem, satis est quòd operetur honestè, & ab aliquam virtutem; in ea enim virtute, cum sit positiva, & terminativa ordinatio*

in Deum, includitur implicite ordinatio, & relatio in Deum ex parte operantis. Unde Caietanus in 2.2. q. 132. art. 1. inquit: *Hoc ipso, quod gloria (humana) ordinatur immediate ad virtutem, & ad habentem illam ut sic, sequitur quod ordinetur mediate ad Deum, qui est ordinarius finis virtutis, & habentis ipsam ut sic. Ac per hoc talis appetitus gloriæ, est utilis ad hoc, quod Deus ab hominibus glorificetur, licet non immediate. Id ipsum non obscure habetur apud Divum Thomam in 2. dist. 41. q. 1. art. 2. ad 2. ait enim: Fides dirigit intentionem in finem ultimum, sed ratio naturalis, vel prudentia potest dirigere in aliquem finem proximum, & quia ille finis proximus est ordinabilis in finem ultimum, etiamsi actu non referatur, ideo in infidelibus, quorum actus per vim rationis in talem finem diriguntur, possunt dici actus esse boni, sed deficienter à perfecta bonitate, secundum quod est actus meritorius.*

Qualiter se habeat præceptum illud ordinandi expresse omnes actiones in Deum.

11 Jam igitur habemus qualiter admissio præcepto de habituali relatione omnium actionum nostrarum in Deum, tale præceptum censeatur impleri per actiones honestas, & moraliter bonas. Sed pro solutione eorum, quæ in antecedente argumenti præjacti num. 8. continentur, aut aliunde obijci poterunt; est præsciendum quod, licet detur præceptum dirigendi omnia opera in Deum finem ultimum, ut inquit Divus Thomas, & alii, juxta præmissa num. 5. hujus tamen directionis, & relationis defectus non sufficit ad depravandas reliquas actiones, præfatam relationem expresse non supponentes. Et hoc ex duplici ratione. *Prima*; quia in eadem bonitate naturali, & intrinsecà actus includitur implicita relatio, dirigens actum ipsum in finem ultimum, ut patet ex supradictis. *Secunda*; quia, cum actus naturaliter bonus ex sua intrinsecà, & naturali bonitate sit respiciens finem ultimum, eo ipso quod aliquis talem actum in re ponat, ipsum in eundem finem dirigit; & tunc solum eum actum in Deum non dirigeret, si expresse poneret actum statuentem in contrarium dirigere opus exercitum: hoc est si intenderet eam operationem non esse in gloriam, & obsequium Dei.

Non est necessaria actualis, aut virtualis relatio per gratiam, operum humanorum in Deum.

12 Dico secundò pro complemento præsentis controversiæ. Ad honestatem actus humani, non est necesse, quod præter honestatem, seu bonitatem moralem ipsius actus detur aliqua ulterior relatio (per habitualement gratiam) in Deum finem

finem ultimum, quæ sit actualis directio, aut virtualis, relicta ex actu præcedente cum eo connexo. Est communis Doctorum cum Divo Thomà lect. 3. in 1. ad Corint. cap. 10. his verbis: *Dicendum est, quod non est necessarium, quod omnia in Deum referantur actu, sed habitu. Idem lect. 7. sic habet: Relatio hæc in gloriam Dei intelligitur vel in actu, vel in aptitudine referendi. Quia igitur Sanctus Doctor solam dicit necessariam habitualement relationem; bene sequitur actualem, aut virtualement per ejus doctrinam, minimè requiri. Confirmatur ex Subtili Doctore in 2. d. 14. q. 1. num. 4. aientis: Non tenetur homo, nec tentione necessitatis, contra quam sit peccatum veniale, referre semper actum suum in Deum, actualiter, vel virtualiter, quia Deus non obligavit nos ad hoc.*

13 Probatur primò. Quia hæc actualis, aut virtualis relatio operum in Deum, non fit nisi per imperium, ac directionem gratiæ sanctificantis, cui tribuitur hæc ordinaria potestas, & referendi facultas; non autem requiritur ad bonitatem actus humani intra naturæ ordinem, quod à gratia dirigatur, aut deriveretur: igitur non est requisita ad eundem scopum actualis, aut virtualis relatio, & directio humanarum actionum in Deum. Maior est ipsa adversariorum mens, & sensus in articulis, quos impugnamus, præcipuè propositione 44. ibi: *Non sunt nisi duo amores, unde volitiones, & actiones omnes nostræ nascuntur. Amor Dei, qui omnia agit propter Deum; hoc est, qui cunctas actiones refert, & dirigit in Deum; & amor, quo nos ipsos, & Mundum diligimus, qui quod ad Deum referendum est non refert. Hoc sensu dicitur etiam propositione 46. Cupiditas, aut Charitas usum sensuum bonum, vel malum faciunt; quia scilicet cupiditas, quod ad Deum referendum est non refert, sola autem charitas omnia in Deum dicitur dirigere. Idem etiam est sensus aliquarum propositionum Michaelis de Baii, ut exponunt Doctores cum gonet. tom. 4. disp. 1, art. 3. unde propositione 34. statuit nominatus de Baii: Omne, quod agit peccator, vel servus peccati, peccatum est. Et propositione 39. In omnibus suis actibus peccator servit dominanti cupiditati. Has autem propositiones cum his, quas impugnamus recurrere, præsentī capite sæpe diximus. Minor fundamenti præjecti constat in præcedenti sect. 2. conclusio igitur rectè colligit.*

Meritum duplex est, aliud naturale, aliud supernaturale. Idem dicendum de præmio.

14 Probatur secundò. Quia Theologi duplicem bonitatem, & duplex meritum distinguunt; naturale unum, supernaturale alterum. Sic colligitur ex Conciliis, & Patribus citatis per totam sectionem 2. unde Divus Anselmus in cap. 4. *Epist. ad Romanos* inquit: *Habet gloriam apud semet ipsum, vel etiam apud homines; sed non apud Deum.* In primà parte hujus testimonii habetur meritum naturale; in posteriori fit mentio meriti supernaturalis. Præterea, sicut dantur præmia naturalia, (de quibus passim in veteri Testamento est expressio) & præmia supernaturalia gratiæ, & gloriæ; ita eis debent respondere merita naturalia, & supernaturalia. Differt autem meritum naturale à supernaturali, juxta communem Patrum, ac Theologorum doctrinam, in eo, quòd ad solum meritum supernaturale requiratur status gratiæ habitualis: ergo ad meritum, seu bonitatem naturalem, gratiæ sanctificantis habitus, nullatenus est requisitus; ac inde neque illius influxus per actualem, aut virtuales relationem ipsius boni operis naturalis in Deum.

15 Id confirmant multi ex SS. Patribus, actualem, aut virtuales influxum, & ordinationem gratiæ sanctificantis minimè necessariam ducentes ad naturalem bonitatem tantummodo. Unde Divus Augustinus lib. de Patient. cap. 26. sic inquit: *Siquis non habens Charitatem, & in aliquo schismate constitutus, nè Christum neget, patitur persecutiones, tribulationes, angustias, famem, &c. nullo modo culpanda ista sunt; imò verò & hæc laudanda patientia.* Divus Fulgentius lib. de Incarnat. Can. 26. sic habet: *Aliqua quidem bona, quæ ad societatis humanæ, pertinent equitatem, inesse possunt (peccatoribus) sed quia Charitate Dei non fiunt, prodesse non possunt ad Beatitudinem.* Divus Anselmus lib. de Concord. q. 3. cap. 21. malas tantum judicat actiones naturales, quæ sunt contra Deum, & in ejus offensionem tendentes, ibi: *Illà voluntas, quæ est ad volendum commodum, non semper est mala, sed quando consentit carni concupiscentiæ adversus spiritum.* Hanc veritatem probant amplius ea, quæ diximus sect. 2. præcedenti, & alia contenta superioribus num. 9. & 10.

SECTIO IV,

Refelluntur argutiae (potius argutationes) adversariorum.

A Rg. 1. Datur praeceptum referendi habitualiter in Deum finem ultimum, omnes nostras actiones deliberatas; sed qui non est per habituales gratias in Deum relatus, nullam actionem ita ordinat in Deum: ergo quidquid agitur absque gratia habituali peccatum est. Stant igitur propositiones illae 48. *Quid aliud esse possumus, nisi tenet, nisi aberratio, & nisi peccatum sine Fidei lumine, sine Christo, & sine Charitate?* 49. *Ut nullum peccatum est sine amore nostri; ita nullum opus bonum sine amore Dei.* Stant etiam aliae, quas praesenti capite impugnamus. Imò & quinque illas cap. 13. impugnatas pullulare necesse est. Maior constat ex sect. 13. num. 5. 6. 7. & aliis ejusdem sectionis: & additur tale praeceptum obligare sub veniali, ut inquit Aguirre tom. 3. Theolog. Sancti Anselmi, disp. 130. sect. 14. num. 143. his verbis: *Ex veriori, & tutiori sententia hactenus tradita, tenemur sub praecepto, ad culpam venialem obligante, omnes, & singulas actiones deliberatas referre in Deum finem ultimum, vel explicitè, vel implicitè saltem.* Probatur minor. Quia, qui gratia habituali non est praeditus, non est relatus in Deum finem ultimum, sed potius ab eo averfus: ergo nihil ab impio in Deum refertur, & ordinatur.

2 Respondetur ex eodem Aguirre citato, negandò minorem, & consequentiam probationis ejusdem: ratio est: „Quia, licet homo extra Charitatem Theologicam sit, utpote in peccato lethali existens, ac proinde relatus habitualiter in creaturam, veluti in finem ultimum; adhuc tamen potest agere honestè, & nonnunquam agit ex fine proximo honestatis moralis, sive explicitè referendo actionem suam in obsequium Dei, sive implicitè solum, ea relatione, quae imbitur in ipsa honestate actionis. Quare tunc spectat Deum, ut finem ultimum in actu explicito, aut implicito saltem: Neque obstat, quòd actiones hujusmodi sint in statu peccati elicite: inde enim solum evincitur homines per illas non assequi conversionem, seu relationem simpliciter in Deum

Actiones impiorum ex propria, & intrinseca honestate referuntur in Deum, etiam si deficiat habitualis gratia eisdem actiones in Deum ordinans.

„Deum finem ultimum, quæ tantum à gratia habituali, &
 „charitate Theologica præstatur in genere causæ formalis, &
 „à contritione seu dilectione perfecta in genere dispositionis.
 „Cum hoc tamen cohæret, quod tales actiones in Deum fi-
 „nem ultimum referuntur implicite, aut explicite, quanvis
 „imperfecte; vel tanquam in finem supernaturalem, si actio-
 „nes supernaturales sint, ut Fidei, ac Spei, in peccatore fide-
 „li; vel naturalem, si sint actiones comprehensæ intra ordi-
 „nem naturalem.

3 Instabunt. Præceptum dirigendi se, & omnes actio-
 nes in Deum, non ad impletur, n. si hæc relatio fiat per cha-
 ritatem supernaturalem dirigentem: ergo sola relatio, quæ
 imbibitur in ipsa honestate actionis, non potest sufficienter
 dirigere ipsam actionem in Deum finem ultimum. Antece-
 dens sic probatur. Præceptum dirigendi omnia in Deum non
 distinguitur à præcepto diligendi Deum propter se super om-
 nia; sed hoc præceptum non impletur nisi per charitatem
 infusam, & supernaturalem: ergo neque præceptum referen-
 di, & ordinandi omnia in Deum. Maior hujus probationis
 constat ex dictis sectione præcedenti num. 5. Minor, si intelli-
 gatur de dilectione supernaturali, est indubitabilis; nam ac-
 tus dilectionis supernaturalis oriri debet ab habitu charitatis
 supernaturalis. Ex quibus sic subsumitur; atqui omnes tene-
 mur Deum diligere supernaturali actu dilectionis, ut finem
 ultimum supernaturalem: ergo tenemur dirigere nos, & ac-
 tiones nostras in Deum per charitatem supernaturalem ita
 dirigentem.

4 Dixi minorem esse indubitabilem, si sumatur de di-
 lectione supernaturali, ad quam ex vi primi præcepti Chris-
 tianæ Legis tenemur? nam, si solum foret hoc præceptum
 intelligendum de amore Dei super omnia, ut naturalis finis,
 nullam actualem, aut habitualement gratiam requiri docent
 quamplures cum Henrico, Alensi, Scoto, Durando, Argen-
 tina, Almayno, Gabriele, Mayronio, Ochamo, Marsilio,
 Richardo, Caietano, Lorca, & alijs; licet oppositum teneant
 Bellarminus tom. 3. *Controv. lib. 6. de Grat. & lib. Arbitr. cap.*
7. Suarius de Grat. lib. 1. de Necessit. Grat. cap. 33. ubi osten-
 dit hanc sententiam esse de mente Divi Thomæ: accedunt

Vaf.

Utrum ad actum
 amoris Dei su-
 per omnia, ut
 finis naturalis,
 requiratur ac-
 tualis, aut ha-
 bitualis gratia.

Vasques, Turrianus, Godoy, Gonet, PP. Carmelitæ Sal-
manticensis, Amicus, & alij.

5 Pro solutione dicendum est ad antecedens præceptum dirigendi se, & omnes actiones in Deum hæc duo dicere, scilicet, directionem sui, & directionem omnium actionum. Quo ad primum, hoc est, quo ad directionem sui, requiritur quod hæc ordinatio sit ex Charitate supernaturali; quæ tamen non semper debet hominem actualiter dirigere. At verò quo ad directionem operum, etiam requiritur quod ea ordinatio fiat ex Charitate supernaturali; non tamen absolute, sed ex suppositione, quod aliqua opera sint meritoria. Unde nõ requiritur ordinatio per Charitatem supernaturalem, si opera non sint meritoria, sintque tantum naturaliter bona. Igitur ex vi primi præcepti naturalis, ac Divini tenetur homo se naturaliter, ac supernaturaliter dirigere in Deum finem ultimum, naturalem, & supernaturalem; tenetur etiam dirigere omnia sua in Deum, vel finem ultimum naturalem, operando secundum naturæ rectitudinem: vel finem supernaturaliter assequendum, si opera sint meritoria, & tunc solum requiritur gratia habitualis, ex cujus habitu opera nostra meritoria fiunt.

Præceptum dirigendi se, & omnia sua in Deum exponitur, & explicatur.

6 Urgebunt. Vis primi præcepti, non solum obligat hominem, ut sit naturaliter ordinatus in Deum, sed etiam ut sit semper, & pro semper ordinatus in Deum supernaturaliter per immanentem habitum Charitatis: ergo etiam debet obligare, ut omnia humana opera sint semper, & pro semper ordinata in Deum, non solum naturaliter, sed etiam supernaturaliter, per supernaturalem ordinationem habitualis gratiæ, quæ omnes actus humanos habitualiter dirigat in Deum Authorem supernaturalem, ac super omnia dilectum. Et confirmatur; nam idem est præceptum referendi nos, & referendi nostra in Deum: ergo æquè se habet illud præceptum ad directionem nostri, & actionum nostrarum. Respondetur negando utramque consequentiam, ratio est: quia homo nisi per habitualem gratiam, & Charitatem supernaturaliter sit ordinatus in Deum finem ultimum supernaturalem, erit averfus à Deo habitualiter per peccatum; tenetur autem homo ex præcepto primæ lineæ à Deo non esse averfus per peccatum. Ast si actio aliqua non sit per habitualem Charitatem,

Necesse est quod homo semper sit habitualiter in Deum ordinatus per gratiam habitualem; non tamen est necesse quod actiones humanæ semper in Deum sint ordinatæ per gratiam habitualement, ut ipse se actiones sint honestæ.

aut

aut gratiam in Deum supernaturaliter directa, nec ideo erit necessario moraliter, & naturaliter mala; sed erit aut indifferens, aut moraliter, & naturaliter bona, si regulis morum non sit dissona, ut ex dicendis patebit.

7 Arg. 2. Hæc doctrina de necessitate actualis, aut saltem virtualis directionis per Charitatem, operum humanorum in Deum, in Sacra Scriptura, & Patribus est apertissima: ergo immerito impugnatur. Antecedens patet ex illis verbis Apostoli 1. ad Corint. 10. v. 31. *Omnia in gloriam Dei facite.* Et cap. 16. v. 14. *Omnia vestra in Charitate fiant.* Utrumque autem testimonium sic explicat Divus Thomas q. unica de Charitate art. 11. ad 2. *Omnia actu referre in Deum non est possibile in hac vita, sicut non est possibile; quoddam semper cogitur de Deo; hoc enim pertinet ad perfectionem patriæ. Sed quoddam omnia virtute referentur in Deum, hoc pertinet ad perfectionem Charitatis, ad quam omnes tenemur.* Et postea in solutione ad tertium sic inquit: *Aliud est habitualiter referre in Deum, & aliud virtualiter. Habitualmente enim refertur in Deum, etiam qui nihil agit, nec aliquid virtualiter intendit, ut dormiens; sed virtualiter referre aliquid in Deum est agentis propter finem, ordinantis in Deum. Unde habitualiter referre in Deum non cadit sub præcepto, sed virtualiter referre omnia in Deum cadit sub præcepto Charitatis.*

8 Strictius autem procedens Sanctus Doctor aliis in locis, etiam ad actualem relationem extendit hoc præceptum, nam 1; 2. q. 102. art. 6. ad 7. inquit: *Celestis intentio omnibus operibus nostris debet adjungi.* Et 2. 2. q. 83. art. 14. hæc habet: *Causa Orationis est desiderium charitatis, ex quo procedere debet oratio; quod quidem in nobis debet esse continuum vel actu, vel virtute; manet enim virtus hujus desiderij in omnibus, quæ ex charitate facimus: omnia autem debemus in Dei gloriam facere, ut dicitur prima ad Corinth. cap. 10.*

9 Respondetur negando antecedens: & in primis constat ex dictis num. 6. & 12. sectionis præcedentis, qualis nam sit verus, & proprius sensus Sacre Scripturæ, prædictis illis testimoniis in argumento num. 7. Ad ea, quæ ex Divo Thoma obijciuntur, respondetur ad primum testimonium, quod adducitur ex q. unica de Charit. totam ibi vim argumenti sitam esse in mala, & indebita intelligentia relati testimonij; nam
in

Sacra Scriptura
testimonij
fit satis, & aperitur mens Divi Thomæ.

in eo quod, juxta doctrinam Angelici Præceptoris, omnia nostra opera dicantur esse referenda in Deum virtute saltem, per ly virtute intelligitur idem quod habitualiter in sensu à nobis explicato sectione præcedenti num. 3. quatenus omnia nostra opera deliberata sint talia, ut neque Deum offendant, neque proximum lædant. Quod autem sic exponendus veniat Divus Thomas, patet ex eodem Sancto Doctore, eodem loco citato ab Adversariis; nam cum dicta *quæst. unica de Charitate art. 11.* quæstionem excitasset: *Num omnes teneamur ad perfectam charitatem?* Ita in corpore articuli resolvit. „ Respon-
 „ deo dicendum quod hujus quæstionis solutio ex præmissis ac-
 „ cipi potest. Ostensum est enim supra, quod aliqua perfec-
 „ tio est, quæ ipsam speciem charitatis consequitur; utpote
 „ quæ consistit in remotione cujuslibet inclinationis in con-
 „ trarium charitatis; quæ scilicet consistit in remotione occu-
 „ pationum secularium, quibus affectus humanus retardatur,
 „ nè liberè progrediatur in Deum. Est autem & quædam alia
 „ perfectio charitatis, quæ non est homini possibilis in hac vi-
 „ ta; & quædam, ad quam nulla creatura pertingere potest;
 „ ut ex supradictis apparet. Manifestum est autem quod ad
 „ illud omnes teneri dicuntur, sine quo salutem consequi non
 „ possunt. Sine charitate autem, nullus potest salutem æternam
 „ consequi: & ea habita ad salutem æternam pervenitur;
 „ Ude ad primam perfectionem charitatis omnes tenentur,
 „ sicut ad ipsam charitatem: Ad secundam verò perfectio-
 „ nem, sine qua charitas esse potest; homines non tenentur;
 „ cum quælibet charitas sufficiat ad salutem: Multò etiam
 „ minus tenentur ad tertiam, vel quartam perfectionem, cum
 „ nullus ad impossibile teneatur.

10 His itaque statutis ab Angelico Doctore, cum vellent respondere (ut illi fuit moris) objectionibus, quas sibi propo-
 fuerat; ad secundam objectionem veniens, sic ait: *Ad secundum dicendum quod omnia actu referre in Deum non est possibile in hac vita; sicut non est possibile, quod semper de Deo cogitetur; hoc enim pertinet ad perfectionem Patriæ; sed quod omnia virtute referantur in Deum, hoc pertinet ad perfectionem charitatis, ad quam omnes tenentur.* Comperatis igitur his Divi Thomæ testimoniis, satis fit manifestum, Sanctum Doctorem per illam perfectionem chari-

tatis, ad quam omnes tenentur, & per quam omnia virtute referantur in Deum, solum intelligere illam perfectionem charitatis, quæ consistit in remotione cujuslibet inclinationis in contrarium charitatis, ut supra retulimus, ad quam solam perfectionem charitatis omnes tenentur, juxta præfatam doctrinam Divi Thomæ.

11 Ad id, quod insuper fuit prædictum ex Divo Thoma in *Solutione ad tertium*: respondetur, quod ibi nihil adversus nostram resolutionem: concludit enim Divus Thomas eodem testimonio immediate post, quod præceptum referendi omnia in Deum consistit in eo, quod omnia nostra opera Deum habeat tanquam ultimum finem, his verbis: *Cum hoc nihil aliud sit, quam habere Deum, ultimum finem.* Id autem impletur, quoties nostra opera deliberata, saltem moraliter bona sunt. Ideo autem inquit Divus Thomas quod habitualiter referre in Deum non cadit sub præcepto, quia illud supra explicatum præceptum referendi omnia in Deum non potest impleri per solam habitalem relationem in Deum, nisi etiam accedat aliqua actio, quæ ex honestate sua, naturali saltem, in Deum finem ultimum ordinata sit: præcepta enim non tendunt immediate in habitus, sed in actus.

12 Ad secundum testimonium Divi Thomæ, quod est ex 1. 2. q. 102. art. 6. ad 7. respondetur verum esse, quod Divus Thomas, commendans observantiam mandatorum Dei, ad illa verba Deuteronomio 6. v. 8. *Ligabis ea, quasi signum in manu tua, eruntque, & movebuntur inter oculos tuos; &c.* docet, quod celestis intentio omnibus operibus nostris debeat adjungi. Hoc autem sufficienter impletur, quoties observantur præcepta Dei, aut ex motivo obedientiæ, aut ex motivo moralis honestatis; neque enim docet Præceptor Angelicus hanc mandatorum Dei observantiam necessariò esse dirigendam per virtuale, aut actualem relationem charitatis in Deum.

13 Ad ultimum Divi Thomæ testimonium, quod est ex 2. 2. q. 83. art. 14. respondetur Sanctum Doctorem ibi non loqui, tanquam homines ad aliquam obligationem præcepti inducendo, sed tantum eos per modum consilii exhortando. Hoc patet, non solum ex mente ejusdem Sancti Doctoris, quæ in testimoniis adductis pro nostra sententia est manifesta; sed etiam, quia sequeretur aliàs Divum Thomam nullam agnovisse

nequissimam virtutem in iis, qui habituali gratiâ, & Charitate carent: constat autem eundem Sanctum Doctorem in nonnullis impiis aliquot virtutum opera à peccato immunita cognovisse; quod colligitur ex 2. 2. q. 132. art. 1. & ex aliis locis, ut constat ex dictis cap. 3. sect. 5. num. 6.

14 Ex dictis per totum hoc caput candidè farendum est has propositiones, in præsentì impugnatas, fuisse multoties damnatas à Sede Apostolica, à Conciliis inter plurimum Hæreticorum errores; imò, & à Facultate Parisiensi, quatenus ut hæreticam rejecit hanc Thesim: *Ante justificationem omnia opera hominis sunt peccata, damnatione digna*; in hac enim propositione imbibitur sensus propositionum, quas suprà impugnavimus: nam ante justificationem impossibile est, quòd actiones humanæ per Charitatem ordinentur in Deum finem ultimum, supra omnia dilectum. De hac Parisina censura vide Dionysium Patavium tom. 3. *Theologicorum Dogmatum*, sub finem libri quarti.

Censura pro-
positionu, quas
impugnâvimus
cap. præsentì.

CAPUT XVI.

QUALIS SIT SENSUS PROPRIUS PROPOSITIO-
NUM LI. & LII. & quid circa illas sentiendum sit?

PROPOSITIO LI.

*Fides justificat, quando operatur; sed ipsa non operatur, nisi per
Charitatem.*

Sensus propo-
sitionis 1. quæ
in tribus errat:
1. asserendo Fi-
dem esse formam
justificantem:
2. statuendo Fi-
dem non ope-
rari nisi per
Charitatem: 3.
concludendo
Fidem à Char-
itate non dis-
tingui.

DUPLICEM partem continet hæc propo-
sitiō. In primâ asseritur Fidem esse formam
justificantem; quod tamen est apertissimè
hæreticum, & à Calvino edoctum in Anti-
doto Concilii Tridentini sess. 6. ad Canon. 11. his verbis: *Fides
ergo sola est, quæ justificat: vim justificandi, ac facultatem Fidei in
solidam vendicamus.* Statuitur in secunda ejusdem propositionis
parte, Fidem non operari nisi per Charitatem. Ex hujus absur-
di duplex est fundamentum. In primis enim supponitur, Fi-
dem à Charitate non distingui. Fallum tamen est, ut constat
ex dictis præcedenti cap. 15. num. 4. ante sectionem 1. & ex di-
cendi sequenti cap. 17. num. 9. Supponitur etiam quod, amif-
sâ Charitate per quodlibet peccatum, Fides etiam consequen-
ter semper amittatur. Hoc autem ex triplici fundamento est
contra doctrinam Augustini lib. 15. de Trinit. c. 18. ibi docen-
tis remanere Fidem, sed infructuosam, Charitate amissâ, his
verbis: *Ipsam Fidem non facit utilem, nisi Charitas. Sine Charita-
te quippe Fides potest quidem esse, sed non prodesse.* Unde in Enchi-
ridio cap. 8. inquit: *Sine amore, Fides nihil prodest.* Fundamentum
secundum est: quia memoratum adversariorum dogma, est
omnino hæreticum, & ut tale damnatum in Tridentino Sess.
6. de

6. de Justif. cap. 15. in cujus Epigraphe, absolute dicitur *quolibet peccato mortali amitti gratiam, sed non Fidem*. Et Can. 28. idem habetur, *Tertium tandem*; quia damnatum est ab Alexandro VII. die 7. Decembr. ann. 1690. uti constat ex propositione 12. inter illas 31. ab eodem Pontifice proscriptas.

PROPOSITIO LII.

Omnia alia salutis media, continentur in Fide, tanquam in suo germine, & semine: sed hæc Fides non est, absque amore, & fiducia.

Relata propositio ab errore præcedentis, aut parum, aut nihil distare videtur. Nam in ultima parte hujus propositionis repetitur *Fidem non esse absque amore; imò absque fiducia, hoc est, absque Spe, dicitur Fidem non esse.*

3 Circa primam partem hujus propositionis 52. fortasse videbitur nullum esse errorem. Cum enim dicitur *omnia salutis media contineri in Fide, tanquam in suo germine, & semine*; exponendum erit juxta doctrinam Concilii Tridentini Sess.

In aliquo sensu dici potest omnia salutis media in Fide contineri.

6. de Justif. c. 8. quod ea verba in eo sensu intelligenda sunt, quem perpetuus Ecclesiæ Catholicæ consensus tenuit, & expressit; ut scilicet: quia Fides est humanæ salutis initium, fundamentum, & radix omnis justificationis. Utinam hæc esset adversariorum mens: tunc enim nullatenus foret rejicienda; sed omnino approbanda, cum Patribus dicti Concilii, imò & cum prædictis illis universæ Ecclesiæ Magistris; inquit enim Augustinus lib. de Prædest. Sanct. cap. 7. *Fides prima datur, ex qua cetera impetrantur*. Emissenus Hom. 2 de synbolo. *Fides est ostium vitæ, fundamentum salutis*. Chrysost. Homil. de Fide, Spe, & Charit. *Fidem nominat originem justitiæ.*

4 Alit sciendum est primam partem hujus propositionis involvere sensum longè alium, & omnino detestandum: in ea enim intenditur nihil aliud nobis conferri à Deo ad salutem præter Fidem, in qua continetur, & imbibitur eminenter Spes, & Charitas. Unde pro veritate Catholica dicendum est, quod præter Fidem dantur nobis à Deo alia ad salutis media; videlicet auxilia supernaturalia excitantia, & adjuvantia; & præterea

Proprius sensus propositionis

habitus Spei, & habitus Charitatis. Hi autem habitus non absolute negantur in hac propositione; sed tantum dicitur ab habitu Fidei non esse distinctos. Ex hoc tamen oritur magnum absurdum, scilicet non posse inveniri Fidem sine gratia, sine Spe, aut Spem sine gratia; quod jam impugnavimus ad primam ex his propositionibus, & in expugnanda propositione 57. amplius apparebit.

In tribus errat
quælibet ex re-
latis propositioni-
bus.

5 Colligitur ex his quamlibet ex his propositionibus in tribus errare. Tres enim errores sequentes continentur in prima. Videlicet. *Primus*; Fides est forma justificans. *Secundus*. Fides non distinguitur à Charitate. *Tertius*. Fides non permanet absque Charitate. Ex altera propositione, isti deducuntur errores. *Primus*: Præter Fidem, non datur nobis à Deo ullum medium ad salutem. *Secundus*. Spes, & Charitas non distinguuntur à Fide. Non datur Fides absque Spe, & Charitate. Præfati errores sequentibus assertis sunt corrigendi.

- I. *Fides non est forma justificans.*
- II. *Fides distinguitur ab Spe, & Charitate.*
- III. *Fides est separabilis ab Spe, & Charitate, neque deperditur ex qualibet Charitatis & Spei amissione.*
- IV. *Præter Fidem, dantur nobis à Deo alia salutis media.*

Probatum primum assertum.

Probatum ex
Scriptura; &
Tridentino for-
mam justifican-
tem, non esse
Fidem, sed gra-
tiam habituale.

6 **F**idem non esse per se formaliter justificantem; cum sola gratia habitualis sit formaliter, & per se justificativa, est Theologorum commune. Constat ex Scripturâ Sacra; nam ad Rom. 3. 24. dicitur *Justificati gratis per gratiam ipsius*. Et ad Ephes. 2. 8. *Gratia enim salvati estis. Quibus locis attribuit Scriptura effectum formalem justificationis non alteri causæ formali, nisi tantummodo gratiæ. Idem patet ex Concilio Tridentino; nam ut oppositam doctrinam damnaret, quam prædocuerat Calvinus; Sess. de Justif. cap. 7. Sic statuit. Justificatio non est sola peccatorum remissio, sed & sanctificatio, & renovatio interioris hominis per voluntariam susceptionem gratiæ, & donorum. Deinde Can. 9. sic dicitur: Si quis dixerit solâ Fide impium justificari ita, ut intelligat nihil aliud requiri, quod ad justificationis gratiam consequendam cooperetur: anathema sit.*

fit. Præterea cap. 8. ejusdem Sessionis docetur. Fidem, & alia opera, ante justificationem, non promereri gratiam justificantem; his verbis: *Nihil eorum, quæ justificationem præcedunt, sive Fides, sive opera; ipsam justificationis gratiam promeretur.* Ex quibus verbis duo sunt colligenda. Primum: Ergo Fides, cum justificationem præcedat, non est ipsa justificatio. Secundum: Ergo gratia habitualis est ipsamet justificatio, ut patet ex verbis postrenis.

7 Probatur rationibus, & Prima est; quia Fides est dispositio ad justificationem: ergo non est ipsa justificatio. Antecedens probatur primo ex illo Apostoli ad Hebr. 11. 6. *Sine Fide impossibile est placere Deo;* debet enim præcedere Fides, ut accedat gratia, per quam impius à peccatis resurgens accedat ad amorem Dei, sive ad gratiam justificantem. Unde ab Apostolo ibidem, dicitur: *Accedentem ad Deum oportet credere.* Idem antecedens probatur secundo ex Tridentino sess. 6. de justificatione. cap. 6. ibi *Disponuntur autem ad ipsam justitiam, dum excitati Divina gratia, & adjuti, Fidem ex auditu concipientes, liberè moventur in Deum, credentes vera esse quæ divinitus revelata, & promissa sunt.* Unum autem ex præcipuè credendis, juxta doctrinam ejusdem Concilij loco citato, illud est; quod non Fides, sed gratia habitualis sit vera causa formalis justificationis nostræ; adjungit enim Tridentina Synodus: *Atque illud in primis credentes, Deo justificari impium per gratiam ejus.* Unde Augustinus serm. 22. de verbis Apost. inquit *Domus Dei credendo fundatur, sperando erigitur, diligendo perficitur.* Cyrillus Hierosolymitanus Catechesi. I. eodem sensu inquit *fidem esse quasi oculum, & lampadem ad viam salutis inveniendam.*

Probatur rationibus.

8 Secunda ratio in probationem nostræ Thesıs est; quia justificatio in duobus consistit; videlicet, in remissione, sive expulsiōe peccati, & in infusione, sive acquisitione justitiæ, ut colligitur ex Epist. ad Coloss. c. 1. 13. *Eripuit nos de potestate tenebrarum, & transtulit in Regnum Filii sui.* Ast Fides non est remissiva, & expulsi va peccati; neque etiam (ut ita dicam) acquisitiva, & infusiva justitiæ. Patet exemplo in Cornelio Centurione, qui, cum apparuit ei Angelus, juxta Textum Actor. cap. 10. jam credebatur, jam quæ habebat Fidem Dei; non tamen erat justificatus, hoc est, translatus à statu peccati krista-

Justificatio in duobus consistit, & quænam ea sint.

Fides neque est formaliter expulsi va peccati, neque infusiva justitiæ.

tum

tum gratiæ, ut docet Divus Augustinus *E pist. 57. q. 2.* Item 2. ad *Simplic.* ubi ait Cornelium tunc jam Fidem habuisse, *sed non tantam, quæ sufficeret ad Regnum Celorum*; non enim erat viva per gratiam, sed mortua per peccata. Idem docere videtur *lib. de Prædest. Sanctorum, cap. 7.* juxta interpretationem Suarii *tom. 1. de Grat. lib. 1. cap. 4. num. 8.*

9 Tertia ratio, quæ nostra Thesis probatur, & ratio præcedens pariter confirmatur, est: quia aliàs sequeretur omnes Fideles eo ipso esse justificatos, omnes quæ peccatores ipso facto esse infideles, & hæreticos, quod tamen esse falsum ostendimus *cap. 3. sect. 2. 3. & 4.*

10 Quarta tandem ratio, ut ab aliis abstineam, est: quia opposita doctrina, est ipsissima Calvini secta, multoties ab Ecclesia damnata; nam sæpe docuit Hæresiarcha ille, Fidem esse formam, quæ homo dicitur formaliter justus. Ita constat ex supra dictis *num. 1.* item quæ ex *lib. 3. Institut. cap. 11. §. 19.* ubi inquit Calvinus: *Dicimus hominem sola Fide justificari.*

11 Respondebunt forsitan adversarii ipsorum doctrinam, esse longè aliam, à Calvinistarum errore, & est diversitas assignanda; quia Calvinistæ inquirunt, *solan Fidem justificare*, ipsi autem præsentium propositionum authores docent Fidem justificare, non tamen solam; quando enim Fides justificat; semper (ut inquirunt) cum amore est; & cum fiducia. Sed contra, nam etiam Calvinus Fidem justificantem, non docet esse solam, sed cum Spe, cum amore, cum timore, & aliis donis. Unde in Antidoto Concilii Trident. *sess. 6. Can. 11.* inquit: *Fides ergo sola est quæ justificat; Fides tamen quæ justificat, non est sola.* Igitur, si in utraq; secta, sola Fides, quanvis aliis donis non destituta, habet virtutem, & vim justificandi, innihilo differt præsentium propositionum doctrina; à Calvinistarum erroribus. Præterea Calvini error in eo stat, quod Fidei attribuat formalem effectum justificandi, sicut formalis dealbatio adscribitur albedini, ut videri est apud P. Beccanum, *Tract. 4. cap. 2. de Justif. Calvinist. q. 6.* atqui præsentium propositionum doctrina etiam Fidei appropriat justificandi vim: ergo utrobique idem est error.

12 Confirmatur. Quia inter errores doctrinæ Calvinisticæ

Error iste Calvinistarum est.

Non oportet
esse rationem
deusque
Calvinistæ

ticiæ hæc connexio, reperitur; quòd scilicet, cum negetur gratia habitualis, Animæ intrinsecè inhærens, consequenter tenent gratiam habitualement, non esse formam justificantem. Recurrunt igitur ad Fidem justificantem propter aliqua sacre Scripturæ testimonia, quæ abutuntur in hujus erronei sensus probationem. Neque est dubitandum, in idem tendere has propositiones; cum enim in aliquibus negetur gratia habitualis intrinsecè inhærens, ut patet ex dictis cap. 13. ad instituendam aliquam causam justificantem, Calvino duce, recurritur ad Fidem justificativam.

Cohærentia inter his, & Calvinistarum errores.

13 Si quæretur: Quomodo Fides justificet? Respondet Calvinus lib. 3. *Instit. Moral. cap. 11. §. 7. & cap. 13. §. 5. & cap. 14. §. 7.* Fidem nobis apprehendere Christi justiciam personalem, quâ tunc justificamur, per extrinsecam reputationem. Hæc etiam est præsentis doctrinæ methodus in his propositionibus. Cum enim articulis 36. & 37. fuisset statutum, gratiam sanctificantem esse nobis extrinsecam, nos quæ justificari per Christi gratiam personalem, nobis moraliter imputatam; nunc asseritur consequenter banc imputationem fieri per Fidem apprehendentem nobis gratiam, & justiciam Christi. Et ecce (ut colligitur) proprius sensus, in quo ad mentem Calvinii asseritur Fidem justificare.

Qualiter, juxta Calvinum, Fides justificet.

Respondetur argumentis.

14 Opponent primò contra Catholicam veritatem, illud Apostoli ad Rom. 3. 28. *Arbitramur hominem justificari per Fidem*, Et illud ad Ephes. 2. 8. *Salvati estis per Fidem*; inde quæ inferent. Ergo Fides est forma justificans. Sed contra: nam etiam dici posset aurgmento simili formam justificantem, esse Spem, aut timorem, aut contritionem, aut dilectionem. De Spe enim dicitur ad Rom. 8. 24. *Spe Salvati sumus*. De timore, dicitur *Ecles. 1. 27. Timor Domini expellit peccatum*. De contritione dicitur *Ezech. 18. 21. Si impius egerit penitentiam, & custodierit omnia præcepta mea, vita vivet, & non morietur*. De dilectione tandem dicitur *Luc. 7. 47. Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum*. Igitur est respondendum negando illationem; in tantum enim dicitur *hominem justificari per Fidem*, in quantum Fides est necessaria dispositio ad justificationem; nam *sine illa impossibibile est placere Deo*, ut dicitur ad Hebr. 11. Sicur igitur hic

Quomodo Fides justificare dicitur.

hic est sensus loci illius ad *Rom.* 8. 24. *Spe salvi facti sumus*; ita etiã hæc est propria interpretatio loci illius *Eph.* 2. 8. *Salvati estis per Fidem*. Cõmendatur autẽ pluries salus, & justificatio nostra per Fidẽ quã per Spem, timorẽ, & alias ad gratiã dispositiones; quia Fides est prior, & præcipua inter omnes alias dispositio- nes, quæ per modum habitũs disponunt ad justificationem. Unde Concilium Tridentinum *Sess.* 6. de *Justif.* cap. 8. explicans quomodo intelligatur impium per Fidẽ justificari, sic inquit: *Cũ verò Apostolus dicit justificari hominem per Fidẽ gratis*, ea verba in eo sensu intelligenda sunt, quẽ perpetuus Ecclesiæ Catholicæ consensus tenuit, & expressit: *Ut scilicet per Fidẽ ideo justificari dicamur, quia Fides est humanæ salutis initium, fundamen- tum, & radix omnis justificationis; sine quâ impossibile est placere Deo, & ad filiorum ejus consortium pervenire.*

Sit né Fides ratio formalis nostræ justificationis

15 Opponent secundò. Illa est causa formalis justificationis impii, per cujus positionẽ eo ipso resultat formalis effectus, & formalis denominatio justificati, propter intrinsicẽ in hæreticam justitiam; atqui expositione Fidei statim resultat denominatio justificati: ergo. Trinor constare videtur ex Scriptura; dicitur enim *Act.* 13. 39. *In hoc omnis, qui credit justificatur*. Et ad *Rom.* 10. 12. *Omnis, qui credit in illo, non confundetur*. Ex quibus testimoniis sic potest argumentum effici, ad probationem minoris. Vel posita Fide in Petro v.g. eo ipso Petrus intelligitur justificatus, vel non? Si non intelligitur justificatus: ergo falsæ evadunt illæ universales assertiones: *Omnis, qui credit, justificatur: Omnis, qui credit in illum, non confundetur*. Hoc autem minimè est dicendum. Igitur superest asserendum, quod posita Fide, Petrus statim intelligatur justificatus; ex hoc autem planè deducitur Fidẽ esse formam justificativam. Respondetur Sacram Scripturam ibi non agere de forma justificante, sed tantum de subjectis justificatis, aut justificandis, quos inquit esse omnes illos, qui habent Fidẽ; Fides enim, ut suprà diximus, dispositivè justificat, subjectum scilicet disponendo ad justificationem. Unde intendit Sacra Pagina demonstrare testimoniis relatis Deum personarum acceptatorem non esse, neque hominum condiciones, aut qualitates respicere ad justificationem impertinendam: sed omnes homines, tum Judæos, tum Gentiles, justificari posse, dummodo

Omnia, qui credit, ad gratiam disponitur

do Fidem velint recipere, & per illam ad gratia disponi. Qua propter ad *Rom. 3. 29.* dicitur: *An Judæorum Deus tantum? Immo & gentium. Quia unus est Deus, qui justificat circumcisionem ex Fide, & præputium per Fidem.* Itemque ad *Galat. 5. 6.* *In Christo JESU neque circumcisio aliquid valet, neque præputium, sed Fides, quæ per charitatem operatur.* Adde, quòd si argumentum aliquid probaret, etiam convinceret solam Fidem, absque Baptismo sufficere ad justificationem, & salutem assequendam; cum tamen dicat Evangelium Marci 16. *Qui crediderit, & baptizatus fuerit, salvus erit;* quod satis ostendit Fidem non justificare, sed subjectum disponere ad justificationem, hoc est ad gratiam baptismalem recipiendam.

16 Opponent tertio illud *Lucæ 8. 50.* ibi: *Crede tantum, salva erit.* Ubi, ut inquit Calvinistæ, Christus Dominus, Fidem tantummodo exigebat ad salutem. Hic miror, quantum insultent adversarii, sibi gratulantes, quòd tandem locum invenerint, apertè ostendentem solam Fidem sufficere ad justificationem. Sed re vera locus citatus nihil ad intentum præstat. *Primo;* quia ibi non agitur de justificatione; sed de puellæ cujusdam defunctæ suscitatione. *Secundo;* quia Christus non exigebat Fidem à puella suscitanda, sed ab illius parente, filiam resuscitari à Christo rogante. Unde prædicti argumenti fallacia aut nimum, aut nihil probat; concludit enim sufficere Fidem alienam, & externam ad cujusvis alterius justificationem; quod neque ipsi adversarii concedunt.

Calvinistæ
argutonis
fallacia.

17 Ut tandem intelligatur mens Sanctorum Patrum, quorum sensum pravè exponunt adversarii in istiusmodi sectæ comprobationem, & confirmationem; sciendum est, quòd si isti aliquando videantur docere solam Fidem justificare, intelligendi sunt de Fide prout opponitur operibus naturæ, aut legis veteris: nam ut Fides docet, & Augustinus *Præfat. in Epist. ad Galat.* *Non aufert peccatum, nisi gratia Fidei, quæ per dilectionem operatur.* Ast quia ex hoc Augustini testimonio decepti adversarii deducunt, Fidem justificare, quia in illa imbibitur Charitas, tanquam à Fide realiter indistincta, adversus hanc evasionem sit secundum assertum.

Notandum pro
intelligendis SS.
Patrum doctrinis

Probatur secundum assertum.

Fides distin-
guitur realiter
ab Spe.

Etiā realiter
distinguitur à
Charitate.

18 **F**ides distinguitur realiter, ab Spe, & Charitate. Et in primis quòd Fides distinguatur ab Spe, constat ex Apostolo 1. ad Corinth. 13. ubi Fidem, Spem, & Charitatem, veluti tres virtutes realiter distinctas, agnoscit his verbis: *Nunc autem manent Fides, Spes, & Charitas tria hæc.* Idem patet ex Epist. ad Ephes. 3. ubi sic: *In quo habemus fiduciam, & accessum in confidentia per Fidem ejus.* Ex hoc testimonio colligitur Spem satis à Fide distingui, Fides enim est medium ad fiduciam habendam. Idem constat ex Epist. 1. ad Timoth. 3. *Qui ministraverint, gradum bonum sibi acquirent, & multam fiduciam in Fide, quæ est in Christo.* Confirmatur primò; quia Fides est virtus, quæ pertinet ad intellectum, consistit enim in assensu credendorum, unde Apost. ad Corinth. Epist. 2. cap. 10. *In captivitatē redigentes omnem intellectum in obsequium Christi.* Spes autem est virtus, quæ pertinet ad voluntatem, includit enim desiderium, amorem concupiscentiæ, & alios solius voluntatis actus. Confirmatur secundò; quia Fides, & Spes in diversa objecta formalia tendunt, ut sciunt qui prima saltem limina Theologiæ salutarunt: ergo realiter inter se differunt. Quòd autem Fides realiter distinguatur à Charitate probatur; primò, quia istæ virtutes tendunt in objecta formaliter diversa. Secundò; quia Charitas pertinet ad voluntatem, Fides autem ad intellectum. Tertiò, quia ab Apostolo 1. ad Corinth. 13. enumeratur ut condistincta à Fide in illis verbis relatis *Fides, Spes, & Charitas tria hæc.* Confirmatur tota doctrina præcedens. Tam Spes, quàm Charitas sunt separabiles à Fide: ergo ab illa distinguuntur realiter. Constat ex sequentiis hoc antecedens.

Probatur tertium assertum.

19 **F**ides est separabilis à Charitate, & Spe, neque deperditur ex qualibet Charitatis, & Spei amissione. Hoc assertum duplicem continet partem. In prima asserit Fidem inveniri posse absque Spe, & non semper amitti, quoties amittitur

titur Spes. Et hanc esse doctrinam Concilii Tridentini negari non potest; inquit enim *Sess. 6. de Justif. cap. 7. In ipsa justificatione cum remissione peccatorum, hæc omnia simul infusa accipit homo per JESUM Christum, Fidem, Spem, & Charitatem; & addit: nam Fides nisi ad eam Spes accedat, & Charitas, neque unit perfecte cum Christo, neque corporis ejus vivum membrum efficit. Quibus verbis supponit Concilium Fidem aliquando inventam sine Spe. Confirmatur; quia ex sola, & præcisa amissione Spei, nisi accedat etiam infidelitas, non amittitur Fides: ergo permanet sine Spe. Constat antecedens ex Concilio Tridentino *Sess. 6. de Justif. cap. 15. his verbis: Afferendum est non modo infidelitate, per quam & ipsa Fides amittitur, sed etiam quocunque alio mortali peccato, quanvis non amittatur Fides, &c. Igitur, quia desperatio est aliud peccatum ab infidelitate, Fidem non destruit. Idem est sensus Canonis 28. ejusdem sessionis, ubi sic: Siquis dixerit, amissa per peccatum gratia, simul & Fidem semper amitti, aut Fidem, quæ remanet, non esse veram Fidem, licet non sit viva::: anathema sit. Ultimò tandem probatur nostrum assertum, destruendo penitus adversariorum fundamentum. Ex eo Fides non permaneret sine Spe, quia hæc virtutes à Charitate non distinguuntur; unde, quia ablata Spe, non remanet & Charitas, Fides etiam non remanebit. Ast hoc fundamentum est omnino falsum; ergo. Minor constat ex paulò suprà dictis. Item ex dicendis capite sequenti à num. 9. Et circa illam videri potest Scotus *lib. 2. de Nat. & Grat. c. 7. Concl. 2. Bellarm. de Justificat. cap. 4. Roffensis contra primum artic. Lutheri. Castro adversus Hæreticos v. Fides, & Fiducia. Hofius lib. 1. de Hæres. prope medium, Valentia quæst. 1. de Fide, p. 1. & aliis in locis.***

Fides inveniri,
potest sine Spe,
& sine Charitate.

20 Secunda pars hujus asserti contendit Fidem posse absque Charitate permanere, & has virtutes esse separabiles, quatenus inveniri potest Fides absque Charitate. Hoc autem latissimè ostendimus *cap. 3. sect. 2. & constat ex suprà dictis.*

21 Contra primam partem hujus asserti sic insurgunt adversarii. Fides in sacro Textu, non semel usurpatur pro fiducia, quæ est Spes: ergo ex eo est, quia Fides neque est separabilis, neque distincta ab Spe. Probant antecedens: dicitur

Hh

enim

enim ad *Rom. 4. Qui contra Spem, in Spem credidit. Jacob. Epist. 1. Postulet autem in Fide, nihil haficans. Marci 11. Omnia quacumque orantes petitis, credite quia accipietis, & evenient vobis.* In his ergo testimoniis, quia credere idem est ac sperare firmiter, atque fiducialiter; Fidem inquiunt, & fiduciam idem esse. Sed respondetur facile: quod, licet apud Latinos fides aliquando significet fiduciam; nunquam apud Theologos fides est inditincta ab Spe. Neque enim agimus de voce, & nomine, sed de re, & sensu Theologico. Unde pondus controversiæ est: Utrum Fides, quæ est virtus intellectualis, consistens in assensu certo, & firmo mysteriorum, quæ nobis divinitus sunt revelata; sit omnino idem cum Spe, quæ est virtus petinens ad voluntatem, infusa supernaturaliter ad gratiam, & Beatitudinem sperandam, ut consequendam? Affirmant Hæretici; sed ex locis aductis minimè probant, aut colligere possunt.

Quamvis aliquando Fides, quo ad significationem, usurpetur pro Spe, semper in re distinguuntur,

Probatur quantum assertum.

Pia affectio ad credendum, est auxilium, & medium ad Fidem, ab ea distinctum.

22

Præter Fidem dantur nobis à Deo alia salutis media. Et hoc est verum, non solum ex eo, quia præter Fidem, dantur nobis à Deo Spes, & Charitas, conditinctæ realiter à Fide, & inter se; sed insuper, quia ille actus piæ affectionis, qui intellectum inclinatur, ac determinatur ad assensum Fidei præstandum, est medium ad salutem; & non elicitur nisi per supernaturale auxilium Dei; & præterea non includitur in ipsa Fide infusâ: ergo præter Fidem dantur nobis à Deo alia salutis media. Et sanè quod detur ex parte voluntatis auxilium piæ affectionis, quæ voluntatem movet, ut intellectum impeteret, ac determinet ad assensum Fidei præstandum, probari potest: nam, nisi voluntas per auxilium hoc determinet intellectum ad assensum Fidei, talis assensus Fidei; non erit Liber, nec meritorius. Ratio est, quia si actus Fidei à solo intellectu procederet cum omnimoda independentiâ, & indeterminatiōe à voluntate, talis actus esset mere necessarius, intellectus enim est potentia necessaria. Quod hoc auxilium sit medium ad salutem; constat ex Tridentino sess. 6. de Just. cap. 6. ibi enim docetur hanc liberam inclinationem ad Fidem recipiendam, esse ad salutem dispositionem. Tandem quod hæc pia affectio

Cur actus Fidei sit liber, & meritorius?

affectio voluntatis, & auxilium supernaturale ad eam non sit in Fide contenta, pater, quia ipsam præcedit. Hoc totum patet ex Augustino lib. 1. ad simplic. dicente. *Nisi ergo recando præcedat misericordia Dei, nec credere quisquam potest.* Neque est omittendum, quod Deus infideles, & gentiles etiam in sylvis enutritos, supernis auxiliis, & interioris inspirationibus incessanter invitat ad salutem; ut late diximus cap. 7. sect. 9. unde nemo non videt præfata auxilia, & media ad salutem, conditringui à Fide, cum illam præcedant, & sint sine illa.

33 Colligendum ex dictis has propositiones relatas, & impugnatas, esse tanquam hæretica, detestandas; continent enim doctrines ab Hæreticis potatas, à Tridentino damnatas, & Sacro Textu repugantes.

Istarum propositionum censura.

CAPUT XVII.

Exponuntur, & expunguntur sequentes quatuor propositiones.

PROPOSITIO LIII.

Sola Charitas Christiano modo facit actiones Christianas per relationem ad Deum, & JESUM Christum.

PROPOSITIO LIV.

Sola Charitas est quæ Deo loquitur, eam solam Deus audit.

PROPOSITIO LV.

Deus non coronat, nisi Charitatem, qui currit ex alio impulsu, & ex alio motivo, in vanum currit.

PROPOSITIO LVI.

Deus non remunerat, nisi Charitatem, quoniam Charitas sola Deum honorat.

Sensus propositionis 53.

RELATA propositio 53. illarum subod-
ratur doctrinam, quas cap. 15. impugnavi-
mus: est enim manifestum, in id tendere
memoratam propositionem, quod omnes
actiones humanæ, hoc est, deliberatæ, debeant procedere ex
Charitate, eas in Deum actualiter ordinante, ac referente; aut
saltem in ipsum Deum, virtualiter dirigente. Utrunque au-
tem est erroneum; nam quod actiones humanæ debeant in
Deum actualiter referri per Charitatem, est impossibile. Quod
autem virtualiter in ipsum Deum, per Charitatem sint refe-
rendæ, nullo modo est necessarium; sufficit enim quod habitua-
liter sint relatæ: quod tunc servatur quantum satis est ad recte
ope-

operandum, & vitandum omne peccatum, quando actiones illæ nullo ex capite sunt prohibitæ, neque per se tendunt in gratiæ destructionem. Unde Divus Thom. in disputatis q. *unicâ Charitate art. 1. l.* sic inquit.

2 „ Aliqua perfectio est, quæ ipsam speciem Charitatis consequitur, utpote quæ consistit in remotione cuius libet inclinationis in contrarium Charitatis. Quædam autem perfectio est, sine quâ Charitas esse potest, quæ pertinet ad bene esse Charitatis; quæ scilicet consistit in remotione occupationum secularium, quibus affectus humanus retardatur, ne libere progrediatur in Deum. Est autem, & quædam alia perfectio Charitatis, quæ non est homini possibilis in hac vitâ; & quædam, ad quam nulla creatura pertingere potest, ut ex supradictis apparet. Manifestum est autem, quoddam illud omnes teneri dicuntur, sine quo salutem consequi non possunt: sine Charitate autem nullus potest salutem æternam consequi, & ea habita, ad salutem æternam pervenitur. Unde ad primam perfectionem Charitatis omnes tenentur, sicut ad ipsam Charitatē. Ad secundam verò perfectionem, sine quâ Charitas esse potest, homines non tenentur, cum qualibet Charitas sufficiat ad salutem. Multo etiâ minus tenentur ad terciâ, vel quartâ perfectionem, cum nullus ad impossibile teneatur. Videantur quæ diximus *cap. 15. sect. 2. & 3.* ubi impugnatus jam fuit præsens error, utpote imbibitus in propositionibus, quas ibidem refellimus.

3 Accedamus ad explicandas, & confutandas propositiones illas 54. 55. & 56. supra memoratas. Ad quod præmitto; ad rationem meriti, gratiam habitualement requiri, & hoc nullus est, qui neget, præter Pelagianos somniantes naturæ viribus elici posse actus cōdigne meritorios vitæ æternæ; quibus adhaerunt semipelagiani, admittentes meritū de congruo æternæ vitæ, vel aliquam inchoationem salutis per propriam facultatē. Ast circa necessitatem, & cōcursum Divinæ gratiæ ad meritum superaaturale, præsertim vitæ æternæ, variæ sunt Theologorum sententiæ.

Variant Theologi circa cōcursum habituales gratiæ, & harum virtutum ad meritum superaaturale.

4 Prima, & communior tenet sufficere habitualement gratiam, ut omne opus bonum, factum ab homine in eò statim habitualis gratiæ, sit cōdigne meritorium vitæ æternæ; neque

Prima opinio.

requiri docet aliquam relationem Charitatis in Deum; aut ullum influxum actuale, aut virtuale alicujus virtutis supernaturalis. Ita Caprel. in 2. dist. 40. q. 1. art. 1. concl. 2. Caietan. 1. 2. q. 21. art. 3. Sot. de Nat. & Grat. cap. 4. Medi Valsq. Mærat. Amicus tom. disp. 35. num. 100.

Secunda opinio.

5 Secunda docet: ut opera moraliter bona, sint condigna præmio vitæ, præter statum habitualis gratiæ, requiri in super influxum Charitatis, vel alterius virtutis supernaturalis. Ita Serra 1. 2. q. 114. art. 4. Philippus à SS. Trinit. Victoria, & alij ex antiquis Thomistis, quos sequitur Suar. de Gratia, lib. 12. c. 8. 9. & 10.

Tertia opinio.

6 Tertia propugnat, ad meritum condignum vitæ æternæ in homine justo, præter actum illius virtutis, à quâ procedit actio meritoria, requiri etiam imperium, aut ordinationem factam per habitum Charitatis, qui ipsam actionem meritoriam ordinat in obsequium Dei. Hæc sententia, præsertim quo ad actus virtutum adquisitorum, defenditur à Divo Bonavent. in 2. disp. 41. art. 1. q. 3. Eam tenent Scot. ibidem q. unica. Gabriel, q. unica dub. 2. Durandus disp. 40. q. 2. Paludamus in 3. Dist. 18. parte 1. Noster Lorca 1. 2. q. 114. disp. 48.

Nota pro cap-
tu opinionum
relatarum.

7 Notandum tamen est quodd, licet juxta Doctores secundæ, & tertiæ sententiæ Patronos, requiratur influxus; seu ordinatio Charitatis habitualis, ut actio sit æternæ vitæ meritoria; non tamen docent præfati Authores reliquas actiones elicitas in materiâ alterius virtutis, aut infusæ, aut infusæ, aut adquisitæ, esse peccaminosas ex defectu prædicti influxus, & ordinationis; hoc enim esset erroneum, ut patet ex dictis cap. 16.

Quarta (sed er-
ronea) senten-
tia.

8 Quarta, in presenti difficultate, sententia, judicat solam Charitatem esse virtutem meritoriam. In quâ assertione duo includuntur. Primum nullam esse virtutem à Charitate distinctam. Secundum. Non dari meritum distinctum, à merito Charitatis. Ita non nulli Nov-Augustiniani post Baium, & Jansenium. Idem in re docetur hisce propositionibus 54. 55. & 56. dum enim dicitur propositione 54. Sola Charitas est, quæ Deo loquitur, eam solam Deus audit; sensus est, quodd sola Charitas sit virtus; & quodd ipsa tantum meritoria sit. In idem collineat propositio 55. videlicet: Deus non coronat, nisi Charitatem, qui currit ex alio impulsu, & ex alio motivo, in vanum currit. Tendit in eun-

Aperitur sen-
sus propositio-
num 54. 55. &
56.

eundem sensum, propositio 56. cujus hic tenor: *Deus non remunerat, nisi Charitatem, quoniam Charitas sola Deum honorat.* Relictis igitur tribus illis sententiis, quas teneant Authores Catholici, adversus quartam sententiam, in his damnatis propositionibus inclusam.

9 Dico primò. Præter Charitatem dantur aliæ virtutes. Et in primis, quòd Charitas sit virtus distincta realiter à virtute Fidei, & Spei Theologicæ patet ex dictis *cap. 16.* præcedenti *num. 18. 19. & 20.* & sequenti *cap. 18.* De inde quòd dentur aliæ virtutes dictæ morales, à Charitate distinctæ, patet ex doctrinâ Sanctorum Patrum: nam Divus Prosper de Vita contemplativa *lib. 3. cap. 18.* præter Charitatem quatuor Cardinales virtutes enumerat, & allaudat, scilicet Prudentiam, Fortitudinem, Justitiam, Temperantiam. Unde inquit: *Principales quatuor esse virtutes non solum Philosophi sentiunt; sed etiam nostri consentiunt. Sed quare quatuor, vel quæ sint opera singularum? Hoc, Domino illuminante, debemus breviter demonstrare.* De iisdem virtutibus mentionem facit Divus Hieronymus Epist. ad Pammachium. Nostradoctrina facile ratione probatur primò: quia habitus, & actus virtutum multiplicatis objectis formalibus multiplicantur; constant autem, objecta Prudentiæ, Fortitudinis, Justitiæ, Temperantiæ, Misericordiæ, Religionis, & aliarum virtutum, esse diversa objecta inter se; & multò magis esse objecta diversa à Charitatis objecto. Secundò: quia si actus præfatarum virtutum, non respicerent virtutes, & objecta Specie inter diversa, sed provenirent à solâ Charitatis virtute, & in formale objectum virtutis Charitatis collimarent, sequeretur omnia peccata convenire inter se in una specie infima, & non esse detegenda in confessione peccata commissa, distributa per singulas species. Et confirmatur; nam propterea sufficit in confessione dicere erravi in Fide non credendo in unam Trinitatis personam: sive enim error esset exclusivus secundæ, sive tertiæ Personæ Trinitatis, semper esset oppositus eidem virtuti Fidei. Et idem de illis, qui desperaret tam de misericordia Dei pro accipienda peccatorum venia, quàm pro recipienda à Deo gratia ad Beatitudinem consequendam. Unde, sicut in utroque casu materia peccati in individuo non esset aperienda, quia duplex illud peccatum conveniret in eadem spe-

Impugnatur
primus error
præsentii pro-
positionum.

Præter Chari-
tatem extant
aliæ virtutes
Theologicæ, &
morales.

Ipecie propter tendentiam adversus eandem virtutem Fidei, aut Spei, ita quia admissa una tantum Charitatis virtute; omnia peccata procederent adversus eam, sufficeret in confessione dicere: Ter, vel quater in peccata sum lapsus. Hoc autem quis sui compos sustinebit?

10um Ut autem enerventur adversariorum argutationes, est sciendum, quod; cum Sancti Patres docent nullas esse virtutes à Charitate; solum intendunt eas non esse fructuosas; & meritorias sine Charitate; ut sæpe diximus. Deinde, si aliquando videntur omnes actus peccaminosos esse, dicere, sine Charitate, non loquuntur præcisivè; hoc est, de actibus virtutum, præcisè sumptis à Charitate: loquuntur igitur privative, hoc est, de actionibus oppositis Charitati. Et multoties per Charitatem intelligunt Patres, non solum habitum amoris, & gratiæ, sed collectionem omnium virtutum, mediatè in Deum Religionis sui explicatæ, & definitæ sunt actus sequentes intenduntium; & juxta hunc sensum dicunt esse mundialem cupiditatem, quidquid nō includitur in Charitate sumpta; sub latissima illa acceptione: unde Augustinus lib. 4. de Doctrin. Christ. Charitatē appellat quācūque virtutem, quæ animum mediatè, vel immediatè in Deo movet, his verbis: *Charitatē voco motū animi ad fruendū Deo propter ipsū, & se, atque proximo propter Deū.* 11um (Dico secundo.) Actus aliarum virtutum sunt etiam meritorii, si non desit status gratiæ habitualis (eos dignifican-

Non solum actus Charitatis sed aliarū etiam virtutum possunt esse meritorij.

cis, aut imperantis, & dirigentis, juxta varios in hac re dicendi modos). Probatū primo. Quia Deus sub ratione objecti supernaturalis tam Fidei, & Spei, quam moralium virtutum infuserunt cum ipsā gratiā, refundit in actus eandem virtutum; bonitatem supernaturalem; atqui hæc bonitas supernaturalis, dignificata per gratiam, est æqualis valoris cum Beatitudine essentiali, ergo est illius meritoria. Maior est certa; quia omnis actus bonitatem aut malitiam, naturalitatem, aut supernaturalitatem participat ab objecto formali, in quod tendit. Minor est evidens, quia actus virtutum, in tantam dignificantur à gratiā, in quantum per eam elevantur: non autem elevantur nisi in ordinem supernaturalem. Probatū secundo. Quia ad demeritum æternæ vitæ non est necesse, quod actio peccaminosa procedat ex formali odio Dei, sufficit

facit enim, quod proveniat ex quolibet vitio, depravatur enim per interpretativum odium Dei, quod semper imbibitur in omni actu Deum graviter offendente: ergo etiam ad rationem meriti necesse non erit, quod actio meritoria formaliter proveniat ex Charitate, sed sufficiet interpretativus amor; imbibitus in omni actu virtutis, accedente gratia dignificante, & elevante ipsum actum ad ordinem supernaturalem, unde meritum fiat ejusdem ordinis cum premio. Probatur tertio. Quia actio meritoria respicit tanquam premium essentielle, & terminum visionem claram, & intuitivam Dei; hæc autem non est affectus Dei sub expressa ratione summè amabilis, sed sub ratione summè intelligibilis, & veri, involvendo tamen in ipso objecto summam bonitatem. Cur ergo non erit meritoria actio cujusvis virtutis, quæ, cum eleveur à gratia, terminetur ad Deum sub aliqua ratione objecti supernaturalis, implicite saltem amabilis?

12 Confirmatur primò ex Scriptura. Dicitur enim ad *Hebræos* 10. *Nolite amittere confidentiam vestram, quæ magnam habet remunerationem.* Ecce Spei Theologicæ in Cælo promittitur: non ergo sola Charitas est virtus meritoria, neque unica Charitati promittitur premium Beatitudinis. Et confirmatur ex generali promissione præmij cæteris virtutibus, juxta illud *Psalm.* 61. *Tu reddes unicuique juxta opera sua.* Et *Matth.* 16. 37. *Reddet unicuique secundum opera ejus.* Tandem *Matthæi* 10. v. ult. pro quovis, vel minimo opere misericordiæ promittitur merces tanquam premium pro merito misericordiæ. Unde citato loco dicitur à Christo Domino: *Quicumque potum dederit uni ex minimis istis, calicem aquæ frigide tantum, in nomine discipuli, amen dico vobis, non perdet mercedem suam.*

Promittitur æterna beatitudo ut præmiū, nō solum Charitatis, sed etiam aliarum virtutum.

13 Confirmatur secundo ex Concilio Tridentino *Sess.* 6. de *Justific.* cap. 16. ex cujus doctrina, ut opera sint meritoria præmij supernaturalis, non requiritur quod sint proprii actus Charitatis, sed sufficit quod sint bona opera, hoc est, actus aliarum virtutum, dummodo sint per gratiam habituales dignificata. Vide infra dicenda cap. 25. Ex dictis facile est deducendum oppositam doctrinam in suprà relatis propositionibus imbibitam pro hæretica esse judicandam; utpote adversantem Sacris Litteris, sacroque Concilio.

Censura propositionum, quas isto capite impugnamus.

Obj.

14. Objicient adversarij primò. Quidditas, & substantia vitæ Christianæ essentialiter consistit in sola virtute Charitatis: ergo sola ipsa est meritoria æternæ vitæ. Antecedens probatur primò ex 1. Jo. c. 4. Ibi: *Qui manet in Charitate, in Deo manet, & Deus in eo.* Secundò: quia juxta Divum Thom. 2. q. 164. art. 1. ad 2. *Secundum Charitatem attenditur simpliciter perfectio vitæ Christianæ; & secundum alias virtutes, secundum quid.* Probatur consequentia. Quia meritum essentialiter æternæ vitæ est illud cui respondent meritum essentialiter Beatitudinis; hoc autem soli Charitati respondet essentialiter: reliquis virtutibus, solum secundum quid, seu propter Charitatem, ut constat ex testimonio Divi Thomæ: Respondetur negando antecedens, si sumatur absolute; aliter nullus esset Christianus, amissa Charitate, quod variis in locis impugnamus. Apertius igitur dicimus vitam Christianam primò consistere in Fide, quia fides est humanæ salutis initium, fundamentum, & radix omnis justificationis, ut docet Concilium Tridentinum Sess. 6. de Just. c. 8. In tantum ergo vita Christiana fundatur simpliciter in Charitate, quia per solam gratiam, & Charitatem efficitur Filii Dei adoptivi, hæredes Gloriæ, & cohæredes Christi: hoc autem non quia cætera virtutum opera meritoria non sint; aut à Deo non remunerentur; sed quia, ut sint meritoria, & remunerentur, debent elevari, & dignificari per gratiam, juxta ea, quæ dicuntur cap. 26. n. 3. Unde Divus Thom. 1. 2. q. 114. art. 3. *Attenditur etiam præteritum operis, secundum dignitatem gratiæ: ex quibus patet præteritum Beatitudinis etiam respicere præteritum operis cuiusvis virtutis moralis, aut Theologicæ, secundum dignitatem gratiæ.*

Vita Christiana fundatur primò in Fide. Fundatur etiam in Charitate, & qualiter?

Præteritum vitæ æternæ respicit præteritum cuiuslibet operis boni dignificati per gratiam.

15. Objicient secundò. Caritas augetur per quodlibet opus meritorium, sive Fidei, sive Spei, sive misericordiæ, sive Religionis; ut asserunt Suar. Vasq. Turrian. Veg. Montan. Becan. Meratius, & alij, qui cum P. Comptono tom. 2. Theolog. Disp. 38. sect. 2. n. 6. docent per omnia bona opera supernaturalia meriti justos augmentum gratiæ; & præcipue, quod gratia augeatur per actus infusarum virtutum, constat ex Concilio Trident. ut postea dicemus cap. 26. n. 12: ergo ideo est, quia sola Caritas est virtus meritoria. Probatur consequentia, quia nullus habitus augetur, nisi per actus proprios; atque

Per quodlibet opus meritorium gratia augetur.

atque Charitas augetur per opera meritoria : ergo opera meritoria solius Charitatis sunt propria. Respondeo negando consequentiam, & maiorem probationis : nam etiam habitus infusus Fidei augetur per actus aliarum virtutum, ut tenent Suar. lib. 9. de augmento, & perfectione Gratie, cap. 4. num. 15. Amic. tom. 3. Disp. 35. de Merit. sect. 10. n. 263. & tom. 4. Disp. 15. de habitu Fidei infusæ sect. 5. n. 113.

Etiā habitus Fidei augetur per actus virtutum cæterarū.

16 Quod igitur per solos actus proprios augeantur habitus, solum de physicis intelligendum est, non verò de infusis supernaturalibus. Et agendo specialius de habitu Charitatis, ratio discriminis esse poterit ; primò, quia augmentum Charitatis (Fidei, &c.) etiam habet rationem præmij : unde infundi poterit illud præmium, & illud augmentum concomitanter propter quodcunque meritum. Secundò ; quia cum gratia, juxta communem Theologorum doctrinam, augeatur moraliter, & meritorie, non solum potest augeri per proprios actus, sed etiam per aliarum virtutum actus. Tertiò ; quia, & si Charitas, & gratia physicè augeantur, cum tamen ad omnes actus meritorios concurrat gratia, & Charitas, sive illos dignificando, sive illos imperando (ut inquit Divus Bonavent. Scot. Gabr. Bellarm. Palud. Gonet. & alij) jam in hoc concursu aliquid agit gratia, sive Charitas, ex cujus actu illius habitus augeatur.

De solis habitibus physicis intelligitur, quod per actus tantum proprios augeantur.

Cur Charitas augeatur per actus aliarum virtutum?

17 Objicient adversarij tertiò. Nulla actio est apud Deum meritoria vitæ æternæ, nisi in gloriam ipsius Dei dirigatur ; nam de ratione meriti est quod fiat in obsequium præmiantis ; atque sola Charitas operatur propter Deum, & in ejus obsequium ; ut patebit discurrenti per omnes virtutes tam morales, quam Theologicas : ergo sola Charitas est virtus meritoria ; & quam Deus remunerat. Ad maiorem, & ejus infinituatam probationem respondetur, quod omnis actio meritoria debet in gloriam, & obsequium Dei præmiantis dirigi, non tamen est necesse, quod expresse ita dirigatur ; sufficit quod implicate, & eminenter ex natura sua cedat in Dei gloriam, & honorem. Unde ad minorem respondetur, quod cæteræ virtutes, implicate saltem sunt ex natura sua in Dei gloriam directæ. Patet ; nam Fides, quanvis primò ordinetur ad præstandum firmum assensum revelatis ;

Omni virtus, et moralis, quam Theologica, ex natura sua dirigatur in gloriam, & honorem Dei.

con-

consequenter intellectum captivat in obsequium Dei, prima veracis. Spes, quanvis amore concupiscentiæ, æterna bona creaturis speret, voluntatem subjicit Deo, qui est summe misericors, fidelis sperantibus in eum, & Omnipotenti, ut promissiones suas adimpleat. Idem circa obedientiam, Religionem, misericordiam, & alias morales virtutes discurrendo inveniemus.

CAPUT XVIII.

Profligatur error propositionis LVII.

Propositio 57.
Totum deest
peccatori, quā-
do ei deest Spes,
& non est Spes
in Deo, ubi non
est amor Dei.

HUJUS propositionis error tenet quòd amissa Charitate per quodvis peccatum, qualecunque sit, deperdatur etiam habitus per se infusus Spei, Theologicæ. Unde sic statuit: *Totum deest peccatori, quando ei deest Spes, & non est Spes in Deo, ubi non est amor Dei.* Absurda propositio, & maximum parturiens errorem: ex ea enim peccatoribus redditur impossibilis dispositio ad gratiam. Ratio est: quia juxta Concilium Tridentin. sess. 6. de Justificat. cap. 6. de modo præparationis peccatoris ad gratiam, per Fidem, & Spem simpliciter necessarias, & absolute præviè requisitas, disponuntur impij ad justificationem, unde Concilium: *Disponuntur autem ad ipsam justitiam, dum excitati Divina gratia, & adjuti, Fidem ex auditu concipientes, libere moventur in Deum, credentes vera esse, quæ divinitus revelata, & promissa sunt: atque in Spem eriguntur, fidentes Deum sibi propter Christum propitium fore, illumque, tanquam justitiæ fontem, diligere incipiunt.* Igitur qui ab impiis Spem tollunt, præparationem, ac dispositionem removeant ad amorem, & justificationem.

Sensus hujus
propositionis,
& absurdum
emergens ab ea.

2 Dicent adhuc impium posse disponi ad justitiam per actum Spei, quæ sit justificatione prior, non tempore, sed naturâ. Nam etiam contritio est dispositio ad gratiam, ut docent Theologi cum Becano in 2. p. Theol. Scholastica tract. 4. cap. 3. q. 3. constatque ex Concil. Trident. de Justific. sess. 6. c. 6. & tamen contritio non tempore, sed tantum naturâ præcedit justificationem. Igitur, amissa per quodlibet peccatum

Spes Christiana, iterum infunditur (ut inquirunt) in justificatione; eam tamen præcedit naturà, quapropter est dispositio ad illam.

Impugnatur
adversariorum
evasio.

3 Sed contra primò: quia, & si contritio præcedat justificationem naturà, Spes non potest ita universaliter, & semper eam in naturà præcedere. Ratio est; primò; quia contritio est ultima dispositio ad justificationem; Spes non est ultima dispositio; solius autem dispositionis ultimæ est præcedere formam subsequenter in natura. Secundo, quia stando Vasquij sententià (quam rejicit Suar. tom. 1. in tertiam part. disput. 4. sect. 8. & Gonet. tom. 4. Disput. 1. de Justif. art. 3.) contritio est causa formalis justificationis: Spes autem non sic; pertinet autem ad rationem causæ, quòd sit natura prior suo effectu. Tertiò tandem: quia metus gehennæ, & attritio exinde concepta est actus Spei Theologicæ, ut docent Arriag. Amicus tom. 4. Disp. 21. sect. 2. & nos postea dicemus cap. 21. sect. 1. num. 9. hic autem attritionis actus non solum naturà, sed etiam tempore præcedit justificationem, ut constat ex Concil.

Timor gehennæ est actus Spei, antecedens que justificationem; ergo & Spes justificationem antecedit.

Tri-dent. si attentè legatur sess. 14. cap. 4. Inquit enim Concilium actum illum attritionis ex metu gehennæ ab Spe procedentem esse Spiritus Sancti impulsus, non adhuc quidem inhabitantis, sed tantummodo moventis. Igitur actus iste tempore antecedit gratiam justificantem: ergo potiori jure debet gratiæ justificationem antecedere habitus Spei, à quo actus ille procedit.

Sicut Fides amissa Charitate permanet, sic Spes.

4 Confirmatur præcedens doctrina. Quia Fides perseverat, amissa Charitate: ergo etiam Spes. Antecedens patet ex dictis cap. 3. sect. 2. à num. 2. & quæque ibi ratiocinando diximus, pro Fide perseverante Charitate amissa, proportionem habita, aptanda sunt pro Spe absque Charitate manente.

Varie sententia circa Spei amissionem.

5 Pro pleniori captu sciendum; quòd circa amissionem, aut corruptionem Spei variz sunt Authorum sententiæ. Prima tenet habitum Spei non deperdi, nisi per solum actum desperationis. Fundamentum est: quia solus desperationis actus est formaliter oppositus Spei. Secunda docet: non tantum actum desperationis, sed etiam hæresis destruere Spem Theologicam. Ratio est, quia tam desperatio, quàm hæresis tollit objectum formale Spei: Tertia affirmat habitum Spei corrumpi etiam per peccatum præsumptionis: quia, cum præsumptio

sumptio Beatitudinem iudicet obtinendam propriis naturæ viribus absque meritis condignis, seu modo aliquo indebito, necessario est opposita Spei Christianæ. Quarta demum arbitrat quodlibet peccatum mortale esse destructivum habitus Spei. Tres priores sententiæ possunt absque errore sustineri, & à Catholicis Doëtoribus defenduntur, pro ut magis hæc, vel illa placere videtur. Quarta ut hæretica ab omnibus rejicitur; imò & à Concilio Tridentino, ut videri est apud P. Amicum tom. 4. Disp. 21. sect. 2. Eam damnat Divus Augustinus plurimis in locis: nam in *Enchir. cap. 114.* primò ponit Fidem, deinde Spem, quibus advenire dicit Charitatem. *Ex Fidei confessione nascitur Spes bona Fidelium, cui Charitas sancta committatur.* Clarius autem tract. 83. in Joan. docet Spem esse sine Charitate, quanvis non Charitas sine Spe. Unde inquit: *Postest sperare, veniam, qui non diligit; nemo autem potest desperare, qui diligit.* Opposita sententia caret fundamento solutione digno: fundatur enim in illa jam impugnata indistinctione Charitatis ab aliis virtutibus.

Fundatur hæc propositio 57. in eo quod Spes sit indistincta à Charitate, quod impugnavimus cap. 18. --

CAPUT XIX.

De errore propositionis LVIII.

*Propositio 58.
Nec Deus est,
nec Religio, ubi
ad est Charitas.*

ITATA propositio errorem continet earum, quæ Fidem sine Charitate esse negant, de quibus egimus cap. 3. sect. 2. Et sic habet: *Nec Deus est, nec Religio, ubi non est Charitas. Ad cujus impug-*

*Deus in nobis
est naturaliter
multipliciter.*

2 *Suppono primo* Deum in nobis esse multipliciter, naturaliter: Videlicet, per immensitatem, est enim immensus, unde Jerem. 23. 24. *Calum, & terram ego impleo, dicit Dominus.* Item per potentiam, per operationem, per conservationem: quapropter Act. 17. 28. *In ipso vivimus, movemur, & sumus.* Suppono secundo Deum in nobis etiam supernaturaliter esse per infusum habitum Charitatis, juxta illud Joan. cap. 14. *Siquis diligit me, sermonem meum servabit, & Pater meus diligit eum, & ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus.* Unde deducunt Theologi cum Gonet. tom. 4. disput. 2. de essentia gratia, & Thomistis communiter Charitatem, seu gratiam habitualement, esse participationem physicam Divinæ naturæ, unde Divus August. tract. 23. in Joan. sic inquit: *Anima resurgunt à peccatis per substantiam Dei.* Et Divus Thomas 2. 2. q. 23. a 2. ad 2. inquit: *Deus est vita effectivè, & Anima per Charitatem, & corporis per Animam.* At, ut inquit Joan. in 1. cap. 4. *Deus Charitas est, & qui manet in Charitate, in Deo manet, & Deus in eo.*

*Etiam in nobis
est Deus super-
naturaliter ha-
bitans, dū per
gratiā diffusus
est in cordibus
nostris.*

*Ubi Charitas
non est, neque
Deus est per
supernaturale
inhabitationē,
& communica-
tionem suæ
Divinitatis, cu-
jus gratia est
physica parti-
cipatio.*

In hoc sensu verum esse potest quod in prima parte hujus propositionis dicitur; videlicet: *Deus non est, ubi Charitas est.* Altera verò pars, quæ negat esse Religionem, ubi non est Charitas, altiorē petit indaginem; continet enim plures errores, ad quorum caput.

Scien-

3 Sciendum est Religionem esse cognitionem Dei, ejusdem cultum docentem. Unde Cicero lib. 2. de Inventione inquit: *Religio est quæ superioris cujusdam naturæ, quam Divinam vocant, curam, ceremoniamque habet. Eam definitionem sequitur Divus Augustinus lib. 83. quæstionum, quæst. 31. Abulcrisis in Exod. 12. sub quæst. 49. ubi ait: Religio dicitur modus specialis colendi Deum; & juxta nominis etymon, deducitur à religando, ut inquit Lactantius lib. 4. Divin. Institut. cap. 38. Divus Aug. lib. 1. Retract. cap. 13. Divus Hieron. in cap. 9. Amos, quanvis Suarius aliam quærat etymologiam. Quod autem Deo nos principalius conjungit, ac ligat, est Fides: quapropter Divus Thom. Opusc. 19. cap. (inquit) primum vinculum, quo Deo ligatur homo, esse Fidem. Idem docuerat Augustinus de Agen. Christ. cap. 13. Fides est prima, quæ subjugat Animam Deo. Unde videtur in id tendere hanc propositionem 58: quod ablata charitate, deperdatur etiam Fides, qua Deo ligatur homo. Ast hoc impugnatum manet cap. 3. sect. 2. estque damnatum, & fulguritum anathemate à Tridentino Sess. 6. de Justific. Can. 28. ibi: Si quis dixerit, amissa per peccatum gratia, simul & Fidem semper amitti, aut Fidem quæ remanet, non esse veram Fidem, licet non sit viva; aut eum, qui Fidem sine Charitate habet, non esse Christianum; anathema sit.*

Quid sit Religio

Fides est, quæ primò homines Deo conjungit, ac ligat.

Primus hujus propositionis error.

4 Juxta præcedentes errores hæc propositio aliam adhuc involvit pravitatem æque hæreticam. Sanctam enim est propositione 56. solam Charitatem Deum honorare his verbis *Charitas sola Deum honorat*; quia (ut intendunt) soli actus Charitatis virtuosus sunt, reliqui, cæterarum virtutum, omnes peccaminosi, nisi à Charitate ordinentur, & imperentur: ergo ubi Charitas non fuerit, nulla erit actio Deum honorans, sed maxime offendens. Propositio tamen ista sic sumptis, corrumpit necessario ex eis, quæ diximus cap. 18.

Alter ejusdem propositionis error.

5 Ad pleniorē consutationem, & intellectum de aliis erroribus, qui ad huc in hac propositione requiri possunt, investigandam propono doctrinam Catechismi ad ordinandos juxta doctrinam Catechismi Concilij Tridentini studio cujusdam Theologi Parisiensis in secunda editione auctiori, & emendationi, quæ Parisiis prodit in lucem anno 1698. Ibi igitur 3. part. sect. 1. paragrapho 4. sic definitur Religio: *Est*

Latria quid sit

Varij actus rē
interiores, &
exteriores, qui
à virtute Reli-
giōis prove-
niant.

*Virtus moralis, exhibens Deo cultum debitum, tanquam supremo re-
rum omnium principio, & ultimo fini. Iste autem cultus dicitur
Latria, quæ definitur: Cultus Deo soli debitus, & exhibendus, in
testimonium supremi illius dominii in res omnes, & nostræ servitutis.
Religionis sic explicatæ, & definitæ sunt actus sequentes in-
teriores: Devotio, & Oratio. Tunc etiam ejuldem Religionis
sequentes actus externi: Adoratio, sacrificium, oblatio, Juramen-
tum, & votum.*

Devotio, pri-
mus Religionis
actus internus.

6 Primus internus actus Religionis, qui est devotio, est pa-
rata, & prompta voluntas ad exequenda ea, quæ pertinent ad cultum
Dei. Quis est autem, qui dubitet posse impium, parato esse
animo ad exequenda quæ pertinent ad prædictum Dei cul-
tum? Id ipsum quotidiana experientia demonstrat, cum enim
ista executio exhibeatur signis externis, ut genuflexione, in-
clinatione, & aliis, prout docetur apud citatum Catechismum;
communis usus apertissimè demonstrat id in peccatoribus in-
veniri. Secundus actus internus, nempe oratio, etiam in pec-
catoribus reperitur; neque dicant eorum orationem novum
esse peccatum, hoc enim proscriptum jam manet, & impug-
nabitur capite sequenti.

Oratio secun-
dus actus inter-
nus.

Religionis ac-
tus exteriores.
Adoratio.
Sacrificium.
Oblatio.

7 Actuum exteriorum, primus est adoratio, seu latria, quæ
etiam, ut diximus, à gratia denudatis exhibetur quotidie sig-
nis externis, in quibus consistit. Secundus actus externus est
sacrificium, quod in novo Testamento, sola est Eucharistia; es-
set autem temerarium asserere Sacrificium validè non confici
à Sacerdotibus peccato infectis. Tertius actus externus est
oblatio, quæ sic definitur: *Muneris cujusdam externi donatio, Deo
facta in recognitionem ejus supremi dominij.* Ad hunc actum refe-
runtur primitiæ, decimæ; & alia dona, quæ offeruntur Deo,
aut Ecclesiæ propter honorem Dei, vel dantur Dei Minis-
tris ad eorum sustentationem. Et nunquid hæc à peccatori-
bus, & absque Charitate fieri non possunt? Quartus externus
actus Religionis est Juramentum, quod est definitum: *Attes-
tatio Divini Numinis, seu invocatio Divini testimonij, ad Fidem fa-
ciendam, vel promissionem firmandam.* Tandem quintus actus ex-
ternus scilicet votum sic definitur: *Promissio deliberata Deo fac-
ta de meliori bono.* Et nunquid votum, aut juramentum, gra-
tiam habitualement prærequirunt in vovente, aut jurante? Ne-
tiquam;

Juramentum.

Votum.

tiquam; neque est cui novum hoc absurdum subeat in mentem, nisi inducentibus omnia opera esse peccata, si ab habitu Charitatis non dirigantur, quod jam suprà est impugnatum.

8 Pro complemento colligendum dari veram Religionem, quoties datur veri Dei cultus in vera Fide fundatus; unde Suar. tom. 1. de Religione, lib. 1. cap. 2. n. 4. inquit: *Erit vera Religio, quæ in vera Fide fundatur, & consequenter circa verum cultum veri Dei versatur.* Ideo Clemens Alexandro lib. 2. Stromatum num. 8. distinguit Religionem à sapientia perfecta, quæ cum Charitate conjuncta est; imò inquit Religionem esse ad illam principiū, & viam: ergo prior est Religio, quàm charitas, ac inde potest esse, & cōservari Religio sine Charitate, sicut sine Charitate conservantur in aliquibus impiorū & Fides, & Spes.

Religio virtus est à Charitate distincta, estque via ad illam.

CAPUT XX.

Examinatur, & refellitur propositio LIX.

Propositio 5.
Oratio impio-
rum est novū
peccatum; &
quod Deus illis
cōcedit, est no-
vum in eos ju-
diciū.

ULLA peccatoribus pernicialior propo-
sitio, quā prælens: *Oratio impiorum est no-
vum peccatum, & quod Deus illis concedit, est
novum in eos judiciū.* Hanc perniciosam

Censuræ hujus
propositionis.

Oratio est sim-
pliciter necessa-
ria ad salutem;
necessitate præ-
cepti; non ta-
men necessitate
medij.

merito appellavi; orationem quippe à peccatoribus eripit, cum tamen ea sit præcipua via, ad pœnitentiā, & conversionem à Deo impetrandam, ut ex Conciliis, & Patribus docet Suarius *com. 2. de Religione, lib. 1. de Oratione* variis in locis. Neque enim liceret impio orare, si oratio sit illi novum peccatum, & si ei novum tantum judiciū concedatur. Et per hoc maximum oritur damnum, & præjudicium; colligit enim Suarius ex *Dico Thom. 2. 2. q. 83. art. 2.* orationem esse de præcepto Divino, ac inde ad salutem necessariam simpliciter. Vide *Suar. com. 2. de Relig. lib. 1. de Oratione, cap. 28.* & plures ibi Theologos. Neque tantum perniciofa est hæc propositio, sed etiam impia, & in Deum contumeliosa, & blasphemica; ipsum enim callidum, iniquum, & peccati facit auctorem, qui sæpe ad orationem peccatores invitat. Est etiam contra sacram Scripturam, ac inde hæretica, ut ex dicendis constabit.

2 Est igitur rejicienda hæc propositio, quia Christus Dominus orare docuit, non solum justos, sed etiam peccatores, quando Dominicam instituit orationem; & ad peccatores spectat illa in eadem oratione petitio: *Dimitte nobis debita nostra.* Præterea *Luc. 11.* Christus Dominus peccatores specialiter hortatur ad orationem his verbis: *Dico vobis; & si*

non

non dabit illi eo quod amicus ejus sit, propter improbitatem tamen ejus, surget, & dabit illi, quotquot habet necessarios; ubi loquitur Christus non de amico, sed de peccatore rogante. *Matth. 7.* dicitur: *Omnis enim, qui petit, accipit.* Ubi omnis distributive sumitur, *si ve justus, si ve peccator;* ut inquit Chrysostomus in *Imperfecto Matth. Homil. 18.* Ex quibus locis non solum colligitur impiorum orationem non esse malam, verum etiam & impetratoriam esse; quod confirmatur aliis Sacrae Scripturae locis: nam *Genes. 21. 17.* *Exaudivit autem Deus vocem pueri, scilicet Ismaelis,* qui tamen peccatis erat obnoxius; unde Lyranus hic attendens ad exauditionem istam, quā indignus videbatur Ismael ob illa peccata, propter quā à domo Abraham erat ejectionis, inquit: *Ismael jam erat viginti annorum, & ideo videns se in periculo mortis, de malis suis praeiteritis doluit, & Dominum rogavit pro vita sua, & exauditus fuit.* Pessimus erat Achab Rex Israel; ast, quia aliquando supplicia Dei timens humiliatus orabat, & cepit agere aliqualem poenitentiam dixit Dominus ad Heliam *3. Reg. 21. 29.* *Nonne vidisti humiliatum Achab coram me? Quia regitur humiliatus est mei causa, non inducam malum in diebus ejus.* Humiliatus est autem coram Domino, Deum in terram pronus orando. Tandem accipe generalem doctrinam ex Sacra Scriptura *Luce. 18. 1.* *Oportet semper orare, & nunquā deficere.* Et Divi Petri *Act. 8.* ad Simonem Magum impium, & peccatorem consilium: *Poenitentiam age, & roga Deum, si forte remittatur tibi haec cogitatio cordis tui.* Si autem peccatorum oratio novum esset peccatum, neque à Christo Domino, neque ab Apostolorum Principe commendaretur.

Impiorum oratio non solum potest esse bona, sed etiam impetratoria.

3 Ratione refellitur praesens propositio, quia impiis non deest (ut inquit Suarius) potestas orandi, si habeant necessariam de Deo cognitionem, (naturalem, aut supernaturalem per Fidem) & Spem circa id, quod rogant, & desiderium accipiendi; quod ultimum habere possunt per auxilium gratiae sine habitu sanctificante: ergo saltem oratio illorum, qui praedicta habuerint, peccatum non erit. Dixi saltem, quia haec limitatio sufficit ad refellendam hanc damnatam propositionem. Medina apud Suar. *tom. 2. de Relig. lib. 1. de Orat. cap. 12. num. 3.* Orationem obstinatorum in peccatis, & in proposito non recedendi ab illis censet esse peccatum; ast nimis rigidè, cui

Requisita ad orationem.

Opinio Medi-
næ circa quorundam impio-
rum orationem
nimis rigida.

cui suffragari, cum sit contra commune Doctorum placitum, non debeo.

*Congressio cum
vitiis hic sig-
nificat aggres-
sionem ad ea
vincenda ac de-
testanda per cō-
tritionem.*

4. Varia sunt Sanctorum Patrum testimonia Catholicam veritatem probantia, quæ videri possunt apud citatum Suar. cap. 12. & 25. adduco præterea quæ sequuntur: ex Ambrosi. lib. 6. *Hexamer. Fecit Deus hominem flexibilem genu, quo Domini mitigaret offensam, & ira ejus mulceretur, & gratia provocaretur.* Hæc autem convenire nequeunt, nisi homini gratiâ destituto, veniam postulanti, & gratiam Dei roganti. Ex Augustin. contra Julian. lib. 2. cap. 8. post initium tom. 7. *Justificatio in hac vita nobis secundum tria confertur. Prius lavacro regenerationis, quod remittuntur cuncta peccata. Deinde congressione cum vitiis, à quorum reatis absoluti sumus. Tertiò dum nostra exauditur oratio. Si igitur confertur justificatio, impio confertur. Quomodo autem simul stare possunt; quod oratio impij sit peccatum, & quod per illam, dum exauditur, gratia conferatur?* Ex Chrysostomo Hom. 10. in cap. 6. Matth. tom. 2. ubi explicans orationem Dominicam, dicit per prima orationis hujusce verba postulari justificationem, quæ est transitus de statu peccati ad statum gratiæ: Si autem impius, qui solus hanc translationem sibi postulare valet, peccatum committeret, non doceretur à Deo sic orare. Patrem quippe dicendo, (inquit Chrysostomus) & veniam peccatorum, & pœnarum interitum, & justificationem, & sanctificationem, & filiorum adoptionem, & hereditatem Dei, & fraternitatem cum uni genito copulata, & Sancti Spiritus dona largissima uno sermone signavit.

*Quomodo sint
intelligendi SS.
Patres dum do-
cent impios
gratiam orando
consequi?*

5. Quæres hic: Quomodo sit intelligendum quod Sancti Patres relati inquirunt: scilicet, per orationem impio gratiam conferri? Est autem ratio dubitandi, quia justificatio, seu prima gratia, *Non est volentis, neque currentis, sed Dei misentis;* utquit Paulus ad Roman. 9. 16. *Et cap. 11. 6. Si autem gratia jam non ex operibus.* Et tandem 2. ad Timot. 1. 9. *Vocavit nos vocatione sancta, non secundum opera nostra, sed secundum propositum suum, & gratiam.* Sed contra, quia facienti quod in se est Deus non denegat gratiam. Unde, dicendum: quod si impius excitanti, & adjuvanti gratiâ præventus, faciat quidquid in se est, tali gratiæ perfecte respondens, consequetur per lacrymolam, & puram orationem, quod à Deo illi conferatur justificatio

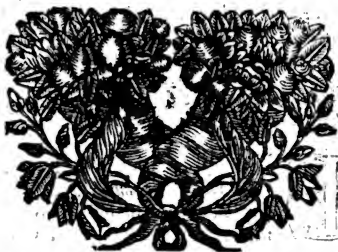
ex

ex Divina misericordia, & liberalitate; ut est Sanctorum Patrum doctrina apud Becanum in 2. p. Theolog. Schol. tract. 4. cap. 5. de Merito Cathol. q. 2. num. 2.

6 Fundamentum, quo nititur hæc impugnata propositio, est; quia, ut in aliis præcedentibus dicitur, omnia opera impiorum peccata sunt. Hic tamen error fuit jam impugnatus cap. 15. per totum, & aliis in locis.

7 Quia tandem in postrema parte hujus propositionis dicitur esse novum in impios judicium quidquid Deus illis concedit, eandem falsitatem sic impugno breviter. Gratia, quas Deus impiis concedit, (præter gratiam justificantem) scilicet excitantes, moventes, prævenientes, & exteriores aliæ, non emanant à Deo ut Auctore naturæ, sed ut gratiæ Auctore: ergo non tendunt in judicium, sed in amorem, & bonum impiorum. Nam Deus tunc habetur ut Auctor gratiæ, quando in eo relucet supernaturalis aliquis amor supra naturæ exigentiam. Præterea hæc istius propositionis pars multum favet illi, quam Alexander VIII. die 7. Decemb. 1690. damnavit; scilicet: *Gratia sufficiens statui nostro non tam utilis, quam perniciofa est, sic ut proinde merito possimus petere: A gratia sufficiente libera nos, Domine.* Deinde cohæret cum propositione 5. ex damnatis in hac Bulla *Unigenitus*, quam supra impugnavimus cap. 5. ad quod, nè longum fiam, lectorem remitto.

Novus error in ultima parte hujus propositionis.

CAPUT XXI.

OSTENDITUR ERROR PROPOSITIONUM LX.
& aliarum usque ad propositionem LXIV. & contra falsitas
impugnatur.

PROPOSITIO LX.

Si solus timor supplicii animat penitentiam, quò hæc est magis violenta, eo magis ducit ad desperationem.

PROPOSITIO LXI.

Timor non nisi manum cohibet; cor autem tandiu peccato addicitur, quandiu ab amore iustitiæ non ducitur.

PROPOSITIO LXII.

Qui à malo non abstinere, nisi timore pœnæ, illud committit in corde suo, & jam est reus coram Deo.

PROPOSITIO LXIII.

Baptizatus adhuc est sub lege sicut Judeus, si legem non adimpleat, aut ad impleat ex solo timore.

PROPOSITIO LXIV.

Sub maledicto legis nunquam fit bonum, quia peccatur, sive faciendo malum, sive illud non nisi ob timorem evitando.

Errores in
relatis propo-
sitionibus cõten-
ti.

In his propositionibus absurda sequentia continentur. Primum timorem pœnarum, per se, & præcise sumptum, esse absolutè malum, & peccaminosum. Secundum pœnitentiam ex pœnarum metu ortam, in desperationem inducere; & eò magis, quò magis intensa fuerit pœnitentia. Tertium timorem cohibere manum ab opere peccaminoso, non autem

autem cor avertere à pravo peccandi affectu. *Quantum* illum, qui à peccando abstinere ex timore pœnæ, eo ipso peccatum in corde per affectum committere, & esse reum coram Deo. *Quantum* baptizatum adhuc ad legem veterem pertinere, etiam si novum Fœdus ex solo timore ductus adimpleat. *Sextum* sub maledicto legis, hoc est, ex supplicij, & pœnarum metu non operari bonum aliquod; malum enim fugere ob timorem, malum esse asseritur.

2 Adversus præfatos errores tenendæ sunt sequentes assertiones, juxta communem Theologorum sensum, & Ecclesiæ Catholicæ doctrinam, tum in Bulla *Unigenitus*, tum in aliis adversus Lutheri, & calvini dogmata. *Prima*: Timor pœnarum, sanctus etiam, virtuosus, & honestus reperitur. *Secunda*: Pœnitentia ex metu pœnarum orta, in desperationem neque inclinat, neque inducit. *Tertia*: Timor & manum à peccato cohibet, & cor ab ejus affectu avertit. Inde qui à peccato abstinere ex timore supplicij, non est dicendus reus coram Domino. *Quarta*: Baptizatus, legem ex timore adimplens, non est dicendus ad vetus Fœdus pertinere.

Nonnullæ assertiones præfata dogmata corrigentes.

SECTION I.

Propugnantur Catholica doctrinae assertiones.

1 **D**E timore agunt Theologi cum Magistro in 3. *Dist.* 34. & Divo Thomà 2.2.4.19. ubi timorem dividunt in quatuor membra, scilicet, in Mundialem, Servilem, Filialem, & in Donum speciale Spiritûs Sancti. Confule Caietanum, nostrum Lorcam, Suarium, Arriagam, Comptonum, tom. 2. *disp.* 33. *sect.* 3. & alios communiter Timor ^{Timoris quatuor membra.} *mundanus* est ille, quo quis ex eo precise peccatum omittit, quia se deprehendendum, & castigandum timet; contra quos inquit Apostolus ad *Ephes.* 6. v. 6. *Non ad oculos servientes.* Timor *servilis* ille est, quo aliquis à peccato retrahitur, & ad Mandatorum observantiam inducitur, fervorum more, qui utcumque pœnarum metu in officio continentur. Timor *filialis* est ille, quo quis se Deo subjicit ad Mandatorum ipsius observationem ex affectu charitatis; unde odio habet peccatum,

Kk

tum,

tum, illud imminens timet, & ad illud avertendum adhibet media. Et quia in hoc imitatur timorem, quo filii moventur ad præcepta parentum implenda, nè in re aliqua offendant quos tum me diligunt, & colunt, ideo dicitur à SS. Patribus timor filialis. Timor denique, *Speciale donum Spiritus Sancti* dictus, à non paucis confunditur cum præcedente; quem tamen ab iisdem distinguit Alenf. 3. *quæst. 66. memb. 1.* docetque non consistere in fugâ mali, sed esse timorem reverentiæ Magnitudinis Divinæ Maiestatis. Et 2. *p. quæst. 156. numb. 2. art. 1.* aliis *quæst. 17. memb. 1.* inquit: *Esse resolutionem, à Divinâ Maiestate, consideratione propria parvitas.* Unde à Suario lib. 2. de *Grat. cap. 21.* hic timor reverentialis appellatur.

Timor reverentialis sanctis est.

2 Certum in primis est hunc reverentialem timorem, esse bonum, & sanctum: primò, quia est donum Spiritus Sancti, unde etiam in Christo hic timor existit, juxta illud *Isaia cap. 11. 3.* *Replebit eum Spiritus timoris Dei;* quod de timore reverentiali interpretatur Pater Georgius de Rodes tom. 1. *Theologie tract. 6. disp. 3. quæst. 2. Sect. 4. §. 2.* Secundò, quia hic timor remanet in Beatis, illo enim coram Deo humiliantur, ut de Beatis Angelis sentit idem *Alenf. 2. p. quæst. 101. aliis 118. memb. 3. art. 6.* Hic reverentialis timor (ut judico) in Beatis permanens in sæculum sæculi, ille est, de quo Psalmista inquit: *Timor Dòmini sanctus permanens in sæculum sæculi. Psalm. 18.* Quòd similiter timor filialis bonus sit, certo certius est. Primò, quia hic timor etiam in Beatis reperitur, juxta communem doctrinam Theologorum, quam tenent noster *Lorca, Banens, Torrey 22. q. 19. art. 11. & alii.* Imò juxta nostrum Bernardum *Epist. 190.* refertur inter errores Abailardi, quòd negaverit in Christo hunc timorem fuisse. Secundò, quia hic timor sæpe in Scripturis sacris commendatur, *Ecclesiastici 1. Timor Dòmini gloria, & gloriatio, & letitia, & corona exultationis. Timor Dòmini delectabit cor, & dabit gaudium, & letitiam, & longitudinem dierum. Timenti Dòminum bene erit in extremis, & in die dysfunctionis sue benedicetur.*

Timor filialis sanctus est.

Timor mundanus sanctus non est, & cur?

3 Timor mundanus malus cõmuniter censetur ab Authoribus; non ex eo præcisè, quia peccatum omittit ex timore hominum, sed quia ex timore hominum, aut alicujus in commodi naturalis. Deum deserat aliquando, & peccatum eligit

eligat potius, quàm malum pati : ideo hic timor prohibetur à Christo Luc. 12. *Nolite timere eos, qui occidunt corpus, &c.* In quo sensu intelligitur illud Joan. 12. quod dictum est de Phariseorum Principibus: *Multi Principes crediderunt in eum, sed propter Phariseos non confitebantur, ut à Synagoga non ejicerentur; dilexerunt enim gloriam hominum magis, quàm gloriam Dei.*

4 Circa timorem servilem est tota controversia: sit né peccaminosus, an honestus? Semper esse peccaminosum, & malum docent damnatarum harum propositionum Authores, quibus favent ipsorum pessimi Magistri Kemnitius, Calvinus, & Lutherus; contrarium docent Authores Catholici, nullo dempto; dicunt enim timorem pœnarum infligendarum à Deo, maximè gehennæ, non esse peccatum, sed uti-lem ad vitam honestè traducendam. Est tamen præsciendum timorem servilem vel esse cum servilitate sumptum, vel sumptum absque servilitate. Ille est timor servilis absque servilitate, qui abominatur peccatum ideo, quòd per illud redatur homo pœnâ æterna dignus, & spoliatus eo jure, quod habebat ad æternam Beatitudinem; quod etiam timori servili cum servilitate commune est: cum hac tantùm differentiâ, quòd timor absque servilitate dicit expressè: *Nolo peccatum committere propter pœnas infligendas;* unde nullo modo, neque implicite includit actum, & affectum peccandi, si peccato æterna pœna non fuisset imposita. Timor autem cum servilitate fundatur in hoc actu: *Si non esset pœna, peccarem;* unde magis excludit pœnam, quàm, peccatum utrunque tamen excludit, sed non æque; nam pœnam excludit formaliter, & virtualiter: peccatum verò licet excludat formaliter, virtualiter non excludit illud. Actus enim timoris cum servilitate, includit istam conditionalem: *Si peccatis non esset imposita pœna, non illa detestarer.* In qua conditionali contineri, & conservari videtur aliquis ad peccandum affectus.

Timor servilis est honestus, quidquid in oppositum dicant Hæretici.

Qualis sit timor servilis cum servilitate, & sine illa?

PRIMA ASSERTIO.

Timor pœnarum Sanctus, honestus, & virtuosus est.

Nostra assertio
de Fide est.

5 **L**Oquor quidem de timore servili, sed absque servilitate. Si enim cum servilitate sumatur, aliter esset sentiendum cum *Gregor. Alma, & Adriano*, qui de timore servili agentes, illum esse honestum negant apud *Suar. Granat. de Pœnit. d. 5. sect. 2.* loquuntur autem de hoc timore non absque servilitate, sed cum illa: sub eadem distinctione procedit *Rhodes disput. 1. de Pœnit. quest. 2. sect. 5. §. 2.* Et primò dico hanc primam assertionem nostram esse de Fide, definitam contra relatos Hæreticos n. præcedente, tum in Bulla *Leonis X.* tum etiam in *Tridentino sess. 6. cap. 6.*

Cum juxta
Scripturam ti-
mor servilis sit
utilis ad non
peccandū, im-
plicat talem ti-
morem esse
peccaminosum.

6 Probatur primò ex Sacro Textu, qui innumeris pene locis hunc timorem non laudat tantum, sed præcipit. Dicitur enim *Exod. 20. Ut probaret vos venit Deus, & ut timor illius esset in vobis, & non peccaretis. Psalm. 118. Confige timore tuo carnes meas, à judiciis enim tuis timui. Ecclesiastic. 7. 40. Memorare Novissimam tuam, & in æternum non peceabis.* Unum autem ex Novissimis est infernus; cujus timor inserviens ad non peccandum, implicatoriè dicitur peccaminosus, & malus ipso facto. *Matth. 10. Time te illum, qui potest Animam, & Corpus mittere in gehennam. Ita dico vobis: Hunc time. Apocal. 14. 7. Time Deum, & date illi honorem, quia venit hora judicii ejus.* Quòd autem Scriptura intelligenda sit, de timore servili, hoc est, de timore, qui pœnam detestatur, & peccatum propter ipsam; præterquam quod ex locis adductis clarè constat, est insuper inter Patres, atque Doctores satis clarum. Vide *Valentiam* apud *Suar. tom. 4. in 3. part. Disput. 5. sect. 2. Bellarm. tom. 2. lib. 1. de Pœnitent. c. 6. & tom. 3. tract. de Justificat. Prob. 2. ex Concil. Tridentino sess. 6. Can. 8. dicente: Si quis dixerit gehennæ metum, per quem ad misericordiam Dei de peccatis dolendo confugimus, & à peccato abstinemus, peccatum esse, aut peccatores peiores facere, anathema sit. Confirmatur: quia dolor, atque detestatio peccatorum ex amissione æternæ Beatitudinis, & incursum æternæ damnationis, est utilis ad vitam æternam, & præparat peccatorem ad*

ad gratiam; atqui solus actus virtuosus, & honestus talem effectum habere potest: ergo timor servilis est honestus, & virtuosus. Minor patet, quia, si actus virtuosus non fuerit, sed vitiosus, potius reddet impium peiorem, & magis peccatorem, quam ad gratiam preparatum, neque erit utilis ad bonum supernaturale. Consequentia apertè colligit, majori semel probata; quam tamen indubitatam statuit Tridentinum Sess. 14. de Pœnitent. Can. 5. his verbis: Si quis dixerit eam contritionem, quæ paratur per discussionem, collectionem, & detestationem peccatorum, qua quis recogitat annos suos in anaricline Animæ suæ, ponderando peccatorum suorum gravitatem, multitudinem, sæditatem, amissionem æternæ Beatitudinis, & æternæ damnationis in tursum, cum proposito melioris vitæ, non esse verum, & utilem dolorem, nec præparare ad gratiam, sed facere hominem hypocritam, & magis peccatorem; anathema sit.

Quam utilis sit
dolor de peccatis
propter æternam
damnationem, & Beatitudinis amissionem.

7 Tertiò probatur variis rationibus: & prima est. Quia ex timore servili, absque servilitate; quatenus odio haberetur peccatum ex metu pœnarum, oritur verum aliquod donum Dei, ab Spiritu Sancto motum, & impulsum: ergo ille timor nequit esse malus. Consequentia patet ex eo, quod nil malum potest esse donum Spiritus Sancti, siue ab eo motum. Probatur antecedens: ex hoc timore oritur contritio imperfecta, aliàs attritio, quæ est donum Spiritus Sancti. Unde Concilium Trident. sess. 14. cap. 4. docet Contritionem imperfectam, quæ attritio dicitur, quoniam vel ex turpitudinis peccati consideratione, vel ex gehennæ, & pœnarum metu cõmuniter concipitur si voluntatem peccandi excludat, cum Spe veniæ, non solum non facere hominem hypocritam, & magis peccatorem, verum etiam donum Dei esse, & Spiritus Sancti impulsum. Secunda. Quia actus, cujus finis, & cujus media bona sunt, & honesta, bonus etiam, & honestus est: atqui finis, & media timoris servilis sunt honesta, & bona: ergo ipse timor sanctus, & honestus est. Minor probatur: quia finis, & intentio timoris servilis est fugere iram, & odium Dei, quod quidem honestum est. Deinde media sunt fugere culpam, & Novissima memorari; utrumque autem honestum est; aliàs nõ diceretur à Christo Dõmino Luca 12. Timete eum, qui potest, & Animam, & Corpus perdere in gehennam. Neque etiam Ecclesiastici 7. 40. diceretur: Memorare Novissima tua, &c. Tertia.

Ex timore servili
oritur attritio,
quæ est donum
Dei.

In timore servili
finis, & media
sunt honesta.

Timor servilis
sine servilitate
peccatum om-
nino detestatur

tia. Quia peccatum penitus detestari justum, & honestum est; atqui timor servilis sine servilitate, peccatum omnimodè detestatur: ergo. Minor probatur, quia timor servilis sine servilitate, neque formaliter, neque virtualiter retinet affectum aliquem ad ipsum peccatum; siquidem in hoc tantum differt hic timor servilis ab eo, qui est cum servilitate; quia hic, non ille, pravam peccandi affectum virtualiter, & sub se continet. Quod fideas non posse intelligi quòd quis peccatum fugiat propter gehennam, quam timet, quin eo ipso sub aliqua salutem conditione; peccatum ametur; respondebimus 1. parum referre quòd hæreticus pertinax se hoc non capere simulet, cum id capiant etiam rustici; cum id capiant Doctores communiter cum *Divo Thom.* 2.2. q. 19. a. 4. & 3. p. q. 85. a. 5. *Divo Bonaventura* in opusc. de Grat. sanctific. 5. c. 4. *Dominico Soto* in 4. dist. 14. q. 2. a. 5. *Petro Ledesm.* in Theol. Mor. de Penit. cap. 7. & aliis omnibus, Sanctos Patres sequentibus; *Tertull.* lib. de Patient. *Cyprian.* lib. 3. ad *Quirin.* cap. 20. *Basil.* in *Psal.* 33. *Hieron.* in cap. 1. *Malacho Ambros.* lib. 2. de Vocat. Gentium, cap. 9. *August.* tom. 16. firm. 214. de tempore, *Gregor.* *Homil.* 34. in *Evang.* & lib. 28. *Moral.* cap. 8. Respondebimus 2. quòd ex argumentorum solutionibus veritas nostræ doctrinæ clariùs constabit. *Quarta.*

Quarta ratio
nostræ doctrinæ
desumpta
ex eo, quòd timor
servilis
juxta aliquos
PP. numeretur
inter dona Spiritus
Sancti.

Quia inter cætera Spiritus Sancti dona numeratur Timor: si autem quæras, quisnam sit iste timor? Respondet Divus Hieronymus esse timorem Dei servilem, rectum, & moderatum; idest, timorem Dei absque servilitate, prout justas penas minatur. Et inde docet hunc timorem non fuisse per *Isaiâ* prædictum de Christo propter se ipsum, & in propria persona; sed propter ejus membra. Idem sentit Magnus meus *Gregorius Homil.* 19. in *Ezechielem*, dicens hunc timorem de quo loquitur *Isaiâ*; eum esse, quem perfecta Charitas expellit. Idem intelligi videtur ab *Augustino lib. 2. de Doctrina Christiani.* c. 7. Non autem esset timor prædictus donum Spiritus Sancti, si justus, & honestus non esset. Verum quidem est non deesse Authores, qui cum *Divo Thom.* judicent donum timoris esse timorem filialem, de quo vide *Suar.* de Penitent. & de Incarnat. sic etiam, & communiter hunc timorem, donum speciale Spiritus Sancti, ab aliis intelligi de timore reverentiali, quibus subscripsimus n. 1. præcedente. Cum tamen à Docto-

re

re Magno, & Maximo id intelligitur de timore servili, dicendum non est absque temeritatis nota eos misere erravisse, judicando timorem aliàs peccaminosum, esse donum speciale Spiritus Sancti.

SECUNDA ASSERTIO.

Pœnitentia, ex metu pœnarum orta in desperationem neque inclinat, neque inducit.

8 **H**Æc assertio rectè infertur ex præcedente. Et probatur primò. Quia Spiritus Sanctus non movet aliquem, neque inducit in desperationis peccatum: sed Spiritus Sanctus corda movet ad pœnitentiam ex metu pœnarum, sive ex timore servili: ergo pœnitentia ex timore servili, & pœnarum metu non inclinat in desperationem. Confirmatur, quia si ex pœnitentia, quæ a timore servili procedit, ortum duceret desperatio, saltem secundariò ad desperationem incitaret, qui ad eam pœnitentiam induceret. Minor præjacti fundamenti constat ex Tridentino sess. 14. cap. 4. ubi sic: *Contritionem imperfectam, quæ attritio dicitur, quoniam vel ex turpitudinis peccati consideratione, vel ex gehennæ, & pœnarum metu communiter concipitur, si voluntatem peccandi excludat cum Spe veniæ, declarat non solum non facere hominem hypocritam, & magis peccatorem, (nota) verum etiam donum Dei esse, & Spiritus Sancti impulsus, non adhuc quidem inhabitantis, sed tantum moventis.* Probatur secundò. Quia hæc pœnitentia, orta ex præfato timore, est impulsus gratiæ moventis ad sanctificationem, & quo pœnitens adjutus viam sibi ad justitiam parat, ut loquitur Concilium citato loco: ergo falsò dicitur ad desperationem movere: cum enim justitia, & desperationis peccatum plusquam contrariè opponantur, ut docet communis doctrina cum P. Valquesio, non potest ad desperandum inducere id ipsum, quod ad justitiam viam parat. Totum confirmatur expressè à Tridentino ibidem de hoc servili timore dicente: *Hoc enim timore utiliter concussi Nitive ad Jonæ prædicationem, plenam terroribus; pœnitentiam egerunt, & misericordiam à Dòmino impetrarunt.* Nunc docere velim ab adversariis quomodo cum ipsorum doctrina stare

Spiritus Sanctus non movet in desperationem, inducit tamen ad timorè pœnarum; & pœnitentiam ex metu illarum.

Peccatum; & gratia plusquam contrariè opponuntur.

Propositio 6o.
& reliquæ sacro
Textui adver-
santes.

stare possit illa à Concilio Tridentino data, imò & ipsa Sacri Textus veritas indeficiens? Certum est Jonæ ad Ninivitas prædicationem fuisse plenam terroribus, ut patet ex *Jone* 3. Certum est etiam eosdem perterritos ex servili timore; utpote ex pœnarum metu, non desperasse; sed pœnitentiam egille; unde misericordiam à Deo consecutos esse; constat ex *Matth.* 12. & *Luc.* 11. Quonam ergo fundamento adversus Sacri Textus testimonia sanctum est, quòd, *si si solus timor supplicis animat pœnitentiam, quo hæc est magis violenta, eò magis ducit ad desperationem?*

Timor servilis
est actus perti-
nens ad virtutē
Spei.

9. Præterea probatur tertiò nostræ assertionis veritas. Quia juxta communem Doctorum omnium sensum actus timoris supplicii, hoc est, timoris servilis, pertinet ad virtutem Spei, & ab ipsa oritur, atque producitur: ergo timor servilis nunquam nos potest per effectum pœnitentiæ, quam elicit, ad desperandum inducere, & inclinare. Antecedens fundatur in eo quòd ad eundem met habitum pertineat & prosequi bonum, & malum oppositum averfari, siquidem non averfamur malum, nisi ex amore boni: cum igitur ipse timor amittendæ Beatitudinis, & æternæ damnationis incurrendæ sit actus averfans malum oppositum virtuti Spei, ab eadem Spe debet procedere. Probrtur consequentia nostræ probationis tertiæ. Quia potentia, sub habitus, & actus illius semper tendunt in idem; actus enim est formalis tendentia alicujus potentie in objectum, sed Spes nunquam inducit in desperationem: ergo neque timor servilis, quia ab ea procedere, & esse illius actus dicitur à Theologis. Imò indistingui videtur actus, quo quis sperat se Beatitudine perfui, Deumque intueri, & actus, quo in inferno timet perpetuò carere Dei visione intuitiva: sicut enim idem formaliter est; nolle mortem, & vitam velle; ita idem formaliter videtur esse Beatitudinem sperare, & timere ejusdem privationem. Ratio id suadet: quia objectum Spei duo contradictoria proponit, videlicet: affectio Beatitudinis, & non affectio illius: Spes enim dicit essentialiter probabile iudicium de futuritione, & non futuritione Beatitudinis; quod contradictorium non involvit, aut implicantiā; non enim dicit utrumque simul exiturum, sed divisim unum, aut aliud. Unde sicut ex futuritione propo-

Objectum Spei
gaudium, & ti-
morem invol-
vit.

ta

ra oritur gaudium in ipsa Spe, juxta illud ad Rom. 12. *Spe gaudentes*; quapropter Div. Thom. 1.2. q. 18. a. 1. ad 3. inquit quòd illud gaudium oritur ex certitudine illa spei, per quam expectamus Divini boni fruitionem: ita ex non futuritione oritur timor, qui cum sit inclusus in habitu Spei, & veluti ipsius pars, nequit in desperationem influere per se, aut per pœnitentiam, quam causat. Maneat igitur adversus doctrinam damnatæ illius 60. propositionis pœnitentiam ex metu pœnarum ortam in desperationem neque inclinare, neque inducere.

TERTIA ASSERTIO.

Timor, & manum à peccato cohibet, & cor ab ejus affectu avertit.

10 **P**Ræfens assertio inter dogmata Catholicæ Fidei locum tenet, non enim obscurè habetur ex Concilio Tridentino quòd eam aut supponit, aut definit, ut ex dicendis constabit. Eam sic probo *primò*. Impius, quandiu retinet affectum ad peccatum, nec detestatur illud; non est dispositus ad gratiam, & peccatorum remissionem obtinendam; atqui timor supplicij ad contritionem, & remissionem peccatorum per infusionem gratiæ disponit, ac præparat: ergo timor non solum manum à peccato cohibet, sed etiam cor ab ejus affectu avertit. Probatur maior. Quia, affectus ad peccatum, & inclinatio ad illud est in illo perseverantia, itemque est obex ad gratiam, ut est communis doctrina: ergo qui retinet affectum ad peccatum, potius est ind dispositus ad gratiam recipiendam, quàm dispositus ad illam. Minor constat ex Concilio Tridentino sub anathemate feriente eos, qui oppositum docuerint, his verbis in hac sectione sæpe relatis ex sess. 14. de pœnitent. Can. 5. *Si quis dixerit eam contritionem, quæ paratur per discussionem, collectionem, & detestationem peccatorum, quæ quis recogitat annos suos in amaritudine Animæ suæ, ponderando peccatorum suorum multitudinem, sæditatem, amissionem æternæ Beatitudinis, & æternæ damnationis incursum cum proposito melioris vitæ, non esse verum, & utilem dolorem, nec præparare ad gratiam, &c. anathema sit.* Probo *secundò*. Ex timore gehennæ oritur aliquan-

Timor servilis est etiã ad gratiam dispositio

In actu timoris
serviliter absque
servilitate nul-
lus est affectus
ad peccatum.

do totalis, & omnimoda detestatio peccatorum: ergo timor non solum averrit manum ab opere peccaminoso, sed etiam cor ab ejus affectu. Probatur antecedens. Iste actus: *Nolo peccatum committere*, ex timore supplicij deductus, est omnimodè contradistinctus, & diversus ab hoc alio: *Peccatum vellem committere, nisi extaret supplicium*: ergo perperam asseritur secundum actum esse in primo inclusum. Confirmatur, & ostenditur hoc ultimum antecedens. Objecta unius, & alterius actus sunt verè disparata, & contraria inter se, quia objectum primi actus est detestatio, & nolitio peccati: objectum secundi actus est volitio, & prosecutio peccati: ergo illi actus sunt inter se distincti, & in specie diversi. Igitur primus actus absolute esse potest sine secundo. Qua propter qui motus ex gehennæ metu diceret: *Nolo peccatum*, & in hoc sisteret; non haberet unde diceretur in corde non esse aversum à peccandi affectu.

Gehennæ me-
tus juxta Con-
cilium Tridentinum ad attri-
tionem movēs,
est Spiritus Sā-
cti donum.

II Confirmatur hæc doctrina à Sacro Concilio Tridentino sess. 14. cap. 4. ibi enim vel docetur, vel supponitur actum detestantem peccata, qui oritur ex timore supplicij, esse adæquatè distinctum, & penitus separabilem ab omni actu, peccatum ipsum approbante, & consentiente: ait enim *Contritionem imperfectam, quæ attritio dicitur, quoniam vel ex turpitudinis peccati consideratione, vel ex gehennæ, & pœnarum metu communiter concipitur; si voluntatem peccandi excludat cum Spe veniæ; donum Dei esse, & Spiritus Sancti impulsus*. In quibus verbis Concilium (Spiritu Sancto duce, ac Luce) agnoscit aliquod donum Dei, & Spiritus Sancti impulsus. Quæro igitur quale nam sit hoc donum Dei, & impulsus Spiritus Sancti? Constat ex Concilio nil aliud esse, nisi detestationem peccati, ex gehennæ, & pœnarum metu; non autem diceretur actum illum peccata ita detestantem esse donum Dei, & Spiritus Sancti impulsus, si adhuc illo posito, coexisteret, simulque permaneret affectus peccandi. Probo tertio. Siquis feliciter doleat de peccato eo quòd sit offensæ JESU Christi, quem summa ingratitudine offendit, ipsius venerandæ Passionis miserè oblitus; non perinde dicitur conservare affectum, & voluntatem peccandi contra Deum, Creatorem, Conservatorem, & infinitè amabilem, si Christi Passio non interveniret: ergo ne-
que

Satis est pecca-
tum detestari
ex quolibet
motivo honesto.

que ille, qui peccata detestatur ex metu pœnarum, dicitur peccatum velle, si non essent pœnæ. Et utriusque ratio est: quia sufficit peccatum detestari, & ipsum nolle, quocunque motivo honesto, & iusto; neque requiritur detestari illud ex omnibus motivis; atqui metus ex gehenna imminente, & timor ex eo principio conceptus iustus, & honestus est, ut patet ex *num. 5.* & alijs sequentibus: ergo: *Quartò* tandem, & ultimò probatur ex Scriptura, & ipso facto ostenditur Catholica veritas. Viri Ninitivæ de facto conversi sunt ad Deum, & dereliquerunt affectum omnem ad peccata; ut constat ex *Jon. 3. versiculo 10.* *Vidit Deus opera eorum, quia conversi sunt de via sua mala.* Certum est etiam motivum conversionis eorum, & detestationis tot peccatorum fuisse timorem supplicij non solum æterni, sed temporalis simul, ut patet ex eodem *cap. vers. 4.* *Ad huc quadraginta dies, & Ninive subvertetur:* unde sequitur *vers. 5. 6.* *Prædicaverunt jejunium, & vestiti sunt saccis à maiore usque ad minorem. Et per venit verbum ad Regem Ninive, & surrexit de solio suo, & abiecit vestimentum suum à se, & indutus est sacco, & sedit in cinere. Quod factum memoratur à Concilio Trident. Sess. 14. de Pœnitent. c. 4. prope finem dicente: Hoc enim timore utiliter concussi Ninitivæ ad Jonæ prædicationem, plenam terroribus, pœnitentiam, egerunt, & misericordiam à Dōmīno impetrarunt.* Fallò ergo, contra veritatem re probatam, & sacro Textu confirmatam dicitur per timorem manum cohiberi à peccato; affectum verò peccandi non tolli. Ex his rectè colliges illum, qui à peccato abstinet ex timore supplicij, dicendum non esse rerum coram Dōmīno.

Ninitivæ cō-
versio.

QUARTA ASSERTIO.

*Baptizatus, legem ex timore ad implens; ad vetus Fœdus non di-
cendus est pertinere.*

12 **A**bsurdum illud huic assertioni oppositū, prout in propositione 63. continetur, duplici propositione, sive suppositione, utraque æquē falsa fundatur. Videlicet: nos non pertinere ad novum Fœdus, nisi quandiu in statu gratiæ perseveramus; ut dicitur propositione 8. Hæc est, suppositio

Fundamenta
erroris nostræ
assertioni op-
positi.

ratio prima peccatum esse *legem implere ex solo timore supplicij*; ut dicitur propositione 64. Hæc est suppositio secunda; quibus semel admissis, rectè inferebatur baptizatum adhuc ad legem veterem pertinere, etiamsi novū Fœdus ex solo timore ductus adimpleat. Rectè, in quâ ex illis præmissis inferebatur istud absurdum; quia præsens discursus est rectus, ac perfectus; ni obstaret falsitas. Quicumque peccato infectus est, & gratiam non participat, pertinet ad vetus Fœdus, sicut Judæus: qui legem adimplet ex timore, eo ipso peccat: ergo pertinet ad vetus Fœdus. Hanc tamen doctrinam corruiere, nostramque suprà fixam assertionem stare, necesse est: siquidem utraque præjacti discursus præmissa est apertè falsa; ut latè expensum est in præcedentibus. Falsitas maioris præmissæ constat ex *cap. 6. sect. 4.* in qua ostendimus peccatorem, seu impium ad novum Fœdus etiam pertinere. Falsitas minoris constat ex prima assertionem in hac sectione affixa à *num. 5.* in qua ostendimus timorem supplicij non esse peccaminosum, sed esse honestum, sanctum, & virtuosum. Neque est cur in hoc amplius demoremur; cum enim ex his satis corruat adversa doctrina, satis etiam stabilitur assertio supraposita.

S E C T I O II.

Infringuntur argumenta adversariorum.

ARgumentum primum. Perfecta Charitas expellit timorem, unde Joan. *primæ cap. 4.* *Perfecta Charitas foras mittit timorem*; sed Charitas nullam virtutem rejicit: ergo timor servilis non est virtuosus, & honestus. Confirmatur; quia timor, quem Charitas foras mittere dicitur, non est alter, nisi timor supplicij, seu gehennæ, & quem servilem appellamus; quod patet ex Divo Augustino *serm. 25. in Psal. 118.* dicente: *Hunc timorem, quo pœna metuitur, perfecta Charitas foras mittit, quæ non timore pœnæ, sed amore justitiæ liberos reddit, timor enim iste, quo non anatur justitia, sed timetur pœna, servilis iste carnalis est, & ideo non crucifigit carnem.* Respondetur primò distinguendo maiorem; perfecta Charitas expellit timorem (servilem) tanquam malum, nego; tanquam imperfectum,

Perfecta Charitas expellit timorem servilem, non ut malum; sed ut minus perfectum; quoniam perfectior est timor filialis.

perfectum, concedo: Unde Cassianus collat. 11. cap. 13. inquit: *Perfecta Charitas foras mittit timorem gehennæ, non ut malum, sed ut imperfectum.* Sic visio Beata Fidem excludit, non ut malam, sed quia Fides aliquid quasi imperfectum continet, videlicet obscuritatem, quæ ex genere suo, & ex proprio conceptu est quædam imperfectio, unde statum illum perfectissimum Beatitudinis non decet. Vide Suar. de Fide Disp. 6. sect. 9. n. 7. Hurt. disp. 59. sect. 4. §. 15. Consonat Divus Paulus 1. ad Corint. 13. vers. 9. *Ex parte cognoscimus, & ex parte prophetamus, cum autem venerit quod perfectum est, evacuabitur quod ex parte est.* Respondetur secundo cum Divo Justino quæst. 98. Divum Joannem esse intelligendum de Charitate Patris, ubi nullus est timor gehennæ, quam ideo appellat Charitatem perfectam. Respondetur tertio cum Magno Tertulliano in Scorpiaco, c. 12. locum adductum esse explicandum de timore mundano, cui Charitas opponitur; quem alij interpretantur de timore servili cum servilitate; nullus autem Catholicus exponendum sentit de timore servili, hoc est supplicij, dempta servilitate. Neque Augustini testimonium pluris refert, quam si imbrem in cribrum geras: solum enim loquitur de timore servili, quæ servili, hoc est, cum servilitate, unde loquendo termino reduplicativo inquit: *servilis iste carnalis est;* & Sancti Doctoris mens manifestior constabit ex dicendis, & adducendis ex eodem Sancto Doctore num. 6. & 7. pro explicandis aliis ipsius locis, oppositum insinuare visis.

Multiplex interpretatio ad locum illū ex 1. Joan. in argumento prædictum.

2 Argumentum secundum. Timor servilis; quo quis ex pænarum metu ab opere peccaminoso abstinet, necessario includit hanc conditionalem; *si nulla pæna imposita esset peccatis, non illa detestarer;* sed præsens conditionalis non est honesta: ergo timor servilis non est honestus; unde corrui assertio prima. Vel subsume aliter ex eadem maiori: sed ista conditionalis non excludit omnem affectum peccandi: ergo ipse timor non nisi manum cohibet; cor autem adhuc peccato addicitur, quandiu ab amore justitiæ non ducitur: unde stare nequit assertio tertia. Vel denique concludere: ergo peccatur exequendo legem propter timorem hunc; adversus quartam assertionem. Confirmatur, quia ordinatissimum est pænam præferre culpæ: nam culpa est malum longè gravius, quam pæna;

est qui timet peccatum propter pœnam, præfert in eo actum pœnam culpæ: ergo ille timor est inordinatus, & peccaminosus; unde rectè dicitur peccare illum, qui legem implet ex timore supplicij; æquè, ac si legem non impleteret. Probatur minor hujus confirmationis. Quia, cum motivum, & causa detestandi culpam sit pœna, is magis timet pœnam, quàm culpam: siquidem propter quod unumquodque tale, & illud magis.

3. Respondeo negando maiorem; *primò*, quia est omnino, & absolute falsa; nam, ut diximus sectione præcedente *num. 10. in probatione secunda*, invenitur actus timoris, qui peccatum detestatur, quin includatur in ipso aliqua conditionalis voluntas, aut affectus peccandi; quod puto ibi fuisse evidenter demonstratum. Deinde, quod ad plurimum inferri potest, ex detestatione peccati propter timorem supplicij, est, quòd in ipso actu detestante hic alter conditionalis includatur, *se peccatum non esset dignum ira Dei, illud ex timore non utique detestarer*. Hæc autem conditionalis nihil inhonestum involvit; nam & si non includat detestationem peccati ex amore, eam nullatenus excludit; tantum ab eadem abstrahit. Hinc facilis aperitur via ad solutionem confirmationis præacti argumenti. Nam licet inordinatum sit pœnam præferre culpæ, majus scilicet malum minori malo; hoc est intelligendum sit præferatur absolute, & in actu signato ita, quòd ex timore culpæ propter pœnam omnimodè excludatur etiam signatè omnis actus, per quem, & in quo culpa præferatur pœnæ. Non est tamen intelligendum, neque dicendum, inordinatum esse, pœnam præferre culpæ, si præferatur tantum in actu exercito, & præcisè ita quod non inde exclusus maneat aliquis alius actus, quo culpa præferatur pœnæ: eo modo quo diximus pro argumenti hujus solutione. Unde, & si quotiescunque detestatur quis culpam propter pœnam, magis detestetur pœnam, quam culpam in actu exercito; & præcisè ex vi hujus actus; non tamen excludit alios actus, quibus præferat culpam pœnæ. Quapropter non est præfata detestatio inordinata. Esset tamen, si quis absolute, & in actu signato excluderet per illam detestationem, omnes alios actus, præferens culpam pœnæ.

Actus timoris servilis, & quomodo ipse culpam detestatur, diligenter examinatur.

Ar.

4 Argumentum tertium. In timore culpæ propter pænam includitur ista conditionalis resolutio: *Potius vellem in culpam incidere, quam pati pænam illius*; sed conditionalis ista peccaminosa est: ergo timor supplicij viriosus est. Maior constat ex eo quod timor servilis, cum magis detestetur pænam, quam culpam (hanc enim non nisi propter illam detestatur) si daretur electio, potius vellet culpam, quam pænam. Minor ostenditur: quia in nullo casu, in nulla conditione licet culpam eligere, ut pæna fugiatur: pæna siquidem nostrum in commodum est; peccatum offensa est, & injuria contra Deum; at Divinus cultus, & honor anteponendus est omnium creaturarum commodis. Respondetur negando maiorem: licet enim timor supplicij magis detestetur pænam, quam culpam, non inde sequitur conditionalis illa: *Potius vellem in culpam incidere, quam pati pænam illius* (casu quo mihi altera esset incurrenda. Sed solum sequitur quod in timore supplicij, & pæna, & culpa, utraque excludatur, & nullo modo alteri assentiatur, cum hac tantum differentia, quod pæna excludatur propter se, culpa verò propter pænam. Igitur dum dicimus timorem supplicij, magis excludere pænam, quam culpam, nullum supponimus affectum, & propensionem ad culpam potius, quam ad pænam; sed culpam esse objectum materiale detestationis in timore servili, pænam objectum formale, & rectè: nam timor servilis detestatur pænam propter se, culpam propter pænam, utramque autem, unum tantum objectum constituentem, detestatur. Patet exemplo: nam qui fugit venenum propter mortem, quam timet, utrumque detestatur, licet unum propter se, scilicet mortem; aliud non propter se, scilicet venenum, quod propter mortem fugit: unum tantum objectum materiale, aliud tantum objectum formale. Sic in casu presenti pro nostro intentu.

Timor servilis culpæ, & pæna detestatur: sed hanc de materiali, illam de materiali.

5 Argumentum quartum ex Augustini testimonij. *Quod fit timore pæna, non dum fit quemadmodum fieri oportet. Hoc ex Augustino sumitur Enchirid. cap. 121. tom. 3. Lex autem non impletur nisi per opus, quod fit sicut oportet; neque enim aliter potest vitari peccatum: quapropter idem Augustinus tom. 2. Epist. 144. Inaniter putat victorem se esse peccati, qui pæna timore non peccat. Et ibidem: Inimicus iustitiæ est, qui pæna timore*

Videtur Augustinum assertionem nostram prædixisse.

non peccat. Neque negari potest Divum Augustinum citatis locis timorem servilem condemnasse.

Mens Augustini in præcænti ostenditur.

6 Sed contra; quia Divus Augustinus innumeris ferè locis servilem timorem, servilitate avulsa, commendat, ac plurimum allaudat, tanquam medium ad salutem aut necessarium, aut perutile; unde tom. 3. lib. 2. de doctrina Christi. cap. 7. inquit. *Ante omnia opus est, Dei timore converti ad cognoscendam ejus voluntatem, quid nobis appetendum, fugiendumque præcipiat. Timor autem iste cogitationem de nostra mortalitate, & de futura morte, necesse est incutiat, & quasi elevatis carnibus omnes superbiæ motus, ligno Crucis affigat.* Et tom. 9. tract. 9. in Epist. Joann. ita inquit: *Timor quasi locum præparat Charitati. Similia docet in Psal. 32. his verbis: Non facio male, quare? quia timeo: non dum amas justitiam, adhuc servus es, esto filius, sed ex bono servo fit bonus filius.* Et in Psal. 127. *Castus timor hoc habet, quia venit de amore; ille autem timor non dum castus præsentiam Dòmini, & pænas timet.* Et paulò post: *Bonus est iste timor, utilis est. Quid clarius inveniri, aut desiderari potest; ut constet Divum Augustinum à nobis esse?*

7 Sed quia non satis est ostendisse nostram veritatem, ex Augustino constare, nisi etiam argumenta solvamus, quæ nobis ex Augustino objiciunt; respondeo primum locum ex citatis num. 5. nihil contra nostram doctrinam continere; dum enim dicit Sanctus Doctor: *Quod sit timore pænæ, non sit quemadmodum fieri oportet, non excludit honestatem actus exequentis legem ex timore; sed negat eum actum esse ultimò perfectum; ea ratione ductus, quòd, cum ultimus scopus legis sit Charitas, actus ille, qui legem exequitur, præterquam ex motivo Charitatis, ultimum perfectionis gradum non est dicendus attingere.* Considera Sancti Doctoris loco præjacto doctrinam: *Omnia igitur præcepta Divina referuntur ad Charitatem, de qua dicit Apostolus: Finis autem præcepti est Charitas de corde puro, & conscientia munda, & fide non ficta; omnis itaque præcepti finis est Charitas, idest, ad Charitatem refertur omne præceptum. Quod verò ita fit vel timore pænæ, vel aliqua intentione carnali, ut non referatur ad illam Charitatem, quam diffundit Spiritus Sanctus in cordibus nostris, non dum fit, quemadmodum fieri oportet, quando fieri videatur; Charitas quippe ista Dei, & præcimi, & utique in his duobus*

Respondetur ad omnia Augustini testimonia præjacta.

bus præceptis tota lex pendet, & Propheta.

8. At illa alia ex eodem Sancto Doctore testimonia respondentur Divum Augustinum nusquam condemnare timorem supplicij, si timor prædictus denudatus sit ab omni affectu peccandi, ut supponitur in 4. assertionem; sed reprobare tantum illum timorem, quem servilem dicimus cum servilitate, qui conservat peccandi affectum, saltem conditionaliter; ut exprimitur hoc conceptu: *Vellem peccare, nisi subirem exinde penas.* Quod autem hæc sit Sancti Augustini mens, satis constat ex eodem lib. 3. ad Bonifac. contra duas Epistolas Pelagianor. cap. 4. his verbis: *Illi etiam, quicunque ibi erant, sola quæ ibi Deus pollicetur terrena promissa sectantes, & quid pro novo Testamento, ea ipsa significant ignorantes, eorum adipiscendorum amore, & amittendorum timore Dei præcepta servabant, imò non servabant, sed sibi servare videbantur. Neque enim fides in eis per dilectionem operabatur, sed terrena cupiditas, metusque carnalis. Sic autem præcepta qui facit, procul dubio invitus facit, ac per hoc in animo non facit; mavult enim omnino non facere, si secundum ea, quæ cupit, & metuit, permittatur impune. Ac per hoc in ipsa voluntate intus est reus, ubi ipse, qui præcipit inspicit Deus. En habes luce meridiana clarius Divum Augustinum præfatis locis intelligendum esse de timore servili cum servilitate, hoc est, cum affectu permanente peccandi. Vel etiam de timore mundano, & carnali, ut constat ex illis verbis: Neque enim Fides in eis per dilectionem operabatur, sed terrena cupiditas, metusque carnalis. Et ita interpretanda sunt alia Divi Augustini testimonia, nam juxta prædicta intelligitur locus ille libri 3. ad Bonif. c. 4. In ipsa intus voluntate peccat qui non voluntate, sed timore non peccat. Itemque alter ille locus lib. 14. de Civit. Dei cap. 10. Ea, quæ lex Dei prohibet concupiscere, peccatum est, atque ab his abstinere timore pænæ.*

9. Pro quinto absurdo deducto ex sequenti propositione 63. Baptizatus adhuc est sub lege sicut Judæus, si legem adimpleat ex solo timore, & adversus nostram quartam assertionem sit: Argumentum quintum. Ex Divo August. lib. 3. ad Bonif. cap. 4. Hæc duo valde aperta sunt. Primum est: Timorem non sufficere ad legis implementum. Secundum est, eos, qui legem ex timore tanquam servi implent, pertinere ad vetus Testamentum; ad Novum enim solum pertinere dicit, qui

An propositio
63. patronum
habeat Divum
Augustinum?

sub gratia positi vivificantur à Divino Spiritu: Ergo Augustinus nobis adversari videtur. Antecedens non aliter ostenditur, nisi ex ipsis Sancti Doctoris verbis citato loco: *Verum hac planè magna distantia est, quòd faciunt ista sub lege positi, quæ litera occidit, terrenam felicitatem, vel cupiditate adipiscendi, vel timore amittendi, & ideo non verè faciunt; quoniam carnis cupiditas, qua peccatum augetur, cupiditate alia non sanatur. Hi ad vetus pertinent Testamentum, quod in servitutem generat, quia facit eos carnis timor, & cupiditas servos, non Evangelica Fides, Spes, & Charitas liberos; sub gratia verò positi, quos vivificat Spiritus, & Fide ista faciunt, quæ per dilectionem operatur. in Spe bonarum, non carnalium, sed spiritualium; non terrenorum, sed Cælestium; non temporalium, sed æternorum: præcipuè credentes in Mediatorem, per quem sibi non dubitant, & Spiritum gratiæ subministrari, ut bene ista faciant, & ignosci posse cum peccant. Hi pertinent ad Testamentum novum; filij promissionis, & re generati à Deo, patre, & matre libera. Ex quibus constare videtur id, quod supra in argumentum deducebatur.*

Mens Divi Augustini in testimonio relato, aperitur.

10 Respondetur negando assumptum. Neque enim primò mens est Augustini, timorem servilem absque servilitate non posse iustum esse motivum ad legis observantiam; hoc enim tantum docet de timore carnali, & mundano, seu servili cum servilitate, ut constat ex illis verbis: *Et ideo non verè faciunt; quoniam carnis cupiditas; qua peccatum augetur, cupiditate alia non sanatur. Ubi carnis cupiditas, quam Sanctus Doctor agnoscebat in timore, de quo agebat, explicat talem timorem esse servilem cum servilitate; in isto enim timore semper imbibitur cupiditas ad ipsum peccatum. Nec minus patet Divum Augustinum ibi fuisse locutum de timore mundano, quod satis constat ex illis verbis; terrenam felicitatem, vel cupiditate adipiscendi, vel timore amittendi. Neque item secundo dici potest docuisse Augustinum eos, qui legem ex timore implent, pertinere ad vetus Testamentum: licet enim dixerit, hi ad vetus pertinent Testamentum, quod in servitutem generat, quia facit eos carnis timor, &c. hoc est intelligendum, non in rigore literæ, (quæ occidit) sed per quamdam veluti allegoriã; pro cuius propria interpretatione, est notandum quòd timor carnalis, alio nomine servilis cum servilitate, movet homines more servorum,*

vorum; ad legis implementum; præterea vetus Testamentum figurabatur in Agar, quæ servilis erat, & ancilla: unde Divus Paulus ad Galat. 4. v. 24. inquit: *Duo testamentas; unum quidem in monte sina, in servitutem generans, quæ est Agar.* Igitur ex convenientia servilitatis tum ex parte timoris, tum ex parte Agar, in qua vetus Testamentum figurabatur, dicuntur pertinere ad vetus Testamentum, quotquot timore servili, hoc est, more servorum legem observant; cum propriis dicendum esset eisdem repræsentari in Agar. ad instar veteris Testamenti, quod in Agar fuit adumbratum; ex eo, quia Agar erat ancilla, vetus autem Testamentum homines more servorum inducebat ad sui observantiam, illud enim colementibus promittebat bona temporalia, & illud non servantibus pœnas temporales minabatur. Igitur; eatenus pertinere ad vetus Testamentum dicuntur, qui legem adimplent ex timore servili, quatenus & ipsi, & vetus etiam Testamentum adumbrantur in Agar, quæ in servitutem generat. Hinc est quòd etiam Augustinus filios liberæ nominat, qui gratiam participant; reliquos autem, qui peccati captivitate laborant, filios dicit Agar: quia propter servitutem peccati non liberæ, sed ancillæ filij nominari debent; juxta quem sensum interpretandus est ipse Divus August. lib. 3. ad Bonifac. cap. 2.

Ab Augustino dicuntur pertinere ad vetus Testamentum ii, qui timore servili ducuntur: quia vetus Testamentum fuit figuratum in Agar, quæ fuit ancilla.

Iusti sunt filij liberæ; peccatores fidei ancillæ; quatenus servant peccatis.

11 Tandem est maximè sciendum, ut Augustini doctrina circa hanc materiam perfectè ut oportet percipiatur, quòd in Augustini libris legendis sensum magis, quàm literam scrutari convenit. Hinc est quòd Hæretici cujuscunque temporis, literam solummodo lætantes, errores suos, uno vel altero excepto, ex Augustino colligi, & prædoceri contendunt. Sensu verò, & Scopo Augustinianæ doctrinæ detecto, nulla hæresis potest subsistere.

12 Hoc patet multis exemplis, ad nostrum institutum servientibus. Quis enim ad primum intuitum negare poterit differentiam illam inter utrumque Testamentum, excogitatam ab Hæreticis hujus temporis, ab Augustino esse desumptam? Ipse enim inquit lib. de Nat. & Grat. cap. 57. *Quòd si spiritu ducimini, non adhuc estis sub lege. Sub lege enim est qui timore supplicij, quod lex minatur, non amore justitiæ, se sentit abstinere ab opere peccati; nondum liber, nec alienus à voluntate peccandi: in ipsa enim*

Fortasse videbitur Augustinum adversariis nostris favere.

voluntate reus est, qua mallet; si fieri posset, non esse quod timeat, ut liberè faciat quod occultè desiderat: ergo si Spiritu, inquit ducimini, non adhuc estis sub lege, quæ timorem incutit, non tribuit Charitatem.

13 Ast, si sensum percallemus, duo in comperto erunt. Primum; Augustinum fuisse locutum hic, de timore mundano, hoc est, de timore pœnarum temporalium, quas lex vetus comminabatur. Secundum; quòd lex vetus, cùm imposita fuerit pro servis, & filij ancillæ, ut diximus cap. 6. num. 4. lex autem nova pro liberis: rectè dicuntur allegoricè, & per similitudinem, esse sub lege veteri, quotquot non liberi à peccato, legem observant, timore mundano ducti. Neque sibi dissimilis Augustinus, dum lib. 3. ad Bonifac. cap. 4. inquit Abraham, & alios veteris legis justos pertinere ad novum Testamentum, & Cælestem Hierusalem liberam; reliquos autem impios, & peccatores ad vetus Testamentum, & Hierusalem terrenam; servientem cum Agar. Istius enim assertionis fundamentum, & sensus est; quia sancti illi, & iustificati viri, cùm facti essent participes promissionis, quæ in lege veteri significata, in nova completa est, ad novum Testamentum dicuntur pertinere. Impij verò ideo dicuntur pertinere ad Testamentum vetus, ut per id significetur eos sub impietate non esse participes illarum promissionum, quæ in veteri Testamento continentur, & in novo complentur. Unde in servitute peccati permanentes, cum veteri Testamento adumbrantur in Agar, & ad idem Testamentum pertinere dicuntur.

14 Qua præmissa intelligendi via, Augustinum audiamus citatq loco. Sive igitur Abraham, sive ante illum iusti, sive post eum usque ad Moysen, per quem datum est Testamentum à Monte Sinà, in servitutem generans, sive ceteri Prophetæ post eum, & sancti homines Dei usque ad Joannem Baptistam, filij sunt promissionis, & gratiæ, secundum Isaac filium liberæ, non ex lege, sed ex promissione heredes Dei, coheredes autem Christi. Absit enim ut Noè iustum, & prioris temporis justos, & quicumque ab illo usque ad Abraham iusti esse potuerunt, vel conspicui, vel occulti, ne gemus ad supernam Hierusalem, quæ mater nostra est, pertinere, quanvis anteriore tempore inveniantur esse, quàm Sara, quæ ipsius liberæ matris prophetiæ, figuramque gestabat. Quanto evidentius ergo post Abraham,

cui

Mens Divi
Augustini aper-
tetur.

Divus Augus-
tinus figurati-
vè, & umbrati-
tiè hic loquitur.

cui sic declarata est ista promissio, ut Pater multarum gentium diceretur, quicumque Deo placuerunt, filij promissionis habendi sunt? Non enim ex Abraham, & deinceps justorum generatio verior, sed prophetia manifestior reperitur. Ad Testamentum autem vetus, quod est à monte Sina, in servitutem generans, quod est Agar, illi pertinent qui cum acceperint legem Sanctam, & justam, & bonam, putant sibi ad vitam literam non posse sufficere. Et ideo, quia factores legis Divinam misericordiam non querunt, sed ignorantes Dei justitiam, & suam justitiam volentes constituere, justitiæ Dei non sunt subiecti. Ex hoc genere fuit illa multitudo, quæ adversus Deum in eremo murmuravit, & idolum fecit, & illa, quæ in ipsa terra promissionis fornicata est post Deos alienos. Sed hæc quoque in suo vetere Testamento valde reprobata est multitudo. Illi etiam quicumque ibi erant, sola quæ ibi Deus pollicetur terrena promissa sectantes, & quid pro novo Testamento, ea ipsa significant ignorantes, eorum adipiscendorum amere, & amittendorum timore, Dei præcepta servabant, imò non servabant, sed sibi servare videbantur. Neque enim fides in eis per dilectionem operabatur, sed terrena cupiditas, metusque carnalis. Sic autem præcepta qui facit, proculdubio invitatus facit, ac per hoc in animo non facit; magis enim omnino non facere, si secundum ea, quæ cupit, & metuit, permittatur impune. Ac per hoc in ipsa voluntate intus est reus, ubi ipse, qui præcipit inspicit Deus. Tales erant filij terrenæ Hierusalem, de qua dicit Apostolus: Servit cum filiis suis, pertinens ad Testamentum vetus, à monte Sina, in servitutem generans, quod est Agar. Et alia his similia in eodem capite reperiuntur, quæ omnia modo supra exposito sunt intelligenda. Nunc ad sequentia gradum faciamus, ubi præfatis propositionibus censuras adaptabimus.

Loquitur Divus Augustinus de timore carnali, & mundano.

est qui timet peccatum propter pœnam, præfert in eo actu pœnam culpæ: ergo ille timor est inordinatus, & peccaminosus; unde rectè dicitur peccare illum, qui legem implet ex timore supplicij, æquè, ac si legem non impleret. Probatur minor hujus confirmationis. Quia, cum motivum, & causa detestandi culpam sit pœna, is magis timet pœnam, quàm culpam: siquidem propter quod unumquodque tale, & illud magis.

3. Respondeo negando maiorem; *primò*, quia est omnino, & absolute falsa; nam, ut diximus sectione præcedente *num. 10. in probatione secunda*, invenitur actus timoris, qui peccatum detestatur, quin includatur in ipso aliqua conditionalis voluntas; aut affectus peccandi; quod puto ibi fuisse evidenter demonstratum. Deinde, quod ad plurimum inferri potest, ex detestatione peccati propter timorem supplicij, est, quod in ipso actu detestante hic alter conditionalis includatur, *si peccatum non esset dignum ira Dei, illud ex timore non utique detestaretur*. Hæc autem conditionalis nihil inhonestum involvit; nam & si non includat detestationem peccati ex amore, eam nullatenus excludit; tantum ab eadem abstrahit. Hinc facilis aperitur via ad solutionem confirmationis præjacti argumenti. Nam licet inordinatum sit pœnam præferre culpæ, maius scilicet malum minori malo; hoc est intelligendum sit præferatur absolute, & in actu signato ita, quod ex timore culpæ propter pœnam omnimodè excludatur etiam signatè omnis actus, per quem, & in quo culpa præferatur pœnæ. Non est tamen intelligendum, neque dicendum, inordinatum esse, pœnam præferre culpæ, si præferatur tantum in actu exercito, & præcisè ita quod non inde exclusus maneat aliquis alius actus, quo culpa præferatur pœnæ: eo modo quo diximus pro argumenti hujus solutione. Unde, & si quotiescunque detestatur quis culpam propter pœnam, magis detestetur pœnam, quàm culpam in actu exercito; & præcisè ex vi hujus actus; non tamen excludit alios actus, quibus præferat culpam pœnæ. Quapropter non est præfata detestatio inordinata. Esset tamen, si quis absolute, & in actu signato excluderet per illam detestationem, omnes alios actus, præferens culpam pœnæ.

Ar:

Actus timoris
servilis, & quo
modo ipse cul-
pam deteste-
tur, diligenter
examinatur.

4 Argumentum tertium. In timore culpæ propter pænam includitur ista conditionalis resolutio : *Potius vellem in culpam incidere, quam pati pænam illius*; sed conditionalis ista peccaminosa est : ergo timor supplicij vitiosus est. Maior constat ex eo quod timor servilis, cum magis detestetur pænam, quam culpam (hanc enim non nisi propter illam detestatur) si daretur electio, potius vellet culpam, quam pænam. Minor ostenditur : quia in nullo casu, in nulla conditione licet culpam eligere, ut pæna fugiatur : pæna siquidem nostrum in commodum est; peccatum offensa est, & injuria contra Deum; at Divinus cultus, & honor anteponendus est omnium creaturarum commodis. Respondetur negando maiorem : licet enim timor supplicij magis detestetur pænam, quam culpam, non inde sequitur conditionalis illa : *Potius vellem in culpam incidere, quam pati pænam illius* (casu quo mihi altera esset incurrenda. Sed solum sequitur quod in timore supplicij, & pæna, & culpa, utraque excludatur, & nullo modo alteri assentiatur, cum hac tantum differentia, quod pæna excludatur propter se, culpa verò propter pænam. Igitur dum dicimus timorem supplicij, magis excludere pænam, quam culpam, nullum supponimus affectum, & propensionem ad culpam potius, quam ad pænam; sed culpam esse objectum materiale detestationis in timore servili, pænam objectum formale, & rectè : nam timor servilis detestatur pænam propter se, culpam propter pænam, utramque autem, unum tantum objectum constituentem, detestatur. Patet exemplo : nam qui fugit venenum propter mortem, quam timet, utrumque detestatur, licet unum propter se, scilicet mortem; aliud non propter se, scilicet venenum, quod propter mortem fugit : unum tantum objectum materiale, aliud tanquam objectum formale. Sic in casu presenti pro nostro intentu.

Timor servilis culpæ, & pæna detestatur : sed hanc de materiali, illam de materiali.

5 Argumentum quartum ex Augustini testimonijs. Quod fit timore pæna, non dum fit quemadmodum fieri oportet. Hoc ex Augustino sumitur *Enchirid. cap. 121. tom. 3.* Lex autem non impletur nisi per opus, quod fit sicut oportet; neque enim aliter potest vitari peccatum : quapropter idem Augustinus *tom. 2. Epist. 144.* Inaniter putat victorem se esse peccati, qui pæna timore non peccat. Et ibidem : *Inimicus justitiæ est, qui pæna timore*

Videtur Augustinum assercionem nostram prædamnasse.

non peccat. Neque negari potest Divum Augustinum citatis locis timorem servilem condemnasse.

Mens Augustini in præsentia ostenditur.

6 Sed contra; quia Divus Augustinus innumeris ferè locis servilem timorem, servilitate avulsa, commendat, ac plurimum allaudat, tanquam medium ad salutem aut necessarium, aut perutile; unde tom. 3. lib. 2. de doctrina Christ. cap. 7. inquit. *Ante omnia opus est, Dei timore converti ad cognoscendam ejus voluntatem, quid nobis appetendum, fugiendumque præcipiat. Timor autem iste cogitationem de nostra mortalitate, & de futura morte, necesse est incutiat, & quasi elevatis carnibus omnes superbiæ motus, ligno Crucis affigat.* Et tom. 9. tract. 9. in Epist. Joann. ita inquit: *Timor quasi locum præparat Charitati.* Similia docet in Psalm. 32. his verbis: *Non facio male, quare? quia timo: non dum amas justitiam, adhuc servus es, esto filius, sed ex bono servo fit bonus filius.* Et in Psalm. 127. *Castus timor hoc habet, quia venit de amore; ille autem timor non dum castus præsentiam Dòmini, & penas timet.* Et paulò post: *Bonus est iste timor, utilis est.* Quid clarius inveniri, aut desiderari potest; ut constet Divum Augustinum à nobis esse?

7 Sed quia non satis est ostendisse nostram veritatem, ex Augustino constare, nisi etiam argumenta solvamus, quæ nobis ex Augustino obijciunt; respondeo primum locum ex citatis num. 5. nihil contra nostram doctrinam continere; dum enim dicit Sanctus Doctor: *Quod fit timore pænæ, non fit quemadmodum fieri oportet, non excludit honestatem actus exequentis legem ex timore; sed negat eum actum esse ultimò perfectum; ea ratione ductus, quòd, cum ultimus scopus legis sit Charitas, actus ille, qui legem exequitur, præterquam ex motivo Charitatis, ultimum perfectionis gradum non est dicendus attingere.* Considera Sancti Doctoris loco præjacto doctrinam: *Omnia igitur præcepta Divina referuntur ad Charitatem, de qua dicit Apostolus: Finis autem præcepti est Charitas de corde puro, & conscientia munda, & fide non ficta; omnis itaque præcepti finis est Charitas, idest, ad Charitatem refertur omne præceptum.* Quod verò ita fit vel timore pænæ, vel aliqua intentione carnali, ut non referatur ad illam Charitatem, quam diffundit Spiritus Sanctus in cordibus nostris, non dum fit, quemadmodum fieri oportet, quando fieri videatur; Charitas quippe ista Dei, & præcimi, & utique in his duobus

Respondetur ad omnia Augustini testimonia præjacta.

bus præceptis tota lex pendet, & Propheta.

8 Ad illa alia ex eodem Sancto Doctore testimonia responderetur Divum Augustinum nusquam condemnare timorem supplicij, si timor prædictus denudatus sit ab omni affectu peccandi, ut supponitur in 4. assertionem; sed reprobare tantum illum timorem, quem servilem dicimus cum servilitate, qui conservat peccandi affectum, saltem conditionaliter; ut exprimitur hoc conceptu: *Vellem peccare, nisi subirem exinde penas.* Quod autem hæc sit Sancti Augustini mens, satis constat ex eodem lib. 3. ad Bonifac. contra duas Epistolas Pelagianor. cap. 4. his verbis: *Illi etiam, quicumque ibi erant, sola quæ ibi Deus pollicetur terrena promissa sectantes, & quid pro novo Testamento, ea ipsa significant ignorantes, eorum adipiscendorum amore, & amittendorum timore Dei præcepta servabant, imò non servabant, sed sibi servare videbantur. Neque enim fides in eis per dilectionem operabatur, sed terrena cupiditas, metusque carnalis. Sic autem præcepta qui facit, procul dubio invitatus facit, ac per hoc in animo non facit; mavult enim omnino non facere, si secundum ea, quæ cupit, & metuit, permittatur impune. Ac per hoc in ipsa voluntate intus est reus, ubi ipse, qui præcipit inspicit Deus. En habes luce meridiana clarius Divum Augustinum præfatis locis intelligendum esse de timore servili cum servilitate, hoc est, cum affectu permanente peccandi. Vel etiam de timore mundano, & carnali, ut constat ex illis verbis: Neque enim Fides in eis per dilectionem operabatur, sed terrena cupiditas, metusque carnalis. Et ita interpretanda sunt alia Divi Augustini testimonia, nam juxta prædicta intelligitur locus ille libri 3. ad Bonif. c. 4. In ipsa intus voluntate peccat qui non voluntate sed timore non peccat. Itemque alter ille locus lib. 14. de Civit. Dei cap. 10. Ea, quæ lex Dei prohibet concupiscere, peccatum est, atque ab his abstinere timore pænæ.*

9 Pro quinto absurdo deducto ex sequenti propositione 63. Baptizatus adhuc est sub lege sicut Judæus, si legem adimpleat ex solo timore, & adversus nostram quartam assertionem sit: Argumentum quintum. Ex Divo August. lib. 3. ad Bonif. cap. 4. Hæc duo valde aperta sunt. Primum est: Timorem non sufficere ad legis implementum. Secundum est, eos, qui legem ex timore tanquam servi implent, pertinere ad vetus Testamentum; ad Novum enim solum pertinere dicit, qui

Ll ij

sub

An propositio
61. patronum
habeat Divum
Augustinum?

sub gratia positi vivificantur à Divino Spiritu : Ergo Augustinus nobis adversari videtur. Antecedens non aliter ostenditur, nisi ex ipsis Sancti Doctoris verbis citato loco: *Verum hac planè magna distantia est, quòd faciunt ista sub lege positi, quos litera occidit, terrenam felicitatem, vel cupiditate adipiscendi, vel timore amittendi, & ideo non verè faciunt; quoniam carnis cupiditas, qua peccatum augetur, cupiditate alia non sanatur. Hi ad vetus pertinent Testamentum, quod in servitutem generat, quia facit eos carnis timor, & cupiditas servos, non Evangelica Fides, Spes, & Charitas liberos; sub gratia verò positi, quos vivificat Spiritus, & Fide ista faciunt, quæ per dilectionem operatur in Spe bonorum, non carnalium, sed spiritualium; non terrenorum, sed Cælestium; non temporalium, sed æternorum: præcipuè credentes in Mediatorem, per quem sibi non dubitant, & spiritum gratiæ ministrari, ut bene ista faciant, & ignosci posse cum peccant. Hi pertinent ad Testamentum novum; filij promissionis, & regenerati à Deo, patre, & matre libera. Ex quibus constare videtur id, quod supra in argumentum deducebatur.*

Mens Divi Augustini in testimonio relato, aperitur.

io Responderetur negando assumptum. Neque enim primò mens est Augustini, timorem servilem absque servilitate non posse iustum esse motivum ad legis observantiam; hoc enim tantum docet de timore carnali, & mundano, seu servili cum servilitate, ut constat ex illis verbis: *Et ideo non verè faciunt; quoniam carnis cupiditas; qua peccatum augetur, cupiditate alia non sanatur. Ubi carnis cupiditas, quam Sanctus Doctor agnoscebat in timore, de quo agebat, explicat talem timorem esse servilem cum servilitate; in isto enim timore semper imbibitur cupiditas ad ipsum peccatum. Nec minus patet Divum Augustinum ibi fuisse locutum de timore mundano, quod satis constat ex illis verbis; terrenam felicitatem, vel cupiditate adipiscendi, vel timore amittendi. Neque item secundò dici potest docuisse Augustinum eos, qui legem ex timore implent, pertinere ad vetus Testamentum: licet enim dixerit, hi ad vetus pertinent Testamentum, quod in servitutem generat, quia facit eos carnis timor, &c. hoc est intelligendum, non in rigore literæ, (quæ occidit) sed per quandam veluti allegoriā; pro cuius propria interpretatione, est notandum quòd timor carnis, alio nomine servilis cum servilitate, movet homines more servorum,*

vorum; ad legis implementum; præterea vetus Testamentum figurabatur in Agar, quæ servilis erat, & ancilla: unde Divus Paulus ad Galat. 4. v. 24. inquit: *Duo testamenti; unum quidem in monte sina, in servitutem generans, quæ est Agar.* Igitur ex convenientia servilitatis, tum ex parte timoris, tum ex parte Agar, in qua vetus Testamentum figurabatur, dicuntur pertinere ad vetus Testamentum, quotquot timore servili, hoc est; more servorum legem observant; cum propriis dicendum esset eosdem repræsentari in Agar. ad instar veteris Testamenti, quod in Agar fuit adumbratum; ex eo, quia Agar erat ancilla, vetus autem Testamentum homines more servorum inducebat ad sui observantiam, illud enim colentibus promittebat bona temporalia, & illud non servantibus pœnas temporales minabatur. Igitur; eatenus pertinere ad vetus Testamentum dicuntur, qui legem adimplent ex timore servili, quatenus & ipsi, & vetus etiam Testamentum adumbrantur in Agar, quæ in servitutem generat. Hinc est quod etiam Augustinus filios liberæ nominat, qui gratiam participant; reliquos autem, qui peccati captivitate laborant, filios dicit Agar: quia propter servitutem peccati non liberæ, sed ancillæ filij nominari debent; juxta quem sensum interpretandus est ipse Divus August. lib. 3. ad Bonifac. cap. 2.

Ab Augustino dicuntur pertinere ad vetus Testamentum ii, qui timore servili ducuntur; quia vetus Testamentum fuit figuratum in Agar, quæ fuit ancilla.

Iusti sunt filij liberæ; peccatores fidei ancillæ; quatenus serviunt peccatis.

11 Tandem est maximè sciendum, ut Augustini doctrina circa hanc materiam perfectè ut oportet percipiatur, quod in Augustini libris legendis sensum magis, quàm literam scrutari convenit. Hinc est quod Hæretici cujuscunque temporis, literam solummodo lectantes, errores suos, uno vel altero excepto, ex Augustino colligi, & prædoceri contentunt. Sensus verò, & Scopu Augustinianæ doctrinæ detecto, nulla hæresis potest subsistere.

12 Hoc patet multis exemplis, ad nostrum institutum servientibus. Quis enim ad primum intuitum negare poterit differentiam illam inter utrumque Testamentum, excogitatum ab Hæreticis hujus temporis, ab Augustino esse desumptam? Ipse enim inquit lib. de Nat. & Grat. cap. 57. *Quod si spiritu du-*

Fortasse videbitur Augustinum adversariis nostris favere.

voluntate reus est, qua mallet; si fieri posset, non esse quod timeat, ut liberè faciat quod occultè desiderat: ergo si Spiritu, inquit ducimini, non adhuc estis sub lege, quæ timorem incutit, non tribuit Charitatem.

Mens Divi
Augustini aper-
tetur.

13. Ast, si sensum percallemus, duo in comperto erunt. Primum; Augustinum fuisse locutum hic, de timore mundano, hoc est, de timore pœnarum temporalium, quas lex vetus comminabatur. Secundum; quod lex vetus, cum imposita fuerit pro servis, & filij ancillæ, ut diximus cap. 6. num. 4. lex autem nova pro liberis: rectè dicuntur allegoricè; & per similitudinem, esse sub lege veteri, quotquot non liberi à peccato, legem observant, timore mundano ducti. Neque sibi dissimilis Augustinus, dum lib. 3. ad Bonifac. cap. 4. inquit Abraham, & alios veteris legis justos pertinere ad novum Testamentum, & Cælestem Hierusalem liberam; reliquos autem impios, & peccatores ad vetus Testamentum, & Hierusalem terrenam; servientem cum Agar. Istius enim assertionis fundamentum, & sensus est; quia sancti illi, & iustificati viri, cum facti essent participes promissionis, quæ in lege veteri significata, in nova completa est, ad novum Testamentum dicuntur pertinere. Impij verò ideo dicuntur pertinere ad Testamentum vetus, ut per id significetur eos sub impietate non esse participes illarum promissionum, quæ in veteri Testamento continentur, & in novo complentur. Unde in servitute peccati permanentes, cum veteri Testamento adumbrantur in Agar, & ad idem Testamentum pertinere dicuntur.

Divus Augus-
tinus figurati-
vè, & umbrati-
tè hic loquitur.

14. Qua præmissa intelligendi via, Augustinum audiamus citato loco. Sive igitur Abraham, sive ante illum iusti, sive post eum usque ad Moysen, per quem datum est Testamentum à Monte Sinà, in servitutem generans, sive ceteri Prophetæ post eum, & sancti homines Dei usque ad Joannem Baptistam, filij sunt promissionis, & gratiæ, secundum Isaac filium liberæ, non ex lege, sed ex promissione hæredes Dei, cohæredes autem Christi. Absit enim ut Noè iustum, & prioris temporis justos, & quicumque ab illo usque ad Abraham iusti esse potuerunt, vel conspicui, vel occulti, ne genus ad supernam Hierusalem, quæ mater nostra est, pertinere, quanvis anteriore tempore inveniantur esse, quàm Sara, quæ ipsius liberæ matris prophetiam, figuramque gestabat. Quanto evidentius ergo post Abraham,

cui

cui sic declarata est ista promissio, ut Pater multarum gentium diceretur, quicumque Deo placuerunt, filij promissionis habendi sunt? Non enim ex Abraham, & deinceps iustorum generatio verior, sed prophetia manifestior reperitur. Ad Testamentum autem vetus, quod est à monte Sina, in servitutem generans, quod est Agar, illi pertinent qui cum acceperint legem Sanctam, & iustam, & bonam, putant sibi ad vitam literam non posse sufficere. Et ideo, quia factores legis Divinam misericordiam non querunt, sed ignorantes Dei iustitiam, & suam iustitiam volentes constituit, iustitiæ Dei non sunt subiecti. Ex hoc genere fuit illa multitudo, quæ adversus Deum in eremo murmuravit, & idolum fecit, & illa, quæ in ipsa terra promissionis fornicata est post Deos alienos. Sed hæc quoque in suo vetere Testamento valde reprobata est multitudo. Illi etiam quicumque ibi erant, sola quæ ibi Deus pollicetur terrena promissa sectantes, & quid pro novo Testamento, ea ipsa significant ignorantes, eorum adipiscendorum amere, & amittendorum timore, Dei præcepta servabant, imò non servabant, sed sibi servare videbantur. Neque enim fides in eis per dilectionem operabatur, sed terrena cupiditas, metusque carnalis. Sic autem præcepta qui facit, proculdubio invitus facit, ac per hoc in animo non facit; mavult enim omnino non facere, si secundum ea, quæ cupit, & metuit, permittatur impune. Ac per hoc in ipsa voluntate intus est reus, ubi ipse, qui præcipit inspicit Deus. Tales erant filij terrenæ Hierusalem, de qua dicit Apostolus: Servit cum filiis suis, pertinens ad Testamentum vetus, à monte Sina, in servitutem generans, quod est Agar. Et alia his similia in eodem capite reperiuntur, quæ omnia modo supra exposito sunt intelligenda. Nunc ad sequentia gradum faciamus, ubi præfatis propositionibus censuras adaptabimus.

Loquitur Divus Augustinus de timore carnali, & mundano.

CAPUT XXII.

Rejicitur falsa doctrina Propositionis LXV. statuentis.

§.

Moyſes, Prophetæ, Sacerdotes, & Doctores legis mortui ſunt abſque eo quod nullum Deo dederint filium, cum non effecerint, niſi mancipia per timorem.

I

DIXIMUS capite præcedenti, ſeçãoe prima, num. 1. timorem alium eſſe *filialem*, alium *ſervilem* eſſe. Diximus ibidem illum eſſe timorem ſervilem, quo quis à peccando retrahitur, more ſervorum, ex pænarum, atque ſupplicij metu; illum autem eſſe timorem filialem, quo aliquis ex affectu Charitatis erga Deum timet ipſum offendere; ſic enim cordati filij parentes, quos diligunt, timent offendere. Igitur in hac propoſitione 65. per *ſervum*, ſive *mancipium* intelligitur is, qui ad Deum ex timore accedit, ut ex præcedentibus colligitur; per filium autem is: qui per Charitatem, & amorem Deo conjungitur: unde propoſitione 66. dicitur accedendum eſſe ad Deum *per amorem ſicuti filij*. Aſſerit igitur hæc propoſitio ſexageſima quinta Moyſen, Prophetas, Sacerdotes, & Doctores Legis nullum Deo filium dediffe, operantem, & agentem ex amore propter Deum; ſed tantum effeciſſe mancipia, Legem cuſtodentia ex timore ſupplicij. Et tota ratio præſentis aſſertionis (ſuppoſita nequiſſima illa doctrinâ de timore Dei, tradita in hiſ propoſitionibus) in eo fundata eſt: quod Moyſes, & Prophetæ, Patriarchæ, ac Doctores per comminationis, ac timoris ſemitam populum ſub lege viventem

Quid in hac
propoſitione
65. intelligatur
per *ſervum*, &
quid per *mancipium*?

Senſus, & fundamen-
tum reſol-
utæ propoſi-
tionis.

tem ad ipsius legis observationem ducebant, non autem per amoris, & Charitatis viam: ergo non filios per amorem, sed mancipia per timorem reliquerunt.

2 Antecedens constare videtur ex Sacro Textu; de Moyse enim (aliis prætermisiss) habemus quodd, cum non terram solummodo, sed Cælos etiam, se ipsum audituros invitaret, dum populum de peccatis argueret, nihil, quod timorem posset injicere, omisit: nam Deuteronomij cap. 32. vers. 18. & sequentibus inquitbat: Deum, qui te genuit, dereliquisti, & oblitus es Domini creatoris tui? Vidit Dominus, & ad iracundiam concitatus est, quia provocaverunt eum filij sui, & filia. Et ait: Abscondam faciem meam ab eis, & considerabo novissima eorum; generatio enim perversa est, & infideles filij. Ipsi me provocaverunt in eo, quod non erat Deus, & irritaverunt in vanitatibus suis; & ego provocabo eos, in eo quod non est populus; & in gente stulta irritabo illos. Ignis succensus est in furore meo, & ardebit usque ad inferi novissimi: devorabitque terram, cum germine suo, & montium fundamenta comburet. Congregabo super eos mala, & sagittas meas complebo in eis. Consumuntur fame, & devorabunt eos aves mesu amarissimo. Dentes bestiarum inmittam in eos, cum furore trahentium super terram, & serpentium. Foris vastabit eos gladius, & intus pravor: juvenem simul, ac virginem, & senem cum homine senem.

Moyſis ad po-
pulum sermo
terrore plenus.

3 Idem in Prophetis passim invenitur. Imò fatetur Concilium Tridentinum Sess. 14. de Pœnitent. cap. 4. prædicationem Jonæ ad Ninivitas plenam fuisse terroribus. Confirmari potest ex Jeremij cap. 15. à v. 12. his verbis: Nunquid fœderabitur ferrum ferro ab Aquilone, & æs? Divitias & thesauros tuos in direptionem dabo gratis in omnibus peccatis tuis, & in omnibus terminis tuis. Et adducam inimicos tuos de terra, quam nescis, quia ignis succensus est in furore meo, super vos ardebit. Sed quàm infirmum principium ex præjactis assumatur ad præsens assertum hujus propositionis 65. videbitur ex sequentibus.

CON-

non peccat. Neque negari potest Divum Augustinum citatis locis timorem servilem condemnasse.

Mens Augustini in præsentibus ostenditur.

6 Sed contra; quia Divus Augustinus innumeris ferè locis servilem timorem, servilitate avulsa, commendat, ac plurimum allaudat, tanquam medium ad salutem aut necessarium, aut perutile; unde tom. 3. lib. 2. de doctrina Christi. cap. 7. inquit. *Ante omnia opus est, Dei timore converti ad cognoscendam ejus voluntatem, quid nobis appetendum, fugiendumque præcipiat. Timor autem iste cogitationem de nostra mortalitate, & de futura morte, necesse est incutiat, & quasi elevatis carnibus omnes superbiæ motus, ligno Crucis affigat.* Et tom. 9. tract. 9. in Epist. Joani. ita inquit: *Timor quasi locum præparat Charitati.* Similia docet in Psal. 32. his verbis: *Non facio male, quare? quia timeo: non dum anas justitiam, adhuc servus es, esto filius, sed ex bono servo fit bonus filius.* Et in Psal. 127. *Castus timor hoc habet, quia venit de amore; ille autem timor non dum castus præsentiam Domini, & penas timet.* Et paulò post: *Bonus est iste timor, utilis est. Quid clarius inveniri, aut desiderari potest; ut constet Divum Augustinum à nobis esse?*

7 Sed quia non satis est ostendisse nostram veritatem, ex Augustino constare, nisi etiam argumenta solvamus, quæ nobis ex Augustino objiciunt; respondeo primum locum ex citatis num. 5. nihil contra nostram doctrinam continere; dum enim dicit Sanctus Doctor: *Quod fit timore pænæ, non fit quemadmodum fieri oportet, non excludit honestatem actus exequentis legem ex timore; sed: negat eum actum esse ultimò perfectum; ea ratione ductus, quòd, cum ultimus scopus legis sit Charitas, actus ille, qui legem exequitur, præterquam ex motivo Charitatis, ultimum perfectionis gradum non est dicendus attingere.* Considera Sancti Doctoris loco præjecto doctrinam: *Omnia igitur præcepta Divina referuntur ad Charitatem, de qua dicit Apostolus: Finis autem præcepti est Charitas de corde puro, & conscientia munda, & fide non ficta; omnis itaque præcepti finis est Charitas, idest, ad Charitatem refertur omne præceptum. Quod verò ita fit vel timore pænæ, vel aliqua intentione carnali, ut non referatur ad illam Charitatem, quam diffundit Spiritus Sanctus in cordibus nostris, non dum fit, quemadmodum fieri oportet, quandois fieri videatur; Charitas quippe ista Dei, & proximi, & utique in his duobus*

Respondetur ad omnia Augustini testimonia præjecta.

bus præceptis tota lex pendet, & Prophetæ.

8 At illa alia ex eodem Sancto Doctore testimonia respondentur Divum Augustinum nusquam condemnare timorem supplicij, si timor prædictus denudatus sit ab omni affectu peccandi, ut supponitur in 4. assertionem; sed reprobare tantum illum timorem, quem servilem dicimus cum servilitate, qui conservat peccandi affectum, saltem conditionaliter; ut exprimitur hoc conceptu: *Vellem peccare, nisi subirem exinde penas.* Quod autem hæc sit Sancti Augustini mens, satis constat ex eodem lib. 3. ad Bonifac. contra duas Epistolas Pelagianor. cap. 4. his verbis: *Illi etiam, quicunque ibi erant, sola quæ ibi Deus pollicetur terrena promissa sectantes, & quid pro novo Testamento, ea ipsa significant ignorantes, eorum adipiscendorum amore, & amittendorum timore Dei præcepta servabant, imò non servabant, sed sibi servare videbantur. Neque enim fides in eis per dilectionem operabatur, sed terrena cupiditas, metusque carnalis. Sic autem præcepta qui facit, procul dubio invitatus facit, ac per hoc in animo non facit; mavult enim omnino non facere, si secundum ea, quæ cupit, & metuit, permittatur impune. Ac per hoc in ipsa voluntate intus est reus, ubi ipse, qui præcipit inspicit Deus. En habes luce meridiana clarius Divum Augustinum præfatis locis intelligendum esse de timore servili cum servilitate, hoc est, cum affectu permanente peccandi. Vel etiam de timore mundano, & carnali, ut constat ex illis verbis: *Neque enim Fides in eis per dilectionem operabatur, sed terrena cupiditas, metusque carnalis.* Et ita interpretanda sunt alia Divi Augustini testimonia, nam juxta prædicta intelligitur locus ille libri 3. ad Bonif. c. 4. *In ipsa intus voluntate peccat qui non voluntate, sed timore non peccat.* Itemque alter ille locus lib. 14. de Civit. Dei cap. 10. *Ea, quæ lex Dei prohibet concupiscere, peccatum est, atque ab his abstinere timore pænæ.**

9 Pro quinto absurdo deducto ex sequenti propositione 63. Baptizatus adhuc est sub lege sicut Judæus, si legem adimpleat ex solo timore, & adversus nostram quartam assertionem sit: Argumentum quintum. Ex Divo August. lib. 3. ad Bonif. cap. 4. Hæc duo valde aperta sunt. Primum est: Timorem non sufficere ad legis implementum. Secundum est, eos, qui legem ex timore tanquam servi implent, pertinere ad vetus Testamentum; ad Novum enim solum pertinere dicit, qui

An propositio
63. patronum
habeat Divum
Augustinum?

sub gratia positi vivificantur à Divino Spiritu: Ergo Augustinus nobis adversari videtur. Antecedens non aliter ostenditur, nisi ex ipsis Sancti Doctoris verbis citato loco: *Verum hac plane magna distantia est, quod faciunt ista sub lege positi, quos litera occidit, terrenam felicitatem, vel cupiditate adipiscendi, vel timore amittendi, & ideo non verè faciunt; quoniam carnalis cupiditas, qua peccatum augetur, cupiditate alia non sanatur. Hi ad vetus pertinent Testamentum, quod in servitutem generat, quia facit eos carnalis timor, & cupiditas servos, non Evangelica Fides, Spes, & Charitas liberos; sub gratia verò positi, quos vivificat Spiritus, & Fide ista faciunt, quæ per dilectionem operatur in Spe bonorum, non carnalium, sed spiritualium; non terrenorum, sed Cælestium; non temporalium, sed æternorum: præcipue credentes in Mediatorem, per quem sibi non dubitant, & spiritum gratiæ subministrari, ut bene ista faciant, & ignosci posse cum peccant. Hi pertinent ad Testamentum novum; filij promissionis, & regenerati à Deo, patre, & matre libera. Ex quibus constare videtur id, quod supra in argumentum deducebatur.*

Mens Divi Augustini in testimonio relato, aperitur.

10 Respondetur negando assumptum. Neque enim primò mens est Augustini, timorem servilem absque servilitate non posse iustum esse motivum ad legis observantiam; hoc enim tantum docet de timore carnali, & mundano, seu servili cum servilitate, ut constat ex illis verbis: *Et ideo non verè faciunt; quoniam carnalis cupiditas; qua peccatum augetur, cupiditate alia non sanatur. Ubi carnalis cupiditas, quam Sanctus Doctor agnoscerebat in timore, de quo agebat, explicat talem timorem esse servilem cum servilitate; in isto enim timore semper imbibitur cupiditas ad ipsum peccatum. Nec minus patet Divum Augustinum ibi fuisse locutum de timore mundano, quod satis constat ex illis verbis; terrenam felicitatem, vel cupiditate adipiscendi, vel timore amittendi. Neque item secundò dici potest docuisse Augustinum eos, qui legem ex timore implent, pertinere ad vetus Testamentum: licet enim dixerit, hi ad vetus pertinent Testamentum, quod in servitutem generat, quia facit eos carnalis timor, &c. hoc est intelligendum, non in rigore literæ, (quæ occidit) sed per quandam veluti allegoriā; pro cuius propria interpretatione, est notandum quòd timor carnalis, alio nomine servilis cum servilitate, movet homines more servorum,*

vorum, ad legis implementum; præterea vetus Testamentum figurabatur in Agar, quæ servilis erat, & ancilla: unde Divus Paulus ad Galat. 4. v. 24. inquit: *Duo testamenta; unum quidem in monte sina, in servitutem generans, quæ est Agar.* Igitur ex convenientia servilitatis tum ex parte timoris, tum ex parte Agar, in qua vetus Testamentum figurabatur, dicuntur pertinere ad vetus Testamentum, quotquot timore servili, hoc est, more servorum legem observant; cum propriis dicendum esset eisdem repræsentari in Agar. ad instar veteris Testamenti, quod in Agar fuit adumbratum; ex eo, quia Agar erat ancilla, vetus autem Testamentum homines more servorum inducebat ad sui observantiam, illud enim colentibus promittebat bona temporalia, & illud non servantibus pœnas temporales minabatur. Igitur; eatenus pertinere ad vetus Testamentum dicuntur, qui legem adimplent ex timore servili, quatenus & ipsi, & vetus etiam Testamentum adumbrantur in Agar, quæ in servitutem generat. Hinc est quod etiam Augustinus filios liberæ nominat, qui gratiam participant; reliquos autem, qui peccati captivitate laborant, filios dicit Agar: quia propter servitutem peccati non liberæ, sed ancillæ filij nominari debent; juxta quem sensum interpretandus est ipse Divus August. lib. 3. ad Bonifac. cap. 2.

Ab Augustino dicuntur pertinere ad vetus Testamentum ii, qui timore servili ducuntur: quia vetus Testamentum fuit figuratum in Agar, quæ fuit ancilla.

Iusti sunt filij liberæ; peccatores filij ancillæ; quatenus servant peccatis.

11 Tandem est maximè sciendum, ut Augustini doctrina circa hanc materiam perfectè ut oportet percipiatur, quod in Augustini libris legendis sensum magis, quàm literam scrutari convenit. Hinc est quod Hæretici cujuscunque temporis, literam solummodo lectantes, errores suos, uno vel altero excepto, ex Augustino colligi, & prædoceri contendunt. Sensu verò, & Scopo Augustinianæ doctrinæ detecto, nulla hæresis potest subsistere.

12 Hoc patet multis exemplis, ad nostrum institutum servantibus. Quis enim ad primum intuitum negare poterit differentiam illam inter utrumque Testamentum, excogitatam ab Hæreticis hujus temporis, ab Augustino esse desumptam? Ipse enim inquit lib. de Nat. & Grat. cap. 57. *Quod si spiritu ducimini, non adhuc estis sub lege. Sub lege enim est qui timore supplicij, quod lex minatur, non amore justitiæ, se sentit abstinere ab opere peccati; nondum liber, nec alienus à voluntate peccandi: in ipsa enim*

Fortasse videbitur Augustinum adversariis nostris favere.

cui sic declarata est ista promissio, ut Pater multarum gentium diceretur, quicumque Deo placuerunt, filij promissionis habendi sunt? Non enim ex Abraham, & deinceps justorum generatio vetior, sed prophetia manifestior reperitur. Ad Testamentum autem vetus, quod est à monte Sina, in servitutem generans, quod est Agar, illi pertinent qui cum acceperint legem Sanctam, & justam, & bonam, putant sibi vitam literam non posse sufficere. Et ideo, quia factores legis Divinam misericordiam non quærunt, sed ignorantes Dei justitiam, & suam justitiam volentes constituere, justitia Dei non sunt subiecti. Ex hoc genere fuit illa multitudo, quæ adversus Deum in eremo murmuravit, & idolum fecit, & illa, quæ in ipsa terra promissionis fornicata est post Deos alienos. Sed hæc quoque in suo vetere Testamento valde reprobata est multitudo. Illi etiam quicumque ibilerant, sola quæ ibi Deus pollicetur terrena promissa scitantes, & quid pro novo Testamento, ea ipsa significant ignorantes, eorum adipiscendorum amore, & amittendorum timore, Dei præcepta servabant, imò non servabant, sed sibi servare videbantur. Neque enim fides in eis per dilectionem operatur, sed terrena cupiditas, metusque carnalis. Sic autem præcepta qui facit, proculdubio invitatus facit, ac per hoc in animo non facit; mavult enim omnino non facere, si secundum ea, quæ cupit, & metuit, permittatur impune. Ac per hoc in ipsa voluntate intus est reus, ubi ipse, qui præcipit inspicit Deus. Tales erant filij terrænæ Hierusalem, de qua dicit Apostolus: Servit cum filiis suis, pertiniens ad Testamentum vetus, à monte Sina, in servitutem generans, quod est Agar. Et alia his similia in eodem capite reperiuntur, quæ omnia modo supra exposito sunt intelligenda. Nunc ad sequentia gradum faciamus, ubi præfatis propositionibus censuras adaptabimus.

Loquitur Divus Augustinus de timore carnali, & mundano.

CAPUT XXII.

Rejicitur falsa doctrina Propositionis LXV. statuentis.

§.

Moyſes, Prophetæ, Sacerdotes, & Doctores legis mortui ſunt abſque eo quod nullum Deo dederint filium, cum non effecerint, niſi mancipia per timorem.

I

DIXIMUS capite præcedenti, ſeçãoe prima, num. 1. timorem alium eſſe *filialem*, alium *ſervilem* eſſe. Diximus ibidem illum eſſe timorem ſervilem, quo quis à peccan-

do retrahitur, more ſervorum, ex pœnarum, atque ſupplicij metu; illum autem eſſe timorem filialem, quo aliquis ex affectu Charitatis erga Deum timet ipſum offendere; ſic enim cordati filij parentes, quos diligunt, timent offendere. Igitur in hac propoſitione 65. per *ſervum*, ſive *mancipium* intelligitur is, qui ad Deum ex timore accedit, ut ex præcedentibus colligitur; per filium autem is: qui per Charitatem, & amorem Deo conjungitur: unde propoſitione 66. dicitur accedendum eſſe ad Deum *per amorem ſicuti filij*. Aſſerit igitur hæc propoſitio ſexageſima quinta Moyſen, Prophetas, Sacerdotes, & Doctores Legis nullum Deo filium dediffe, operantem, & agentem ex amore propter Deum; ſed tantum effeciſſe mancipia, Legem cuſtodentia ex timore ſupplicij. Et tota ratio præſentis aſſertionis (ſuppoſita nequiſſima illa doctrinâ de timore Dei, tradita in hiſ propoſitionibus) in eo fundata eſt: quod Moyſes, & Prophetæ, Patriarchæ, ac Doctores per comminationis, ac timoris ſemitam populum ſub lege viventem

Quid in hac propoſitione 65. intelligatur per *filium*, & quid per *mancipium*?

Senſus, & fundamentum reſolutoe propoſitionis.

tem ad ipsius legis observationem ducebant, non autem per amoris, & Charitatis viam: ergo non filios per amorem, sed mancipia per timorem reliquerunt.

2 Antecedens constare videtur ex Sacro Textu; de Moyse enim (aliis prætermisiss) habemus quodd, cum non terram solummodo, sed Cælos etiam, se ipsum audituros invitaret, dum populum de peccatis argueret, nihil, quod timorem pollet injicere, omisit: nam Deuteronomij cap. 12. vers. 18. & sequentibus inquitbat: Deum, qui te genuit, dereliquisti, & oblitus es Domini creatoris tui? Vidit Dominus, & ad iracundiam concitatus est, quia provocaverunt eum filij sui, & filia. Et ait: Abscondam faciem meam ab eis, & considerabo novissima eorum; generatio enim perversa est, & infideles filij. Ipsi me provocaverunt in eo, quod non erat Deus, & irritaverunt in vanitatibus suis; & ego provocabo eos, in eo quod non est populus, & in gente stulta irritabo illos. Ignis succensum est in furore meo, & ardebit usque ad inferi novissima: devorabitque terram, cum germine suo, & montium fundamenta comburet. Congregabo super eos mala, & sagittas meas complebo in eis. Consumuntur fame, & devorabunt eos aves mesu amarissimo. Dentes bestiarum inmittam in eos, cum furore trahentium super terram, atque serpentium. Foris vastabit eos gladius, & intus pravor: juvenem simul, ac virginem, lenentem cum bovine senec.

Moyſis ad populum sermo terrore plenus.

3 Idem in Prophetis passim invenitur. Imò fatetur Concilium Tridentinum Sess. 14. de Penitent. cap. 4. prædicationem Jonæ ad Ninivitas plenam fuisse terroribus. Confirmari potest ex Jeremiz cap. 15. d. v. 12. his verbis: Nunquid fœderabitur ferrum ferro ab Aquilone, & æs? Divitias & thesauros tuos in direptionem dabo gratis in omnibus peccatis tuis, & in omnibus terminis tuis. Et adducam inimicos tuos de terra, quam nescis, quia ignis succensus est in furore meo, super vos ardebit. Sed quàm infirmum principium ex prædictis assumatur ad præsens assertum hujus propositionis 65. videbitur ex sequentibus.

CON-

CONCLUSIO.

Diffonat Scriptura Sacra, Moysen, Patriarchas, Prophetas atque Doctores, nullum filium, sed tantum mancipia dedisse per timorem.

Multi Dei filij
adoptivi per
gratiam, in ve-
teri Testamēto.

4 **N**ostra conclusio est de mente Sanctorum Patrum, qui præter Prophetas, Patriarchas atque Doctores, absque restrictione ad aliquod personarum genus, alios Dei filios agnoverunt in Veteri Testamento. Unde Augustinus lib. 3. ad Bonifac. cap. 4. sic inquit. *Sive Abraham sive ante illum iusti, sive post illum, usque ad ipsum Moysen, sive ceteri Prophetæ post eum, & sancti homines Dei, usque ad Joannem Baptistam, filij sunt, promissionis, & gratiæ.* Div. Thomas 2. p. q. 107. a. 1. ad 2. sic habet seclusa omni restrictione: *Fuerunt aliqui in statu veteris testamenti, habentes Charitatem, & gratiam Spiritus Sancti; alii ut inquit Div. Paulus ad Rom. 8. Quicumque Spiritu Dei aguntur, ii sunt filij Dei.*

5 Probatur primo, supra data resolutio. Sequeretur enim ex opposito, præter Moysen Patriarchas, & Prophetas atque Doctores, nullos fuisse sub veteri Testamento, justos ac filios Dei per gratiam; cum tamen id sit apertè falsum. Constat enim ex Genes. 4. Abel, & Enos fuisse justos. Item Henoch justum extitisse coram Deo, ut patet ex Ecclesiastici cap. 44. v. 16. & ex Pauli ad Hebræos 11. v. 5. & ex Genes. 5. v. 22. 24. de quo ibi dicitur: *Ambulavitque cum Deo, & non apparuit, quia tulit tum Deum.* Caleb fuit justus, Deo gratus, ut constat ex lib. Num. cap. 14. & Ecclesiastici 46. ubi sic habetur *ipsum stare contra hostem, & prohibere gentem à peccatis.* De Ezechia Rege legimus Ecclesiastici 48. v. 25. *Fecit Ezechias quod placuit Deo, & fortiter ivit in via David patris sui, quam mandavit illi Isaias Propheta magnus, & fidelis in conspectu Dei.* Josias sanctus fuit, & justus, ut constat ex lib. 4. Reg. cap. 22. Ejus laudes magnificat Scriptura Ecclesiastici 49. Eleazarus ille invictissimus Machabæus, & alij septem ejus fratres pueri generosi, una cum matre, prolisuz nobilitate pari, omnes isti pro legis patriæ observatione martyrium crudelissimum passi sunt, ut constat ex lib. 2. Machab. cap. 6.

cap. 6. Et præter Eleazarum, qui Sacerdos erat (ut memorat Divus Gregorius Nazianzenus *orat. 20. de Machab.*) septem alij fratres, una & mater, iusti, Sancti, & Martyres coluntur ab Ecclesia; neque tamen isti erant Sacerdotes, Patriarchæ, Prophetæ, sive Doctores. Ergo tot exemplis quis neget corruiere damnatam illam propositionem, ex qua semel admissa oppositum necessario lequeretur? Neque erit abs re, si hos filios, & matrem, premitias eorum, qui ante Christum sunt passi cum Eleazaro, filios appellem, quos prædicatione, & exemplo peperit, ac Deo dedit Sacerdos, & victima Eleazarus.

Eleazarus Sacerdos fuit; filios per amorē Deo dedit;

6 Considera sacram historiam, ita mirabiliter ad institutum nostrum in præsentem contextam, ut candidè appareat præfatos Martyres ab Eleazaro didicisse pro honore Dei pati, & mori tanquam filios, qui potius obire vellent, quàm Deum, quem ut Patrem diligebant, offendere. Habetur enim 2. *Machab. cap. 6. à num. 27. usque ad finem, & cap. 7. à num. 1. Quamobrem* (verba sunt Eleazari) *fortiter vità excedendo, senectute quidem dignus apparebo. Adolescentibus autem* (nota) *exemplum forte relinquam, si pro animo ac fortiter pro gravissimis, ac sanctissimis legibus honesta morte perfungar. His dictis confestim ad supplicium trahebatur. Hi autem, qui eum ducebant, & paulò ante fuerant mitiores, in iram conversi sunt propter sermones ab eo dictos, quos illi per arrogantiam prolatos arbitrabantur. Sed cùm plagis perimeretur, ingemuit, & dixit: Dòmine, qui habes sanctam scientiam, manifeste tu scis, quia cùm à morte possem liberari, duos corporis sustineo dolores, secundum animam verò propter timorem tuum libenter hæc patior. Et iste quidem hoc modo vità detessit* (addit Scriptura Sacra) *non solum juvenibus, sed & universæ genti memoriam mortis sue ad exemplum virtutis, & fortitudinis derelinquens. Contigit autem & septem fratres, una cum matre sua apprehensos compelli à Rege edere contra fas carnes porcinas, flagris, & tauris cruciatis. Unus autem ex illis, qui erat primus, sic ait: Quid queris, & quid vis discere à nobis? Parati sumus mori magis, quàm patrias Dei leges prævaricari. Iratus itaque Rex iussit sartagine, & ollas aneas succendi; quibus statim succensis, iussit ei, qui prior fuerat locutus, amputari linguam, & cute capitis abstracta, summis quoque manibus, & pedes ei præscindendi, cæteris ejus fratribus, & matre insipientibus, &c. Hi autem omnes sunt martyrio coronati exemplo Eleazari Sacerdotis;*

Machabæi fortissimi illustris fortitudo;

Mm

atque

atque Doctores legis antiquæ, ut plus quam apertè constet Sacerdotes Legis dedisse filios Deo per gratiam dilectissimos.

Cor. vit funda-
mentum hujus
propositionis
65. & nostra
conclusio cor-
roboratur.

7 Probaturn secundò nostra conclusio, destruendo fundamētum, quo damnata illa propositio 65. falsò nititur. Ratio potissima asserendi Moysen, Prophetas, Patriarchas, Sacerdotes, atque Doctores legis nullum filium reliquisse, est: quia per timorem non possent efficere, nisi mancipia. Atqui hoc est manifestè falsum. Probo hanc minorem tripliciter. Primò; quia adoptio Divina, quā inter Dei filios per gratiam numeramur, non semel à timore servili, hoc est, pœnarum, sumit inchoamentum. Pater ex illo *Psal.* 33. *Venite filij, audite me, timorem Dòmini docebo vos*; quod de timore servili exponit Divus Basiliius. Item ex illo *Psal.* 110. *Initium Sapientiæ timor Dòmini*; quod etiam intelligitur de timore pœnæ apud Divum Cyprian. lib. 3. ad *Quirin.* cap. 20. Ex quibus congruè probatur sanctitatem, quæ apud Psalmistam dicitur Sapientiæ, incipere à timore: & filios debere incipere ex timoris doctrina. Idem colligitur ex illo *Isaie* 26. *A facie tua Dòmine concepimus, &c. Dòmine, in angustia requisivimus te.* Ubi *LXX.* Dòmine propter timorem tuum. Et ibi Divus Hieronymus, ut ex timore, & recordatione Dòmini sermonem concepiamus Dei, & illuminetur cor nostrum. Accedit illud Ecclesiastici 25. v. 16. *Timor Dei initium dilectionis ejus.* Et illud Proverb. 14. 27. *Timor Dei fons vitæ.* Unde Augustinus *serm.* 13. de *verbis Apost.* *Timor servus est Charitatis*; quia antecedit, disponens, & quasi viam præparans Charitati. Et *Epist.* 50. *Quem maior timor compulit ad Charitatem, ejus perfecta Charitas foras misit timorem.* Timor ergo compellit ad Charitatem sed qualis timor? Utique servilis, non filialis, quia Charitas non expellit istum, sed illum. Tandem ipse Augustinus lib. de *Catechiz. rudib.* inquit: *Ipsa etiam severitate, qua corda fidelium saluberrimo terrore quatiuntur, Charitas edificanda est.*

Timor servilis
valde inservit
ad amorē Dei
consequendū.

8 Igitur hæc omnia, vel docent, vel supponunt timorem esse principium, seu potius dispositionem ad justificationem per gratiam, Deo ita ordinante; licet non sit absolutè dicendum timorem esse justificationis initium. Aliud enim est, quòd timor servilis sit ad justificationem principium; aliud, quòd sit principium justificationis. Illud primum significat quòd timor sit gradus, per quem ad justificationem, Deo dante, pervenitur

venitur dispositivè. Hoc ultimū designat timorem esse partem intrinsecam, & productivam justificationis. Et juxta lenium tenendū, dicitur à Div. Thom. 2. p. q. 85. art. 5. *Possumus loqui de pœnitentia, quantū ad actus, quibus Deo operanti in pœnitentia cooperamur. Quorum actuum primum principium est Dei operatio convertentis cor, secundum illud Threnor. cap. ultimo. Convertite nos Dòmine ad te, & convertemur. Secundus actus est motus Fidei. Tertius est motus timoris servilis, quo quis timore suppliciorū à peccatis retrahitur. Quartus est motus Spei, quo quis sub Spe veniæ cōsequendæ assumit propositum emendandi. Quintus actus est motus Charitatis, quo alicui peccatū displicet secundum se ipsum, & non jam propter supplicia. Sextus actus est motus timoris filialis. Et juxta hanc doctrinam servilis timor tupuoditur prævius ad Charitatem, & timorem filialem.*

Timor ad justificationē dispēnit.

9 Probatur secundo illa minor præcipua. Quia timor Dei est via, & præparatio ad æternam Gloriam possidendam; dicitur enim Eccles. 2. *Qui timent Dòminum, custodiunt mandata illius, & patientiam habebunt, usque ad inspectionem illius. Et ejusdem Eccles. 45. Phinees filius Eleazari, tertius in gloria est, imitando eum in timore Dòmini. Si autem per timorem non nisi mancipia fierent, nullus per illum ad Gloriam perveniret; qualis enim est mancipiorum gloria? Ducit autem ipse timor ad Gloriam, quæ filiis præparata est, juxta illud Apostoli ad Rom. cap. 8. Si autem filij, & heredes; quia per timorem à peccando retrahimur, ut inquit Div. Thomas supra relatus: item, quia, ut docet Div. Augustinus in Psal. 32. qui per timorem sunt servi, filij efficiuntur per gratiam; unde lic ait: *Adhuc servus es, esto filius. Sed ex bono servo fit bonus filius.**

Timor Dei via ad Beatitudinem ducens, & quomodo?

10 Probo tertio eandē minorem. Quia Ninitivæ gratiam Divinam, Divinamque misericordiam, conversi à viis suis malis, consecuti sunt; & tamen illorum conversio incepit à terrore, & timore, quo ad Jonæ prædicationem concussi sunt. Ergo ex timore etiam possunt præparari, & oriri filij per amorem. Utraque præmissa constat ex sacro Textu, Jonæ cap. 3. Et confirmatur ex Concilio Tridentino sess. 14. c. 4. dicente: *Hoc enim timore (scilicet pœnarum, & gehennæ) concussi Ninivite, ad Jonæ prædicationem plenam terroribus pœnitentiam egerunt, & misericordiam à Dòmino impetrarunt. Ex quibus non amplius locus remanet asserendi Prophetas nullum Deo filios dedisse, sed tantum mancipia per timorem; siquidem ex Jonæ Prophetæ*

Ninivitarum conversio ad Deum à timore incepit.

Mm ij

præ-

prædicatione aperta fuit Ninivitis per timorem, & præparata temira ad gratiam, & amorem contritionis, unde ex lervis filij redderentur. Hinc, locum habet ad nostram doctrinam confirmandam, illud Ecclesiastici cap. 2. *Metuentes Dominum sustinete misericordiam ejus.* Et iterum: *Qui timetis Dominum sperate in illum, & in oblectationem, veniet vobis misericordia.* Itemque illud ejusdem capituli: *Qui timent Dominum præparabunt corda sua, & in conspectu illius sanctificabunt animas suas. Qui timent Dominum, custodiunt mandata illius, & patientiam habebunt, usque ad inspectionem illius.* His autem omnibus Sacræ Scripturæ locis, contradicit damnata hæc propositio 65.

II Nostra supraposita conclusio, probatur tertio, ex eo quod falsum sit id quod ad assertionem oppositam est assumptum: Moysem scilicet & Prophetas, Sacerdotes atque Doctores, solum per timorem, doctrinæ & prædicationi dedisse operam: contrarium enim, sæpe in sacro Textu comperitur. Quis enim negare sit ausus, Abraham, Isaac, & Jacob, Christum venturum, filiis prædicantes, Deum scilicet hominem, motivum potius amoris, quam timoris propostuisse? Præterea; si attentè legatur, Deuteronomij caput 32. planum erit, Moysem ad conversionem populi ingratißimi, innumera elegisse argumenta, æquè omnia amorem lonantia, ad perfectam contritionem & dilectionem Dei, audientium corda summo opere excitantia, timorem nullatenus inducentia. Inquiebat enim. *Hæcine reddis; popule stulte, & insipiens? Nunquid non ipse est Pater tuus, qui possedit te, & fecit, & creavit te? Memento diernon antiquorum, cogita generationes singulas; interroga patrem tuum, & annuntiabit tibi, maiores tuos, & dicent tibi. Quando dividebat Altissimus gentes, quando separabat filios Adam; constituit terminos populorum juxta numerum filiorum Israhel. Pars autem Domini populus ejus; Jacob funiculus hereditatis ejus. Hæc venit eum in terra deserta, in loco horrois, & vastæ solitudinis: circumduxit eum, & docuit, & custodivit, quasi pupillam oculi sui. Sicut aquila provocans ad volandum pullos suos, & super eos volitans, expandit manus suas, & assumpsit eos, atque portavit in humeris suis. Dominus solus, dux ejus fuit, & non erat cum eo Deus alienus. Constituit eum super excelsam terram, ut comederet fructus agrorum, & arietum filiorum Basan, & hircos cum medulla tritici, & sanguinem*

Patriarchæ, & Moyse, per amoris semitâ homines ad conversionem excitantes.

uxa biberet meracissimum. Incrassatus est & recalcitravit; incrassatus impinguatus, dilatatus, dereliquit Deum factorem suum, & recessit à Deo, salutari suo.

12 Hæc omnia contritionem respirant, contritio est enim, peccatorum detestatio propter Deum summè dilectum, & amabilem supra omnia. Scopus autem istius prædicationis Moyseicæ totus erat, quòd populus agnoscens propriam erga Deum in gratitudinem, relinqueret à peccatis, quæ contra Deum optimum amabilem, Benefactorem, & Patrem ejus egerat. Atqui contritio necessariò involvit amorem Dei perfectissimum, & supernaturalem: sive formaliter, ut docet Divus Thomas in 4. dist. 17. q. 2. art. 3. *questiunc. 1. ad 4. Paludanus quest. 1. art. 6. Divus Bonavent. dist. 16. art. 2. q. 1. Navar. in sum. c. 1. n. 4. Alensis, Caietanus, & alij; sive tantum virtualiter, ut insinuassee videtur Divum Thomam, in 4. dist. 14. q. 1. art. 2. questiunc. 2. Et Paludanus ibidem quest. 3. quòd etiam expressè tenent Gabriel quest. 1. art. 2. concl. 5. Sorus quest. 2. art. 5. ad 4. & expressius lib. 2. de Nat. & Grat. cap. 16. & 17. Vega lib. 13. in Trident. cap. 21. Ergo Moyses non solum per timoris, sed etiam per amoris viam populum excitabat ad conversionem. Unde, quavis per timorem, non filij, sed tantum mancipia efficerentur (quod est falsum, ut hucusque ostendimus adhuc Moyses per amorem filios Deo redderet.*

Contritio quid sit

Contritio involvit perfectam Charitatem, sive formaliter, sive virtualiter.

13 Probatur quartò: quia ut constat ex cap. 32. & 33. Exodi; postquam populus ille à Moysè perductus in idolatriam incidit: ipso populo peccatum lugente, Moysèque deprecante, Dei ira in populum sedata est; & delicti venia consecuta; atqui hoc non nisi per amorem fieri potuit; ergo. Minor constat; nam ex Augustino lib. de vera & falsa penitentia cap. 9. & 17. Sine amore, nemo unquam gratiam invenit. Et lib. 2. contra Crescon. cap. 12. *Que (Charitas) si absit, cetera frustra fiunt. Tandem serm. 7. de temp. Veram penitentiam non facit nisi odium peccati & amor Dei. Juxta hunc sensum, dicitur Luc. 7. Remittuntur ei peccata multa, quia dilexit multum. Igitur, quia peccatum idolatriæ fuit remissum, infertur amorem Dei non defuisse prædicto populo.*

Populus à Moysè perductus, amorem Dei habuit,

14 Pro solutione fundamenti hujus erroris, initio hujus capituli relati; respondeo: Moysen, Prophetas, Doctores, & Mm iij Sa-

Solutio ad argumentum pro hoc errore possum.

Sacerdotes legis, aliquando terroribus plenas habuisse conclusiones; tenendum tamen est, ipsum timorem valde inservire, ad conversionem & amorem, ut lucide apparet ex dictis num. 7: & deinceps. Si autem alia occurrant argumenta, facile resolvi possunt ex doctrina capitis precedentis.

Hujus propositionis censura.

15 Quæres: quamam censura digna sit ista propositio? In primis certum est, ex illius refutatione, eam esse falsam & erroneam; deinde esse temerariam: ex eo quod in re gravissima absque fundamento procedat. Est etiam hæretica hæc propositio, quia Sacro Textui adversatur; & quia deducitur ex quinque immediate precedentibus, quæ etiam hæreticæ sunt, Calvinii, & Lutheri dogmatibus faventes.

CAPUT XXIII.

Exponuntur fundamenta doctrinae Sanctae Matris Ecclesiae damnantis sequentes propositiones.

PRÆSENTIS temporis Hæretici eis abs dubio accedunt, de quibus *Psalm.* 35. & ad *Rom.* 3. dictum est: *Non est timor Dei ante oculos eorum.* Neque enim timorem Dei dicitur cognoscere qui sequentes profert propositiones.

PROPOSITIO LXVI.

*Qui vult Deo appropinquare, nec debet ad ipsum venire cum brutali-
bus passionibus, neque adduci per instinctum naturalem, aut per
timorem, sicut bestie, sed per Fidem, & per amorem, sicut filij.*

PROPOSITIO LXVII.

*Timor servilis non sibi repræsentat Deum, nisi ut Dominum durum,
imperiosum, injustum, intractabilem.*

IN quarum propositione duplex est error; *primus* Errores propo-
sitionis 66. damnans eos, qui ad Deum accedunt, ducti per in-
stinctum naturalem. *Secundus* illos exprobrans, qui Deo appro-
pinquant per timorem ducti; more (ut inquiunt) bestiarum,
quæ solo instinctu naturali trahuntur, & non nisi flagellis re-
trahuntur. Uterque error merito damnatur in hac propositione
66. ut ex sequentibus fiet planum.

SEC.

S E C T I O I.

Impugnatur uterque error, in LXVI. propositione contentus.

I Sciūs propositionis error duplicem partem includit. Prima pars errat circa naturalem instinctum. Errat secunda circa timorem. In prima parte hujus erroris dicitur non esse Deo appropinquandum per instinctum naturalem. Est autem instinctus instigatio, sive admonitio, quæ aliquando sumitur pro Divino afflatu, unde Cicero 1. de Div. Oracula, quæ instinctu, Divinoque afflatu funduntur. Aliquando (ut in præsentī) pro suasu, & impulsione naturali; sive ratione prævia, ut in hominibus: sive nullo præeunte discursu, ut in brutis. Quapropter Deum naturali instinctu quærere est ad ipsum accedere, ratione naturali ipsam voluntatem humanam movente, ac ducente. Igitur abominatur hæc propositio 66. quod quis ad Deum accedat instinctu, & ratione naturali ductus.

Instinctus naturalis quid sit.

Deus est amabilis amore naturali, & supernaturali.

2 Ast immerito. Ratio est; quia Deus non solum est amabilis amore supernaturali in entitate, sed etiam amore in entitate naturali. Sed qui Deum quærit ex instinctu naturali; illum amat secundum propriam rationem, per quam est amabilis: ergo illum laudabiliter amat. Consequentia firmatur; quia omnis actus, qui essentialiter dirigitur ad objectum honestum, & laudabile, tanquam ratio propria respiciendi illud, est honestus; sunt enim correlativa transcendentia objectum, & actus ad illud; sicut enim foret impossibile objectum honestum, si esset impossibilis honestus actus ad illud, ita similiter implicaret actus honestus ad honestum aliquod objectum, ipso objecto honesto implicante. Maior est omnium Theologorum, dividunt enim amorem benevolentiae erga Deum in naturalem, & infusum; ut videri est apud Divum Thom. Quodlibet 4. art. 8. & 1. p. q. 60. art. 5. in corpore, itemque apud Alenf. 2. p. q. 90. memb. 1. a. 1. Non autem daretur amor naturalis erga Deum, si Deus non esset ipso amore naturali amabilis. Minor est plusquam evidens, nulla enim probatione caret: quia notissimum est omne, & quaecumque bonum sub

ea

ea ratione, in qua bonum est, esse amabile, objectum nanque voluntatis est bonum; Deus autem ut optimum naturale bonum est objectum voluntatis: ergo & sub ea ratione est amabilis.

3 Corroboratur hæc doctrina firmissimo fundamento omnem evasionem præcludens. Qui Deum naturali instinctu quærit, ducitur ex hoc principio: *Auctor naturæ propter se ipsum est amabilis*; atqui objectum istius prosecutionis est bonum, & honestissimum; insuperque dictamen movens ad illud etiam est rectum, ac bonum: ergo & ipsa prosecutio bona est. Maior constat; neque enim qui ad Deum accedit ex instinctu naturali, ad aliud objectum abs Deo tendit, neque impellitur ex alio principio. Minor ostenditur quo ad utramque partem; quia, cum Deus sit summè bonus, etiam ut Author naturæ, qui illum sub ea ratione quærit, in bonum tendit. Deinde illud memoratum dictamen bonum, & honestum est; aliàs hoc dictamen, illi contradictoriè oppositum, *Author naturæ non est amabilis propter se*, bonum, & honestum esset; quod est absurdum: nam ex eo quòd creatum, & limitatum aliquod bonum sit propter se amabile, à fortiori, & multò magis erit propter se amabile bonum illud increatum, infinitum, illimitatum, & fons totius bonitatis. Consequentia rectè sequitur: quoties enim objectum, quod amatur, est honestum, & motivum ad illud inducens etiam honestum est, actus necessariò evadit bonus, & honestus; nisi fortè depraveretur à fine: finis autem istiusmodi prosecutionis actum depravare non potest, est enim ipse Deus causa finalis ejusdem prosecutionis, ut colligitur ex actu intellectus illam dictante; in illo enim sic dicitur; *Author naturæ est diligendus, est amabilis* (nota finem honestissimum) *propter se*.

4 Alia via ostendendam assumo falsitatem iniquæ illius propositionis, deducto fundamento ex Sacro Textu. Dicitur enim ad Rom. 1. v. 18. & sequentibus: *Revelatur ira Dei de Cælo super omnem impietatem, & injustitiam hominum eorum, qui veritatem Dei in justitia detinent: quia quod notum est Dei, manifestum est illis, Deus enim illis manifestavit: invisibilia enim ipsius à creatura mundi per ea quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur, sempiterna quoque ejus virtus, & Divinitas ita, ut sint inexcusabiles. Quia*

Increpantur ab Apostolo qui saltem naturali instinctu manduci cōtēpserunt ad Deum glorificandum.

cum

cum cognovissent Deum, non sicut Deum glorificaverunt, aut gratias egerunt, sed evanuerunt in cogitationibus suis, & obscuratum est insipiens cor eorum. Quibus verbis Apostolus eos arguit, qui Deum glorificare noluerunt, non ex eo quod per Fidem, & amorem supernaturalem id agere noluisent; sed quia, cum naturalis ratio, & instinctus eisdem perduceret ad glorificandum Deum, eodem instinctu manuduci ad Deum glorificandum noluerunt.

5 Quod autem hæc sit propria & literalis interpretatio relati testimonij Divi Pauli patet ex Suar. de Grat. lib. 1. cap. 29. num. 14. & ex ipsis verbis Apostoli aperte constat: loquitur enim de Gentilibus, in quibus nec Fides, nec amor est; quos tamen inexcusabiles judicat à peccato, quippe qui debebant ad agnitionem, & glorificationem Dei venire, eundem naturali lumine inquirentes, ex creaturarum scilicet cognitione, unde additur: *Quod notum est eis, manifestum est illis, Deus enim illis manifestavit, invisibilia enim ipsius à creatura mundi per ea, quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur. Sempiterna quoque ejus virtus, & Divinitas ita, ut sint inexcusabiles; quia, cum cognovissent Deum, non sicut Deum glorificaverunt.*

6 Idem habemus ex Aclor. cap. 14. v. 15. & 16. Ubi Apostoli Barnabas, & Paulus, de Gentibus infidelitate laborantibus, loquentes eas arguebant, quod, cum habuerint testimonium naturale, quo ad Deum possent venire, eo arbitrij libertate malé usi sunt. Unde fit debuisse Gentiles naturali testimonio, naturæque instinctu ad Deum venire, aliàs fuisset in utile Apostolorum argumentum: neque Gentium illi Magistri ab Spiritu Sancto edocti, vanum illud argumentum ad prædicationes assumerent. Hæc in præsentī Sanctæ Matris Ecclesiæ doctrina jam dudum fuit à SS. Patribus tradita, non enim parum videtur insinuata à Divo Gregor. Hom. 27. in Evang. Clarius autem à Divo Basilio in Regulis dicente: *Insita homini naturalis etiam quædam rationis est via, quæ in se ipsa amandæ necessitudinis initia continet. Et infra: In ipso ortus nostri initio vim quandam nanciscimur, per quam nostra sponte ad ipsam diligendum impellimur.* Opposita doctrina proscripta est à multis Summis Pontificibus inter errores Michaelis de Baij; cujus hæc fuit 36. propositio: *Amor naturalis, qui ex viribus naturæ exoritur, ex*
sola

Opposita doctrina damnata est à Sede Apostolica.

sola Philosophia per elationē præsumptionis humanæ cum injuria Crucis Christi defenditur à nonnullis Doctoribus.

7 Altera pars erroris propositionis LXVI. docet non esse ad Deum accedendum per timorem; quod quidem absurdum tatis manet impugnatum toto capite 22. ubi timorem servilem fuisse commendavimus. Hic tamen specialius damnatur præfatus error; nam passim à Conciliis, & Patribus laudantur qui ad Deum ex timore accedunt: idque expressè habetur in Tridentino sess. 6. Can. 8. dicente: *Gebenne metum, per quem ad misericordiam Dei, de peccatis dolendo confugimus, bonum esse.* Nec video qualiter compati simul possint Concilij reolutio, & hujus propositionis assertio, statuens non esse accedendum ad Deum per timorem. Imò Divus Augustinus de *Catechiz. rud. cap. 3.* inquit rarissimè accidere, ut quis ad Fidem veniat, nisi commotus prius sit per timorem.

Impugnatur altera pars propositionis 66. docens non ad Deum accedendum per timorem.

8 Ratione etiam impugnatur idem error. Duobus enim modis potest quis ad Deum venire per timorem ductus. Primò: timore concurrente, & movente, tanquam occasione excitante hominem, ut agnoscat quid boni, quid vè mali sit in opere peccaminoso; quo pacto dicitur: *Afflictio dat intellectum.* Secundò; ipso timore concurrente per modum finis; qui enim aliquod malum efficaciter timet, intendit vitare illud, ex qua intentione eligit media necessaria ad ipsum malum, qui est finis, vitandum. Qui ergo priori modo timore ductus ad Deum venit, non est dubitandum laudabiliter accedere. Ratio est: quia hic accessus ad Deum nihil, quod sit malum, aut turpe, respicit; nam ille timor, quo ita quis accedit ad Deum, non se habet nisi ad instar occasionis, seu causæ extrinsecæ: quæ propter, etiamsi timor servilis peccaminosus esset, nullum defectum, aut maliciam posset communicare præfato accessui ad Deum. Ita patet: quia ad operandum bonum, etiam ex pravo actu, bonum est occasionem sumere. Non quòd malus actus ea de causa committendus sit; sed quòd illo supposito, non sit malum, sed bonum, illo ut occasione uti ad bene operandum. Atqui accedere ad Deum actus est bonus: ergo ex timore servili (etiamsi sanctus, & honestus non esset) potest quis justè, & laudabiliter ad Deum accedere; ipsum timorem veluti occasionem habendo, ut ad Deum accedat.

Ad bene operandum licet etiam ex pravo actu occasionem sumere.

Poste-

Non est inordinatū ad Deū accedere ex animo vitandi, & fugiendi pœnam.

9 Posteriori autem modo, qui ad Deum accedit ex timore servili, tanquam ex fine proximo, non tamen excludendo debitum finem ultimum, etiam recte, iuste, & honeste accedit. Probat: Quia in eo accedendi modo intentio finis est bona ex objecto suo; est enim voluntas fugiendi pœnam, quæ quidem est odio digna, Medium etiam est bonum ex objecto; nam medium ad illum finem est fugere, ac detestari peccatum, quod, ut patet, est honestum. Propterea ordinare prædictum medium ad illum finem proportionatum est, sicut enim pœna non debetur, nisi propter culpam, ita nullum medium est aptius ad vitandam pœnam, quam vitare culpam. Ergo ex hoc etiam modo accedendi ad Deum per timorem nulla oritur indignitas. Tandem: qui per timorem ad Deum accedit, neque actum depravat ex termino à quo per actum fugæ; neque ex termino ad quem per actum prosecutionis: nam terminus ad quem est ipse Deus, qui depravare nequit actum, quem terminat; terminus à quo est peccatum, quod est proprius terminus à quo, actui fugæ connaturalis.

Censura propositionis 66.

10 Neque est dicendum deformitatem istiusmodi actus in eo consistere, quod ita sit unus actus ad alium ordinatus ex eo, quod Deus propter se, & non ex timore inquirendus sit. Non inquam hoc est dicendum; nam is, qui ad Deum per timorem accedit, non rejicit amorem; sed viam præparat ad Charitatem, dum timore duce ad Deum accedit. Ex his facile deducitur, hanc propositionem, quod ad eam partem, in qua statuitur non esse accedendum ad Deum per naturalem instinctum, & quo ad alteram partem docentem per timorem etiam ad Deum accedendum non esse, ut hæreticam esse damnamam: præfata enim dogmata, partim sacre Scripturæ opponuntur, partim Conciliis sunt opposita, ut constet ex suprâ dictis.

SECTIO II.

Respondetur objectionibus adversariorum.

1 **P**rima obiectio. Posse hominem ad Deum accedere instinctu naturali Pelagianū potius est quàm Catholicum; ergo sustineri non potest licere homini ad Deum per instinctum naturalem accedere. Antecedens constat; quia Pelagiani media ad salutem (Fidem intellige, & merita) naturæ tribuebant; Catholici verò non naturæ, sed gratiæ. Si autem quis posset ad Deum accedere per instinctum naturalem, posset utique & eodem instinctu credere. Potest in confirmationem doctrinæ oppositæ adduci primò illud *Joan. 6. v. 44. Nemo potest venire ad me, nisi Pater, qui misit me, traxerit eum.* Secundò illud *Divi Augustini lib. 4. contra Julian. cap. 3. Amari Dei, quo pervenitur ad Deum, non est nisi à Deo.* Similiter *Serm. 15. de verbis Apostoli sic dicentis: Deus non amatur, nisi de Deo.*

2 Respondetur negando antecedens; quod ut clariùs constet, notandum est duobus modis dici posse quòd homo valeat ad Deum naturali instinctu accedere. Primo: quia potest homo instinctu naturali ductus Deum cognoscere, primam sui causam, Creatorem, Conservatorem, &c. quam de Deo cognitionem nulli Deus hominum denegat in illo instanti morali, quo intellectus humanus primò aperitur, quo sensu intelligitur illud *Joan. 1. Illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum;* ut placet *Divo Cyrillo apud Gonet. tom. 3. disp. 9. de Peccato mortali, & veniali, art. 7.* Illud etiam *Matth. 20. Exiit primo manè conducere operarios in vineam suam. Ubi primo manè idem est, ac in prima luce libertatis creatæ, usque rationis;* ut ait *Chrysostomus Hom. 60. in Matth.* Ex hac de Deo cognitione debet se homo statim ad Deum convertere, vel implicitè, per quoddam propositum fugiendi omne malum, & observandi bonum morale, vel explicitè per actum amoris erga Deum, ut talem, cognitum per lumen naturale: quod quidem est Thomistarum apud Gonet. citatum. Et quanvis illa cognitio neque ad Fidem supernaturalem, neque ad salutem,

Duplex modus accedendi ad Deum per instinctum naturalem.

Primus ex cognitione primæ causæ.

Nn

neque

neque ad ejusdem initium sufficiat, (hoc enim foret Pelagianum) satis est ille naturalis instinctus, ut homo per aliquem naturalem affectum, saltem imperfectum, ad Deum possit venire, & assurgere ad aliquam glorificationem Dei, & gratiarum actionem pro receptis beneficiis, ut docet Suarius de *Grat. lib. 1. cap. 29. n. 14.*

Secundus ex
cognitione of-
fensæ Dei.

3 Adhuc est alter naturalis modus, quo potest homo ratione naturali, & instinctu duci, ut ad Deum accedat: si enim loquamur (ut est istius loci proprium) de homine jam Fidem habente, cum agnoscat naturaliter peccatum esse offensam Dei, potest naturæ viribus de peccato prout offensa Dei dolere, consequenterque aliquo modo, saltem dispositivè ad Deum venire, qui enim ab uno contrario recedit, ad alterum terminum aliquo modo accedit.

Potest quis na-
turaliter cog-
noscere Deum
propriis pecca-
tis offendi.

4 Hic dicendi modus, plura includit, quæ tamen omnia sunt ostendenda. Primò igitur suppono posse ab homine naturali ratione, & instinctu cognosci propriis peccatis Deum offendi; quod licet Scoto non placeat in *4. dist. 14. q. 3.* neque Durando *q. 1.* traditur à Suario, & à Vega *lib. 13. in Trident. Can. 25.* doceturque à Tertulliano *lib. de Penitent. cap. 5. ibi: Ignorantes Dominum nulla exceptio tueatur à pœna, quia Deus in aperto constitutus est, & vel ex ipsis rebus comprehensibilem ignorare non licet.* Ubi, ut notat Suarius, non loquitur Tertullianus tantummodo de cognitione Dei absolutè, sed quatenus peccatis nostris offenditur: hæc enim est cognitio, quæ non excusat à propria pœna peccato debita. Et ratio istiusmodi assertionis est; quia Divina Providentia cognoscitur lumine naturali, & consequenter Deum esse universalem gubernatorem, & Legislatorem, item cognoscitur Deum esse finem ultimum naturalem hominis, in cujus consecutione naturalis beatitudo consistit; quapropter ipse est à nobis summè diligendus. Suppositis autem his principiis, non obscurè colligitur Deum offendi peccatis hominum; vel quia supremi Gubernatoris, & Legislatoris præceptum, & obedientia contemnitur, vel quia in ratione finis ultimi aliquid præfertur. Vide Suar. in *tertiâ part. Divi Thom. in Comment. art. 7. quæstionis 84. num. 4.*

5 Supponebatur amplius in nostra supradata responsione peccatum commissum posse naturaliter homini displicere

ex

ex peculiari ratione , quòd cedat in offensam Dei: priùs tamen supposita notitia de tali peccato quatenus offensa Dei. Hæc naturalis displicentia modo dicto probatur. Illa ratio mali, quæ in peccato cognoscitur , est propter se detestabilis ; præterea est repugnans naturali dictamini , docenti non operari contra rectam rationem , aut contra Deum : ergo potest homo per se loquendo illam detestari actu naturali. Confirmatur , ac declaratur : quia potest homo viribus naturæ diligere Deum ; ut finem ultimum naturalem : ergo potest etiam odisse , quidquid contrarium est huic dilectioni ; sed peccatum , ut tale , est contrarium Divinæ dilectioni : ergo poterit quis , etiam naturæ viribus , dolere de peccato , quatenus offensa Dei , qui enim amat aliquem , facile dolet quòd eum offenderit : unde qui cognoscit peccatū esse contrarium Deo , qua virtute potest Deum diligere , potest etiam peccatum detestari. Hujus confirmationis pondus in antecedente est situm , cujus tamen veritas constat ex superiori sectione ; *num. 2. & sequentibus* : idem ostenditur à Suar. diffusè , ac doctissimè *lib. 1. de Grat. cap. 29. & 30.*

Offensa Dei, ut talis cognita, potest homini naturaliter displicere.

6. Secunda obiectio pro secunda parte erroris propositionis 66. Quæcunque fiunt ex timore, coactè, & necessario fiunt, non autem liberè ; neque enim fierent, si malum , quod timeatur , cessaret ; ergo qui ad Deum accedit ex timore supplicij, necessario , coactè, non liberè, & involuntariè procedit ; imò, si cessaret supplicium , cessaret accessus ad Deum. Sed talis modus accedendi ad Deum laudabilis non est : ergo. Confirmatur obiectio ex Divo Thom. 1. 2. q. 6. art. 7. dicente : *In eo, qui per metum aliquid agit, manet repugnantia voluntatis ad id, quod agitur ; secundum quod in se consideratur.* Respondetur distinguendo antecedens. Quæcunque fiunt ex timore , coactè, & necessario fiunt ; si in ipso actu , qui fit , includatur aliquis affectus ad oppositum , concedo : si non includatur , nego antecedens. Unde , si detestatio culpæ fiat cum inclinatione ad illam , illa detestatio non erit libera. Si verò quis detestetur peccatum , & nullum conserveat affectum ad illud , talis detestatio est liberà ; non enim est involuntaria , neque oppositum appetitur. Proindeque detestatio culpæ ex metu gehennæ , si fiat cum affectu ad peccatum mala est , & tunc est timor servilis

Nn ij

vilis

Quæ ex timore
funt, & non
denudata ab
omni affectu ad
oppositum, sunt
absolutè libera,
& solùm invo-
luntaria secun-
dùm quid.

vilis cum servilitate. At verò detestatio culpæ, denudata quæ
omni affectu efficaci, vel inefficaci ad eandem culpam, pro-
cedensque ex metu gehennæ, virtuosa, & honesta est; dicitur
timor servilis sine servilitate. Vide quæ diximus *cap. 21. sect.*
1. num. 4. & sect. 2. num. 3. His positis, Divus Thomas citatus
intelligitur de actu voluntatis, operantis unum ex metu, aff-
cum inclinatione, & affectu ad oppositum; ut est ipsius An-
gelici Præceptoris doctrina *1. 2. q. 6. a. 6.* ubi docet esse sim-
pliciter libera ea, quæ sunt ex timore, si exuantur ab effica-
ci affectu ad oppositum; & solùm secundùm quid esse invo-
luntaria.

S E C T I O III.

Falsitas propositionis LXVII. fit manifesta.

PER spectis terminis citatæ propositionis, ipsius
falsitas fit manifesta, nullo ad id negotio amplius
requisito: dicitur enim: *Timor servilis non sibi repræsentat Deum,
nisi ut Dominum durum, imperiosum, injustum, intractabilem.* Hu-
jus propositionis absurdum, Ecclesiæ universæ dissonum;
quas aures non offendet? Ut autem non ex more proceda-
mus, suppono cum Divo Thoma *q. 1. de Verit. art. 12. ad 11.*
quem sequuntur noster Lorca, Banhes, Caietanus *ad 2. 2. sup.*
quest. 3. art. 5. ad 3. objectum directum, & immediatum ti-
moris esse illud malum, quod timetur, sive sit malum pœnæ, quod
timetur in timore filiali timetur, sive sit malum pœnæ, quod
timetur in timore servili. Et ratio est: quia, ut inquit Divus
Thomas, nihil præter malum timeri potest; siquidem, jux-
ta Caiet. *3. p. q. 7. a. 6.* timor est quædam fuga voluntatis; hæc
autem non fugit nisi malum, cum à bono potius alliciat. A
timor servilis, qui propter pœnam æternam peccatum
detestatur; Deum aliquo modo respicit, tanquam à quo ti-
metur pœna infligenda, & cujus etiam Dei privatio timetur;
ut est commune apud Doctores cum Divo Thoma *3. p. q. 7.*
art. 6. & aliis in locis. Dum autem timor servilis Deum ita
respicit, non dubitant hujus temporis Novatores asserere
timorem servilem Deum solùm repræsentare, ut Domi-
num

Sensus propo-
sitionis 67.

num durum, imperiosum, injustum, & intractabilem.

2 Hujus autem intolerandi asserti falsitas facile demonstratur. *Primò*: quia timor servilis gehennam timet, ut poenam à Deo infligendam propter peccatum; atqui institutio poenæ pro delicto est actus justitiæ punitivæ: ergo timor servilis potius Deum repræsentat ut justum, quàm ut injustum Dòminum. *Secundò*: quia timor servilis spem sæpe, aut semper comitatur. Cùm enim spes dicat essentialiter probabile judicium de futuritione boni, in eo autem probabili judicio eo ipso includatur etiam probabile de contrario, seu de non futuritione illius; necessum est, ut sicut ex priori probabilitate resultat aliquod gaudium, quod simul cum desiderio ejus boni constituit Spem; ita é contrario ex probabilitate non futuritionis resultet aliqua tristitia, quæ simul cum desiderio ejus boni constituat timorem, ut docet Arriaga *tract. de virtute Spei Theolog. disp. 29. de Timore, sect. 4.* Hic autem timor non est alius, nisi servilis, ortus ex metu gehennæ; timor enim, qui tristitiam inducit de non futuritione boni sperati, ac desiderati, est timor æterni supplicij, & cujus objectum est per se oppositum objecto Spei Theologicæ: ergo hic timor ex affectione propria, & intrinseca Spei potius sibi repræsentat Deum, ut Dòminum benignum, atque tractabilem, quàm durum, imperiosum, & intractabilem.

Impugnatur
relatu propo-
sitionis.

Spei comes est
timor.

3 Confirmatur id ipsum ex sacris Literis, in quibus justus, atque piissimus Deus se exhibet misericordem, dum in nobis excitat servilem timorem; nam *Psalm. 84.* dicitur: *Justitia, & pax osculatæ sunt.* Item *Psalm. 88.* *Si dereliquerint filij ejus legem meam, & in judiciis meis non ambulaverint; si justitias meas profanaverint, & mandata mea non custodierint; visitabo in virga iniquitates eorum, & in verberibus peccata eorum; misericordiam autem meam non dispergam ab eo.* Unde Magnus, quanvis infelix, Origenes *Hom. 2. in Hierem.* ad illa verba: *Argue nos in judicio, & non in furore,* sic inquit: *Invenies autem etiam ex reprobatione Dei in quosdam correptionem dari, in eo cum peccantibus Christi filijs pena promittitur, misericordia non denegetur. ut scriptum est: si dereliquerint filij ejus legem meam, &c.*

In Deo nunquã
justitia est sine
dulcedine mi-
sericordiæ.

4 Præterea actus ille, quo Deus nos ad poenitentiam, & contritionem vocat, cùm sit proprius amoris, & misericor-

Deus per timorem nos ducit ad amorem, & contritionem perfectam; dum per timorem disponimur ad amorem.

diæ Divinæ actus, Deum potius repræsentat benignum, & justum; quàm durum, imperiosum, injustum, & intractabilem; atqui per timorem servilem Deus non excitat ad pœnitentiam, & contritionem: ergo. Minor patet non solum ex Concilio Tridentino *Seff. 6. c. 6.* sed etiam ex Sacra Scriptura; constat enim quòd Deus sæpe excitat ad pœnitentiam peccatores per afflictiones, & comminationes pœnarum: & non ad pœnitentiam imperfectam solummodo, sed etiam ad perfectissimam pœnitentiam; hoc est, ad contritionem, ad quam timor servilis se habet per modum dispositionis, ut patet in Ninivitis, utque colligitur ex illis Christi verbis *Luce. 13. Nisi pœnitentiam egeritis, omnes simul peribitis*; quæ verba, de contritione dicta, intelligit Suar. de Pœnit. *disp. 5. sect. 2.* Præterea timor servilis homines ad dilectionem Dei perducit: ergo Deum potius repræsentat amabilem, quàm durum, & intractabilem. Antecedens constat ex Divo Augustino *serm. 18. de Verb. Dom. cap. 8.* dicente: *Time tamen, ut ista formido custodiat te, & perducatur ad dilectionem.*

Timor servilis donum Dei est.

5 Corroboratur nostra doctrina; quia nullus actus supernaturalis à Deo, & ejus excitante gratiâ proveniens; potest esse impius, falsus, & hæreticus; timor autem servilis est donum Dei, ab eo, & ejus gratia procedens: ergo nequit hæreticè, impiè, ac falsò repræsentare Deum; ut Dominum durum, injustum, imperiosum, & intractabilem. Minor, de qua solum dubitarent adversarij, probatur. Quia ille actus, qui ex metu gehennæ peccata detestatur, est attritio; quatenus eo ipso involvit ex timore æternæ damnationis dolorem; ac detestationem de peccatis commissis contra Deum: ut tenent Doctores communiter apud Franciscum Suar. *Lustrum de Pœnitentia tract. 3. disp. 1. sect. 3. §. 3. n. 106.* Hic autem actus est supernaturalis, ut inquirunt Valentia, *q. 8. punct. 4. Vasq. q. 92. art. 1. dub. 3. Henric. lib. 4. cap. 21. n. 6. Bellarm. lib. 2. cap. 8. & alij.* Deinde juxta Concilium Tridentinum *seff. 14. cap. 4.* constat attritionem esse donum Dei, & Spiritus Sancti impulsus; itemque esse dispositionem sufficientem ad justificationem in Sacramento, licet non extra illud, juxta Concilium citatum: ergo nequit esse detestabilis.

6 Amplius rejicitur ejusdem propositionis error ex Tridentino

dentino *sess.* 6. *Can.* 8. dicente: *Gehennæ metum, per quem ad misericordiam Dei de peccatis dolendo confugimus.* Hic autem gehennæ metus est actus timoris servilis absque servilitate. Et si accuratè, ac diligenter examinetur citatus hic locus Concilij, non obscurè constabit hanc propositionem sexagesimam septimam illius menti, ac doctrinæ opponi ex diametro; cum enim dicatur à Tridentino nos per metum gehennæ, qui est actus timoris servilis, confugere ad misericordiam Dei, satis ostenditur in metu gehennæ, & timore servili potius proponi, & repræsentari Deum, ut pium, & misericordem, quàm ut Dominum durum, injustum, imperiosum, & intractabilem. Idem colligitur ex Concilio Tridentino *sess.* 14. *cap.* 4. supponente, atque docente reperiri actum timoris supplicij, hoc est, servilis, simul cum actu Spei; inquit enim Concilium citato loco: *Illam contritionem imperfectam, quæ attritio dicitur, quoniam ex turpitudinis peccati consideratione, vel ex gehennæ, & pœnarum metu communiter concipitur, si voluntatem peccandi excludat, cum Spe veniæ :: donum Dei esse, &c.* Igitur, ut à Concilio docetur, & supponitur, in actu timoris servilis includitur actus Spei; nam etiam Spes aliquid timoris importat, ut diximus num. 2. atqui Spes Deum sibi proponit benignum, pium, sanctum, misericordem, &c. ergo timor, qui, cum donum Dei sit, semper est cum Spe veniæ, Deum non aliter repræsentat.

Propositio 67.
doctrinæ Sacri
Concilij Tri-
dentini est opo-
posita.

Actus timoris,
si est perfectus,
semper connec-
tat Spem, quæ
ad Deum accen-
dimus in ipso
actu timoris.

7 Opponent primò. In timore servili sunt duo respectus inter se distincti; scilicet, accessus ad Deum, (quo sensu dicitur à Concilio *Gehennæ metum, per quem ad misericordiam Dei de peccatis dolendo confugimus, bonum esse*) & recessus ab ipso Deo; sentiunt enim Catholici cum P. Comptono *tom.* 2. *disp.* 3. *ante sectionem primam*, per timorem nos à Deo recedere. Atqui actus timoris, & recessus non est nisi à malo, tanquam à termino à quo: ergo in timore servili actus, qui est propriè timoris, à Deoque recedens, Deum non proponit sub ratione amabilis, & piissimi, sed sub ratione intractabilis, injusti, &c. Minor patet ex dictis num. 1. Respondetur ad maiorem illum actum recessus, qui in timore invenitur, longè recedere ab adversariorum expositione, & captu; per illum enim potius fugimus pœnam, & propter illam culpam, quàm Deum.

Actus timoris
Deum respicit,
non illum fu-
giendo; sed fu-
giendo pœnam
ab eo tanquam
Iudice infligen-
dam.

Ast,

At, quia actus timoris servilis etiam Deum respicit, illum etiam timet secundario, & consequenter, religiosè tamen, & justè: videlicet, non tanquam terminum, quem fugit, sed tanquam æquissimum Judicem, à quo pœna, quæ primario, & propriè timetur, est infligenda.

8 Opponent secundò ex sacro Textu: constat enim ex *Lucæ 19.* in Parabola de Mnarum distributione servum quendam acceptam Mnam, absconditam habuisse, & in sudario repositam, quia Deum timuit; hic autem timor non sibi Dominum proponebat, nisi ut austerum, severum, rigidum, ac durum; inquit enim Sanctus Lucas: *Ecce mna tua, quam habui repositam in sudario: timui enim te, quia homo austerus es, tollis quod non posuisti, & metis quod non seminasti.* Et apud Matthæum 25. dicitur: *Scio, quia homo durus es, metis ubi non seminasti, & congregas ubi non sparsisti.* Hæc sunt Sarræ scripturæ testimonia; unde colligunt adversarij servilem timorem non sibi repræsentare Deum, nisi ut durum, & intractabilem Dominum; neque aliud invenire possunt fundamentum.

Censura hujus
propositionis.

Quis autem Christianæ Charitatis cultor non doleat, quòd ex ita frivolo principio infana illa propositio deducatur, in Deum, & ejus sanctum timorem blasphema, & contumeliosa?

9 Fateor quidem servum illum sic de Domino suo judicasse; nego autem tale judicium esse timoris proprium: priùs enim erravit servus ille nequam, Dominum suum tanquam durum, & austerum judicando, posteaque actu distincto illum timuit, timore tamen indiscreto. Hec fortasse insinuat à Divo Matthæo, servi excusationem ita exponente: *Dòmine scio, quia homo durus es, metis ubi non seminasti, & congregas ubi non sparsisti.* Et post hæc adjungit: *Et timens abii, & abscondi talentum tuum in terra.* Sed, estò concedatur servum illum nequam, dum timuit, sibi fortè repræsentasse Deum, ut austerum, & intractabilem Dominum, nunquid ille actus fuit verus actus timoris servilis, quem dicit Concilium Tridentinum donum Dei esse? Nego talem fuisse actum timoris servilis, toties in Scripturis commendati, ut sæpe diximus capitibus præcedentibus; itemque nego ex illo servi nequissimi erroneo judicio inferri posse universalem, & reme-

Timor servi il-
lius nequæ fuit
imprudens.

temerariam assertionem: *Timor servilis non sibi repræsentat Deum, nisi ut Dominum durum, imperiosum, injustum, intractabilem.* Constat enim non ita Dominum fuisse repræsentatum in illo satis noto servili timore Ninivitarum.

CAPUT

CAPUT XXIV.

Exponitur, & refutatur propositio LXVIII. cujus hic tenor: Dei bonitas abbreviavit viam salutis, claudendo totum in Fide, & precibus.

DOCET hæc propositio quod ad incedendum per salutis viam sufficiat Fides, & oratio sine exercitio aliarum virtutum, unde à salutis semita excludit actus reliquarum virtutum, tanquam non necessarios ad salutem; seu tanquam nullius meriti. Docet etiam ex parte Dei præter Fide nil nobis dari ad salutem: unde excluduntur omnia illa auxilia, quæ à Deo nobis dantur ante Fidem, ad eamque disponunt; ideo enim est assertum Deum abbreviasse viam salutis totum in Fide, & precibus claudendo; & in hoc repetitur error propositionis 52. his verbis: *Omnia alia salutis media continentur in Fide, &c.* Unde in hac propositione tres continentur errores. *Primus* negans dari nobis à Deo ad salutem aliquod medium præter Fidem. *Secundus* negans requiri ad salutem Spei, & Charitatis actus; itemque actus moralium virtutum, scilicet Religionis, Misericordiæ, dilectionis proximi, penitentia, & his similibus. *Tertius* negans actus aliarum virtutum præter Fidem esse meritorios gratia; aut beatitudinis.

Sensus hujus propositionis, quæ præcipue errat in tribus.

Præter Fidem dantur nobis à Deo alia ad salutem media.

2 *Primus error* impugnatur primò; quia præter Fidem dantur habitus infusi Spei, & Charitatis, realiter distincti inter se, & ab ipsa Fide, ut diximus cap. 16. à num. 18. & cap. 18. num. 9. *Secundò*, quia ante Fidem infusam dantur auxilia excitantia, & præparantia voluntatem creatam ad Fidei receptionem:

ceptionem; quo sensu Divus Augustinus de dono Persever. cap. 18. ait: *Fides sine voluntate non prodest*. Et Epist. 107. *Tu initium Fidei, ubi est etiam initium bonæ, hoc est, piæ voluntatis, non vis esse donum Dei?* Et lib. 1. ad Simplician. *Nisi ergo vocando præcedat misericordia Dei, nec credere quisquam potest*. Vide quæ diximus cap. 16. num. 22.

3 Secundus error est expressè contra Sacram Scripturam, ex ea enim constat præter Fidem necessariam esse ad salutem observantiam Mandatorum, & exercitium virtutum, maxime Theologicarum; deinde Moralium, scilicet Religionis, Misericordiæ, & aliarum, quas omnes contemnebat Calvinus, unde in *Antidot.* inquit: *In eo differt Evangelium à Lege, quòd non sub conditione operum, sed ex Fide veniam promittit*. Ostenditur autem id esse contra Scripturam; nam Matth. 19. dicitur: *Si vis ad vitam ingredi, serva mandata*. Et 2. Pet. 1. *Satagite ut per bona opera certam vestram vocationem, & electionem faciatis*. Item 1. Joan. 3. de Charitate dicitur: *Qui non diligit, manet in morte*; cui accedit illud 1. ad Corint. 13. *Si habuero omnem fidem ita, ut montes transferam, Charitatem autem non habuero, nihil sum*. De cæteris autem reliquarum virtutum actibus inquit Jacob. 2. *Quid proderit, fratres mei, si Fidem quis dicat se habere, opera autem non habeat? Nunquid poterit Fides salvare eum? Adest Concilium Tridentinum sess. 6. cap. 11. his verbis; Nemo sibi in sola Fide blandiri debet, putans Fide sola se hæredem esse constitutum, hæreditatemque consecuturum, etiamsi Christo non compatiatur; ut & conglorificetur*. Nam & Christus ipse, ut inquit Apostolus, cum esset Filius Dei, didicit ex iis, quæ passus est, obedientiam, & consummatus factus est omnibus obtemperantibus sibi causa salutis æternæ.

Nō sufficit Fides ad salutem sine operibus.

4 Notandum obiter exercitium, & actus virtutum Theologicarum, scilicet Fidei, Spei, & Charitatis, esse ad salutem necessarios, necessitate mediij in adultis, nam sine illis nequeunt consequi salutem; ut est commune Theologorum cum Magistro in 3. dist. 23. & Divo Thoma 2. 2. q. 2. art. 3. quavis teneat oppositum Vega lib. 6. in Trident. cap. 20. & 21. Quam etiam doctrinam insinuasse videtur Clemens Alexandrinus lib. 6. Stromat. Justinus Martyr Apolog. 2. pro Christianis, Chrysostomus Homil. 37. in Matth. qui putant Fidem actualem

Qualis sit necessitas virtutū Theologicarū?

Qualiter se habeat necessitas virtutum moralium ad salutem?

actualem supernaturalem posse aliqua ratione non esse ad salutem necessariam necessitate medij; cum sine actu Fidei possit quis justificari, ut de Gentibus ante adventum Christi sensisse videtur citatus Alexandrinus. Actus verò, & exercitium virtutum moralium dicuntur necessaria necessitate præcepti; nam sine illis quis potest salvari, si absque culpa ea omittat, nempe quòd vel non ei suppetat facultas illa præstandi, vel invincibiliter ignoret præceptum. Hoc modo sola necessitate præcepti est necessarius actus eleemosynæ in casu extremæ necessitatis. Data tamen occasione, & urgente præcepto Divino, opera virtutum moralium sunt simpliciter necessaria necessitate præcepti, ut de oratione loquitur Suarius à nobis citatus *cap. 21. num. 1.* Unde sine exercitio talis virtutis moralis in circumstantiis, quibus obligat præceptum Divinum de illa exequenda, nullus justificatur, imò peccaminosa est illius omissio.

Error Calvini asserentis virtutū opera non esse meritoria.

5 Tertius error, inania judicans ad salutem virtutum opera, & nullius meriti, quanvis procedant ex gratia, & fiant ab homine justificato, est Calvini, qui etiam viam salutis abbreviabat, totum claudendo in Fide justificante, unde cætera bona opera rejiciens, sic interrogando staturbat, *lib. 3. Instit. cap. 11. §. 19. An non satis solidè soli Fidei tribuit omnia qui operibus adimit?* Deinde ex hoc absurdo deferitur Tridentini, & sacrae Scripturae doctrinæ; Concilium enim *sess. 6. de Justificat. cap. 16.* valde commendat præsidium, quod nobis conferunt merita bonorum operum, his verbis.

Meritum bonorum operum non parū commendatur à Tridentino.

6 „Hac igitur ratione justificatis hominibus, sive acceptam gratiam perpetuò conservaverint, sive amissam recuperaverint, proponenda sunt Apostoli verba: Abundate in omni opere bono, scientes quòd labor vester non est inanis in Domino, non enim injustus est Deus, ut obliviscatur operis vestri, & dilectionis, quam ostendistis in nomine ipsius. Et nolite amittere confidentiam vestram, quæ magnam habet remunerationem. Atque ideo bene operantibus usque in finem, & in Deo sperantibus, proponenda est vita æterna, & tanquam gratia filijs Dei per Christum JESUM, misericorditer promissa, & tanquam merces, ex ipsius Dei promissione, bonis ipsorum operibus, & meritis fideliter red-

„reddenda. Hæc enim est illa corona justitiæ, quam post suum
 „certamen & cursum, repositam sibi esse, aiebat Apostolus,
 „a justo Judice sibi reddendam, non solum autem sibi, sed
 „& omnibus, qui diligunt adventum ejus. Cum enim ille
 „ipse Christus JESUS, tanquam caput in membra, & tan-
 „quam vitis in palmites, in ipsos justificatos jugiter virtutem
 „influat, quæ virtus, bona eorum opera semper antecedit,
 „comitatur, & subsequitur, & sine qua nullo pacto Deo
 „grata & meritoria esse possunt; nihil ipsis justificatis, am-
 „plius deesse credendum est, quominus plenè illis operibus,
 „quæ in Deo sunt facta, Divinæ Legi, pro hujus vitæ statu sa-
 „tisfecisse, & vitam æternam, suo etiam tempore, si tamen
 „in gratia decesserint consequendam, verè promeruisse cen-
 „seantur. (Et post pauca.) Neque verò illud omittendum est,
 „quod licet bonis operibus in sacris litteris usque adeo tribua-
 „tur, ut etiam qui uni ex minimis suis potum aquæ frigida
 „dederit, promittat Christus, eum non esse, sua mercede
 „cariturum; & Apostolus testetur, id quod in præsentia est
 „momentaneum, & leve tribulationis nostræ, supra modum
 „in sublimitate æternæ gloriæ, pondus operari in nobis, ab-
 „sit tamen, ut Christianus homo in se ipso vel confidat, vel
 „glorietur. (Ac tandem) Illuminabit abscondita tenebrarum,
 „& manifestabit consilia cordium, & tunc laus erit unicui-
 „que à Deo, qui ut scriptum est; reddet unicuique secundum
 „opera sua.

7 Idem constat ex Scriptura Sacra, ubi non ad solam Fi-
 dem & orationem, sed ad reliqua etiam bona opera excita-
 mur; unde ad Rom. 12. 10. *Ondientes malum, adherentes bono. Ho-*
more invicem procurantes: Orationi instantes. Necessitatibus sancto-
rum communicantes: hospitalitatibus sectantes. Idem habetur Jacob.
 2. 14. *Quid prodest frater mei, si fidem quis dicat se habere opera au-*
tem non habeat. Et infra: Videtis quoniam ex operibus justificatur
homo, & non ex fide tantum. Similia inveniuntur apud 2. Petri
 1. 10. ubi inquit Apostolus: *Satagite ut per bona opera, certam*
vestram vocationem, & electionem faciatis.

8 Ratio autem cur Sacra Scriptura sic bona opera, præter
 Fidem & orationem, sæpe apius commendat, hæc est; quia
 quævis bona opera in gratia facta, sunt meritoria ulterioris

Sacra Scriptu-
 ra, ad bona
 opera, nos ex-
 citat.

Bona opera in
 gratia merito-
 ria sunt ulte-
 rioris gratiæ, &
 Beatitudinis.

Oo

gratiæ,

Quomodo Ex
operibus iusti-
ficatur homo?

gratiæ, itemque æternæ vitæ: unde colligitur viam salutis extendi per quævis bona opera in statu gratiæ. Antecedens, quo ad primam partem, de bonis operibus iustificatorum, ulterioris gratiæ meritoriis, patet ex Sacra Pagina; hic enim est sensus, quo dicitur à Jacobo Apostolo suprà relato: *Ex operibus iustificatur homo*. Uidelicet, quia iusti per bona opera ampliorem iustitiam, hoc est, gratiam, merentur. Patet etiam ratione; quia gratia est quædam amicitia, & conjunctio hominis cum Deo, at quò magis homo se exercet per bona opera, eò magis Deo in amicitia coniungitur. Unde est Textus Joannis 15. 14. *Vos amici mei estis, si feceritis quæ præcipio vobis*. Fundatur hæc ratio in communi Theologorum doctrina, quam docet Divus Thom. 2. 2. q. 23. art. 1. & Scholastici in 3. dist. 27. eam Fide certam nonnulli judicant apud Amic. tem. 4. disp. 25. sect. 1. num. 5. Confirmatur ex Concilio Trident. sess. 6. cap. 10. his verbis: *Sic ergo iustificati, & amici Dei facti, per observantiam mandatorum Dei, & Ecclesiæ in ipsa iustitia per Christi gratiam accepta, cooperante Fide bonis operibus crescunt, atque magis iustificantur*. Et Can. 23. *Si quis dixerit hominem iustificatum bonis operibus non mereri augmentum gratiæ; anathema sit*.

De operibus æ-
ternæ vitæ me-
ritoriis.

9 Ostenditur idem antecedens quo ad secundam partem, quæ est de bonis operibus, æternæ vitæ meritoriis. Id constat ex illo Matth. 25. 34. *Venite, benedicti Patris mei possidete paratum vobis Regnum à constitutione mundi*. *Esurivi enim, & dedistis mihi manducare; sitivi, & dedistis mihi bibere; hospes eram, & collegistis me: nudus fui, & operuistis me; infirmus, & visitastis me, in carcere etiam, & venistis ad me*. Idem probant alia Sacræ Scripturæ testimonia, quæ continentur in cap. 16. sess. 6. Concilij Tridentini, suprà transcripro; unde patet eandem secundam partem antecedentis traditam esse à Tridentino.

Sancti Patres
nos exhortantur
ad exercendas
(præter fidem
& orationem)
alias virtutes.

10 Confirmatur nostra doctrina ex Sanctis Patribus, qui sæpissimè exhortantur homines ad sectandos actus aliarum virtutum à Fide, & oratione. Quia tamen ex omnibus, aut pluribus Patribus testimonia adducere labor esset immensus, aliquas tantum Divi Augustini proferam commendationes circa reliquas virtutes, quibus maximè exortamur, ut salutis viam arripientes, in eis tanquam magni præmij merito-

riis

riis exerceamur. Et in primis de Spe, quæ est prima omnium virtus post Fidem, sic inquit Magnus Doctor *tract. 4. in Epist. Joan. sub init. tom. 9. Salus nostra in Spe.* Frustra ergo dicitur viam salutis in Fide, & precibus esse clausam: nam etiam nostra salus est in Spe, quæ, ut notavimus *nun. 2.* præcedenti, distinguitur à Fide, & Charitate. De virtutibus Cardinalibus plura congerit, plura spargit Divus Augustinus de *libro Arbitrio, lib. 1. c. 13. & lib. 2. cap. 18. tom. 1. De Civit. Dei lib. 4. c. 20. & lib. 13. c. 21. & lib. 19. c. 4. & lib. 22. c. 24. in tom. 5.* Et Epistola 29. *longè post init.* Et Epist. 52. *post medium, tom. 2.* Et de Genesi ad literam, *lib. 12. c. 26. in tom. 3.* Et de Genesi contra Manichæos, *lib. 12. cap. 10. in tom. 1.* Et contra Julianum *lib. 4. c. 3. longè ante medium tom. 7.* Et de moribus Ecclesiæ *cap. 15. & seq. in tom. 1.* Hæc autem testimonia transcriberem, ni moras essem pertæsus. De Jejunio sic scribit: *Propter æternitatem, in qua vivere volumus, abstinendum, & jejunandum. Vide lib. de Doctr. Christ. lib. 2. c. 16. in med. tom. 3.* De eleemosyna ita prædicat: *Per eleemosynas, & orationes deleantur mala vestra præterita, & futura bona veniant sempiterna. Vide lib. 5. Hom. 8. 13. & 39. per totam, tom. 10.* De Continentia sic docet: *Qui pari consensu continentiam Deo voverunt, sciant sibi quidem mercedem amplius deberi, quàm conjugalis castitas poscit. Vide lib. de Conj. bono cap. 25. circa medium in tom. 6.* Et similia passim apud eundem Sanctum Doctorem inveniuntur circa virtutes reliquas.

11 Cum autem sit statutum juxta doctrinam *Trident. sess. 6. Can. 32.* præter meritum æternæ vitæ hominem justum bonis operibus, quæ fiunt per Dei gratiam, & Christi meritum, augmentum etiam gratiæ mereri, duæ insurgunt quæstiones. *Prima:* Utrùm augmentum gratiæ fieri possit per actus remissiores? *Secunda:* Utrùm per solos actus Charitatis? Et his potest adjungi tertia quæstiuncula: utrùm hoc augmentum, seu præmium statim conferatur in hac vita, an referatur in alia conferendum? Respondetur *ad primam* Justos mereri augmentum gratiæ, non solum per actus interiores habitu gratiæ, & Charitatis, sed etiam per actus æquè intensos, & per remissiores. *Ad secundam:* Non solum per actus Charitatis, sed etiam per aliarum virtutum actus. Ad quæstiuncu-

Quæstiones incidentes.
1. Utrum per actus remissiores
2. Utrum per actus æquè intensos
3. Utrum per actus Charitatis

lam dicendum neque augmentum hec in alteram vitam differendum esse, sed statim in hac vita bene operantibus dari. Qui circa has quæstiones plenam, & ex professo notitiam desiderant, consulant Suar. tom. 3. de Grat. lib. 9. c. 3. Becanum tract. 4. de Merito Catholic. cap. 5. quæst. 4. Gonet. tom. 4. disp. 10. de virtute Charit. ab art. 7. & alios de hac re fusè, & passim tractantes, quos citat Amicus tom. 3. disp. ultima, sect. 8.

Fundamentum
adversariorum
proponitur, &
solvitur.

12 Obijciunt adversarij quòd juxta Sacram Scripturam, ad vitam æternam consequendam sufficit Fides, & oratio, quin alia bona opera requirantur: ergo via salutis rectè dicitur abbreviata, & clausa in Fide, & precibus. Antecedens quò ad primam partem probant adversarij ex illo ad Rom. 4. *Ei, qui operatur, merces non imputatur secundum gratiam, sed secundum debitum. Ei autem, qui non operatur, credenti autem in eum, qui justificat impium, deputatur Fides ejus ad justitiam.* Ex quibus verbis Fidem videtur sufficere ad justificationem. Et confirmari potest ex Sanctis Patribus, inquit enim Divus August. lib. 83. *Quæstionum 76. Quæst. Si quis cum crediderit, mox de hac vita decesserit, justificatio Fidei manet cum illo, nec præcedentibus bonis operibus, quia non merito ad illam, sed gratiâ pervenit.* Divus Ambrosius Comment. in cap. 3. ad Rom. *Justificati sunt gratis, quia nihil operantes, neque vicem reddentes, sola Fide justificati sunt.*

13 Idem antecedens probant quo ad secundam partem ex illo Joel. 2. 32. & Actor. 2. 21. *Omnis quicumque invocaverit nomen Domini, salvus erit. Ubi cum salus æterna promittatur omni, qui Dominum invocaverit, sequitur quòd, si aliquis nullum aliud bonum opus habeat, dummodo Deum invocet, salvus erit. Hoc autem debet intelligi supposita Fide, hæc enim (inquiunt) est quæ justificat. Igitur alia bona opera, ceu nihil ad salutem conferentia, sunt parvi faciendâ.*

Vera expositio
prædicti loci
Divi Pauli ad
Roman. 4.

14 Respondetur negando utramque partem antecedentis. Ad probationem primæ partis respondeo Divum Paulum citato loco ad Romanos solum probare Abraham non fuisse justificatum ex operibus legis; tunc enim justificatio non esset gratia, sed merces, ac debitum. Ostendit igitur Abraham fuisse justificatum per Fidem in Christum futurum, Charitate formatam. Hoc tamen non ex eo, quia Fides sit formaliter justificans, hoc enim pertinet ad gratiam; sed quia, nisi

Abra

Abrahamus crederet, neūtiqum justificaretur, Fides enim est dispositio ad justificationem. Et juxta hunc sensum, à merito æternæ Beatitudinis Sancti Patres opera excludunt; opera scilicet naturæ, aut legis, non gratiæ. Deinde dicunt Fidem justificare, non formaliter, sed sensu exposito. Unde Concil. Trident. sess. 6. c. 8. exponens quid sit justificari gratis per Fidem, sic docet: *Per Fidem ideo dicimur justificari, quia Fides est humanæ salutis initium, fundamentum, & radix omnis justificationis; gratis autem justificari ideo dicimur, quia nihil eorum, quæ justificationem præcedunt, sive Fides, sive opera, ipsam justificationis gratiam promeretur; si enim gratia jam non ex operibus est; alioquin, ut ipse Apostolus inquit, gratia jam non est gratia.*

15 Probatio secundæ partis est nullius momenti; nam ex vi Textus præacti, eo sensu accepti, sequeretur Fidem non esse necessariam ad salutem; cum enim scriptum sit: *Omnis, qui invocaverit nomen Domini salvus erit, rectè sequitur etiam infidelem nomen Domini invocantem salvum fore; aliàs dabitur contradictio verificata; nam ex infideli invocante Dominum, qui non salvabitur, & ex præacto Textu hæc duo rectè inferuntur: primum, dari aliquem, scilicet infidelem, invocantem Dominum, qui tamen salvus non erit; secundum salvos fore omnes nomen Domini invocantes; quod est contradictio.*

Respondetur
ad locum illū,
Joel, & Actor.

16 Igitur, sicut ex illo Christi Domini apud Marcum c. 16. *Qui crediderit, & baptizatus fuerit, salvus erit*, non sequitur sufficere Fidem, ut omnes baptizati salutem consequantur; aut reliquas virtutes nihil ad salutem conferre; cum juxta adversarios adhuc oratio profit in via salutis: sic, inquam, licet juxta Scripturam, *omnis, qui invocaverit nomen Domini, salvus erit*, non sequitur solam orationem prodesse ad salutem, reliquas autem virtutes nihil gratiæ, aut gloriæ mereri in via salutis. Unde in Psalmo 144. v. 18. dicitur: *Prope est Dominus omnibus invocantibus eum; & additur: invocantibus eum in veritate.* Dicitur autem in veritate, qui enim jejunia, misericordiam, inimicorum dilectionem, & alias virtutes contemnit; Deum non invocatur in veritate, sed per mendacium: verbo enim invocatur, & non operibus. Dum ergo dicitur in Scriptura: *Omnis, qui invocaverit nomen Domini, salvus erit*, sermo

TUM

Oo iij

est

est de iis, qui residui fuerint post mortem Anti Christi in diebus novissimis, qui si invocaverint nomen Domini, hoc est, si verum Deum in veritate coluerint, salvi erunt. Vide P. Jacobum Tirinum *Tom. 2. Commentariorum in Scripturam, ad Joëlis cap. 2. v. 32.*

Censura pro-
positionis 68.

17 Circa censuram, quâ damnanda sit hæc propositio, tria sunt apertissima. Primum hanc propositionem esse perniciosam; intendit enim homines à virtutum studio avertere. Secundum esse temerariam, utpote contrariam Patrum, ac totius Ecclesiæ doctrinæ. Tertium esse hæreticam, cum Sacræ Scripturæ maximè opponatur.

CAPUT

CAPUT XXV.

Rejicitur propositio LXIX.

Propositio 69.
Fides, usus,
augmentum, &
præmium Fi-
dei totum est
donum puræ
liberalitatis Dei.

PRÆSENTIUM propositionum doctrina salutis viam ita abbreviavit, ut in viam propemodum reddat: qui enim antea dixerant salutis viam abbreviatam, & clausam esse in Fide, & precibus, nunc jam Fidem nihil proficere docent iis, qui salutis viam proficiuntur. Ratio est, quia ubi nulla est operatio, aut cooperatio, nihil etiam est meriti, unde Divus Thom. agendo de Merito *quest. 71. art. 5. ad 1.* ait: *Meritum non potest esse, nisi aliquis faciat voluntarie quod debet, & ideo meritum non potest esse sine actu.* Divus Augustinus *quest. 24.* sic inquit: *Neque peccatum, neque rectè factum imputari cuiquam justè potest, qui nihil fecerit.* Idem Sanctus Doctor *lib. 2. contra Fortunatum* sic habet: *Quis autem dubitet non deferri præmium, nisi qui bonæ voluntate aliquid fecerit.* Igitur in hac propositione tollitur à Fide, & per eam credentibus omnis ratio meriti, statuitur enim hominem nihil agere Fide utendo, hoc est, credendo; itaque nihil agere hominem Fidem suam augendo, cum tamen re vera Fides augeatur: per proprios ejusdem virtutis actus. Unde usus, & augmentum Fidei comparatur in præfati propositione ejusdem Fidei infusioni; quia, sicut hæc infusio habitus Fidei nullam in nobis præsupponit actionem productivam illius, sed provenit à liberalitate Dei infundentis, sic usus, & augmentum Fidei non provenire dicunt ex aliqua actione nostra, sed ex mera liberalitate Dei. Quapropter etiam Fidei nostræ præmium, re vera præmium non est ex iustitia pro meritis, sed liberalitatis Divinæ donum. Unde est propositio 69. supracitata:

Fides,

Meritum non
datur sine op-
eratione aliqua
in merente.

Meritum non
datur sine op-
eratione aliqua
in merente.

Fides, usus, augmentum, & præmium Fidei totum est donum liberalitatis Dei.

Habitus Fidei à solo Deo potest produci, & infundi.

2 Catholica doctrina longè aliter se habet. Docet enim primò habitum Fidei in sua prima infusione à solo Deo produci. Primò; quia à nulla causa naturali produci potest, omnes enim superat, & excedit. Secundò; quia neque produci potest ab aliqua virtute, verbi causâ, à gratia habituali, hæc enim supponit tempore, vel naturâ, infusum habitum Fidei, ut constat ex Concilio Tridentino *sess. 6. de Justificat. cap. 6.* Neque item potest produci à Spe, quia istius virtus adæquata non extenditur ad actus; aut habitum Fidei, & sic de reliquis.

Divus Augustinus docet nō posse hominem mereri de condigno infusionem Fidei.

3 Docet secundò Catholicorum veritas non posse aliquem mereri de condigno infusionem habitus Fidei per merita ipsius Fidei infusionem præcedentia. Unde August. *Epist. 105. Nihil meriti habebat homo ante Fidem, ut acciperet Fidem.* Ratio est: quia ad meritum de condigno requiritur necessariò status gratiæ sanctificantis, atque dignificantis, quæ ante Fidem non est. Fundatur hæc ratio in eo: quia meritum de condigno debet esse opus gratum, & acceptum præmianti, qui in recompensatione operis in ipsius obsequium exhibiti moveatur ad præmium merenti retribuendum; ut autem obsequium sit gratum, & acceptum præmianti, debet supponere personam amicam, & gratam, à qua tale obsequium exhibetur. Quæ ratio apud omnes Doctores communis est omni merito condigno, tam gloriæ, quàm cuiuscunque alterius doni supernaturalis, vel augmenti illius.

Ad quodeunque meritū de condigno requiritur in merente status gratiæ sanctificantis.

Potest Gentilis se disponere saltem remotè ad infusionem Fidei per remotionem impedimentorū.

4 Tertiò docet posse Gentilem aliquem dispositivè mereri infusionem Fidei habitualis, quatenus auxiliis Divinæ gratiæ excitantis, atque moventis adjutus potest se remotè disponere ad habitum Fidei; removendo scilicet peccata, & exercendo se in moralibus virtutibus, quæ illum remotè saltem disponant ad infusionem Fidei, ex dono, & liberalitate miserentis Dei, juxta doctrinam Divi Thomæ *q. 14. de Verit. art. 11. ad 1. quam expendimus cap. 7. sect. 9. à num. 14.* nam in eodem sensu nunc procedimus: neque enim aliter intelligere, aut intelligi debemus. Unde Pater Amicus *tom. 3. disput. 35. de Merito sect. 4. num. 107.* inquit: *Dicendum est hujusmodi opera*

opera moralium virtutum, à Gentili facta, placere Deo, tanquam dispositiones remotas ad Fidem; & infra prope finem: Bona autem opera, Fidem præcedentia, licet nequeant placere Deo, ut procedentia ex Fide, quam nondum in subiecto supponunt, placent tamen Deo, ut dispositiones, vel proximæ, vel saltem remotæ ad Fidem consequendam. In hoc sensu dici potest opera bona virtutum moralium, à Gentili facta, esse de congruo meritoria Fidei, si à gratia præveniente, & adjuvante procedant; ratio est: quia illud est meritum de congruo, quod quidem ex iustitia non meretur compensationem, sed ex quadam congruentia, & honestate; ut inquit Beatus tract. 4. de Merito Catholicorum cap. 5. quæst. 1. num. 1. fol. nubi 284. & est communis Theologorum doctrina: bona autem opera moralium virtutum, à Gentili facta, honestatem, & congruentiam habent, ut ex misericordia, & liberalitate Dei (non ex iustitiæ debito) Fidem pro compensatione assequantur. Unde Amicus supracitatus: Bona opera moralia Gentilium (inquit) non poterunt ei (Deo scilicet) non placere ut merita saltem de congruo. Igitur Fides juxta hanc doctrinam, quæ est verissima, & communis, adhuc in sui prima infusione potest habere rationem præmij ob præcedentia merita de congruo. Licet hæc assertio nequeat adversariis placere, qui judicant omnia peccatorum, & infidelium opera, quæ justificationem præcedunt, non tantum merita non esse de congruo, verum etiam peccata esse.

Bona opera à
Gentili facta
possunt esse Fi-
dei meritoria
de congruo.

5. Ast præcipuum præsentis controversiæ pondus in eo est: Utrum, augmentum Fidei nostræ (quod in hac vita est præmium nostræ Fidei, ejusdemque actuum) sit præmium debitum meritis nostris condignis, an potius sit purum donum liberalitatis Dei? Authores hujus propositionis, quam im-

Status quæstio-
nis.

pugnamus, respondent augmentum Fidei nostræ, & quodvis aliud præmium, per æternam Beatitudinem conferendum, esse purum donum, esseque meram Dei liberalitatem, nobis omnino indebitam; cum ad hujusmodi præmium nulum in nobis sit meritum. Illorum fundamentum est: quia usus Fidei, hoc est, actus Fidei, quo credimus mysteria, & Articulos Fidei Christianæ, non est (inquiunt) operatio nostra, sed Dei, utentis Fide nostra, & producentis in intellectu nostro actus Fidei. Miraberis fortasse, Lector, hanc audiens

Quæstionis doc-
trina in præse-

ab-

absurdissimam evasionem. Mirarer autem, si nunc oppositum diceretur ab his Authoribus, in hoc enim licet fallò, & erroneè; tamen consequenter procedunt; juxta ea, quæ propositionibus 3. 4. 5. 6. 7. 8. & 9. docuerunt, & ad firmiorem hujus responsionis captum lege quæ breviter diximus *cap. 4. sect. 2. num. 1. & 2.* In citatis igitur propositionibus fuit pluries statutum non hominem, sed Deum in illo esse actorem, operatorem, & exequutorem omnium præceptorum, & bonorum omnium operum, quæ in nobis sunt.

Impugnatur
fundamentum
Quæsnelli.

6 Corruit tamen hoc fundamentum, quia, ut inquit Divus Gregorius Papa; *Moral. 33. cap. 20.* Bonum, quod agimus, & Dei est, & nostrum; Dei per prævenientem gratiam; nostrum per consequentem liberam voluntatem. Si enim Dei non est, unde ei gratias in æternum agimus? Rursum, si nostrum non est, unde nobis retribuere præmia speramus? Quia ergo non immeritò gratias agimus, scimus quòd ejus munere prævenimur: & rursum, quòd non immeritò retributionem quærimus, scimus quòd subsequente libero arbitrio, bona eligimus, quæ ageremus. At diligentius, & distinctius procedit

Per actus Fidei
& operamur,
& meremur.

magnus Augustinus: in primis enim docet Fidei nostræ præmia (quæ sunt ipsius Fidei augmentum in hac vita, & in futura Beatitudo) esse rigorosa præmia, hoc est, mercedem pro meritis exigendam, & acquirendam. Unde *tract. 40. in Joan.* inquit: Si credis, mercedem exige Fidei. Similia docet *lib. de Catechiz. rudib. cap. 25.* Credimus quod non videmus, ut ipsis meritis Fidei, etiam videre quod credimus, & inherere mereamur. Et eodem libro inquit eodem etiam capite: Si aliquas tribulationes pro nomine Christi passus, non defeceris à Fide, maiorem mercedem accepturus es. Item *de Civitate Dei lib. 22. c. 6.* Salus Civitatis Dei talis est, ut cum Fide, & per Fidem teneri, (nota) vel potius acquiri possit. Iterum eodem *lib. cap. 29.* Præmium Fidei nobis visio Dei servatur. Non aliter *Epist. 6. circa finem:* Nobis Fidei merces visio Dei promittitur.

7 Deinde ostendit idem Augustinus aliis in locis actum Fidei actionem, & operationem esse nostram. Unde *lib. 22. contra Faustum c. 28.* sic inquit: Hominis actio serviens Fidei, servienti Deo. Et *lib. de Quantitate Animæ, cap. 33.* In præclaro actu Animæ sequi auctoritatem, & præcepta sapientium, & per hæc loqui sibi Deum credere, in est labor. Et *lib. 3. ad Bonif. cap. 19.* Ille tra-

hisur

bitur ad Christum, cui datum est, ut credat in Christum. Ubi non dicitur venienti ad Christum dari Fidei actum ab aliquo alio elicitum; sed ipsi dari auxilium, & habitum, ut eliciat actum Fidei in Christum.

8 Præterea ostendit actum Fidei nostræ esse actum nobis liberum, positum in potestate nostra; unde *Epist. 130.* inquit: *Eligant utrum malint credere, quod pronuntiaverunt Ecclesiastici cognitores, an quod murmurant victi litigatores.* Et *lib. 1. de Gent. contra Manichæos cap. 3.* Deo credere & ab amore visibilium rerum, & temporalium, sed ad ejus præcepta servanda convertere omnes homines possunt, si velint. Quibus testimoniis illa verba eligant utrum malint, & ista alia possunt, si velint, ostendunt nostri arbitrij libertatem circa actus Fidei eliciendos, ut est communissima apud Theologos omnes acceptio: constat autem non dari libertatem, nisi detur activa influxio, & operatio ex parte nostri in iis actibus, qui dicuntur liberi, ut ostendimus *cap. 4. sect. 2. d. num. 12.*

Actus Fidei nostræ, est liber

9 Demum juxta Augustinum nullus potest mereri, aut demereri, nisi aliquid agat, & liberè id agat: unde *Q. 24.* inquit: *Neque peccatum, nec rectè factum imputari cuiquam justè potest, qui nihil fecerit;* at juxta eundem Sanctum Doctorem, per actum Fidei meremur, & per actum incredulitatis demeremur; igitur actus Fidei est usus, & operatio nostra, non autem pura liberalitas Dei. Minor, quo ad primam partem, traditur ab Augustino *tract. 69. in Joan.* his verbis: *Credenti colligitur meritum, videnti redditur premium.* Eadem minor quo ad secundam partem constat ex Augustino *lib. de Fide, & Oper. c. 16.* ibi: *Ille est sine venia reus æterni peccati, qui usque in finem vitæ noluerit credere in Christum.* Satis igitur patet falsam esse adversariorum evasionem, quatenus intendunt usum Fidei non esse actum, & operationem nostram, sed tantum, & solummodo Dei. Quod præterea jam est latè impugnatum *cap. 3. sect. 2. d. num. 8.*

Assensus Fidei nostræ, est liber, & meritorius.

10 Igitur ad quæstionem præcedenti *num. 5.* excitatam aliter respondent Theologi Orthodoxi. Primò enim statuunt actus Fidei elicitos à justificatis hominibus esse verè, & propriè meritorios & gratiæ, & æternæ Beatitudinis, quod est commune omnibus bonis operibus justificatorum, ut constat ex Concilio Trident. *sess. 6. de Justificat. Can. 32.* his verbis:

Catholicorum doctrina in hac controversia.

Si quis

Si quis dixerit hominis justificati bona opera ita esse dona Dei, ut non sint etiam bona ipsius justificati merita, aut ipsum justificatum bonis operibus, quæ ab eo per Dei gratiam, & JESU Christi meritum, cujus vivum membrum est, fiunt, non verum mereri augmentum gratiæ, vitam æternam, & ipsius vitæ æternæ, sitanem in gratia decesserit, consecutionem, atque etiam gloriæ augmentum; anathema sit.

11 Statuunt secundò Fidem augeri in hac vita per ipsos actus Fidei supernaturalis; quod, ut notat Amicus *tom. 4. disp. 15. sect. 5. num. 113.* à nemine potest negari. Probatur. Bona opera augmentum gratiæ merentur: ergo etiam aliqua bona opera mereri poterunt augmentum Fidei, cum hæc adaugeri possit, juxta illud *Luce 17.* ubi Apostoli augmentum Fidei à Christo petebant dicentes: *Adauge nobis Fidem.* Antecedens constat ex Tridentino allegato. Consequentia patet, nulla enim est ratio, cur per bona opera justificatorum augeatur habitus infusus gratiæ, non autem habitus Fidei infusæ: Ex his colligunt Doctores nullos actus congruentius augere Fidem habitualement, quàm ipsi actus Fidei; & rectè propter actum, & ipsorum habitus productivi maximam affinitatem, & connaturalem convenientiam.

12 Tertiò plerumque statuunt habitum infusum Fidei, non solum augeri per actus supernaturalis Fidei, sed etiam per actus aliarum virtutum, quibus ipsa gratia supernaturalis augetur. Primam partem probavimus. Secunda est Suarii *lib. 9. de Augmento, & perfectione gratiæ cap. 4. num. 15.* Amic. *tom. 3. disput. 35. de Merito sect. 10. num. 263.* & *tom. 4. disput. 15. de Habitu Fidei infusæ sect. 5. num. 113.* Fundamentum est: nam (ut discurrunt Authores citati) quovis actu infusæ virtutis augetur gratia, ut constat ex Concilio Tridentino citato *num. 10. præcedenti*: ergo etiam augentur Fides, & reliquæ virtutes infusæ. Consequentia patet; nam gratia habitualis comparatur ad omnes virtutes infusas, tanquam essentia ad suas proprietates; cum autem connaturalius sit, ut essentia quantum fieri potest proportionem teneat cum suis proprietatibus, rectè deducitur quòd per quemvis actum infusæ virtutis, sicut augetur gratia, augeantur etiam Fides, & reliquæ virtutes infusæ. Et rectè: alioqui, si aucta gratia, in eadem

Augetur etiam
Fides per actus
aliarum virtutum.

eadem proportionem non auferentur Fides, & reliquæ virtutes infusæ, gratia non servaret proportionem cum illis; cum semper intentior esset gratia, quippe quæ auferetur ad singulos actus singularum virtutum, virtutes autem non nisi ad proprios suos actus.

13 Dicent. Gratia habitualis non est physicum principium productivum suarum virtutum, v. g. Fidei, aut Spei: nam Fides multoties est sine gratia, multoties ante gratiam; idem de Spe, ut sæpe diximus: ergo frustra comparatur gratia ad has virtutes, tanquam essentia ad suas proprietates. Respondeo negando consequentiam; licet enim habitualis gratia non sit physicum principium suarum virtutum, est tamen principium connaturaliter exigivum earum, proindeque connaturaliter exigat eas habere sibi proportionatas.

14 Imò duo colligunt Authores ex præcedentibus. Primum habitum Fidei in peccatoribus adhuc augeri per actus Fidei (soliis) infusæ. Ita à fortiori omnes, qui cum Turriano, & Amico docent infusum habitum Fidei in peccatore adulto moraliter causari ab actibus supernaturalibus ejus Fidei, elicitis per auxilia excitantia, atque adjuvantia. Nam, si tales actus sunt efficaces ad moraliter causandum infusæ Fidei habitum ante infusionem Charitatis, à fortiori erunt etiam efficaces ad illum moraliter augendum, cum plus requiratur ad causandum habitum simpliciter, quàm ad eundem augendum, ut per se patet. Secundum aliquando posse inveniri intensiorem habitum Fidei in peccatore, quàm in iusto; quia potest peccator elicere plures actus, qui Fidem augent, quàm iustus aliquis elicit.

Habitum Fidei etiam in peccatoribus augetur per ejusdem virtutis actus.

Fides potest esse intensior in peccatore aliquo, quàm in aliquo iusto.

15 Quanvis ex dictis hinc, & cap. 4. sect. 2. corruant omnia adversaræ sententiæ fundamenta, attamen duo noviter obijcient, primum ut probent usum Fidei non esse actum nostrum, sed Dei: hoc enim videtur desumi ex illo Marci 9. v. 22. Si potes credere, omnia possibilia sunt credenti; ubi tò si potes, videtur esse appositum, ut denotetur non posse hominem elicere actum, quo Fide utatur, cum hoc sit opus non nostrum, sed Dei. Sed responderetur in citatis solum denotari non posse hominem sine Deo Fidem præstare credere: utrumque enim concursus, Dei scilicet, & nostrum, denotant illa Joannis

Objectiones adversariorum.

cap. 15. verba à Christo dicta: *Sine me nihil potestis facere.*

Censura pro-
positionis il-
lius.

16 Secundum obijcient, ut probent augmentum Fidei, proprium Dei opus esse, non autem aliquo modo nostrum, sic enim fortasse colligi videbitur ex *Luc. 17. 5. Dixerunt Apostoli Domino: Adauge nobis fidem.* Sed contra, non enim negamus augmentum Fidei nostræ provenire à Deo; solummodo damnatur, atque rejicitur; non etiam provenire à nobis quando per actus Fidei meremur augmentum Fidei. Unde propositio, de qua in præsentia, ita augmentum Fidei Deo tribuit, ut à nobis auferat omnem rationem meriti ad hoc augmentum. Imò pro nostra veritate Catholica est colligendum præsentem assertionem esse temerariâ, est enim contra commune labium Ecclesiæ; esse hæreticam; opponitur enim Sacro Textui, sacroque Concilio eam prædamnanti.

17 Neque addant adversarij pro sua sententia illud *Ezechiel. 11. Faciam ut in præceptis meis ambuletis; & illud ad Philip. 2. Deus est qui operatur in nobis velle, & perficere.* Hæc enim solum probant necessitatem Divinæ gratiæ ad opera meritoria, non autem excludunt nostram cooperationem; unde *1. ad Corint. 15.* inquit Apostolus: *Non ego, sed gratia Dei mecum.*

CAPUT

CAPUT XXVI.

Propositio LXX. confutatur.

NUNQUAM Deus affligit innocentes, (inquit hzc propositio) & afflictiones semper servant vel ad puniendum peccatum, vel ad purificandum peccatorem. Non quidem dubito hujus sæculi afflictiones à Dòmino aliquando dari, ut per patientiam, & conformitatem culparum reatus extinguatur, peccata expurgentur, & meritum acquiratur; quo sensu multis in locis intelligendus venit Augustinus; nam *Epist. 87. post initium tom. 2.* inquit: Deus tribulationes hujus sæculi, tanquam bonus Medicus miscet dulcedini. Et ibidem ait: Quid non miserior dicer. praestatur hominibus à Deo, à quo etiam tribulatio beneficium est? Distinctius autem *Epist. 121. cap. 14. tom. 2.* scribit: Tribulationes temporales plerumque prosunt vel ad sanandum tumorem superbiæ, vel ad probandum, exercendamque patientiam, vel ad quaecunque flagellanda, & abolenda peccata. Et tandem *lib. 22. contra Faustū cap. 20.* Nullus hominum est tanta justitiā præditus, cui non sit necessaria tentatio tribulationis vel ad perficiendam, vel ad confirmandam, vel ad probandam virtutem.

Formula propositio-
nis 70.

Afflictiones
hujus sæculi
dantur aliqua-
dò, ut peccata
puniantur, ex-
purgentur, &
per eas meritū
habeatur.

2 Errortamen hujus propositionis i eo sit; quod non tantum aliquando, sed semper interservire dicat afflictiones, vel ad puniendum peccatum, vel ad purificandum peccatorem. Sed contra: Et nunquid innocentes, qui peccato puniendo carent, nec habent crimina, à quibus purificentur, afflictiones non patiuntur? Ex hac absurdissima propositione unum è duobus sequi est necessarium: aut scilicet innocentes nunquam pati tribulationes, & afflictiones; aut non justos, neque innocentes fuisse,

Error, & sensus
propositio-
nis 70.

propositio
est
autem
autem
autem

Pp iij

se,

Hujus propo-
sitionis censure.

Purissima
Mater ab om-
ni peccati labe
immunis, &
tamen acerbis-
simas afflictio-
nes sustinuit.

se, quotquot afflictiones sunt passi. Quidquid respondendum
eligatur, hæreticum erit, Sacre Scripturæ oppositum, ac in-
super temerarium, impium, scandalotum, blasphemum, &
injuriousum Christi Domini humanitati, quæ, cum esset inno-
centissima, à præsepe ad Crucem afflictiones innumeras passa
est. Etiam Beatissimæ Virginis Matri injuriosa est eadem pro-
positio, ex ea enim insurgit necessaria consequentiâ, aut Bea-
tam Deiparam nullum dolorem, nullamque afflictionem sen-
sisse; quod docuit Hæreticus Ballingerus contra Divum Ber-
nardum de *Lament. Virginis*, Anselmum de *Compassione V.* Bo-
namventuram ibidem, Nazianzenum in *Tragidia de Christo*
patiente, Athanasium in *descriptione Mariæ*, & Joseph, Cypria-
num *sermone de Nativitate Christi*, Chrysostomum *Homila 18.*
in Genes. Rupertum *lib. 6. de Divinis Officijs, cap. 2.* Ephrem
de *lament. Mariæ*. Aut ex vi ejusdem consequentiæ insurget
Dei Matrem tot afflictiones sustinuisse in pœnam alicujus
peccati, à quo tanquam peccatrix deberet purificari per af-
flictiones, quod est contra Concilium Tridentinum *sess. 6. de*
Justif. Can. 23. asserens Beatam Mariam Dei Genitricem in
totâ sua vita peccata omnia, etiam venialia, vitasse ex specia-
li Dei privilegio; addens præterea hoc esse totius Ecclesiæ la-
bium. Ea merito, id nanque docent Sancti Patres, ac Theo-
gi cum Divo Thoma multis in locis, præsertim in *1. sent. dist.*
44. art. 3. ad 3. his verbis: *Puritas intenditur per recessum à con-*
trario, & ideo potest aliquid creatum inveniri, quod nihil purius es-
se possit in rebus creatis sine ulla contagione peccati, & talis fuit pu-
ritas Beatæ Virginis, quæ à peccato originali, & actuali immunis fuit.
Idem Præceptor Angelicus in *Exposit. salutation B. V.* inquit:
Ipsa purissima fuit quantum ad omnem culpam, quia nec originale, nec
veniale peccatum incurrit. Ex quibus duo in Beata, ac purissima
Creatoris Matre manifestè apparent afflictio, & innocentia.
Illud igitur statutum: *Nunquam Deus affligit innocentes, coriuit*
necessario.

Deus innocen-
tes affligit, ut
gratiam illis
pugeat,

3 Dixi autem paulò suprâ hanc propositionem esse hære-
ticam, ac Sacre Scripturæ oppositam, in ea nanque aliquos
innocentes habemus à Deo afflictos, non pro corrigenda culpa, sed
pro gratia augenda, ut inquit noster Gregorius Magnus *lib. 13.*
Moral. cap. 15. in cap. 17. Job. sic patet in Sancto Tobia seniore,

ut

ut colligitur ex lib. Tob. cap. 1. v. 4. 5. 6. Qui, cum esset junior omnibus in tribu Nephthali, nihil tamen puerile gessit in opere; denique, cum irent omnes ad vitulos aureos, quos Jerobam fecerat Rex Israel, hic solus fugiebat consortia omnium, sed pergebat in Jerusalem ad templum Domini, & ibi adorabat ad Dominum Deum Israel, omnia primitiva sua, & decimas suas fideliter offerens. v. 9. Cui verò factus esset vir, & v. 11. per captivitatem devenisset cum uxore sua, & filio in civitatem Niniven, cum omni tribu sua, v. 12. (cum omnes ederent ex cibis Gentilium) iste custodivit Animam suam, & nunquam contaminatus est in escis eorum; v. 13. Et quoniam memor fuit Domini in toto corde suo, &c. Iste autem sic innocens, & recedens ab omni malo, quamplures afflictiones, & tribulationes passus est, nam præter captivitatem nuper memoratam, à Rege Sennacherib, interfici iussus est, & vix mortis fugit imperium, ut habetur eodem lib. cap. 1. v. 22. & cap. 2. v. 8. pertulit etiam propriæ substantiæ jacturam, ut legitur cap. 1. v. 22. ac tandem, ut alia omittam, cæcitatem fuit perpeffus, ut constat ex cap. 2. v. 11.

Tobias senior
justus, & af-
fectus.

4. Nostrium institutum probat apertissime innocens, & patientissimus Job, quod enim innocens fuerit constat ex Divo Gregorio passim id attestante in Commentariis Moralibus super librum Job, idque à Sacra Pagina ostenditur, dicente Job, cap. 1. n. 1. Vir erat in terra Hus nomine Job, & erat vir ille simplex, & rectus, ac timens Deum, & recedens à malo. Quod in super ipse Deus fuit attestatus iniquiens vers. 8. Nunquid considerasti servum meum Job; quod non sit ei similis in terra, homo simplex & rectus, ac timens Deum, & recedens à malo? Et tamen, non obstante ejusdem innocentia, facultatem fecit Dominus Satanæ, ut eum affligeret, excepto quod nec in Animam, neque in corpus per violentiam noceret, ut explicant Authores cum Tietelmano: unde vers. 12. Dixit ergo Dominus ad Satan: Ecce universa, quæ habet, (Job) in manu tua sunt; tantum in eum, ut non extendas manum tuam. Ergo Deus innocentes etiam affligit: quod confirmat ipse Sanctus Job, cap. 17. iniquiens: Non peccavi; & in amaritudinibus moratur oculus meus.

Sic similiter
Sanctus Job.

5. Si autem quærat aliquis cur Deus ita innocentes Tobias, & Job affligeret? Respondendum: supernaturali providentiâ ita à Domino ordinari, ut justis, & innocentes plus con-

Hic habes cur
Deus affligit
innocentes.

formes fiant imaginis Filiis sui; nam ut inquit Paulus ad Rom. c. 8. *Diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum, iis, qui secundum propositum vocati sunt sancti*; nam quos præscivit, & prædestinavit conformes fieri imaginis filij sui, ut sit ipse primogenitus in multis fratribus. Veleiam ut ampliorem gloriæ mercedem pro præmio recipiant in Beatitudine; unde Tob. cap. 2. vers. 12. & quentibus inquit Scriptura. *Hanc autem tentationem i deo permisit Dominus evenire illi, (Tobiæ scilicet) ut posteris daretur exemplum patientiæ ejus, sicut & Sancti Job.* Nam cum ab infantia sua semper Deum timuerit, & mandata ejus custodierit, non est contristatus contra Deum, quod plaga cæcitatæ eveniret ei: sed immobilis in Dei timore permansit, agens gratias Deo omnibus diebus vitæ suæ. Nam, sicut beato Job insultabant Reges, ita isti parentes, & cognati ejus iridebant vitam ejus, dicentes: *Ubi est Spes tua, pro qua elemosynas, & sepulturas faciebas? Tobias verò increpabat eos, dicens: Nolite ita loqui, quoniam filij sanctorum sumus, & vitam illam expectamus, quam Deus daturus est his, qui Fidem suam nunquam mutant ab eo.* Unde Augustinus in Enchirida cap. 66. inquit: *Parvulos videmus post lavacrum regenerationis diversarum malorum afflictione cruciari, ut intelligamus, totum; quod salutaribus agitur Sacramentis, magis ad Spem futurorum bonorum, quam ad adoptionem præsentium pertinere.*

6 Aliæ etiam inveniuntur causæ, cur Deus moveatur ad puniendum & affligendum innocentem, quæ videri possunt apud Div. August. tom. 1. lib. 3. de libero arbit. cap. 23. quas adducit Sanctus Doctor in solutionem sequentis quæstionis quam excitat. *De cruciatibus autem corporis quibus affliguntur parvuli, quorum per ætatem nulla peccata sunt, si animæ quibus animantur, non priusquam ipsi homines esse cæperunt, maior querela, & quasi misericors deponi solet cum dicitur: Quid mali fecerunt, ut ista paterentur? Quasi possit esse innocentia meritum, antequam quisque aliquid nocere possit.*

7 Dicent: saltem afflictiones quas innocentes patiuntur in hac vita, pœnam esse originalis peccati. Sed contra; quia Christus Redemptor, originalis peccati fuit omnino incapax, propter divinitatem. Contra secundo, quia Beata Virgo Dei genitrix hanc labem communem non contraxit, ut est commune labium Ecclesiæ apud Velasques de Conceptione, Sala-

zar de Conceptione; Agidius Lusitanum, & reliquos Theologos post Sanctos Patres: & tamen, ut suprà diximus, & Christus Dominus & Beata Virgo innumeras afflictiones passi sunt. Contra tertio; quia in parvulis post Baptismum, neque peccatum jam amplius remanet, quod contraxerunt à primo parente, neque reatus aliquis ex eodem peccato amplius relinquitur; ut est definitum à Tridentino sess. 5. in decreto de peccato Originali num. 5. & tamen parvuli corporis cruciatibus affliguntur, ut ex Augustino suprà notavimus. Quapropter disce, hanc propositionem huculque impugnata, & hanc excogitatem evasionem, damnatas & proscriptas fuisse à Summis Pontificibus, propositionibus 72. & 73. Michaelis Baij, quarum prima ita asserbat: *Omnes omnino justorum afflictiones, sunt ultiones peccatorum ipsorum, unde Job & Martyres, quæ passi sunt; propter sua peccata passi sunt.* Alterius autem, hic est tenor. *Nemo præter Christum est absque peccato originali. Hinc Beata Virgo mortua est propter peccatum ex Adam contractum, omnesque ejus afflictiones in hac vita, sicut & aliorum justorum, fuerunt ultiones peccati actualis, vel originalis.*

Per Baptismū deletur, nō solum culpa originalis, sed etiā omnis reatus ejusdem.

Præsens propositio 70. plurimè fuit damnata.

8 Obijcient. Commune est apud Theologos, mortem, morbos, & alios defectus corporales, esse effectus secutos ex originali peccato: ergo non est damnandum; quod afflictiones corporales sint ad puniendum peccatum saltem originale. Confirmatur, quia si peccatum originale nunquam esset, neque forent præfatæ afflictiones; ergo qui ab eodem peccato, & aliis mundi essent, nullas paterentur afflictiones. Neque enim pœna esset infligenda, ubi demeritoria causa deesset. Antecedens præcipuum, videri potest apud Becanum; tom. 1. tract. 2. de peccatis cap. 9. de peccati Origin. q. 11. num. 2. ubi agens de effectibus peccati originalis in hac vita, inquit: *Actuale peccatum primi parentis, quod est commune omnium posterorum, habet varios effectus in nobis, Primus & immediatus est substractio justitiæ originalis. Porro hæc justitia non erat simplex aliqua qualitas, sed continebat varia dona supernaturalia quorum aliqua erant in anima, & potentis ejus, aliqua in corpore, nam in anima erat gratia gratum faciens; in intellectu fides; in voluntate Spes & Charitas; in appetitu sensitivo diversi habitus, qui illum rationi subiciebant; denique in corpore, qualitas quædam supernaturalis, quæ ipsum à morte & aliis nocuentis*

Effectus varij peccati Originalis.

Justitia originalis quid esset

cumentis præservabat, adjuncta tamen externa Dei protectione. Et paulò postea num. 4. inquit. Ex subtractione justitiæ originalis, secutus est tertius effectus in corpore, ut mortalitas, morbus, mors, & alij defectus corporales, quos patimur. Ita Div. Thom. q. 85. art. 5. & 6. Et ratio est, quia quanvis hi defectus, sint etiam quodammodo naturales, tamen per justitiam originalem erant penitus sublati, & quia postea per peccatum redierunt, dicuntur esse effectus peccati.

Relati esse. 9
peccati origina-
lis, potius at-
tribuuntur pec-
cato originali
originanti in A-
damo; quam
peccato origi-
nali originato
in nobis. Quod
pater, nam ali-
qui ex his ef-
fectibus, ut
mortalitas, &
mors, fuerunt
in Christo, &
B.V. in quibus
peccatum ori-
ginale nõ fuit.

9 Sed respondetur primò juxta doctrinam ejusdem Be-
cani citata quæstione, num. 1. prædictos effectus mortalitatis,
morbi, & mortis, qui tribui solent peccato originali, conmo-
diùs tribui peccato primi parentis, in quo omnes peccaverunt:
nam & hi effectus fuerunt in Beatissima Virgine, in qua tamen
non fuit peccatum originale. Unde afflictiones cum sint effec-
tus actualis peccati Adami, nullam aliam quærunt in innocen-
tibus peculiarem culpam aut causam. Respondetur secundò:
quòd licet in Beata Virgine, & innocentibus post remissum ori-
ginale non sit aliqua culpa particularis aut originalis meritoria
afflictionum; cum tamen ipsi sint participes naturæ humanæ
secundùm speciem lapsæ, quanvis præservatæ in Beata V. &
reparatæ in cæteris; jam satis iidem innocentes redduntur sub-
diti illis afflictionibus, quæ ipsam naturam in specie comitan-
tur; nam & ejusdem naturæ in specie sunt participes, ut indi-
vidua ad suam speciem. Confirmatur, quia Sancti Patres, &
justi qui ante Christi mortem, vitæ sunt functi, non statim
Cælorum Regna sunt ingressi; quia licet ipsi in gratia, & ami-
cicia Dei essent constituti, attamen tota natura humana in spe-
cie non erat redempta, ac Deo reconciliata; ac inde debebant
individua particularia illius naturæ, sufferre pondera, & impe-
dimenta universalis naturæ, quoadusque per Christi mortem,
& mysteria, dignificaretur æterna Beatitudine. Sic similiter
justi, & innocentes, naturæ humanæ participes, ejusdem qua-
litates communicant, à quibus tota species nunquam exiit li-
bera nisi ex quodam favore indebito, & externa Dei protec-
tione. Responderi potest tertio, prædictum argumentum, lo-
cum non habere circa præsentia; quia, ut suprà diximus præce-
denti num. 3. ex nostro Gregorio Magno, *Innocentes non affli-*
guntur pro corrigenda culpa, sed pro gratia augenda.

10 Authores impugnata, ac damnata hujusmodi pro-
positionis,

positionis, ad eam assertionem fundamentum assumunt, ex *Joan. cap. 9.* ubi præteriens JESUS, vidit hominem cæcum à nativitate, & interrogatus à Discipulis, quis peccaverit, ipse an parentes ejus, ut cæcus nasceretur? Respondit JESUS, neque hic peccavit, neque parentes ejus: sed ut manifestentur opera Dei in illo. Nullum tamen invenio in eo Textu Joannis ad hunc errorem aliquod fundamentum: imò oppositum apertè colligitur. Si autem ex versione Gallica Montensi, vel quanvis alia non Canonica, hoc deducant; respondeo eam versionem non esse approbatam, receptam vè ab Ecclesia, imò damnatam & rejectam à vivo Ecclesiæ rotius Oraculo, ut constat ex *Bulla Unigenitus*.

II. Scio equidem, Baio Jansenianos pro defendendo hoc errore, nonnulla adducere testimonia Divi Augustini, præsertim ex *lib. 2. contra Julianum*, itemque ex *disput. 1. contra Fortunatum*, ubi Sanct. Doctor videtur docuisse, innocentes non posse à Deo justè affligi: Sed respondetur; hoc esse verum, si afflictio detur pro pœna delicti; aliter si afflictio sit pro augmento meriti, & gratiæ, Deinde Sanct. Doctor in primo loco probat parvulos contrahere peccatum; quia afflictiones patiuntur; quia secundum statum peccati originalis, afflictiones dantur non solum ob alium finem, sed etiam in pœnam illius. In secundo loco ideo inquit Augustinus, afflictiones esse pœnas proprii delicti commissi; quia non confutabat Manichæos docentes, parvulos damnari, propter peccata, quæ facerent, si viverent.

Frustra adversarij pro sententia Augustini adducunt.

CAPUT XXVII.

Impugnatur, & rejicitur error propositionis LXXI.

Tenor propo-
sitionis 71.

Christus Re-
demptor, & Le-
gislator noster.

Quomodo
Christianos
etiam nunc obli-
gant aliquot
præcepta quæ
in Lege veteri
scripta erant.

Hujus propo-
sitionis cõfursus.

SENSUS istius propositionis est apertissi-
mus, inquit enim: *Homo ob sui conserva-
tionem; potest se se dispensare ab ea lege quam
Deus condidit propter ejus utilitatem.* Lex au-
tem, quam Deus condidit, est lex nova seu Evangelica, hæc
apud Christianos viget in novo Testamento, & à Christo la-
ta est. Unde per *Isaiam cap. 33. v. 22.* Christus non solum di-
citur Redemptor, sed etiam Legislator: *Dominus justus nos-
ter, Dominus Legisfer noster, Dominus Rex noster, ipse salvabit
nos.* Et per Apostolum *1. ad Corint. 9. 21.* sic dicitur: *Illis qui
sine lege erant, factus sum tanquam sine lege essem, cum sine lege Dei
non essem, sed in lege essem Christi.* Hic non loquor de lege vete-
ri à Deo etiam condita, quia abrogata est, unde nullus circa
illam est dispensandi locus. Et quanvis adhuc vigeant quam-
plura præcepta quæ in lege veteri continebantur, ut videtur in
præceptis Decalogi, ea Christianos non obligant, prout tra-
dita in lege veteri, sed prout renovata sunt à Christo in Evan-
gelio. Ita Dominicus Sortis *lib. 2. de justit. q. 5. art. 4.* Medin.
in 2. q. 103. art. 3. Gregor. de Valent. *q. 7. de legibus p. 7.* &
alij. Potest igitur homo quisvis ex vi istius propositionis se se
dispensare ab observanda Christiana lege, quam totam, Deus
condidit, propter ipsius hominis temporalem, & æternam
utilitatem, quæ in quovis Decalogi præcepto satis apparet.

2 Hæc tamen deliratio non solum est falsa, & liberè pro-
lata, verum etiam piarum aurium offensiva; ex ea enim se-
quitur, posse quemlibet licitè lascivienti concupiscentiæ in-
servire,

servire, conservandæ vitæ, & valitudinis ergo, dispensativa facultate circa sextum præceptum utendo. Est autem hoc etiam temerarium; hoc est contra omnes Patres, atque Doctores. Poterit etiam quilibet se dispensare à præcepto confitendæ Fidei coram tyranno de Religione inquirente. Pater, quia juxta Divum Thom. q. 3. art. 3. datur affirmativum præceptum, quo jubemur profiteri Christi Fidem, quod obligat quoties ea confessio est necessaria ad honorem Dei, vel utilitatem proximi; atqui hoc præceptum datum est à Deo propter summam, & maximam utilitatem nostram: ergo. Probatur minor, quia talis confessio est nobis utilis, & necessaria utilitate, & necessitate medij. Unde ad Romanos 10. v. 9, sic legitur: *Si confitearis in ore tuo Dominum JESUM, & in corde tuo credideris, salvus eris.* Et confirmatur ex illo Matth. 10. 33. ibi: *Qui negaverit me coram hominibus, negabo & ego eum coram Patre meo.* Et Luc. 9. 26. *Qui me erubuerit, & meos sermones, hunc Filius hominis erubescet, cum venerit in maiestate sua.* Unde colligitur facile eandem propositionem esse suspectam de hæresi, & eidem proximam; imò hæreticam, refert enim Eusebius lib. 6. *Histor. Ecclesiast. cap. 37.* fuisse olim hæreticos, ut tales damnatos, qui dicerent non peccare eos, qui in persecutionibus negant Christum voce, dummodo eum corde confiteantur. Idem senserunt Priscillianistæ, & alij Pseudo Catholici apud Valentiam q. 3. p. 2.

3. Vera in hac re doctrina est in lege non nisi Superiorem posse dispensare. Ratio est, quia dispensatio est actus jurisdictionis, qui ideo requirit in dispensante superioritatem respectu materiæ dispensandæ, & subjecti, cum quo dispensatur. Unde dispensatio sic definitur à Glossa in cap. *Requiritis* 1. q. 6. *Juris communis relaxatio, facta cum cognitione causæ ab eo, qui jus habet dispensandi.* Alij autem eam sic definiunt: *Dispensatio est juris relaxatio, à potestate relaxandi habente facta.* Hæc est ratio, cur non potest inferior dispensare in præceptis superioris, nisi quantum à Superiore sibi permittitur, vel expressè, vel interpretativè, eo modo, quo in Jure habentur argumenta, quod dispensatio in statutis Papæ aliquando sit concessa Episcopis. Est inquam ratio; quia dispensatio est actus jurisdictionis, quam quidem non habet inferior in superioriorem.

In Lege solus superior potest dispensare.

Quia si inferior dispenset, non est dispensatio.

rem. Ita Div. Thomas in 4. dist. 15. q. 3. a. 2.

In præceptis
Juris Divini,
aut naturalis,
neque ipse Pa-
pa potest dispē-
sare.

Possit ne Deus
dispensare in
præceptis De-
calogi?

4 Hinc fit nullum hominem, neque etiam Summum Pontificem, posse dispensare in præceptis Juris Divini, (aut naturalis) ut inquit Div. Thom. *Quodlibet* 4. art. 13. & in 1. dist. 57. & in 3. dist. 37. & communiter Theologi. Ratio est, quia etiam Papa est inferior Deo præcipienti, & naturæ dirigenti. Imò juxta doctrinam Dominici Soti lib. 2. de *Just. & Jur.* q. 3. a. 8. Bellarmini cap. 11. de *Matrimonio*, neque Deus potest dispensare in præceptis Decalogi. Citatis Authoribus favent Durand. in 1. dist. 47. q. 4. Bonavent. ibidem, Scotus, & Gabriel in 3. dist. 37. q. 1. qui tamen procedunt cum aliqua restrictione. Ratio autem, cur neque Deus in præceptis Decalogi, imò & in cæteris legis naturalis dispensare valeat, hæc est. Quia dispensare in lege nihil est aliud, quàm concedere alicui, ut agat contra legem, quando ea viget, & obligat; vide Becan. tract. 3. de *legibus*, cap. 3. de *lege naturali quæst.* 4. num. 5. Deus autem non potest alicui concedere, ut agat contra legem naturalem vigentem, & obligantem; sive talis concessio fiat circa decem naturalia præcepta, quæ continentur in Decalogo, sive in aliis, quæ sint extra Decalogum: operari enim contra præcepta hæc est intrinsecè malum, & turpè; nam lex naturalis nihil aliud est, quàm naturale dictamen rectæ rationis: ergo contra illam operari turpe erit. Igitur, si neque Deus dispensare potest in præceptis naturalibus, sive inclusis in Decalogo, sive non inclusis, quomodo quilibet homo id poterit?

Utrùm in De-
calogo sit ali-
quod præcep-
tum, quod na-
turale non sit?

5 Dices. In Decalogo inveniuntur duo præcepta, quæ naturalia non sunt; & sic se habent tertium præceptum: *Memorato ut diem Sabbathi sanctifices*; & sextum, quod est: *Non machaberis*: ergo in his poterit admitti aliqua dispensatio. Probat-
tur antecedens. Quia tertium præceptum est cæremoniale, non est igitur naturale. Deinde sextum præceptum, quo cal-
citatem colere jubemur, (extra conjugatos tamen) non oppo-
nitur alicui malo intrinsecè, & ex tua naturali ratione; luxu-
ria enim solùm est mala, quia prohibita. Cùm autem hæc
ultima prohibitio dirigatur in hominis utilitatem, primò tem-
poralem, deinde æternam ex merito obedientiæ; poterit
quis propriæ utilitati cedens se se dispensare in observantia hu-
jus

jus præcepti dispensabilis ex propria naturâ.

6 Respondetur omnia præcepta, quæ in Decalogo continentur, esse naturalia, (ac Divina quatenus à Deo tradita) nam juxta Div. Thom. 1. 2. q. 99. art. 4. talia præcepta sunt moralia; quia ad bonos mores instruendos per se pertinent; mores autem humani dicuntur in ordine ad rationem, quæ est proprium actuum humanorum principium; consequenterque præcepta Decalogi, & omnia moralia ad legem naturæ pertinent. Verum quidem est tertium præceptum ceremoniale esse, aut non simpliciter, partim est naturale; ut constat ex Div. Thom. *quæst.* 100. art. 5. ad 2. Nam quatenus illo præcepit Deus rebus Divinis interdum vacare, ad commemorandum beneficium creationis, gloriæ futuræ, & quietis in Deo, naturale erat: ceremoniale autem, quatenus erat præceptum, ut id fieret die Sabbathi, quo Deus ab opere creationis requievit, quæ ex parte jam hoc præceptum cessavit, & in alia festa est mutatum. Sextum præceptum falsò dicitur non esse de lege naturæ, cum enim luxuria sit intrinsecè mala extra matrimonium, non solum quia prohibita; inde est quòd etiam à naturali dictamine sit prohibita. Constat hoc, quia luxuria, ut docet noster Magnus Gregorius *lib.* 31. *Moral. cap.* 31. Div. Thom. 22. q. 153. artic. 4. & Sayrus Clavi *Reg. lib.* 8. *cap.* 1. est ex natura sua vitium capitale, ex quo octo emergunt peccata naturali ratione damnabilia; hæc autem sunt *Cæcitas mentis: Inconsideratio: Præcipitatio: Incōstantia: Amor sui: Odiū Dei: Affectus præsentis sæculi: Horror, vel Desperatio futuri:* radix autem, à qua tot pullulant crimina, non potest ex se peccaminosa, & ex natura sua mala non esse. Scio, gentiles Decalogum penitus ignorantes, ex sola naturali ratione ductos agnovisse, nihil tam mortiferum ingeniis esse, quàm luxuriam, quæ rationem perturbat, intellectum hebetat, memoriam enervat, oblivionem immittit, errorem infundit, ignorantiam inducit, & hominem facit quasi bestiam: unde est inter Authores jam quasi indubitatum luxuriam esse intrinsecè malam, & peccaminosam ex proprio genere, ac naturali dictamini oppositam. Id colligunt ex Clement. *ad nostrum de hæretic. error.* 7. & ex Div. Thom. 2. *quæst.* 154. a. 2. ibi: *Omnis vagus concubitus militat contra jus na-*

Et tertium, & sextum præceptum est de lege naturæ.

Lex luxuriae actus prohibiti, quia de se mali sunt.

turae. Tantum Magistrum sequitur Schola Angelica, Caramuel, Sayrus, Trullench *tom. 2. lib. 5. c. 4. dub. 2. num. 2.* quid quid in oppositum doceant Hæretici Nicolaitæ, & Anabaptistæ, de quibus Epiphanius *heres. 26.*

An Deus aliquando dispensaverit in sexto præcepto Decalogi?

7 Esto tamen quod Deus possit dispensare in præceptis Decalogi, & quod venerea gaudia non sint prohibita jure naturali, & quod Deus in hoc sexto præcepto aliquando dispensaverit, (quocirca vide Caramuel. *Theolog. fundam. tom. 2. super sextum præceptum Decalogi*, & Becan. *in 2. parte Theologiae Scholasticae tract. 3. de Legib. cap. 3. q. 4. per totam*, ubi hanc difficultatem doctissime discutit) sequitur nè, iis admissis, posse quemlibet hominum se se dispensare in eisdem præceptis? Minimè.

Quid, & quomodo quintum præceptum non urgeat?

8 Objectionem. Ad defensionem propriæ vitæ potest quis se se dispensare à præcepto non occidendi; licitè enim possum occidere, qui me injustè aggreditur, cum moderatione inculpatæ tutelæ, ut est communis doctrina. Sic Petrus Navar. *lib. 2. c. 3. n. 326. & 345.* Sylvesterus v. *Bellum, 2. q. præsertim 5. & 7.* Sayrus. *lib. 3. Theaur. c. 27. n. 13.* Less. *lib. 2. c. 5. dub. 8.* & alij: ergo quoties adfuerit aliqua utilitas, poterit quisvis se se dispensare in ea lege, quam Deus ob ejus utilitatem condidit. Responderetur negando antecedens: nam in tali casu non datur aliqua dispensatio in quinto præcepto; sed tantum declaratio, dictans legem tunc non obligare. Ratio est, quia dispensatio præsupponit quod maneat, & vigeant circumstantiæ, sub quibus lex obligat, declaratio autem solum ostendit legem non obligare, & ideo supponit mutatas circumstantias, sub quibus lex obligabat. Ita Richard. *in 3. d. 37. art. 1. q. 5.* Durand. *in 1. dist. 47. q. 4.* Herve, *ibidem q. 3. art. 1.* Valent. *q. 4. de Legibus punct. 6.* Petrus de Aragonia *in 2. 2. q. 88. art. 10.* Joannes Azor. *lib. 6. Instit. Moral. cap. 1. q. 3.* & alij. In casu autem proposito non existunt circumstantiæ, in quibus viget lex prohibens homicidium, imò absolute mutatae sunt; quia naturæ insitum habemus velle vitam, quantum possumus custodire; si ergo quis vitam custodire non possit, nisi per aggressoris occisionem, intelliget in hac circumstantia legem non obligare, naturâ, prudentiâ, & ratione ita declarante.

Con-

9 Confirmatur, & exemplificatur ex lege de quadragesimali jejunio. Præfata lex obligat Christianos, ut à cibis carnalibus abstineant; sub his tamen circumstantiis, quod scilicet sanitate polleant, & alios cibos habeant. Quandiu vigent hæc circumstantiæ, & lex viget: unde ab ea nemo eximitur, nisi per dispensationem. Si autem circumstantiæ mutentur, v.g. si absit sanitas, si defint alij cibi præter carnes, jam lex non obligat, neque requiritur dispensatio ad esum carniū quadragesimali tempore; habet enim locum declaratio, intelligitur enim tali casu eam legem non obligare. Hæc autem præmissimus; ut facilius respondeamus præcipuo adverbiorum argumento in hac re.

Sub quibus circumstantiis lex obliget ad jejunium?

10 Opponunt illud Marci 2. à vers. 23. ibi: *Et factum est iterum cum Dominus sabbatis ambularet per sata, & discipuli ejus cæperunt progredi, & vellere spicas. Pharisei autem dicebant ei: Ecce quid faciunt Discipuli tui sabbatis, quod non licet. Et ait illis: Nunquam legistis quid fecerit David quando necessitatem habuit, & esuriit ipse, & qui cum eo erant? Quomodo introiit in Dei domum sub Abiathar Principe Sacerdotum, & panes propositionis manducavit, quos non licebat manducare nisi Sacerdotibus, & dedit eis, & qui cum eo erant: Et dicebat eis: sabbatum propter hominem factum est, & non homo propter sabbatum. Itaque Dominus est filius hominis, etiam sabbati.* Itaque ex hoc Textu quatuor constare videntur. Primum: David, & alios qui cum eo erant, se se dispensasse à præcepto non edendi panes propositionis, quibus solum Sacerdotes velfi poterant, ut constat ex *Levit. 24. 8. & 9. Secundum.* Christum Dominum & se, & suos discipulos dispensavisse à præcepto custodiendi, hoc est, sanctificandi sabbatum. Tertium: Christum Dominum, qua Filium hominis, habuisse eam potestatem dispensativam in lege, ut colligitur ex illis verbis: *Dominus est filius hominis, etiam sabbati;* quod etiam verificatur ex verbis contextûs. Quartum. Hanc dispensationem Legis à Christo ut homine, in eo fundatam esse, quia lex sanctificandi sabbatum instituta est propter utilitatem hominis; tum spiritualem, ut inquit Caietanus in hunc locum; tum temporalem etiam, ut constat ex Sylveira hic: in sabbato enim homo sex dierum labore fatigatus septimo die requiescit, juxta *Exod. 20. 10. & Deuter. 5. 14.* & tunc à pressura corporis

poris vacuus liberè mentem erigit ad audiendam Divinam Legem, Divinaque beneficia contemplanda. Ergo his exemplis quasi manu ducti poterunt homines, quia sunt homines, se se dispensare in Lege à Christo instituta ob utilitatem eorum, quoties eis visum fuerit, credere juri utilitatis propriæ.

Falso objicitur
David, aut
Christum in Le-
ge dispensasse.

11 Respondetur negando suppositum. Neque enim David, aut Christus Dominus dispensatione aliqua in memoratis legibus usi sunt; sed tantum interpretatione, atque declaratione, quod eæ Leges, in tanta necessitate non obligarent; lex enim positiva prohibens sabbatho vellere spicas, aut comedere panes è mensis aureis, ita interpretanda est, naturâ, & ratione magistrâ, ut nunquam homo adversetur juri naturali, quo vitæ suæ consulere tenetur; maior enim est vis præcepti naturalis, quàm positivi; & quia Deus Legem suam non statuit contra naturalem dictamen rectæ rationis, ac tandem, quia nunquam lex in necessitate urget, ut est commune proloquium.

CAPUT XXIX.

Propositio LXXII. & sex aliæ sequentes eâdem labe infectæ exponuntur, atque rejiciuntur.

SCOPUS harum propositionum, quas citavimus in Epigraphæ, hic est, quod soli justî ad Ecclesiam dicantur pertinere; peccatores autem reliqui, non minus quàm gentiles, extra Ecclesiam vagantur. Oh quantum peccatores nequiter, & inutiliter deprimunt sequentes propositiones!

LXXII. Nota Ecclesiæ Christianæ est, quod sit Catholica, comprehendens & omnes Angelos Cæli, & omnes electos, & justos terræ, & omnium seculorum.

LXXIII. Quid est Ecclesia, nisi cætus filiorum Dei, manentium in ejus sinu, adoptatorum in Christo, subsistentium in ejus Persona, redemptorum ejus sanguine, viventium ejus Spiritu, agentium per ejus gratiam, & expectantium gratiam futuri seculi.

LXXIV. Ecclesia, sive integer Christus, Incarnatum Verbum habet ut caput, omnes verò sanctos, ut membra.

LXXV. Ecclesia est unus solus homo, compositus ex pluribus membris, quorum Christus est caput, vita, subsistentia, & persona. Unus solus Christus compositus ex pluribus sanctis, quorum est sanctificator.

LXXVI. Nihil spatiosius Ecclesiâ Dei, quia omnes electi, & justî omnium seculorum illam componunt.

LXXVII. Qui non ducit vitam dignam Filio Dei, & membro Christi, cessat interius habere Deum pro Patre, & Christum pro capite.

LXXVIII. Separatur quis à populo electo, cujus figura fuit
Qq iii
populus

populus Judaicus, & caput est JESUS Christus, tunc non vivendo secundum Evangelium, quam non credendo Evangelio.

Sensus propositionis 72. & reliquarum.

2 In harum prima propositione statuitur Ecclesiā Christianam ideo dici Catholicam, quia constat ex sanctis Angelis, & hominibus justis, qui nunc, & per omnia retro sæcula extiterunt; excludendo ab Ecclesiā sive ceteros Fideles peccato aliquo infectos, ut clarius dicitur reliquis propositionibus. Nec mirum: Fidem enim incomponibilem esse dicunt cum peccato: ergo peccator, cum sit ea ratione infidelis, ad Ecclesiam nullatenus pertinebit. Relicto tamen hoc hæretico fundamento, quod jam refellimus cap. 3. sect. 2. 3. & 4. tria nobis examinanda veniunt. *Primum*: Cur Ecclesia Christiana dicatur Catholica? *Secundum*. Utrum, & qualiter Angeli Beati pertineant ad Ecclesiam? *Tertium*. Utrum solum justi, an etiam peccatores ad Ecclesiam debeant pertinere? Ad primum respondebimus infra sectione 2. num. 10.

Ecclesia late sumpta etiam Angelos comprehendit.

3 Ad secundum dicendum Angelos beatos pertinere ad Ecclesiam, sumptam universaliter, & late; quam hoc modo constituunt Angeli, & homines. Ita Div. Thom. 3. p. q. 8. art. 4. Unde Paulus ad Ephes. 1. *Ipsum dedit caput supra omnem Ecclesiam, quæ est corpus ejus*; id est supra Ecclesiam ex Angelis, & hominibus constantem, juxta Chrysostomum, Hieronymum, & Theophilactum supra illum locum Pauli. Idem docet Divus Augustinus in *Enchirid. cap. 56.* & ratio est, quia ex his omnibus constituitur illa Respublica mystica, cujus caput est Christus; quo sensu dicitur a Joann. 1. 16. *De plenitudine ejus nos omnes accepimus.* Sic Franciscus Turrian. lib. 2. de Dogmat. & noster Antonius Peres in suo *Pentateucho volum. 1.* Idcirco Magnus Gregor. Papa super 1. Reg. dum interpretatur illud: & non est alius extra te, sic inquit: *Nullus hominum, neque Angelorum Sanctus, nisi propter Christum.* Hujus assercionis ratio est: quia Christus, non solum ut Deus, sed etiam ut homo est caput omnium prædestinatorum, & Sanctorum, tam hominum, quam Angelorum. Ita Divus Hieronym. super *Epist. ad Ephes. 1.* Divus Augustinus *Concion. 5. in Psal. 36.* Divus Hilarius in *Psal. 139.* Divus Thom. 3. p. q. 8. art. 5.

Christus etiam ut verus homo est caput Sanctorum Angelorum.

4 Dicendum tamen est hanc Ecclesiam ita universaliter sumptam dividi specialius in aliam, quæ est Angelorum, & in

in aliam, quæ est hominum. Ratio est: quia Christus non est caput Angelorum, sicut est hominum, sub eadem ratione communi Redemptoris. Nam, ut inquit Divus Augustinus in *Enchirid.* c. 17. *Nullus redimitur, nisi sub peccato invenitur.* Ast Sancti Angeli in nullum peccatum inciderunt, quanvis hoc illis datum fuerit per Christi merita futura, & prævila. Confirmatur hoc ex doctrina Divi Augustini, ac Divi Bernardi *serm. in ser. 4. Hbdom. sanctæ*, ubi inquit, Christum mortem non sustinuisse pro Angelis. Vide Peres citatum. Supposita hac distinctione utriusque Ecclesiæ Angelorum dicitur primitiva, quia ab illis cœpit Ecclesia. Pro resolutione tertiæ difficultatis sit.

Ecclesia Angelorum una hominum altera, strictius sumpta.

Alio modo Christus est caput Angelorum, & alio modo caput hominum, quæ sunt in Ecclesia.

SECTION I.

Quam homines ad Ecclesiam dicendi sint pertinere?

IN præsentem potest quæri primò: Utrum Ecclesia constet ex solis sanctis, & omnino justis, omni prorsus vel levissima ruga carentibus? Negativè. Ita Divus Hieron. *lib. 1. contra Jovin.* August. *lib. de perfect. Justor. & lib. 3. contra Parm.* cap. 2. & 3. Petrus Soto contra Brent. cap. 18. Michael Medin. *lib. 7. de Fide cap. 20.* Peres in Pentateuc. volumine 1. *dub. 7.* Estque omnium Catholicorum; nam oppositum fuit damnatum in Concilio Milevit. *cap. 6. & 7.* Probatur primò; quia, ut exponit Peres citatus, & alij cum eo in 1. Joan. *cap. 1.* tam de se, quam de aliis Apostolis inquit citatus Joannes: *Si dixerimus, quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est.* Et ratio est; quia cum septies in die justus cadat, in leviora (aliter non jam justus) & non sit homo mundus super terram, neque infans unius, si dicerent Apostoli in se ipsis peccatum non esse, certè semet ipsos seducerent. Cum enim dicat David: *Delicta quis intelligit?* Et Paulus: *Nihil mihi conscius sum, sed non in hoc justificatus sum,* quis audaciter dicet peccatum ullum saltem leve non habere? Igitur ex prædictis formatur hoc efficax argumentum. Apostoli erant de Ecclesia, erant enim Ecclesiasticæ fabricæ prima fundamenta; & tamen non poterant errò dicere se peccatum ullum

Nò solum justos homines sūt de Ecclesia.

Septies (in leviora) cadit justus.

ullum ex levioribus non habere : ergo ut quis ad Ecclesiam pertineat, necesse non est quòd ab omni, & quacunquè macula, aut ruga sit immunis.

2 Probatur secundò : quia Christus Dòminus Apostolos, & Ecclesiam universam docuit orando dicere : Dimitte nobis debita nostra : ergo supponit in Ecclesia peccata aliqua, adminus levissima : Probatur tertio ; quia ex opposito sequi posset non dari Ecclesiam militatè, ex hominibus absque ulla prorsus peccati labe constantem : dicitur enim *Psal. 142. Non intres in iudiciu cum servo tuo, Dòmine, quia non justificabitur in conspectu tuo omnis vivens.* Et *3. Reg. 8. Non est homo, qui non peccet.* Et *Proverb. 20. Quis potest dicere : Mundus est cor. meum ? Mundus sum à peccato ?*

3 In oppositum declinarunt Pelagiani juxta quod in Augustino *lib. de Hæres. c. 88.* legimus : asserbant enim ad Ecclesiam eos tantum pertinere, qui ab omni spiritali impuritate, & labe immunes, omnimoda integritate vitæ gaudent. Pelagianorum sectatores postea extiterunt Catharij apud Canono *lib. 4. de locis, cap. 3.* Lutherus apud Bellarminum *tom. 1. lib. Eccles. milit. cap. 7.* Eorum fundamentum est ; quia de Ecclesia Catholica in terris militante est dictum illud *Cant. 4. Tota pulchra es, amica mea, & macula non est in te.* Propterea à Paulo ad *Ephes. 5.* sic scribitur : *Ut exhiberet sibi gloriosam Ecclesiam non habentem maculam, neque rugam.* Hoc autem est intelligendum ex eo quòd nihil inveniri possit in Ecclesia, quod sit reprehensione, aut irrisione dignum, ut constat ex Hebraicis, & Græcis Commentariis. Quòd autem præjacta testimonia de militante in terris Ecclesia sint intelligenda, constat ex Concilio Toletano *6. cap. 4.* Responderetur adducta elogia de Ecclesia Triumphante esse potius interpretanda : neque enim de militante accipi solent pro tempore militiæ, sed signanter pro tempore triumphandi, & planum est Concilium Toletanum loqui de Ecclesia militante, pro ea tantum differentia temporis, in qua emerget in Triumphantem. Unde Gregorius Nisenus, Beda, Theodoret. Rupert. in *caput 4. Cantic.* supracitatum, Augustinus *Epist. 99. ad Hieron. & lib. 1. Retract. c. 19. pro ly Tota pulchra es*, sic legunt : *Tota pulchra eris.* Standum igitur communi Patrum acceptione ; aliàs temera-

Error Pelagij, quem Catharus, & Lutherus secuti sunt.

Eorum fundamentum,

Ecclesia militans tota pulchra, & munda, nò pro nunc, sed signatè pro tempore triumphandi,

consequendi, Standum igitur communi Patrum acceptione ; aliàs temera-

ria

ria erit expositio. Et hunc esse Divi Pauli sensum patet ex ejusdem Apostoli testimonio, postquam enim dixit de Ecclesia pro tempore militiæ, quod *Christus dilexit eam, & se ipsum tradidit pro ea, ut ipsam sanctificaret, mundans lavacro aquæ in verbo vite*; ad gloriæ, atque triumphi statum se convertens addit immediate: *ut exhiberet ipse sibi gloriosam Ecclesiam, non habentem maculam, aut rugam, aut aliquid hujusmodi, sed ut sit sancta, & immaculata.*

4. Aliter etiam valde congruè cum Alapide in *Commentariis super cap. 5. Epist. ad Ephes.* ubi cum sibi objecisset præsentem hæreticorum errorem, respondet: „Ecclesiam dici sanctam, tan sine macula, & ruga, non quod omnes, qui in ea sunt, tales sint; sed quod præcipua Ecclesiæ pars, quæ Christo proxime adhæret, scilicet sancti, qui non tantum fide, sed & gratiâ, & Charitate Christi sunt præditi, tales sint. Tota ergo Ecclesia dicitur sancta. Primo, quia caput Ecclesiæ, scilicet Christus, & præcipua ejus membra sancta sunt. Hinc, quando soli sancti vocantur Corpus Christi, (quod est Ecclesia) intellige perfectissimum, & potissimum, ut dixi cap. præcedenti v. 16. Sicut ergo totus homo dicitur ratiocinari, videre, audire, scilicet per caput; quia non pes, aut manus, sed solum caput propriè ratiocinatur, videt, audit; ita Ecclesia tota dicitur sancta per suum caput, & collum, idest, per Christum, & sanctos, qui ei proxime adhærent, quasi collum suo capiti. Sic dicitur de Antuerpia, quod sit dives, scilicet propter mercatores, qui in ea sunt divites, cum alioqui multi alij in ea sint pauperes. Sic dicitur docta Universitas Lovaniensis, quia Doctores habet egregiè doctos, etiam si in ea multi alij sint non ita docti.

Quo sensu Ecclesia etiam nunc militans dicitur sancta sine macula, & sine ruga?

5. Potest quæri secundò. Utrum magni saltem peccatores (illi scilicet, qui mortiferis sunt infecti) de Ecclesia non esse dicantur? Respondendum hos etiam peccatores adhuc sub miserrimo statu Lethalis culpæ ad Ecclesiam militantem pertinere; estque de Fide juxta sacram Paginam, ut constat ex Parabolis sagenæ missæ in mare, bonos, & malos pisces congregantis, juxta *Matth. 13.* & virginum, quarum quinque prudentes, & quinque fatuæ, juxta *Matth. 25.* quibus Parabolis significatur quod in Ecclesia militante boni cum malis, & re-

Etiam magni peccatores ad Ecclesiam pertinent.

probi

probi cum electis admixti sunt. Ita omnes Catholici Doctores cum Divo August. collat. 3. contra Donatistas, & tract. 6. in Joan. & serm. 107. de tempore, Divus Hieron. Dial. contr. Lucif. & tract. contr. Pelag. Divus Cyprian. lib. 3. Epist. 3. Et lib. 4. Epist. 2. Divus Gregor. Nazianz. orat. in Jul. Divus Greg. Magn. Homil. 11. 12. & 38. in Evangelia. Hinc propriè, & verè intelligitur qualiter de Ecclesia militante dicatur Cant. 1. *Nigra sum, sed formosa*. Dicitur enim nigra propter malos, formosa verò propter bonos, ut explicat Augustinus tom. 7. lib. de Unitate Eccles. c. 3. Neque aliter exponit illud Cantic. 1. *Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias*; videlicet propter bonos, & malos, qui in Ecclesie sinu continentur.

Ecclesia cur nigra, & formosa? Cor lilium inter spinas?

6 Divus Paulus idem docuit; nam 2. ad Timoth. cap. 2. sic inquit: *In magna domo non solum vasa aurea, & argentea, sed etiam lignea, & fictilia*. Hic autem magna domus est Ecclesia, ut inquit Divus Augustinus lib. 4. de Baptismo contra Donatist. c. 12. Lauret. v. *Domus*, A Lapide supra citatum Pauli locum v. 20. & alij passim, quæ interpretatio est ad mentem ejusdem Apostoli, qui militantem Ecclesiam domus nomine solet appellare, unde ad Timot. 1. cap. 3. v. 15. inquit: *Ut scias quomodo oporteat te in domo Dei conversari, quæ est Ecclesia*. Sunt autem in Ecclesia vasa aurea, & argentea, itemque lignea, & fictilia propter peccatores, & justificatos, juxta doctrinam Divi Augustini, & Divi Cypriani locis supra relatis, quibus adhæret Magnus Basiliius Homil. Quod Deus non est auctor malorum, inquit: *Vas aureum est is, qui mente, moribusque simplex, ac sine dolo est. Argenteum qui illo paulò post est inferior dignitatis, ac pretij æstimatione. Testaceum est qui terrestria sapit, & frangi, conterique est aptus. Ligneum qui per peccatum facile sordet, & igni æterno materiam præbet*.

Ecclesia est magna domus, habens vasa aurea, argentea, & lignea.

7 Validum argumentum ad institutum nostrum probandum fieri potest ex illis verbis Christi Domini apud Matth. 18. his verbis: *Si peccaverit inter frater tuus, corripe eum; si non audierit, dic Ecclesie, quod si Ecclesiam audire noluierit, sit tibi tanquam Ethnicus, & Publicanus*. Ecce habemus ex Christi Oraculo quendam peccantem, qui tamen corripiendus est tanquam frater: ergo non est extra Ecclesiam. Quod si hic ita peccans ex correptione emendatior non fiat, erit apud Ecclesiam

Christi verbis fudatur nostra doctrina.

sia Prælatos accusandus. Non tamen esset accusandus Ecclesiæ qui ad eam pertineret. Nunquid coram Prælati est accusandus Turca, qui prius admonitus gentilium ritum non fiat contemptor? Præterea, juxta Christi institutionem, ille, qui à fratribus correctus, & admonitus non desistit à peccatis, aliquando censendus est ut extraneus Ecclesiæ, ut Ethnicus, aut gentilis; non tamen est taliter judicandus peccator ille statim post commissum peccatum, sed postea: videlicet, *si Ecclesiam non audierit*, hoc est, *si Ecclesiam neglexerit*, ut vertit Arias. Ergo quandiu Ecclesiam non neglexerit Matrem, cur censendus erit illius non filius?

8 Veritatem doctrinæ nostræ apertissimè confirmare possumus ex *Apocal. 2. & 3.* ubi Joannes Evangelista Asiæ Ecclesias reprehendit de culpis gravioribus, ob quas etiam speciale genus pœnitentiæ indixit. Si autem Ecclesia non constaret ex eis, qui gravia peccata committerent, Christianorum multitudo per Asiæ Ecclesia non diceretur ab Evangelista. Corroboratur eadem veritas ex absurdo, quod opposito admissio sequitur necessariò. Est enim deducendum Summum Ecclesiæ Pastorem, & inferiores alios ob quamlibet gravem culpam esse deponendos, quasi ab Ecclesia separatos, & apostatas. Hanc necessariam consequentiam libenter concedunt adversarii propositione 78. his verbis: *Separatur quis à populo electo, cujus figura fuit populus Judaicus, & caput est JESUS Christus, tam non vivendo secundum Evangelium, quam non credendo Evangelio. Ubi sunt notanda illa verba, separatur quis à populo electo, &c.* Hoc tamen absurdum proscripsit Pius I. *Epist. 1. ad universos Fideles.* Concilium Constantiense sess. 15. prout refert noster Gratianus de *Consec. d. 4. c. Quomodo.* Item Concilium Tridentinum; statuit enim sess. 6. *Can. 28.* posse aliquem sine gratia, & Charitate esse verum Christianum. Si quis dixerit *amissa per peccatum gratia, simul & Fidem semper amitti, aut Fidem, quæ remanet, non esse veram Fidem, licet non sit viva; aut eum, qui Fidem sine Charitate habet, non esse Christianum; anathema sit.*

9 Contraria sententia est hæretica. Eam docuerunt Novatiani, ut refert Cyprianus *lib. 4. Epist. 2.* Et Epiphanius *lib. 2. hæres. 59.* Donatistæ, ut reperitur apud Augustinū de *Hæres. cap. 69. & lib. 3. cont. Parm. cap. 2.* Hos postea secutus Lutherus

Magnum absurdum ex opposito errore; quod tamen proscripsum est à S. de Apostolica.

Pro sententia adversariorum sunt Novatiani, Donatistæ, & Lutherani.

therus cum suis, ut tradunt Bellarminus tom. 1. lib. de Ecclesia Milit. cap. 2. Cano, 4. de locis c. 3. Peres in Pent. volumine 1. dub. 8. Fundamenta, quibus hic error inducitur, desumuntur alia ex prava Sacrae Scripturae interpretatione, alia ex SS. Patribus iniquè acceptis.

10 Fundamentum primum. Quia Divus Paulus Epist. 2. ad Corint. cap. 6. v. 15. & 16. satis prædicat justos, & impios non participare aliquam rationem convenientiæ in una Ecclesia Dei; imò justos à peccatoribus esse omnimodè separatos, Deo ita docente, atque dictante. Unde inquit: *Quæ participatio justitiæ, cum iniquitate? Quæ conventio Christi ad Belial? Vos estis templum Dei vivi, sicut dicit Dominus, propter quod exite de medio eorum, & separamini dicit Deus, & immundum ne tetigeritis, & ego recipiam vos.* Sed contra; quia ibi solum est sermo de Christianis cum infidelibus, & idolatris; quod patet ex verbis Apostoli eodem loco dicentis: *Nolite jugum ducere cum infidelibus. Quæ pars fidei cum infidei? Quis autem consensus templi Dei cum idolis?*

Primum argumentum adversariorum solum.

Multi, qui non habet Spiritum Sanctum in cordibus diffusum per gratiam, Christi sunt per Fidem, qua illi adherent.

11 Secundum fundamentum desumptum est ex illo ejusdem Apostoli ad Rom. 8. ibi: *Qui Spiritum Christi non habet, hic non ejus est.* Sed contra: quia Spiritus Christi est Spiritus Sanctus, ut inquit Divus Ambrosius lib. 3. de Spir. Sanct. cap. 9. & Div. Thom. lect. 2. in cap. 8. ad Rom. & ratio est, quia Spiritus Sanctus sicut à Patre, sic à Filio procedit, ut sanctum est à Nicæna synodo. Igitur qui Spiritum Christi, hoc est, Spiritum Sanctum non habet per donum gratiæ, & charitatis; hic Christi non est, neque illi adheret per gratiam, & charitatem: quia *charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum Sanctum*, ut dicitur ab Apostolo ad Rom. 5. Non tamen sequitur quod ille, qui non est Christi per gratiam, saltem non sit ejusdem Christi per Fidem; quapropter de Ecclesia censeatur.

Aliquando pro peccatoribus intelliguntur non omnes impij, sed Hæretici.

12 Tertium fundamentum est; quod Patianus, qui est merito inter Patres relatus, Epist. 6. ad Sempronianum sic dixerit: *In Ecclesia neque est macula, neque ruga, quia peccatores, donec eos penitet vitæ prioris, non sunt in Ecclesia; cum autem eos penitet, jam sanati sunt.* Sed contra; quia Patianus non loquitur de peccatoribus, hoc est, de impijs, seu non justificatis Fidelibus; sed tantum de Hæreticis, qui apud iptum peccatorum nomine venire

venire solent: unde clariùs dixerat Ecclesiam carere maculâ, & rugâ, quia caret hæreticis. Vide Peres in *Pentat. volum. 1. dub. 8. cap. 3. num. 28.* & ibi Bellarminum.

13 Quartum fundamentum eruitur ex Divo Cypriano lib. de *Unitate Ecclesiæ*, dicente: *Non habet Deum Patrem, qui Ecclesiam non habet Matrem.* Igitur, quia impij non sunt filij Dei per gratiam, quæ sola adoptivos Dei filios constituit, neque item sunt filij Ecclesiæ. Sed contra: quia licet verum sit, ut inquit Cyprianus, quod omnis, qui Ecclesiam non habet Matrem, non habeat Deum Patrem; attamen non inde sequitur quod ille, qui non habet Deum Patrem, Ecclesiam non habeat Matrem. Ratio est: quia omnis, qui de Ecclesia non est, necessariò caret gratiâ sanctificante, siquidem extra Ecclesiam non est gratia sanctificans, ac ideo non potest esse Dei filius adoptivus. Poterit tamen qui Dei filius non est per gratiam, Ecclesiam habere Matrem propter veram, licet mortuam, Fidem, quam habens, filius est Sanctæ Matris Ecclesiæ. Vide dicenda seq. *scilicet* num. 8.

14 Quintum fundamentum deducitur ex doctrina Divi Augustini libro 5. contra *Donatist.* circa illud *Cantic. 4. Hortus conclusus, fons signatus*, sic dicentis: *Hortus conclusus, fons signatus, &c. non audeo intelligere, nisi in Sanctis, & justis; non autem in avaris, raptoribus, & ebriosis.* Respondetur Augustinum hic ita loqui, non de Ecclesia in tota sua amplitudine, neque de illa sic sumpta explicare locum adductum Canticorum; sed agere de parte potissima, & principaliori Ecclesiæ, ut diximus num. 4. præcedenti, cui tantum parti perfectissimæ illud accommodat: *Hortus conclusus, fons signatus*, non propter alterius partis exclusionem, sed propter istius laudandam perfectionem. Et hanc esse veram Augustini mentem est notum, præmisimus enim præcedenti num. 5. Augustinum multis in locis docentem Ecclesiam non ex solis justis, sed ex peccatoribus etiam constare.

Ecclesia propriè nobiliorem ejus partem est Hortus cœlestis, & fons signatus.

15 Sextum fundamentum extrahunt à Divo Chrysostomo, qui cum Novato (quem rejicit Ambrosius) sentire videatur in Ecclesia solos justos comprehendere: nam cum dicat Paulus 2. ad Timot. 2. *In magna domo non solum sunt vasa aurea, & argentea, sed etiam lignea, & fictilia;* prædictus Chrysostomus

R r

per

Ex Divo Chry-
sostomo non
impugnatur,
imò approbatur
nostra sententia
& irrefragabilis
doctrina S.M.
Ecclesiar.

per magnam domum non Ecclesiam, sed Mundum intelligit, eo quòd in Ecclesia non sint peccatores, qui sunt vasa lignea, & fictilia. Sed absit quod Sanctus Doctor cum Hæreticis videatur docuisse: imò contrarium expressè docuit in *Psalmo* 39. Et in expositione super *Psal.* 93. iudicat nos per Fidem esse membra Christi his verbis: *Credentes, scimus nos cum membris Christi esse.* Igitur ad objectionem respondeo cum *A Lapide* in cap. 2. *Epist.* 2. ad *Timor.* quòd Divus Chrysostomus ibi solùm intelligendus sit de membris vivis per gratiam; in hac acceptione, & sub hac ratione soli iusti pertinent ad Ecclesiam, quod non tollit quominus, & peccatores pertineant; non ut membra viva speciali vitalitate gratiæ; sed ut membra semimortua, habentia suam per Fidem aliqualem utilitatem; unde citatus *A Lapidè*: *Mali enim sunt membra Ecclesie, sed semimortua: quia carent animâ, & vitâ primaria Ecclesie, quæ est charitas :::: Anima verò Ecclesie generalis, & imperfecta est Fides; specialis verò, & perfecta est Charitas. Sicut enim hominis forma est Anima, tum vegetativa, & sensitiva, tum rationalis; & rationali propriè vivit homo, quâ homo est, adeoque solum caput vivit propriè Animâ rationali; sic & Charitate vivunt soli iusti, cæteri, mali licèt, vivunt tamen Fide, & Spe; sicut in homine cætera membra, licèt non ratiocinentur, ut caput, sentiunt tamen, & vegetantur, videnturque solum vivere animâ vegetativâ, & sensitivâ.*

Unio, & vita
Ecclesiar in Fi-
de; & in Cha-
ritate consistit:
sed qualiter?

SECTION II.

Expenduntur aliqua ad complementum doctrinæ præcedentis.

1 **P**ures sunt quæstiones, quæ circa præsentem materiâ excitari solent, quàm quæ à nobis debeant moveri, non enim tractatus, aut disputationes componimus de Ecclesia Milante; ea tantùm in hunc locum reducimus, quæ sive ad refutandos errores in præcatis propositionibus contentos, sive ad Catholicam veritatem elucidandam poterunt inservire: istiusmodi autem esse poterunt dubia sequentia.

2 **Primum.** Utrùm Prædestinati soli, semperque sint de Ecclesia? Affirmant communiter Hæretici, inter quos nominatim

minatim id tenent Joannes Vviclef apud Thomam Vvaldensē *tom. 1. lib. 2. cap. 8. & 9.* Joannes Hus, quem ob eundem errorem damnavit Concilium Constanciens. *sess. 15.* His adhæret Joannes Calvinus apud Bellarm. *tom. 1. lib. de Eccles. Militant. cap. 7.*

3 De Fide tamen est non solos prædestinatos esse membra Ecclesiæ, neque eos semper ad Ecclesiam pertinere. Primum probatur, quia Judas, qui fuit proditor, prædestinatus non erat, sed reprobas; fuit tamen aliquando de Ecclesiâ; de illo nanque dicit David, Christi agens personam: *In domo Dei ambulavimus cum consensu Psalm. 54.* idcirco, quia Judas aliquando Christi capitis membrum fuit in Ecclesiâ, quæ est illa domus Dei; unde 2. ad Timoth. 3. dictum est: *Scias quomodo te oporteat ambulare in domo Dei, quæ est Ecclesiâ Dei vivi.* Quod autem locus ille Psalm. 54. in nostrum sensum sic interpretandus est commune PP. apud Lorinum.

4 Ostenditur secundum. Quia Divus Paulus, eique per omnia similis Divus Augustinus, qui ante Mundi constitutionem fuerunt præordinati ad vitam æternam, quam gloriosè possident, prius extiterunt extra Ecclesiam, quam variè sunt persecuti: ergo nonnulli prædestinati aliquando de Ecclesiâ non fuerunt.

5 Confirmatur utraque pars resolutionis nostræ. Quia Judæorum populus, qui unicè aliquando fuit de Ecclesiâ, postea de Ecclesiâ non fuit; unde Osee 1. v. 9. sic habetur: *Voca nomen ejus non populus meus, quia vos non populus meus, & ego non ero vester.* Quæ verba Dei sunt ad Oseam contra domum Israel, quæ sola aliquando Ecclesiâ Dei fuit, postea verò rejecta; & repudiata; & loco illius adoptatus est populus gentium, unde additur: *Et erit in loco, ubi dicitur eis: (scilicet domui Israel) Non populus meus vos; dicitur eis (id est aliis, gentibus scilicet) Filij Dei vivētis.* Ita SS. Patres Hieronymus, & Cyrillus, super hunc locum Osee. Augustinus lib. 18. de Civit. c. 28. Ambrosius, Theophilactus, Anselmus, Oecumenus super illud Pauli ad Rom. 9. n. 25. *Vocabo plebem meam, non plebem meam, & non dilectam, dilectam; & erit in loco, ubi dictum est eis: Non plebs mea vos, ibi vocabantur filij Dei vivi; ubi Paulus explicat cicatum locum Osee.* Idem constat ex illis verbis Divi Petri 1. c. 2. v.

Comunis hæreticorum sententia, quod prædestinati soli, ac semper sint de Ecclesiâ militante.

Nô solum prædestinati sunt membra Ecclesiæ.

Ita Div. Ambrosius, Eusebius, Prosp. Origenes, Procop. Isidorus, Hieron.

apud Lorinum in Psalm. 54.

Nonnulli sunt prædestinati; qui de Ecclesiâ aliquando non fuerunt.

Utraque pars nostræ resolutionis demonstratur evidenter ex sacro Textu.

10. *Qui aliquando non populus Dei, & qui non consequutus misericordiam, nunc autem misericordiam consequutus*, ubi loquitur Petrus de populo gentium. Et sic pro nostra resolutione argumentum ex eo, quia Israel, cum esset aliquando de Ecclesia Dei, prædestinatus non erat, imò rejectus ab Ecclesia fuit postea. Gentium autem populus prædestinatus erat, imò ad Ecclesiam assumptus, cum tamen de Ecclesia antea non esset. Id ipsum confirmant Parabolæ de Virginibus decem, de sagena missa in mare; quibus constat aliquos de Ecclesia esse damnandos in ultimo Judicio.

6 Secundum dubium: Quænam sit forma constitutiva membrorum Ecclesiæ? Caietanus *Opusc. de Authorit. Pap. c. 22. & 27. & in Apoc. c. 2.* Alphons. de Castro *lib. 2. de just. hæres. puni. c. 22.* & fortasse Corduba *lib. 3. quest. dub. 1. prop. 11.* respondent eam esse Characterem baptismalem. Fallô tamen, nam hæretici, quantumcunque hoc Charectere insigniti, de Ecclesia non sunt. Unde Augustinus *tom. 7. lib. de Baptismo contra Donatist. c. 23.* inquit: *Ecclesiam sicut habent Catholici, non habent hæretici, & tamen Baptismum habent.* Idem docuit contra *lie. Petilian. c. 18. & in Enchirid. c. 5.* Noster Gregor. Mag. *lib. 12. Moral. c. 15.* *Hæretici ab unitate Fidei sunt egressi, testante Joanne ex nostris prodierunt.* Sunt igitur Hæretici ex nobis, quia sunt baptizati; & tamen sunt extra Ecclesiam, quia ab ejus unitate sunt egressi. Quapropter Divus Cyprianus Episcopus Carthaginensis sanctitate, & doctrinâ clarissimus, Christi Martyr sub Valeriano, & Galliæno Principibus, damnat Novatianum docentem quod *quisquis ille est, & qualiscunque est, Christianus non est, qui in Ecclesia non est: in Epist. ad Antonianum.* Quibus verbis, ut videtur, statuebat Novatianus nullum Christianum esse extra Ecclesiam, seu omnem Christianum esse de Ecclesia, quia eadem est in ejus doctrina, formâ constituens hominem Christianum, ac membra Ecclesiæ. Deinde commune est apud SS. Patres, & Theologos hæreticos (hoc est infideles baptizatos) non esse de Ecclesia; sic patet ex eis, quæ fuerunt instituta à Xysto Pontifice *Epist. 1. Decretali.* & à Felice I. *Epist. 1.* Idem tenent Divus Irenæus *lib. 3. c. 3.* Tertullianus *lib. de Præscript. & lib. contra Marcion.* Concilium Nic. I. Div. Thom. *3. p. 2. q. 8. a. 2.* & *Opusc.*

Opinio Caietani de membrorum Ecclesiæ constitutiva.

Impugnatur.

Comunis doctrina Sanctorum Patrum, atque Doctorum aliud videtur sentire, quam quod à Caietano docetur.

& *Opusc.* 23. Divus Antoninus 3. p. 1. 22. §. 3. Augustinus de Ancona de potest. Eccles. q. 5. a. 2. Sylvester v. Papa q. 4. Turrecremata lib. 1. cap. 6. & lib. 4. p. 2. cap. 20. Victoria relect. 1. de potest. Eccles. n. 6. Canus 4. de locis c. 2. Dominicus Soto in 4. dist. 22. q. 2. art. 2. & alij, quos citat, & sequitur Peres in *Pentateuch. volum. 1.*

7 Bellarminus tom. 1. de Eccles. Milit. lib. 3. cap. 1e. citans Vvaldensen, Driedotum, Petrum, Soto, Hosium, & Cardinalem Canum, censet Ecclesie constitutivum formale, esse externam Fidei confessionem; unde asserit infidelem occultum, qui nec Fidem, nec virtutem aliquam Christianam habet, Fidem tamen proficitur ob aliquod commodum temporale, sicque cum Fidelibus se fingit communicare, talem (inquam) infidelem censet esse membrum Ecclesie. Ea tamen sententia merito ab Authoribus sequenti numero citandis rejicitur. Quia hic infidelis occultus nullum à Christo accipit influxum, ut patet ex statu ejusdem, neque Fidem, neque virtutem aliquam habentis: ergo eum non habet pro capite, ac inde non est membrum illius. Id ipsum latius ex dicendis patebit.

Sententia Bellarmini circa præsens dubium rejicitur.

8 Melius igitur dicendum (cum Patribus, ac Doctoribus num. 6. citatis, qui dicunt hæreticos non esse de Ecclesia) formam constitutivam membri Ecclesie esse Fidem, ejusque externam professionem. Eam tenet noster Antonius Peres in *Pentateuch. volum. 1. dub. 15. conclusione 1. & 2.* ubi citat alios Doctores, & Patres præter allegatos num. 6. præcedenti. Probatur prima pars (quod scilicet Fides sit forma constituens membrum Ecclesie) *primò*. Quia Fides est fundamentum Ecclesie, & cujusvis ædificij spiritualis: ergo sine illa nullus est pars illius ædificij, imò sine illa tale ædificium non datur. Sicut enim materiale ædificium sine fundamento non datur, ita neque spirituale sine suo fundamento spirituali. Antecedens probatur ex Apostolo dicente ad Colos. sens. 1. Si tamen in Fide ejus fundati. Et 2. ad Corint. 3. Fundamentum aliud nemo potest ponere præter id, quod positum est, quod est JESUS: id est, Fides JESU Christi. Unde Augustinus lib. 6. de Fide, & operibus inquit: Si Christus est fundamentum, procul dubio, & Fides Christi, per Fidem enim habitat in cordibus nostris. Qua intelligentiâ supposita, di-

Constituatur quis de Ecclesia per Fidem, & confessionem externam ejusdem.

Probatur prima pars.

cuntur domestici Dei, hoc est, de domo Dei, quæ est Ecclesia 2. ad Timot. 3. dicuntur inquam de Ecclesia qui in Christi Fide, quam docuerunt Apostoli, fundari, atque ædificati sunt, juxta illud ad Ephes. 1. *Jam non estis hospites, & advenæ, sed estis ci-
ves sanctorum, & domestici Dei, super ædificati super fundamentum
Apostolorum, & Prophetarum ipso summo angulari Lapide Christo
JESU.* Probatur secundò. Quia Concilium Lateranense cap. Firmiter de Summa Trinitate inquit Ecclesiam esse Fidelium congregationem: soli ergo qui Fide congregati sunt, de Ecclesia sunt; igitur Fides est forma, per quam quis pertinet ad Ecclesiam. Probatur tertio: quia qui Christum pro capite non habet, neque ab illo recipit ullum influxum, membrum illius non est; qui tamen Fidem non habet, nullum à Christo recipit influxum, neque illum habet pro capite; cum tamen utrumque verificetur de iis, qui Fidem habent: ergo Fides est vera forma, de qua in præsentī agimus. Notandum hic eam Fidem, quæ est forma membrum Ecclesiæ constituens, non esse fictam, & externam tantum, ut putavit Bellarminus, qua in re Fides ficta non est Fides. Præterea quid-
dicat eam simulationem Fidei esse fundamentum Ecclesiæ, quod positum est, quod est Jesus? Aut quis asserat Christum influere ut caput per illam fictionem, & fidem simulatam?

Opinio Bellar-
mini stare ne-
quit.

9 Pars altera nostræ præcedentis resolutionis, in qua as-
sertum est Fidem illam deberi per externam professionem
manifestari; probatur primò: quia Ecclesia Dei in terris est
visibilis, non autem interna, & invisibilis, ut constat ex Con-
cilio Senonensi sub Anronio à Prato Legato Cardinali; ibi
enim, ut notat Peres in *Pentat. volum. 1. dub. 16. c. 2.* damna-
tur oppositum tanquam Lutheranum. Ast non esset visibilis
Ecclesia Dei in terris, si constitueretur formâ, hoc est, Fide,
tantum invisibili. Probatur 2. Quia aliàs etiam Animæ in
Purgatorio essent de Ecclesia Christi in terris, quia habent in-
ternam Fidem, quam nobis non manifestant. Probatur 3.
Quia ad rationem vivi membri non separati requiritur com-
municatio mutua; Fides autem Catholicorum communica-
tur per externam professionem: igitur hæc est requisita ad
Ecclesiæ constitutum formale. Confirmatur, quia hæc est
communis Sanctorum Patrum doctrina, asserentium Eccle-
siam

Probatio secun-
dæ partis nos-
træ assertionis.

siam in Fide, ejusque confessione fundari. Sic Divus Hilarius lib. 6. de Trinit. Divus Gregor. Nis. l. contra Judæos, Divus Cyrill. Alex. Dialog. 4. de Trinit. Divus Chrylost. Hom. 55. in Matth. & orat. 2. adversus Jud. Divus Ambros. super Epist. ad Galat. & alij apud Maldonatum super Matth. 16. v. 18.

10 Tertiam tandem, & ultimum dubium resolvendum, quod jam suprà excitavimus num. 2. capitis præsentis, est: Cur Ecclesia
dicatur Catho-
lica? quomodo sit intelligendum quòd Ecclesia Christiana sit Catholica? Dictio *Catholicon* vox est Græca, idem sonans atque universale, seu cuncta comprehendens. Componitur enim dictio illa ex *Kata*, quod est circa, & ex *Holon*, quod interpretatur totum. Est Augustini tract. de Catholica veritate, & nostri Isidori lib. 7. Etymolog. cap. 14. Unde, cùm Ecclesia Christi dicitur Catholica, significatur quòd una, eademque Fides verissima Christianorum, in qua fundata est Ecclesia, per universum Orbem diffusa sit. Ita Divus August. multis in locis contra Donatistas ex professo toto lib. de unit. Ecclesiæ, Div. Cyprian. relatus ab Augustino lib. 2. contra Epist. Gaudentij c. 2. inquires: *Attende quam Ecclesiam dixerit ille* (scilicet Cyprianus) *Catholicam. Ecclesiam inquit Domini, luce perfusa, per totum Orbem radios suos porrigit, ramos suos per universam terram copia ubertatis extendit. Unum tamen caput est, & origo una, & una mater fecunditatis successibus copiosa. Quid igitur & vos ipsos fallitis, & alios fallere mendaciis impudentibus vultis? Si hujus Martyris testimonio vestra est Ecclesia Catholica, ostendite illam per Orbem totum radios suos porrigere, ostendite illam per universam terram ramos suos copiâ ubertatis extendere, hinc enim & Græco vocabulo Catholica nominatur.* Hanc etiam doctrinam tenet idem Augustinus Epist. 48. & 170. & lib. 2. contra lit. Petiliani.

11 Idem constat ex Optato Milevitano lib. 1. contra Parmen. ibi enim refert duos Episcopos missos fuissè ad Carthaginem in Africa, ut docerent quòd esset vera, sana, & novissima sententia eorum Episcoporum Eunomij, & Olympij: illam esse Catholicam Ecclesiam, quæ esset in toto terrarum Orbe diffusa, & sententiam decem, & novem Episcoporum jam dudum datam dissolvi non posse. Idem Author lib. 2. in principio contra Donatist. ait: *Ubi ergo erit proprietas Catholici nominis, quòd sit rationabilis, & ubique diffusa.* Idem tenet Vincentius Lyrinensis, Divus Cyrillus Hie-

Hierosolymitanus Cateches. 18. super illud Psalm. 2. Dabo tibi gentes hereditatem tuam: inquiens: Ecclesia dicitur Catholica, quia a finibus terræ usque ad fines pertingit. Et iterum loco citato: Regum quidem potestas certis locis, & gentibus terminos, habet, Ecclesiæ autem Catholicæ per universum Orbem indefinita est potentia. Idem docet Divus Ilidorus lib. 1. de Divinis Officiis, Cardinalis Turcremata lib. 1. Summæ de Eccles. cap. 13. Dried. lib. 4. de Dogmatibus, cap. 2. p. 2. Ozius lib. 1. de Symbolo, Turrianus cap. 6. de Ecclesia, & communiter Orthodoxi Doctores.

Ecclesia per totum Orbem diffusa.

12 Non est igitur dicendum Ecclesiam ideo appellari Catholicam, quia constat ex solis justis Cæli, terræ, & omnium sæculorum; ut contendit propositio illa 72. ex supra adductis; sed ideo Ecclesiam dicendam esse Catholicam, quia est (magna cum laude, & gloria ipsius Ecclesiæ Dei) per totum terrarum Orbem diffusa, unde dicitur Psalm. 18. In omnem terram exivit sonus eorum, & Psalm. 121. Convertentur ad Dñm universi fines terræ. Matth. 24. Prædicabitur Evangelium hoc in universum Mundum. Et capite ultimo: Euntes in Mundum universum prædicate Evangelium omni creaturæ. Luc. 24. Oportebat Christum pati, & resurgere à mortuis, & prædicari in nomine ejus pœnitentiam, & remissionem peccatorum in omnes gentes. Et Actor. c. 1. Eritis mibi testes in Hierusalem, & Samaria, & usque ad ultimum terræ.

SECTIO III.

Deteguntur alij errores, qui in præsentibus propositionibus latere videntur.

Accuratius examinatur propositio 73.

Iterum assertitur Christum pro solis justis sanguinem tu diste.

1 Tenor propositionis LXXIII. alios adhuc errores partuire non parum videtur, inquit enim: Quid est Ecclesia, nisi cætus filiorum Dei, manentium in ejus sinu, adoptatorum in Christo, subsistentium in ejus Personâ, redemptorum ejus Sanguine, viventium ejus Spiritu, agentium per ejus gratiam, & expectantium gratiam futuri sæculi. Præcipuus error hujus assertionis est in eo, quod soli justi dicantur de Ecclesia. Hoc autem jam satis est impugnatum. Duo tamen errores in eadem propositione sunt. Primus est: quod soli justi censeantur redempti per Christi Sanguinem, ut colligitur ex illis verbis: Redemp-

Redemptorum ejus sanguine, quæ ad solos justos referuntur. Hic tam error est late impugnatus *cap. 7. Sect. 8. d. num. 2.* Secundus error est: quod justorum actiones, & merita non eorum esse dicantur, neque ab ipsis, sed à Deo: hic enim est sensus, in quo justī dicuntur in hac propositione, *viventes spiritu Dei, & agentes per ejus gratiam*, nam gratia, stando principiis harum propositionum, nihil aliud est, quàm *Operatio manus Omnipotentis Dei*, ut est dictum *propositione 10.*

Statuitur iterū justorum actiones non ab illis, sed à Deo solo operante procedere.

2 Hic idem error continetur in illis verbis ejusdem propositionis 73. *Subsistentium in ejus persona*; ubi Christus dicitur persona, sive subsistentia justificarum; quod repetitur propositione 75. his verbis: *Christus est caput, vita, subsistentia, & persona justorum*, seu Ecclesiæ filiorum. Quod autem ex citatis verbis utriusque propositionis 73. & 75. colligatur statui; justorum opera non ipsis justis attribui, sed soli Christo operanti; ex inde infero, quia dicitur relatis propositionibus Christum esse subsistentiam (seu personam, aut personalitatem) justorum. Pro cuius pleniori capto.

Idem error ob- tinetur propo- sition. 75.

3 Sciendum vulgare esse Philosophis; atque Theologis, eisdemque receptissimum illud Aristotelicum Axioma: *Aliones sunt suppositorum*, sive subsistentiarum: idem enim valet subsistentia, ac suppositum; & ad plurimum differunt ut abstractum, & concretum. Vide Caramuel. in *Rationali, & Reali Philosophia lib. 3. sect. 1. num. 719.* Ex hoc communi principio statuunt Authores subsistentiam esse causam operationum, quæ toti supposito attribuuntur. Ita Caramuelius *lib. 3. Met. sect. 1. disput. 5.* Hurtad. in *3. part. disp. 4. & in Met. disp. 11. nam. 110.* ubi asserit hanc resolutionem esse omnium ferè Authorum; quæ si rectè exponatur, vix aliquibus displicebit. Supponendum igitur pro hujus sententiæ capto: Omnes naturas, & formas esse totales rationes agendi, ut *quo*, aut proximæ, aut remotæ, subsistentiam verò esse principium quod; ac radicale. Exemplum sit in Petro actum intellectio- nis eliciente. In quo actus ratio formalis, & proxima ut *quo* agendi est intellectus. Similiter natura rationalis est ratio agendi ut *quo*, sed remota. Homo præcisus ab intellectu est principium quod remotum; homo quæ intellectu præditus est principium quod proximum. Tandem subtractum hominis, hoc

Utrum subsistentia sit principium effectivum operationum, quæ supposito tribuuntur?

sup-

suppositum, seu subsistentia, est principium quod radicale operationum, huiusque intellectionis. Ex his ista propositio homini intelligit, hunc sensum reddit. Subsistentia habens naturam humanam (ita enim explicatur homo in concreto) elicit intellectionem.

Aktionen sunt
suppositorum.

4 His præmissis, effectum illud, *Aktionen sunt suppositorum* significat, quod supposita, sive subsistentiæ sint quæ operantur, sive rationes operandi ut quod. Ita Caram. citatus. Et confirmat hanc explanationem; nam sicut ego intellectu intelligo, & calamo scribo, quin calamus scribat ut quod, sed ut quo; est enim scribendi instrumentum, sic etiam intellectus intelligit ut quo, non enim est agens; sed agens virtus, mediante quo Petrus intellectionem eliciebat.

Subsistentiam
esse principium
operationum,
satis probatur
ex Myſterio
Incarnationis.

5 Hæc sententia, cui in Philosophia subscripsi, apertè colligitur ex ipsius Incarnationis Myſterio. Nam, si subsistentia non esset principium quod agendi, falsæ evaderent (ut infert citatus Hurtadus) quamplures propositiones, quæ circa personam Christi fide tenendæ sunt: non enim essent veræ istæ propositiones: *Persona Divina est nata, est passa, est mortua, est sepulta, &c.* Suarius Granat. cui nonnulli adhærent, eas propositiones contendit verificari, ex eo solum quia subsistentia sit conditio ad operandum necessaria. Sed contra;

Quid respon-
deat Suarius.

Solutio Arri-
ga.

non enim essent præfatæ propositiones magis veræ, quàm hæc approximatio calefacit; quod ab omnibus negatur, & probatur facile; nam sicut approximatio est conditio requisita, ad hoc ut ignis calefaciat, sic etiam subsistentia, in opinione Suarii, est ad plurimum conditio, ut natura operetur. Alij cum Arriaga, & Comptono respondent adhuc esse veras, & Fidei certas illas propositiones, quas paulò supra diximus ex Myſterio Incarnationis tenendas esse, ex alio tamen principio. Illas enim denominationes humanitatis tribui dicunt supposito Divino, sicut denominationes materiæ, & formæ tribuuntur composito; sic enim videmus hominem denominari album ab albedine, quæ est in sola materiâ, & intelligentem ab intellectione, quæ est in sola Anima. Hoc aliter fidei esse dicunt, quia, cum hæc omnia ordinentur ad unum, sibi invicem communicant eas denominationes. Sed contra; quia non apparet alius modus verus, quo istæ denominationes dicantur

tuc

tur communicari ad invicem, nisi quia istæ denominationes sunt actiones, aut passiones, quæ sunt suppositorum. Aliàs exploretur, & ostendatur ratio, & principium, cur denominationes materiæ, & formæ, ordinarum ad unum, debeant de toto supposito verificari. Scio materiam, & formam in unum compositum ordinari: ast scio non dici totum compositum, aut materiam, esse id quod informat; sic similiter non dicimus de toto aut de forma, quod sit subjectum materiale. Dicimus autem de toto supposito absolutè, (homine v. g.) intelligit, videt, currit, &c. quia actiones, quæ tribuuntur supposito, suppositum in abstracto, sive subsistentiam habent effectivum principium.

6 Fortasse agnoscens ipse Pater Arriaga, infirmam esse hanc datam solutionem, apponit aliam; dicens denominationes humanitatis communicari Personæ Divinæ in Christo, quia in illa idiomatum communicatione, utimur figura Synedochæ, in qua pro toto sumitur pars aliqua ad libitum Nomenclatorum. Sed contra; insurgit acutissimè Caramuelius: ergo istæ propositiones, Persona Divina nascitur, circumcinitur, patitur, moritur, &c. Synedochicæ sunt, & improprie, solumque veræ sunt, quatenus sumitur pars pro toto: proprie autem, & in re omnes sunt falsæ; & per consequens dogmata Fidei Catholicæ metaphorica sunt; & quæ, si rigorosè, ac propriè loqui velimus, falsa evadent. Sane absque Tropis, ac figuris facile exponuntur in nostra sententia, istæ, & similes propositiones, quæ sine figuris non salvantur à Patre Arriaga. Unde illa propositio, homo intelligit, reddit hunc sensum: suppositum habens humanitatem, est habens intellectionem. Hæc autem, homo est albus, idem valet, ac suppositum habens humanitatem, est habens albedinem. Hæc tandem Deus nascitur, patitur, &c. sic intelligitur: suppositum, seu persona habens Divinitatem, est habens Nativitatem, Passionem, &c. non in se, sed in carne assumpta.

7 Ast, quidquid sit de veritate rei, in hac controversia, in quâ poterit unusquisque partem eligere sustinendam; hoc unum mihi Fide certum est, Christum dici non posse personam, aut suppositum justorum, à quo tanquam à principio quod radicali procedant justorum opera, seclusa ratione operativa

Alia ejusdem
Arriag. respon-
sio.

Concluditur
Christum dici
non posse ius-
torum subsis-
tentia.

rativa

rativa ex parte justificatorum, ut ostensum est *cap. 4. sect. 2. à num. 8.to*

Examinata amplius propositio 75. detegitur novus error sapiens Calvinismum.

8 Propositio LXXV. continet etiam alium errorem in verbis ultimis ipsius; docet enim homines exterius tantum justificari: unde sic statuitur. *Unus solus Christus compositus ex pluribus sanctis, quorum est sanctificator.* Christus ergo dicitur sanctificator iustorum. Hoc verum est, si sensus sit de merito, quo Christus nobis gratiam, ac justificationem acquisivit; vide Becanum in *Manuali Controv. lib. 1. cap. 16. q. 2.* falsum autem, & Calvinisticum, si intelligatur hominem justificari per extremam Christi iustitiam, quæ in Christo est. Sensus autem, quo in hac propositione Christus dicitur iustorum sanctificator, non est primus ille, quem tenet Ecclesia, sed secundus, quem docet Calvinus; in hoc enim cohæret hæc propositio 75. cum propositionibus 36. & 37. in quibus traditur Calvinisticus error, ut videri est *cap. 12.* ubi hic error manet impugnatus.

Refelluntur quædam falsa dogmata Calvinistarum, quæ in his propositionibus continentur.

9 Querendum est hic: Qualiter simul convenire possint hæc duo? *Primum*; homines justificari per iustitiam, & gratiam exteriorum Christi; ut constat ex relatis propositionibus. *Secundum.* Fidem esse formam justificantem; ut patet ex dictis propositione 51. Respondeo hæc duo dogmata esse Calvinistarum; in quorum secta Christus non justificat, quando iustitia illius nobis impugnatur exterius: at Fides est quæ apprehendit unicuique iustitiam Christi, quatenus quis credit firmiter iustitiam Christi sibi esse imputatam: inde est; quod Fidei tribuatur etiam justificandi virtus. Hæc autem somnia refelluntur à plurimis cum Bellarmino, nostro Reding. Becano in *Man. Controv. lib. 1. c. 16. q. 5.* Nos autem præcedenti *cap. 13.* latè ostendimus admittendam esse ex Scriptura, Patribus, & Conciliis justificationem, & gratiam, intrinsecè nobis inhærentem.

Vide *cap. 13.*

CAPUT XXIX.

Refellitur error propositionis LXXIX. & aliarum sequentium usque ad propositionem LXXXV. inclusive.

Istæ propositiones paulò infra inveniuntur.

SCOPUS propositionum, quas in Epigraphe citavimus, est: quòd Sacræ Scripturæ lectio omnibus fiat communis, laicis, indoctis, rudibus, scæminis etiam non exclusis. Ut autem nullus à Sacra lectione se absteineat, inducitur eam pertinere ad integram observationem tertij Præcepti Decalogi: oppositum autem est consequenter pro damno habendum; ut constat ex propositione 82. Nec quidquam faciet in contrarium obscuritas Sanctæ Verbi Dei; sic enim resolvitur propositione 81. Hæc doctrina videtur non parum reduci ad praxim per quandam Sacri Textus editionem, quæ prodiit Gallico idiomate, à quâ nullus est sexus, conditio, status, ætas, qui postquam novit prima literaria elementa, Sacris Bibliis non possit studere.

Harum propositionum sensus.

2. Relatæ illusiones minimè degravantur Calvino, Brenzio, Luthero, & alijs hæreticis, quorum mentionem facit Sylveira *Opusc. 1. Resol. 4. q. 12. numer. 546.* asserentibus Sacram Scripturam transferendam esse in omnia idiomatica, ut omnes Christiani sacre lectioni possint incumbere; imò ut in hoc sacro libro discant pueri in scholis primas literas jungere. Propositiones verò, de quibus agimus, sunt quæ sequuntur.

Præfatæ propositiones à nonnullis hæreticis prius traditæ fuerunt.

LXXIX. Utile, & necessarium est omni tempore, omni loco, & omni personarum generi studere, & cognoscere Spiritum, Pietatem, & Mysteria Sacre Scripturæ.

Ss

LXXX. Lec-

LXXX. Lectio Sacrae Scripturae est pro omnibus.

LXXXI. Obscuritas sancta verbi Dei non est lucis ratio dispensandi se ipsos ab ejus lectione.

LXXXII. Dies Dominicus à Christianis debet sanctificari lectionibus pietatis, & super omnia Sanctarum Scripturarum. Damnosum est velle Christianum ab hac lectione retrahere.

LXXXIII. Est illusio sibi persuadere quod notitia Mysteriorum Religionis non debeat communicari foeminis lectione sacrorum librorum. Non ex foeminarum simplicitate, sed ex superba virorum scientia ortus est Scripturarum abusus, & natae sunt haereses.

LXXXIV. Abripere è Christianorum manibus Novum Testamentum, seu eis illud clausum tenere auferendo eis modum illud intelligendi, est illis Christi os obturare.

LXXXV. Interdicere Christianis lectionem Sacrae Scripturae, praesertim Evangelij, est interdicere usum luminis, filijs lucis, & facere ut patiantur quandam speciem excommunicationis.

3 Ast quàm novum, periculosum, ac temerarium sit Sacram Scripturam communi populo, simplicibus, indoctis, ac rudibus, & tandem foeminis facere communem, ipsis imperitis hominibus sit notum, ex eo quia ad eum finem vitandum; sanctum fuit ab Ecclesia Catholica, ne Sacra Biblia vulgari aliquo idiomate permittantur; ut liquet ex decretis Pij IV. & Clementis VIII. imò Urbanus VIII. in sua Cōstitutione, quae incipit *Apostolatus officium*, revocavit omnes facultates à Summis Pontificibus concessas ad legendum, aut retinendum libros Sacrae Scripturae linguis vulgaribus, & soli Pontifici Romano reservavit eas licentias concedere. Si autem quis quaeratur, quænam linguæ veniant nomine linguæ vulgaris, quænam vè non? Respondetur juxta doctrinam Expurgatorij Hispani *regula 5.* Hebræam, Græcam, Latinam, Chaldaicam, Syriacam, Æthiopicam, Persicam, Arabicam, non dici vulgares; cæteres verò pro vulgaribus habendas esse.

Non licet Sacra Scripturâ vulgari aliquo idiomate imprimere, legere aut retinere.

Quænam dicantur linguæ vulgares.

S E C T I O I.

Sacram Scripturam non esse pro omnibus ostenditur (contra doctrinam præcedentium errorum) ex Scriptura, Sanctis Patribus, & variis etiam rationibus.

INter alia Sacræ Scripturæ testimonia, quibus probari solet sacri Textus lectionem, nō omnibus licere, præstantissimum habet locum illud *Exodi* 19. ubi à Deo fuit provisum, ut jumentum, aut homo, qui tetigerit montem, morte morietur; manus non tanget eum, sed lapidibus opprimetur. In quem locum sic ait Innocentius III. *Tit. de Hæret. cap.* Cum extra conjunct. Tanta est Scripturæ profunditas, ut non solum simplices, & illiterati, sed etiam prudentes, & docti non planè sufficient ad illius intelligentiam indagandam. Propter quod dicit Scriptura: * Defecerunt scrutantes scrutinio. Unde rectè fuit lege Divina statutum, ut bestia, quæ montem tangeret, lapidaretur, ne videlicet simplex aliquis, & indoctus præsumat ad sublimitatem Sacræ Scripturæ. Alii etiam in locis docet Scriptura Divina ipsius lectionem non esse pro omnibus; unde David *Psal. 118. v. 18. & v. 34.* ut Sacras Scripturas posset perscrutari, Deum precabatur pro idoneâ scriptæ legis intelligentia: *Revela oculos meos, & considerabo mirabilia de lege tuâ. Da mihi intellectum, & scrutabor legem tuam.* *Matt. 7.6.* legimus docente Christo: Nolite dare sanctum canibus, neque mittatis margaritas vestras ante porcos, ne fortè conculcent eas pedibus. Quia Sacrum Testamentum vetus, & novum, quæ sunt pretiosissimæ margaritæ non in ostrearum conchis inclusæ, sed in arcanis, ac mysteriis à sæculis absconditæ; canibus, & porcis, hoc est, pessimis, & indoctis non debent exponi, & permitti. Videatur Augustinus *lib. 2. de Serm. Dom. c. 20.* Et *lib. 1. de Adulter. conjug. c. 27.* Nazianz. *orat. 1.* Chrysost. *Hom. 17. in Imperf. Paschali. lib. 4. in Matth.* Albertus Magnus, & alij. *Lucæ 24. v. 27. & 45.* habemus Christum Dominum Apostolis suis Scripturas fuisse interpretatum, & eisdem sensum aperuisse, ut eas possent intelligere; ibi: *Et incipiens (Christus scilicet) à Moyse, & omnibus Prophetis, interpretabatur illis in omnibus Scripturis, quæ de ipso erant.* Et infra: *Aperuit illis sensum, ut intelligerent Scripturas.*

ras. Ex quo Textu satis liquet Sacram Scripturam pro omnibus non esse, cum & ipsi Apostoli non illas intelligerent, nisi Christus illis ad sacram lectionem sensus aperuisset. Hoc ipsum confirmatur ex illo Aetor. 8. 30. ubi Philippus Apostolus Reginz Candacis nobilem Eunuchum Isaiam legentem, interrogavit: *Putas ne, intelligis quod legis? Qui ait: Quomodo potero, si non aliquis ostenderit mihi?* Et ibi Glossa ordinaria: *Arguit Eunuchus illorum audaciam, qui existimant sine Doctore Sacras Scripturas posse intelligi.* Certè iste Eunuchus pius, ac devotus erat: de illo enim inquit Chrysostomus: *Magnis laudibus predicatur ille, quandoquidem in Aethiopia manens, & tantis occupatus negotiis, & cum non esset dies festus, ageretque in superstitionis civitate venit adorare Hierusalem.* Erat etiam studiosus, & Sacris Literis deditus; unde D. Hieronymus super hunc locum sic inquit: *Nec sanctior sum hoc Eunuchus, nec studiosior, qui tamen cum librum teneret, & cogitatione conciperet, ignorabat Deum, quem in libro venerabatur, sed venit Philippus, & ostendit ei.* Si igitur studiosus, & pius Eunuchus Sacrae Scripturae sensum percipere non poterat, quomodo poterunt eam investigare tot indocti, totque homines scelerati, quibus proponitur legenda Sacra Scriptura, ex eo quod ejus lectio sit pro omnibus? Id ipsum aliis in locis habemus ex sacra Pagina; nam ad Corint. 2. 11. *Quis enim hominum scit quae sunt hominis, nisi spiritus hominis, qui in ipso est; ita & quae Dei sunt, nemo cognovit, nisi Spiritus Dei.* Ad Roman. 11. 20. *Noli altum sapere, sed time.* Div. Petrus Apostolorum Princeps Epist. 2. cap. 3. de Epistolis Pauli sic inquit: *In quibus quaedam sunt difficultia intellectui, quae indocti, & instabiles depravât, sicut & ceteras scripturas ad suam ipsorum perditionem.* Propterea dictum est Proverb. 25. 27. *Scrutator maiestatis opprimetur à gloria.* Et Eccles. 3. 22. *Fortiora te nè scrutatus fueris.*

Laudatur Eunuchus Candacis Reginz Aethiopiae.

Nostri doctrina constat ex Graecis Patribus.

2. Nostram doctrinam probant multi Sancti Patres; ex Graecis enim Div. Justinus Martyr Dialogo cum Tryphone sic inquit: *Divina oracula non sunt cuiusvis perspicua, sed solum quibus intellectum dat Deus, & Christus ejus.* D. Clemens Alexandr. Lib. 2. Strom. c. 6. *Neque Propheta, neque Salvator sic loquens suae Divinae mysteria, ut ea facile capi possent à quibuslibet.* D. Epiph. Haeres. 55. *Divinae Scripturae profunditas humanae naturae mentem excedit, decipitque quamplurimos.* Divus Greg. Nazianz. ad Nemesium: *In*
Scrip-

Scripturis sensus internus à paucis percipitur. Ex Latinis Patribus idem docuerunt D. Hilar. in Psalm. 118. v. 1. ibi: Ardum, ac difficillimum esse (inquit) hominem per se ipsum, sæculique Doctores rationem præceptorum celestium consequi, nisi per ejus gratiam, qui ipsi aederit erudiri. Ambros. in Psalm. 118. Multa est obscuritas in Scripturis prophetis, & Scripturarum janua aperietur tibi, non ab aliquo, quàm à Dei verbo, de quo legisti in Apocalysi, quòd Agnus signatum librum aperuit, quem nullus antea aperire poterat. Hieronymus Epist. 103. ad Paulin. Isaïam, Hieremiam, Ezechielem, Daniellem quis potest vel intelligere, vel exponere? Jacobus, Joannes, Petrus, & Judas septem Epistolas ediderunt tam mysticas, ut rarus sit, qui in earum lectione non cæcutiat. Idem Doctor Maximus (quem Deus Ecclesiæ suæ in exponendis Sacris Scripturis providere dignatus est) in Cap. 4. Epist. ad Ephes. inquit: Quò plus in Scripturis procedit quis, eò maiores ei occurrunt difficultates. Magnus Augustinus Epist. ad Januar. cap. 6. In ipsis Sanctis Scripturis multò nescio plura, quàm scio. Venerabilis Petrus lib. 5. Cautè incedendum est per angustas semitas eloquiorum Dei, quia nisi lector diligenter caveret, sæpe procumberet. Rabanus Maurus lib. 3. Instit. Cleric. c. 3. Multiplicibus obscuritatibus, & ambiguitatibus decipiuntur qui temere Literas Sacras legunt, aliud pro alio sentientes.

Corstat etiam
ex Latinis.

3 Rationibus etiam ostenditur Sacræ Scripturæ lectionem non esse pro omnibus. Nam populus rudis, simplices, & insipientes mulieres abscondita mysteria non percipientes, si legant illud *Osee* 1. v. 2. ubi à Deo dictum est Prophetæ quòd assumeret sibi mulierem insignem meretricem, & faceret sibi filios fornicationum, aut quòd Lot, *Genes.* 19. 31. dormivit cum duabus sororibus, ex eo genitis: sive quòd Moyses, *Exod.* 2. v. 11. interfecerit quendam Ægyptium, qui percutiebat Hebræum. Aut quòd Judith pulcherrima, & nimia curiositate ornata, Holofernem quærens, cubiculum ejus intravit, *Judith* cap. 10.) ex quo factum est ut statim à gentili Duce fuerit turpiter desiderata: vel denique quòd Lia, & Rachel sorores Jacobo utriusque viro ancillas dederint in concubinas; & alia his similia si legant, aut ea sibi etiam licere colligent, aut contemnere statim quæ legerint.

Rationes pro
Catholica verig
tate.

4 Probatur amplius, quia hæreses omnes, non nisi ex mala Sacræ Scripturæ intelligentia ortæ sunt, ut ostendunt

Ex mala Sacrae
Scripturae in-
telligentia ortū
duxerunt in-
numeri erro-
res, & omnes
hæreses.

Divus Hilarius de Synodis lib. ult. Cassianus Collat. 2. 3. & 4. Syl-
vius lib. de Orig. Bobemorum. Ergo qui Sacras Scripturas indoc-
tis, & præcipuè mulieribus faciunt communes, hæreses aut
oriri, aut ortas crescere intendunt, in quo adversantur Aposto-
lo 1. ad Timot. 2. *Mulier in silentio discat cum omni subiectione.*
Et 1. ad Corint. c. 14. *Mulieris in Ecclesia taceant, non enim permit-
titur illis loqui, sed subditas esse. Si quid autem volunt discere, domi
viros suos intexrogent.* Antecedens probatur variis exemplis.
Nam ex mala intelligentia loci illius Beati, quorum remissa sunt
iniquitates, & quorum tecta sunt peccata, Psalm. 31. deducunt
Calvinistæ quoddam in justificatione peccata non tolluntur, sed
tantum teguntur. Item ex illo Psalmi ejusdem: *Beatus vir, cui
non imputavit Dominus peccatum;* colligunt peccata manere in
homine justificato, tantumque non imputari. Similiter do-
cent justificationem impij in eo tantum consistere, quod ipsi
extrinsecè impuretur Christi justitia; quod tunc fit quando
peccator firmiter credit Christi justitiam sibi esse applicatam,
sive imputatam; ex prava intelligentia loci illius 1. ad Corint.
1. 30. *Christus factus est nobis à Deo sapientia, & justitia, & re-
demptio.* Et 2. ad Corint. 5. 21. *Qui non noverat peccatum, pro no-
bis peccatum fecit, ut nos efficeremur justitia Dei in ipso.* Et ad Ro-
man. 4. 5. *Credenti in eum, qui justificat impium, reputatur Fides ejus
ad justitiam.* Item statuunt solam Fidem esse formam justifi-
cantem impium; quia male usurpant illud Matth. 9. 2. *Confide,
fili, remittuntur tibi peccata tua.* Et illud ibidem v. 22. *Fides tua
te salvam fecit.* Et similiter illud Luc. c. 17. v. 19. & cap. 18. v.
42. *Fides tua te salvum fecit.* Et Joan. 3. 36. *Qui credit in illum,
habet vitam æternam.* Et Actor. 13. 39. *In hoc omnis, qui credit, jus-
tificatur.* Sicut etiam ex eo quod male intelligant illud ad Ro-
man. 3. 28. *Arbitramur hominem justificari per Fidem sine operibus;*
itemque illud ad Ephes. 2. 5. *Salvati estis per Fidem, non ex ope-
ribus;* asserunt actus nostros poenitentiae, & contritionis per-
fectæ, timoris, Spei, & alios, quibus homo se disponit, &
præparat ad justificationem, nihil ad justitiam inducere, nihil
ad remissionem peccatorum inservire. Omitto innumera alia
exempla, quæ hic inservire possunt.

5 Colligitur tamen apertissimè ex dictis quoddam, si Sacrae
Scripturae lectio omnibus permittatur, magna insurget in Ec-
clesia

clesia Christianæ doctrinæ, & Catholicæ Fidei perniciēs, facile enim dicipientur plurimi ex huiusmodi lectione. Unde Div. Epiphanius hæres. 55. *Divinæ Scripturæ profunditas humane naturæ mentem excedit, decipitque quamplurimos.* Noster Rabanus Maurus suprà relatus lib. 3. de Instit. Cleric. c. 3. *Decipiuntur qui temere Literas sacras legunt, aliud pro alio sentientes.* Cōfirmat Div. Petr. verbis illis suprà memoratis, *Epist. 2. c. 3. ubi de Epistolis Divi Pauli, inquit: Quedam sunt difficilia intellectu, quæ indocti, & instabiles depravant, sicut & ceteras Scripturas ad suam ipsorum perditionem.*

Insipientes do-
cepti sūt Scrip-
turam Sacram
legentes.

SECTIO II.

Veritas doctrinæ Catholicæ in præsentī ostenditur aliis rationibus.

1 **S**unt & aliæ rationes, maximè demonstrantes lectionem Sacræ Scripturæ non esse omnibus permittendam. *Prima:* Quia res ipsæ, de quibus agit Scriptura, obscurissimæ cum sint, & suprà hominis captum naturalem, non possunt indoctis accommodari; quippe quæ nec à sapientibus intelliguntur, nisi præviâ superna illustratione, seu revelatione. Sunt enim in Scripturâ varia mysteria, scilicet Trinitatis, Incarnationis, Resurrectionis, septem Sacramentorum, Prædestinationis, Gratiæ Divinæ, Fidei, & aliorum habituum per se infusorum, Donorum Spiritûs Sancti, Vocationis, Auxiliorum, Reprobationis, & aliorum, quæ doctis difficillima videntur, indoctis verò omnino investigabilia, & penitus obstrusa.

Sacra Biblia
difficillima
capto, propter
recondita mys-
teria, quæ con-
tinent.

2 *Ratio secunda,* quia licet de Fide sit Sacras Scripturas omnino inter se consentire, infudant tamen præcipui Theologi, ut quamplura Sacræ Scripturæ loca ab antinomix, & contradictionis specie vindicare possint; ut testes nobis sunt Augustinus lib. de Conf. Evang. Theodor. in Com. Scriptur. Joannes Driedo Turnhout Theologus Lovaniensis toto ferè *tomo de Ecclesiasticis Scripturis, & Dogmatibus*, per quatuor libros diviso. Idque Scriptura ipsa testatur, ut observarunt Doctores: nam imprimis, cum dictum sit *Genes. 1. & 2. Deum per sex*

In Sacris Bibliis
passim contra-
dictiones appa-
rēt, quæ à præ-
cipuis Theolo-
gis summo stue-
dio, & labor-
conciantur.

lex dies creasse Cælum, terram, & omnia, quæ in eis sunt: è contra dicitur Ecclesiastici 18. 1. *Qui vivit in æternum, creavit omnia simul.* Deinde Genes. 15. v. 13. & Act. 7. 6. dicitur filios Israel fuisse in Ægypto per annos quadringentos; Apostolus autem ad Galas. 3. 17. per annos triginta supra quadringentos illos in Ægypto fuisse dicit. Exod. 20. v. 5. dicitur: *Ego sum Dñus Deus tuus, visitans iniquitates patrum in filios in tertiam, & quartam generationem.* Dicitur tamen Ezechielis 18. 20. *Filius non portabit iniquitatem patris.* Dicitur Deuteronomij 6. 13. *Dñum Deum timebis, ac per nomen illius jurabis;* cùm tamen Matth. 5. 34. sit dictum: *Ego autem dico vobis: Nolite omnino jurare.* Dicitur lib. 1. Reg. 15. 11. *Pœnitet me, quòd constituerim Saul Regem.* Est tamen dictum ad Rom. 11. 29. *Sine pœnitentia sunt dona, & vocatio Dei.* Dicitur 3. lib. Reg. 8. 9. *Quòd in Arca non erat aliud, nisi duæ Tabulæ lapideæ, quas posuerat in ea Moyses in Horeb.* Dicitur verò è contrario ad Hebr. 9. 8. *quòd in Arca erat urna habens mannâ, & virga Aaron, quæ fronduerat, & Tabulæ Testamenti.* Dicitur Marci 16. 15. *Prædicatè Evangelium omni creaturæ;* cùm tamen Matth. 10. 15. dictum sit: *In viam gentium nè abieritis, & in civitatem Samaritanorum nè intraveritis, sed ite ad oves, quæ perierunt domûs Israel.* Et tandem ut alia omittam, ad Rom. 3. 28. dicitur: *Arbitramur justificari hominem per Fidem sine operibus:* cùm tamen Jac. 2. dicatur: *Vidētis quia ex operibus justificatur homo, & non ex Fide tantum.*

3 Accedit tertia ratio, quia in Scripturis multæ sunt figuratæ locutiones, seu Tropi, ut appellant Rhetorici; figuratæ scilicet verborum mutationes, in quibus verba, aut sermones à propriis significationibus ad alias cum virtute mutantur. Has autè figuratas locutiones quomodo intelligent insipientes, & indocti? Hujusmodi figuræ reperiuntur in Scriptura multoties. Ironia enim, quâ unum dicimus, & significamus oppositum, invenitur Genes. 3. v. 22. ubi de Adamo ironicè (juxta multorum doctrinam cum Perer. super hunc locum) à Deo dictum est: *Ecce Adam quasi unus ex nobis factus est, sciens bonum, & malum;* sicut per Ironiam dicebat Elias Prophetis Baal, lib. 3. Reg. 18. 27. *Clamate voce maiori, Deus enim est, & forsitan loquitur, aut in diversorio est, aut in itinere, aut certè dormit, ut excitetur.* Hyperbole rem ipsam, de qua agit, aut valde augens, aut valde

Sacra Scriptura
difficilis intel-
lectu propter
figuratas locu-
tiones.

valde minuens, reperitur in 2. Reg. 1. 23. ubi dicuntur Saul, & Jonathas :: aquilis velociore, leonibus fortiores. Item Amos 2. v. 9. Ego autem exterminavi Amorrhæum à facie eorum; cujus altitudo cedrorum altitudo ejus: & fortis ipse quasi quercus. Numer. 13. v. 34. Vidimus monstra quædam filiorum Enoc, quibus comparati, quasi locustæ videbamur. Datur etiam in Sacra Scriptura Synecdoche, partem sumens pro toto; ut videtur in illis verbis Genes. 6. 12. Omnis caro corruerat viam suam: aut totum sumens pro parte, juxta illud Sap. 14. v. 1. Per feros fluctus iter facere incipiens, ligno portare se, fragilius lignum invocat. In primo exemplo pars naturæ humanæ sumitur pro tota natura, & dicitur omnis caro. In secundo exemplo pro parte assumitur, & intelligitur totum; nam ibi per lignum intelligitur navis. Habetur etiam Antiphrasis in Scriptura, vi cujus figuræ sermo per contrarium est intelligendus: ut Parcæ, quia nemini parcant. Istiusmodi autem locutione utitur Scriptura sancta in illis verbis uxoris Job ad eundem cap. 2. v. 21. Benedic Deo, & morere. Ubi illud benedic usurpatur pro maledic, ut est communis interpretatio Doctorum cum Titelmano in hunc locum. Congruit autem per Antiphrasim uti verbo benedicere pro maledicere propter reverentiam, quæ in hoc loquendi modo exhibetur Deo.

4 Est & quarta ratio, cur Scripturæ lectio non sit pro omnibus, videlicet, quia Scripturæ verba ita carent distinctione necessariâ aliquibus in locis, ut sensum omnino reddant ambiguum. Hoc fit, quando in sacro Textu agitur de Deo, in quo spectari potest aut unitas essentiae, aut trinitas Personarum. Et inde est, quod, cum Matth. 6. 9. dicitur: *Pater noster, qui es in Cælis*, dubitant Scholastici, an id Pater debeat referri ad solam primam Personam, seu personaliter; an ad omnes tres propter essentiam, seu essentialiter? Sed videtur quod Pater hic sumitur essentialiter; non enim dicitur respectivè ad Filium, sed respectivè ad homines, quorum Deus sumptus essentialiter est Pater: unde inquit Christus Joan. 20. 17. *Ascendo ad Patrem meum, & Patrem vestrum*, & notandum quod Christus non ascendebat ad solum Patrem, sed etiam ad Spiritum Sanctum; igitur dum dicit *Pater noster*, non est ad solam primam Personam oratio. Eadem ambiguitas est cum

In multis Scripturæ S. locis sensus est ambiguus.

Script.

Scriptura agit de Christo; non enim semper intelligitur, utrum sermo procedat de illo secundum Divinitatem, an secundum humanitatem. Exemplum sit in illis verbis ad *Coloss.* 1. 15. ubi Christus dicitur: *Imago Dei invisibilis, primogenitus omnis creaturæ, omnia per ipsum, & in ipso creata sunt; & ipse est caput corporis Ecclesiæ, primogenitus ex mortuis.* Inquiritur ex hinc: Utrum Christus sit imago Dei invisibilis, sic dictus secundum humanitatem, an potius secundum Divinitatem? Quidam respondent Apostolum locutum fuisse de Christo propter Divinitatem, & ideo dixisse: *Omnia per ipsum, & in ipso creata sunt.* Alij Apostolum interpretantur de Christo secundum humanitatem propter id, quod sequitur: *Ipse est caput corporis Ecclesiæ, primogenitus ex mortuis.* Item cum Scriptura agit de adventu Christi, multoties fit dubium, utrum interpretatio sit de primo, an de secundo adventu; sic patet ex Apostolo ad *Hebr.* cap. 1. v. 6. dicente: *Et cum iterum introducit primogenitum in Orbem terræ, dicit: Adorent eum omnes Angeli Dei.* Et videtur Apostolum esse intelligendum de primo adventu, nam in Nativitate Christi Angeli adoraverunt illum. Et tunc Deus Pater Christum introducit in Orbem terræ; supponendo nanque pro ea differentia temporis, Angelis dicit *Psal.* 96. 7: *Adorate eum omnes Angeli ejus.* Ast è contra, quia illa particula *iterum* stat pro secundo adventu.

Ingenium, & studium est necessarium, ut percipiatur an Scriptura loquatur sensu historico, an allegorico.

5 Quinta etiam extat ratio, qua populus rudis, & insipiens removetur à lectione Sacrae Scripturæ: non enim potest capere sensum, in quo Sacer Textus procedit; invenitur enim quod in Scripturis multoties fit transitus de sensu literali ad mysticum, de carnalibus ad spiritualia, de temporalibus ad æterna; hoc tamen valde subito, & cum minimè putamus, pro cujus captu maximum studium, ingenium, & doctrina requiritur. In Psalmis id sæpe contingit, & patet in *Psalmo* 71. ubi à Salomone ad Christum transit Psalmista, inquit: *Adorabunt eum omnes Reges terræ.* Id etiam est Prophetis commune, ut videtur in *Isaia*; nam *capite* 7. historiam nectens de quibusdam Regibus, transicum facit ad Christum, exponens ejus nomen, conceptionem, & ortum ex Virgine. Sic similiter *cap.* 14. de Rege Babylonis facit transitum ad Luciferum.

6 Sexta ratio. Quia in Scriptura inveniuntur aliqua nomina

mina intellectu difficillima, quorum significationes non omnino percipiunt: unde Marcella nobilis Romana hæc Divo Hieronymo proposuit pro intelligentia. *Primo* quid sit apud Hebræos *Ephodbat*, & quid *Teraphim*; ut constat ex *Epist.* 130. *Secundo*, quid significet *Alleluia*, *Amen*, *Moranatha*? Sic constat ex *Epist.* 137. *Tertio*. Quid sit *Diaplasma*? Constat ex *Epist.* 138. Et tandem est *septima* ratio, cur Scriptura non sit pro omnibus: quia in ea aliquando connectantur sententiæ, quarum connexio non apparet. Sæpe videtur non responderi apte ad quæstiones propositas. Sæpe interrumpitur sensus; incipitur enim historia, dimittitur propter aliam, & iterum tenetur dimissa, ut multoties in Apocalypsi videtur. Hæc autem merito Sacram Scripturam perpaucis legendam reddunt.

In sacro Textu aliqua sunt nomina, quorum significationes pauci percipiunt.

Tandem ex proprio contextu fit Sacra Scripturae difficilis intelligentia.

7 Quæres igitur: Quibusnam sit Sacra Scripturae lectio permittenda? Respondeo ad Sacra Scripturae lectionem esse requisitas, tum vitæ puritatem, tum intellectus eruditionem, & sapientiam. Unde Augustinus lib. 2. de *Doctrina Christ.* cap. 37. inquit: *Non solum adinveniendi sunt studiosi venerabilium literarum, ut in Scripturis Sanctis gratiam loquutionum fiant, & quomodo apud eas aliquid dici soleat; verum etiam (quod est præcipuum, & maxime necessarium) ore ut intelligant, quoniam Dominus Prov. 25. dat sapientiam, & a facie ejus scientia, & intellectus.* Certè ex his duobus requisitis primū est plus necessarium. Unde Job 28. 1. 28. dicitur: *Timor Domini ipse est sapientia: & recedere a malo intelligentia.* Ecclef. 1. 33. id habetur: *Fili concupiscens sapientiam, observa justitiam, & Deus præbebit illam tibi.* Et Sap. 14. sic scriptum est: *In malevolam animam non intrabit sapientia, neque habitabit in corpore subdita peccatis.* Accedunt Sancti Patres: nam Basiliius in Isaiam statim in Proemio inquit: *Vitæ quoque puritas requiritur ad judicandum, quod in Sacris Scripturis obvolutum est.* Nazianz. orat. 2. de Pasch. *Vos & mentes, & aures, & intellectum purgate, qui in hujusmodi rebus collocatis delicias.* Cyril. Alexandrinus lib. 1. contra Julian. inquit eas duntaxat idoneos esse, (ad Sacra Scripturae lectionem) qui carnis passionibus, & terrenis immunditiis liberi, mentis integritate præditi, veram se pietatem colere operibus ostendunt. Athanas. extremo libro de Incarnatione Verbi aperte inquit: *Sine pura mente, & Sanctorum imitatione nemo comprehendet Sanctorum verba.* Idem docent Origen. Homil. 5. in Levit.

Vitæ puritas ad S. Scripturae lectionem est necessaria.

Levit. Dionysius Arcopagita *Epist. ad Demoph.* Augustinus *Epistola* 112. & 120. & *Serm.* 122. Ilidorus *Epist. ad Charemon.* Bernardus *Serm.* 27. in *Cant.* Cassianus *orat.* 14. *cap.* 14. Joannes Climacus, *Grad.* 27. & alij quamplurimi Patres, atque Doctores.

8 Quòd autem sit etiam necessarium studium, sapientia, & mentis acumen, constat ex Basilio *Proœmio in Isaiam* dicente: *Hoc tibi est omnibus modis enitendum, ut expulsâ omni solitudine, & cogitatione terrena, assiduam te, ac potius jugem sacræ præbeas lectioni, donec continua meditatio inbuat mentem tuam, & quasi in similitudinem sui formet te arcam quodam modo Testamenti.* Idem docuit Augustinus *tom. 2. Epist.* 3. ibi: *Maximo otio, summo studio, meliori ingenio opus est ad literas sacras.* Vide alios Patres, ac Doctores apud Cassianum *Collat.* 14. *cap.* 10. Igitur qui morum probitate caret, aut eruditione indiget, sacram Scripturam per se scrutari non audeat, nam ut dicitur *Proverb.* 25. 27. *Scrutator maiestatis opprimetur à gloria;* sed magistros quærat, à quibus edoceri possit: vel ipsius sacræ Scripturæ arcana explicata, & explicata quærat apud sacros Interpretes, qui Scripturam stylo claro, & facili elucidarunt. Et hoc moderatè, & restrictè est accipiendum; quia peccatoribus (præsertim magnis, & scandalosis) non licet facilitè sacræ Scripturæ verba assumere. Peccatori enim dixit Deus: *Quare tu enarras justitias meas, & assumis Testamentum meum per os tuum?* Ut legitur *Psal.* 49. 16. & præterea dedecet Scripturæ sacræ Maiestatem, quòd ejus mysteria, arcana, historiæ propheticæ, proverbialia, &c. fiant vulgaria inter caupones, Sartores, & alios similis farinæ; cum Apostolo enim (*ad Rom.* 12.) *Dico omnibus, qui sunt inter vos, non plus sapere, quam oportet sapere.* Et tandem circa censuras præsentium propositionum constat ex dictis *num. 2. ante Sectionem* 1. eas esse de hæreticorum doctrinâ portatas; & insuper hæresi proximas, hæresim que sapientes, juxta ea, quæ dedimus *Sect.* 1. *num.* 4.

Studium, sapientia, & mentis acumen necessaria sunt ad Sacræ Scripturæ lectionem.

Peccatores, & indocti Doctores, aut faciliores Interpretes consulant; paratè tamen, & moderatè.

Sacram Scripturâ decet maximam reverentiam.

SECTIO III.

Respondetur argumentis adversariorum.

Arguunt primò in hunc modum; In cap. 1. 1. v. 33. Evangelii Lucæ, inquit Christus Salvator quòd nemo lucernam accendit, & in abscondito ponit, neque sub modio, sed supra candelabrum, ut qui ingreditur lumen videant. Hæc autem lucerna est sacra Scriptura, seu verbum Dei juxta illud Psalmi 118. v. 105. *lucerna pedibus meis verbum tuum, & lumen semitis meis.* Ergo sicut non licet lucernam Dei abscondere, sic non licet verbum Dei, hoc est, sacram Scripturam clausam habere iis, qui ingrediuntur domum Dei, quæ est Ecclesia. Unde patet quàm rectè sit statutum in propositione 85. quòd interdicere Christianis lectionem sacre Scripturæ, præsertim Evangelii, est interdicere usum luminis filiis lucis, & facere ut patiantur speciem quandam excommunicationis. Respondetur quòd in suprà adducto locò Evangelii Lucæ Christi sermo non est de lucernà pro ut significante verbum Dei scriptum, hoc est, sacram Scripturam, sed de verbo Dei, & Christiana doctrina Apostolorum sermonibus proclamata, & ipsorum operibus comprobata: cùm enim Apostoli, & Prædicatores Mundi sint lumina, sui splendoris doctrinam non debent quasi sub modio abscondere, sed ponere super candelabrum, ut verbis, & factis luceant omnibus. Quòd autem hæc sit propria intelligentia Christi doctrinæ apud lucam, patet manifestè, ex Matthæo cap. 5. v. 14. ubi legitur illud Christi ad Apostolos, Doctores, & Prædicatores Sancti Evangelii: *Vos estis lux Mundi. Non potest civitas abscondi supra montem posita. Neque accendit lucernam, & ponunt eam sub modio, sed super candelabrum, ut luceat omnibus, qui in domo sunt. Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, & glorificent Patrem vestrum, qui in Cælis est.*

2 Arguit secundò. Eunuchus ille anCdacis Reginæ Æthiopiæ magnis laudibus prædicatur à Patribus, præsertim

Tt

Chry.

Lucerna, & lumen Sacra Scriptura non est, quæ debeat lucere omnibus qui in domo sunt, propriè igitur, lucerna, & lumen est doctrina Christiana, quæ omnibus debet prædicari.

Quod Eunuchus Æthiops, Isaiæ locum, quem legebat, ignoraverit, non tam propriæ insipientiæ, quàm lectionis obscuritatis tribudum est.

Eunuchi dubitatio ejus peritiam ostendit.

Quomodo Sacra Scripturæ lectio possit esse omnibus utilis

Chrysostomo, & Hieronymo, propter ejusdem sacrae Scripturæ assiduam lectionem; qui tamen patet quàm indotus esset ex *Aetor.* 8. v. 31. neque enim intelligebat illud Isaiæ c. 53. *Tanquam ovis ad occisionem ductus est, & sicut agnus coram tondente sine voce, sic non aperuit os suum.* Unde *vers. 34.* Philippum Apostolum obsecrabat memoratus Eunuchus, ut exponeret de quo Propheta illud diceret; de se ipso, an de aliquo alio? Sicut igitur commendatur insipiens ille Eunuchus ex assidua lectione sacrae Scripturæ, ita laudandi erunt insipientes alii, qui simili studio se dederint. Sed contra; nam quod Eunuchus ille locum, quem legebat, ignoraverit, non illius ignorantia, sed loci ejusdem obscuritati tribuendum est: congruè enim dabatur dubitandi occasio, an Propheta loqueretur de se, vel de alio: nam, ut notat Divus Gregorius Papa in *Præfat. in Job c. 2.* sacris Literis germanum, ac proprium valde est, ut ipsi, qui scribunt, sic de se, ac de aliis loquantur; nam de se, tanquam de alio, dixit Moyses *Numer. 22.* *Erat Moyses mitissimus super omnes homines.* Et Apostolus Joannes, ac Evangelista, de se veluti de alio, inquit: *Hic est discipulus ille, quem diligebat JESUS;* ut legitur ejusdem *Joan. cap. 20.* Et hinc est quod noster Peres in *Pentat. volum. 3. dub. 11. cap. 5.* sic statuat: *Quod autem Philippum Eunuchus rogaverit, an de se, vel de alio Propheta id prædiceret, tantum abest ut imperitiam, quod potius eximiam in Eunucho arguat, assiduamque, & sedulam exercitationem in sacris Literis.*

3 Arguunt tertio ex Sanctis Patribus, sæpe docentibus Sacras Scripturas taliter esse conscriptas, ut ab omnibus utiliter legi possint, etiam ab idiotis, opificibus, Scriptoribus, piscatoribus, & aliis ejusdem, vel non dissimilis farinae. Et sic doceri inquirunt à Chrysost. *Hom. 3. de Lazaro, & Hom. 10. ad Philip. & Hom. 9. ad Celsum, & 29. in Genes.* Athanas. *super cap. 6. Epist. ad Ephes.* Lactant. *lib. 6. Divina Instit. cap. 71.* Procop. *Præfat. in Isai.* Cyrill. *lib. 2. contra Julianum, Basil. in Quæstion. brevioribus, q. 41.* Orig. *lib. 4. contra Celsum.* Sed respondetur cum Bellarmino, Peres, & aliis, quod Sancti Patres hoc solum intendunt, quod Sacra Scripturæ utiliter legi possint ab omnibus, si eas per interpretes discant; non autem si temere propriis ingeniis

nixi

nixi arcana Sacri Textus perscrutari, & investigare præsumant.

4. Instabunt. Sacra Scriptura ob ipsius claritatem nulla expositione indiget, sed lectione, aut auditione tantum, ut inquit Divus Justinus Martyr in *Dialog. cum Tryph.* Et confirmatur, quia, ut ostendunt Chrysost. *Hom. 3. in 2. ad Thessal.* Theodorus Abbas apud Cassianum *lib. 5. Instit. c. 54.* ex hominum negligentia oriri videtur, quod Sacras Scripturas oporteat explicari: ergo data solutio ad argumentum præjectum non subsistit. Respondetur Patres citatos non loqui de lectione totius Scripturæ Divinæ; de aliqua tantum parte sunt intelligendi. Certum enim est aliqua reperiri in Sacro Textu, ad quorum captum interpretatio non requiritur, ut se habent præcepta non jurandi, non furtum faciendi, non occidendi, & his similia. Sunt verò alia, quæ etiam doctis obscura nimis, ac difficilia sunt, ut constat ex Patribus relatis *Sectione 1. & 2.* & circa illa non est intelligenda, neque accipienda Sanctorum Patrum præjecta locutio.

In Sacro Textu aliqua reperiuntur, quæ luce laboriosa non indigent.

5. Urgebunt. Ex Divo Augustino *lib. 2. de Doctr. Christ. c. 6.* & 9. constat omnes Scripturas esse clarissime conscriptas, quod enim in uno loco videtur obscurum, in alio planissimum reperitur; unde August. citat. *Nihil ferè in Scripturis obscurum est, quod non planissime aliàs reperiatur:* ergo neque solutio præcedentis instantiæ subsistit. Antecedens confirmatur ex eodem August. *lib. de oper. Monach. c. 9. dicente: Impie, ac nequiter agit qui Scripturas ait obscuras.* Idem colligitur ex Irenæo *lib. 3. adversus hæres. c. 2.* Sed contra, nam Augustinus *Epist. ad Januar. c. 6.* fatetur in Scripturis quamplura esse obscurissima loca, proindeque sibi ipsi penitus obnubilata, & clausa pectus innumeris, inquit enim: *In ipsis Sanctis Scripturis multò nescio plura, quàm scio.* Dum igitur Divus Augustinus docet Sacras Scripturas esse claras, & intellectu faciles, de illis loquitur non totaliter, sed secundum aliquas partes, ut colligitur ex particulâ ferè, ubi id ab Augustino applicatâ, ut constet illum non fuisse locutum absolute, sed respectivè ad aliqua Sacræ Scripturæ loca non absolute obscura, nec absolute difficilia. Ex inde tamen non sequitur quod omnes sacri libri clarissimi, ac plani sint, constat enim libros Genesis, Psalmorum, Canticorum, Pro-

Fatetur de se ipso Divus Augustinus in Sacris Scripturis multò plura nescire, quàm scire.

phetarum, Evangeliorum, & alios (ut omittam librum Apocalypsis, qui, ut inquit Divus Hieronymus *Epist. ad Paulinum*, *tot habet sacramenta, quot verba*. Imò in *verbis singulis multiplices latent intelligentiæ*.) Constat, inquam, præfatos, & alios etiam libros nodis, atque difficultatibus esse plenos, pariter ac mysterioris; quanvis extent libri alii, in quibus non tot, nec tam abscondita sacramenta reperiuntur.

CAPUT XXX.

DE ERRORIBUS PROPOSITIONIS LXXXVI. ita assertis: Eripere simplici populo hoc solarium jungendi vocem suam voci totius Ecclesie, est usus contrarius pravi Apostolicæ, & intentioni Dei.

Propositio 87.

SENSUS hujus propositionis (aliquantulum ab intelligentia remotus) est; quod in Missarum celebratione verba omnia, tam ipsius Canonis, quam etiam consecrationis ab omnibus, qui interfint; debeant recitari: viris, & feminis, veluti cum Sacerdotibus, sacra simul operantibus. Ex eo autem, quod à simplici, & communi populo auferatur hoc (ut inquit) solatium jungendi vocem suam voci Sacerdotis, & consequenter totius Ecclesie, in cujus nomine multa profert celebrans; duo deducuntur in hac propositione. *Primum*; id esse usum contrarium praxi Apostolicæ: *Secundum*; neque minus esse contrarium intentioni Dei. Pro utriusque impugnatione sit duplex assertio.

Exponitur sensus relatæ propositionis.

Prima assertio. Nunquam de praxi Apostolica extitit, quod communis populus, Sacerdoti celebranti, vocem suam jungeret, simul cum eo verba consecrationis, ut Canonis repetens: præsertim cum tempus, quo Canon Missæ fuerit institutum, sit penitus incertum, ut videri est apud Joan. Azor. *institution. moral. tom. 1. lib. 10. c. 34. quest. 12.* Nostra veritas passim; & evidenter comperitur apud Authores, qui de rebus Liturgicis, à prisceis temporibus scripserunt. Constat enim ex Liturgiis Jacobi, & aliorum, itemque ex Canone 19. Concilij Laodicensi; multa à Sacerdotibus secretò dici, ab

Falsò dicitur fuisse de praxi Apostolica, quod Sacerdos, & populus simul, voces jungerent in Missarum celebrationibus.

Tr iij

origine

Ab antiquis temporibus, multa secretò recitatur à Sacerdotibus rem sacrà facientibus.

origine Ecclesiæ; & antiquissimo usu. Constat item quodd; præmissis orationibus, quibus tanquam præviis initiationibus, Sacerdos se disponebat, & præparabat, ad tremenda mysteria in sacra Synaxi perficienda; in reliquis, quæ ad Canonem pertinent, Sacerdos ipse quasi in sancta Sanctorum ingressus, secretò cum Deo loqueretur; ut rei Divinæ hac silentij gravitate maior reverentia reconciliaretur; ut inquit noster Cardinalis Bona *lib. 2. Rerum liturgicarum cap. 11*. Non ergo poterant antiquis illis temporibus, voces, & clamores populi, simul cum eo silentio conciliari.

Apud Orientales, cum silentio audiuntur à populo verba consecrationis.

3 Deinde apud Græcos, & alios Orientales, mos fuit, ut Sacerdos elata uoce verba consecrationis pronuntiaret; populus autem ea cum silentio audiret, & statim responderet: Amen. Id constat ex Tertulliano *lib. 4. advers. Marcionem*. Idem testatur Dionysius Alexandrinus *Epist. ad Xystum Romanum Pontificem apud Eusebium lib. 7. histor. Eccles. cap. 9*. De hoc testimonium perhibet Ambrosius, *lib. de iis quæ initiuntur*. Et Tertullianus *lib. de spectaculis*.

In exordio Ecclesiæ, quo tempore Sacerdos celebrabat, reliqui psallebāt.

4 Idem constat ex aliis moribus, qui in usu erant in exordio Ecclesiæ: ex quibus implicare videtur, quodd populus assistens, posset cum Sacerdotibus sacra peragentibus verba Canonis, aut consecrationis proferre: nam tempore Apostolorum, & aliquot subsequentibus sæculis, universus fidelium cætus, Sacerdoti (maximè solemniter) celebranti, responderet, & cum clero psallere solebat; ut est manifestum ex Liturgia S. Jacobi, & ex *lib. 8. constitut. Apostolic.* Unde Divus Justinus Martyr *Apolog. 2.* dicit *Præpositum preces fundere, & populum faustè acclamare. Amen.* Chrysostomus *hom. 36. in 1. ad Corint.* Confirmat hunc morem dicens: *Conveniebant olim omnes, & psallebant communiter; hoc nunc quoque facimus.* Et Divus Hieronymus *Præf. l. 2. Comment. in Epist. ad Galat.* Romanæ plebis fidem laudando magnificat, quia magno studio, & frequentia ad Ecclesias, & Martyrum sepulchra concurrebat, ubi (inquit) *ad similitudinem Cælestis tonitru. Amen reboat.* Quomodo autem fieri poterat quodd populus verba Canonis, & consecrationis pronuntiaret, si eo tempore aut psallebat, aut respondebat? Cæsarius Arelatenensis, qui in Gallia, multa sanctitate floruit temporibus Clotharij, & Theodorici Regum, com-

cōpulit laicos, & populares homines Psālos, & Hymnōs promere, altaque, & modulata voce instar Clericorum, alios Græcē, alios latinē, Profas, & Antiphonas decantare, ne illis spatiū sup- peteret ad fabulas effatiendas dum sacrum mysteriū agere- tur. Ita Div. Cyprianus in vita Sancti Cæsarij Arelatenlis. Si ergo populus antiquis illis temporibus, Apostolorum sæculo cōævis, dum celebraretur Missa Psālos, Hymnos, Profas, Antiphonas decantabat, quomodo repetebat quæ à Sacerdote dicebantur? Confirmari potest: inquit enim Div. Cypria- nus *lib. de Oratione*: Sacerdos parat fratrum mentes dicendo, Sursum corda, ut dum respondet plebs, habemus ad Dominum; admo- neatur, nihil aliud se, quàm Dominum cogitare, debere. Igitur co- gitare tantum, non autem cum Sacerdote verba proferre, populus admonetur.

5 Nec mihi licuit (quantum per laborem, & studium potui) invenire praxim illam Apostolicam, ex qua, ut dicitur, mos erat plebi vocem suam Sacerdotis voci jungere. Sive enim Patres, sive Doctores legerim, nullus est, qui huius mo- ris faciat mentionem. Testes appello, & adduco Div. Cesa- rium, Div. Cyprianum, Div. Iustinum, Div. Ambrosium, Div. Chrysostomum, & alios, quos in hoc capite sæpe citavi- mus, in quibus neque leve est indicium præfatæ consuetudi- nis; imò oppositum insinuare videntur, ut constat ex dictis. Neque item ejusdem moris, monumentum aliquod reperitur, apud Rupertum Abbatem *de Divinis Officiis*. Rabanum Mau- rum, *de institution. Clericor.* Genebrardum *de Liturgia Aposto- lica*, Cassianum *libris institution. Hugonem Victorinum, de Ec- clesiasticis officiis*. Remigium Antisiodorensē *in expositione Missæ*. Claudium de saintes *de Liturgiis Patrum*. Cassandrum *in Liturgicis* Cardinalem Bonam *in libris Rerum Liturgicarum*. Si ergo aliquis, auctorem ullum inveniat, de hac consuetu- dine tractantem, talis auctoris Fidem, scribendi causas, occasio- nes; finem, & circumstantias examinet: nec minus; sit ne il- lud opus, proprium auctoris, cujus nomine inscribitur, an potius alterius de erroribus suspecti? Scio quòd juxta Div. Gre- gorium Magnum, *Epist. 63.* quæ est ad Joannem Episcopum Syracusanum: Dominica oratio apud Græcos ab omni populo dicitur, apud nos autem à solo Sacerdote. Ex quibus constat in Ecclesia La-

Apud Patres, ac Doctores non legimus, morē fuisse tempore Apostolorum, jungendi vocē plebis, voci Sacerdotis. Apud Græcos, in Missa, Ora- tio Dominica dicitur à Sacer- dote, & popu- lo.

tina

tina, morem non exitisse; ut populus cum Sacerdote verba Canonis aut consecrationis repeteret: cur enim stante eo more, oratio Dominica apud nos non diceretur à populo, sed à solo Sacerdote? In eo autem quod Græcis mos fuerit, Dominicam orationem in Missa à Sacerdote, & populo dici, evidenter demonstratur, cætera consecrationis, & Canonis verba, non à populo, sed à solo Sacerdote proferri aliàs, non diceretur quòd in Missa Dominica oratio diceretur à populo; sed, quòd verba omnia Canonis, & consecrationis ita simul repeterentur, à Sacerdote & plebe.

6 Satis confirmari potest laudabilis usus Ecclesiæ Catholicæ, de non simul recitanda Missa à populo vulgari; ex eò quòd Sacrificium Missæ, non debeat celebrari linguis vulgariis, ut determinat Concilium Trident. sess. 22. cap. 8. de *Sacris. Missæ*. De quo latè doctèque agunt Petrus Soto *lectio- ne 15. de Cærem. Missæ*. Cardinalis Bellarm. *tom. 1. lib. 1. de Verbo Dei cap. 2. §. Propositio Barthol. ab Angelis Dialogo 5. de Missæ §. 461*. Unde sicut Scriptura sacra imprimi non debet linguis vernaculis, ut provisum est ab Ecclesia, ne à simplici populo, & communi plebe legatur, ac perinde vilescat sublimitas mysteriorum illius; sic verba sanctissima, & preces quæ in sanctissimo Sacrificio Missæ continentur, linguis vernaculis imprimi, aut vulgari non licet, ne fortè à communi plebe sciantur, seu proferantur.

7. Secunda assertio. Non est de intentione Dei, quòd consueta verba in Sacrificio Missæ, unà cum celebrante à communi plebe repeterantur. Patet: quia solus Pontifex, hoc est Sacerdos, ex hominibus assumptus, pro hominibus constituitur in iis quæ sunt ad Deum, ut offerat dona, & sacrificia pro peccatis: ut inquit Div. Pàulus cap. 5. ad Hebr. Ergo de intentione Dei esse non potest, quòd communis populus intendat cum celebrante dona, & sacrificia offerre; &c. Deinde si effet de intentione Dei, quòd communis populus, prout viros ac mulieres comprehendens, præfata verba recitaret, neutiquam diceretur ab Apostolo 1. ad Corint. c. 14. v. 34. *Mulieres in Ecclesia taceant*. Concluditur tandem novum hunc morem; qui in præfenti propositione intenditur, esse contrarium intentioni Dei; quia verba præsertim Canonis, & consecrationis tali, ac tan-

Propositione LXXXVI.

591

ta reverentiâ digna sunt, ut cederet in magnum dedecus eorundem verborum, si à profanis recitarentur, ut constat ex supradictis.

8 Hæc propositio hucusque impugnata nullo nititur fundamento, sed est liberè prolata in expositione quadam, dolis, & falsitate plena, super *Epist. 1. Div. Pauli ad Corint. 14. 16.* cum tamen in sacro Textu juxta vulgatam editionem, nec leve reperiatur fundamentum ad hanc propositionem. Eam esse falsam, temerariam, & scandalosam constat ex *Propositione* eis, quæ diximus capite 1. pro noticia censurarum, quibus *censura.* damnata propositiones notari solent.

CAPUT

CAPUT XXXI.

Arcana sequentium propositionum deteguntur ; & extirpantur.

Propositio LXXXVII. *Modus plenus sapientiâ, lumine, & Charitate, est dare Animabus tempus portandi cum humilitate, & sentiendi statum peccati; petendi spiritum pœnitentiæ, & contritionis, & incipiendi ad minus satisfacere iustitiæ Dei, antequam reconcilientur.*

Propositio LXXXVIII. *Ignoramus quid sit peccatum, & vera pœnitentiâ, quando volumus statim restitui possessioni bonorum illorum, quibus nos peccatum spoliavit, & detrectamus separationis ipsius ferre confusionem.*

IN harum prima propositione dicitur ; modum esse plenum sapientiâ, lumine, & Charitate, si tempus detur Animabus, in quo cum humilitate sentiat, & deploretur

Sensus & error propositionis 37.

status peccati: in quo etiam tempore petatur à Deo spiritus pœnitentiæ, contritionis, & satisfaciendi, seu ad minus incipiendi satisfacere iustitiæ Dei; antequam ipsæ Animæ, ab statu peccati Deo reconcilientur per sacramentalem absolutionem. Unde præcedens propositio sub his lenientis errore extumulat *Petri de Osma* à *Xysto IV.* damnatum, qui contendebat quòd in Sacramento Pœnitentiæ absolutio à peccatis debeat differri, ac detineri p̄r tempus necessarium, donec prius satisfactio sacramentalis peragatur, saltem secundum partem notabilem. Hæc autem erat *Petri de Osma* propositio, ut constat ex *Xysti Bulla*, quæ incipit: *Liceat ea. Non peracta pœnitentiâ, pœnitentes absolvi non debent.*

Petri de Osma error

In

2 In idem tendit propositio altera, quæ tenet: ignorare quid sit peccatum, & pœnitentia illius, qui vult statim restituere gratiæ per absolutionem, non antea præmissa satisfactione; & qui detrectat esse ab Ecclesia separatus per tempus ad satisfactionem necessarium. Hic iterum patet, ut sæpe diximus, doceri in aliquot præsentium propositionum peccato-
Exponitur propositio 88.

res esse ab Ecclesia separatos; sic enim indicant extrema verba postremæ propositionis: *Detrectamus separationis istius ferre confusionem.* Ad veritatem rei ostendendam quærimus: *Utrum satisfactio Sacramentalis debeat præmitti absolutioni?*

3 Ad punctum, in quo vertituromnis in præsentī difficultas, respondetur negativè. Est Catholica resolutio; oppositum est damnatum non à Xysto IV. solum, ut diximus num. 19. sed etiam ab Alexandro VIII. qui die 7. Decemb. 1690. anathemate fulguravit sequentes propositiones, quæ inter 31. sunt 16. *Ordinem præmittendi satisfactionem absolutioni induxit non politia, aut institutio Ecclesiæ, sed ipsa Christi Lex, & præscriptio, naturæ rei id ipsum quodammodo dictante.* 17. *Per illam praxim maxè absolvendi ordo pœnitentiæ est inversus.* 18. *Consuetudo moderna quoad administrationem Sacramenti pœnitentiæ, etiam si eam plurimorum hominum sustentet auctoritas, & multi temporis diuturnitas confirmet, nihilominus ab Ecclesia non habetur pro usu, sed abusu.* 22. *Sacrilegi sunt iudicandi qui jus ad Communionem percipiendam prætendunt, antequam condignam de delictis suis pœnitentiam egerint.* Ideo Romæ die 20. Junij anni 1690. fuit suspensus ulque ad correctionem liber quidam Joannis Episcopi Castorienſis, qui relatis propositionibus plurimum favebat. Nostram veritatem docet Catechismus Romanus de Pœnit. Sacram. cap. 12. n. 1. his verbis: *Antiquissimæ Ecclesiæ usu receptum est, ut cum pœnitentes à peccatis solvuntur, pœna aliqua eis irrogetur, cujus pœnæ solutio satisfactio vocari consuevit.*

Præsentium propositionum error prædam-natus est.

4 Hæc autem consuetudo præmittendi absolutionem satisfactioni est modus re vera plenus sapientiâ, lumine, prudentiâ, & Charitate, ut videtur ex sequentibus fundamentis. *Primum.* Quia satisfactio est opus, quo homo condignè satisfacit Deo pro pœna temporali, peccatis remissis in altera vita debita: ut est commune Theologorum apud Bellarm. lib. 4. de Pœnitent. Compton. tom. 2. Theolog. Disput. 91. Sect. 1. At-
Var. è ostēditur absolutionē debere satisfactione præcedere.

qui

qui ad satisfactionem de condigno requiritur stat us gratiæ, ut patet ex dictis de Merito cap. 25. ergo prior est supponenda absolutio, & ad gratiam restitutio, quam satisfactio. Confirmatur primò; quia ex Divo Thom. Divo Bonavent. quos sequuntur Ægidius de Sacram. tom. 2. disp. 16. c. 21. cum sequent. & alij, ex parte personæ satisfaciendæ requiritur ut sit in gratia. Secundò; quia ex Concilio Trident. sess. 14. cap. 8. satisfactio debet esse actus procedens ex gratia; inquit enim: *Neque verò ita nostra est satisfactio hæc, quam pro peccatis nostris exolvimus, ut non sit per Christum JESUM, nam qui ex nobis, tanquam ex nobis nihil possumus; & cooperante qui nos confortat, omnia possumus.* Ergo præviè ad satisfactionem necessaria est restitutio ad gratiam per absolutionem. Tertiò confirmatur; quia ad satisfactionem pro pœna requiruntur eadem dispositiones, & conditiones, quæ requiruntur pro merito gratiæ, & gloriæ; una autem ad meritum conditio est status gratiæ, seu quòd in Christo quis vivat. Hoc totum deducitur ex Concilio citato his verbis: *Omnis gloriatio nostra in Christo est, in quo vivimus, in quo movemur, in quo satisfacimus, facientes fructus dignos penitentiae, qui ex illo vim habent, ab illo offeruntur Patri, & per illum acceptantur à Patre.*

Ex hac doctrina implicat penitentiam medicinalis.

5 Secundum fundamentum est: quia ex satisfactione prævia necessariò ad absolutionem fit impossibile, & implicatorium, quòd à Confessariis injungatur pœnitentibus, tanquam medicinalis pœnitentia, quòd per annum v. g. singulis mensibus confiteantur. Non enim posset quis eo ipso in primo Sacramento petere absolutionem, cum satisfactio non dum esset perfoluta. Nec tamen eam posset perfolvere; neque enim ad sequentes confessiones posset accedere, antequam prima per absolutionem esset perfecta, & consummata.

Quenam penitentia, juxta Sacros Canones, cuilibet peccato mortali injuncta sit

6 Tertium: quia olim (ut colligitur ex Canonibus pœnitentialibus Decreto Gratiani nostri adjectis) pro quolibet peccato mortali injungenda erat pœnitentia septennis, jejunando in singulis septimanis in pane, & aqua per totum id tempus, diebus Lunæ, Mercurij, & Veneris: cujusmodi pœnitentiam pro occultis etiàm peccatis statuerunt Sanctus Bonifacius, Benedictinus Monachus, & Archiepiscopus Moguntinus, Sanctus Raymundus, Sanctus Vincentius Ferreyra, Sanctus Bonaventura,

ventura, ut testatur Vverlensis cap. 2. art. 2. quanvis antiquorum Canonum rigor prudenter remissus sit his temporibus, nam, ut ait Sanctus Leo Papa Epist. 90. *Multa sunt, quæ pro necessitate temporum, aut consideratione ætatum oportet temperare.* Et noster Sanctus Gregorius Papa relatus in Decreto Gratiani dist. 29. c. 2. *Regule SS. Patrum, pro tempore, loco, & persona, & negotio instante necessitate traditæ sunt.* Stante autem priscis illis temporibus rigore Canonum, aut illa pœnitentia tam longa erat imprudenter, & implicatoriè statuta, aut per totum illud septennium non erant repetendæ confessiones, neque adimplendum præceptum Ecclesiasticum de annua confessione. Sic tandem: *Quartum* fundamentum; quia si satisfactio semper esset præmittenda absolutioni, pœnitens sæpe exponeretur periculo æternæ damnationis; si nempe non habens perfectam contritionem sine absolutione moriatur. Et præsertim stando doctrinâ harum propositionum, juxta quam omnia peccatorum opera peccata sunt; qui non haberet perfectam contritionem, peccaret in ipso actu satisfactionis injunctæ, eam exequendo ante susceptam absolutionem.

Valde periculosum quòd satisfactio sit præmittenda absolutioni.

7 Obijciunt adversæ partis patрони, quos Rigoristas nominare solent Authores Catholici. Praxis absolvendi ante peractam satisfactionem cepit invalescere in Ecclesia post tempora Divi Bernardi, ut docuit Caltoriensis Episcopus supra relatus in suo *Amore pœnitentiae*; nam per duodecim prima retro sæcula mos fuit in Ecclesia non absolvendi nisi peracta satisfactione, ut visum fuit Anton. de Dominis *de Rep. cap. 7. & num. 29.* Arnaldo *de freq. Comm. q. 2. & cap. 7. usque ad 19.* Gabrieli in *Specimin. p. 2. §. 35.* & aliis Rigoristis apud Hilarium à Sancto Sepulchro super propositiones damnatas per Alexandrum VIII. ergo dubitandum non est quòd ille satisfaciendi modus fuerit plenus sapientiâ, lumine, & Charitate. Responderetur negando antecedens; in primis enim certum est praxim illam absolvendi ante satisfactionem viguisse in Ecclesia per duodecim prima sæcula præcedentia tempora Divi Bernardi, ut constat ex Morino *de administrat. pœnitentiae, lib. 9. cap. 14. num. 8.* Alex. à Sancta Teresia in *Tempest. noviss. art. 15. & 16.* Nicolao Du Bois in *Apolog. contra Synodum Ræcematoriam.* Deinde sciendum est quòd illa absolutio, quæ, ut dicitur in

In Ecclesia semper viguit hæc dierna praxis de absolutione ante satisfactionem.

Exponitur ab-
solutio destina-
ta pro foro ex-
terno.

Censura hujus
propositionis.

argumento, non nisi post expletam pœnitentiam dabatur, non erat sacramentalis; sed tantum pro foro externo destinata, ut per eam fieret notum debitam pœnitentiam fuisse expletam, ac inde posse, ac debere pœnitentem cum reliquis communicare. Neque enim absolutio data post pœnitentiam esse poterat pro foro interno; nam ante huiusmodi absolutionem iis, qui publicam pœnitentiam faciebant, Eucharistia dabatur, ut latè probat citatus Nicolaus Du Bois. Ex dictis autem facilè deducitur has propositiones esse pluries damnatas, esse perniciosas propter periculum, cui pœnitentes exponunt, ut notavimus num. 6. præcedenti; esse denique temerarias, hoc est, contra communem Ecclesiæ sensum, & consensum.

CAPUT XXXII.

Propositio LXXXIX. in proprio sensu explicatur, & remissive impugnatur.

1 **Q**UARTUS decimus gradus conversionis peccatoris est; quòd, cùm sit jam reconciliatus, habet jus assistendi Sacrificio Ecclesiæ. Statuitur in hac propositione non posse peccatores assistere Sacrificio Missæ, dum lethali aliquo peccato sorduerint; quapropter asseritur quòd, cùm peccator à culpis fuerit absolutus, Deoque, & Ecclesiæ jam reconciliatus, tunc habebit jus assistendi Sacrificio Ecclesiæ. Igitur non potest quilibet peccator Ecclesiastico præcepto de auditione Sacri satisfacere, antequam per absolutionem sit reconciliatus. Sed quæres: peccet né per transgressionem hujus præcepti qui lethalibus implicatus jus non habet satisfaciendi, neque assistendi Sacrificio Ecclesiæ? Respondent peccare utique; nec mirum: nam etiam satisfaciendo peccaret impius; quia ut dicitur propositione 38. *Peccator non est liber nisi ad malum, sine gratia liberatoris*; & propositione 40. *Sine gratia nihil amare possumus, nisi ad nostram condemnationem*. Indeque omnia peccatorum opera, peccata cùm sint eo ipso, eis non licet assistere Sacrificio Missæ, ne Deum magis offendant per eam actionem, qua summo Deo cultum, & reverentiam magis exhibere videntur. Sed hoc fundamentum, seu potiùs deliramentum omnino corrui ex nostris fundamentis, & impugnationibus cap. 15. & aliis in locis.

2 Aliud restat insuper fundamentum ad eandem propositionem; videlicet, quòd cùm omnis peccator sit extra Ecclesiam.

Vv ij

Tenor propositionis 29. & sensus ejusdem.

Primum hujus propositionis fundamentum.

Fundamentum
aliud.

clesiam, velut hæreticus, aut gentilis, ex quolibet peccato mortali; nullum jus habet, neque habere potest, assistendi Sacrificio Ecclesiæ, sicut nullum jus ad id habet hæreticus, aut gentilis. Hoc tamen principium est omnino falsum, manet-que impugnatum, & expugnatum cap. 28. Ex prædictis non negamus excommunicatos ab Ecclesia declaratos non habere jus assistendi Sacrificio Ecclesiæ.

CAPUT,

IV.

CAPUT XXXIII.

Confutatur propositio XC.

IN hac propositione duo veniunt examinanda: primum de errore suspectum; secundum autem omnino erroneum, & aperte falsum, asseritur enim: *Ecclesia auctoritatem habet excommunicandi, ut eam exerceat per primos Pastores de consensu, saltem presunto, totius corporis.* Quatenus igitur dictum est quodd. *Ecclesia habet auctoritatem excommunicandi, ut eam exerceat per primos Pastores;* si sensus fuerit quodd. iurisdictionis, & potestas excommunicandi à Christo data sit immediatè Ecclesie, seu Christianorum cœtui, non autem personaliter Divo Petro, & ejus successoribus; falsa erit assertio. Si autem sensus fuerit, quodd. in Ecclesia datur potestas, & iurisdictionis ferendi excommunicationes, quæ tamen non toti Ecclesie, seu Christianorum cœtui conveniat, sed solis Pastoribus, quibus à Christo data est in persona Petri; evadit verus istiusmodi sensus.

Tenor propositionis 90.

Quatenus igitur dictum est quodd. Ecclesia habet auctoritatem excommunicandi, ut eam exerceat per primos Pastores;

Petro, & successoribus data est à Christo potestas excommunicandi.

2 Igitur Divus Petrus Ecclesiam personabat; data est autem Ecclesie potestas clavium, quia Petro, qui eam figurabat, data fuit in propria persona, idest, ipsi Divo Petro personaliter, & successoribus ejus. Unde Caietanus in suis Opusculis tom. 1. tract. 3. cap. 3. §. Ad evidentiam; sic inquit, „Considerandum est unum dici à Sanctis, scilicet, Petrum significasse „Ecclesiam, cum claves accepit. Duo autem exponi, seu deduci: Primum est; Ecclesia accepit claves, cum Petrus claves accepit: Secundum est, quodd. persona Petri non accipit claves. Unde dupliciter contingit hic errare, vel negan-

Divus Petrus totius Ecclesie figuram gerebat.

Hæc doctrina traditur à Caietano.

Vv iij

„do

„do primum, vel affirmando secundum. Et negare quidem „Petrum Ecclesiam significasse, est contradicere expositioni „Sanctorum. Affirmare autem Ecclesiam sic accepisse cla- „ves, quod persona Petri non acceperit, error est plusquam „hæreticus, quoniam Evangelica per hoc negatur historia. Præterea; ex eo quod Petrus habeat jurisdictionem clavium, seu jurisdictionem, & auctoritatem excommunicandi, (quæ est pars clavium potestatis) jam potest verificari quod Ecclesia habeat eam auctoritatem; quæ enim conveniunt parti, eo ipso conveniunt toti respectivè: sic enim dicitur haberi pisces in Mundo, quia in aliqua ejus parte, hoc est, in mari, habentur; & quod in homine detur intellectus, ideo verificatur, quia in ejus Anima intellectus est; & similiter sic dicimus quod in Ecclesia datur gratia justificans, quia datur in justis, qui sunt illius pars optima. Eodem modo datur in Ecclesia potestas excommunicandi, quia Pastores Ecclesiæ hanc habent auctoritatem.

3 Licet autem sensus hujus propositionis quo ad primam partem, ut diximus, variè exponi possit; tanquam certius judico quod ibi asseratur auctoritatem excommunicandi non esse à Christo datam Pastoribus, sed immediatè Christianorum cœtui, ut eam auctoritatem exerceat per Pastores, sic enim videtur desumi in toto rigore, & proprietate verborum ex tenore primæ partis ejusdem propositionis, & confirmari ex secunda parte, ad quam exponendam accedo.

4 In secunda parte hujus propositionis statuitur Papæ auctoritatem, & jurisdictionem pro fulguratione excommunicationum pendere ex consensu saltem præsumpto totius Ecclesiæ. Præ oculis habere memoratam in præsentī propositionem: Ecclesia auctoritatem habet excommunicandi, ut eam exerceat per primos Pastores, de consensu saltem præsumpto totius corporis. Hoc autem est apertè erroneum, cum Ecclesiæ regimen sanciat Aristocraticum, sive Democraticum, hoc est populare; non verò Monarchicum: in quo suscitatur à pulvere tumulatus jam error Zuinglij, Castalion, & aliorum, qui contra Concilia, & Patres in populi adulationem docebant Summi Pontificis jurisdictionem, & potestatem Ecclesiæ cœtui subijci, aut subordinari. Pro statuenda Catholica veritate sit

Præcipuus error hujus propositionis, in eo, quod Ecclesiæ regimen facit populare.

SEC-

SECTIO I.

Summus omnium Pastor, qui Christi Vicarium agit in terris, gaudet jurisdictione, potestate, & autoritate immediate à Christo accepta, quæ reliquæ Catholicorum communitati data non est, neque illi aliquo modo est subiecta, sive subordinata.

1 **C**onclusio in Epigraphæ sic præfixa constat ex multis Conciliis, præcipuè Calcedonensi tempore Sancti Leonis Papæ, & Martiani Imperatoris; Constantinensi sub Martino V. Florentino sub Eugenio IV. in quibus sæpe declaratur primi Pastoris auctoritatem Catholicorum communitati non esse subiectam.

2 Constat enim ex SS. PP. nam Cyrillus Alexandrinus lib. *Thesau.* sic inquit: *Sicut Christus accepit à Patre sceptrum Ecclesie gentium, dux ex Israel egrediens, super omnem principatum, & potestatem, super omne quodcunque est, ut ei cuncta curventur; sic & Petro, & ejus successoribus plenissime commisit, & nulli alij, quàm Petro, Christus quod suum est plenum, sed ipsi soli dedit.* In hoc Alexandrini Patriarchæ testimonio quamplura nobis traduntur, Catholica doctrinà referta. In primis enim dicitur Christum tradidisse Petro, & ejus successoribus sceptrum Ecclesie plenissime, sicut ipse Dominus sceptrum à Deo Patre acceperat: cum tamen certum sit Christi sceptrum, auctoritatem, & jurisdictionem à Deo Patre acceptam, nulli hominum, aut eorum communitati fuisse subordinatam, rectè deducitur neque taliter subiectam, aut subordinatam esse Petri auctoritatem, & successorum ejus in Ecclesia. Dicitur præterea ab eodem Sancto Doctore Christum Dominum jurisdictionem, & sceptrum suum plenum, atque plenissime commississe Petro, & successoribus ejusdem: ergo ipsis nullam auctoritatem, aut jurisdictionem negavit, sive diminuit; hæc autem plenitudo potestatis stare nequit cum illa erga Ecclesiam subjectione. Statuitur denique testimonio relato Præfulis Alexandrini Christi auctoritatem nulli alteri à Divo Petro, & successoribus esse à Christo Domino commissam: ergo, dempto Petro, & successoribus ejus, non est in Ecclesia Christi suprema

Christi potestas
nulli hominum
erat subordina-
ta.

ma autoritas; quæ proinde nulli alteri debet esse subjecta, sed supra omnem autoritatem, ut ex aliis adducendis testimoniis patebit.

3 Eadem est Divi Augustini mens, lib. *Quæst. veter. & nov. Test.* q. 75. dicentis: *Salvator pro se, & Petro dare jubet dydrachma, quia sicut in Salvatore erant omnes causæ magistris, ita & post Salvatorem omnes in Petro continentur, ipsum enim constituit caput eorum, ut caput esset Dominici gregis. Accedunt Divus Hilarius* *Continent. in Matth. c. 16. inquit: O Beatus Cæli Janitor, cujus arbitrio claves æterni aditus traduntur, ejus terrestris judicium, præjudicata autoritas sit in Cælo, ut quæ in terris aut ligata sunt, aut soluta, statuti ejusdem conditionem obtineant & in Cælo. Ubi notanda sunt illa verba, cujus arbitrio claves æterni aditus traduntur; quæ satis probant Ecclesiasticam autoritatem arbitrio solius primi Pastoris, non alteri judicio, aut consensui esse subjectam. Divus Cyrillus Patriarcha Hierosolymitanus ex persona Christi loquens sic dicit Petro: Tu cum sine, & ego sine fine, cum omnibus, quos loco tui ponam, plenè, & perfectè, Sacramento, & autoritatè, ego sicut sum & tecum. Et ut reliquos Patres omittam, Cyrillum Alexandrinum, quem pro initio proposui, pro complemento audiamus eodem loco supra citato: Ipsius Apostolici throni Romanorum Pontificum solius est reprehendere, corrigere, statuere, solvere, disponere, & loco illius ligare, qui illum ædificavit. Non igitur est autoritatis Ecclesiæ quod est solius Romani Pontificis.*

Idem probatur
ex Sacro Textu.

4 Nec deest comprobatio Sacræ Scripturæ manifestè attestantis Ecclesiasticam autoritatem, & jurisdictionem non in multis, vel paucioribus aliquibus, quasi democraticè, & populariter esse constitutam; sed in uno tantum Principe sitam esse monarchicè absque aliqua subjectione, subordinatione, sive dependentia. Colligitur id ex eo, quod Christus Ecclesiam suam instituens, supremam, monarchicam, & independentem autoritatem, & jurisdictionem contulit Summo Pastori; nolens Rempublicam Christianam in terris disponere sub regimine populari multorum, aut paucorum, sed sub jurisdictione unius tantum, Petri scilicet, (& successorum) cui promissit supremam in Ecclesiâ potestatem, *Matthæi 16. dicens: Tibi dabo claves Regni Cælorum. Quodcunque ligaveris super terram, erit ligatum & in Cælis; & quodcunque solveris super terram, erit solutum & in*

Et in Calis. Constat autem ex *Joan. ultim.* promissionem suam ex hibuisse Deum, Petro committendo curam omnium ovium suarum, quas Petri jurisdictioni subjecit his verbis: *Pasce oves meas.* Hic notat citata Christi verba sive promittentis, sive exhibentis jurisdictionem, & auctoritatem Ecclesiasticam, non ad universam Ecclesiam, non ad aliquos, sed ad solum Petrum in personâ propriâ dicta fuisse, ut sonant illa verba: *Tibi dabo claves, &c. Quodcunque ligaveris; quodcunque solveris, &c. Pasce oves, &c.* Unde est maximè notandum Christum Dominum, auctoritatem supremam in Ecclesia, nusquam toti Ecclesiæ, aut aliquibus ex eâ promississe, sed soli Petroque constat ex illis *Matth. 16. verbis: Tu es Petrus, & super hanc petram edificabo Ecclesiam meam; &c. & tibi dabo claves Regni Cælorum, & quodcunque ligaveris super terram, erit ligatum & in Calis, & quodcunque solveris super terram, erit solutum & in Calis.* Quia igitur auctoritas clavium desumenda est à Christi institutione, perperam statuitur eam dariam esse Ecclesiæ, seu Christianorum cœtui, ut per primos Pastores exerceatur; aut Summi Pastoris auctoritatem, Ecclesiæ universæ subjectam esse, cum neutrum, ex Christi institutione constet.

Soli Petro (& successoribus) in propriâ personâ est dictum, *Tibi dabo claves, &c.*

5 Rationibus probatur nostrum instinctum. *Primò.* Quia Ecclesia non est Christi auctoritatis, & jurisdictionis Vicaria. Neque item Petrus (& ejus successores) est Vicarius Ecclesiæ, sed Christi in terris Vicarius: ergo Christi auctoritas soli Petro, & successoribus data est. Antecedens constat ex Concilio Lugdunensi in *cap. Ubi pericul.* de electionibus *lib. 6. & in capitulo Quamvis dist. 21.* Item ex Concilio Florentino sub Eugenio IV. *Secundò,* quia Petrus, & ejus Successores Christi Vicarij plenam accipiunt à JESU Christo potestatem in terris: ergo talis potestas eisdem data est, non reliquæ Ecclesiæ, ut condistinctæ à Papa. Iterum ergo auctoritas Papæ Ecclesiæ nullo modo subiecta est; aliter non diceretur. plena illa potestas, quæ à Christo data est Papæ, sed inchoata. Antecedens constat ex generali nuper citato Concilio Florentino, ubi in *Iteris unionis Græcorum, Armeniorum, & Jacobitarum cum Ecclesiâ Romanâ* habetur hæc verba: *Diffinimus Sanctam Apostolicam Sedem, & Romanum Pontificem in universum Orbem tenere primatū. Et ipsum Romanum Pontificem Successorem esse B. Principis Apostolorum, &*

Ecclesia non est Vicaria Christi: solus Petrus est Vicarius Christi.

Petrus non est Vicarius Ecclesiæ, est Christi Vicarius.

Verum

verum Christi Vicarium, totiusque Ecclesie caput, & omnium Christianorum Patrem, ac Doctorem existere; & ipsi in B. Petro pascendi, regendi, & gubernandi universalem Ecclesiam à Domino nostro JESU Christo plenam potestatem, traditam esse, quemadmodum etiam in gestis œcumenicorum Conciliorum, & sacris Canonibus continetur. Tertiò.

Imperium Monarchicum, quovis alio regimine, est perfectius.

Quia Christum decebat, Ecclesiam suam sub perfectiore regimine atque moderatione instituere; nullum autem regimen est perfectius, quàm imperium unius, omnino independentis ab alijs, vel etiam ab uno altero. Unde Div. Justinus Martyr orat ad Gent. inquit: *Monarchia sive unius imperium, peccatum esse consuevit; regimen verò multorum. non bonum sed bellorum seminarium.* Theodoretus lib. 2. de Angelis: sic ait: *Unius Principis potestatem, velut rem optimam laudamus.* Div. Thom. 1. p. q. 53. a 5. sic docet: *Optima est gubernatio quæ fit per unum, quia gubernatio est directio ad finem, unitas autem pertinet ad rationem bonitatis, nam sicut omnia desiderant bonitatem, ita & unitatem, sine quâ esse non possunt, quia unumquodque in tantum est, in quantum unum est.* Proprius autem ad præsentem doctrinam idem Angelicus Doctor in 4. c. contra Gentiles cap. 76. inquit: *Sic Salvator noster instituit, quia regimen Ecclesie est optimè ordinatum; optimum autem regimen est unius. Quod ex fine regiminis apparet; est enim finis pax, quæ in unitate consistit, & constat quòd melius est causa unitatis unus, quàm multi, qui non nisi ut in unum venientes, eam causant. Est ergo Ecclesie regimen institutum, ut unus solus præsit Republicæ. Quartò tandem corroboratur; quia potestas Summi Pastoris, neque eis traditur à Concilio aliquo, neque ab Ecclesia, seu à populo Christiano: ergo non est cur dicatur, esse totius Ecclesie, authoritatem illam, quâ gaudet Summi Pastores; aut eam authoritatē, à cōsensu totius Ecclesie pendere, ad proprium munus exercendum.*

Summus Pontifex auctoritatem accipit immediatè a Deo, non ab hominibus.

SECTIO II.

Proponuntur, & exploduntur adversariorum cavillationes.

HÆretici (non solum hujus temporis) variè conantur explodere Catholicam veritatem. Primò enim intendunt, quòd Ecclesia per se populariter, seu democraticè auctoritatem habet supra Papam, ut ab Ecclesia distinctum, & inde inferunt: ergo ipsa Ecclesia est quæ habet aucto-

uthoritatem excommunicandi per primos Pastores. Quapropter, non possunt primi Pastores excommunicare nisi de consensu, saltem præsumpto, totius Ecclesiæ, tunc enim censetur eis datam esse auctoritatem à tota Ecclesia ad excommunicandum.

Adversariorum
audax infania.

2 Obijciunt igitur primò ad probationem hujus assumptionis, acta Concilij Constantiensis sub Joanne XXIII. anno Domini 1415. à quo Sess. 5. die 6. mensis Aprilis sic sanctum est. *Hæc Sacrosancta Synodus declarat, quòd ipsa in Spiritu Sancto legitime congregata, Concilium generale faciens, & Ecclesiam Catholicam representans, potestatem à Christo immediatè habet; cui quilibet cujuscunque statûs, vel dignitatis, etiam si Papalis existat obedire tenetur in his quæ pertinent ad Fidem, & extirpationem dicti schismatis, & reformationem dictæ Ecclesiæ, tam in capite quàm in membris.* Et infra: *Item declarat, quòd quicumque cujuscunque conditionis, statûs, dignitatis, etiam si Papalis, qui mandatis, statutis, seu ordinationibus aut præceptis hujus Sacræ Synodi, & cujuscunque alterius Concilii generalis legitime congregati super præmissis, seu ad ea pertinentibus factis, vel faciendis, obedire contumaciter contempserit, nisi resipuerit, condignæ pœnitentiæ subjiciatur, & debitè puniatur, etiam ad alia Juris subsidia si opus fuerit recurrendo.* Ex quibus duo sunt apertissima. Primum; quòd Ecclesia habet immediatè auctoritatem, & jurisdictionem à Christo datam. Secundum; eam esse supra Papam.

An Ecclesia habeat auctoritatem immediatè à Christo datam?

An ipsa Ecclesia, seu fidelium congregatio sit supra Papam.

3 Hæc videntur esse confirmata à Concilio Basiliensi anno Domini 1431. celebrato sub Eugenio IV. nam Sessione 2. & 18. resumpta sunt hæc Decreta. Deinde in eodem Concilio Constantiensi Sessione 8. damnatus fuit hic error Joannis Uvicleff. inter alios ejusdem authoris, videlicet: *Non est de necessitate salutis credere, Romanam Ecclesiam, esse supremam inter alias Ecclesias: error; si per Romanam Ecclesiam. intelligatur universalis Ecclesia, aut Concilium generale, aut pro quanto negare primatum Summi Pontificis super alias Ecclesias particulares.* Ex hac autem damnatione colligitur, quòd Ecclesia universalis, seu Concilium generale, est superior aliis Ecclesiis particularibus; at verò Summus Pontifex cum Ecclesiâ Romanâ, est una particularis Ecclesia, in propriâ intelligentiâ præsentis locutionis: ergo Summus Pontifex est inferior Concilio, seu universali Ecclesiæ.

fiæ. Et ostenditur, juxta hunc sensum, explicandam esse intentionem Concilii Constantiensis; ipsum enim differentiam agnoscit inter primatum Concilii, & Summi Pontificis: nam de Concilio, seu universali Ecclesiâ repræsentatâ in Concilio generali, simpliciter dictum est, quod sit suprema inter omnes alias Ecclesias: at de Summo Pontifice, quod primatum tenet respectu Ecclesiarum particularium.

Solutio prima
ex Caiet.

4 Ad hanc objectionem, quæ, ut patet, difficultate non caret, primò respondendum occurrit ex Caietano *tom. 1. tract. 1. de comparatione authoritatis Papæ, & Concilij cap. 8.* acta illa Concilii Constantiensis, non esse authenticâ authoritatē veri Concilii facta, quoniam celebrata fuere tempore schismatis, quo in Ecclesia erant tres Papæ, scilicet Joannēs XXIII. Gregorius XII. & Benedictus XIII. quorum nullus dicto Concilio aderat.

Potest in Concilio aliquid tractari in materia Fidei vel materialiter, vel formaliter.

5 Si autem dicatur, quod Martinus V. (aliàs III. propterea dictus V. quia multi Scriptores confundunt in serie Pontificum, nomen Martini, & Marini) qui fuit legitimus successor Gregorii XII. sedato schismate, & Ecclesiâ in pace compositâ, approbavit Synodū Constantiensem, & ipsius Decreta, in materiis Fidei: esseque materiam Fidei, quod Ecclesiâ, seu Concilium generale, sit supra Papam, aut è contra. Respondendum est; dupliciter contingere, aliquid tractari, in materia Fidei; scilicet materialiter, aut formaliter. Tunc tractatur formaliter materia Fidei, quando tractatur ut credenda, vel ut damnanda à Fide. Tunc tractatur solum materialiter, quando tractatur res quidem ad Fidem pertinens; sed non ut credenda; vel, ut damnanda; sed quâcunque aliâ ratione. Quæ autem tractantur solum materialiter. non sumuntur pro definitis, ac tenendis ut certis; nam verè definita non sunt. Igitur Martinus V. approbavit, ea quæ à dicto Concilio definita sunt, tanquam de fide credenda: qualia fuerunt quædam statuta in materiis Fidei, contra Joannem Uvicleff. in *Sess. 8.* & contra Joannem Hus, in *Sess. 15.* & contra Hieronymum de Praga, in *Sess. 21.* At multa alia fuerūt tractata in eodē Concilio, sed non ut materia Fidei; non enim formaliter sed materialiter tantum ad Fidē spectabant, quod liquet ex *Sessionibus 4. & 5.* ejusdē Concilii. Et probatur, quia nulli fuerunt ibi deputati (ut loquitur Caietanus)

nus) ad videndum de Fide; quin potius deputatio in materia fidei cœpit postea quam de præsentibus actum est, scilicet in *sessione* 6. Et tandem circa præsentem materiam, nulla fit mentio de credendo, vel non credendo; Martinus autem approbavit quæ erant credenda, vel damnanda.

6 Secundò autem respondetur: Quòd (stante dicto Concilio) verum est quòd Ecclesia universalis, in Concilio Generali legitimè congregata, auctoritatem habet immediatè à JESU Christo; hoc tamen ideo est, quia Concilium Generale legitimè congregari nequit, nisi cum auctoritate Papali, solus enim Papa potest Concilium Generale convocare, cui per se, vel per Legatos præsidet, ut est commune apud Theologos & Canonistas. Dicitur ergo, Concilium Generale habere auctoritatem immediatè à Christo, quia in eo est autoritas Papæ, quæ à Christo immediatè data est, non autem, ex eo quia Concilium ut condistinctum à Papa, & exclusivè ab eo, vicibus, & auctoritate Christi gaudeat, immediatè acceptà, cum oppositum constet ex Sacra Scriptura.

Concilium generale, ut includens auctoritatem Papalem, dicitur habere auctoritatem immediatè à Christo.

7 Ad hunc tamen solutione indiget illud in eodem Concilio stabilitum, scilicet, quòd Papa tenetur obedire dicto Concilio, & quòd, si obedire contempserit, puniendus sit. Ex quibus facile deducitur Concilium Generale, seu Ecclesiam legitimè congregatam, esse Papæ superiorem. Sed est respondendum, quòd ibi Concilium non est intelligendum procedere circa Papam certum, de cuius auctoritate, & supremà in Ecclesia potestate prudenter non dubitetur. Loquitur ergo Concilium de Papa dubio, de cuius supremà auctoritate non est certitudo. Et certè hoc tantum videtur pertinere, & spectare directè ad illa Decreta Concilii citati, celebrati tempore schismatis, quando erant in Ecclesia plures Papæ, & nullus pro tunc indubitatus de suà electione. Ast quòd ille Papa, de quo nescitur, utrùm legitimè sit electus Papa, debeat, & teneatur tantquam non Papa obedire, docent communiter Theologi cum Caiet. tom. 1. *Opusculorum tract.* 1. cap. 8. & ita expedire patet, primò ex intuitu boni communis: secundò, à paritate: id enim, quod nescitur, consecratum, pro non consecrato habetur, & resecratur juxta Sacros Canones, (ut patet extrà de Presbytero non, baptizato cap. *Veniens* Et de *Consecrat.* dist. 1. cap.

Papa de cuius verà electione, & auctoritate prudenter non dubitatur, Concilio non est subjectus, neque illi tenetur obedire.

Papa de cuius electione, & auctoritate, non est certitudo, tenetur obedire Concilio Generali.

Solemnitates) sic similiter, &c.

Varia observanda, & examinanda, circa valorem, & celebrationem Concilii Basiliensis,

8 Quod autem præjacta hæc ex Concilio Constantiensis, confirmata fuerint à Concilio Basiliensi, parum, aut nihil refert primò, quia quanvis sint confirmata, sic tamen interpretanda sunt. Secundò quia circa tale Concilium Basiliense, duo notari debent. Primum (referente Caietano) quòd, licet à nostro Eugenio IV. fuerit approbatum quo ad inchoationem & prosecutionem, & multa pro illo Concilio in Bullis suis dixerit, nūquam tamen illius approbavit Decreta, quin potius in Concilio Florentino statim diffinivit Romanum Pontificem esse caput, Pastorem, Doctorem, & Rectorem universalis Ecclesiæ. Secundum: (sic referente Cardinali Turrecremata *lib. 3. de Ecclesia cap. 100.* qui præsens fuit utrique Concilio) quòd multi intervenerunt defectus in Concilio Basiliensi circa conflationem illorum Decretorum. Scilicet; quòd non fuerunt unanimiter conclusa, nec cum consensu Præsidentium legatorum Papæ, qui talibus interesse recusarunt: nec expectatis oratoribus Angliæ, & Castellæ, quos in via noverant constitutos: nec auditi sunt viri multi sapientes, videntes hæc esse contra doctrinam Sanctorum. Sed promulgata sunt illa decreta ad furorem hostium Apostolicæ Sedis, cum multitudine populi nullius auctoritatis.

Solutio ad confirmationem num. 3. pro argumento præjacto,

9 Modò respondendum est ad corroborationem præcedentis argumenti, deductam ex quadam damnatione illius articuli Joannis Vvicleff, facta à Martino V. ut patet ex *num. 3. præcedenti*; in qua damnatione docebatur, quòd sit error, non credere Romanam Ecclesiam, esse supremam inter alias Ecclesias, si per Ramanam Ecclesiam intelligitur Ecclesia universalis, vel Concilium universale; aut pro quanto negat primatum Summi Pontificis, super particulares Ecclesias. Respondetur igitur ex Caietano *tom. 1. Opusc. tract. 1. cap. 9.* Quòd quia comparatio est inter diversa, & hæc tria, scilicet Ecclesia universalis, Concilium universale, & Ecclesia Romana, singula sunt quædam corpora mystica integra constantia ex capite, & membris reliquis: & in capite, non solum conveniunt, sed identificantur (Papa siquidem caput proprium universalis Ecclesiæ, & Concilij, & Romanæ Ecclesiæ est) in membris autem reliquis distinguuntur; vel sicut re-

præ-

præsentans, & repræsentatum, ut membra Ecclesiæ, & Concilij; vel sicut pars, & totum, sicut membra reliqua Romanæ Ecclesiæ, partes sunt membrorum reliquorum, Concilij, & Ecclesiæ universalis, ut patet: id circo cùm fit comparatio inter Ecclesiam, seu Concilium universale, & Ecclesiam Romanam, non fit comparatio secundùm caput, sed secundùm reliqua utriusque membra: secundùm quæ; rectè dicitur, quòd tam Ecclesia, quàm Synodus universalis, est superior Ecclesiâ Romana, ut ex illo articulo deducitur; unde admissio illius comparativè nihil concludit contra Papæ auctoritatem.

10 Alio etiam modo intendunt hostes veritatis Catholice, hanc propositionem 90. quam rejecimus, probare; nam ex sacra Scriptura colligi dicunt, quòd autoritas, & plena jurisdictio Ecclesiastica, sit à Christo data non primo Pastori, sed universo Catholicorum cœtui; hoc est Ecclesiæ, secundùm totum: non secundùm aliquam ejus partem, hoc est respectivè ad Papam. *Quamvis enim à Christo soli Petro dictum fuerit Matth. 16. Tibi dabo claves Regni Cælorum. Quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum, & in Cælis, & quodcumque solveris super terram, erit solutum & in Cælis; & Joan. ultimo: Pasce oves meas;* hoc (inquiunt) dictum fuisse Petro, non in propria persona, sed in figura totius Ecclesiæ, quæ in Petro repræsentabatur. Unde

Ad sacram pa-
ginam recurrūt
adversarij.

11 Objiçunt secundò; quòd ex Matthæi capite 18. satis constat auctoritatem prælaticam, itemque excommunicandi jurisdictionem à Christo datam esse Ecclesiasticæ communitati; ibi enim docetur fratres peccantes, correptionem, & monitionem respuentes; ad Ecclesiam deferendos esse; quàm si non audiant, eo ipso habeantur pro excommunicatis; imò pro Ethnicis. Deferentur igitur ad Ecclesiam, tanquam ad superiorem, propter auctoritatem, quam habet, sibi datam à Christo, in Petro repræsentatæ. Qui autem Ecclesiam audire noluerit, habendus est sicut Ethnicus, hoc est, ab Ecclesia separatus, supponitur enim quòd Ecclesia sumpta pro cœtu Catholicorum ad excommunicandum habet potestatem. Citatus locus Div. Matthæi sic habet: *Si autem peccaverit in te frater tuus, vade, & corripe eum inter te, & ipsum solum. Si te*

Præscribitur
formula fratres
næ correctio-
nis.

Xx ij

audierit,

audierit, lucratus eris fratrem tuum. Si autem te non audierit adhibe tecum adhuc, unum vel duos, ut in ore duorum vel trium testium, stet omne verbum. Quod si non audierit eos, dic Ecclesie, si autem Ecclesiam non audierit, sit tibi, sicut Ethnicus, & publicanus. Et urgent, nam per Ecclesiam hic intelligitur, non Præsul, sed Fidelium cœtus, & multitudo, ut docent Div. Hieronymus, Div. Anselmus, apud A Lapide; ac Divus Gregorius Magnus lib. 4. Epist. 38. Magisque confirmatur; nam statim postquam dictum est, habendum sicut Ethnicum, & publicanum, hoc est, excommunicandum esse, qui Ecclesiam non audierit, subiungitur: Amen dico vobis, quæcunque alligaveritis super terram, erunt ligata, & in Cælis, & quæcunque solveritis super terram, erunt soluta, & in Cælis. Hic autem, ut contextu patet, potestas alligandi, atque solvendi, pertinet ad Ecclesiam, pro cœtu Fidelium; cui correptus frater audire renetur sub anathemate.

Peccator correptus, si emendatio non fiat; quo fine apud Ecclesiam, seu Christianorum cœtum, erit accusandus

Dic Ecclesia idest, Ecclesia Prælati.

12 Respondetur cum Div. Joanne Chrysostomo, Theophylacto, Euthymio, & aliis absonam esse hanc expositionem, & interpretationem, quatenus ex ea intenditur; defendendos esse peccatores, & accusandos apud Ecclesiam; ut ab ea excommunicentur. Nam quando Sancti Patres relati, per ly dic Ecclesie accipiunt Christianorum cœtum, solum intendunt, quod Christus hic velit, ut coram fidelium communitate peccator arguatur, ut pœdificat atque emendetur. Nunquam autem somniarunt Sancti Patres, fidelium communitatem hebere auctoritatem, ut aliquem sive per se, sive per Pastores excommunicet. Unde cum citato Chrysostomo, & alijs, intelligimus per Ecclesiam, ejus Prælatos, & Pastores, qui Ecclesiam sive seorsim, sive in Synodo, & Concilio representant; sicut Magistratus repræsentat Rempublicam; & Rex regnum repræsentat. Et cõfirmatur ex ipso cõtextu: quia Christus jubet in præsentem Ecclesiam audiri, idest Ecclesie obediri à Reo, alioqui hoc ipso, habendum pro excommunicato; imò pro Ethnico; obedientia autem solum defertur Prælati Ecclesie. Præterea: id quod additur; quæcunque alligaveritis super terram, erunt ligata, & in Cælis; &c. intelligi nequit, nisi de Prælati, solum enim supremo Ecclesie Prælato dictum fuerat: Matth. 16. Quodcunque ligaveris super terram, erit ligatum, & in Cælis.

Hi-

13 Hic notandum propono; quod, licet hucusque dixerimus excommunicandi auctoritatem sitam esse, non in Ecclesia universaliter sumpta pro Fidelium cœtu, sed in primo Pastore, non inde negamus inferiores alios Prælatos potestatem habere excommunicandi; neque enim locuti sumus de primo Pastore, ut condistincto à reliquis Pastoribus; sed per comparisonem, & distinctionem à communi corpore Ecclesiæ, seorsim à capite. Certum enim est Summum Pontificem habere ordinariam potestatem excommunicandi, sibi datam immediatè à Christo, ut patet ex illo *Matth. 16. Tibi dabo claves Regni Cælorum: quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum & in Cælis.* Ast non est dubitandum ordinariam potestatem ferendi censuras esse quoque penes Episcopos omnes habentes jurisdictionem, ut habetur ex Concilio Trident. *Sess. 6. de Reform.* Hæc autem auctoritas, & potestas in Episcopis est de Jure humano, quia immediatè eis impenditur à Summo Pontifice; tamen aliquo modo est de Jure Divino, saltem radicaliter, ut norant *Suar. de Cens. Disp. 2. Sect. 2. Pereyra tract. de Censur. quest. 4.* & ratio est, quia Christus statuit ut in Ecclesia essent Episcopi ut Pastores, juxta illud *ad Ephes. 4. Ipse dedit quosdam quidem Apostolos: alios autem Pastores.* Et *Actor. 20. Attendite vobis, & universo gregi, in quo vos Spiritus Sanctus posuit Episcopos.* Pertinet autem ad ordinariam potestatem Pastoris auctoritas ligandi, & separandi in ordine ad conservationem gregis in foro interno, & externo, sine quo grex Domini conservari nequit. Sunt & alij, quibus competit ordinaria auctoritas ferendi excommunicationes, ut Cardinales in propriis Ecclesiis; Superiores Religionum; multi Abbates, Archidiaconi, Archipresbyteri; hæc tamen ad eos pertinent, qui de Censuris agunt.

14 Objiciunt tertio. Illæ excommunicationes, quæ impostæ sunt per modum legis, ut se habent omnes illæ, quæ sunt de corpore Juris, non obligant, nisi adsit consensus, & acceptatio populi: ergo auctoritas excommunicandi pendet à consensu saltem præsumpto corporis Ecclesiæ. Antecedens probatur, quia prædictæ excommunicationes sunt quædam leges Ecclesiasticæ pœnales; necessarium autem est ut lex receptationem?

in verbo *Frangere de Treuga*, & *Pace*, & *Panormit. ibi num. 4.* & *Felin. in 6. Sylvest. v. Lex*, q. 6. v. 4. *Joan. Dried. lib. 1. de Libert. Christi*, cap. 9. *Conf. 2. Alphonsi. à Castro lib. 1. de potest. legis pœnalis*, cap. 1. *Navarr. in Manual. c. 23. n. 41.* *Barthol. Ugolin. de Censur. Eccles. tabula 1. cap. 9. §. 9. mon. 1.* *Sayr. Clavi Reg. lib. 3. c. 5.* Et confirmatur, quia multæ sunt excommunicationes, quæ vim non habent, quia defuit illis consensus, & acceptatio populi. Paret exemplo in excommunicatione contenta in Constitutione Clementis VIII. *Religiosæ Congregationis* prohibente Religiosos munerum largitiones, quæ Constitutio nunquam obligavit in Hispania, ibi enim nunquam fuit recepta, ut tenent *Peyrines*, *Sanches lib. 7. De-*

calogi cap. 19. num. 42. 100. & 105. *Suares Lusitanus de Pœnitent. tract. 7. disp. 3. sect. 1. n. 416.* Sed contra: aliud enim est, quòd primus Pastor non habeat auctoritatem excommunicandi, nisi de consensu totius Ecclesiæ; & aliud est, quòd quidem habeat eam auctoritatem absque depēdētia; sed excommunicationem ab eo impositam non ligare, nisi prævia acceptatione, & consensu.

15 Hoc secundum in Lege Civili plerumque semper est verum; etenim, ut præfati Authores tradunt, Lex Civilis non promulgatur, nisi sub conditione saltem tacita, si scilicet à communitate acceptetur: non enim expedit homines ita per potestatem humanam gubernari, ut renitentes, atque inviti adigantur lege ad aliquid faciendum, quod alioquin neque lege naturali, neque Divina (ut supponi debet) præstare tenentur. Quavis à peccato non excusentur ij, qui nulla justa ratione ducti adversus voluntatem Principis conditoris à principio in causa sunt, nè lex justa Principis publicam utilitatem spectans recipiatur, eique obviam eunt. Sic *Fel. in cap. 2. de Treuga*, & *Pace*, *Marcus Anton. Cucch. lib. 1. Instit. Maior. tit. 3. num. 34.* Neque hoc cuiquam durum; aut absurdum videri debet, inquit *Sayrus* citatus, cum Principis Legis Civilis conditoris potestas quodammodo ab arbitrio populi pendere videatur, quandoquidem secularis potestatis auctoritas ipsi Principi, seu Magistratui à populo delegata sit ad leges ferendas, quæ ad bonam Reipublicæ moderationem utiles videbuntur adeò, ut leges, quæ ab his Principibus, aut Magistratibus

Leges Civiles
non obligāt, nisi acceptentur; si præcipiant aliquid extra Jus Divinum, aut naturale.

Peccant qui sine causa se opponunt Legibus Principum.

trariis conditæ sunt, ideo validæ dicendæ sint, quia ex ipsius populi consensu proditiisse censeantur. Hinc est, quod hoc de sola potestate laica sit intelligendum, ut docet Alphonsus de Castro supracitatus, quoniam hæc sola à populo suæ potestatis robur accipit. Unde noster Sayrus in *Clavi Reg. lib. 3. cap. 5.* inquit: *Ecclesiastica potestas, quia non à populo, sed ab ipso Deo vim suæ potestatis habet, ideo etiam sine populi consensu leges condere valet de his rebus, quæ ad finem ultimum consequendum aut necessarie, aut valde conducibiles essent.*

Summus Pontifex potest condere leges independentes à consensu populi.

16 Hinc ad confirmationes patet solutio: nam, si aliquæ leges Ecclesiasticæ spirituales, & excommunicationes vigorem non habeant in aliquibus Provinciis, non ideo est, quia primo Pastori deficiat completa, expedita, & nulli subiecta auctoritas, sibi ipsi immediatæ, & soli à Christo data; sed ex eo esse dicimus; quia supponitur ex parte primi Pastoris hæc tacita conditio: (*nisi detur aliqua iusta causa, quæ si prius nota esset, lex eadem, aut excommunicatio non poneretur*) tunc enim jam extat, interpretativa saltem, voluntas derogatoria legis, ut videri est apud Becanum *tract. 3. de Legibus, cap. 6. de Lege humana, Quæst. 8. num. 3.* ubi citat Panormitanum, Felinum, Innocentium, Ostiensem, & alios, docentes quod, quanvis Summus Pontifex obligare possit Christianos ad observandas leges, quas condidit, & ad acceptandas, non tamen vult eas obligare ante acceptionem. Et sanè ita cogere potest Christianos, (inquiunt citati) quia Pontifex gaudet potestate non à populo, sed à Christo sibi data. Non tamen vult ad vitandas occasiones peccandi.

Prima ratio cur leges Ecclesiasticæ aliquando non obligent, nisi acceptetur.

17 Alia etiam ratio potest assignari, cur aliquando excommunicationes Pontificiæ in aliquibus Provinciis non obligent; scilicet quia ibi nunquam habuerunt sufficientem promulgationem; docent enim aliqui cum nostro Panormitano Abb. in *cap. Cognoscentes, num. 7. de Constit. Franc. Coscius Senensis in repet. dicti cap. Cognoscentes, num. 100. Angelica in verbo Lex, num. 13. Caiet. 1. 2. q. 90. art. 4. & ibi Barthol. Medina dub. 1. post conclusionem 2. & duob. ultimis. Ratio eorum est; quod statuta Papalia non solum requirant promulgationem in Curia, sed etiam in Provinciis, Diocesibus, & Ecclesiis Cathedralibus. Oppositum tamen pluribus placet, existiman-*

Alia ejusdem ratio; scilicet quia non habet ubique sufficientem promulgationem.

tibus

Quænam promulgatio (juxta plures) sufficiat, ut leges Papales obligent

ribus Decreta Papalia vim obligandi habere, quàm primùm in Curia Romana publicentur, & in Acie Campi Floræ, & ad valvas Basilicæ Apostolorum Principis affixæ sint, & in Cancellaria Apostolica pro publicatis habeantur, nec necesse esse ut in singulis Provinciis promulgentur, nisi id in Bullis ipsis exprimat. Sic Joan. Monachus in *Regul. in generali, de Regulis Jur. in 6.* Joan. Andr. *sup. data Sexti, Panormit. in cap. Novit. num. 3. de sent. Excommunicat. Pau. de Eleazar. in præm. Clement. Imo. Tolosan. quæst. 445. dub. 2.* Gomezius in *Proæmio Regul. Cancellar. quæst. 2. ante finem, Sylvester v. Lex, q. 6. v. 3.* Marcus Antonius Cucchus *lib. 1. Instit. Maior. tit. 3. num. 19.* Gregor. de Valent. *tom. 2. disput. 7. q. 5. p. 5. dub. 2.* Joan. Azor. *parte 1. Instit. Moral. lib. 5. cap. 3. dub. 3.* Emmanuel Rodrig. *tom. 1. Quæst. Regul. quæst. 6. art. 2. in fine,* Antonius de Burgos *repet. in d. cap. Cognoscentes, num. 208.* citans Archidiacon. in *cap. fin. dist. 16.*

Censura hujus propositionis.

18 Quæres: Quænam censura sit aptanda huic impugnatae propositioni? Respondeo eam esse hæreticam, (& juxta Caietanum in hoc capite sæpe citatum, eam esse plusquam hæreticam) est enim opposita sacrae Scripturae, ut patet ex dictis *Sect. 1. num. 4.* Esse quoque temerariam, hoc est, contra communem Conciliorum, totius Ecclesiae, & Sanctorum Patrum doctrinam, ut constat ex dictis eadem *Sect. 1. per totam;* ac tandem esse schismati faventem: nam semel admissa doctrinâ hujus propositionis, facilis est recessus ab obedientia Prælatorum, eo quod non illorum sit, sed Ecclesiae excommunicandi auctoritas; item quia ex defectu jurisdictionis nullius roboris erunt excommunicationes, quæ non sint de consensu Ecclesiae explorato, & præsumpto saltem. Ac inde Angli, Scoti, Saxoni, & alij hæretici, qui se se jactant veros Ecclesiae filios, non consentientes excommunicationibus, quas in ipsos fert Summus Pontifex, merito eas excommunicationum sententias pro nullis poterunt habere.

CAPUT XXXIV.

Exploditur propositio XCI.

HÆC propositio sic tenet: *Excommunicatio-
nis injustæ metus nunquam debet nos impedire ab
implendo debito nostro; nunquam eximus ab Ec-
clesia, etiam quando hominum nequitia videmur
ab ea expulsi, quando Deo, JESU Christo, atque ipsi Ecclesie per
Charitatem affixi sumus.* Contendit igitur excommunicationem
injustam non esse metuendam. Eam neminem impedire à sa-
cramentorum receptione, contra statutum in c. *Cum illorum*,
&c. siquem, de sententia excom. neque ab activa collatione Sa-
cramentorum, & Missæ celebratione, contra cap. *si celebret*, &
cap. *Latores de Clerico excom. ministr.* neque ab obtinendis Bene-
ficiis Ecclesiasticis; non obstante cap. *Pastoralis de Clerico excom-
mun. ministr.* eam tandem nullum ab Ecclesia separare, neque
à Sanctorum communione. Hæc omnia in gratiam Jansenis-
tarum prolata sunt, né fortè in re censeantur excommunicati;
quippe qui ex sola ira, indignatione, & nequitia hominum
immerito sunt excommunicationibus fulguriti. Sed fallitas
hujus nequissimi, temerarij, & hæretici frumenti pro Janse-
nistis evanescet cap. 37. Ex quibus dubitari non potest hanc
propositionem, quatenus statuit: *Nunquam eximus ab Ecclesia,
etiam quando hominum nequitia videmur ab ea expulsi, Ecclesiæ, ejus
praxi, & Pastoribus injuriosam esse, & contumeliosam.* In
cæteris autem est falsa, erronea, & scandalosa; commu-
nem, veram, & sanam doctrinam omnino evertens. Pro
quo

Tenor, & sen-
sus propositio-
nis 91.

Jansenistis legi-
vet.

2 Notandum est communem doctrinam magnum in-
venire discrimen inter excommunicationem injustam, & nul-
lam;

Excommuni-
catio injusta, &
nulla inter se
differunt.

Quænam sit
excommunicatio nulla?

lam, ut constet ex nostro Sayro de *Censuris*, lib. 1. c. 17. num. 1. & in sua *Clavi Regia* lib. 3. cap. 7. Suar. de *Censuris disp.* 4. sect. 7. num. 1. & sic passim Doctores. Illa est excommunicatio nulla, cui deest aliquod essentiale juxta regulas Sacrorum Canonum, aut cui deficit aliqua conditio ita necessaria ad excommunicationem ferendam, ut absque illa excommunicatio nequeat stare. Unde erit nulla excommunicatio, si sit lata à non habente jurisdictionem, à denunciato, excommunicato, interdicto; aut si sit post legitimam Appellationem. Ita Navar. cap. 27. n. 7. Sayrus lib. 1. c. 6. Sà in *Aphorismis* v. *Excommunicatio*. Excommunicatio autem injusta illa est, in cujus sententiâ æquitatis, & justitiæ Ordo servatus non fuit; & hoc sive tantum in extrinsecis, & accidentalibus, sive etiam in essentialibus, & intrinsecis, quapropter non solum evadat injusta, sed etiam nulla. Unde in excommunicationibus latius patet ratio *injustæ* excommunicationis, quàm ratio *nullius*: omnis enim excommunicatio nulla eo ipso est injusta, non tamen omnis injusta excommunicatio erit nulla; poterit enim habere defectum justitiæ in extrinsecis, & accidentalibus tantum, ut plerumque accidit in excommunicationibus, quæ ex animo tantum sunt in justæ, de quibus num. 4. & 10.

Latius patet
excommunicatio injusta,
quàm nulla.

An omnis excommunicatio
injusta sit nulla, & non metuenda?

3 His positis, quia præsens propositio 91. agit de solis excommunicationibus injustis, de ipsis quæritur: Utrum excommunicatio injusta, eo ipso sit nullius efficacitatis, nullius roboris, ac proinde nulla ratione metuenda? Resolutioni præmitto: ex triplici causa, aut ex tribus principiis excommunicationem aliquam dici injustam, ut videri est apud Sayrum de *Censur.* lib. 1. cap. 17. scilicet ex animo, ex ordine, & ex causa: ut colligitur ex *Gloss. in summa* 11. q. 3. in verbo sed ponatur: & in cap. *Sacro* in verbo *justa*, de *sententia excommunicationis*, & latius traditur in cap. *Episc.* §. *Si ergo* 11. q. 3. Accedunt Div. Thom. in *addit.* 3. p. q. 21. a. 4. Alexander de Ales 4. p. q. 22. memb. 2. art. 1. Richard. 4. d. 18. a. 3. q. 5. Durandus, Bachon, Paludanus, Gabriel, Hostiensis, Astensis, noster Panormitanus, & alij apud nostrum Sayrum de *Censuris*, lib. 1. c. 17. n. 1.

Excommunicatio
tribus modis
est injusta.

Excommunicatio
injusta ex
animo.

4 Excommunicatio injusta ex animo est illa, quæ, & si fundetur in vera, & rationabili causa, attamen promulgatur non ex zelo

zelo iustitiæ; sed ex odio, indignatione, invidia, vel iniquo simili altero principio: arg. c. Illo 11. q. 3. & c. Cum medicina-
lis de sententia excommunicat. lib. 6. Illa est excommunicatio in-
iusta ex ordine, quæ habet veram, & rationabilem causam;
ut sit quando excommunicationem proferens movetur ex
Charitate, & zelo; non tamen servatur ordo traditus à Sacris
Canonibus ad sententiam excommunicationis; ut si v. g. ex-
communicationem non præcessit monitio Canonica, vel si
non fuit facta coram personis idoneis, per quas si opus fuerit
possit probari. Cap. Sacrum, c. Statutum de sententia excommuni-
cationis, lib. 6. Iniusta excommunicatio ex causa est illa, ad cuius
sententiam non exhibetur causa. Vel si aliqua assignatur, non
est vera; vel si est vera, est insufficiens, aut quia est valde le-
vis, ac ideo indigna tali pœnâ, Suar. de Censur. disp. 18. f. 3.
aut quia causa, sive delictum fuit in re difficillima ad exe-
quendum; habetur enim in Jure pro impossibili: Sâ in Apho-
rismis v. Excommunicatio, num. 18. vel tandem quia non fuit rec-
te probata: arg. c. Sacro de sentent. excommun. & ibi Gloss. in ver-
bo rationabili, & facit cap. Nemo 2. q. 1. & cap. Ut delitas de
Appellat. Excommunicatio his causis iniusta dicitur iniusta ex
parte excommunicationis, & excommunicantis. Potest ta-
men esse iniusta ex parte excommunicati, ut si quis excommu-
nicetur pro falso crimine sibi imputato, & in Judicio satis pro-
bato: tunc enim excommunicatus est innocens, ac ideo injus-
tè excommunicatus: Judex tamen rectè, & justè illum ex-
communicavit secundum allegata, & probata: quia per tes-
tes inventus est nocens.

Iniusta ex ordi-
ne,

Iniusta ex cau-
sa,

Excommuni-
catio iniusta ex
parte excommu-
nicantis, &
excommunica-
tionis, vel ex
parte excommu-
nicati.

Quæstionis Resolutio.

5 **N**Eque omnis excommunicatio iniusta est eo ipso
contemnenda, seu non metuenda, irrita, &
nullius effectus. In primis enim excommunicatio iniusta ex
animo semper est valida, tam in foro interno, quàm in foro
externo, si habeat alias solemnitates essentialiter requisitas, &
indispensabiliter necessarias. Ita Divo Thom. in addit. 3. q. 21.
a. 4. Div. Antonin. 3. p. tit. 24. c. 73. Tabien. v. Excommunica-
tio 2. §. 10. Martinus Ledesm. 2. 4. q. 23. a. 4. Sotus 4. dist. 22.

Neque omnis
excommunica-
tio iniusta est
nulla.

q. 1. a. 3. Covarr. in cap. Alma mater. 1. p. §. 7. Hentiq. lib. 13. de Excom. c. 15. Hug. de Censur. Eccles. Sayrus de Censur. lib. 1. c. 17. & omnes alij Doctores citati num. 3. præcedenti. Probatur primò; quia, ut supponitur, reliquæ causæ necessariæ ad excommunicationem ponendam omnes concurrunt: aliàs talis excommunicatio non diceretur solùm ex animo injusta; atqui positis omnibus causis requisitis, necessariò intelligitur effectus in actu positus: ergo. Probatur secundò; quia si hic deficeret excommunicatio, esset ex defectu se habente ex parte causæ efficientis, in qua invenitur odium, ira, indignatio, aut alia non dissimilis passio; sed hoc non obstat virtuti, & efficacitati causæ activæ, sive efficientis ejus excommunicationis; ergo. Probatur minor: quia causa effectiva excommunicationis constituitur talis per solam jurisdictionem; hæc tamen non deperditur per iram, odium, indignationem, &c. Quævis ergo peccet Judex ita excommunicando, ac inde excommunicatio sit injusta, ea tamen excommunicatione ligatur excommunicatus, quia peccatum, & iniqua intentio Judicis; non tollit virtutem sententiæ: imò neque ejusdem sententiæ justitiam, quia ibi injustitia est tantùm ex parte Judicis, non ex parte excommunicationis; quia ut supponitur datur vera culpa, ob quam Reus fit dignus pœnâ excommunicationis; hæc autem, quia in cæteris non deficit, valida est.

Excommunicatio injusta ex defectu ordinis aliquando est nulla.

6 Excommunicatio injusta ex defectu ordinis, in ea quippe non fuit servatus ordo Juris, aliquando est irrita, & nulla; ut si aliquis excommunicetur excommunicatione particulari, quin præcedat monitio; ut tenent Doctores communiter cum Sâ in Aphorism. v. Excommunicatio, num. 9. & ibi citatis Vival. Sayr. Cova. Sot. Ratio est, quia nemo potest excommunicari; nisi ob contumaciam, & inobedientiam; non autem videtur inobediens, & contumax qui admonitus priùs non fuit, ut à culpa desistat. Multoties autem sine prævia monitione excommunicatio est valida, ut docet Sayrus de Censuris, lib. 1. c. 17. n. 6. Sunt enim aliquot exceptiones, in quibus excommunicatio tenet, absque admonitione præmissa. Prima est: quando Judex præcipit sub excommunicatione latæ sententiæ, tunc enim non requiritur alia monitio, quia jam datur annexa contumacia. Ita Joan. de Lignano tract. de Censur. Angel. v. Excommu-

commu-

communicatio 1. num. 1. Henric. lib. 13. de Excommunicat. c. 17. §. 3. Secunda: quando Reus se abscondit, tunc enim satis est, si monitio fiat ad ipsius domum; dummodo constet Reum se abscondere, ut fugiat monitionem. Innoc. in cap. finali, num. 3. de eo, qui mittitur in possess. & facit textus in cap. 1. Qui matrimon. accus. possunt. Rota Decis. 11. de dolo, & contum. Tertia; quando Reus jam semel fuit personaliter citatus; tunc enim reliquæ citationes fieri possunt ad domum: ex Felino in cap. Cum sit Romana, n. 14. de Appellatione, Rota Decis. 399. in novis. Covarr. Hugolin. & alij cum Sayr. de Cens. lib. 1. cap. 12. n. 13.

7 Sententia excommunicationis injusta ex defectu causæ; quia scilicet causa aut nulla est, aut non æquæ, & legitime probata, sed falsò tantum probata, per iniquos testes, impiè; ac dolosè per jurantes; ut cum innocens secundum allegata, & probata judicatur nocens, & pœnâ excommunicatione dignus; tunc est valde dubium, & controversum; utrum præfata sententia excommunicationis injustæ sit valida, nec nê? Canonistæ affirmant esse validam; & sic injustè excommunicatum debere ad superiorem recurrere pro absolutione, né videatur contemnere sententiam Ecclesiasticam. Ita Gratian. & Gloss. in c. Sacro, & in c. Per tuas de Sentent. excomm. Joan. Cald. in Reper. in c. Ab excommunicato, num. 15. Panormit. ibi: num. 10. de Rescript. Host. lib. 5. tit. de sent. excomm. num. 11. v. Quis sit ejus effectus, Summa Altienf. 2. p. lib. 7. tit. 8. a. 2. Angelica in v. Excommunicatio, 1. §. 18. Navar. in Manual. c. 27. num. 3. & alij quibus accedunt nonnulli etiam Theologi; ut Alelexander de Ales 4. p. sion. q. 22. memb. 2. a. 2. Durand. in 4. dist. 18. q. 4. n. 6. & cum illis Richardus, Gabriel, Joannes de Bachonis, & Paludanus. Communior autem apud Theologos sententia in presenti docet hanc excommunicationem esse absolute nullam in foro interno, & in foro externo etiam nullam, præciso tamen scandalo; estque verior, & omnino tenenda resolutio, stando principiis Theologicis. Ratio est, quia Theologi magis attendunt ad statum conscientie; cum igitur Reus sit intrinsecè, & verè innocens coram Deo, pœna, & sententia est intrinsecè, & absolute injusta, indebita, & coram Deo nulla. Confirmatur: quia non est dicendum quòd Prælati,

Utrum sit valida excommunicatio injusta ex defectu causæ; ut cum innocens propter crimen, ei impositum, & falsò probatū, excommunicatur

Quid respondeat Canonistæ

Theologorum sententia

aut Judex velit, & intendat excommunicare, & separare ab Ecclesie communicatione aliquem innocentem: ergo in tali excommunicationis sententia semper est subintelligenda ista conditionalis; scilicet si Reus verè est nocens. Imò dicendum non est posse Judicem excommunicare justum, & innocentem quàm talem; atqui prædictus Reus in foro interno est innocens, imò, & in foro externo, præciso scandalo: ergo. Videatur Caietan. 2.2.q. 70. art. 4. ad secundum; & in *Opusculis* tom. 1. tract. 19. *Sotus relect. de tege. secret. memb. 3. q. 1. Conc. 4. & in 4. dist. 22. q. 1. art. 3. Conc. 4. Ledesma, uterque Medina, Corduba lib. 7. q. 43. Gregor. de Valent. dist. 7. q. 17. p. 3. t. 4. Sà in v. Excommunicatio, n. 4. & innumeri alij, quibus addendus est ex Canonistis Navarrus apud Sà loco citato.*

8 Hic tamen cum Sayro de *Censuris* lib. 1. cap. 17. duo sunt valde notanda. *Primum* est; quòd si causa ad excommunicationem non fuerit absolutè justa, fuerit tamen saltem dubia; quatenus scilicet dubitetur, utrùm talis causa sit justa, aut non? Tunc dicendum est quòd sententia excommunicationis ligat, & Reus debet se gerere tanquam excommunicatum; si fortè illa excommunicationis sententia non contineat alium manifestum, & intolerabilem errorem. Ita supponitur necessariò à Canonistis: expressè autem docetur à Theologis communiciter. Videatur *Sotus in 4. dist. 22. q. 1. a. 3. Conc. 2. Henriques, & alij*; hujus ratio est, quia, cum homo in causa propria Judex esse nec debeat, nec possit, in eo dubio debet stare pro sententia Judicis, præsertim cum ita deceat rationem subditi, & statum superioris.

Valida est excommunicatio, quòd causa ad eam est dubia.

Innocens in justè excommunicatus debet se gerere in foro externo, tanquam excommunicatum.

9 *Secundum* est; quòd injustè excommunicatus, & innocens, ut nocens tamen repertus juxta allegata, & probata, quanvis in conscientia, & in foro interno excommunicatus non sit, debet in foro externo se gerere tanquam excommunicatum: primò ad vitandum scandalum; secundò né videatur censuram Ecclesiasticam contemnere. Ita Navarr. cap. 27. hum. 3. Caiet. 2.2. q. 70. art. 4. ad 2. Ledesma de *Matrim. quæst. 55. a. 11. Greg. de Val. dist. 7. q. 17. p. 3. t. 4. Aliàs* subijcietur pœnis statutis contra excommunicatos non servantes censuras. Covarr. in cap. *Alma mater*, 1. p. 6. 7. n. 7. Panorm. in cap. *Per tuas*, n. 3. de sent. excommunicationis, & alij.

Est

10 Est igitur colligendum ex dictis excommunicationes injustas esse metuendas; plures enim sunt excommunicationes injustæ, ac validæ, ut se habent omnes illæ, quæ ex animo injustæ sunt; quæ autem in foro interno sunt invalidæ, quia injustæ sunt; quæ autem in foro interno sunt invalidæ, quia absolutio impetretur, aut constet de nullitate, & habeantur communiter pro nullis in foro externo; sic enim est communis doctrina apud Sâ, & Valentiam. Tandemque magni est faciendum illud Div. Gregorij Papæ, Magnique Ecclesiæ Doctoris Axioma *Hom. 26. in Evang.* quod etiam refertur a nostro Gratiano 11. q. 3. cap. 1. *Sententia Pastoris, sive justa, sive injusta, timenda est.*

Excommunica-
tio injusta sem-
per est timen-
da, & in foro
externo semper
observanda.

CAPUT XXXV.

Propositiones
92. & 93. ex-
plicantur, &
refutantur;

EXPLICANTUR, ET REFUTANTUR
sequentes due propositiones.

EXPLICANDA, ac refutanda sequitur pro-
positio XCII. cujus tenor hic est: *Pati po-
tius in pace excommunicationem, & anathema in-
justum, quam prodere veritatem, est imitari Sāc-
tum Paulum: tantum abest ut sit erigere se contra auctoritatem, aut
scindere unitatem.* Circa præsentem articulum notandum: quod
si in sensu metaphysico, & merè speculativa disputatione pro-
cedatur, facta quadam hypothese, vel quadam suppositione
admissa, nobis erit potius eligendum excommunicationem
injustam, hoc est, sine causa, pati, quam prodere veritatem.
Potius enim detestandum, ac timendum est cuilibet à veritate
Catholica, & sana Ecclesiæ doctrina deviare, quam propter
istiusmodi veritatis firmam confessionem injustè excommu-
nicari. Ratio est primò: quia talis excommunicatio eo ipso
est nulla, ut constat ex præcedente *cap. num. 7.* Secundò; quia
proditio veritatis præfatæ est peccaminosa ex se, gratiæ sanc-
tificanti omnino opposita: ast ea excommunicatio nec gratiam
destruit, neque nos à Deo sejungit.

Sensus propo-
sitionis 92.

Adversarij,
quorum adhe-
reant præsen-
tis propositioni
num. & jansen-
ianæ sectæ
erroribus.

2 Constat autem quod propositio 92. non procedat in eo
sensu, in quo facta suppositione, unum è duobus foret eligen-
dum; injusta scilicet excommunicatio, vel proditio veritatis;
procedit igitur propositio in sensu longè alio. Pro quo scien-
dum est quod Authores præsentium propositionum ipsarum

erro-

erroribus, & Jansenianæ sectæ ita hærent, ut eisdem pro verissimis, infallibilibus, sanis, & omnino certis constanter teneant; adeoque oppositam S. Matris Ecclesiæ doctrinam, præfatas propositiones, & Jansenij sectam damnantem, omnino falsam dicant, & Catholicæ veritati oppositam judicent. Quapropter, ut ab his erroribus, ac deliramentis discedant illorum pessimi magistri, pietas S. Matris Ecclesiæ, & zelus Summorum Pontificum eos errores, & eisdem approbantes, tenentes, ac defendentes, damnavit, & anathematizavit. Tanta autem est Jansenistarum, & Novatorum contumacia, ut potius velint excommunicationum ictibus vulnerari, quàm à falsis suis dogmatibus deviare: id enim esse dicunt à veritate discedere, seu prodere veritatem. Hoc autem est absurdum, temerarium, impium, & scandalosum; id enim, quod à Sancta Matre Ecclesia in re dogmatica sanctum est, verum, & infallibile est, ac tanquam indubitabile tenendum, ut videri est in *Proem. numero 2. & sequent. itemque numero vigesimo, & sequenti.*

3 His expositis, pro refellenda hac propositione 92. posset excitari quæstio: Qualis nam sit vera, tenenda, & sana doctrina? Ea, quæ traditur à Jansenistis in quinque famosis propositionibus damnatis per sanctissimos DD. NN. Innocentium X. & Alexandrum VII. & quæ etiam continetur in propositionibus recenter damnatis per Bullam *Unigenitus*; an potius ea, quæ nobis est inspirata à Sancta Sede Apostolica in Bullis, quæ damnant præfatas propositiones tanquam hæreticas, hæresi proximas, scandalosas, impias, erroneas, falsas, &c. Absit, quòd iterum examinemus quæ luce meridiana clariora sunt. Quis Catholicorum, quis sanæ mentis veram dicet doctrinam, quam damnavit Ecclesia Sancta, & Catholica, ab Spiritu Sancto edocta, & illuminata, Ecclesiarum omnium Mater, & Magistra?

4 Jansenistæ, & Novatores potius eligentes excommunicationem sustinere, quàm rescipiscere à suis falsis doctrinis (quas tamen veritates appellant) statuunt hoc esse imitari Sanctum Paulum, qui, ut constat ex *Epist. ad Rom. c. 9. v. 3.* de se ipso inquit: *Optaban ego ipse anathema esse à Christo pro fratribus meis.* Ast perperam, & absque fundamento deducitur præ-

Quidam locus
ex Epist. ad
Rom. c. 9. ex-
plicatur.

lens propositio ex verbis Apostoli, quæ nullatenus talem patiuntur expositionem. Ad veram interpretationem sciendum est *anathema* significare (juxta Budæum) separationem, succisionem, exitium æternum, & extremum. Unde Syrus pro *anathema* vertit *cherma*, & in Hebræo habetur *cherem*, quæ omnia eandem habent significationem, quam dedimus ex Budæo. Significat ergo Paulus se optasse æternam separationem a Beatitudine, & futurâ gloria cum Christo, ut Judæi salvi facti essent. Sic enim legimus in *Exod.* 32. v. 31. pro Judæorum salute, Moysen in hunc modum Deo fuisse locutum: *Aut dimitte eis hanc noxam, aut si non facis, dele me de libro tuo, quem scripsisti.* Quæ quidem optio, cæcæ charitatis excessui tribuenda est. Hanc autem esse veriore loci illius ad Romanos intelligentiam, constat ex Theodoret. Oecumen. Anselmo Theophyl. Catharin. Chrysost. Cassian. & aliis. Et quanvis alij aliter interpretentur Divi Pauli mentem, nullus invenitur, qui huic impugnatæ propositioni favere videantur.

PROPOSITIO XCIII.

*JESUS quandoque sanat vulnera, quæ princeps primorum
Pastorum festinatio infligit, sine ipsius mandato. JESUS restituit quod ipsi inconsidera-
tio zelo rescindunt.*

Sensus, & censura istius propositionis,

5 **S**ensus istius propositionis est, per se apertissimus; & ex dicendis amplius constabit. Ea propositio in primis est scandalosa, injuriosa, & contumeliosa in Summos Pontifices, primos totius gregis Domini Pastores venerandos: quia Romanos Pontifices fidelibus, & infidelibus facit exosos; inquit enim eos aliquando festinando, præcipitanter, & imprudenter ab Ecclesia separare, & excommunicare bonos, & Ecclesiæ filios non degeneres.

6 Est etiam propositio relata falsa, & hæretica, ad minus hæresi proxima; addit enim Christum JESUM non stare pro sententia Summi Pontificis (ex festinatione, ut ipsi inquirunt) excommunicantis, & ab Ecclesia aliquos separantis. Ratio istius

istius notæ, sive censuræ probatur. Nam ex eo quòd asseratur dari de facto aliquem per Summum Pontificem excommunicatione ligatum in terris, non autem ligatum & in Cælis, contradicitur Evangelio *Matth. 16. vers. 19.* ubi Christus Dòminus Petro, & successoribus ejus sic inquit: *Tibi dabo claves Regni Cælorum, & quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum, & in Cælis.* Vel ergo dicendum cum Evangelista, ligatum esse in Cælis, quem Christi Vicarius in terris ligavit; vel tenendum ad mentem hujus propositionis Christum sanare vulnera, quæ infligit primus Pastor: & restituere de Cælo, quod Summus Pontifex rescindit in terris. Si hoc ultimū eligas, à Sacræ Scripturæ veritate devias: *Crede ergo Evangelistæ;* ut clamat Augustinus *tract. 1. in Joan.* circa medium.

7 Scio intentum hujus propositionis esse ad probandum Jansenistarum doctrinam immerito à Sede Apostolica damnatam, ipsosque Jansenianos ex festinatione, & inconsiderato zelo Summorum Pontificum fuisse anathematizatos. Sed contra: nam in primis capite sequenti demonstrabimus quàm justè Janseniana doctrina fuerit proscripta. Deinde dici nequit quòd sancta Sedes festinanter procedat in damnandis erroribus, & hæreticis excommunicandis. Nam ex Bulla sanctissimi Dòmini nostri Clementis XI. quæ incipit *Pastoralis* adversus eos, qui, præsentì Constitutioni Unigenitus debitam obedientiam præstare recusarunt, vel recusaverint, (quam relatam Bullam *Pastoralis* ad finem hujus operis apponemus) satis constat, quæ, & quanta in hoc gravissimo, arduoque negotio damnandi præsentès propositiones, & earum autores excommunicandi, egerit Summus Pontifex per plures annos; Divino nanque in primis implorato auxilio, curâ omni, studio, ac labore, prout rei gravitas exposcebat, diutissimè collatis: Theologorum examine, & eorum de hac re disputationibus præmissis: cæteras etiam quascunque potuit Apostolicæ sollicitudinis partes, interponere non prætermisit. Non minor fuit cura, & diligentia, quam præmisit felicitis recordationis Alexander VII. pro damnandis quinque Jansenij famosis propositionibus; adhibitis enim coram Eminentissimis Dòminis Cardinalibus Inquisitoribus, & coram se eruditissimis Theologis, (imò; & quendam Abbatem de la

Scopus hujus propositionis.

Cura, studium & labor Summorum Pontificum, antequam ad propositionum damnationem ventum sit.

Lana,

Lana ; aliosque Jansenianæ doctrinæ fautores orantes admisit (eorum vota non solum in disputationibus audivit , sed etiam in scriptis redacta magna patientiâ , studio , ac diligentia illa perscrutatus fuit ; ut tandem afflante Spiritu Sancto ; in Pervigilio Pentecostes ad condemnationem deveniret. Vide Cardinalem Albitium , testem oculatum , in *lib. de Inconstantia Fidei* , cap. 3. n. 26.

CAPUT XXXVI.

Discutitur propositio XXXIV. & refellitur.

1 **H**Æc propositio sictenet: *Nihil peiorem de Ecclesia opinionem ingerit inimicis ejus, quàm videre illic dominatum exerceri supra Fidem Fidelium, & foveri divisiones propter res, quæ nec Fidem lædunt, nec mores.* Duo ibi continentur æquæ absurdæ; cùm enim dicitur in Ecclesia exerceri dominatum supra Fidem in rebus, quæ ad eam, aut ad mores non pertinent, parvi sit autoritas Summi Pontificis in definiendis rebus, quæ ad Fidei puritatem, & morum compositionem spectant: procedit enim relata propositio 94. quasi non sit in Ecclesia aliqua viva regula credendi veritatem, & mores componendi; sed sola voluntas hominum jubentium credere quod eis libuerit sive verum, sive falsum. Hic error sequenti conclusionem est corrigendus.

Propositio 94. & ejusdem expositio.

Absurdum primum in hac propositione contentum.

Summus Pontifex in definiendis quæ credenda sunt, habendus est tanquam viva Regula Fidei, & credendorum, non prout ei libeat ex cæca voluntate, sed prout Spiritu Sancto (cujus afflatu in his gaudet) illi inspirante judicat. Sicut etiam definiendo quæ circa mores tenenda sunt, nequit errare.

2 **D**Um autem dicitur in eadem propositione dominatum illum supra Christianorum Fidem exerceri circa res, quæ nec Fidem lædunt, nec mores; intelligunt adversarij quinque famosas Janstenij propositiones à Sancta Sede Apostolica damnatas in proprio sensu, neque Fidem lædere, neque

Secundum absurdum, quod in eadem propositione invenitur.

neque mores. Hoc erit similiter castigandū conclusionē sequenti.

Quinque Jansenianæ propositiones damnatæ, juxta proprium sensum, tum Fidei, tum moribus opponuntur.

Summus Pontifex est regula infallibilis credendorum.

3 **P** Robatur prima conclusio, & quo ad primam partem constat ex variis promissionibus in sacris Literis Petro, & ejus successoribus à Christo factis. Legitur enim *Luc. 22. v. 32. Ego rogavi pro te, ut non deficiat fides tua, & tu aliquando conversus confirma fratres tuos.* Et apud *Matth. 16. 18.* sic habetur: *Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam; & portæ inferi non prævalerunt adversus eam.* Forma autem constitutiva Ecclesiæ Fides est, ut diximus *cap. 28. f. 2.* hæc autem in Petro, & successoribus ita fundata, & stabilita est, ut portæ inferi adversus eam non possint prævalere; quia in Fide neque Petrus, neque ejus successores errare poterunt; ex speciali providentia, & manutenentia Spiritûs Sancti. Unde *Joan. 14. v. 17.* ita dicitur: *Ego rogabo Patrem, & alium Patrem dabit vobis, ut maneat vobiscum in æternum: Spiritum veritatis, quem Mundus capere non potest: vos autem cognoscetis, quia apud vos manebit.* Hæc autem assistentia Spiritûs Sancti in rebus Fidei definiendis, ex eo quod Ecclesiæ fuerit promissa, Summo Pontifici promissa est; ipse enim est qui aut per se solum, aut in Conciliis generalibus ejusdem potestate congregatis, auctoritatem habet definiendi, & statuendi quæ fide tenenda sunt. Hinc est quod in Concilio Florentino in Decreto Eugenij definitur *Sanctam Apostolicam Sedem, & Romanum Pontificem esse caput totius Ecclesiæ, & omnium Christianorum Patrem, & Doctorem.*

4 Quod autem etiam infallibili veritate gaudeat Summus Pontifex ab Spiritu Sancto, in resolvendis controversiis, & dubiis, quæ pertinent ad morum instructionem, quotiescunque de Cathedra ea definit, ut totius Ecclesiæ caput, Pater, & Doctor, constat ex Scriptura etiam. Nam ex eo quod *Matth. 16. 18.* Petro, & successoribus ejus promissæ fuerint claves Regni Cælorum: *Tibi dabo claves Regni Cælorum,* constat quod per claves denotetur facultas patefaciendi Cæleste Regnum Fidelibus, ut vel hæretici fatentur apud nostrum Peres in Pen-

tatenc.

regenc. volum. 5. dub. 5. c. 3. num. 56. Certum tamen est quòd Summus Pontifex januas Regni Cælorum, & viam ad illas non solùm aperit, ostendendo Fidelibus quæ credenda sunt, quæ ve detestanda; sed etiam docendo quæ pro moribus rectè componendis sectari possint; & quæ fugere teneantur, ut Cælum valeant possidere: siquidem *coiunctum nihil, aut abominationem faciens, & mendacium intrabit in eam Gloriam Apocal. 21.* 27. Confirmatur primò: quia, ut constat ex 1. ad Timoth. 3. v. 5. *Ecclesia est columna veritatis*: non ergo poterit à veritate deficere, definiendo de Cathedra in eis, quæ pertinent ad mores; aliter jam non *columna veritatis*. Confirmatur secundò; quia Ecclesia non solùm est edocta ab Spiritu Sancto in materiis Fidei, sed etiam morum; aliàs Spiritus Sanctus non doceret Ecclesiam omnem veritatem, quod esset contra testimonium Joannis c. 16. n. 13. dicentis: *Cum venerit ille Spiritus veritatis, docebit vos omnem veritatem.* Unde Nicolaus Papa, relatus à nostro Gratiano 17. q. 4. cap. *Nemini inquit: Nemini licitum sit de Sedis Apostolicæ judicio judicare, aut illius sententiam retrahere præmissam; videlicet propter Romanæ Ecclesiæ primatum, Christi munere in Petro Apostolo divinitus collocatum.* Plura alia de hac re præmisimus in Proœmialibus.

Idem dicendum in his, quæ pertinent ad mores.

5 Modò ad ostendendam, & probandam secundam conclusionem, in qua fuit statutum, quinque illas propositiones damnatas, ex doctrina Cornelij Jansenij Episcopi Iprensis excerptas, tum Fidei, tum moribus opponi. Est autem tenor præfatarum propositionum, prout sequitur.

Jansenianæ propositiones.

P R I M A.

Aliqua Dei præcepta hominibus justis volentibus, & conantibus secundum præsentem, quas habent, vires, sunt impossibilia; deest quoque illis gratia, quâ possibilia fiant.

Quinque Jansenij propositiones.

S E C U N D A.

Interiori gratiæ in statu naturæ lapsæ nunquam resistitur.

T E R T I A.

Ad merendum, & demerendum in statu naturæ lapsæ, non requiritur

in

in homine libertas à necessitate, sed sufficit libertas à coactione.

Q U A R T A.

Semipelagiani admittere prævenientis gratiæ interioris necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium Fidei; & in hoc erant hæretici, quod vellent eam gratiam talem esse, cui posset humana voluntas resistere, vel obtemperare.

Q U I N T A.

Semipelagianum est dicere Christum pro omnibus mortuum esse, aut sanguinem fudisse.

6 **H**Arum prima propositio est hæretica, & Fidem Catholicam lædit: dicitur enim *Ecclesiastici 15. v. 11. Non dixeris per Deum abest. Et Deuteronomij 30. sic legitur: Mandatum, quod ego præcipio tibi hodie, non supra te est. Si autem hoc verum, ac de fide est in lege veteri, quanto magis in Evangelica, quæ est lex gratiæ, & misericordiæ? Unde in 1. Joan. cap. 5. v. 3. dicitur: Et mandata ejus gravia non sunt. Matth. 11. v. 30. Jugum meum suave est, & onus meum leve. Et tandem 1. ad Corint. cap. 10. v. 13. Fidelis Deus, qui non patitur vos tentari supra id, quod potestis. Accedunt Sacra Concilia idem tanquam de Fide statuentsia. Nam Arausicanum II. Canone 25. sic ait. Hoc secundum Fidem Catholicam credimus, quod accepta per Baptismum gratiâ, omnes baptizati, Christo auxiliante, & cooperante, quæ ad salutem pertinent, possint, ac debeant, si fideliter laborare velint, adimplere. Concilium Senonense, aliàs Parisiense contra Lutherum, cap. 15. sic statuit: Neque tamen tanta gratiæ necessitas libero præjudicat arbitrio, cum illa semper in promptu sit, & nè momentum quidem prætereant, in quo Deus non stet ad ostium. & pulset. Tridentinum sess. 6. cap. 11. sic definit: Nemo temeraria illa, & à Patribus sub anathemate prohibita voce uti debet; Dei præcepta homini justificato ad observandum esse impossibilia. Et Canon. 18. eadem repetit. Si quis dixerit Dei præcepta homini, etiam justificato, & sub gratia constituto esse ad observandum impossibilia; anathema sit.*

7 **S**ecunda Janseij propositio statuens quod in statu naturæ lapsæ interiori gratiæ nunquam resistatur; Fidem etiam lædit,

Prima propositio
Janseij Fidem
lædit.

Secunda Janseij
propositio
Fidem lædit.

lædit; unde merito ab Apostolica Sede fuit tanquam hæretica declarata, & uti talis damnata: Id probatur facile; quia præfata propositio est opposita Sacris Scripturis, quæ sæpe conqueruntur internas gratias excitationis, & vocationis ab hominibus fuisse despectas. Unde *Proverb. 1. v. 24. Vocavi, & renuistis: extendi manus meas, & non fuit qui aspiceret; despexistis omne consilium meum, & increpationes meas neglexistis.* Item *Isaiæ 5. legitur: Judicate inter me, & vineam meam. Quid est, quod debui facere vineæ meæ, & non feci ei? An quod expectavi ut faceret uvas, & fecit labruscas?* In novo Testamento habetur *Act. 7. v. 51. egregium testimonium de quibusdam hominibus Divinæ gratiæ resistentibus; dicitur enim: Vos semper Spiritui Sancto resistitis. Sicuti patres vestri, ita & vos. Quid autem est Spiritui Sancto resistere; nisi ejusdem interioribus vocationibus, & excitationibus reluctari? Confirmatur ex Tridentino Sess. 6. cap. 5. docente: Peccatores per excitantem, atque adjuvantem gratiam ad convertendum se ad suam ipsorum justificationem, eidem gratiæ liberè assentiendo; & cooperando disponi: ita ut tangente Deo cor hominis per Spiritus Sancti illuminationem, neque homo ipse nihil omnino agat, inspirationem illam recipiens; quippe qui illam & abjicere potest. Quibus verbis duo contra Lutherum testatur Concilium: primum est; hominem liberè assentiri, & cooperari Divinæ gratiæ; secundum est posse hominem eam gratiam consequenter abjicere; ac proinde eam non esse talem, cui non possit in natura lapsa resisti. Unde Canon. 4. sic definitum est: Si quis dixerit liberum hominis arbitrium à Deo motum, & excitatum, nihil cooperari assentiendo Deo excitanti, atque vocanti: neque posse dissentire, si velit, &c. anathema sit. Vide quæ diximus cap. 7. Sect. 5. per totam.*

8 Tertia propositio, in qua Jansenius asserbat ad meritum, & demeritum in statu naturæ lapsæ non esse requisitam libertatem à necessitate, sed sufficere libertatem à coactione; necessario evertit omnem doctrinam de moribus. Primò; quia tota ratio moralitatis, hoc est, bonitatis, aut malitiæ actuum humanorum, ut principium exigit libertatem à necessitate in operante. Secundo; quia per hanc tertiam Jansenij propositionem rejiciuntur, & contemnuntur omnes regulæ doctrinæ moralis; fatumque inducitur, ut cuncta ex inevitabili neces-

Tertia propositio Jansenij Fidem lædit, & mores.

Zz

sitate

litate procedant. Deinde est ipsa propositio hæretica, proindeque Fidem lædit: passim enim in Sacro Textu commendatur libertas à necessitate in meritum, vel demeritum, concessa naturæ lapsæ. Unde *Genes. 4. v. 7.* dictum est ad Cainum fratricidio noxium: *Non nè si bene egeris, recipies; sin autem male, statim in foribus peccatum aderit? Sed sub te erit appetitus tuus, & tu dominaberis illius.* Et libro *Numer. cap. 30. v. 14.* sic habetur: *In arbitria viri eris, ut faciat, sive non faciat.* Et *Josue 24. v. 14.* Hæc leguntur: *Nunc ergo timete Dominum, & servite ei perfecto corde, atque verissimo, & auferet Deus, quibus servierunt patres vestri in Mesopotamia, & in Aegypto, ac servite Domino. Sin autem malum vobis videtur, ut Domino serviatis, optio vobis datur, eligite hodie quod placet, cui servire potissimum debeatis.* *Ecclesiastici 15. v. 14.* habetur hic locus planè contra doctrinam Jansenij: *Deus ab initio constituit hominem, & reliquit illum in manu consilij sui.* Aliud testimonium convenientissimum reperitur ejusdem *Ecclesiastici cap. 31. v. 11.* his verbis, quæ ad meritum requisitam probant indifferentiam, seu libertatem à necessitate, videlicet: *qui potuit transgredi, & non est transgressus; facere mala, & non fecit; ideo stabilita sunt bona illius in Domino.* Idem colligitur ex testimoniis adductis Concilij Tridentini, quæ apposuimus numero præcedenti, quæ satis probant in homine libertatem à necessitate. Id etiam constat ex eodem *cap. 7. sect. 5.* supra allegata.

In quarta propositione errat Jansenius dupliciter circa Fidem. Primò; negando necessitatem gratiæ ad initium Fidei, & meritum;

9 Quarta Janseniana propositio docet in primis semipelagianos admisisse prævenientis gratiæ interioris necessitatem, ad singulos actus meritorios, etiamque ad initium Fidei. Hæc assertionis pars, prout semipelagianorum sectam ita exponit, accurato examine indiget, videtur enim Jansenium non rectè explicare semipelagianorum doctrinam: si enim semipelagiani admittebant necessitatem gratiæ interioris ad initium Fidei, & ad singulos actus gratiæ, aut beatitudinis meritorios, absque causa damnatur secta semipelagiana; quòd enim auxilium Divinæ gratiæ sit omnino necessarium ad initium Fidei, constat ex multis Sacræ Scripturæ locis, nam ad *Philip. 1.* inquit Apostolus: *Vobis donatum est pro Christo, non solum ut in eum credatis, sed etiam ut pro illo patiamini.* Et ad *Epheios 2.* inquit idem Div. Paulus: *Gratià estis salvati per Fidem, & hoc non ex vobis, Dei*

Dei enim donum est. Patet etiam quòd nullus possit vel minimum actum meritorium elicere sine gratia; quapropter Joannis 15. dicitur: *sine me nihil potestis facere.* Et 2. ad Corint. 3. inquit Apostolus: *Non sumus sufficientes cogitare aliquid à nobis, quasi ex nobis.*

10 Igitur certum est apud Doctores semipelagianos admisisse, à nobis esse, & non à gratia, tam initium Fidei, quàm meritum. Unde Div. Augustinus lib. de dono Persev. cap. 17. de hæresi semipelagianorum inquit: *Hi initium Fidei, & usque in finem perseverantiam, sic in nostra constituunt potestate, ut Dei dona esse non putent; neque ad hæc habenda, & retinenda Deum operari nostras cogitationes, & voluntates.* Idem videri potest apud Div. Hilarium Epist. ad August. de Massiliensibus.

11 Dices. Pelagiani naturæ tribuebant meritum, & initium Fidei: non ergo iste, sed alius est Semipelagianorum error; nam Pelagiani, & Semipelagiani in aliquo differunt. Pater Franciscus à Sancto Augustino Macedo, Lusitanus ex Seraphica Divi Francisci familia, vir singularis ingenii, tenet aliquos extitisse Semipelagianos, qui à Pelagianis in re nihil discriminabantur; aliquos autem fuisse Semipelagianos, qui quidem ad meritum, & initium Fidei gratiam necessariam admittebant. Hi tamen errabant, quia (inquit) judicabant eam gratiam esse indifferentem; ac inde, cum liberi arbitrii non causaret determinationem, sed ab ipso arbitrio expectaret determinationem, adhuc locus remanebat merito naturali.

Qualisnam fuerit Semipelagianorum error

12 Semipelagiana hæresis ita explanata, rectè exponitur à Macèdo; hoc tamen est intelligendum cum aliquo grano falsis. Nam etià nonnulli Catholici cum Jesuitis cõmuniter defendunt gratiam ad meritum nobis datam esse indifferentem, & indeterminatam, determinandam quæ à nostro consensu, qui necessario est expectandus ad congruitatem gratiæ absque liberi arbitrii nostri præjudicio. Est tamen hoc magnum discrimen inter Authores Catholicos, & Semipelagianos, quòd illi statuunt auxilium Divinæ gratiæ suam sumere determinationem, & congruitatem à libero arbitrio, adjuto, & elevato per ipsum mer auxilium Divinæ gratiæ: isti verò, scilicet Semipelagiani, hanc determinationem, & congruitatem gratiæ provenire dicunt ab arbitrio creato, & ejus consensu nudo, & se-

cundum vires tantum naturæ considerato: unde congruitas gratiæ, & omnis ratio meriti soli naturæ cōsequenter tribuitur juxta Semipelagianos; & in hoc cōsistit ipsoꝝ hæresis.

Janſenij circa doctrinam Pelagianam judicium.

13 Janſenius, qui lib. 8. de hæresi Pelagiana statuit Pelagianos posuisse initium Fidei, & meſſiti, non in naturâ nudâ, & destitutâ omni auxilio interioris gratiæ, sed auxiliatâ, & adjutâ gratiâ sufficienti, quæ licet daret posse, non tamen daret de facto operari: Sentit Pelagianos solum errasse in eo quod velent dari aliquam gratiam talem, ut voluntas humana adjuta ab illa posset non operari: seu aliter; cui posset humana voluntas resistere, vel obtemperare, pro libertate sua: ut constat ex hac quarta propositione Janſeniana. Ast in hoc potius errat Janſenius, quam errarent Semipelagiani: jam enim ostendimus num. 7. præcedenti contra secundam propositionem Janſenij; in statu naturæ lapsæ dari nobis auxilium Divinæ gratiæ, cui tamen aliquando resistitur. Huc spectant quæ diximus eodem num. 7. & cap. 7. sect. 5.

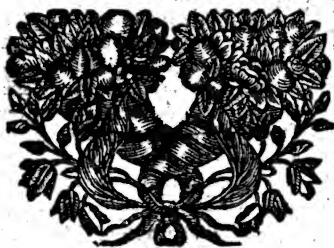
Errat secundò; negando quod in naturâ lapsâ Divinæ gratiæ possit resisti.

Quinta propositio Janſenij lædit Fidem; & mores etiam lædit.

14 Quinta demum Janſenij propositio, quæ tenet Semipelagianum esse dicere Christum pro omnibus mortuum esse, aut sanguinem fuisse, lædit mores, oppositum enim docetur in totâ Ecclesiâ Catholica, & Sanctâ. Fidem etiam lædit, constat enim ex Sacrà Scripturâ Christum pro omnibus fuisse mortuum, & cōsequenter pro omnibus sanguinem fuisse; inquit enim Paulus ad Rom. 8. v. 32. Proprio Filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum. Et 2. ad Corint. 5. v. 14. Si unus pro omnibus mortuus est, ergo omnes mortui sunt; & pro omnibus mortuus est Christus. Et 1. ad Timot. 2. Unus mediator Dei; & hominum Christus JESUS, qui dedit redemptionem semet ipsum pro omnibus. Idem sanctum est tanquam de fide certum à plurimis Conciliis: nam in Arelatenſi coacto sub Simplicio Papa ann. 475. §. 6. sic habetur: Item anathema ille, qui dixit quod Christus non pro omnibus mortuus est. In Carisiacensi, quod fuit coactum anno 849. seu potius anno 853. hæc habentur: Christus JESUS Dominus noster, sicut nullus homo est, fuit, vel erit, cujus natura in illo assumpta non fuerit, ita nullus est, fuit, vel erit homo, pro quo passus non fuerit. Tandem in Tridentino sess. 6. cap. 3. sic dicitur: Et si ille (Christus) pro omnibus mortuus est, non omnes tamen mortis ejus beneficium recipiunt. Plura alia videri possunt cap. 7. sect. 8.

15 Ex dictis tria sunt colligenda. Primū: Janſenij propoſitiones damnatas à S. Sede Apoſtolica, mores, & Fidem lædere. Secun-
dum: hanc propoſitionem 94. quo ad primam partem ſeditioſam eſſe, ad ſchiſmaque excitantem, ut conſtat ex dictis *num.*
1. hujus capitis. Tertium tandem eſt: hanc ipſam propoſitio-
nem quo ad alteram partem eſſe capiſoſam, hæreſim ſapientem, & faventem hæreſi Janſenianæ, ut conſtat ex *num.* 2. præcedenti.

*Propoſitionis
94. cenſura.*

CAPUT XXXVII.

ERROR PROPOSITIONIS XCV. APERITUR.

Tenor propo-
sitionis 95.

Est in Eccle-
siam contume-
liosa.

Explicatur sen-
sus propositionis.

- I **E**ST autem citata propositio pro ut sequitur: *Veritates eò deveniunt, ut sunt lingua quasi peregrina plerisque Christianis, & modus eas prædicandi est, veluti idioma incognitum: adeò remotus est à simplicitate Apostolorum, & supra communem captum Fidelium; neque satis advertitur quòd hic defectus sit unum ex signis maxime sensibilibus senectutis Ecclesie, & iræ Dei in filios suos. Nihil adversus Christi Sponsam Ecclesiam contumeliosius excogitari potest: in hac enim propositione duo in Ecclesiæ dedecus proferuntur. Primum est Ecclesiam esse veritatis ignatam; dicitur enim veritates plerisque Christianis esse linguam peregrinam, & veluti idioma incognitum. Secundum, & quasi à primo deductum, est: ipsam Ecclesiam jam jam deficere, esseque exitio propinquam; Deo in ipsam, & in filios suos irato. Ut Sanctam Dei Ecclesiam ab hac contumeliolâ propositione vindicemus, duplicem statuemus conclusionem.*

PRIMA CONCLUSIO

Cognitio pura, atque dogmaticæ veritatis, nullo tempore potest ab Ecclesiâ deficere.

Ex Sacra Scripturâ probatur conclusio.

- 2 **C**onclusio est indubitabilis apud Catholicos, patet enim ex variis Sacræ Scripturæ locis; nam Joann. 14. 17. dicitur: *Ego rogabo Patrem, & alium Paraclytum dabit vobis, ut maneat vobiscum in æternum, Spiritum veritatis, quem Mundus capere non potest; vos autem cognoscetis, quia apud vos manebit, & erit*

erit in vobis. Et cap. 16. v. 13. dicitur: *Cum venerit Spiritus ille veritatis, docebit vos omnem veritatem.* Idem docuit Div. Paulus, in cuius Epistola 1. ad Timot. cap. 3. v. 15. ob ejusdem veritatem non defecturam dicitur *Ecclesia columna, & firmamentum veritatis.* Et ad Ephes. 4. inquit idem Paulus: *Alios quidem dedit* (Spiritus Sanctus) *Apostolos, alios Evangelistas, alios autem Prophetas, alios autem Pastores, & Doctores in opus ministerij, ut non simus sicut parvuli fluctuantes, & circumferamur omni vento doctrine.* Quibus verbis ostenditur dispositio Spiritus Sancti, ne aliquando Ecclesia sit à veritate destituta.

3. Apud Sanctos Patres communis est nostræ conclusio, Probatum ex Patribus. quorum ut alios omittam, eos tantum in testimonium adducam, qui ad Summi Pontificatus apicem fuerunt sublimati. Inter hos ducatur fert Fabianus, qui floruit ad annum Christi 237. Fabianus. Hic soli Authoritati Apostolicæ tribuit inter peregrina judicia veritatem detegere; inquit enim Epist. 1. ad Hilar. Episc. *Peregrina judicia, salva in omnibus autoritate Apostolica, generali sanctione prohibemus.* Male ergo Sedes Apostolicæ erga omnem Ecclesiam doctrina judicatur tanquam lingua peregrina Christianis, est enim judicium supremæ Sedis, quod solum discernit verum à peregrino.

4. Reliqui Patres magnis laudibus efferunt Sanctæ Apostolicæ Sedis veritatem, quæ universa Ecclesia in obcurissimis difficultatibus edocetur, & illustratur. Felix 1. ad annum Christi 270. Epist. 1. *semper dubia, & maiora negotia, terminum ab hac Sanctâ Sede, à tempore Apostolorum, qui eam suis documentis instruxerunt, accipere consueverunt.* Felix I. Marcellus I. ad annum Christi 304. Epist. 1. ad Episcop. Antioch. *A dispositione Romanæ Ecclesiæ nos deviare non oportet, ad quam cuncta maiora Ecclesiæ negotia (Divinâ disponente gratiâ) iussa sunt referri, ut ab ea regulariter disponantur, à quâ sumpsere principia.* Marcellus I. Melchisedes. Hispaniæ: Dei ordinatione credimus, ut semper maiores causæ ad unam Beatæ Petri sedem cõfluere, ut inde suscipiant finem iudiciorum, unde acceperunt initia institutionum, ne quandoque à suo discreparent capite. Melchisedes. Liberius. Liberius ad annum 351. Epist. ad Athanas. *Olim, & ab initio tantam accepimus à Beato Petro fiduciam, ut habeamus auctoritatem pro universali Ecclesiâ ad rectam defendendam Fidem, quatenus nulli liceat statutum Ecclesiæ commovere.* Liberius. Damasus. Damasus ad annum 380. Damasus.

Gelafius.

Gregorius
Magnus.

380. *Epist. ad Stephan. Scitis, Fratres Charissimi, Apostolicam sedem esse constitutam Ecclesiarum. Tu es enim (Christus dixit) Petrus, & super hanc Petram edificabo Ecclesiam meam. Tu membrorum meorum existis Princeps, & Doctor Orthodoxæ, atque immaculatæ Fidei, cujus vice hodie gratiâ Dei legatione fungimur, & omnes hujus Sanctæ Sedis Praesules ejus vices gesserunt, gerunt, & gerent.* Gelafius ad annum 492. *Epist. ad Episc. Dardania, v. 9. q. 3. cap. Cuncta, Cuncta per Mundum agnovit Ecclesia, quoniam Sedes Beati Petri jus habet resolvendi, utpote quæ de omni Ecclesiâ fas habet judicandi, neque quenquam liceat de ejus judicare judicio.* Gregorius Magnus ad annum 590. *lib. 4. regist. Epist. 52. ad Episc. Gallia: Siquâ verò cõtentionem de Fidei causâ evenire contigerit, aut negotium emerferit, cujus vehemens sit fortasse dubietas, & pro sui magnitudine judicio sedis Apostolicæ indigeat examinata diligentius veritate, relatione suâ ad nostram studeat perducere notitiam, quatenus à nobis valeat congruâ sine dubio sententiâ terminari.* Idem Doctor Magnus, & Pontifex Maximus apud nostrum Gratian. d. 12. cap. *Præceptis*, sic inquit: *Nulli dubium sit quòd Sanctæ Religionis relatio ad Sedem Apostolicam, quasi ad caput Ecclesiarum, referri debet, & inde normam sumere, unde sumpsit exordium. Si quis hæc Apostolicæ Sedis præcepta non observaverit, præcepti honoris hostis esse non dubitetur.*

5 Patet igitur quòd stando judiciis sanctorum Patrum Sedis Apostolicæ doctrina, non solum peregrina lingua Christianis non est; sed potius é contrario, ipsius Sedis Apostolicæ, & ejus veritatis est; in opinionum caligine, ac dubitationum varietate indefectibilem ostendere veritatem, universali Ecclesiæ pro luce habendam, ac retinendam.

SECUNDA CONCLUSIO.

Maximum absurdum est opinari Ecclesiam Dei deficere.

Ecclesia Dei
nequit *sensore*,
hoc est, *de-*
ficere; nam ut
inquit Aposto-
lus ad Hebr. 8.
Quod anti-
quatur, & se-
nescio, prop-
teritium est.

6 **P**otissima ratio hujus assertionis ex Sacris Literis est deprompta; legitur enim lib. 2. *Reg. cap. 3. vers. 13. Stabilitur thronum Regni ejus usque in sempiternum.* Et 1. *Paralip. 22. 10. Firmabitur solium Regni ejus super Israel in æternum.* Psalm. 44. 17. *Populi confitebuntur tibi in æternum, & in sæculum sæculi* Psalm. 45. 5. *sanctificavit tabernaculum suum Altissimus;* Denq.

Deus in medio ejus non commovebitur. Psalm. 48. 29. *In aeternum servabo illi misericordiam meam, & testamentum meum fidele ipsi. Et ponam in saeculum saeculi semen ejus, & thronus ejus sicut dies Celi, & sicut Sol in conspectu meo, & sicut Luna perfecta in aeternum.* Ilai. 33. 20. *Respice Sion civitatem solennitatis nostrae, tabernaculum, quod nequaquam transferri poterit, nec auferentur clavi ejus in sempiternum, & omnis funiculus ejus non rumpetur.* Osee 2. 18. *Et sponsabo te mihi in aeternum in justitia, & iudicio, & in misericordia, & in miserationibus; & sponsabo te mihi in fide.* Matth. 28. 2. *Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem saeculi.* Joan. 16. 16. *Paracletus spiritus veritatis manebit apud vos in aeternum.* Haec autem (aliis relictis) testimonia de Ecclesia nunquam defectura duratione intelliguntur à Patribus, & Doctoribus communiter; quorum explicationes omitto, quia illorum sensum ex dicendis patefaciam.

7. *Ex Græcis hanc veritatem Catholicam docuerunt Eusebius Caesariensis de preparat. Evang. c. 1. Hoc nomine donata (Ecclesia) radices egit, luce Fidei splendet, neque hostibus terga dat, neque ipsis januis mortis cedit propter pauca verba, quae Christus protulit: Porta inferi non praevalent adversus eam.* Alexander Episcopus Alexandr. Epist. ad Alexandr. Episc. Constant. *Ecclesiam unam sanctam Catholicam cognoscimus, quae sicut nunquam expugnari potest, sic omnium haereticorum incursionem evincit.* Athanasius orati. quod unus est Christus: Christus ait: *super hanc Petram aedificabo Ecclesiam meam. Fidelis sermo, & non vacillans promissio. Ecclesia invicta res est, etiam si infernus ipse moveatur.* Basiliius super Isai. 8. *Quemadmodum accessione incensae materiae flamma in maius attollitur, sic qui toto nisu studere demoliri Ecclesiam, eam ad augustiorem potestatem extulerunt.* Nazianzenus orat. 23. *in laudem Hero-nis. Persecutiones illustriorem Ecclesiam per supplicia reddebant.* Idem in Carmine ad Episc. Tormentisque Fides gravibus, magis fulta vicebat. Chrysostomus tom. 1. Hom. in Eutropium, & in id Additit Regina: *Nihil fortius Ecclesia. Spes tua sit Caelo sublimior, & latior terra; nunquam sentit senectutem, adolescit semper, ac viger: quare scriptura ostendens inconcussam ejus stabilitatem, montem vocat.* Idem Chrysostomus serm. de Pentecost. *Hic sanguis (Christi) irrigat Ecclesiam, & ideo plantaria ejus marcescere non possunt, nec amittere folia arbuta ejus; nec subjacet necessitati corporis, sed Spiritus*

Patres, & Patres pro nostra conclusionem.

Ex Græcis.

tus

tus Sancti gratia eam gubernat, & ideo non senescit, nec contrahitur, nec opprimitur. Euthymius super illud Psalm. Deus in medio ejus non commovebitur: Non commovebitur Ecclesia vi aliqua visibilium, seu invisibilium inimicorum, conantium eam evertere, porta enim inferi non praevalerunt adversus eam.

Ex Latinis.

8 Ex Latinis idem praedicant Martialis *Epist. ad Burdegalenses: Firma Ecclesia Dei, & Christi, nec cadere, nec dirumpi poterit unquam. Hilarius lib. 8. de Trinit. supra confessionis petram Ecclesia aedificatio est; per hanc Fidem infirmæ sunt adversus eam porte inferorum. Ambrosius lib. 4. Exameron cap. 2. Ecclesia tempora sua habet persecutionis, & pacis, nam videtur sicut Luna deficere, sed non deficit. Obumbrari potest, deficere non potest. Hieronymus sup. Isai. 4. Super petram fundata est Ecclesia, nulla tempestate concutitur, nullo turbine, ventisque subvertitur.*

**Ex Patribus, ac
Doctoribus, qui
sub Regula S.
P. Benedicti
Ecclesiam illus-
trarunt.**

9 Accedunt jam specialiter Patres, qui sub Regula Sancti Benedicti militantes, sapientiâ, & sanctitate Ecclesiam illustrarunt. Div. Gregorius M. super 5. Psalm. Penitentialem: *Terra dicta est Ecclesia, quia in soliditate Fidei perpetua perseverat; unde per Salomonem dicitur: Terra autem in aeternum stat. Anselmus in Matth. 28. Ex eo quod Christus dixit: Vobiscum sum usque ad consummationem sæculi, intelligitur quod usque in finem sæculi non sunt defuturi in Mundo qui Divina mansionem sunt digni. Sanctus Beda dictus Venerabilis, lib. 3. in Samuelem cap. 5. Nunquam exterminari potest Ecclesia Christi de medio. Bernardus Favus Clavallensis Serm. 79. in Cantic. Ex tunc, & deinceps non deficiet genus Christianum, nec Fides de terra, nec Charitas de Ecclesia.*

5 Ex Oraculis Sacrae Scripturae, & Sanctorum Patrum testimoniis, quibus conclusiones praecedentes probavimus, duo deducuntur; scilicet, neque Ecclesiam Dei deficere, aut senescere; neque etiam veritatis ignaram esse. Evanescunt illa, quae ab adversariis, ira Dei in filios suos, signa dicebantur; tanquam si Ecclesia, Dei charissima Sponsa, amplius non esset: neque enim fieri potest ut dilectissima Christi Sponsa, quae illi stabili, & insolubili connubio juncta est in aeternum, ab Sponsi amplexu castissimo dissolvatur, Divina id attestante promissione per Oseam cap. 2. *Et sponsabo te mihi in aeternum in justitia, & iudicio:*

Propositio XCI.

55

judicio: & in misericordia, & in miserationibus. Et sponsabo te mihi in Fide. Taceant ergo, neque objiciant adversarij cum Quenello illud Danielis 9. Deficiet hostia, & Sacrificium; neque hoc interpretentur erroneè de Ecclesie defectione, quod dictum est de defectione Synagogæ: de Christi enim Sponsa Ecclesia scriptum est Matth. 28. Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem seculi.

CAPUT

CAPUT XXXIX.

DETEGUNTUR ERRORRES SEQUENTIUM
propositionum.

PROPOSITIO XCVI.

Deus permittit ut omnes Potestates sint contrariæ Prædicatoribus veritatis, ut ejus victoria attribui non possit, nisi Divine gratiæ.

PROPOSITIO XCVII.

Nimis sæpe contingit membra illa, quæ magis sanctè, ac magis stricte unita Ecclesiæ sunt, respici, atque tractari tanquam indigna, ut sint in Ecclesiâ, vel tanquam ab ea separata; sed justus vivit ex Fide, & non ex opinione hominum.

PROPOSITIO XCVIII.

Status persecutionis, & pœnarum, quas quis tolerat, tanquam Hæreticus, flagitiosus, & impius, ultima plerumque probatio est, & maxime meritoria, utpote quæ facit hominem magis conformem, JESU Christo.

Harum propositionum celsura.

RELATÆ propositiones non solum sunt contumeliosæ in Potestates, & Principes Ecclesiasticos, ac sæculares, quos exprobrant sanctorum hominum, & veritatis persecutores; verum etiam seditiosæ sunt, & schismaticæ, anam præbentes ad schisma, & seditionem. Quis enim vellet eadem Potestates sequi, dum eas judicaret oppositas Prædicatoribus veritatis: Evidens autè est quod in propositione 96.â injuriosè censetur de omnibus Potestatibus.

2 Fateor hanc propositionem (si virus evomant Authores

tes ejus) esse piam, & Catholicam absque eo, quod intrinsecus la-
 tet. Legimus enim non solum in hystoriis Ecclesiasticis, ve-
 rum etiam in Sacris Literis Deum permisisse, præsertim in
 exordio nascentis Ecclesiæ, Potestates seculi Prædicatoribus
 veritatis esse contrarias. Quas enim persecutiones passi non
 sunt omnes Apostoli, primæ Evangelicæ legis tubæ? Quæ
 vincula, carcères, & exilia; quot æquuleæ, ungulæ, gladios,
 & ignes, non sanctificarunt illi primi successores Petri Apo-
 stolorum Principis, & veritatis oracula? Si Pontificum Roma-
 norum seriem, & acta legamus; à Div. Petro usque ad Sanc-
 tum Sylvestrum I. qui inter Summos Prælatos trigessimum
 quartum locum obtinuit; unum tantum Dionysium I. (qui
 in ordine vigesimus sextus est) inveniemus, quem per illa qua-
 tuor prima secula Imperia torum persecutio martyrio non co-
 ronaverit.

Exponit
 propositio 96

3 Hujus verò propositionis 96. error in eo stat quòd non
 illos Christiani gregis Pastores, aut alios Catholicæ Fidei cul-
 tores purissimos, veritatis dicat Prædicatoribus; sed Janse-
 nios nominet, jactetque veritatis Præcones: Principes autem
 ex Fidei zelo, & amore, Janseuistis adversantes, dicuntur in
 hac propositione, veritatis adversarii.

Ejus error;

4 Janseuistarum victoriam, hoc est, sectam intumescen-
 tem, & à quibusdam per summum errorem, sive per dolum
 receptam, inquit hæc propositio, non nisi Divinæ gratiæ ef-
 fe tribuendam. Sed contra; nam exinde consequenter tenen-
 dum esset Divinam gratiam influere in errores, & pertina-
 ciam. Janseuistæ, ideo hos pessimos fructus tribuunt Divi-
 næ gratiæ, quia eosdem judicant veritatis doctrinam, etiam
 postquam à Sancta Sede Apostolica damnatos scimus. Sed con-
 tra; nam eo ipso fateri tenentur Janseuistæ discipuli Summum
 Pontificem Ecclesiam de Cathedra docentem, præcipue in
 materiis de Fide; miserè erravisse; quod nequitiam est asse-
 rendum, ut constat ex dictis in disputatione præcedenti, nu-
 mero 2. Deinde ex dictis cap. 36. à num. 5. manifestum est quin-
 que famulos articulos Janseuistæ à Sancta Sede Romana merito
 damnatos, oppositos esse sacræ Paginæ, & Conciliis, proin-
 deque Catholicæ veritati contrarios.

5 Doctrina propositionis 97. venenum præcedentis pro-
 positionis

Aaa

Sensus propo-
sitionis 97- &
impugnatur,

positionis imbibit; inquit enim: *Nimis sæpe contingit membra illa, quæ magis sanctè, ac magis strictè unita Ecclesiæ sunt, respici, & atque tractari, tanquam indigna, ut sint in Ecclesiâ vel tanquam ab ea separata. Sed jesus ex Fide vivit, & non ex opinione hominum.* Hic jam quæritur: Quænam sint illa tam sancta membra, quæ Ecclesiæ Dei magis strictè, magisque sanctè unita sunt? Respondent ea membra esse Jansenistas. Hos, inquirunt, tanquam indignos ut in Ecclesiâ sint, separatos esse; quia ab Apostolica Sede anathemate sunt percussi, donec desistant à doctrina, in quinque Jansenij propositionibus contenta. Ex hoc autem fit evidens hanc propositionem 97. esse in Sedem Apostolicam contumeliosam, eamque reddere odiosam Christiano gregi, utpote sancta membra à cæterorum communicatione iniquè separantem. At hæc propositio nulla nova indiget impugnatione: ostendimus enim cap. 36. à numero 5. & aliis in locis, quæ ibidem citantur, Jansenij doctrinam esse hæreticam, juxta censuram Sanctæ Matris Ecclesiæ, Fidem, & mores lædere, sectam perditionis introducens, in perniciem veritatis, Doctrinæ, & morum totius Ecclesiæ, ejusque membrorum; proindeque, nè reliqua membra putrefiant, merito sunt hæc ab Ecclesiâ separata tanquam indigna.

6 A præcedentibus distat prope nihil propositio 98. ibi: *Status persecutionis, & pœnarum, quas quis tolerat tanquam hæreticus, flagitiosus, & impius, ultima plerumque probatio est; & maxime meritoria, utpote quæ facit hominem magis conformem JESU Christo.* Status ille persecutionis, & pœnarum, de quo loquitur propositio, est status excommunicationis, & pœnarum; quibus Sancta Apostolica Sedes Jansenianos fulgurivit, tanquam impios, temerarios, scandalosos, hæreticos, &c. Quia autem dicitur, tolerantiam hujus status pœnarum, probationem esse valde, meritoriam, quippe qua homo redditur JESU Christo magis conformis: quis non videt hanc propositionem confirmare Jansenistas; non solum in suis erroribus, sed etiam in contumacia contra censuras, in eos inflictas à Sancta Sede Apostolica? Unde hæc propositio non solum est in Sedem Apostolicam contumeliosa, sed etiam hæresim, & seditio-

nem

Rejicitur pro-
positio 98.

nemfovens. Tenendum est igitur statum illum persecutio-
nis, & pœnarum neque esse meritorium, neque hominem
reddere JESU conformem. Ratio est, quia tolerantia hujus
status consistit in contumacia circa errores, & hæreses meri-
to damnatas à Sede Apostolica, & simul in quadam inobe-
dientia erga Summi Pontificis Constitutiones.

CAPUT XL.

CONFUTANTUR SEQUENTES PROPOSITIONES.

PROPOSITIO XCIX.

Pervicacia, præventio, obstinatio in nollendo aut aliquid examinare, aut agnoscere se fuisse deceptum, mutat quotidie quoad multos in odorem mortis id, quod Deus in sua Ecclesia posuit, ut in ea esset odor vitæ; v. g. libros bonos, instructiones, sancta exempla, &c.

PROPOSITIO C.

Tempus deplorabile, in quo creditur honorari Deus persequendo veritatem, ejusque discipulos. Tempus hoc advenit :: haberi, & tractari à Religionis Ministris tanquam impium, & indignum omni commercio cum Deo, tanquam membrum putridum, capax corrumpendi omnia in societate Sanctorum, est hominibus piis morte corporis mors terribilior. Frustrà quis blanditur sibi de suarum intentionum puritate, & zelo quodam Religionis persequendo flammâ, ferroque viros probos, si propria passione est excæcatus, aut abreptus alienâ, propterea quod nihil vult examinare. Frequenter credimus sacrificare Deo impium, & sacrificamus Diabolo Dei servum.

Censura, & sensus
propositio-
nis 99.

Contumeliosa, & injuriosa est in Summum Pontificem hæc propositio 99. illum enim facit primò pertinacem, & obstinatum in nollendo aliquid examinare, ut rei magnitudo, & justitia causæ postulat; scilicet bonos libros, instructiones, exempla Sanctorum. Sunt autem hæc libri Jansenii; No-
yum

vum testamentum Montése, jam dudum reprobatum, (utpote à Vulgata Editione, quæ tot sæculorum usu in Ecclesiâ probata est, atque ab Orthodoxis omnibus pro authenticâ recepta, multipliciter discrepans) & libri alii his similes damnati. Deinde: quia in eadem propositione arguitur Summus Pontifex de obstinatione, & pertinacia in nollendo agnoscere, se fuisse deceptum in damnando libros præfatos; colligitur *secundò* ex doctrina hujus propositionis, Summum Pontificem erravisse definiendo de cathedrâ, quænam doctrina ab Universâ Ecclesiâ tenenda sit, quænam verò abominanda, & fugienda.

2 Primus error versatur circa materiam facti, ac inde per ipsum factum rite impugnatur. Constat igitur nec unam quidem propositionem à Summis Pontificibus fuisse aliquando damnatam, quin damnationem præcederet accuratissimum Qualificatorum, & in Sacrà Theologiâ Magistrorum examen: Purpuratorum Patrum Venerabilium, exactissima diligentia, atque consilium: verbo, & scripto pro veritate indaganda, disputationes inter præstantissimos Theologos coram Eminentiissimis Patribus adversus pravitatem supremis in Ecclesiâ Inquisitoribus integerrimis; imò & coram ipso Beatissimo Dòmino Christo in terris Vicario, indefectibili, ac vivâ regulâ veritatis.

Nec una quidè
propositio à
Sancta Sede
Apostolica est
aliquando dam-
nata, Omissio
examine, ac dis-
quisitione ne-
cessaria.

3 Id, ipso facto, in primis patet ex Conciliis habitis ad damnandas has propositiones, quæ continentur in Constitutione *Unigenitus*, ubi sic legitur; - §. *Hinc adspirante*, ut videri est *cap. 1.* „Hinc adspirante Dòmino; ejus que cælesti ope con-
„fisi, salutare opus sedulò, diligenter que; ut rei magnitudo
„postulabat, aggressi sumus; ac plurimas ex prædicto libro,
„juxta suprà recensitas respectivè editiones, fideliter extractas,
„& tum Gallico, tum Latino idiomate expressas Propositio-
„nes à compluribus in Sacrà Theologiâ Magistris, primò qui-
„dem coram duobus ex Venerabilibus Fratribus nostris Sanc-
„tæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus accuratè discuti, deinde
„verò coram Nobis adhibito etiam aliorum plurium Cardi-
„naliū consilio, quàm maximà diligentia, ac maturitate, singu-
„larum insuper propositionum cum ipsomet libri textu exac-
„tissimè factâ collatione, pluries literatis Congregationibus,
„expendi, & examinari mandavimus, &c.

Vatæ examina
accuratissima,
quæ præsen-
tium propo-
sitionum dam-
nationem præ-
sececerunt.

4 Et postea §. *Auditis*, ut habetur eodem cap. 1. hæc habentur. „Auditis itaque, tum voce, tum scripto Nobis exhibitis præfatorum Cardinalium, aliorumque Theologorum suffragiis, Divinique in primis Luminis, privatis ad eum finem, publicisque etiam indictis precibus, inplorato præsidio; omnes, & singulas propositiones præinsertas, tanquam falsas, &c. damnamus, & reprobamus.

Magna diligentia adhibita ad condemnandas propositiones Janseij.

5 Non minus studium, aut inæqualis diligentia fuit adhibita ad errores Janseij damnandos, ut constat ex testimonio Cardinalis Albitij, viri summæ integritatis, *lib. de inconstantia in Fide, cap. 3. num. 26.* ita inquit: „Quæ quidem diligentia, me assistente Assessore supremæ, & universalis Inquisitionis, Romanæ, & maxima quidem adhibita fuit, cum sanctæ memoriæ Innocentius Decimus ad condemnationem quinque propositionum, ex Augustino Janseij decretorum, devot. Non enim contentus fuit quod in plurimis Congregationibus habitis coram Eminentissimis, & Reverendissimis Supremæ Inquisitionis Cardinalibus Inquisitoribus sententiæ Doctissimorum Theologorum, Qualificatorum Ordinariorum, adhibitis etiam extraordinariis Qualificatoribus, exquireretur, sed ipsemet Innocentius per plures dies eorundem Theologorum Qualificatorum sententias, maximâ cum patientiâ, audivit, & coram se, Cardinalibus Inquisitoribus, & Theologis Qualificatoribus quendam Abbatem de la Lana, aliosque doctrinæ Janseianæ fautores orantes admisit, vota quoque Theologorum Qualificatorum in scriptis redacta, magno studio, & diligentia perscrutatus fuit; aliisque eruditissimis viris in consilium adhibitis, ac indictis per Ecclesias Urbis supplicationibus, tandem in pervigilio Pentecostes ad condemnationem prædictarum quinque propositionum devenit, afflante equidem Spiritu Sancto, cujus assistentia in hoc gravissimo negotio semper evidentissime apparuit. Quia igitur maior diligenti, ut ex dictis liquet, excogitari non potest, quæ ad propositionum damnationem præsumi debuisse à Sancta Sede Apostolica; discedant ferentes consultationem suam, quicunque aliter sentiunt, aut scribunt de examine, discussionis, & consultationibus præviis ad propositionum proscriptionem edendam: neque enim est aliud negotium, quod Cathedra Sancti

Sancti Petri diutius aut attentius meditata sit.

6 Secundus error astruens Summos Pontifices deceptos esse in damnatione eorum librorum, de quibus egimus mentionem *num. 1.* corrui primò; quia ex dictis eodem *num. 1.* precedenti, & ex traditis *cap. 37. d. num. 5.* satis constat libros Jansenij, & Novum Testamentum Montense Sacrae Scripturae Vulgatae editionis, Fidei, & moribus valde opponi. Corruit secundò: quia supponit Summum Pontificem, tanquam Ecclesiae Universalem Doctorem, Maximum Supremum, & Irrefragabilem, doctrinam de Cathedra statuentem, decipi, aut decipere posse; quod est variè impugnatum *cap. 36. num. 3. & 4.* itemque ex dictis in Proaemio.

7 Colligendum hanc propositionem 99. non solum esse contumeliosam, & injuriosam in Summos Pontifices; verum etiam hæresibus esse faventem, & hæreticis ipsis, scilicet Jansenianis, & aliis præfatorum librorum authoribus.

Censura propositionis 99.

§.

8 **A**ltera propositio supra affixa, quæ in ordine est cætesima, quasi per cōpedium cōtinet errores propositionum 92. 96. 97. & 99. inquit enim: *Tempus deplorabile, quo creditur honorari Deus, persequendo veritatem, ejusque discipulos.* Sed quodnam erit illud tempus deplorabile? Responsio est in promptu. *Tempus hoc advenit.* Nunc enim (ut dicitur in eadem propositione) homines pii, magis sanctè, strictèque Ecclesiae uniti, tractantur à Religionis Ministris (hoc est Principibus Ecclesiasticis, & secularibus) tanquam impij, & indigni omni commercio cum Deo, & Christianis Orthodoxis. Unde dicitur: *Haberi, & tractari à Religionis Ministris tanquam impium, & indignum omni commercio cum Deo; tanquam membrum putridum, capax corrumpendi omnia in societate Sanctorum, est hominibus piis morte corporis mors terribilis.* Isti autem homines pii sunt Jansenistæ, quos coercendo, & puniendo Christiani Principes veritatem persequi dicuntur in hac propositione. Ab hujus contumeliae nota Catholicos Principes, & eorum Ministros jam supra vindicavimus, ex quo ostendimus Jansenistarum dogmata in quodque famosis articulis damnatis esse hæ-

Propositio 100 multatum pro positionu errores continet; ejus sensus exponitur.

Janseba
Censura
propositi
99. & 100.
Censura
propositi
100.

hæretica, ut constat ex cap. 36. præcedentiâ num. 5.

9. Semel autem admissio, & ostensio infallibiliter (ut certò ostendimus, & probavimus dicto cap. 36.) Janfenianos esse verè hæreticos, condignè, ac jure merito excitantur Principes, atque Ministri ad eos persequendos, & puniendos: §. primo, sententia excommunicationis maioris; ut habetur cap. *Ad abolendam*, cap. *Excommunicamus* 1. 2. tit. in *Decret.* & in 6. & *Can.* 1. *Bullæ Cœnæ*, §. secundo, Irregularitate ex citato cap. *Ad abolendam*, & cap. *Saluberrimum* 1. quæst. 3. §. Tertio, privatione omnis Ecclesiasticæ dignitatis, Officij, aut Beneficij, & inhabilitate ad ipsa, ex cap. *Didicimus*, cap. *Pudenda* 24. Quæst. cap. *Præter*, 32. Dist. cap. *Quo jure* Dist. 6. cap. *Ad abolendam*, cap. *Excommunicantis* 1. de hæret. cap. *Ut commissi* eodem tit. in 6. §. Quarto, Bonorum privatione, & publicatione, quibus privantur hæretici à die commissi criminis, ex l. *Manicheos*, l. *Cognoscimus*, cap. de hæreticis, & alibi, §. Quinto perpetua infamia ex cap. de hæret. cap. *Infamis*, 6. q. 1. cap. *Alieni* 2. q. 7. cap. *Infamibus* de reg. Jur. cap. *Excommunicamus* 1. de hæret. & cap. 2. §. Hæretici, eodem tit. in 6. §. Tandem Sexto traditione delinquentis Curiz sæculari, hoc est, supplicio mortis, ex Jure Civili l. *Manicheos*, l. *Arriani*, l. *Quicumque*, cap. de hæret. Et ex Canon. c. *Ad abolendam*, c. sicut ait, cap. *Excommunicamus* 1. de hæret. & alibi. Cæterùm hac ultima pœnâ plectuntur solùm impœnitentes, & incorrigibiles, à quibus non longè abesse dicerem recentiores Janfenistas propter summam eorum contumaciam, & obstinationem.

10. Additur etiam quòd frustra quis blanditur sibi de suarum intentionum puritate, & zelo quodam Religionis, persequendo flammâ, ferroque viros probros, si propria passione est excætatus, aut abreptus aliena, propterea quòd nihil vult examinare. In his iterum repetitur error præcedentis propositionis 99. nam per hæc verba decahitur Summus Pontifex, ac Eminentiſſimi ejus Conciliarij, de pertinacia, & obstinatione in nollendo, ex propria passione, examinare Janſenij errores; aut in nollendo agnoscere se fuisse deceptos. Hanc impudentiam adversariorum refellimus; impugnando præcedentem propositionem. Et fanè nullam aliam cæcitatem, contumaciam, & deceptionem agnosco in præsentibus ab ea, in qua laborant adversarij; si enim

Adversarij sūt excæcati, ut videant propriam contumaciam; cū tamē oculos habeant, ut alienam (quæ in re nulla est, videant cæcitatem.

enim absque cœcitate legant, & absque deceptione, & contumacia ad ea intendant, quæ summam diximus cap. 37. à num. 5. agnoscent solos Jansenianos esse contumaces, obstinatos, & cæcos; quod evidentius demonstrant Dechamps, Macedo, Gonet, Aguirre, & innumeri alij Doctores, qui præclarissimos tractatus mira sapientiâ, & eruditione plenos adversus Jansenianos ediderunt.

11 Postremò adduntur in eadem propositione hæc verba contumeliâ, & desperatione plena. *Frequenter credimus sacrificare Deo impium, & sacrificamus diabolo Dei servum.* Et sensus est: quòd Summus Pontifex, excommunicando Jansenistas tanquam impios, sacrificat diabolo servos Dei, eos enim ab Ecclesia separat. Videant autem quæ scripsimus cap. 36. à num. 5. agnoscentque Jansenianos non Dei servos esse, sed verè hæreticos, magistros mendaces, in diaboli doctrina imbutos; purissimam doctrinam Christi, & ipsius Ecclesiæ, non solum despicientes, sed etiam virulentis dogmatibus sordidantes.

12 Ex præmissis colligitur hanc propositionem esse falsam, impiam, temerariam, & scandalosam, in Summum Pontificem, & alios utriùque statûs Principes injuriosam, hæresin Jansenianæ, & ipsi Jansenistis faventem.

Censura propositionis 100.

hæretica, ut constat ex cap. 36. præcedentiâ num. 5.

Janſeniani qui-
bus poenis dig-
ni ſunt.

9. Semel autem admiſſo, & oſtenſo infallibiliter (ut cer-
to oſtendimus, & probavimus dicto cap. 36.) Janſenianos eſſe ve-
rè hæreticos, condigné, ac jure merito excitantur Principes,
atque Miniſtri ad eos perſequendos, & puniendos: §. primo,
ſententia excommunicationis maioris; ut habetur cap. *Ad abo-
lendam*, cap. *Excommunicamus* 1. 2. tit. in *Decret.* & in 6. & *Can. 1.*
Bullæ Cœnæ, §. ſecundo, Irregularitate ex citato cap. *Ad abolen-
dam*, & cap. *Saluberrimum* 1. quaſt. 3. §. Tertio, privatione om-
nis Eccleſiaſticæ dignitatis, Officij, aut Beneficij, & inhabili-
tate ad ipſa, ex cap. *Didicimus*, cap. *Pudenda* 24. *Quæſt. cap. Præ-
ter*, 32. *Diſt. cap. Quo jure* *Diſt. 6. cap. Ad abolendam*, cap. *Ex-
communicantis* 1. de heret. cap. *Ut commiſſi* eodem tit. in 6. §. Quarto,
Bonorum privatione, & publicatione, quibus privantur hæ-
retici à die commiſſi criminis, ex l. *Manicheos*, l. *Cognoſcimus*,
cap. de hæreticis, & alibi, §. Quinto perpetua infamia ex cap. de
heret. cap. *Infamis*, 6. q. 1. cap. *Alieni* 2. q. 7. cap. *Infamibus de reg.*
Jur. cap. Excommunicamus 1. de heret. & cap. 2. §. *Hæretici*, eo-
dem tit. in 6. §. Tandem Sexto traditione delinquentis Curiz
ſæculari, hoc eſt, ſupplicio mortis, ex *Jure Civili* l. *Manicheos*,
l. *Arriani*, l. *Quicunque*, cap. de her. Et ex Canon. c. *Ad abolendam*,
c. ſicut ait, cap. *Excommunicamus* 1. de heret. & alibi. Cæterum
hac ultima poenâ plectuntur ſolùm impenitentes, & incorri-
gibiles, à quibus non longè abeſſe dicerem recentiores Janſe-
niſtas propter ſummam eorum contumaciam, & obſtinationem.

10. Additur etiam quòd fruſtrâ quis blanditur ſibi de ſuarum
intentionum puritate, & zelo quodam Religionis; perſequendo ſani-
mâ; ferroque viros probros, ſi propria paſſione eſt excitatus, aut ab-
reptus aliena, propterea quòd nihil vult examinare. In his iterum
repetitur error præcedentis propoſitionis 99. nam per hæc
verba decrahitur Summus Pontifex, ac Eminentiſſimi ejus
Conſiliarii, de pertinacia, & obſtinatione in nollendo, ex pro-
pria paſſione, examinare Janſenij errores; aut in nollendo ag-
noſcere ſe fuiſſe decепtos. Hanc impudentiam adverſariorum
refellimus, impugnando præcedentem propoſitionem. Et ſa-
né nullam aliam cæcitatem, contumaciam, & deceptionem
agnosco in præſentibus ab ea, in qua laborant adverſarii; ſi
enim

Adverſarii ſūt
excitati, ut vi-
deant propriam
contumaciam;
cū tamē ocu-
los habeant, ut
alienam (quæ
in re nulla eſt,
videant cæcita-
tem.

enim absque cæcitate legant, & absque deceptione, & contumacia ad ea intendant, quæ summam diximus *cap. 37. d. num. 5.* agnoscent solos Jansenianos esse contumaces, obstinatos, & cæcos; quod evidentiùs demonstrant Dechamps, Macedo, Gonet, Aguirre, & innumeri alij Doctores, qui præclarissimos tractatus mira sapientiâ, & eruditione plenos adversus Jansenianos ediderunt.

11 Postremò adduntur in eadem propositione hæc verba contumeliâ, & desperatione plena. *Frequenter credimus sacrificare Deo impium, & sacrificamus diabolo Dei servum.* Et sensus est: quòd Summus Pontifex, excommunicando Jansenistas tanquam impios; sacrificat diabolo servos Dei, eos enim ab Ecclesia separat. Videant autem quæ scripsimus *cap. 36. d. num. 5.* agnoscentque Jansenianos non Dei servos esse, sed verè hæreticos, magistros mendaces, in diaboli doctrina imbutos; purissimam doctrinam Christi, & ipsius Ecclesiæ, non solum despicientes, sed etiam virulentis dogmatibus fordiantes.

12 Ex præmissis colligitur hanc propositionem esse falsam, impiam, temerariam, & scandalosam, in Summum Pontificem, & alios utriusque status Principes injuriosam, hæresi Jansenianæ, & ipsis Jansenistis faventem.

Censura propositionis 100.

CAPUT XLI.

REFELLITUR PROPOSITIO CI.

Propositionis
101.

Tenor.

Sensus.

EST hæc ultima propositio inter damnatas à Sanctissimo Domino Clemente XI. in Constitutione *Unigenitus*, cujus tenor est prout sequitur. *Nihil Spiritui Dei, & doctrine JESU Christi magis opponitur, quàm communia facere juramenta in Ecclesia. Quia hoc est multiplicare occasiones pejerandi, laqueos tendere infirmis, & idiotis; & efficere ut nomen, & veritas Dei aliquando deserviant concilio impiorum.* Sensus istius propositionis tendit eliminare ab Ecclesia juramenta, quæ in Gallicis, & Belgio exiguntur contra Jansenianam Hæresim, & præstantur ab iis, qui ad gradum aliquem ascendunt, vel ad aliquam dignitatem, ad aliquod ve Beneficium, aut officium eliguntur. Hæc juramenta in præsentī propositione dicuntur pejerandi occasiones, & laquei infirmis, ac idiotis: quidam enim ad obtinendam dignitatem, ad quam anhelant, ejurant vocibus quod animo retinent; alij verò mentalibus utentes restrictionibus, & subdolè jurantes Jansenianam hæresim, non affectu, sed verbis tantum detestantur. Utrum autem hæc ratio sufficientem præbeat materiam, & occasionem ad hoc ultimum articulum? Resolvendum infra ad num. 9.

Juramentū est
actus Religio-
nis.

2 Dico igitur *primò*. Juramentum legitimè factum est actus virtutis Religionis, seu Patriæ. Ita communiter Theologi cum Divo Thom. 2. 2. q. 98. art. 2. & 4. Unde Div. Hieronymus in *Matth.* 5. sic inquit: *Qui jurat, aut veneratur, aut diligit Deum, per quem jurat.* Ratio id probat: nam qui jurat, testimonium

timonium Divinum invocatur ad veritatem confirmandam; atque qui unum testimonium non confirmatur tanquam certum, & verum, nisi per aliud certius, & verius illo: ergo qui jurat factetur testimonium Divinum esse proprio testimonio verius, & certius; ac inde Deum per istum actum jurandi colit. Minor probatur primò: quia propter quod unum quodque tale, & illud magis; testimonium autem humanum fit verius, & certius per testimonium Dei in testem vocati: ergo. Secundò; quia, ut inquit Paulus ad *Hebr.* 6. *homines per maiorem se jurant.*

3 Confirmatur. Quia Apostolus multoties juravit; nam ad *Rom.* 1. inquit: *Testis est mihi Deus*, & 2. ad *Corint.* 1. sic ait: *Testem Deum invoco.* Tandem ad *Philip.* 1. juravit dicens: *Testis est mihi Deus.* Ut autem omittam alia ex Novo, & Veteri Testamento, constat ex *Apocalyp.* 10. Sanctum quendam Angelum jurasse per nomen Dei, & Christum toties jurasse, quoties usurpavit illud *Amen, Amen*, testatur Divus Hieron. ^{Sæpe juraverunt} super illud *Ezech.* 16. *Vivo ego dicit Dominus.* Idem tenent Chrysost. ^{Apostolus, Angelus, Christus,} *Hom.* 11. in *Epist.* ad *Hebr.* Oecumenus in *Hebr.* 3. & ipseque Deus, constat ex cap. *Et si Christus, de jurejurando.* Tandem testatur Scriptura Deum jurasse: nam *Genes.* 22. juravit Abraham quod ex ejus semine missurus esset super omnes gentes benedictionem; & *Psal.* 109. habetur: *Juravit Dominus, &c.* Hæc est Catholicorum doctrina cum Divo August. *lib.* 19. *contra Faustum*, cap. 23. & *Serm.* 28. *de verbis Apostoli*, Chrysostomo, & Hieronymo suprà relatis, Divo Thom. 2. 2. q. 90. art. 2. & 4. Caiet. Aragon. ibidem, Alex. de Ales in *sum. part.* 3. q. 31. memb. 2. a. 2. & 3. Div. Bonav. 3. *dist.* 39. a. 2. q. 1. Richard. ibidem, art. 1. q. 1. Scot. ibidem; Gabriel q. unica art. 2. conclus. 1. Sancto Antonin. p. 2. tit. 10. cap. 3. §. 2. & communiter Doctores.

4 Nonnulli Hæretici, ut Manichæi, teste Div. Bonaventura in 3. *dist.* 39. art. 2. q. 1. Vvicleffus in errore 43. damnato a Concilio Constantiensi *sess.* 8. Anabaptistæ apud Cochleum ^{Propositio 101} contra eosdem, docuerunt juramentum omne esse illicitum; his ^{variis hæreticis} faveret, ac illorum hæresim sapit hæc ultima propositio; quæ in eo fundatur quod in Veteri, & Novo Testamento omne juramentum videtur fuisse interdictum. Dicitur enim per *Oseam* c. 4. *Neque juraveritis vivit Dominus.* Et Zacharias cap.

5. inquit: *Omnis jurans ex hoc similiter judicabitur. Matthæi 5. videtur juramenta fuisse prohibita à Christo, dicitur enim: Dicitum est antiquis: Non perjurabis; reddes autem Dòmino juramenta tua: Ego autem dico vobis, non jurare omnino. Similiter Jacobi 5. ita legitur: Ante omnia, fratres mei, nolite jurare neque per Cælum, neque per terram, neque aliud quodcunque juramentum. Poterit fortasse confirmari hic error ex eo quòd Div. Hieron. in cap. 5. Matth. (prout refertur in cap. Considerat. 22. q. 1.) inquit concessum fuisse Judæis jurare per Deum, non quòd esset rectum hoc facere, sed quòd minus malum esset jurare per Deum, quàm per Idola jurare. Idem Sanctus Doctòr in cap. 14. Hierem. inquit Evangelium prohibere juramentum. Ratio autem, ut videtur ex hac propositione, est: quia in juramentis, præcipuè si exigantur à Ministris, multiplicantur occasiones pejerandi, & efficitur; ut nomen, & veritas Dei aliquando deser-
viant concilio impiorum.*

Juraméta qua-
liter in Sacra
Pagina sint
prohibita?

5. Respondetur ad textus Sacræ Scripturæ, in ea non pro-
hiberi juramentum sub præcepto, sed tantum sub consilio. Ita Divus Bernardus *Hom. 65. in Cant.* Putant non nulli cum
Suario à Christo solum fuisse prohibitum juramentum in pro-
fanis rebus, non autem in Sacris. Sed contra, nam illa Chris-
ti verba, *non jurare omnino* sunt valde generalia, neque admit-
tere videntur eam restrictionem. Eadem instantia urget con-
tra eos, qui respondent à Christo prohiberi tantum juramen-
tum non necessarium, minimè vero necessarium juramen-
tum. Standum igitur pro solutione Divi Bernardi, quem se-
quuntur Divus Thomas, Gabr. Sotus, & alij apud Sayrum in
Clav. Reg. lib. 5. cap. 3. Datur igitur duplex præceptum non
jurandi; unum quod excludit juramenta indilcreta, quæ fiunt
absque veritate, judicio, aut justitia; & hoc est secundum in-
lege præceptum. Alterum non jurandi præceptum, est latius;
sed minus rigorosum; quanvis enim prohibeat omnino jurare,

Secundum præ-
ceptum Deca-
logi solum pro-
hibet juramen-
ta in vanum, seu
indilcreta.

Prohibetur etiã
omne juramẽ-
tum licitum, &
illicitum; aut sub
consilio, & per
nō sub præcep-
to, respectivè
d. juraméta li-
ta.

non est secundum hanc latitudinem, verum præceptum, sed
consilium dictans abstinendum esse ab omni juramento, sive
licito, sive illicito. Ab hoc secundo, quidem propter ipsius
jurij deformitatem; à primo illo, nè ex facilitate, & consue-
tudine jurandi fiat transitus ad perjurium. Unde Divus Au-
gust. *Epist. 104. ad Publicolan* ait: *In novo Testamento dictum est:*

Nē

Nē omnino juremus; quod mihi non propterea dictum videtur, quia verum jurare peccatum est; sed quia pejerare im mane peccatum est, à quo longè nos esse voluit, qui omnino nē juremus admonuit.

6 Nostra solutio ratione firmatur ex Sayro: multa enim prohiberi scimus, quia per se mala sunt, ut furtum, homicidium, & alia; quædam verò ideo prohibentur, quia, & si non sint per se mala, si tamen fiant frequenter, & passim, inde mala sequuntur. Sic vinum per se non est malum, præsertim si ulque ad ebrietatem non sumatur; & tamen vinum ab Apostolo ad Ephes. 5. prohibetur, quia, ut inquit Hieronymus, venter mero æstuans, facile despumat in libidinem: unde Apostolus: *Nolite inebriari vino, in quo est luxuria.* Sic, & juramentum per se malum non est, cum introductum sit ex fine bono, scilicet ad finiendas controversias, ut loquitur Apostolus ad Hebr. 6. & ex bono principio procedat, videlicet ex æstimatione, quam habemus de Divina infallibilitate, credentes Deum summam, & infallibilem veritatem esse, omniumque rerum notitiam habere; quia tamen ex frequenti, & incauta juratione nascitur læpe perjurium, juxta illud Ecclesiast. 17. *Vir multum jurans implebitur iniquitate,* ideo justis ex causis prohibetur sub Concilio omne juramentum, quanvis aliter honestum; né aliquando irritetur juramentum ex causa justa. Hic igitur est sensus, quo, juxta Divum Hieronymum, juramentum prohibetur ab Evangelio. Sic etiam intelligendus est idem Doctor Maximus dum dicit juramentum non esse rectè factum, sed malum esse, quanvis comparativè sit minus malum jurare per Deum, quàm per Idola; quia scilicet jurare poterit occasionem gignere ad pejerandum.

7 Ad rationem oppositam in fine numeri 4. in qua fundatur præfens propositio; respondetur eam esse nullius momenti. Aliàs fundamento simili foret probandum omnia præcepta Divina, & humana opponi etiam Spiritui Dei; qui enim talia præcepta imponunt occasionem præbent ad transgressionem. Igitur hoc scandalum, sive occasio tum pejerandi, tum violandi præcepta; non est occasio data, sed accepta, ac ideo non vitanda, cum ad alios justos fines deserviat. Nam etiam Pharisei ex Christi prædicatione, & miraculis magis excitabantur ad odium, invidiam, & murmurationem; nec tamen

Cur juramenta
licita sub con-
silio sint prohibita

Non tenemus
cessare ab opere
justo, & convalescente propter
scandalum ab eo
acceptum, &
non datum.

Bbb

Christi

Christi prædicatio, & miraculorum multitudo erat vituperanda, tanquam Pharisæis præbens occasionem peccandi. Similiter sicut non est dicendum Christum fecisse ut ejus prædicatio, & virtus inserviret concilio impiorum, eo quòd inde scandalum accipiebant Pharisæi; ita etiam dicendum non est illos, qui præfata juramenta exigunt in Galliis, & Belgio, multiplicare occasiones pejerandi, laqueos tendere infirmis, & idiotis, & efficere ut nomen, & veritas Dei aliquando deserviant concilio impiorum.

Datur præceptum præstandi aliquando juramenta.

8 Dico secundò Juramentum justum, hoc est cum veritate justitia, & judicio, non solum est licitum, ut diximus, ac inde nullo modo oppositum Spiritui Dei, & JESU Christi doctrinæ; sed etiam datur præceptum naturale, & Divinum, omnibus hominibus commune, præstandi juramentum, quando recta ratio ad id induxerit. Id probatur primò ex usu, & praxi Fidelium. Habet enim potestas publica vim petendi à subditis juramentum, videlicet quoties id necessarium erit ad detegenda, coercendaque mala, quæ in damnum proximi, & multò magis Reipublicæ redundant. Unde justissimè juramentum exigitur pro Fide; ut cum quis jurat se nunquam relapsum in schisma, sive hæresim; ut habetur *de consecrat. Disp. 2. cam Ego Berengarius. Et prima quæstio 7. can. Quoties.* Ex quo detrahendum non est, sed laudandum potius, quòd in Gallià ab Ecclesiasticis juramentum exigatur de rejiciendis, ac damnandis Jansenij propositionibus in proprio sensu ab Authore intento; juxta formulam præscriptam ab Alexandro Papa VII. id enim maxime Ecclesiæ puritati congruit, & Fidei integritati. Probatur secundò: quia ex unà parte ad regimen Ecclesiasticæ Reipublicæ juramentum est convenientissimum bonum, & maxime necessarium: ex alterà verò parte Christus solum prohibuit sub præcepto strictè sumpto nos jurare quando neque adest necessitas, nec utilitas: nam *Exod. 2. 7.* sic habetur: *Non assumes nomen Dei tui in vanum.* Sic similiter *Deuter. 5. 11.* sic sanctum est: *Non usurpabis nomen Dei tui frustra; quia 101 erit impunitus qui super re vanà nomen ejus assumpserit.* Ergo, concurrentibus simul. juramenti honestate, & necessitate pro bono publico, qui juramentum impedire præsumpserit, aget contra exigentiam necessitatis publicæ, & boni communis: ac inde

Justissimè exigitur juramentum in Gallià de damnandis erroribus Jansenij.

contrà præceptum naturale, ac Divinum. Sic Alexand. de Ales. p. 3. q. 3. memb. 2. a 4. Sotus lib. 8. de Just. q. 1. a 2. Covarr. in cap. Quarvis p. 1. §. 6. num. 4. de Pact. in 6. Petrus de Arag. 22. q. 98. a 4. Summa Corona tract. de Juram. p. 3. n. 13. Gregor. de Valent. tom. 3. disp. 6. quest. 7. punct. 3. in fin. Sayrus in Clavi Reg. lib. 5. c. 3. in 4. 5. Præterea ad complementum præsentis doctrinæ.

9 Dico tertio non esse peccatum, sed licitum esse cum juratà, & convenienti causâ, & multo magis cum necessitate, juramentum postulare à perjurato, sive ad id parato, sive non: si non constat certò illum esse perjuratum. Ita Divus Thom. 2. 2. q. 89. art. 4. Suar. Sanch. Sal. Less. apud Bonac. t. 2. d. 4. de Jur. q. 1. Castro Pal. tom. 3. disp. 1. de Jur. p. 13. n. 11. Tamburin. tom. 1. lib. 2. Explicationis Decal. 1. de Juram. §. 6. Ratio est, quia justa causa excusat à culpâ, quando ab aliquo exposcitur opus ex se indifferens. Hinc deducit Tamburinus citatus cum Azor, Bonacina, & aliis posse Judicem ratione officij; privatum ratione sui juris tuendi, vel exposcendi; Imperatorem ratione fœderis firmandi, petere ab iis juramentum, qui perperam juraturi, per ipsorum malitiam probabiliter creduntur. Et addunt probabiliter; quia, ut inquit Tamburinus relatus, sub dubio, etiam sine causâ, petere juramentum ex omnium sententiâ poterunt; siquidem in dubio alterum velle pejere non est præsumendum. Ab illis autem, quos certò scimus pejeraturos, ad huc (necessitate, & justâ causâ interveniente) possumus juramenta exigere etiam promissoria; ut expressè docent cum Divo Thom. Suar. tom. 2. de Religion. lib. 3. de Jur. cap. 14. Sanch. lib. 3. in Decalog. c. 8. n. 8. Castrop. tom. 3. d. 1. de Jur. p. 10. n. 11. Tambur. l. c. Ducuntur hæc ratione; quia justa causa excusat à culpâ illum, qui ab alio exigit opus ex se indifferens, licet sciatur cum peccato illud opus esse faciendum. Ideo enim, ut tenet communis doctrina apud Caietanum, non peccat ille, qui necessitate compulsus mutuam ab usurario petit. Ast in hoc cautè est procedendum, né quis videatur erga proximum charitatis immemor, dum propriæ utilitati, & necessitati consulit. Illo autem charitatis Axiomate: *Charitas bene ordinata incipit à se ipsa*, non temere abutendum est; sed valde prudenter est utendum. Quia verò Sancta Mater Ecclesia contra Janfenianam doctrinam juramenta non exigit ab his, quos certò, aut probabiliter scit pejeraturos,

Licitum est in juramentum exigere, ab eo, què certò nō scimus esse pejeratū.

Imò & ab eo qui probab. i. liter, aut sub dubio censetur perjuratorus.

Si addit causa justa, potest juramentum peti ab eo, quem certo pejeraturum credimus.

Qui cum justa causa mutuam petit ab usurario, non peccat.

sed tantum ab his quos ad plurimum dubitat pejeraturos, (imò à plerisque eorum nec est dubitandi causa, plurimis enim ex ipsis Janseniana doctrina exosa est) nullo principio damnari potest Alexandri VII. institutio, & Sanctæ Matris Ecclesiæ consuetudo.

Hujus ultimæ
propositionis
sententia.

10 Ex præmissis est colligendum hanc ultimam propositionem, esse in Christi Ecclesiam contumeliosam, ut inspectà formula ejusdem articuli constat. Item, esse temerariam; adversatur enim non solum Patribus, Sacris Canonibus, & Conciliis, sed totius Ecclesiæ praxi, petendi pro publicà, & privatà utilitate juramenta in judiciis, contractibus, abjurationibus, ac tandem in componendis discordiis inter nationes, & Principes. Ultimò ultimam propositionem, hæresi Jansenianæ favere ipsius enim scopus est à Galliarum, & Belgij partibus expellere juramenta de rejiciendis, ac damnandis Jansenianis articulis juxta sensum ab Authore intentum, ut fuit statutum, per felicis recordationis Alexandrum Papam VII. quæ quidem constitutio abjurandi, ac detestandi Jansenianas theses neutiquam deservit impiorum concilio, sed plurimum cedit in laudem omnipotentis cui soli Deo honor, & gloria. Ipsi laus per æterna secula, ejusque Matri admirabili, Sanctissimo quoque Benedicto, Gloriosæque Gertrudi, cognomento Magnæ. Amen.

SAN-

SANCTISSIMI DOMINI NOSTRI DOMINI
C L E M E N T I S
 DIVINA PROVIDENTIA
P A P Æ XI.

LITERÆ AD UNIVERSOS CHRISTI FIDELES DATÆ ADVERSUS
 eos, qui Constitutioni Sanctitatis Sux, quæ incipit = *Unigenitus* = anno
 Incarnationis Dominicæ millesimo septingentesimo decimo tertio, sexto Idus
 Septembris, editæ debitam obedientiam præstare hæcenus recularunt,
 aut in posterum recusaverint.

C L E M E N S
 EPISCOPUS.
 Servus Servorum Dei.

*Universis Christi fidelibus præsentis Literas inspecturis salutem, &
 Apostolicam benedictionem.*

ASTORALIS officij ; quod superni
 dispositione consilij gerimus, cura Nos
 admonet, ut Animarum saluti ubique
 terrarum procurandæ, ac præsertim Or-
 thodoxæ Fidei, sine qua impossibile est
 placere Deo, puritati servandæ omni
 studio advigilemus. Ea propter cum in
 quibusdam ultra Montes Provinciis, &
 præcipuè in amplissimo Galliæ Regno, varia pravarum Do-
 ctrinarum, imò & Hæresum semina, occasione damnati cu-
 jusdam Libri Gallico idiomate jam pridem editi, sub titulo
 = *le nouveau Testament en François, avec des reflexions Morales*
sur chaque Verset, &c. Aliter verò = *Abbrégé de la Morale de-*
 Bbb iij l' Evan:

l'Évangile, des Actes des Apôtres, des Epîtres de Saint Paul, des Epîtres Canoniques, & de l'Apocalypse = vel = Pensées Chrétiennes sur le Texte de ces livres sacrés, &c. = germinare cognovissimus; iidem eradicandis, Nostri non minùs muneris debito admoniti, quàm crebris multorum Catholici Orbis, ac præsertim Galliæ Episcoporum precibus excitati; quin etiam piis, ac sæpiùs repetitis clammem. Ludovici XIV. dum vixit, Francorum Regis Christianissimi votis, & officiis adducti, quascunque potuimus Apostolicæ nostræ sollicitudinis partes, adjuvante Domino, interponere non prætermisimus. Quæ autem, & quanta in hoc arduo, gravissimoque negotio per plures annos egerimus, & passi simus, quæve inobedientium hominum, & paucorum (quod valde dolentes dicimus) illustrium etiam Ecclesiarum Antistitum veritati non acquiescentium operâ in idem inclytum Regnum mala provenerint, vobis ferè omnibus minimè ignota esse existimamus. Postquam siquidem, Divino in primis implorato præsidio, curâque omni, studio, ac labore, prout rei gravitas exposcebat, diutissimè collatis, adversus prædictum librum Constitutionem nostram, quæ incipit = *Unigenitus Dei Filius* = anno Incarnationis Dominicæ millesimo septingentesimo decimo tertio, sexto Idus Septembris, editam promulgavimus; in qua plures noxios articulos ex eodem libro excerptos censuris variis, quas respectivè, ut aiunt, hoc est, singuli aliquam saltem earum merebantur, notatos pro hujus Sanctæ Sedis more proscripsimus; cujusmodi remedii necessitatem tum memoratus Ludovicus Rex, tum plerique ex Galliâ Episcopi supradicti iteratis obtestationibus inculcaverant, non aliter suborta dissidia sedari posse constanter affirmantes; tota quidem Christi Ecclesia Petrum per Nos, tametsi indignos, loquentem secuta, Apostolicam ejusdem Constitutionis doctrinam debito obsequio, atque obedientiâ suscepit. At Novatores, qui sequuntur spiritum suum, & nihil vident, ex inconsultâ eorundem paucorum Antistitum hæsitazione ita animos extulerunt, ut incredibili audaciâ Cõstitutionem ipsam perversè interpretari, & incessere, pravæque etiam doctrinæ per impudentes calumnias insimulare non erubuerint. Itaque, ut reluctantes illos Episcopos ad sectanda Fratrum suorum vestigia excitare-

mus,

mus; ac turbarum, malorumque omnium fomitem, quem improvida illa cunctatio ministraverat, extinguere; mus, canonicas animadversiones post diuturna trium annorum longanimitatis experimenta adhibere constitueramus. Verum Venerabiles Fratres nostri S. R. E. Cardinales, quibuscum rationem consilii nostri communicare æquum esse censuimus, Nos enixè obsecraverunt, ut paulisper severioribus remediis supersedere vellemus, dum interim communibus literis Collegam suum Constitutioni nostræ sese subjicere detrectatè, atque iisdem propterea animadversionibus obnoxii, ad unitatis, & pacis cōsilia revocare conarentur. Eorū igitur precibus annuentes, ne quā lenitatis viam intentatam relinqueremus, per illas ipsas inducias Nos quoque ad universos Archiepiscopos, & Episcopos Regni Galliarum literas in formā Brevis die xx. Novembris MDCCXVI. expeditas dedimus, quibus rerum gestarum serie, & Ecclesiarum perturbatione uberius exposita, illos hortati sumus, ut dissidentes Coepiscopos suos nostro etiam nomine convenirent, eosque officij sui fraternā eharitate admonerent, necnon omnibus Sacerdotalis sollicitudinis argumentis, imploratoque, nostris etiam verbis, dilectissimi in Christo filii nostri Philippi Ducis Aurelianensis, ejusdem Regni Rectoris, patrocinio, ad reparanda Ecclesiasticæ unitatis, & disciplinæ detrimenta, atque ad avertenda Catholicæ Religionis pericula flectere satagerent. Speravimus quidem uberem ex ejusmodi nostris literis fructum, junctoque nobiscum præclarissimorum Galliæ Præsulum zelo, qui maximo sanè numero pro veritate certabant; factum iri credidimus, ut diffidentes Fratres, quod Nobis adeo in votis erat, lucrari possemus. At qui spe nostrā frustratos confestim Nos vidimus, dolentesque clamare coacti sumus: Sustinuimus pacem, & non venit: quæsiimus bona, & ecce turbatio; & sanè tam gravis, ut qui ex adverso erant, illas ipsas nostras, & hujus Sanctæ Sedis voces variis artibus pene intercludere tentaverint. Neque profectò felicius cesserunt officia illa; quæ Cardinales prædicti per impetratas à nobis, ut diximus, inducias præstiterunt. Quamquam enim communi totius Sacri Collegij Epistola, suasiones, consilia, obsecrationes, atque omnem ministerii sui, fraternæque benevolentia fidei, sedulitatem

ex unaquâque Natione, quæ sub Cælo est, Christi fideles, paternas voces nostras dirigimus, quò primùm quidem doloris nostri participes, vestras nobiscum ad Deum preces defertis, ut supernâ adspirante gratiâ, qui hætenus contumaces fuerunt, non jam ulterius alta sapientes, sed humilibus consentientes ad debitam cum cæteris Christi fidelibus in sanâ, Catholicâque Doctrinâ profitendâ veniant unitatem. Hoc nempe ex animo unicè quærimus, hoc dies, noctesque, nec sine lacrymis, à Dômino imploramus; neque enim oblivisci potest mulier infantem suum, nec Sancta Romana Ecclesia filios suos. Deinde ne quis Christianum Populum seducere pergat inanibus verbis, vos omnes, ut necesse est, monitos volumus, & certos facimus, quòd frustrâ, & quidem non sine fermento malitiæ, & nequitiz, istiusmodi homines nobiscum in Doctrinâ Religionis consentire se jactant, dum interim, Heterodoxorum exemplo præeunte, editam à Nobis Constitutionem, quam universa Ecclesia veneratione debitâ complectitur, non modò alienis ab ipso verborum tenore interpretationibus, sed & apertis calumniis superinductis, malignè carpere audent, & immanium errorum accusatione perstringere; perinde ac si ipsi soli, aliis Christi fidelibus ubique gentium desipientibus, saperent, ipsi soli, reliquis cæcutientibus, lumen veritatis aspicerent. Nec profectò minor est illorum culpa, qui ut facilius incautis illudant, cum hæc ipsa moliantur, eidem Constitutioni nostræ nequaquam adversari, sed solas declarationes, in rebus tamen apud cæteros omnes planè perspicuis, postulare se simulant, non quidem discere, sed tentare cupientes, ut Ecclesiam, si possint, quæstionibus inutilibus, & interminatis immisceant, & luci Catholicæ veritatis tenebras quoquo modo obscuritatis offundant. Ita sanè patientiâ nostrâ abutentes, Apostolicæ auctoritati obsequium, ac reverentiam se exhibere gloriantur illo ipso tempore, quo ei gravissimam inferunt injuriam, iisdem siquidem explicationum petitionibus satis apertè ostendunt, ideo se Constitutioni nostræ debitam obedientiam nondum præstiffisse, quia verentur, ne per illam Catholica Dogmata convellantur; nè laudabilis, & ab hac Sanctâ Sede probata Ecclesiastica disciplina infringatur: neve demum salubriores Christianorum mo-
rum

rum regulæ subvertantur; quod planè idem est ac vereri, ne defecerit Fides Petri, totaque Christi Ecclesia magisterio Apostolicæ vocis imbuta à viâ veritatis, & salutis erraverit. Præterea, ut pessimæ causæ splendidum patrocinium concilient, præfataque Constitutioni maiorem undecunque invidiam faciant, se ab eâ suscipiendâ retardari affirmant, eò quòd suscipientur per illam damnari Sententias, atque Doctrinas, quas Insignes Catholicorum Scholæ absque ullâ censurâ hætenus tenuerunt, ac tradiderunt. Cùm tamen nisi ab antiquis semitis, Sanctorumque Patrum vestigiis, imò & ab earundem Scholarum instituto, quod verbis profitentur, re ipsâ recessissent, probè reminisci deberent, quòd illarum Principes, quorum nomina pertinaciæ suæ temere prætendunt, quemadmodum, & cæteri illustriores Ecclesiæ Scriptores, suum semper esse duxerunt, ut ab Apostolicâ Sede discerent quid credere, quid tenere, quid docere deberent: ut ad illam scripta sua examinanda, & emendanda dirigerent; ut inde lumen Catholicæ Fidei reciperent, ubi non posset Fides ipsâ sentire defectum; ut nemo eorum denique sententiam suam adversus Petri auctoritatem defenderet. Cæterum in hoc ipso præpostero iudicio consuetum calumniandi morem non derelinquunt; nisi enim excæcarent eos malitia eorum, ac nisi diligerent magis tenebras, quàm lucem, ignorare non deberent sententias illas, ac doctrinas, quas ipsi cum erroribus per Nos damnatis confundunt, passim, & liberè in Catholicis Scholis, etiam post editam à Nobis memoratam Constitutionem, sub oculis nostris doceri, atque defendi, illasque propterea minime per eam fuisse proscriptas. Verùm supercecidit ignis contentionis, & æmulationis, & non viderunt Solem lucidissimæ Veritatis. Hinc iusto Dei iudicio ambulantes in tenebris, nesciunt planè quò vadant: scandalum siquidem de Constitutione Nostrâ comminiscuntur; sed se ipsos potiùs de pervicaci suâ inobedientiâ scandalum facere non agnoscunt. Sacrosanctâ Episcopatus Dignitatem exaltare se velle declarant; sed re ipsâ deprimunt, dum interim fraternitatem ipsi contemnunt, audacissimæ inferioris Cleri rebellionis fomentum tribuunt, universumque Ecclesiasticum Ordinem Laicis Tribunalibus, vel in ipsâ Religionis causâ, indecorè, ac perperam subijci non attendunt.

dunt. De veteris, ac novæ Legis discrimine, tanquam de re ipsis solis perspectâ, multa, & plerumque inutiliter disputant, novæque præstantiam, quam omnes agnoscunt, & proſtentur, inculcare non desinunt; utriusque tamen Legis plenitudinem, quæ est dilectio, minimè observant. Charitatem nulli impensius laudant: nulli impudentius violant. Divinæ Gratiæ virtutē prædicant, quam Catholicus nullus negat: sed damnatis erroribus faventes Spiritui Gratiæ contumeliam faciunt. Quod verò Nos de pusillorum scandalo sollicitos plurimum ex cruciat illud est, quòd dum plerique eorum hæc faciunt, vel consentiunt facientibus, adhuc specioso quodam ementitæ severitatis amictu se contegentes, rigidioris doctrinæ gloriam captare non cessant, instituendæque in melius Christianorum vitæ, & ad normam Evangelij componendæ zelum magnificè ostētant. Quare Nos perniciosam hanc larvam, quæ Animabus pretiosissimo Christi sanguine redemptis certum parare posset exitium, palam detrahē, urgente Nos Apostolici Ministerij debito, volentes, ipsos ~~primū~~ aberrantes Frātres, ut aliās sæpe privatim fecimus, publicè modò, & coram Universâ Ecclesiâ monitos facimus né sibi ulterius de falsâ exactioris disciplinæ famâ blandiantur; neque enim vera virtus absque humilitate, pietas absque obedientiâ, Christiana demum perfectio absque charitate potest consistere. Porro quæ humilitas? sensum proprium communi Fratrum sententiæ, quin & supremæ Beati Petri Cathedræ iudicio obstinatè præferre? Quæ obedientia? Apostolicis definitionibus reluctari? Quæ tandem charitas? injuriis, & contumeliis agere, iras, rixas, & contentiones ubique disseminare? Agnoscant igitur, Divini luminis irradiante fulgore, quàm gravibus coram Deo, & Ecclesiâ reatibus, & periculis involvantur. Meminerint scriptum esse, quòd quasi peccatum ariolandi est, repugnare, & quasi scelus Idololatriæ est nolle acquiescere. Omnipotentis Dei, qui superbis resistit, tremendum, & imminens sibi iudicium timeant, Ecclesiæque pacem simul, & Reipublicæ tranquillitatem perturbare tandem aliquando desistant. Reliquos deinde Vos omnes per universum Terrarum Orbem Apostolicæ Fidei cultores paternè admonemus, requirimus, & obtestamur, ut ad eos, qui veniunt ad Vos in vestimentis ovium, probè dignoscendos, certissimam illam, quam Dominus, ac Salvator noster Nobis reliquit,

liquit, Regulam adhibeatis, videlicet: A fructibus eorū cognoscetis eos. Qui autem fructus isti sint, ex eorum, qui Constitutioni Nostræ se se submittere renuerunt, contumaciā provenientes, toti jam pene Christiano Orbi nimium perspecti sunt, & manifesti; de illis propterea, ne acerbissimi doloris nostri vulnera refricemus, prolixius eloqui libenter abstinemus. Nolite ergo, filij dilectissimi, Vosque potissimum, qui ut loco, ita & periculo propinquiore estis, nolite effici participes eorū, nolite omni spiritui credere, doctrinis, variis & peregrinis nolite abduci, sed sanam, & Orthodoxam Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Doctrinam, quæ sacrum Fidei depositum intemeratè servat tutò sequimini, & firmiter custodite. Nos verò, quos cæteris zelo Domūs Dei non minùs, quàm Dignitate, præire oportet, ut ingruentium tot malorum gravitati, quantum rerum, & temporum præsens conditio patitur, opportunè occurramus, præsertim ne Pastores errantes, & in errorem mittentes, disperdere, & dilacerare gregem Domini, nemine cohibente, prolequantur. Neve oves Christi, Nobis tacentibus, rapi in præcipitia se sinant, universis Christi fidelibus, quid interim gravissimā hac in re Nos agere duxerimus, palam edicere, ac declarare statuimus. Noverint ergo omnes, qui ubicunque terrarum Catholico nomine gloriantur, Nos, qui Unigeniti Filij Dei, & Salvatoris Nostri Jesu Christi vices, nullo licet meritum nostrorum suffragio, in terris gerimus, eos omnes, cujuscumque statûs, gradûs, Ordinis, & conditionis illi sint; etiamsi Episcopali, Archiepiscopali, aut aliā quolibet, etiam Cardinalis Dignitate præfulgeant, qui memoratæ Constitutioni Nostræ debitam, & omnimodam obedientiam præstare hætenus recusarunt, aut in posterum recusare ausi fuerint, ut veros Sanctæ Romanæ Ecclesiæ filios non agnoscere: neque ut Nobis, & Beati Petri Cathedræ, quod falsò autumant, adhærentes, & consentientes, sed contrà potiùs uti apertè inobedientes, ac notoriè contumaces, & refractarios habere, tenere, ac reputare; & quoniam primò ipsi à Nobis, & Sanctâ Romanâ Ecclesiâ, si minùs expressis verbis, factis certè, pertinacisque, & obduratæ mentis multiplici significatione recesserunt, illos similiter à Nobis, tanquam à Nostrâ, & ejusdem Sanctæ Romanæ Ecclesiæ charitate prorsus segregatos haberi; nullamque proinde

No-

Nobis, & ipsi Sanctæ Romanæ Ecclesiæ deinceps cum illis communionem Ecclesiasticam exituram, donec (quod faxit Deus) integrè resipiscant, rejectâque penitus audaciâ refragandi, per exhibitionem veræ obedientiæ, quam complures eorum Romano Pontifici Beati Petri Successori, ac Jesu Christi Vicario in ipsâmet sole nni professione Catholice Fidei, interpositâ jurisjurandi Religione, ad Sancta Dei Evangelia sæpius sponponderunt, pristinæ charitatî, & unitati ab eadem Apostolicâ Sede restitui mereantur. Ad Vos postremo, Venerabiles Fratres, Patriarchæ, Primate, Archiepiscopi, Episcopi, cæterique omnes Ecclesiarum Præsules, gaudium nostrum, & corona nostra, Apostolicæ dilectionis nostræ sermonem convertimus, hortantes Vos, & obsecrantes in Domino, ut pro eo, quo polletis, Pastoralî zelo commissas Vobis Christi Oves à venenatis pascuis, idest profanarum Vocum, & Doctrinarum novitatibus sedulò arceatis, simulque paternam sollicitudinem nostram in revocandis ad saniora consilia quibuscunque dissidentibus efficacius adjuvetis ita, ut Vobis indivisam cum Sanctâ Romanâ Ecclesiâ in Doctrinâ Fidei unitatem, quod jam plerique Vestrum egregiè præstitistis, firmissimè protestentibus, Christiani omnes agnoscant Vos longè ab iis esse, qui elongaverunt se à Nobis, ac illorum damnablem inobedientiam unâ Nobiscum averfari, & improbare, eosque, nisi resipuerint, à communis societatis charitate prorsus alienos habere. Utinam qui Paternis hæcenus humilitatis nostræ vocibus reluctati sunt, Vobis omnibus non modò arguentibus, obsecrantibus, & increpantibus, sed & ab eorum consortio penitus abstinentibus, erubescant, confundantur, & convertantur, detque illis Deus pœnitentiam ad cognoscendam veritatem, ut secundum Apostolicam Doctrinam id ipsum tandem dicamus omnes, & non sint in Nobis schismatizantes autem perfecti in eodem sensu, & in eadem sententiâ, auxiliante Nobis per omnia gratiâ Domini Nostri Jesu Christi, cui est honor & gloria in sæcula. Amen. Ut autem præsentis litteræ ad omnium Fidelium quibuscunque locis existentium noticiam facilius perveniant, volumus earum exemplis, etiam impressis, manu alicujus Notarij publici subscriptis, ac sigillo Personæ in Ecclesiasticâ Dignitate constitutz munitis, eandem prorsus fidem haberi, quæ ipsis

originalibus literis haberetur, si forent exhibitæ, vel ostensæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ admonitionis, ediçti, declarationis, hortationis, obsecrationis, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursum. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Maiorem anno Incarnationis Dominicæ millesimo septingentesimo decimo octavo, quinto Kalendas Septembris, Pontificatus Nostri anno XVIII.

L. Card. Pro-Datarius. F. Card. Oliverius.

Visa de Curia L. Sergardus Pro-Abbreviator.

L. Martinettus.

Loco plumbi.

Registrata in Secretaria Brevium.

Anno à Nativitate Domini Nostri Jesu Christi millesimo septingentesimo decimo octavo, Indictione undecima, die vero 8. mensis Septembris, Pontificatus autem Sanctissimæ in Christo Patris, & N. D. Clementis Divina providentiâ Papæ XI. anno ejus xvij. supradictæ Literæ affixæ, & publicatæ fuerunt ad vultus Basilicæ Principis Apostolorum, Cancellariæ Apostolicæ, Magnæ Curie Innocentianæ, in Aede Campi Floræ, ac aliis locis solitis, & consuetis Urbis per me Antonium Placentinum Apostolicum Censorem.

Ludovicus Cappellus Mag. Curs.

FINIS.

IN-

INDEX

QUÆSTIONUM SPECTANTIUM AD VARIOS
Tractatus Theologiæ Scholasticæ, quæ in hoc opere
uberiori calamo disputantur.

Ad Tractatum de Visione Dei.

Utrum Lumen gloriæ sit totale principium Visionis
Beatæ, an solum comprincipium juvans intellectum
ad actum Visionis eliciendum? cap. 4. sect. 3. n. 8.

Ad Tractatum de Voluntate Dei.

Utrum in Deo detur voluntas generalis, & antecedens salvandi omnes homines? cap. 7. sect. 8. & cap. 11. à num. 1.

Utrum hæc Dei voluntas antecedens sit beneplaciti, an signi? cap. 7. sect. 11. à num. 1.

Utrum voluntas antecedens habeat aliquam efficacitatem? cap. 7. sect. 11. à num. 13.

Ad Tractatum de Natura humana integra, & lapsa.

Utrum statui naturæ humanæ integræ gratia fuerit connaturaliter debita? cap. 11. num. 10.

Utrum homo post lapsum Adæ, imò & post actuale peccatum commissum habeat necessariam potentiam ad rectè operandum? cap. 3. sect. 7. n. 1.

Ad Tractatum de Actibus humanis.

Utrum omnia opera peccatoris sint peccata? cap. 3. sect. 5.
 Utrum omnes impiorum actiones humanæ peccaminosæ sint,
 & malæ? cap. 4. sect. 1.

Ad Tractatum de Legibus.

Utrum Divinæ Legis præcepta sint impossibilia, ut observen-
 tur? cap. 4. sect. 2.
 Quænam differentia detur inter Leges Novam, & Veterem?
 cap. 6. sect. 1.

Ad Tractatum de Gratia.

Utrum status Gratiæ habitualis sit necessarius, ut actiones hu-
 manæ non sint peccaminosæ, sed moraliter honestæ? cap.
 3. sect. 5. cap. 7. sect. 2. & cap. 15. per totum, & per sec-
 tionem 1. 2. 3. 4. ejusdem capituli.
 Utrum influxus habitualis gratiæ sit necessarius ad omnes, &
 quosunque actus supernaturales eliciendos? cap. 4.
 sect. 1.
 Utrum operatio Divinæ Gratiæ in nobis excludat nostram
 cooperationem? cap. 4. sect. 2. & cap. 6. sect. 4. & cap. 8.
 sect. 1. num. 2.
 Utrum detur hominibus gratia sufficiens ad observantiam Le-
 gis à Deo conditæ? cap. 6. sect. 2.
 Utrum verum sit dari auxilium sufficiens Divinæ Gratiæ? cap.
 7. à num. 4. & per sequentes sectiones 1. 2. 3. 4. & aliis lo-
 cis per totum cap. 7.
 Utrum efficacia gratiæ creatam libertatem comprimat? cap.
 7. sect. 5. 6. & 7. & cap. 8. sect. 1.
 Utrum Fides, aut remissio peccatorum sit prima gratia, quam
 Deus impiis concedit? cap. 9. à num. 6.
 Utrum statui naturæ integræ Divina gratia fuerit connatura-
 liter debita? cap. 11. num. 10.

Ad

Ad Tractatum de Justificatione impij.

Utrum impiorum justificatio fiat per formam intrinsecè in-
hærentem, an per solam Christi justiciam impio extrinse-
cè imputatam? cap. 12.

Utrum Fides sit formaliter justificativa? cap. 16. num. 1. & 6.

Ad Tractatum de Merito.

Utrum ad meritum necessaria sit libertas à necessitate; nec
sufficiat libertas à coactione? cap. 8. sect. 1. num. 1. 4. & seq.

Ad Tractatum de Virtutibus, & Vitiis.

Utrum virtutes morales per quamlibet amissionem gratiæ
semper depèrdantur? cap. 3. sect. 1. num. 5.

Ad Tractatum de Fide.

Utrum, amissa gratiâ, Fides semper amittatur? cap. 3. sect.
2. num. 20. & sect. 3. per totam.

Utrum Fides sit prima gratia, quam Deus concedit? cap. 9.
num. 6.

Utrum Fides sit virtus distincta, & separabilis ab Spe, & Cha-
ritate? cap. 16. n. 18. & sequentibus.

Utrum Fides sit forma justificans? cap. 16. num. 1. & 6.

Utrum sola Fides, omiſſis aliis bonis operibus, sufficiat ad sa-
lutem? cap. 24.

Ad Tractatum de Summo Pontifice, & Ecclesia.

Utrum Summus Pontifex é Cathedra loquens pro definiendis
rebus, quæ ad Fidem pertinent, etiam extra Concilium in-
fallibilitate gaudeat? In Procem. num. 2.

Utrum in decretis morum Summus Pontifex possit errare? In
Procem. n. 19.

Utrum à Sententia Summi Pontificis ad futurum Concilium

Generale possit appellari? In Proœm. num. 25.

Utrùm de fide sit hunc Romanum Pontificem Regnantem esse verum Christi Vicarium, & Petri legitimum successorem? In Proœm. num. 29.

Utrùm Ecclesiâ constet ex solis iustis, an etiam ex peccatoribus? Ex solis Prædestinatis, an etiam ex reprobis? cap. 28. per totum.

Quæ sit forma constitutiva membrorum Ecclesiæ? cap. 28. sect. 2. num. 6.

Ecclesiâ cur dicatur Catholica? Ibidem num. 10.

Ad Tractatus de Spe, & Timore.

Utrùm, amissa Gratiâ per quodlibet peccatum, Spes etiam semper amittatur? cap. 3. sect. 2. num. 2. Et cap. 18. per totum.

Utrùm Spes sit virtus distincta, & separabilis à Fide? cap. 16. à num. 18.

De Timore latè agimus toto cap. 21. & cap. 22. & cap. 23.

Ad Tractatum de Charitate.

Utrùm omnes actiones humanæ debeant oriri à Charitate supernaturali, & ordinari in Deum summè dilectum? cap. 15. à num. 1. ante sectionem 1. & tota sect. 1. ejusdem capituli.

Utrùm influxus Charitatis supernaturalis sit effectivum principium omnino requisitum, ut actiones humanæ sint moraliter bonæ? cap. 15. sect. 2.

Utrùm actiones humanæ debeant referri in Deum per Charitatem supernaturalem, ut sint moraliter honestæ? cap. 15. sect. 3.

Utrùm dentur virtutes aliquæ à Charitate distinctæ? cap. 17. num. 9.

Utrùm soli actus Charitatis sint meritorij? cap. 17. à numero. 11.

Ad

Ad Tractatum de Incarnatione Verbi Divini.

Utrum Christus mortuus fuerit, & sanguinem fuderit pro omnibus? cap. 6. sect. 8. 9. 10. & cap. 10. numer. 1. & sequent.

Utrum Christi actiones fuerint à Deo prædefinitæ, liberæ, & meritoria? cap. 8. sect. 2. num. 6. & sequent.

Ad Tractatum de Sacramento Baptismi.

Utrum hoc Sacramentum baptizatos reddat impeccabiles? cap. 14.

INDEX

RERUM PRINCIPALIU, QUÆ IN HOC
Volumine continentur.

A

SUi, & terrenorum omnium *abdicatio* non est necessaria
ad salutem, cap. 10. num. 6. 10. & seq.

Nonnulli *actus supernaturales* sunt qui à gratia sanctificante nō
pendent, cap. 15. sect. 2. num. 3.

Ut *actus humani* sint moraliter boni, non est necesse quòd fiant
propter Deum summè dilectum, cap. 15. sect. 3. per totam.

Actiones humane qualiter in Deum debeant referri. Ibidem n.
2. 6. & 12.

Probabile est *Adamum* non fuisse gratià ornatum in sui *creatione*,
cap. 11. n. 8.

Certum tamen est *Adamum* potuisse à Deo creari absque gratia.
Ibid. n. 9.

Afflictiones hujus Mundi dantur aliquando, ut peccatum ex-
purgetur, & meritum augeatur, cap. 26. num. 1.

Errant qui docent Deum nunquam *affligere* innocentes. Ibid.
num. 2. & seq.

Deum diligere amore mercenario, sive concupiscentiæ *peccati*,
minus non est, cap. 10. num. 6. & seq.

Duplici amore diligitur Deus, cap. 11. num. 18.

Utrum ad amorem Dei super omnia, ut finis naturalis, requi-
ratur actualis, aut habitualis gratia? cap. 15. sect. 4. nu-
mer. 4. Deus

Deus est amabilis amore naturali, & supernaturali, cap. 23. sect. 1. num. 2. & seq.

A Summo Pontifice appellantes ad futurum Concilium Generale excommunicantur. Procem. num. 24. Nec valet Appellatio. Ibid. & seq.

Attritio, five imperfecta contritio laudatur à Concilio Tridentino, cap. 3. sect. 5. num. 4.

Appellatio quid sit? Procem. num. 28.

In Jure Civili prohibitum est appellare à Principe, aut à Senatu. Procem. num. 28.

Appellantes à Summo Pontifice ad Generale Concilium futurum committunt sacrilegium contra personam Summi Pontificis, & Schismati favent. Procem. n. 27.

Divus Augustinus à Summis Pontificibus magnis laudibus honoratur, cap. 7. sect. 10. num. 4.

Dari auxilia gratiæ sufficientis est omnium Theologorum; & variè ostendimus, cap. 7. num. 5. ante sectionem primam. Et eodem cap. sect. 1. per totam, & sect. 2. per totam. Et sect. 4. num. 5. & seq. Et sect. 9. num. 12. 13. & seq. Et sect. 11. num. 13.

Auxilia sufficientia ad credendum nec etiam Barbaris negatur, cap. 7. sect. 9. à num. 13.

Non solum naturæ integræ, sed etiam naturæ lapsæ concessa sunt auxilia sufficientia, cap. 7. sect. 3. num. 9. & num. 13.

Unum auxilium sufficiens potest esse alio uberius, cap. 7. sect. 3. num. 10.

Quænam sit differentia inter auxilia pro statu naturæ lapsæ, & integræ? Ibid. num. 14.

Auxilium sufficiens in se continet quidquid requiritur ad posse, five ad constituendum actum primum expeditum, cap. 7. sect. 4. num. 9. 10. 11.

Janlenius negat auxilia sufficientia, & Christum pro omnibus passum, cap. 7. sect. 8. num. 2. & num. 8.

B

Erravit *Baius* docendo libertatem à coactione sufficere ad meritum, cap. 7. sect. 5. §. 2. num. 12.

Per *Baptismum* omnes pertinent ad Novum Testamentum, cap. 6. sect. 4. num. 7.

In *Baptismo* omnis pœna originalis peccati remittitur, cap. 7. sect. 2. num. 6.

Baptismus non reddit homines impeccabiles, cap. 14. à num. 2.

Baptismus semper confert gratiam, nō ponentibus obicem. Ibid. num. 9.

Baptismus cum fictione receptus, ablata fictione, confert gratiam statim. Ibid. num. 8.

Gratia *Baptismalis* solum expellit id, quod habet veram, & pro-
priam rationem peccati. Ibidem num. 13.

In *Baptismo* culpa, & illius pœna remittitur, cap. 26. num. 7.
Sancti P. *Benedicti* Regula prae oculis habetur in Conciliis, ve-
luti norma venerabilis ad reformationem, cap. 10. num. 3.

C

Causa prima effectivè, & influxivè concurrit cum secun-
dis, cap. 7. sect. 1. num. 3.

Charitatis, & amoris Dei praeceptum qualiter obliget? cap. 13.
sect. 6. num. 4. & 7.

Non datur praeceptum operandi omnia ex *Charitate* propter
Deum. Ibid. num. 6. Et latius toto cap. 15. à num. 1.

Præter *Charitatem* dantur plures aliæ virtutes, cap. 17. num. 9.

Non solum actus *Charitatis*, sed aliarum etiam virtutum sunt
meritorij. Ibidem num. 11.

Charitas expellit timorem, & quomodo? cap. 21. sect. 2. num. 1.

Christi Anima ornata fuit gratia, non autem Fide, cap. 3. sect. 3.
num. 3.

Christus pro omnibus fuit passus, & mortuus, cap. 6. sect. 2. num. 12. & sect. 8. Et cap. 10. num. 3. & seq.

Chris-

Christus pro omnibus oravit, & quando, cap. 7. sect. 9. num. 6.
& seq.

Christi Oratio an semper fuerit exaudita? cap. 7. sect. 10. num. 13.

Christi Voluntas humana Divinæ fuit per omnia conformis.

Ibid. num. 14.

Christus etiam mortuus est pro illis, qui jam tunc erant in damnatione æterna. Et quomodo? cap. 7. sect. 10. num. 1.

Quomodo actiones *Christi* fuerint liberæ, & meritorie? cap. 8. sect. 2. num. 6. & seq.

Qualiter *Christus* dicatur factus nobis justitia, cap. 12. num. 8.

Christus est caput Angelorum, cap. 38. num. 3. & 4.

Decreta Conciliorum, nisi firmentur à Papa, infallibiles regulæ

Fidei non erunt. Procem. num. 10.

Conciliorum Generalium utilitas, & necessitas, Procem. num. 18.

Contritio quid sit? cap. 22. num. 12.

Contritio Charitatem involvit, ibidem.

D

Deus est causa prima omnium nostrarum operationum, cap. 4. sect. 3. num. 4.

Deus multifariam in nobis est, cap. 19. num. 2.

Potest quis ratione naturali cognoscere *Deum* peccatis offendi, cap. 23. sect. 2. num. 4.

Offensa *Dei*, sive peccatum, ut talis cognita, potest naturaliter tripliciter displicere, ibid. num. 5.

Dispensatio quid sit, cap. 27. num. 3.

In lege solus Superior potest *dispensare*, ibidem.

In Divino, aut naturali jure neque Papa potest *dispensare*, ibid. num. 4.

Nec *Deus* potest *dispensare* in præceptis Decalogi, ibid. & seq.

E

Ecclēsia qualiter Angelos comprehendat, cap. 28. num. 3. ante sect. 1.

Non soli iusti sunt de *Ecclesia*, sed etiam peccatores, cap. 28. sect. 1.

Non

Non solum, neque semper Prædestinati sunt de *Ecclesia*, cap. 28. sect. 2. à num. 2.

Quænam sit forma, per quam aliquis constituatur membrum *Ecclesiæ*? ibid. à num. 6.

Ecclesia cur dicatur Catholica? ibidem num. 10. & seq.

Ab *Ecclesia* non potest veritas deficere, cap. 37. num. 2. & seq.

Catholica, & Romana Dei *Ecclesia* non senescit, nunquam deficiet, semper stabit, ibidem, num. 6. & seq.

Eunuchus Candacis laudatur, cap. 29. sect. 3. num. 2.

Potestas excommunicandi non *Ecclesiæ* cætui, sed personaliter Petro, & successoribus data est, cap. 33. num. 1. & seq.

Excommunicatio ex variis principiis potest esse injusta, cap. 34. num. 2. & seq.

Neque omnis excommunicatio injusta est eo ipso irrita, ibid. num. 5. & seq.

F

Conclusio deducta ex una præmissâ de *Fide*, & alterâ evidentè notâ, est de *Fide*. Proem. num. 31.

Fides non deperditur per quodlibet peccatum, quoties amittitur gratia, cap. 3. sect. 2. num. 2. & seq. & sect. 3. per totam, & cap. 16. num. 19.

Fides dividitur in vivam, & mortuam; formatam, & informem, cap. 3. sect. 2. num. 4.

Actus *Fidei* in adulto ante susceptionem Baptismi, producitur ab habitu *Fidei*, cap. 3. sect. 3. num. 1.

Habitus *Fidei* quomodo excludatur per peccatum hæresis, cap. 3. sect. 3. num. 11. 13.

Neque *Fides*, neque peccatorum remissio est gratia prima, quam Deus nobis concedit, cap. 9. num. 6.

Fides non est forma justificans, cap. 16. num. 1. 5. & 6.

Fides distinguitur à Charitate, & Spe, cap. 16. num. 1. & 18.

Fides est separabilis ab Spe, & Charitate, cap. 16. num. 19.

Præter *Fidem* dantur nobis à Deo alia ad salutem media, cap. 16. num. 22. & cap. 24. num. 21.

Fides sine operibus non sufficit ad salutem, cap. 14. n. 3. & seq.

Habi

Habitus *Fidei* à solo Deo potest physicè produci, & infundi, cap.

25. num. 2.

Non potest homo mereri de condigno eandem primam *Fidei* infusionem, ibid. n. 3.

Nostræ *Fidei* augmentum non est solum, ac purum donum indebitum liberalitatis Dei, ibid. num. 5. & seq.

Actus *Fidei* nostræ est liber, & meritorius, ibid. num. 8. 9. & 10.

Fides quomodo, & per quos actus in hac vitâ augeatur, ibid. n. 12. & seq.

Esset vera *Fides* Theologica, quam haberet Gentilis, deductam ex principiis naturalibus, sed cum auxilio Divinæ gratiæ, cap. 7. sect. 9. num. 18.

Finis hominis duplex est, cap. 11. num. 4. 5. 18.

Qualiter homo dirigatur ad suos fines, naturalem, & super-naturalem? cap. 11. num. 18.

G

Gentilis quomodo ad Fœdus Judaicum admittebatur; cap. 6. sect. 4. num. 6.

Quomodo possit *Gentilis* se disponere ad infusionem *Fidei*, eamque mereri de congruo, cap. 25. num. 8.

Gratia habitualis non requiritur ad actiones moraliter tantum bonas, cap. 3. sect. 5. num. 5. & 6. & sect. 7. num. 5. & 6.

Status *gratiæ* sanctificantis non est logicè requisitus ad eliciendos omnes actus virtutum supernaturalium, cap. 4. sect. 1. num. 1. & seq.

Multiplex *gratiæ* divisio. Ibid. num. 3. & cap. 7. num. 4.

Probabile est habitum *gratiæ* non influere in actus *Charitatis*, cap. 4. sect. 1. num. 5.

Gratia habitualis non infunditur immediatè in potentiis, sed immediatè in essentia Animæ, & per modum naturæ, cap. 4. sect. 1. num. 6. Concursus Divinæ *gratiæ* ad nostras actiones non excludit nostram cooperationem, cap. 4. sect. 2. num. 9. & cap. 6. sect. 4. num. 1. & cap. 8. sect. 1. num. 2.

Gratia necessaria, & sufficiens ad observanda Præcepta Dei, nobis non deest, cap. 4. sect. 2. num. 4. & aliis.

Ddd

Mul:

Multorum est opinio Divinam *gratiam* aliquando hominibus negari propter gravissima, & innumera peccata, cap. 4. sect. 3. num. 2.

Gratia exterior quid sit? cap. 5. num. 1.

Gratia exterior de se semper est utilis, ibid. num. 2.

Et nullo modo potest ea *gratia* inservire ad obdurandum cor hominis, ibid. num. 4.

Gratia exterior juvat ad victoriam tentationum, ibid. num. 5.

Deus nulli hominum denegat *gratiam* sufficientem ad observandam legem, quam statuit, cap. 6. sect. 2. à num. 1.

Differentia inter *gratiam* sufficientem, & efficacem, cap. 7. num. 1.

Nonnulli articuli ex damnatis, negantes *gratiam* sufficientem, ibid. num. 2.

Impossibile est hominem *gratia* destitutum, posse observare perfectè totam Dei Legem, cap. 7. sect. 2. num. 8.

Non solum naturæ integræ, sed etiam naturæ lapsæ concessa sunt auxilia gratiæ sufficientis, cap. 7. sect. 3. num. 9. & 13.

Efficacia *gratiæ* non comprimit nostram libertatem, cap. 7. sect. 5. num. 2. & deinde §. 1. per totum, & §. 2.

Naturæ Angelicæ *gratia* non fuit connaturaliter debita, cap. 11. num. 9.

Neque item naturæ humanæ integræ, cap. 11. numer. 10. & seq.

Gratia justificans quid sit? cap. 12. num. 11.

Augmentum *gratiæ* qualiter, & per quænam opera fiat? cap. 17. à num. 15.

Influxus *gratiæ* sanctificantis non est per se requisitus, ut actiones humanæ sint naturaliter bonæ, cap. 15. sect. 2. numer. 1.

Aliquot actiones supernaturales à *gratia* sanctificante non pendent, ibid. num. 3.

I

J *Ansenij* propositiones damnatæ à multis Summis Pontificibus, cap. 7. sect. 2. num. 10. 11. item cap. 16. num. 5. & seq. Præfata

Præfatæ propolitiones *Janſenij* Fidem , & mores lædunt , cap. 36. num. 5. & ſeq.

Janſenius. negat auxilia ſufficientia , & Chriſtum pro omnibus eſſe mortuum , cap. 7. ſect. 8. num. 2. & 8.

Quamplures actus eliciuntur ab *impiis* , qui tamen ſunt *moraliter boni* , cap. 3. ſect. 5. num. 2. & cap. 13. ſect. 1. per totam.

Etiā ab *impiis* eliciuntur nonnulli actus ſupernaturales. Ibid. num. 5.

Impius adhuc poſt amiſſam gratiam retinet ſufficientem , & neceſſariam potentiam ad bene operandum moraliter , cap. 3. ſect. 7. num. 1.

Valde dubium , an abſque auxilio adjuvantis gratiæ poſſit *impius* elicere actus in virtutibus moralibus? Ibid. num. 2. 3. & 4.

Moralis poteſtas ad bona opera virtutum moralium , conceditur *impiis* ex indulgentia Dei , cap. 3. ſect. 8. num. 5. & ſeq.

Quænam ſit *infidelitas* purè negativa? cap. 7. ſect. 9. num. 20.

Infideles multa operantur honeſtè , & laudabiliter , cap. 13. ſect. 1. num. 3.

Inſtinctus naturalis quid ſit? cap. 23. ſect. 1. num. 1.

Juramentum eſt actus Religionis , cap. 40. num. 2.

Juramenta illicita prohibentur ſub præcepto , licita ſub conſilio. Ibid. num. 5. & ſeq.

Datur præceptum præſtandi *juramenta* , & quando? Ibid. numer. 8.

Juſtiſſimè exigitur *juramentum* de damnandis erroribus *Janſenij* , ibid. num. 8.

Licetum eſt *juramentum* exigere cum juſta cauſa ab eo , quem non certò ſcimus eſſe pejeraturum. Ibid. num. 9.

Et aliquando etiā ab eo , qui ſub dubio cenſetur pejeraturus. Ibidem.

Aſt cum neceſſitate , ab eo etiā , quem certò credimus pejeraturum. Ibid.

Juſtification apud S. Scripturam dicitur creatio , & cur? cap. 8. ſect. 2. num. 3. & ſeq.

Errat Calvinus , negans quòd gratia intrinſecè inhærens nobis

bis infundatur in nostra *justificatione*, cap. 12. per tot.
Non posset impius se disponere ad *justificationem*, si omnia il-
lius opera peccata essent, cap. 15. sect. 1. num. 3.

L

L *Atria* quid sit? cap. 19. num. 5.
In *Lege* veteri quomodo homines justificabantur, cap.
6. sect. 3. num. 4.
Quo tempore *Lex* vetus cessaverit? cap. 6. sect. 4. num. 4.
Utrum *Leges* Ecclesiasticæ, aut Civiles, ut obligent, prære-
quirant populi acceptationem? cap. 33. sect. 2. num. 14.
& seq.
Quænam promulgatio sufficiat, ut *Leges* Pontificiæ obligare
dicantur? Ibid. num. 17.
Efficacitas gratiæ non comprimit *libertatem creatam*, cap. 7.
sect. 5. num. 2. & deinde §. 1. per totum, & §. 2.
Erravit Baius asserendo in operibus meritoriis sufficere *liber-*
tatem à coactione, cap. 7. sect. 5. num. 12.
Deus non destruit *libertatem* per gratiam, imò perficit, cap. 7.
sect. 5. §. 2. num. 16. & sect. 6. & 7. & cap. 8. sect. 1. nu-
mer. 1.
Quomodo sint, aut possint esse *libera* quæ fiunt ex timore?
cap. 23. sect. 2. num. 6.
Actus *Luxuriæ* ideo prohibiti, quia de se sunt mali, cap. 27.
num. 6.

M

M Eno potest *mereri* de condigno infusionem Fidei, cap.
25. num. 3.
Ad meritum de condigno requiritur status gratiæ, ibidem.
Meritum quid sit, & an detur? cap. 8. sect. 1. num. 3. & cap.
11. num. 1.
Ad *meritum* necessaria est libertas, cap. 8. sect. 1. num. 4. & 5.
Neque sufficit libertas à coactione, sed requiritur libertas à
necessitate. Ibid. num. 7. & sect. 2. num. 15.

Im-

Implicat, gratiam Adami, produxisse *merita* humana, cap. 11. num. 1.

Meritum duplex; naturale, & supernaturale, cap. 15. sect. 3. num. 15.

An ad rationem *meriti* supernaturalis, sufficiat in operante status habitualis gratiæ, absque alia ulla operis relatione in Deum? cap. 17. num. 3. & seq.

Bona opera quæ fiunt in gratia, sunt *meritoria* ulterioris gratiæ, & beatitudinis, cap. 24. num. 8. & seq.

Nullum est *meritum*, si nihil operamur, cap. 25. num. 1.

Non est de praxi Apostolica, quod populus, & Sacerdos simul, in *Missarum* celebrationibus, repetant verba Canonis, & consecrationis, cap. 30. num. 2.

Varij ritus antiqui, dum *Missarum* solemnia agebantur; cap. 30. per totum.

Sacrificium *Missæ*, linguis vernaculis celebrari non debet, cap. 30. num. 6.

Possunt peccatores, imò debent, Sacrificio *Missæ* interesse; cap. 32.

Doctrina *Molina*, est nova, & peregrina, ibid. num. 2.

Monarchica gubernatio; est omnium optima, cap. 33. sect. 1. num. 5.

Qui cum iusta causa *mutuum* petit ab usurario non peccat, cap. 40. numer. 9.

N

N *Abucodonosor*; post septennium pœnitentiæ Deum laudat, cap. 6. sect. 2. num. 9.

Naturæ, & integræ, & lapsæ, concessa sunt auxilia sufficientia, cap. 7. sect. 3. num. 9. & num. 13.

Quænam sit differentia inter auxilia, & adiutoria Divinæ gratiæ, pro statu *naturæ* integræ, & statu *naturæ* lapsæ? cap. 7. sect. 3. num. 14. & cap. 12. num. 13.

Gratia non fuit debita *naturæ* integræ, cap. 11. num. 2. num. 10. & seq.

Ddd iij

Quis

Quisnam sit ille status *naturæ* integræ, in quo Adamus creatus est? cap. 11. num. 6.

O

Opera nostra, alia viva; alia mortua; alia mortifera; alia mortificata, cap. 3. sect. 2. num. 4.

Oratio impiorum, non ideo est peccaminosa, cap. 20. per tot.

Oratio est ad salutem necessaria, & de præcepto Divino, cap. 20. num. 1.

Oratio impiorum, multoties impetratoria est, cap. 20. numer. 2.

Dici nequit, quod subtractio sufficientis gratiæ, fiat in peccatum *Originalis* delicti, cap. 7. sect. 2. num. 5.

In Baptismo omnis poena *Originalis* peccati remittitur. Ibid. num. 6. & 7.

Magna Dei misericordia erga homines, post lapsum in *Originale*. Ibid. num. 7.

Peccatum *Originale* quid essentialiter importet? cap. 14. numer. 15.

Originale peccatum, quatuor vulnera naturæ humanæ infixit; ibid. numer. 14.

Effectus varij *Originalis* peccati, cap. 26. num. 8.

Justitia *Originalis* quid esset? Ibid. num. 8.

P

Authoritas, & jurisdictio *Papæ*, nulli hominum, nec toti Ecclesiæ, subjecta est, cap. 33. sect. 1. per totam.

Papæ de cuius electione, & autoritate prudenter dubitatur, tenetur obedire Concilio Generali, cap. 33. sect. 1. num. 7.

Pelagianorum, & *Semipelagianorum* error, qualis? cap. 36. numer. 9. & seq.

D. Petri cum Simone Mago disputatio circa libertatem creatam, cap. 7. sect. 6. num. 5.

Petri

Petri de Olma error, à Xysto IV. damnatur cap. 31. num. 1.

Pharaonis cor, Deus quomodo induraverit, cap. 5. num. 9.

Pœnitentia orta ex pœnarum metu, non inducit in desperatio-
nem, cap. 21. sect. 1. num. 8.

Summus Pontifex loquens è Cathedrâ, in iis, quæ pertinent ad
Fidẽ, gaudet infallibilitate. Procem. num. 2. & seq. & cap. 36.
num. 1. & seq.

Et hoc, etiam extra Concilium., ibid. num. 8.

Summus Pontifex est regula firma, pro dirimendis controver-
siis in materiis Fidei. Procem. num. 5.

Mos fuit. Ecclesiæ, omni ætate, recurrere ad Summum, Pontifi-
cem pro solvendis controversiis circa dogmata Fidei, ibid. n. 6.

Summus Pontifex, quando dicatur è Cathedrâ loquens? ibid. n. 8.

Infallibilis assistentia Spiritûs Sancti in definitionibus Fidei,
Summis Pontificibus promissa est à Deo, independentè à
Concilio Generali. Procem. num. 9.

Ecclesia tenetur obedire Summo Pontifici, etiam extra Conci-
lium præcipienti, num. 10.

Summus Pontifex, etiam ut persona particularis, non potest
errare in Fide. Procem. num. 13.

Non requiritur quod Summus Pontifex Doctores consulat, ut
ejus definitio in rebus Fidei sit infallibilis. Procem. num. 15.

Si Pontifex Doctores non consulat, ut definiat in rebus Fidei,
non ideo procedet imprudenter. Ibid.

Hinc prudenter procedet, si consulat Eminentissimos D. D.
Cardinales: aut aliquos Doctores, quanvis non in publi-
cum cœtum congregatos. Procem. num. 16.

Summus Pontifex potest errare in decretis morum, quæ pen-
dent ex solo facto. num. 19.

Non potest errare in decretis morum, Ecclesiam docendo, in-
tuitu salutis æternæ. Prom. num. 20. & cap. 36. num. 1. & seq.
Pontifex in decretis morum, loquitur etiam aliquando de Ca-
thedrâ. Procem. num. 21.

Nullus Pontifex loquens è Cathedrâ, unquam erravit. ibid.
num. 24.

De Fide est, Clementem XI. esse verum Summum Pontificem.
Procem. num. 29.

De Fide est, esse verum Summum Pontificem, omnem illum;
qui

qui ab universâ Ecclesiâ ut talis est acceptatus; & circa cuius electionem prudens dubium non est, ibid. num. 33.
 Summus Pontifex damnans aliquam *propositionem*, eam reddit extrinsecè, & intrinsecè improbabilem. Procem. num. 23.
 Maxima cura, & studium impenditur à S. S. Pontificibus *ante* quam *propositio* aliqua à Sede Apostolicâ damnetur. cap. 35. num. 7. & cap. 39. num. 2. & seq.
Propositionum damnatarum notæ, siue censuræ, quomodo intelligendæ, & quomodo applicandæ sint, cap. 1. & deinceps usque ad finem ejusdem.
Præcepta Dei, impossibilia non sunt, cap. 4. sect. 2. num. 3.

R

R *Eligio*, quid sit? cap. 19. num. 3.
 Potest dari vera virtus *Religionis* sine charitate, cap. 19. per totum.
Religio varios actus includit, tam internos, quàm externos, & quinam illi sint? cap. 19. à num. 5.
Peccatorum remissio non est prima gratia, quam Deus nobis concedit, cap. 9. num. 6.
Reprobatio negativa, quænam sit? cap. 7. sect. 11. num. 11.

S

S Nonnulli existimant habituales iustitiam, fuisse requisitam necessariò, ad celebrationem *sacrificij* in lege veteri, cap. 3. sect. 6. num. 2. Vide alia verbo *Missa*.
Absolutio Sacramentalis, debet antecedere *satisfactionem*, cap. 31. per totum.
Sacra Scriptura non est clara indubitabilis, & firma Regula, pro dirimendis controversiis, in materiis Fidei. Procem. num. 5.
Scripturam Sacram non licet vulgari idiomate imprimere, legere, aut retinere, cap. 29. num. 3.
Lectio Sacræ Scripturæ non est pro omnibus, cap. 29. sect. 1. per totam. Variæ

Variae rationes, cur lectio Sacrae Scripturae sit difficillima, cap.

29. sect. 2. à num. 1.

Esset vera *Spes* Theologica, quam haberet Gentilis, deduc-
tam ex principiis naturalibus, aut cum auxilio Divinae gra-
tiae, cap. 7. sect. 9. num. 18.

Spem permanere in impiis constat etiam ex Tridentino, cap.
3. sect. 5. num. 4.

Spes non amittitur per omnem, & qualemcunque amissionem
gratiae, cap. 18. per totum.

Spes est dispositio ad gratiam, ibid. num. 1.

Spes involvitur in timore servili, cap. 23. sect. 3. num. 2. & 6.

Utrum *subsistentia* sit principium operationum, quae supposito
tribuantur? cap. 28. sect. 3. num. 3. & seq.

Actus supernaturales eliciuntur etiam ab impiis, cap. 3. sect. 5.
num. 5.

Actus supernaturalis quomodo contineatur in virtute potentiae
naturalis? cap. 4. sect. 3. num. 6. & num. 9.

T

Inter Novum, & Vetus *Testamentum* multiplex differen-
tia, cap. 6. sect. 1. à num. 1. & seq.

In Veteri *Testamento* aeterna bona etiam promittebantur. Ibid.
num. 5. & seq.

Testamenti Veteris Sacrificia quomodo gratiam conferebant?
cap. 6. sect. 1. num. 14.

Nullus homo est, qui ad Vetus pertineat *Testamentum*, ut ad
Novum non debeat pertinere, cap. 6. sect. 4. num. 2.

Per Novum *Testamentum* Judaei, & Gentiles in unam Eccle-
siam conjuncti sunt, cap. 6. sect. 4. num. 3.

Vetus *Testamentum* erat pro solis Judaeis. Ibidem num. 5.

Vetus *Testamentum* quo tempore cessaverit? Ibid. num. 4.

In Veteri *Testamento* extiterunt multi filij Dei per *gratiam*,
cap. 22. num. 4. & seq.

Timor Dei in quatuor membra divisio, cap. 21. sect. 1. nu-
mer. 1. & seq.

Timor servilis sanctus, & honestus. Ibid. num. 4. & seq.

Actus

Actus Timoris servilis pertinet ad virtutem Spei. Ibid. numer. 9.

Timor servilis non solum manum cohibet à peccato, sed etiam avertit cor ab ejus affectu, cap. 21. sect. 1. num. 10.

Timor est dispositio ad gratiam, ibid.

Absurdum est dicere baptizatum legem implentem ex timore pertinere ad vetus Testamentum. Ibid. num. 12.

Timor servilis culpam detestatur, & quomodo? cap. 21. sect. 2. num. 3. 4.

Charitas expellit *Timorem*, & quomodo? cap. 21. sect. 2. num. 1.

Timor servilis plurimum inservit ad amorem, justificationem, & Beatitudinem consequendam, cap. 21. sect. 2. num. 7. & seq. & cap. 23. sect. 3. num. 4.

Timor servilis comitatur Spem, cap. 23. sect. 3. numer. 2. & 6.

Quæ fiunt ex *Timore*, quomodo possint esse libera? cap. 23. sect. 2. num. 6.

Timor non repræsentat Deum, ut injustum, & intractabilem; cap. 23. sect. 3. per totam.

Timor est donum Dei, cap. 23. sect. 3. num. 5.

Traditiones Ecclesiasticæ non possunt esse regulæ indubitabiles; & firmæ pro solvendis controversiis circa Fidem. Proem. numer. 5.

V

Quid sit *Virtus*, & quotuplex? cap. 3. sect. 1. n. 3. & seq. *Virtutes* morales permanent post amissionem gratiæ, ibid. num. 5. & seq.

Virtutes, & *vitia* quomodo distinguantur specie, & inter se? Ibid. num. 14.

Clara visio Dei est naturæ indebita, præcisa supernaturali elevatione, cap. 11. num. 20.

An perfectioritas actûs amoris, & *Visionis* Dei proveniat à perfectioritate potentiæ? cap. 4. sect. 3. num. 5.

Quomodo intellectus concurrat ad actum *Visionis* Beatæ? Ibid.

Voluntatis Dei quo ad nos multiplex acceptio, cap. 7. num. 4. & infra sect. 8. n. 3. 4. In

In Deo datur *Voluntas* salvandi omnes homines, etiam post Adæ lapsum, cap. 7. sect. 8. & sect. 10. num. 5. & sect. 11. num. 8. & cap. 10. num. 3. & seq.

Ab hac *Voluntate* non excluduntur barbaræ Nationes, cap. 7. sect. 9. à num. 13.

Neque ab eadem *Voluntate* sunt exclusi parvuli, qui in utero matris sunt mortui. Ibid. num. 21.

In Deo *Voluntas signi* semper importat aliquem internum actum beneplaciti, cap. 7. sect. 11. num. 2.

Dei *Voluntas antecedens* non solum terminatur ad media pro salute hominum, sed etiam ad ipsam salutem terminatur. Ibid. à num. 3.

Non repugnat simul in Deo *voluntas antecedens* salvandi omnes, & *antecedens voluntas* non dandi Gloriam aliquibus, cap. 7. sect. 11. num. 12.

Deus *voluntate antecedente* omnibus offert auxilia sufficientia ad salutem. Ibid. num. 13.

Voluntas Dei antecedens quo sensu sit absoluta, & simpliciter voluntas, quo sensu sit conditionata, & velleitas? Ibidem num. 14. & 15.

FINIS.

THE
LIBRARY OF THE
MUSEUM OF MODERN ART

1929

THE
LIBRARY OF THE
MUSEUM OF MODERN ART

1929

THE
LIBRARY OF THE
MUSEUM OF MODERN ART

1929

THE
LIBRARY OF THE
MUSEUM OF MODERN ART

THE
LIBRARY OF THE
MUSEUM OF MODERN ART

THE
LIBRARY OF THE
MUSEUM OF MODERN ART

